SEXTVS TOMVS
RERVM POLON:
ARVM.

1526
ANNOR
1527

Rkp. 6550.

Caisse XII,
N. 108

L.D.N.
108

Annus domini 1526.

Sextus thomus legationum responsionum literarum et rerum Polonicarum

Sub divo Sigismundo primo rege Polonie: per Sapientem Senatorem Petrum Tomiczki Epm Cracovien. Regni Polonie Vicecancell. actarum dictarum consultarum Et scriptarum.

Per me Stanislaum Gorski Cracovien Et Plocensem Canonicum, eius in Cancellaria Scriptorem collectarum. Et in Thomos tredecim digestarum.

Continet annos 1526 1527.

Lre Sigismundi primi regis Polonie ad Consiliarios, Pro Conuentu petrcouien pro die S. Nicolai sub fine anni 1525 indicto.

MAgce Sincere nobis dilecte. Nescimus quo fato fiat tum nostro, tum reipublice, vt necessitates et pericula imminentia que nemo non videt, nemo non ignorat vt pote que ab initio nobis semper impendent, nos semper vrgent et afferunt, sunt ea tamen nobis quottannis explicanda, quot annis de eisdem consulendum vt tam diu hoc Saxum voluentes, hactenus illud euoluere nequiuerimus, Non ignorat tua S. vt Thartarus perpetuus et anniuersarius sit hostis nr, vt potens et paratus, vt semper in perniciem nostram intentus, cum eo nullum est nobis foedus, nulla pax condicta, Erat in procinctu hac lapsa Aestate summa vi adoriendi regnum et Dominia nra, eaque longius latiusque solito populandi nisi seditio et turbe intestine cepta impediuissent, his compositis quin illius rabies anno futuro intendatur acrius, vt huic saeuire possit quod bello interno detrimenti accepit non auguramur solum, sed plane pro comperto habemus. Porro tametsi pax composita sit cum Principe in Prussia Status tamen illarum terrarum nrarum totus est hac noua heresi turbulentus et deprauatus, que pestis adeo iam incrementum sumpsit, vt tolli nisi celeritate, et via adhibita non posse plane videatur, relinqui vero si deberet, omnia magis misceret, summa imis equaret, Ordinem ac fidem omnem tolleret certissimamque iram dei et ruinam afferret. Quare ad obuiandum et consulendum tempori his malis impendentibus, et aliis negotiis reipublice, que coram latius explicabuntur, ne quid per nos neglectum vel pretermissum videri possit. Conuentum regni generalem Piotrkouie pro festo Sancti Nicolai proximo statuendum duximus Quem particularis in N. feria etc et communis terrestris in N. feria etc de more procedent hortamur tuam S. vt primum ad Conuentum particularem in N. et ad communem Terrestre in nouam Ciuitatem vbi de eligendis idoneis et plena facultate mu:

ctus operam faciet, demum ad generalem Conuentum Piotrkouien. ad tempus designatum venire non moretur, vt illic vna nobiscum et cum aliis Consiliariis meis pro fide et prudentia sua oportune que opus sint consulere et exequi possit. Et bene valeat. Datum Cracouie die S. Luce Euangeliste Anno M. D. XXV. regni mei Anno decimo nono

Sigismundus primus Rex Polonie Minoribus Castellanis et consiliariis

Generose fidelis dilecte, Non opus arbitramur explicare tue Sti que necessitates et pericula immineant reipublice mee cum non ignoret quam potens et continuus sit hostis meus Thartarus, cum quo nullum est nobis foedus, nulla pax firmata cumque non nesciat qualia, et quam longa presidia in finibus sint in Conuentu preterito decreta. Preterea ingens perturbatio in terris Prussie prouisionem celerem et non vulgarem exposcat rebus omnibus hac noua heresi prorsus in ruinam labentibus. Quare Conuentum generalem Piotrkouien. pro festo S. Nicolai proximo constituimus, qui particularis in N. et communis terrestris in N. et de more precedet, hortamurque tuam f. vt constituta prius in ipso particulari Conuentu N. et communi terrestri in N. demum ad generalem venire non negligat nobiscum illic et cum aliys Consiliariis meis super negotiis impendentibus consultura. Factura pro fide et gratia nostra. Datum Cracouie die Sancti Luce Euangeliste Anno domini M. D. XXV.

Sigismundus primus Rex Poloniae
Capitaneis Terrarum.

Generose fidelis dilecte. Exposcentibus arduis reipublicae negotiis instituimus Conuentum generalem regni in oppido nro Piotrkow ad festum Sancti Nicolai proxime futurum, quem particularis in N. et communis Terrestris in Noua Ciuitate Corcym feria sexta proxima ante festum Sanctae Catherinae de more praecedent. Itaque mandamus tuae f. ut istos Conuentus proclamari ac publicari faciat, in omnibus foris et congregationibus populi Ciuitatum et oppidorum Capitaneatus sui, lrasque meas quas ad officiales et nonnullos Nobiles scripsimus ad eosdem perferri quam primum et diligentissime faciat, sic ut ad omnes deferantur. Quae autem superscriptionem non habent eas his quos insigniores nouerit intitulatas transmittat, pro officio suo et gratia mea non aliter factura. Datum Cracouiae die Sancti Lucae Euangelistae Anno Domini M. D. XXV° regni vero nri decimo nono

clausula

Ubi vero tua F. in loco praedicto pestem vigere intellexerit tunc habita mutua intelligentia cum Palatino et Castellanis quorum copiam habere poterit in aliquo alio oppido vel villa vicina pro die superius expresso ipsum Conuentum particularem proclamari mandet,

Sigismundus . I . Rex Polonie
Nobilitati regni Polonie

Generose fidelis dilecte. Exposcentibus arduis negotiis reipublice cum propter multas alias causas, tum ob imminentes continuos et potentes hostes nostros Thartaros, cum quibus nullum est nobis foedus, nulla pax firmata et terris Prussie heresi Luterana ad ruinam valde inclinatis, celeri et non vulgari provisione indigentibus indiximus Conventum generalem Piotrkovie pro festo Sancti Nicolai proximo, quem particularis de more in N. precedet. Itaque hortamur tuam F. ut ad ipsum Conventum particularem proficiscatur, auditaque legatione nostra consulat illic que oportuna videbuntur de ipsis impendentibus reipublice negotiis et Nuncios viros graves et ad res tractandas idoneos, cum plena facultate ad Conventum generalem eligat, pro fide sua et gratia nostra. Datum Cracovie die Sancti Luce Evangeliste Anno domini M. D. XXV° regni nostri decimo nono

Legatio ad Conventus particulares a rege missa

Post dictam Salutem et graciam regiam, referendum Satis vobis debet constare, quod gravissima pericula, et quod maxime necessitates regno et reipublice superimminent que etsi quot annis explicatur, quotannis de eis consulitur, fieri tamen non potest ut alie necessitates alias non generent, que item Sacram regiam et regnum vehementer urgeant et afficiant.

Thartarus perpetuus et anniversarius hostis, ut potens est, ut pa:

ratus ut semper in deuastandum regnum ac in effundendum sã:
guinem Chrianum intentus et acer nemo est qui nesciat.

Hocq illum Mti sue regie et regno fore grauiorem et atrociorem
qd ut ab Exploratoribus suis Mtas sua certo didicit feliciter
illigenti aduersus Thurcas successit

Cum eo nullum est Mti regie foedus, nulla pax condicta, adorna:
uerat se hac estate preterita summa vi summisq conatibus
adoriendi regnum, illudq igni ferroq longius latiusq populãdi,
nisi sedicio et turbe intestine apparatum et propositum impediui:
ssent.

His compositis certissimum est eum vires et rabiem suã estate fu:
tura omni quo poterit maiori studio et apparatu extensurũ

Accedit ad hec alia noua et summa difficultas, cum Principe in
Prussia, suis pax composita est: Status tamen illarum terrarũ
mearum totus est hac noua heresi Luterana turbulentus et de:
prauatus

Preteritur hoc loco omnium rerum diuinarũ et humanarũ per:
turbatiõ et confusiõ. Sed rustici in illis terris pretextu Euan:
gelice libertatis, aduersus dominos suos arma sumpserunt
non paucosq Nobiles et dominos suos interfecerunt, domos,
et Curias eorũ cremauerunt, ad exemplum illorũ rusticorũ
qui nuper in Germania plurima contra Deum et relligionẽ
Chrianam Principesq et dominos suos indignissime commiserat

Hec autem pestis adeo incrementum sumpsit, ut tolli nisi celeritate
et vi adhibita non potest/scripsit ad Mtem regiã non vnis lris
Illtris dominus Dux in Prussia contra eiusmodi rusticos au:
xilium implorat, Mtas autem regia nullum presentius huic
morbo remediũ hoc angusto tempore prestare poterit q qd vni:
uersam Nobilitatem terrarum suarũ Prussie ad arma conci:
tauit: Interim, dum una vobiscum consilium capiet quibus

modis huic malo et aliis calamitatibus resistendum erit.

Quare hortari Maiestatem suam tam dominos Consiliarios suos quam Proceres et Nobilitatem ut ad Conuentum generalem Piotrkouien. pro die festo Sancti Nicolai prestitutum Nuncios viros bonos graues, rerum peritos, cum plenissima facultate eligant et mittant qui una cum Maiestate sua regia uniuersoque Senatu id consulere statuere et ordinare possint quod ad seruandam in tantis discriminibus, patriam, relligionem, Templa, vitam, uxores, libertatemque pertinere videbitur.

Petro Tomiczki Epo Cracouien
& Regni Polonie Vicecancell.

Andreas Crzicki Eps Premislien

R[everendissi]me in domine, domine benefactor graciosissime. Accurrit
huc Nuncius domini (Iun. de Gorca castellanum) Posnamen ex Conuentu illo Posname
habito, qui michi nichil referre sciuit, dominus eciam ipse Pos:
namien se ad lras ad regem a se scriptas refert in omnibus, oste:
dit mihi tamen litteras dominus (Nicol. de Szydlowiec castell.) Sandomirien a dno Epo (Jo[ann]es Latalski)
Posnamen sibi scriptas, quibus ille scribit sua opera Conuentu
optime et concordissime actum, induxisse Nobilitatem, ut secum
domini Nuncios eligerent, quod ante fuit amissum, electosque
nominacione dominorum, Castellanum Przemeten, Judicem
Posnamien, dominum Jactorowski, Nobilitatis vero, Castella:
num Sremen, Castellanum Camenen, et Albertum Grudzenski
hi omnes R[everendissi]me dne nouit vra dominatio R[everendissi]ma ex animis
quadra herent, et licet michi placeant summopere tres primi,
placeat et concordia dominorum cum Nobilitate, reconciliatis
pene omnibus dno Posnamien, metuo tamen ne hic cortex dun:
taxat sit reipublice, nucleus vero priuate, non placet enim in
hec cauda, litterarum ipsius domini Epi quam subiunxit his
verbis, In quem autem effectum venire debent ipsi Nuncij ad
Conuentum intelliget vra d. ex lris meis ad Ma[iesta]tem regiam
missis, profecto aliter fieri non potuit, nam et de concordia
mea cum Nobilitate nihil fuisset factum si hec non admisisse:
mus, sed lacius dicet dominus Vincentius Splawski quem ad
Ma[iesta]tem regiam in hac re mittimus, hec ille, michi suspicio est, non
datum plenam facultatem Nuncius, aut aliquid eiusmodi, vnde
iterum frustra erit tempus et opera in Conuentu sumenda, quod pri:
mum D. Vincencius veniet, mox omnibus ex illo cognitis perscri:
bam vre D[omi]n[ati]oni R[everendissi]me per primum Nuncium de occisa Sorore

Zebridowski rumor confirmatur, timet uterque super casum aliquem Matris ex merore, itaque vellet iste Senior, si cum gratia fieri posset D. vestrae Reverendissimae, illo accurrere et matrem in tanta calamitate inuisere remque disquirere et consulere cum amicis. id tamen in gratia et arbitrio d. vestrae Reverendissimae esto. Cui me humiliter commendo Datum Cracouie in Crastino Sancte Catherine Anno domini M. D. XXV°.

Andreas Crziczki Episcopus Premislien. Petro Tomiczki episcopo Crac: Vicecancellario

Reverendissime mi domine, domine graciosissime. Scripsi proxime ante vestrae d. Reverendissimae misitque hunc dominum Vincencium Splawski ex Conuentu Posnaniensi is nondum appulit, verum quantum rumor fert, eandem esse omnium cantilenam, quam vestrae Dominaciones in Noua Ciuitate audiuerunt, et quam fanaticus ille promissus rex est vaticinatus, venenum hoc a paucis membris iam in totum corpus dimanauit quibus ingeniis vel inuolucris educi posset, nisi dei manu non uideo, quottidie hic nouos garritus alios aliis peiores audimus, ex quibus grauem aliquem casum reipublice nemo non ominatur, si motio erit bellica, non opus erit aliis vel Thurcis vel Thartaris. tamen quid aliud futurum sit non intelligo, hem priuatas cupiditates quarum suspicio vera licet aut falsa nisi totum vulgus infectum teneret, hec mala non essent, que a malignis quidem ingeniis et pestiferis linguis inferuntur, sed non nisi occasione et materia prebita. Si saltem Princeps is esse vellet, qui in tanta licencia deberet, non laboraremus. facile enim hec omnia dudum sua auctoritate discussisset. nunc audio illum quod maxime miror, loquutum, innocentem se esse a sanguine iusti huius, cum de discrimine hoc Reipublice mentio incidisset. quasi alios in:

centes designans. dominus Deus det. ut omnes seniora aliquando cogitemus. Mi R.me dne, Doctor hic passus est repulsam in: dignam certe et indebitam, nam preter quod habita non sit ratio commendationum maru et Suffragiorum senioris partis. etiam contra Statuta Baccalarius Doctori est Prelatus. dignetur itaque vra R.ma D.o opem illi ferre, et hunc errorem corrigere, quan: doquidem ut puto, eam habet potestatem. Cui me humiliter Co: mendo Datum Cracovie in Vigilia Sancti Andree.

Anno domini M. D. xxv.

Legatio ab Optimatibus et Nobilitate Terre Posnamien: ex conventu particulari Posnamien: ad Regem missa.

Naiasnieisbi Milosciwi Crolu, tak iako bil vasba Cro: Mcz Sgem Weszedzie polozic raczil, gdzie viane, isz tam na ten czas mo: rove powietrze iest. panowie porozumiawsbi sie, przelozili ten Sgem. na tenze czas, na ktorei Weiszedzie mial bicz do Posnania, i ziechali sie sam i Slachti wiele, a niektorzi 3broine w miemalim zebraniu bilij przyiechali na Sgem

Gdziesz wislichawszi Posla Vaszei Cro: Mczi i vsta panow, na: przod rzec vczinili, Dziwiac sie isz tich czasow, tak niebes: pieczmich od powietrza, ten Sgiem polozon Wpiotrkowie, po: wiedaiancz, isz widzacz sie tu wtim niebespieczenstwie zebra: nie, a wiedzacz isz tak sie wtim zebraniu pomieszali, isz temu zona, drugiemu dziecze pomarli, mowili wie to pan bog iako sie potem zebraniu vczinil, i prossili panow, abi ku vaszei Cro: M. poslali, proszancz abi vasza Cro: M. dla tei przeczimi, na ini tich czas i na inszie miescze, bespiecznieisze ot powietrza ktore bi niebilo daliekie ot tich ziem ten Sgem przelozic raczil

Potim przipominali roznosc te ktora iesth miedzi pami a miedzi

pospolitim czlowiekiem, obaczaiac ia bic szkodliwa rzeczi pospo:
litei, a oznaimuiacz isz sie s pany ziednoczic chczieli, i ziedno:
czili, chczac vedlie starego obiczaiu, spolem s pany posli obie:
racz.

Tham powiedac poczeli, obcziazliwosczi vielie, ktore maia, na:
przod od wielkich, cziaßkich a zaßlich podatkow, o ktorich
samich tilko seimi zwikli biwacz przipominaiacz isz acz va:
ßa Cro: M. raczil bil obieczacz i namieniecz niektore pany
i ludzie madre, ku praw oprawieniu, a wßakoß ta rzecz sku:
tku niewziela

Thu wienczsa powiedzieli, iß ku takovemu dawno obieczanem
praw: oprawieniu, naczos vaßa Cro: M., na przesthim Sey:
mie listi dacz raczil, tilko ktemu posli obracz chcza i obrali

Czo sie kaczersthwa luterskie° doticzę, movili dziwuiacz sie
iß vaßa Cro: M. tak dlugo w tei rzeczi cziezpiec raczil, mie:
niacz iß przeßle° liata, mogles vaßa Cro: M. iachac do Prus
a pomiewasz za naßim cziaßkim nakladem, tak wielie ludzi
wrusi bes potrzebi, za ta valka ktora Thatarowie miedzi
soba mieli, tich ludzi tak vielie wrussi potrzeba niebilo, mo:
gles waßa Cro: M. onich ludzi niecz wziawßi do Prus ie:
chacz, a tam iednim nakladem oboiei potrzebie dossiecz uczinic
a tak czo sie doticzę i tei Pruskiei rzeczi, i Thatarskiei, na
przißle liato baczacz iß iesth vxiazei ich M. dziesiacz tis:
sieczi zlotich, ktore kxiaza liatu przisslego zlozicz mieli
o ktorich nicz mewiemi, a niecz od nich chczemi, tudziesz
Czopowe i ostatek podathkow, ktorimi wiencz potrzebam
thim, opatrzeme bic moze w gina miara, chiba tich praw
oprawienia, poslow obracz niechczieli, prossacz Panow, abi
maiancz wzgliad, na przodki swe, ktorzi na tich mieiczach
siedzieli, na ktorich oni siedza dzis, tak raczili o dobrim
rzeczi pospolitei radzicz iakobi w takowich czasiech a obczias:

liwich podatkach niesiedzieli, ktorich za przodkow zaich nie:
bivalo. Niemiącz iß ti takone podatki tich vaszi przecziwko
panom narodzili.

PRzipominaiącz iako po vilkach Pruskich ktore czternaszcie
liath trwali, przes trzidzieszczi liath zadne podatki niebili
vchwalioni, ani ich davali. Dziwuiącz Sie temu, iß onich czasow
teß takove krolestwo bilo iako i dzis, takove dochodi i pozitki
dzis są, i natto iesscze wiączei sie dochodow przicziniło, iako
czla nove, novi Sklad, i przedawanie Soli Wbidgosczei, i in:
ßei, i prosili zato panow abi vedlug obiczaiu przodkow Swoich
olepßim postanoviemu rzeczi pospolitei radzili.

Czo sie doticze Soli ktorą Wbidgoßczej przedavaią obciązali so:
bie, iß nie dossipuią klod, i teß nieprzedadzą iei czo komu potrze:
ba, ktobi mogl iei wziącz kłodą albo czteri, temu liedwie
dwie przedadzą, a przeto prosili panow, abi sie teß wtei rzeci
ku vaßei Cro: M. prziczinili, izbi vaßa Cro. M. roskazal prze:
dawacz Soli to czo bi komu potrzeba bila, wßak gdibi Soli
vaßei Cro: M. niestalo. tedi oni Soli Saskiei vziwacz bendą,
azbi Sol vaßei Cro: M. przisla.

PRziechali teß Thowarziße niektorzi od Sluzebnich Voiewodz:
thwa Posnanskie.º proßącz panow, isbi gim natrzeczie czwierc
liata pieniądze dali, powiedaiącz vtrate Swoie, gdzieß viącz
panowie baczącz vchwalą pospolitą, iß iedno do Swientego
Jądrzeia, Sluzebni w Russi trzimani bic bili mieli, niezdalo
sie gim te.º vczinicz, prosili pothim, azabi iem baczącz na ich
vtratą, nieczo laski nad Sluzbe vczimiono, czego panowie bez
ossobnego roskazania v. Cro: M. vczinic niechczieli, liecz wtei
Sie rzeczi v. C. M. dolozicz chczieli

Vaßei C. M. teß panovie dali oznaimicz, iß Kolczewic timi czaßi

Spuschili Zamek Drabin vedlug roskazania V·C·M· wrace
pana Posnanskie°, gdzie wienc za takovim Spuschenim, glieith
gim V·C·M· iesth dan lice glieith ten, wten Spossob iesth, izbi
bili mieli zamek Spuschic do Swiatego Jacuba, po mie vasz viar
om mienijeli iz zawzdi bili gotovi zamek ten spuschic, vedlug
roskazania V·C·M· gdibi tilko ich nakladi opraviom bili, pro:
sili abi gim za bespiecze nstwo przirzeczono bilo, przes pana
Posnanskie°. za glieith bez takovei vimienki iako na pierwszim
Glieichie bilo, gdzie wienc za rada panow pan Posnanski gim
to przirzekl, isz V·C·M nowim ie glieithem do roku opatrzic
raczi, gdziesz panovie proszu abi V·C·M· takovi glieith do
roku bes tei vimianki tim to Golchom, przes moie poslach ra:
czil.

C zosie doticze Drabinia panowie V·C·M· dali powiedziecz isz
to iest zamek nieoprawni, potrzeb tesz ku obronie zadnich,
iako Dzial, Prochow, itesz ziwnosci zadnei na niem nie masz
to czo bilo dochodow zamkovich, tam w Miasteczku do koscziola
bilo zlozono, to wszitko Krzimultowski pobral, przed tim
nisz Golczewie Zamek wrancze panu Posnanskiemu spuschili
Bo zebral sie bil Krzimultowski, i uczinil iesda, chczacz
ten zamek pod Golchi wziancz mocza, gdzie wiancz go
wziacz nie mogl, alisz potim Golczewie gi panu Posnanskiev
z dobrei volei Spuschili, bi vasza Cro M· ten to zamek
dobrze opatrzicz raczil

V asza C·M· tesz oznaimicz roskazali o tich niebiespiecznosciach
i nariadach, ktore sie do Corone V·C·M· Skarbisthwa Glo:
gowskie° dzieiu iako sie przed nielawnim czassem Stalo
isz Starosthwa Wschowskiego, dobri czlowiek, Casper Dlus:
kij wimession bil, tak iako V·C·M· pan Posnanski przed tim
listi swimi oznaimil, gdzie ktemu przisslo za pilnosciu, isz
ten dobri czlowiek pod niektorimi obiczaimi puschon iest Ri:
cerstwo pospolite na Seymie przesslim, panom ich M[ci] sa

proszili, abi V. C. M. raczil sie tak w to przizrzimiecz, iakobi takove rzeczi karane bili, bo kazdemu sie czlowiekowi, wzie: mi V. C. M. sprawiedlivoscz stanie, a poddani V. C. M. zew: szech stron vczisnieni biwaia. choczi obczazliwie przimuia

Thesz panowie V. C. M. powiedziecz kazali, isz pan Margrabia ie. M. raczil nowo pissacz do pana Poznanskieo skarzacz sie na Grzimultowskiego, isz w tich czasiech, gdi bil iesdal vczi: nil zebrawszi sie, ku Drahimievi, chczacz gi mocza wziacz, tedi wiancz gdi go wziancz nie mogl, wiechawszi w ziemia pana Margrabina, ial dwu poddanich iego M. i dal ie na pal wbicz, a przedtim tesz drugiego poddanego iego M. dal obiessicz przipisnawszi iego poddane ktemu, isz pana swego obiessicz muszili, bez iego vwi, gdzie wiancz pan Margrabia ie. M. pisze, isz takove rzeczi nie zimia dobrego zachovania w sasiedztwie, zada abi to bilo oprawiono, abi poddani iego M. nie mieli prziczini mscziecz sie takowich krziwd, a tak bi czo gorszego s tego nie vrosslo, przeto panowie V. C. M. kazali to oznaimicz, abi V. C. M. to opatrziecz raczil.

PAn Rosrowsky wskazal ku panom za przicziną, abi mogl na Sgem przisszli, gdziezbi kolwie bil ziachacz, dla swich potrzeb kto: re tam sprawovacz ma, gdziesz wiancz panowie V. C. M. za to prossa, abi vassa C. M. onemu ziachaniu dopusczicz raczil.

Golczow gimiona Zebulth, Cuna, Alexander pitanye Radomiczskiego, wiprawicz

Andreas Cricius eps Premislien.
Petro Tomiczki epo Cracouiensi regni Polonie viceca ncell o

Rx. me in domine, domine benefactor graciosissime. Non permouit quicquam Mtem regiam Legatio domini Vincency Splawsky id quod ego illi predixeram. Sed vadit recta Mtas Sua Prokouiam vt instituerat, cum qua ego hic conueni, offendique illam subtristem, quod tamen dissimulando bibit ad me quater Moscatellum et alia conata est leticie signa ostendere. Sed difficile est tristi fingere mente iocum. Mi Rme dne scripserunt et huc ad Mtem regie quidam Rbli, aliique illi domini, de tam concordissimo Conuentu, plena iactanciarum et gloriarum, verum ea concordia tam videtur ex vsu Mtis regie, et Reipublice, quam fuit Christo inter Pilatum et Herodem, nam preter quod res indicat ad quam Nuncy sint electi, quam illi scribendo modo concordantiam iurium, modo reformationem Statutorum et iniuriarum vocant, michi scribit et refert dominus Vincencius illos pollicitos communitati modis omnibus illi adesse vt iura communia et libertates manutenerentur, neque deinceps violarentur, eaque ratione initam tam Sanctam concordiam. ommitto quantum ab altero iactatum sit, per se nichil vnquam stetisse, immo et se palam cum inuidia ad faciendum omnia, que publica iura exigerent obtulisse. ab altero vero, vt non mirum fuerit alios non permide curasse iura communia, que ipsimet eorum custodes existentes sua insacietate infringerent, se vero non ambire quicquam sed pro communi libertate, vel vitam ponere velle, et alia id genus, aliqua palam, aliqua priuatim cum aliquibus, sic illi nunc regnum obtinent, nunc publice libertatis assertores videntur. qui occasionem et materiam omnem initio istarum turbarum prebuerunt, et quorum odio hec omnis tragedia fuit instructa et incho-

ata, quam cum nunc in alios declinare ~~[illegible]~~ ~~sunt~~ se alios ple:
bi, alios Principi et dominis simulant, fortaße vel hec causa di:
ferre Conventum innixisunt et nituntur, fortaßis adhuc dißue:
re, ne eorum artes versipelles prodirent in lucem, quomodocunq
est, certum omnino est his studys futuram hoc anno Rempubli:
cam absq defensione et non sine summo discrimine, id si non esset
ageret meo arbitratu id quod quisq vellet, nunc calamitas
ista omnium interest, quae credo Maiestatem regiam ita vt vide:
tur angit, putoq iam illam sentire incipere, quam recte Braxeum
reo illum extulerit. multa essent scribenda de Triumphis
illorum ex ipsa concordia, quasi re bene gesta, aut Thurcis
profligatis. Sed tedet iam harum nemiarum. Me Rme Dni
vre humiliter commendo Dat ex Andrzeiow. [illegible] De:
cembris Anno domini M°. D. XXV°.

Latalski Eppus

Decreta Conuentus Petrcouiensis

Significamus tenore praesentium vniuersis. Quia declarare vo:
lentes subditis meis quae acta sunt in praesenti Conuentu generali
Piotrkouien. per nos consiliariosq meos, et terrarum Nuncios
cum de iuribus et de alys rebus domesticis reformandis, tum
etiam de statuenda defensione, aduersus insperatos insultus
Thurcorum et Thartarorum, qui oportuno modo nequaquam nisi excu:
biis continuis et militibus reprimi possunt, articulos in ipso Con:
uentu decretos et constitutos in eum qui sequitur modum re:
digi fecimus.

Inprimis ad conducendos et seruandos milites Mercenarios in
terris meis Russiae, equites et Pedites, de consilio et consensu
omnium Consiliariorum tam Spiritualium quam Secularium ac Nun:

Anno 1525: Sigismundus primus Rex Polo^e
Cracouia exiens: venit .8. Decembr. Piotrkouia
ad Comitia regni.

ctiorum omnium terrarum regni mei soluendos et contribuendos decreuimus fertones de mansis seulaneis agrorum, exactionem Ciuilem, que vulgo Schoss dicitur et contributionem Czopowe, iuxta antiquas quitancias, et literas vniuersales, idque ad duos annos continuos, vt intra istud tempus, liberius et efficatius, intendere possemus et iuribus rebusque domesticis reformandis, et aliis arduis negotiis meis, que nobis cum in dominiis meis, tum etiam foris incumbunt. Que contributiones solui debebunt anno presenti pro festo Sancti Joannis Baptiste proxime venturo sequenti vero anno videlicet 1527 pro Dominica Innocauit, Contributio autem Czopowe incohoabitur à festo Annunctiationis beate Marie proxime venture vbi preterito anni ea ipsa Contributio Czopove terminabitur et durabit ad duos annos.

Item Statuemus Conuentus particulares in omnibus Palatinatibus regni mei, pro Dominica Oculi proxima, ad quos Palatini cum Castellanis conuenientes, eligent in singulis eisdem Conuentibus vnum virum prudentem et iuris peritum, quem pro festo S. Joanis Baptiste proximo mittent huc Piotrcouiam, aut si hic aura insalubris fuerit, ad alium locum vicinum, quem posthac literis meis declarabimus, quo etiam Electi per nos et Consiliarios meos videlicet, duo Palatini alter ex maiori Polonia, alter vero ex minori similiter et duo Castellani, et duo viri Ecclesiastici conuenient qui omnes simul Iura, et Statuta regni à principio vsque ad finem excucient, et examinabunt, eo modo et processu, vt est iam in hoc generali Conuentu inceptum

In hisdem particularibus Conuentibus, Exactores et dispensatores Contributionum anni preteriti racionem sufficientem de perceptis et expositis publicis pecuniis facere debent, coram palatinis, Dignitariis, officialibus et Nobilitate, illic congregata, et quicquid pecuniarum repertum fuerit, apud illos superesse, ex ipsis anni preteriti Contributionibus, id totum hij ipsi Exactores de omnibus terris ad Mag^cum Thesaurarium regni mei Cracouiam pro dominica Iudica proxima afferre sine omni mora debebunt.

In ipsis etiam Conuentibus, designabit et conscribet quisque Palatinus

in suo Palatinatu, viros militares et idoneos, qui servituri et mi:
litaturi sunt in terris Russie, talem delectum in eis faciendo, ut
potioribus non plures q̃ octo equos, reliquis pro conditione et fa:
cultate uniuscuiusq̃ septem sex, quinq̃, quatuor tres duos et ce
ut videbitur asscribant.

Ut autem sciat quisq̃ Palatinus, quantum numerum equitum de suo
Palatinatu conscribere debeat, ita decrevimus, ut in Palatinatu
Cracovien' Centum quinquaginta Equites, in Sandomirien. simi:
liter Centum et Quinquaginta equites, in Lublinen' Centum, in
Russie Podolie et Belzen Palatinatibus ac terris sexcenti equi:
tes veteranorum Militum eligantur et conscribantur. In Pala:
tinatu vero Posnanien' centum et Sexaginta, in Callissien' centum
octuaginta, in Siradien' centum Sexaginta. In Lancicien' centum
in Brzesten' et Juniwladislavien' Palatinatibus centum triginta
In terra Dobrzinen' Quinquaginta In Palatinatu Plocen' centum
et decem, in Rawen' similiter centum et decem equites conscri:
bantur.

Eum autem equorum et militum numerum quisq̃ Palatinus suis literis
declarabit, quemq̃ militem ex nomine designando, et ad quot equos
quisq̃ illorum Stipendium habere debebit. Nos vero acceptis pecuniis
relictorum que ut premissum est, ad Thesaurum meum pro dominica
Judica proxima conferri debent, illis militibus pro dominica Pal:
marum futura, iuxta Scedulas Palatinorum nobis missas dari et
distribui faciemus, qui omnes milites ad festum Divi Adalberti
proximum Leopoli se sistere debebunt ut illic per Capitaneum
Militum meorum conscribantur. Qui vero non venerint ad eum
terminum et diem Palmarum qua, ut dictum est, pecunia militibus,
distribuetur, sibi ipsis imputabunt, cum aliis qui presentes fuerint
propter negligentiam pecunia erogabitur, Si qui etiam milites accepta
pecunia a Thesaurario regni mei non se statuerint apud Capita:
neum militum meorum in terris Russie, neq̃ ibi servierint nos
dannum eiusmodi Reipublice non in illis contumacibus sed in
ipsis Palatinis terrarum repetemus, et ad satisfaciendum pro tali
damno illos compellemus.

Exactores autem annorum preteritorum racionem de perceptis a se et expositis publicis Contribucionibus similiter et Exactores anni presentis, quos pro meo arbitrio designaturi sumus, facere debebunt in eo Conuentu generali, quem anno sequenti pro reformandis ac ad vnam formulam reducendis Juribus et Statutis regni alijs meis literis indicere et agere polliciti sumus.

Ad excludendam vero Monetam Swidnicen, et aliam falsam, ex qua regnum maximum capit detrimentum, et ad tollendam magnam incommoditatem, defectu proprie monete, presertim minute decretum est per vniuersum Senatum, et terrarum Nuncios, vt ex reliquijs contribucionum anni preteriti, monetam nouam et necessariam grossorum denariorum minutorum cudi faceremus. Sed quia Contribuciones anni presentis, nonnisi ad festum Sancti Joannis Baptiste edi debent, proptereaque ad suscipiendos ad festum Palmarum milites, opus erit ipsas reliquias contribucionum anni preteriti erogare decretum est, vt quando contribuciones anni presentis ad festum S. Joannis contribuentur, ex illis tantum dematur ad monetam cudendam, quantum ex relictis contribucionum anni preteriti que adhoc designate sunt, fuerit distributum. Emolumentum vero, quodcumque ex ipsa cusione monete prouenerit, motu proprio et liberalitate mea regia ac amore, quem erga Rempublicam meam gerimus, ad defensionem regni et non ad vllum priuatum meum vsum conuerteremus et conuerti debere promittimus.

Et quia Nuncij ex Palatinatu Posnanien et Calissien ad hunc Conuentum, cum limitata potestate missi, nobiscum et cum vniuerso Senatu, ac reliquis Nuncijs omnium terrarum in consulendo pro defensione et decretis Contribucionibus non congruerunt, nec consenserunt indicemus eisdem Palatinatibus Conuentum particularem pro Dominica Oculi et illos Nobiles ac Terrigenas vt contribuciones anni preteriti retentas, quamprimum exoluant et ad Thesaurum meum pro Dominica Iudica proxima per Exactores suos transmittant et vt decreta et constituciones huius Conuentus mei generalis suscipiant, per Nuncium meum admonebimus, quod si facere proterue recusauerint, mandabimus Capitaneis et officialibus meis, vt illos ad parendum eisdem decretis ac constitucionibus, per pignoraciones et penas consuetas compellant. Harum

Quibus Sigillum nrm̃ est impressum testimonio literarum Dat̃ Piotrkouie in Conuentu generali feria tercia proxima ante festum Conuersionis Sancti Pauli Anno M. D. XXVI Regni vero nostri Anno decimo Nono.

Prorogatio Conuentus Justicie.

Sigismundus primus Rex Polonie.

Significamus tenore presentium, Quia cum anno preterito polliciti fuissemus vniuersis subditis nris anno presenti Conuẽtum iusticie statuere, et in eo communia iura regni corrigere et reformare, ac agentes illum tandem, et promissis nris satisfacere volentes, aliquibus ex Consiliariis et Nunctiis deputatis, exentere iura omnia a cortice ad corticem iussissemus, vt cognito per illos que reformatione seu declaratione indigerent, tanto facilius dehinc cum vniuerso Senatu hoc institutum et laborẽ perficere potuissemus, illiq3 bonã parte a principio diligenter, et satis longo tempore expensa compperissent negotium esse longioris more et laboris magis ardui, quam consignari videri potuisset, ac interim vrgerent alia ardua negotia cum defensionis, tum etiam aliarum necessitatum reipublice, et quod grauius erat Pestis in Conuentu pullularet, et indies magis inualesceret. que nos ne ab incepta iusticie opera, et aliis omnibus actionibus, infectis rebus discedere cogeremur. et respublica defensione sua, et aliis omnibus suis necessitatibus deserta, et summo periculo exposita esset. vehementer terrebat. de consensu et Sentencia omnium tã Consiliariorũ, q̃ etiam Nunctiorũ terrestrium, visum est nobis in aliud tempus negocium ipsum iurium differre, ac in eum mod hunc processum et ordinationem facere, quod videlicet Statuemq Conuentus in singulis Palatinatibus, ad quos Palatinus cum Castellanis et tota Nobilitate conuenientes, eligent vnum, que profesto Sancti Joannis Baptiste proximo mittent huc Piotrkouiã

aut alibi sibi et pestilentia impedierit prout declarabitur. quo per nos ac Consiliarios nros electi videlicet duo Palatini alter ex maiori Polonia, alter ex minori, similiter duo Castellani et duo viri Ecclesiastici conuenient. qui vna cum Nuncijs ex Palatinatibus destinatis. iura et Statuta regni a principio vsqz ad finem excucient, eo modo et processu, vt est iam in hoc generali Conuentu inceptum. et quicquid comperient vel reformatione, vel declaratione, vel correctione, aut immutatione necessarium illud totum annotabunt. deinde ad Conuentum generalem que anno futuro deo bene iuuante aliquo die inter festum Natalis domini et dominicam Carnisprivii adhoc statuemus, omnia afferent, et coram vniuerso Senatu, ordine, que annotauerint declarabunt nos vero demum cum Consiliarijs et terrarum Nuncijs, que visa fuerint reformanda, corrigenda, declaranda, aut immutanda, id totum, quod omnibus expedire videbitur, prestare curabimus, ac vnicuiqz cuiuscumqz Status fuerit suam debitam iusticiam ministrabimus Que omnia nos verbo nro regio, et presentibus litteris nris facturos pollicemur In cuius rei testimonium Sigillum nrum. Datum in Conuentu generali Piotrkouien feria tercia proxima ante festum Conuersionis Sancti Pauli Anno. M. D. XXVI

Sigismundus primus Rex Poloniȩ
Palatinis Regni Poloniȩ.

Mag.ce Sincere nobis dilecte. Non ignorat tua S. nos anno prȩe:
terito pollicitos fuisse l[itte]ris n[ost]ris, vniuersis Regnicolis Conuen:
tum iusticiȩ, ad reformanda communia Iura et vnicuiq[ue] Sta:
tui iusticiam ministrandam, ad festum Sancti Andreȩ prȩteritu[m]
statuere; Cui rei satisfacere volentes, hunc Conuentum nouissi:
mum celebrauimus, et hoc in primis aggressi fuimus, vt expen:
sis a principio vsq[ue] ad finem omnibus iuribus et Capitulis tam
communibus q[uam] specialibus, quod in eis videretur correctione aut
reformatione necessarium, illud de communi omniu[m] consilio et co[n]:
sensu corrigeremus et reformaremus. verum cum per Consiliari:
os et Nuncios terrarum ad eam reuisionem designatos, discus:
sa a Principio bona parte ipsorum iurium, compertum fuit, nego:
cium hoc esse magni laboris et longi temporis ita vt in presens nul:
lo modo perfici potuisset, cumq[ue] et de defensione que super omnia
omnibus est necessaria deq[ue] aliis arduis necessitatibus reipubli:
cȩ restaret consulendum. et pestis inualescens, timorem omnibus
incuteret, visum est omnibus, tam Consiliariis q[uam] terraru[m] Nu[n]:
ciis Conuentum ipsum iusticiȩ in aliud tempus prorogare, et de
defensione ac aliis necessitatibus consulere, distulimus itaq[ue] his
rationibus Conuentum ipsum iusticiȩ in eum modu[m], vt ex Singu:
lis terris vnus Nuncius mitteretur huc Piotrkouiam, vel vbi
designabimus, pro festo Sancti Joannis Baptistȩ proxime futuro.
qui cum Consiliariis et Ecclesiasticis Doctoribus a nobis Electis
hoc processu quem hic incepimus, omnia iura publica et priuata
excuterent, et quȩ reformanda aut corrigenda essent annota:
rent, eaq[ue] ad Conuentum generalem, quem in hieme anni futuri
ad hoc potissimum celebrabimus afferent vbi tum demum cum
vniuersis Consiliariis et terraru[m] Nunciis id totum de refor:
matione eorunde[m] iuriu[m] faciemus, quodcumq[ue] iustum, racionable

et necessarium videbitur. Quare ad Electionem ipsius Nuncij
qui ad festum Sancti Joannis Piotrkouiam mitti debet, Statuimus
Conuentum particularem in N. pro Dominica Oculi proxime fu:
tura, vbi S. tua cum aliis dignitariis et Nobilitate conueniens
eligat talem virum, qui et peritiam iuris habeat, et idoneus ad
prouinciam obeundam videbitur. decreuimus etiam quod in eisdem
Conuentibus particularibus exactores anni preteriti rationem fa:
cere debeant de perceptis et expositis, et vt reliquie contribu:
tionum si que superfuerint mittentur ad Thesaurum nostrum, pro co:
ducendis militibus anteque Contributiones anni presentis decrete
edantur, ne qua negligentia committeretur, et periculum aliquod
interim accideret. debebunt autem Palatini vniuscuiusque terre
electos milites in suis Conuentibus, iuxta numerum vnicuique da:
tum, nobis describere, quibus ad diem Palmarum pecunias distri:
bui faciemus. vt tempestiue se ad tuendos fines regni conferre
possent. Itaque S. tua hec omnia cum aliis Dignitariis et Nobili:
bus in ipso suo Conuentu aget et tractabit. Datum Piotrkouie
Sabato proximo post festum Conuersionis Sancti Pauli Anno
domini M. D. XXVI. Regni vero
nostri Vigesimo

Sigismundus primus Rex Polonie minoribus Castellanis ac Nobilitati Regni Polonie.

Generose fidelis dilecte. Quamuis in hoc Conuentu generali primum ad reformanda iura vt polliciti fuimus operam meam intenderamus, et iam per deputatos Consiliarios et Nuncios quedam pars illorum fuit excussa, in quo videlicet quodlibet caput reformatione indigeret, tamen videntes omnes negotii magnitudinem et Pestem inualescentem et alia negotia, moram hic moram diutius ferre non posse, placuit vniuersis, vt decreta defensione statuerentur particulares Conuentus in omnibus terris, ad eligendos Nuncios in singulis vnum, qui ad festum Sancti Joannis Baptiste proximum cum Consiliariis et Doctoribus a nobis Electis, hoc modo vt hic incepimus, iura ipsa expenderent, et que reformatione indigerent ad Conuentum generalem quem anno futuro Deo bene iuuante Statuemus deferenda annotarent, vtque in eisdem Conuentibus facerent rationem Exactores Contributionum anni preteriti, et Milites quibus pecunia in Russiam dari deberet per Palatinos iuxta numerum cuique designatum conscriberentur prout latius in literis, quas Nunciis terrarum dedimus continetur. Quare Conuentum ipsum particularem in . N. pro Dominica Oculi proxime futura constituimus, et mandamus tue F. vt ad illum proficiscatur et cum aliis Dignitariis et Nobilibus tam de eligendo Nuncio, quam aliis rebus predictis tractet et consulat pro fide sua et gratia mea. D. N. Piotrkowie Sabato proximo post festum Conuersionis Sancti Pauli Apostoli Anno domini 1526.

nō habet hic locum

GEnerose fidelis dilecte. Constituimus in Conuentu generali Piotrkouien. proxime preterito, vt in omnibus Palatinatibus fierent Conuentus terrestres, in Capitali Ciuitate vniuscuiusque Palatinatus, ad exequendum ea que decreta sunt in ipso Conuentu generali, ad Statuendam certam et stabilem defensionem, et que equaliter iusteque ab omnibus subditis meis sustineretur. itaque mandamus tue f. vt pro die Sancte Trinitatis proximo ad Ciuitatem Lublinen. veniat ibique cum Palatino et Castellanis, aliisque Dignitariis, et Officialibus meis, id exequi curet, quod illi ex decreto Conuentus generalis prefati, per literas vniuersales meas declarabitur. pro gratia mea non aliter facturus. Dat. Cracouie. die Natalis Sancti Stanislai gloriosi Patroni Regni nri. Anno domini M. D. XXV. regni nostri Anno decimonono.

Contribuciones pro defensione regni in Conuentu petrcouien. decrete.

VNiuersis et Singulis Ecclesiasticis et Secularibus Consiliariis regni nri ceterisque subditis meis quibuscumque tam terrestribus quam Ciuitatum et Oppidorum honoribus et officiis insignitis, ad quorum noticiam presentes litere mee peruenerint et presertim in Palatinatu et Districtibus consistentibus, Sincere et fidelibus dilectis Salutem et gratiam nram regiam. Rmi ac Rdi in Chro Pres. necnon Mgci. Generosi. Nobiles, Famati, et Prouidi. Sincere nobis et fideles dilecti. Cum regnum nrm multis et potentissis

hostibus, et præsertim Thurcis et Thartaris expositum, continua defensione indigeat, que per communem Regnicolarum motionem ita crebro, ut res exigit, neque certa aut diuturna, neque etiam hominibus ullo modo tolerabilis esse posset. Statueramus hunc Conuentum generalem ad consulendum de ea defensione, que ad inopinatos insultus hostium magis oportuna, et expeditior fieri posse videretur. igitur considerantes continuum de ipsorum hostium insultibus metum et suspicionem, perpendentesque quante molis sit et dispendii omnibus communis motio, nullamque esse tutiorem et commodiorem prouisionem, quam præsidia militum mercenariorum. De communi omnium Consiliariorum tam Spiritualium quam Secularium, ac Nunciorum terrestrium Sententia et consensu, Contributiones infrascriptas, pro ipsis præsidiis in terris Russie seruandis ad duos annos continuos decreuimus et constituimus. Metientes non minus, quantum subditi mei ferre valeant, quam ut necessitas et periculum illarum terrarum exposcere videatur. Que quidem Contributiones modo infrascripto solui et exigi debent.

In primis Coloni seu Cmethones tam Villarum nrarum Regalium quam omnium Spiritualium et Secularium subditorum meorum, in omnibus terris regni mei, de singulo manso seu laneo possessionato unum fertonem. De medio vero laneo sex grossos. De quarta parte lanei tres grossos, et reliquum de quantitate laneorum secundum antiquas quitantias anno presenti pro festo Sancti Joannis Baptiste proxime venturo, sequenti vero anno videlicet Millesimo Quingentesimo vigesimo septimo, pro Dominica inuocauit soluant.

Item Aduocati et Sulteti Colonos seu Cmethones non habentes, soluent etiam per unum fertonem. Et similiter Coloni seu Cmethones ipsorum Aduocatorum, de quolibet manso per unum fertonem soluent, similiter secundum antiquas quitantias per duos annos temporibus superius expressis ita ut Cmethones aliorum dominorum, ipsi vero Aduocati Colonos seu Cmethones habent nihil soluent.

Item Thabernatores siue sint dominorum siue Aduocatorum seu

Sculteto rum qui agros habent ab illis exactionem soluent per eosdem duos annos pro temporibus superius designatis secundum antiquas quitancias iuxta agrorum quantitatem, hoc est de singulo laneo agri vnum fertonem. De medio laneo sex grossos, vt supra. Exactionem vero Ducillorum a singulis Coctuxis Ceruisie more consueto soluere nihilominus erunt astricti. Alii autem Thabernatores qui aduecticiam propinat Ceruisiam. sex grossos soluent, per hos duos annos, et quolibet eorum, cum non coquant Ceruisiam, sed aliunde illam ad propinandum adducunt;

Item Molendina predictarum Villarum que Poirzebne vocantur, manuales seu anniuersarios Molendinatores habentia ex singulis rotis sex grossos soluent per hos duos annos, et quolibet eorum temporibus suprascriptis. Hereditarij vero Molendinatores dictarum Villarum et Folusze, ex singulis rotis Molendinorum suorum que Valne dicuntur vnum fertonem persoluent. Item Molendina Brasealia et hereditaria aquatica et equestria, in omnibus Ciuitatibus et Oppidis more veteri taxata secundum antiquas quitancias Contributionem que Schoss dicitur, a qualibet Marca taxe duos grossos persoluent. similiter pro festo Sancti Joannis Baptiste anno presenti, sequenti vero anno pro Dominica Inuocauit.

Minerarie vero officine alias ferrum facientes. et Serre hereditarie, ex singulis rotis anno presenti et futuro per vnum fertonem. Annales autem officine Minerarie et similiter Annales serre hoc est locate seu conducticie, a qualibet rota sex grossos soluent. Item Molendina ventilia hereditaria duodecim grossos. illa vero Molendina ventilia, que anniuersarios Molendinatores habent, anno presenti et proxime futuro pro temporibus supra expressis per sex grossos soluent. Item Ciuitates et Oppida tam mea regalia quam subditorum nrorum Spiritualium et Secularium Contributionem Ciuilem quam Schoss vocant, ita vt premissum est anno presenti pro festo Sancti Joannis Baptiste proxime futuro. Sequenti vero anno pro dominica inuocauit iuxta antiquas quitancias soluent. hoc addito et expresso, quod Ciues et Subur:

-bani agros habentes, qui uno iure Ciuili gaudent, et Contri:
butionem Schoss simul contribuunt Contributionem fertonum
de agris suis non soluent.

Item Contributio Ceruisie Vini Medonis, Malmatici, Muscatelli
Czopowe dicta, in hisdem Ciuitatibus et Oppidis ac etiam taber:
nis Villarum tam nris quam subditorum nrorum spiritualium et Se:
cularium incipiendo a festo annunciationis Sancte Marie dne nre
proximo, vbi contributio eadem anno preterito decreta termina:
bitur et expirabit, ad duos annos continuos ab eodem festo Annun:
ciationis beate Marie proximo inchoando, vsque ad festum Annun:
ciationis eiusdem Sancte Marie anni Millesimi Quingente:
simi vigesimi octaui more solito, singulis Ceruisie coctoribus
solui debet, ex quibuscunque Braseis fuerit eadem ipsa Ceruisia
cocta, siue brasea ipsa sint Ciuium et dominorum, siue ex Mole:
dinis prouenientia et emensurata siue domi facta. Item etiam
a Ceruisia quam domini et Nobiles ex braseis suis coquunt
seu braxant, et illam dant ad propinandum suis Tabernato:
ribus, Contributio ipsa Czopowe solui debet.

Item in Ciuitatibus et Oppidis Exactores nri eligent et deputa:
bunt viros fidos ac idoneos vnum aut duos, de consilio Capi:
tanei seu eius vices gerentis, aut in absencia illorum Proconsulis
et Consulum, qui custodiant et obseruent, vt Contributio Czopowe
fideliter contribuatur. Nihil vero remittere illis debent a Cer:
uisia quam ipsi coquunt, sed moderatum Salarium, pro cura ac
labore eorum illis constituant.

Item Sacerdotes Ruthenici, qui popones vocantur, ex singulis
Ecclesiis et Synagogis per mediam Sexagenam grossorum per:
soluent per hos proximos duos annos et quolibet eorundem annorum.

Item Valachi, ex singulis laneis integris si illos habent vel are:
is que Dworzischa dicuntur vnum fertonem soluent, et qui
agros non habent a singulo Centenario ouium similiter vnum
fertonem persoluent per eosdem duos annos, et quemlibet eorum,
et tempora superius expressa.

Item Ville vastate et Cremate per hostes in terris Russie et Po:

dolie, et a suis dominis libertatem habentes, quarum videlicet incole dominis suis nihil soluunt, siquidem hoc probauerint testimonio duorum hominum ex vnaquaque eiusmodi Villa medio corporali eorum iuramento, quod suis dominis nihil soluunt, libertatem et immunitatem ab ista fertonum Contributione in presenti Conuentu instituta, Exactione Czopowe excepta.

Vt autem supradicta ordinatio in exigendis eisdem Contributionibus facta debite exequutioni demandetur, Generosum
ad eas colligendas in Palatinatu
et Districtibus
designauimus et constituimus presentibus litteris meis, mandamusque, vt in manus eius designato tempore easdem Contributiones persoluere curetis, Vobis vero Capitaneis quorum interest mandamus, vt prefato Exactori meo annis et temporibus superius expressis, sub penis ad hoc constitutis absque cuiusuis more et dilationis interuentu, de dictis Contributionibus per eos ad quos pertinet respondere faciatis, et vos ipsi respondeatis, negligentes vero in soluendo et contumaces per pignorationes, et alias penas solitas ad soluendum easdem Contributiones compellatis pro officio vestro et gratia mea facturi. Datum Piotrkouie in Conuentu generali, Sabbato proximo post festum Conuersionis Sancti Pauli Apostoli, Anno domini M. D. XXVI. Regni mei Anno Vigesimo.

Czopowe

Sigismundus primus Rex Polonie.

Vniuersis et Singulis Principibus tam Spiritualibus quam Secularibus Reuerendis et Reuerendis in Christo patribus, dominis Archiepiscopis, Episcopis, necnon Magnificis, Generosis, Nobilibus, Famosis, et Prouidis. Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Tenutariis, Terrigenis, Nobilibus, Officialibus, et eorum vicesgerentibus, heredibus, Aduocatis, Sultetis, Ciuitatumque et oppidorum tam nostrorum quam quorumcumque subditorum meorum, Magistris Ciuium, Consulibusque, ac communitatibus, et generaliter omnibus subditis meis, Spiritualibus et Secularibus, cuiuscumque Status conditionis et preeminentie existentibus, bona quecumque tam Spiritualia quam Secularia, Ciuitates, Oppida, Villas.

possessiones, et alia bona quocunque nomine nuncupata habentibus, et
Signanter in terra et Districtibus
existen. sincere et fidelibus nris dilectis, Salutem et gratiam
regiam. Sincere et fideles nobis dilecti, Consulentes in hoc generali
Conuentu, de bono et tranquillo Statu regni nri. Decreuimus et
Constituimus communi omnium, tam Spiritualium, quam Secularium,
Consiliariorum nrorum, et Nunciorum terrestrium consilio et volun-
tate, ita exigente necessitate reipublice, quod exactio Ducillorum,
que vulgo Czopowe appellatur a festo Annunciationis Sancte Marie
domine nostre proximo, vbi contributio eadem, anno preterito de-
creta terminabitur et expirabit, per duos annos continuos ab eodem
festo Annuntiationis beate Marie proximo inchoando, vsque ad festum
Annunciationis eiusdem Sancte Marie anni Millesimi Quingentesimi
vigesimi octaui soluatur et exigatur hoc modo, vt quilibet cuiuscunque
Status et Conditionis sit, Ceruisiam coquens, venalem, ex quibus-
cunque brasiis fuerit eadem ipsa Ceruisia cocta, hoc est siue brasia
ipsa sint dominorum et Ciuium, siue ex Molendinis prouenientia, et
emensurata, siue domi facta, a quolibet vase Sigillatim, vel coctura
ipsius Ceruisie, iuxta locorum consuetudinem, antehac obseruatam,
Exactionem ipsam ducillorum, in manus infrascripti Exactoris, fide-
liter soluat, ita vt a maiori coctura alias varu, plures grossi soluat,
et a minori pauciores, iuxta vasorum numerum, et quantitatem, et Ex-
actoris ordinationem, quam vbi opus, et quotiens expediens fuerit
mea auctoritate, faciet et constituet, Notariosque et custodes viros
fidos et idoneos vnum aut duos, de consilio Capitanei, seu eius
vices gerentis, aut in absentia illorum Proconsulis et Consulum
deputabit, qui custodiant et obseruent tam in Ciuitatibus et Op-
pidis quam in Villis, vt Contributio Czopowe fideliter contribua-
tur. Nihil vero remittere debet illis ipse Exactor de Ceruisia
quam ipsi coquunt, sed moderatum Salarium, pro cura et labo-
re eorum illis constituet, et iuramento corporali, ad fidelitatem
illos astringet. Ternarij vero more vetusto circa quemlibet gros-
sum soluendi, pro Ciuitatum et Oppidorum reparatione conseruentur.
Tabernatores vero singuli Ceruisiam coquentes, vel coctam a
dominis, tam Spiritualibus quam Secularibus, ad propinandum re-
cipientes a quolibet vase mensure Ciuilis, teneantur per vnum
grossum in manus Exactoris soluere. Item a medio vase vini

alias Polkuffek floreni, cum triginta quadrantibus soluendus est. item a Dreylink siue Seremien vase vini, duo floreni, cum sexaginta quadrantibus soluendi, item a quolibet barili Malmatici, vel vini Italici vnus orth cum septem ternariis sol: uatur, à barili vero simplicis vini duo grossi soluantur, et duo ternarij, à Medonis vase communi duo grossi, cum duobus ter: nariis, à Ceruisia aduectitia seu externa, à quolibet eius vase duo grossi. Et quicunque non soluta prius Exactione praefata, Cer: uisiam, vinum, Medonem, Malmaticum, et alium quemcunque po: tum ex predictis, vendere et propinare, in fraudem Reipublice presumpserit, totum illud in quo fraudem commisit, seu commit: tere voluit, irremissibiliter ammittet, et ad paenam regalem sol: uendam, quotiens id commiserit obligatus erit. Capitaneusque loci in tales omnes et singulos, fraudem huiusmodi committen. animaduersionem debitam, veritate rei cognita, non habendo respectum ad quempiam, irremissibiliter exequatur. Ad quam quidem Exactionem colligendam, diligenterque et fideliter exigé: dam in terra et Districtibus prefatis, in Exactorem constituimus.

vobis omnibus quorum interest mandans, quatinus prefato Exa: ctori meo, siue ab eo substitutis, de ipsa Exactione draflozu, res: pondeatis, et respondere faciatis. vos vero locorum Capitanei, eos qui rebelles vel negligentes in soluendo erunt, et quos ipse Exactor deferet, per pignorationes solitas, ad solutionem huiusmo: di exactionis compellatis, sub penis meis contra negligentes Ca: pitaneos, in nouis et antiquis Statutis descriptis, pro gratia mea aliter non facturi. Datum Piotrkouie in Conuentu generali, Sabbato proximo post festum Conuersionis Sancti Pauli Apostoli. Anno domini M D XXVI. Regni nostri anno vigesimo

In Joannem Laski Archiepm Gnesnen Legatum natum. primatem.

Eximium decus hoc fecit te scandere regni
Lascie Joannes Laus tua non tua fraus

Si vis contrarium, et verum sensu habere: incipe a fine ac ab ultimo verbo secundi versus et lege retro, ~~et lege~~ ad caput usque primi versus.

In eundem Joannem Laski Archiepm

O factum indignum: quis non miretur? et ipsi
Rem monstro similem quis precor esse neget?
Rex tulit ecce sciens, summaque in Sede locavit
Perniciem patrie perniciemque suam.
Sed Deus ipse sciens olim cum Demona fecit
Perniciem terre perniciemque Poli
Desino mirari. Sed discat quisque vel inde
Quantum inter regem conuenit atque Deum
Et quid mens ignara hominum sibi fidere possit
Cum Rex ipse sciens erret et ipse Deus.

In eundem Joannem Laski Archiepm

Consilio . lingua . calamo . racione prophana
Sed fictis lachrimis perfidiaque tua .
Vectus es ad summam: o mores, o tempora, sedem .
Naso nil quo potest altius esse tuo .
Dedecus eternum patrie clerique ruina .
Et fomes sceleris . pernicies que boni .
Deprimis integros vite, extollis que Sinones .
Fraude tua, virtus cum probitate cadit .
Consulis in commune malum dum comoda queris .
Proque tua posses vendere templa domo .
Tu regem regnumque, tuos tu perdis amicos .
Tu bella et lites, et mala cuncta cies .
Per phas perque nefas rapis omnia . nulla Simonis
Est labes vicio . nulla que falsa manus .
Sic hominum testata voras: sic congeris aurum
Et sacra imponis sic scelerate bona .
Discurris que senex toto versatilis orbe
Et ridet nugas quelibet ora tuas
Morbum fallendo mortem quoque fingere nosti
Arte hac divinum nec caret officium
Singula quid repetam! te maior hypocrita et harpax
Nemo, nec ardelio, nec Sycophanta fuit .
Recte igitur prete fertur Crucifixus Jesus .
Omne tuum rursus quem crucifigit opus .

Dialogus in Rempublicam.

Que Dea? publica res. Lacera cur veste? quia illam
qui sartire velit nunc michi nullus adest.
Sed quis discidit hanc? rabies privata. quid illa
Te sequitur? succo pascitur usque meo.
Quo succo, cum tota maces: nitet illa? niterem
Ipsa etiam, sed totum rapit ista cibum.
Que turba hec circum? prefectorum ordinis omnis.
Quid rogo num curam non gerit ista tui?
Pretextu curat mea cōmoda quisque, sed in rem
Privatam studium dirigit omne suum.
Sed quid sceptra inversa geris, vinctamque macheram?
Me regere arbitrio non sinit ista meo.
Cur non excutis hanc? vetat hec mea turba, vetando
In preceps mecum ceca sed omnis abit.
Que comes hec dextra que te sustentat euntem?
Relligio. sed et hec vix movet egra pedem.
Nam virtus et cana fides astreaque virgo
Private dudum succubuere rei.

SIgismundus primus Rex Poloniæ Consiliariis & optimatibus terrarum prussiæ

De decimis

MAg^ci et Generosi Sincere et fideles dilecti. Accepimus lras
vras quibus, nescimus prolixe ne magis an indigne nobis
cum aduersus decretum nrum, quod de soluendis decimis
domino Epo Wladislauien, anno superiore iuste, et impar:
tem etiam vram equanimiter tulimus, idque agitis, docentes
nos quasi nouum, aut desultorium Chrianum, de lege gratiæ,
de sublato Sacerdotio leuitico, de non contribuendo Pastori:
bus, nisi pascant, et aliis tritis iam illis Apostatarum cantile:
nis, non temperantes interim ab aculeis in suum Epm et Pas:
torem, vnde vehementer miramur, quæ est ista noua Chriana
ratio, per legem gratiæ, quæ tantum legi iram operanti contra:
dicit, per libertatem Euangelicam, quæ solum seruituti pecca:
ti opponitur, duplex, idque ingens peccatum aduersus diuinas
et humanas leges committere, alterum non reddere proximo
suo, atque adeo Pastori, quæ sua sunt, alterum litteris et decre:
tis Principis sui non parere. Si per legem gratiæ liber est popu:
lus a soluendis decimis, quæ ministris dei debentur, eadem
lege liber erit a soluendis tributis, que aliis ordinibus et po:
testatibus debentur. Nam lege gratiæ, omnes pariter Chri:
ani in vnam libertatem sunt asciti, Si ob hoc quod sublatum
est Sacerdotium Iudeorum non plus habeant Sacerdotii
Chriani Sacerdotes, quam id quod commune est omnibus, neque
illis suos prouentus deberi, pari ratione abolito regno Iudeo:
rum reges Chriani, non plus erunt reges quam coeteri Chriani, nam
per legem gratiæ, omnes ex equo regale Sacerdotium esse cen:
sentur. Si Chriani Principes decimas et prouentus successo:
ribus Apostolorum non recte contulerunt, minus recte Apos:
tolis ipsis primi illi Chriani pretia bonorum suorum omnium

conferebant. Si nephas est Pontificem ob non redditas deci:
mas populum excommunicare, maius erit nephas, quod Aposto:
li ob negatam pecuniam Ecclesie dicatam utraque morte conde:
nabant. Si non pendendum est Pastori, nisi pascat et doce:
at, non pendendus erit a plebe suus census ordini seu Sta:
tui militari nisi militet, et populum dei tueatur. Si denique non
sunt valide dotes, et Privilegia maiorum, et antecessorum nos:
trorum Ecclesiis collata, cuius erunt firmitatis illa aliis
ordinibus sub paribus signis pari attramento et pelle concessa.
Atque hec sunt ille Euangelice rationes, que nunc orbem
terrarum seditionibus, tumultibus, periuriis, et Sacrilegiis
implent. Gravi igitur et molestissimo animo ferimus, quod
adversus decretum nostrum, tales litteras, talibus impiis dogma:
tibus consutas miseritis, que non solum indigna sunt auribus
nostris, et ab universa Ecclesia Catholica damnata sed etiam
a nobis et aliis Christianis Principibus publicis edictis ve:
tita, et proinde denunciamus vobis hanc immutabilem
sentenciam et voluntatem nostram, quod decretum ipsum nostrum
iuste et legittime latum, nulla ex parte mutaturi, neque
dominum Episcopum, et iura ipsius, nostro debito patrocinio defer:
turi sumus, et si in ea contumacia perseverare volueritis
nos id quod ad iustum et Christianum Principem attinet
exequemur. Datum die X Januarij Anno domini
M . D . XXVIII

Episcopi et Senatores Regni Polonie Proceribus et Nobilitati in prussia

De Decimis.

Mag.ci et Generosi domini amici char.mi. Scripserunt nobis Vre. D. ut earum causam quam habent cum R.mo dno, Epo (Mathia Drzewiczki) Wladislavien. ratione decimarum hic apud regiam M.tem adiu:
uaremus. et que in ea re M.ti sue scripserunt promoueremus/ve:
rum ut ingenue fateamur neque nobis neque cuique nrm placere
potuerunt scripta in ea ipsa re vrarum D. partim quod repre:
hendere videantur decretum regium magis etiam ex equitate
quam rigore iuris latum, partim vero quod scripta ipsa non adeo (tam)
iuridicis rationibus, quam Apostaticis apophtegmatibus et inuecti:
uis consarcinata sunt que etiam illudere magis et contumelia
afficere dominum Epm non vulgarem Senatorem regni quam
conuincere videantur, quorsum enim attinebat ad non solven:
das decimas allegare legem gratie, que iubet reddi que Cesa:
ris sunt Cesari. que Dei deo. dei autem esse decimas ipsemet
per Prophetas multipharia testatur et nemini quicquam deberi, cui
honorem, honorem, cui tributum, tributum. redemptorem vero
nrm cum Scribas et Phariseos reprehenderet. quod ex minimis
etiam quibusque rebus decimas darent, atque hinc sibi solum iusti
videbantur, Maiora vero percepta legis negligebant, nempe
iusticiam misericordiam et fidem, subdidisse tandem hec oportu:
it facere et illa non ommittere. Lex enim gratie plus prestare
iubet quam Mosaica sed per charitatem. ea lege gratie primum om:
nes etiam pro decimis bona omnia sua ante pedes Aposto:
lorum proiciebant, deinum fiebant collecte et Contributiones
pro clero sustentando, postremo cum ptas Secularis subiecta
fuit Chro. donati sunt prouentus et decime iuxta diuinam co:
stitucionem. que donatio si nihil aliud roboris haberet. quam id
quod collatum est a regibus et Principibus, a quibus et Seculares
ordines sua habent bona et Priuilegia, illa valere non possunt

7

nisi non valeant omnia. Quorsum item attinebat allegare subla:
tum leviticum Sacerdotium quasi non maius et Nobilius sit Sa:
cerdotium Christianum. quod datur per Spiritum Sanctum per
impositionem manuum et potestatem remittendi peccati; omnemque
Pontificem ex hominibus assumptum, pro hominibus constitui
ut offerat dona et Sacrificia pro peccatis. nec quemque usurpare si:
bi debere hunc honorem nisi vocatum a deo tanquam Aaron ut
constet non adeo sublatum esse Sacerdotium veteris legis quam
consummatum et perfecte redditum. Et proinde piguit nos ve:
hementer, et litas regia profecto dedignata est totas illas literas
vrarum. D. audire. tam damnatis contumeliosis et nihil ad
rem facientibus Apostatarum Cantilenis refertas ~~vel scribe aliquid aptius~~ decretum Principis sui impugnantes. neque excu:
sare se possunt vre. D. paupertate Colonorum suorum cum ab
eis ipsi censum suum capiunt. et dominus per Malachiam Pro:
phetam causam reddit paupertatis populi. quando in decimis
et primitiis suis defraudabatur, Rogamus itaque et consulimus
vris. D. ut posthac in causis eiusmodi potius inexpertos quam
Apostatas consulant, et cum plane videant. quantum mali
invexerit Orbi haec nova antievangelica disciplina, ita se
ipse gerant ut bonos Christianos, et boni Christiani Principis sub:
ditos et Consiliarios decet. Nos ut antehac semper in rebus
omnibus ita in hac quoque causa quantum maxime poterimus,
et iustum ac decens nobis videbitur. volumus libenter vris
D. adesse et gratificari. Quae valeant foeliciter et nos
diligant:

Sent.a Sigismundi primi Regis Polonie pro Epo et Capitulo Culmen. contra Nobilitatē Terre Culmen: super solutione decime etc.

Notum facimus per p̄ntes quibus expedit vniuersis, Quomodo coram nobis, totoq; nr̄o regio Senatu tam regni nr̄i Polonie q̄ etiam nrarum terrarum Prussie, in Conuentu generali Marienburgi in Arce nr̄a celebrato constituti Rdus in Chrō Pater dominus Joannes Epus Culmen. Sincere nobis dilectus suo ac sui Capituli nominibus ex vna et Nobilitas, ac Ciuitates terre Culmen. parte ab altera, vbi dominus Epus questus est contra eandem Nobilitatem Ciuitates. oppida et villas, q̄ sibi et suo Capitulo Ecclesie Culmen: annonas aratrales quas Ilusne vocant à quolibet aratro vnum videlicet modium Siliginis et alterum modium Tritici. loco decimarum institutas pretextu Lutheriane factionis soluere recusant, censuras quoq; Ecclesiasticas in hac parte non curantes, quas quidem annonas à ducentis annis et vltra eorum predecessores ac ipsimet sine aliqua contradictione semper cum bona voluntate exsoluerint, prout testimoniis lrarum et antiquorum regestrorum à dnō Epō sufficienter fuit comprobatum, altera parte suam recusationem nullo litterarum documento comprobante, Nos itaq; cum nrō Regio Senatu huiusmodi iuste querele domini Epi, et sui Capituli, equam rationem habentes considerantesq; q̄ huiusmodi annone aratrales ex donationibus Principum de consensu omnium subditorum nrorum vtriusq; Status terrarum Prussie antiquitus emerserint, locoq; decimarum institute sint, et à Sede Apostolica lris sufficienter confirmate, quas et nos ratificamus et confirmamus presentibus, tum q̄ ipse dominus Epus Culmen. cum suo Capitulo, easdem annonas aratrales vltra longissimam prescriptionem per suos predecessores ac seipsum perceperit, et pacifice iure suo semper potitus est. nolentes pretextu prefati Lutheriani erroris in nrō regno, nrisq; Dominiis quicquam innouari aut per aliquem cuiuscumq; Status quod contra Ecclesie racionē institutæ esset aliquid fieri debere, decernimus presentibus vt prefata

Nobilitas terre Culmen' vna cum suis agricolis et Ciues ipsi qua:
rumcumque Ciuitatum aut Oppidorum einsdem terre ac dicionis Cul:
men' qui agros colunt, easdem annonas aratrales et quecumque alia
iura Episcopalia aut Parrochialia ipsi dno' Epo' et suo Capitulo
ac ipsis Plebanis vt antea consueuerunt sine aliqua contradic:
tione, iuxta antiquam consuetudinem soluant realiter, Singu:
lis annis intra terminum dierum a festo Sancti Michaelis
incipiendo vsque ad festum Sancti Martini confessoris inclusiue,
proinde nichil sua temeritate pretextu alicuius noui erroris
innouent, aut permutare audeant, et quemadmodum nobis
nrisque successoribus Regibus in temporalibus ita et Ecclia'co
Statui in Spiritualibus iuxta maiorum suorum sacrosancta insti:
tuta fideliter obediant, ritibus Sancte Ecclie Romane in om:
nibus se conformantes, censuras quoque Ecclia'cas vt fideles Chri:
stiani pre oculis habeant, illas omnino metuentes, preterea qui:
cumque ex Nobilitate huic nre' sentencie contrauenerit premis:
sis satisfacere nolendo, aut se quouis modo opponendo, volumus
vt ad requisitionem dni' Epi' vel eius Capituli dominus Palatinus
Culmen' pro tempore existens in talem contumacem Nobilem
pignoribus et aliis penis consuetis animaduertat, donec se satis
factione et emendacione sue pertinacie dno' Epo' et Ecclie' ipsi
reconciliet hoc ipsum de Ciuibus, oppidanis, ac Villanis, con:
tumacibus vt in suis locis ordinariis prescriptis penis pignora:
cionis et aliis puniantur, et ad satisfactionem compellantur
presentibus dispositum esse volumus, acta sunt hec Marienburc:
g feria sexta ante Annunciationis Marie Anno M. D. XXVI°
Regni vero nostri anno vigesimo primo

Lrē Sigismundi primi: regis Poloniē date Terris Posn̄ et Calissieñ: in negocio Contribucionū

Significamus etc. Quia cum anno superiore instituissemus Cōuentum generalem Piotrkouiē pro festo S. Nicolai preterito cum ad consulendum de defensione et aliis Reipublicē negotiis tum eciam ad publica iura reformanda et in eo ipso Conuentu, perpenso eo, quante molis sit et dispendii, omnis communis motio, nullamque esse tutiorem et commodiorem prouisionem quam presidia militum mercenariorum decreta essent per vniuersos Consiliarios ac terrarum Nunctios. Contributiões feonum Czopowe et Shoßi ad duos annos continuos ad presidia in Russia tenenda, solis Nunctiis Pallatinatus Posnanien et Calissien, non consencientibus propterea quod sufficientem facultatem non habebant, et nos admonuissemus Nobilitatem illam in Conuentu Posnamen proximo congregatam, vt decretum Conuentus generalis susciperent, nec ab illo, vt par est, dissiderent illique se obsequenter erga nos exhibentes vti fideles subditos decet, ad easdem contributiones per Consiliarios Primarios et Nunctios Palatinatuum suorum huc ad nos missos consensissent decretumque Conuentus generalis acceptassent, nos hanc eorum obseruanciam et obsequium gratum habentes, promittimus presentibus, quod hic eorum consensus et obsequium in nos et Rempublicam exhibitum in nullum detrimentum vel diminucionem Priuilegiorum ac libertatum ipsorum cedere debeat nunc et in posterum in cuius rei etc. Datum in Arce mea Marienburgensi feria secunda Pasche Anno domini M. D. XXVIº Regni nostri XXº.

Cittatio contra Gedanenses Luteranos

Sigismundus .I. Rex polonie.

FAmatis Proconsulibus. Consulibus. Scabinis. Judicibus. et aliis
Administratoribus, Officialibus, necnon priuatis Ciuibus, Mer:
catoribus, Opificibus, Plebi. et toti communitati, ac Incolis, Ci:
uitatis meę Gedanen', Singulis et vniuersis, fidelibus meis.
Cum dudum relictis Maiorum vestrorum vestigiis, et Sacrę
Relligionis obseruantia abiectaque, nouam et Apostaticam Sectam
istuc induxissetis, diuinissimum Sacratissimę Eucharistię Sacra:
mentum, nunquam satis laudatam virginem dei genitricem Ma:
riam dominam meam, cęterosque Sanctos, ac eorum imagines
et Statuas blasfemauissetis, et modis indignis tractassetis, Cibo:
ria, Altaria, picturas in Ecclesiis confregissetis, et contume:
liose eiecissetis, Aurum, argentum, Calices, Patenas, Cruces,
Sacras vestes, Ceremonias, ac veterem ritum Ecclesiasticum
a Priscis Sanctissimis patribus, vita et miraculis clarescentibus,
institutum in omnibusque regnis, et dominiis Christianis hactenus
tot seculis concorditer et inuiolabiliter obseruatum, e templis
sustulissetis, Monachos et Sanctimoniales, apertis Claustris
eiecissetis, ipsosque ac Sacerdotes alios, et Ecclesiasticas perso:
nas, ignominiosis spectaculis, turpiter ac publice exposuissetis.
ad vetitas Nuptias contra eorum professionem ac votum etiam
inuitos compulissetis, verberibus et aliis iniuriis affecissetis,
illorumque etiam simul et Rendi domini Epi' Wladislauien' ac
Abbatum et aliarum Ecclesiasticarum personarum redditus et
prouentus temere occupassetis. Jurisditionem Epalem eiusdem
dni' Epi' Wladislauien' in Ciuitate et ditione vra' impediuisse:
tis, et exerceri prohibuissetis, Blasfemos hęretice Secte Predi:
catores, legittimis Rectoribus expulsis, instituissetis, aliosque
subditos meos, ac vicinos labe perniciosi exempli contaminassetis
et subinde vt humana pariter cum diuinis confunderetis, in ditis

vr̄e derogationem, Burgrabium et Officiales nr̄os Proconsules, consules, Scultetum, et Scabinos, propria temeritate exauctoras:setis, et multis opprobriis affecissetis, aliosq in locum ipsorum indebite suffecissetis, Patrias leges, Plebiscita, maiorumq et pre:decessorum morum inscriptiones temerassetis, ac nouas pro vr̄a libidine sediciose sanxissetis et confecissetis, Oratores et Con:siliarios meos insignes, et presertim Revm̄ dominum Epum Wla:dislavien, ac alios meos, et Judicum a nobis delegatorum Nu:cios, indignissimis contumeliis et iniuriis affecissetis, literas et mandata mea regia, sepenumero transgressi fuissetis, ac inde:center et contemptim recepissetis, Nec sentencie pro Nobili Ebre:hardo Ferber a nobis late paruissetis, Malam et leuem monetam co:tra prohibitionem meam et Consiliariorum terrarum mearum Pru:ssie cudissetis, multiplices periculososq tumultus ac sediciones publicas excitassetis, atq subditis meis ac ceteris vicinis vr̄is violenciam, etiam nobis prohibentibus multifariam intulissetis et pleraq alia indigna commisissetis. Sepenumero vos tum lris, tum Nunciis meis benignissime, ac etiam seuere admonu:imus, vt aliquando resipiscentes, a multimodis huiusmodi pre:uaricationibus et insolenciis, deinceps abstineretis, et spe consequē:de veniē, omnia in pristinum Ordinem et Statum reponeretis, Verum nec benignis admonicionibus, nec seuerioribus mandatis meis, vllus apud vos locus hactenus fuit, quinimmo missis ad nos superioribus diebus Nunciis vr̄is tanq premissorum facinorum rationem reddituris, liquida pertinacie vr̄e testimo:nia aperte declarastis, positaq fronte, crimen magis agnoscere, et tueri q diluere, ac simulatam magis q veram obedienciam vr̄am nobis renunciare non erubuistis, Et insuper quosdam inco:las Ciuitatis istic mee, precipuos predictorum malorum Autho:res, et Lutheranos ac apostaticos Concionatores a nobis euocatos non modo non statuistis vt mandaueramus, sed solita peruicacia eos detinendo, ad nos venire prohibuistis. Vnde non absre, id quod vr̄a merebatur audacia, edictum in vos decernere et statuere potuissemus, Sed ne quis pii ac Christiani Principis Clemenciam in

nobis desiderare videatur, aut vos non admissa defensione, aut non vocatos precipitanter condemnatos expostulare possitis.
Vos omnes et singulos supradictos, ac universitatem vram presentium litterarum serie, et edicto peremptorie citamus, et citari mandamus, districtius precipiend. vt feria secunda proxima post festum nunc instans Sanctorum Trium Regum, coram nobis, aut Judiciorum Regni et Curie mee presidentibus hic Piotrkovie, vel vbi tunc in Curia mea constituemur, per vros Syndecos vel Procuratores, sufficienti mandato instructos, comparetis, ad videndum et audiendum vos, qui Clemenciam meam regiam abutimini, ob premissa facinora, ac preuaricationes, iuxta legum et regni mei Sanctiones condemnari, et legittimas temeritatis vre penas iam tandem in vos decerni, vel saltem adhuc causas, si quas habueritis legittimas et racionabiles, cur id fieri non debeat allegando, Veremur enim ne et grauissimam vltionem a domino Deo, et apud alios omnes Reges Principesque ac nationes christianas, turpissimam notam subeamus, si ad tam indigna et nephanda facinora vlterius conniueremus. Certos autem vos volumus esse quod etiam vobis non comparentibus, nichilominus in vram contumaciam ad omnia supradicta contra vos iuxta iuris ordinem procedi faciemus; Volumus quoque et decernimus, has meas Citacionis litteras vt ad singulorum citandorum noticiam deueniant, post illarum in Consulari congregatione factam publicationem per edictum Preconis in loco Judicij aut in valuis Maioris templi Beate Marie virginis, et nonnullarum aliarum Ecclesiarum, Dominico aut alio festo die, populo ad Diuina officia congregato, more aliorum edictorum affigi et publicari, eamque publicationem omnes et singulos quorum interest, perinde artare, acsi in eorum presentia executio presentium facta fuisset. Dat. in Conuentu generali Piotrkovien. feria sexta proxima post festum Sancte Lucie virginis Anno domini M°. D. XXV°. Regni vero nri anno XIX°

Prorogatio termini Gdanensium

Sigismundus I. Rex Poloniae.

Significamus tenore presentium quibus expedit universis. Quia cum Proconsules, Consules, Scabini, totaque communitas Ciuitatis meae Gedanen erga Diuinam Matem, et eius Orthodoxam relligionem et fidem, ac contra nos, et auctoritatem meam regiam multifariam excessissent, admonicionibusque meis per literas et Nuncios, vt a preuaricacionibus et insolenciis suis abstinerent, et mandatis meis parerent, satisfacere non curassent, citaueramus illos ad hunc Conuentum Piotrkowien generalem, et inire cum illis agere volebamus, Cum autem illi iuxta terminum illis prefixum, per Nuncios suos, coram nobis comparuissent, et mandata ab ipsa Ciuitate mea Gedanen altero Sigillo eiusdem Ciuitatis altero vero pluribus Sigillis priuatorum Ciuium appensis obsignatum coram nobis exhibuissent, erroresque et excessus suos agnoscentes, veniam a nobis suppliciter peciissent, Nos prorogantes et suspendentes terminum hunc, quem hic habuerunt ad sextam diem post foelicem meum in Mariemburgum proximum aduentum, eadem mandata ad nos accepimus ac in Cancellaria mea retineri et conseruari mandauimus harum testimonio litterarum quibus Sigillum meum est impressum Datum etc

Inicio Anni M. D. XXVI.o XXXa Januarij Rex finito Conuentu exiuit ex Piotrkow ad Cracouiam, ad dies plus minus XX ad expedienda illic nonnulla negocia. Postea ex Cracouia contulit se ad Prussiam et venit Mariemburgum 8 Marcij. Ex Mariemburgo postea iuit Gdanum ad puniendos Lutheranos

Sigismundus I. Rex Polonie
Bone Sfortie regine Polonie vxori.

Ser.ma Princeps etc. Peruenimus Thoruniam itinere satis commodo, vtrimque et valetudine et successu gratia dei hactenus fausto et foelici, hodieque iter nostrum versus Mariemburgum continuabimus; interim quia nunquam obliuisci possumus Ser.tis vestre, Mittimus ad illam visendam hunc Nuncium nostrum et rogamus illam plurimum, vt quo pacto et ipsa et pignora nostra suauissima valeant nobis per eundem Nuncium declarare dignetur, sitque foelix et incolumis, ac nos mutuo diligat. Datum die quarta Marcij Anno.

---

8 Marcii Rex Sigismundus Mariemburgam venit

Xa Marcij Janussius Dux Masouie mortuus

Conuentus in Mariemburgo statutus pro dominica Oculi
M.o D. XXVI

Sigismundus primus Rex Polonie
Consiliariis minoribus prussie. vt
Marienburgum ad comitia ad regem
veniant.

GEnerose fidelis dilecte. Cum accepissemus graues motus
excitatos esse istic in terris Prussie multaque mala commissa, cum
aduersus deum et religionem sanctam Catholicam, tum etiam
aduersus authoritatem nram regiam, eaque hactenus sistere no
potuissemus per litteras Nuncios, et Conuentus quos istic cele:
brari fecimus videremusque res omnes et eos errores indies inde:
terius prolabi, Nolentes officium et debitum Chrianum regis pre:
termittere, et terras istas nras diutius in ea confusione et perni:
cie que inde nasci solet, relinquere conferre nos istuc ipsi et his
malis pro virili nra mederi decreuimus, quod vt efficatius exe:
qui possemus Conuentum generalem earundem terrarum Prus:
sie Mariemburgi pro dominica Oculi proxima statuimus, que
his lris tue F. declaramus, et hortamur illam, vt ad eum ve:
nire non negligat nobiscum et cum aliis Consiliariis nris de
rebus et negotiis impendentibus consultura pro debito suo et gra
nra. Dat.

Sigismundus primus Rex Polonie Iudicibus Scabinis et Nobilitati districtuum infrascriptorum

GEnerosis et Nobilibus Iudici Scabinis et toti Nobilitati Districtus Thucholien' fidelibus dilectis gratiam nram regiam Generosi et Nobiles fideles dilecti. Existamus iam vobis esse non incognitum. nos propter arduas istarum terrarum Prussie necessitates magnosq errores in illis pullulantes ex hac noua heresi Lutherana que omnia diuina et humana perturbat et confundit, quo illis sedandis communi consilio prouideri posset. Conuentum generalem hic Mariemburgi instituisse. Itaq mandamus vobis vt q primum simul conuenientes vnum vel duos Nuncios idoneum vel idoneos, qui nobiscum et cum Consiliariis meis super ipsis necessitatibus et aliis negotiis impendentibus et erroribus predictis istarum terrarum consulerent ex toto Districtu vro eligatis, et ad feriam quintam proximam post dominicam Letare nunc instantem eosdem Nuncios vel Nuncium cum plena et omnimoda facultate consulendi et consentiendi ad omnia que in hoc presenti Conuentu constituentur et concludentur, ad eundem Conuentum mittatis. pro fide vra et gra nra non aliter facturi Datū Marienburgi feria sexta proxima ante dominicam Letare Anno domini M. D. XXVI°
Regni vero mei anno Vigesimo

Iudicibus et Scabinis districtuum
- Swecen
- Tucholien
- Slochouien
- Gdanen
- Potzrensis

Iudicibus et Scabinis districtuum
- Loden
- Grawdenc
- Brodnicza
- Rogosno
- Golub
- Cowalewo
- Starigrod
- Torun
- Bratian
- Birglow

Petrus Tomicki Eps Crac. R. P. Vicecancell.
Chrofero de Schidlowec Palat. et Capit. Crac.
Regni Poloniae Cancell.: Corczinen. Sochaczemen.
Gostinen.: samboriensi Capitaneo.

MAgce dne etc. Quod a maximo rerum omnium conditore
iampridem assidue precatus sum, id modo usque ad summum me
assecutum esse plane perspitio. a primis namque (ut ita dicam)
in cunabulis noticie, et mutue beneuolentie nostre, tam excellas
et egregias animi et corporis, tum etiam fortune dotes, in M. vra
inspiciebam, ut dignam semper existimabam, que secundum R.
Mtem d. nrm clementissimum, prima cum summo imperio rebus
humanis preesset, cui meo voto, cum deo propitio, euentus ipse
per omnia responderet, insigni quodam desiderio torquebar, quod vi:
debam, certam partem humane felicitatis M. vre adhuc deesse,
nempe heredem, qui in paternarum virtutum chorum, tum etiam
amplissimarum fortunarum (quas sibi virtute duce, fortuna Comi:
te M. vra parauit) copiam succederet. Ecce tibi heri iucun:
dissimus Nunctius, qui filiolum M. vre recens natum michi nun:
chiauit, ita pro summo et perpetuo meo erga M. vram studio,
actis primum immortali deo gratiis, michi gauisus sum, M. vero vre
gratulatus, et modo his litteris gratulor, identidemque deum pre:
cor, ut hoc gaudium, quo me non minus quam ipsam M. vram affectum
testor, utrique nrm sit diutissimum, ut videlicet idem ipse filius,
inspectantibus nobis crescat, et euadat patri quam simillimus, Me
autem, ut vetusto hoc est magno et sincero suo fauore prosequatur.
Rogo et oro eadem M. vra quam foelicissime, et faustissime
cum omnibus suis in longos annos valere Cupio cuique me Com:
mendo Datum.

Responsum a Sigismundo primo Rege Polonie
Datum Erhardo Queiss Epo Pomesaniensi
.V. Aprilis.
.Marienburgi.

Ea, que Vra Ptas nuncius tercius, coram Sacra Mte regia, partim ab Illri Principe Prussie, partim etiam suo nomine, egit hec in summa continebant.

Declaravit inprimis Vra Ptas sponsalia inita, per Illtrem Principem suum, cum filia Serm domini Regis Dacie, et postulavit nomine Illtis sue, ut eius Mtas has nuptias illius, sua presentia honestare dignaretur.

Recensuit deinde Vra Ptas nonnulla, in excusationem suis ex hiis litis sue ad se datis, et quod attinet eos Concionatores, quos Mtas sua comprehendi fecit, quemadmodum eos ipsa hic constituerit, commiseritque ut nichil nisi verbum dei predicarent, quod si fecerunt ut eius Mtas innocentiam ipsorum tueretur, Similiter, non contradicere se quin punirentur, et de hoc, paratam esse Vram Ptem, et respondere, et audire, melius docentem.

Ad hec, Mtas sua regia, Vre Pti respondere mandavit.

Satis compertum esse unicuique potest, quantis negociis eius Mtas involuta sit, hoc tempore, in regno, et aliis dominiis suis, ita ut vix ad componendos motus, et alia negotia, harum terrarum, eripere se, ad hoc exiguum temporis spacium, quo hic immorabitur, potuerit.

Et proinde, nequaquam id prestare poterit eius Mtas, quod ipse, Illtris Princeps et Nepos eius charmus, postulat, cui Mtas sua libenter

in omnibus gratificaretur, et illi omnem honestatem exhiberet, optaret Mtas sua, vt vra Ptas, eius autem, ita vt audiuit, et vt res est exerceret.

Quod ad predicatores istos vre Ptis attinet, Mtas sua, postquam intellexit eos hic predicare, vbi et plebanus est legittimus, et alij predicatores ab eo constituti, predicare vero nomine quidem et pretextu verbum dei, re autem ipsa, meram doctrinam Apostaticam et Sediciosam contra mandata et Edicta Mtis Regie, illos comprehendi fecit Mtas sua, et castigari debito modo constituit.

Que res, merito, nichil ad vram Ptem attinere debet, cum nondum a Sede Apostolica, vt mos est, in vniuersali Ecclia, sit confirmata, hec enim vera vocatio a deo, sicut vocatus est Aaron, ab hiis quibus deus hoc munus commisit, vngendus et Sanctificandus.

Quando vero vra Ptas potestatem habebit legittimam, officium Pontificis exercendi, tum demum illud, iuxta diuina et Ecclesiastica instituta exercere poterit.

Nam quod ad verbum dei attinet illud Mtas sua tanquam Chrianus Rex, et omnes eius subditi, venerantur quidem et obseruant sed illud operculum fieri scelerum et insolenciarum, vt nemo non videt, nequaquam Mtas sua tolerare potest.

Et proinde, ipsum verbum dei predicari vult, non vt Apostate, vel hi noui Euangeliste, suo sensu ac libidine exponunt, sed vt illud intellexerunt patres, et maiores nri, a quibus illud, per manus accepimus, et qui eidem verbo omnem fidem fecerunt, vitaque et miraculis suam doctrinam confirmarunt, et illam tot seculis approbatam nobis reliquerunt.

De quo, neque Pr^tas V^ra, ut litterata, doceri opus haberet: Cum scriptum sit: ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui, et non plus sapere quam oportet, neque censet M^tas sua, satis sui esse Christianum disputare, ac pro libitu suo, unumquemque pronunciare de his quae dudum, universalis Ecclesiae decretis statuta, et ab universis accepta sunt et approbata:

Ita enim nihil unquam certi haberi posset, essetque Ecclesia dei ipsa Babilone confusior, ut satis apparet in illis locis et Civitatibus, in quibus haec pestis radices egit, quae ne domina M^tis suae ita, ut alibi indignissime videt, occuparet, nullo modo pati nec admittere vult, ut quicquam tam in divinis, quam etiam humanis rebus, in regno, et dominiis suis, aliter quam antiquitus traditum est, et quam omnes reges, et Principes Christiani observant, innovari deberet.

Et haec est M^tis suae perpetua voluntas et responsionis Summa

Albertus Marchio Brandeburgen. Dux Prussiae Christoforo de Szidlowiec Palatino et Capit^o Crac. R. P. Cancellario:

Salutem Mag^ce dne et fr char^me. Heri nobis allatae sunt vesperi lrae, Epi Pomesanien, vitae integritate, maiorum insignibus, atque pietate Venerabilis et conspicui viri ad nos scriptae, ex quibus intelleximus Sacrae M^tis regiae nomine, eiusmodi fere eidem responsum datum, primum Jurisdictionem illarum terrarum ad eundem non spectare, non confirmatum a Sede Apostolica Epm; deinde defensionem eius nomine Captivorum ministrorum verbi non passuram regiam M^tem, quia patribus omnibus non eandem fidem adhiberet, quinimo regiam M^tem sic de:

crevisse primire ministros eos, qui contra vniuersalem vt vocant Ecclesiam docuissent populum, quod responsum, quam mirum nobis fuerit, quam etiam animum disciderit nostrum, Magnificentiae domine amate fecimus potius significaremus imo aperiremus quam [illegible] vel habemus plane neminem, qui namque sit? vt id temporis quum de concordia inter regnum Poloniae et ordinem ageretur. Episcopus non solum diceretur Pomesaniensis noster, sed et ei negotio interesset, praeesset que quod tamen illorum vniuersalis Ecclesia, nequaquam recipit aut aprobat. igitur ne ad libitum hominum stat. vel obseruare vniuersalem Ecclesiam vel in eandem cum volupe sit peccare? nisi vero minus lesus sit Pontifex Romanus minusque pendeat ab eius authoritate, ordinem et dignitatem esse vel non esse in Prussia, quam confirmatos sibi Episcopos. Cuius autem consensu hic ordo interierit quid id temporis actum sit Cracouiae celeberrimorum Poloniae Episcoporum consensu, nedum conniuentia, orbis non ignorat, vtcunque rem pallient, per heresim desertum ordinem. Quemadmodum item ante, durante ordine, in Bullas (recte bullas) Pontificum indignationem dei, et beatorum Petri et Pauli minitancium, ab eisdem peccatum sit, prodent Priuilegia ab ea vniuersali Ecclesia nobis praestitata regi propediem illorum consilio tradenda. scilicet haec est relligio? vbi vtilitas aliqua arriserit audacter Iudicium Romanae Ecclesiae quam illi vniuersalem vocant infringere, vbi eadem aliud suaserit, tunc eiusdem Ecclesiae et Pontificum leges sanctissimas nobis formare? nisi hoc perfugium satis sit dicere, totis manibus videremus ipsi, satis nos mirari non possumus, dominum et patrem nostrum Serenissimum regem passum ad hoc se induci, Episcopus Pomesaniensis noster a nobis primum, deinde et a suis vocatus ad munus, qui nobis ineptus minime videtur tot negociis a sacra regia Maiestate Archiepiscopis, Episcopisque, Episcopus admissus habitusque nunc demum iurisdictione priuari dicitur, verum nos non illum sed nos ledi dicimus, atque aduersum id agi, quod concordia nostra prohibitum est, nam haud obscure intelligimus, quid

sibi velint isti, nempe hoc, Papa quia non adprobat Contractum regie Mtis et ducis, ne Epos Prutenorum confirmabit meus. Non habebit igr Prussia Epos? Quod q̄ respondeat contra: ctm meo et paci Mag: vram iudicem faciemus, et eas ipsas lras. Quapropter optimum nrm et Chrianu Consilium mi re chriane dabimus. Committat Mtas regia Epis suis, vt hunc nrm adse vocent priuatim, conferant scripturas, et eas indi: cem faciant que tandem iudicem agent omnium hominum, Si quid erratum est a meo corriget errorem. Qui iampridem parere meliora docenti paratus erat. Valde suspecta illoru causa est, si multitudini magis fidunt q̄ spiritui sancto, q̄ lra, q̄ scripture. veritatem temporis filiam esse ethnici dixerunt hec de veritate doctrine qua illi nouam vocant consuli: mus, nam quod ad confirmacionis Eporum necessitatem pertinet, nec a sanctis patribus constanter recipitur, Si nos audierit regia Mtas, si iuncta meo consilio, rem chriane amice, Candide, cum meo Epo committet secreto et tempore oportuno tractandam honor manebit, quod speramus, debitus Pomesanien, pax et concordia vra non ledetur, et nos cognos: cemus a regia Mte vt filium amari. ab Epis Chriane diligi a vra quoqz Magcia fratris in modum obseruari. Quod a dno deo precamur vehementer iterum atqz iterum. Et hijs me re: gie Mti commendatum velim. Bene valeat vra Magcia et amet redamantem sinceriter. Datum ex monte regio xiiia Aprilis Anno domini M°. D°. XXVI°

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie
Datum Nunctiis Ciuium Gdanen: Marienburgi

Nulli incognitum est quanta benignitate gratia et fauore prosequu:ta sit Mtas sua regia Ciuitatem suam Gdanensem quantum in augendo, tuendoqz statu illius curae et impendii subierit.

Et quando eius Mtas intellexerat pullulare in illa cum errore qui diuina et humana omnia confundit, multaqz cum aduersus deum et relligionem Sanctam Catholicam, tum etiam aduersus Auctoritatem Mtis sue regie indignissime commissa, admonu:erat vos eius Mtas frequentissime, non solum per litteras et Nu:ctios sed etiam per Primarios suos Consiliarios clementissimis verbis vt ab hiis insolenciis vos reuocaret.

Cum autem monita salubberrima eius Mtis contempsistis cum abiecta relligione Sancta, abiectis moribus institutisqz maio:rum vrorum, quibus aucta est Ciuitas vra, in reprobum se:sum penitus abieritis, et a recta via vniuersalis Ecclesie in semitas perditorum Apostatarum et preuaricatorum prorsus de:clinaueritis, cum edicta Mtis sue contemptui essent habita, officiales eius depositi omnes, Sacri ordinis viri expulsi, tem:pla et Monasteria spoliata, multaqz alia nefaria perpetrata, coacta est Mtas sua regia, vt iustus et pius Princeps, vos in ius vocare et vobiscum iure de tanta dei, et sua iniuria experiri.

Tamen considerans Mtas sua regia, eam penitudinem vram quam de commissis erga deum, et Mtem suam excessibus tam verbis quam postlitibus profitemini.

Considerans humiles supplicationes vras, vt Mtas sua vobis gratiam suam exhibere dignaretur, considerans denique id quod

vos et hanc causam vram mero arbitrio et gratie Mtis sue subij:
citis offerentes illi omnem suam obedientiam fidem et subiectione.

Non reicit eius Mtas pro sua clementia hanc resipiscentiam vraq
eamqz in presens gratiam vobis exhibet, quod iudicium suum
cuius gratia huc venit, vtcumqz cum incommodo et iactura
temporis adhuc suspendit. vt interim cognoscat vtrum res
ipsa et facta cum verbis vris concordent propter quod et iudi:
cium esset intermittendum et vobis ea gra quam petitis exhi:
benda.

Proinde mittere dignabitur Mtas sua Gdanum aliquos ex co:
siliariis suis qui hoc ipsum investigabunt an videlicet ea sit
illic re ipsa et factis ipsis resipiscentia et penitudo volutasqz
obsequendi Mti sue; quam verba vra et supplicatio vra pre se:
ferunt.

Quod Mtas sua cognito id demum facere dignabitur quod ius:
tum pium et Christianum Principem facere decebit vos vero
interea precedatis, et Conciuibus vris hanc gratiam Mtis Sue,
quam audiuistis referatis.

Cum autem ante terminum vobis designatum, vos et penitere horu
excessuu vestrorum et submittere vos gratie et volutati
Mtis sue declarastis petentes a Mte sua veniam, et omnem obe:
dientiam illi exhibentes, non reijcit eius Mtas pro sua clemen:
tia vtcumqz grauissime lesa, hanc resipiscentiam vram, sed
super illa deliberare et alio tempore vobis respondere digna:
bitur.

Edictum regis: vt nobilitas Prutena Regem deducat ad Gdanum

Sigismundus .1. Rex Poloniæ.

Vniversis et Singulis Dignitariis et officialibus Palatinis Cas:
tellanis, Capitaneis, Iudicibus, Scabinis et Nobilibus ac aliis
quibuscumque ad servitium militare nobis obligatis in terris
Prussiæ, meæ ditioni subiectis vbilibet existentibus et preser:
tim in Palatinatu. N. et districtu. N. constitutis Sincere et fi:
delibus dilectis gratiam nostram regiam dignam. Generosi Nobi:
les, Famati, et Prouidi Sincere et fideles dilecti. Nemo vestrum
ignorat, nos hic Marienburgi Conuentum generalem istarum
terrarum nostrarum Prussiæ in presens statuisse, et agere illum
incepisse. Quia vero negocia publica in ipso presenti Conuen:
tu tractari incepta, discuti et perfici hactenus commode non
poterant, immineatque nobis multe etiam Regni et aliorum
Dominiorum meorum ardue necessitates, propter quas et ob se:
dandos errores et motus, in Ciuitate mea Gedanensi dudum
ex labe Lutherana excitatos, aduentum nostrum ad eandem
Ciuitatem Gedanensem maturare, et propediem cum Consiliariis
meis illuc proficisci, ac negotia prædicta bonum et tranquillum
Statum harum terrarum concernentia de quibus nondum ple:
ne hic deliberatum est et consultum illic determinare Statui:
mus. Ideo mandamus vobis strictissime, vt vnusquisque vestrum
absque omni mora, prout melius, decentius et ornatius poterit
se accingat itineri et ad ipsam Ciuitatem Gedanensem se quampri:
mum conferat et circa illam ad diem dominicam proxime fu:
turam quæ erit Quintadecima Aprilis, omnino constituatur
vnaque nobiscum et cum aliis Proceribus et Aulicis meis,
pro regio nostro honore, eandem Ciuitatem Gedanensem, eo ipso
die dominico proximo ingrediatur pro fide et debito suo graque
mea, Volumus autem et mandamus, vt quilibet Capitaneus
sub poena contra negligentes Capitaneos instituta presentes

vel similes alias vras lras, cum primum ad illum peruenerint per publicas proclamationes, in omnibus suis Districtibus publicari, et ad Dignitarios, Officiales et Nobiles ac alios predictos ad seruicium militare obligatos suorum Districtuum uti vt moris est transmittat. vel vnus quisque vrm ad alium sibi viciniorem cum illas perlegerit easdem mox deferri faciat pro gratia nra non aliter facturus Datum in Luce mea Mariemburgen feria tercia proxima post dominicam Conductus Pasche. 1526.

Sigismundus primus Rex Polonie / Consiliariis: Gdanum ad disponenda Ciuitatem pro aduentu regio premissis.

Mathie Drzewiczki epo Cuiamien
Joanni Latalski Epo Posnaniensi
Chrofero Schidlowiczki Palatino et
Capito Crac. Regni Poloe Cancello
Andree de Tanczin palato Sandomirien.
Luce de Gorka Castello Posn: Capito maioris polo
Joanni Choienski Archidiaco Crac. secretario regio.

Magci sincere nobis dilecti. Accepimus lras Stum vrarum: quibus nobis seriem ingressus sui isthuc Gdanum describunt. quod nobis est non vulgariter gratum. Et quia intelligimus opus isthic esse pntia nra et tempus, ac alia negotia nra longiorem moram non patiuntur: constituimus prope diem isthuc venire, et que opus fuerit citra cunctacionem obire. Interim vero hortamur Stes vras, vt nos quottidie de actionibus suis reddant certiores. propter quod mittimus vobis Cubicularios nros vti postulastis. Datum Marienburgi. Aprilis 1526.

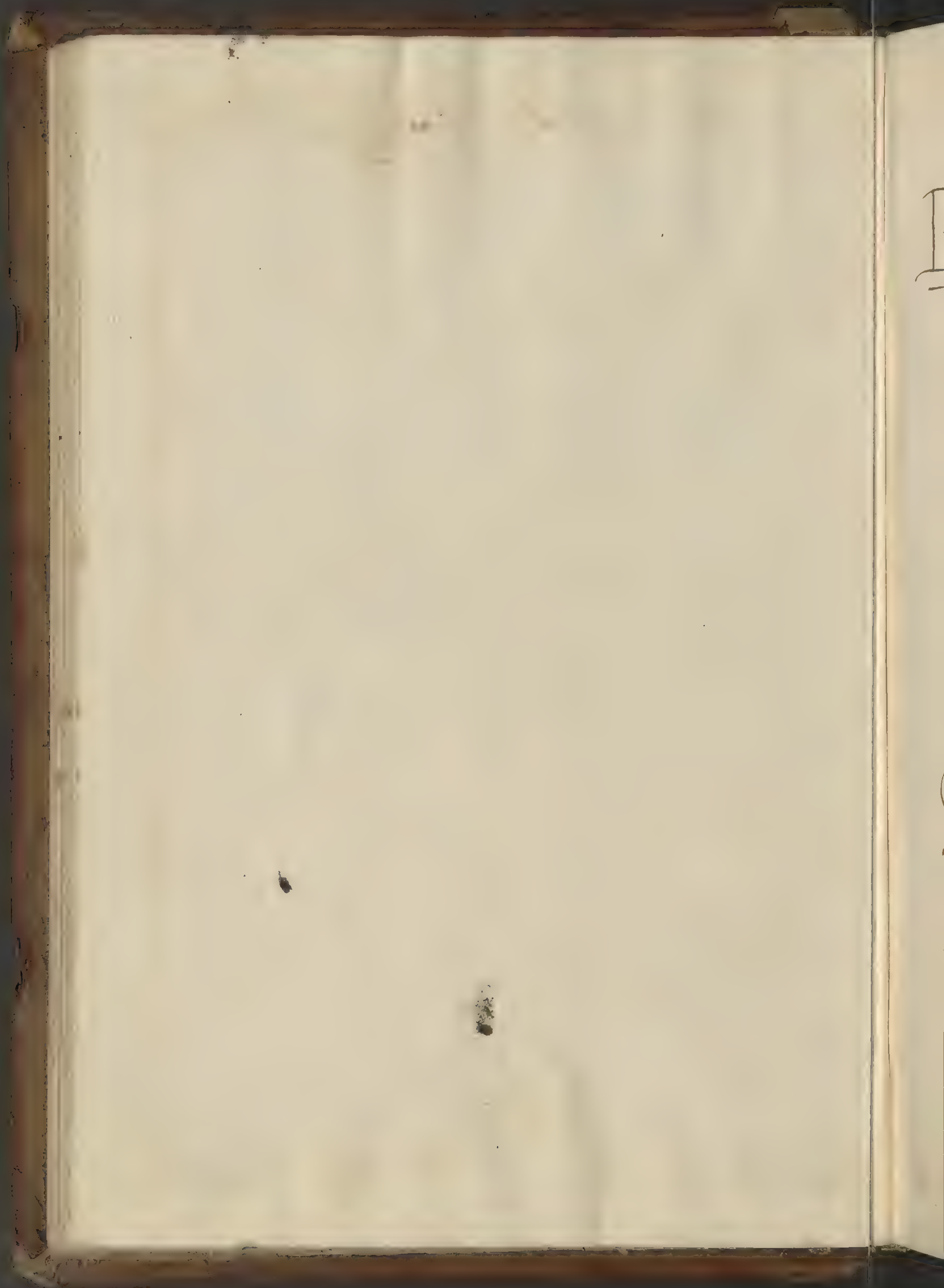
Sigismundus .I. Rex Pol
Elbingensibus.

FAmati fideles dilecti. Retulit nobis R. dus in Chro Pater et dominus Mathias Epus Wladislavien. velle vos in certo numero equitum nobiscum Civitatem vram Gdanen. ingredi, gratum quidem nobis id foret, si tempus ferre posset Sed quia nos post aliquot dies domino deo volente illuc proficisci in animum induximus, propterea non potest nobis hec vra voluntas tempestive obtingere, habemus tamen vra opera nonnichil opus, cum illuc Gdanum pervenerimus Quare volumus et mandamus vobis ut nos sequamini, sed non turmatim, neque catervatim neque aliquo tumultu, ne forte plebs urbis illius urbis alioqui commota aliquid sinistri suspicetur, Sed singulatim et seorsum absque omnis tumultus significatione eo veniatis, Quod si aliqui sodalium vrorum istinc absint nec sint vobiscum in presens, volumus ut eis hanc nram voluntatem significetis et aliter non faciatis pro gratia nra Dat.

Andreas Cricius eps P., Petro Tomicio epo Crac Vicecancello qui egrotus: nequiuit cum rege simul ingredi Gdanum: Marienburgi post discessum regis substiterat.

RMe mi domine, Pervenimus tandem Gdanum, Invenimus quidem Civitatem non vulgarem, sed fama multo minorem in omnibus, preter Ecclesiam, que pulchrior est quam dicebatur. hominum ingens quidem multitudo, sed mera colluvies et maxima pars ex pagis collecta, in summa facies Civitatis quasi Judaica, Mercatorum bonorumque virorum quantulum est, in abdito manet, partim metu, partim pudore, Nam exterminati in navibus se continent. horum perditorum hominum consortium vitantes et execrantes. Princeps Pomeranie vera est

stirps mea regia. ipsa videlicet bonitas, eius pariter, et in
Bononie notus. is multa est mecum loquutus quantum depen-
deat ex hac actione et aduentu regio. qui si animaduersione
aliquam insignem non faciet, multo melius fuisset huc non venis-
se, et malam spem illi iam prebet, Concionatorum Luthera-
norum libera declamatio. et nescio que spes. qua mali fouentur
Equitatus meus fuit honestissimus, dixitque michi Mercator vnus
quod sufficientes essemus compellere fecem istam, non solum in
deum sed eciam in asinum credere si vellemus. verum antequam
Rma. D.o vra huc veniat frustra est sperare aliquid de nego-
cio relligionis, et optimum esset id cumprimum et presente duce
Pomeranie agredi, multum enim illum plebecula timet, q.d fer-
ratus venerit consimilisque videtur primo intuitu dno Belzen
meo. parauerat sibi eius Cancellarius quandam orationem
excipiendi Maiestatem regiam. sed illum le industria preuenimus
itaque Almanice dehinc gracias egit de his que illi nomine
regio sunt dicta. vt igitur ad rem redeam. oro vt Rma D.o
Vra quamprimum potest veniat. actum enim erit de relligio-
ne et bonis Ciuibus, ni cito veniat. nam in ea sola spes est
omnibus, de aliis qualis hic est apud probos et improbos exi-
stimatio. cognoscet huc veniens. Me Rme Dni Vre
humiliter commendo Gedani xviij.a Aprilis
Anno domini. M.o D. XXvj.

Andreas Cricius Eps Premisliensis
Petro Tomiczo Epo Crac. Vicecancell.o

Rme mi domine. Jeronimus Vietor discedit crastina die Cracouiam. Supplico dignetur illi graciam in eius postulatis exhibere. est profecto homuncio non vulgaris in arte sua. et decori regni nri, et presertim cum se dedidit totum sub alas Rme D. vre. cum viris illis omnibus litteratis. petit autem vt cum ille Polonus alter impressor obtinuit Priuilegium imprimendi contra ipsos, falsa narratione quod haberet caracteres suos. pretextu isto facit imprimi in Germania que vult, in detrimentum eius et aliorum impressorum. non habens caracteres suos. quos habere debuit ad festum Pasche preteritum sub annullacione Priuilegii, reuocaretur aut cassaretur ipsum Priuilegium suum per litteras ad Consules Crac. nam nunc vult imprimi facere in Germania Judicium pro futuro anno. Ego pro illo intercesseram. sed me collusit. dicens se caracteres proprios habere. quos vsque huc non habet.

Responsum a Sigismundo I. rege Polo. datum Joanni Francisco Epo Scarcn Legato aplico: Marienburgi V. Aprilis. 1526.

SACRA Mtas Regia. expendit secum ea omnia. que et littere S. D. ni continent et vra Rma D. nomine illius Sanctitatis Mti sue retulit.

Et commendat inpense Mtas sua regia hoc studium et curam illius Sanctitatis. cum ad pacandas turbas et dissidia Principum et Statuum Christianorum. tum etiam ad reducendos eos, qui in relligione nobiscum dissident ad vnitatem Sancte fidei Catholice

Quodq; illius Sanctitas, inter eas curas et studia sua, non pre:
termittit negotia Mtis sue regie, cupiens illis pro virili sua
commodare id et gratissimum habet eius Mtas, et eam benigni:
tatem ac paternum officium, vult eius Mtas illius Sanctitati
perpetua fide et obseruantia sua referre.

Concedit autem libenter eius Mtas vre Rx me Pti liberu
et securum transitum, per regnum et Dominia sua vta vt illius
Sanctitas optauit, et Conductorem illi ad fines vsq; Moschouie
fidum et idoneum prebebit.

Instructio a Sigismundo primo rege Polonie data
Joanni Francisco Epo Scaren nunctio Apostolico
in Moscouiam eunti

Rx De in Chro Pater etc Postq; placuit Sanctmo domino
nro mittere in Moschouiam vram Ptem et nos ad ineundam pa:
cem cum illo Duce, Sanctitas sua exhortatur, tametsi multe sut
cause et rationes nre, que diuersum suadent, cum experti simus
fidem et Jusiurandum parui esse apud illum momenti, nollemus
tamen in hac re, vti in omnibus aliis consueuimus, et votis illius
Sanctitatis et necessitati rei Christiane deesse.

Verum ante omnia vitandum est, nequam Dux ipse occasionem
capiat suspicandi hoc instinctu nro fieri, maxime cum ad nos
Ptas vra, vna cum Nunctio illius descenderit, vnde et digni:
tati nre nonnihil detraheretur, et Sanctissimus dominus nr
suspectum se apud illum reddere posset.

Et proinde illi ingenue referendum censemus, id quod res est, fuisse
apud nos Ptem vram, ac de libero transitu per regnum et Domi:
nia nra, et de pace inter nos et illum nomine Sanctissimi domini
nri egisse, Nos vero tametsi grauissimis iniuriis ab ipso Du:

ac affecti fuerimus, ad postulata tamen illius Sanctitatis et causa rei Christiane pacem ipsam que nobis digna esset, et ferenda non detrectare

De condicionibus vero pacis, licet mox post prouectionem meam ad Magnum Ducatum Lithuanie inuerimus perpetuam pacem cum ipso Duce, et illam litteris et iuramento firmauerimus, quibus ille violatis, bellum nobis intulit, et Arcem meam Smolensko per proditionem occupauit, vnde verisimile est, nullam cum eo pacem firmam et solidam fieri posse.

Tamen cum ita res fert, vt ex vsu videatur reipublice Christiane contenti sumus vt id agat Paternitas vestra, vt ipsa pax perpetua quam inicio cum illo fecimus reintegretur, et ad suas condiciones et modos priores reducatur, vt quodcumque post illius violacionem, vtrimque est interceptum, restituatur, et in ea sententia Paternitas vestra perpetuo quo ad pacem perpetuam ineundam persistat.

Si vero Dux ille Arcem Smolensko exceperit et restituere illam noluerit, ab eoque instituto nullis rationibus vestre Paternitatis deduci poterit, et presertim, quod intercepta esset post pacem perpetuam quam ipse violauit, non intelligimus quibus aliis modis, pax solida confici posset, maxime in modernis rei Christiane motibus, in quibus difficillimum esse de modis et condicionibus aliis tractare.

Et proinde quod extremum est, agendum erit de Indiciis hys, que inter nos sunt in presens, longius producendis, etiam ad annos vsque decem vel plures, vt interim res que componi non possent, penderent ad tempus aliud, hoc enim nobis tollerabilius esset quam Arcem nobis tam indigne occupatam conditionibus aliquibus pacis ammittere, vt interim Nunctijs inter nos commeantibus et

Commerciis existentibus melior occasio pacis conficiende se offe:
rret, et necessitas rei Chriane non impediretur.

AD eas Inducias producendas, si ille videbitur accedere velle,
poterit vra Ptas pro nobis polliceri, quod eas quoque causa Sa:
ctissimi domini mei, et rei Chriane simus suscepturi et ad eas fir:
mandas Oratores meos missurei. Nam ille haud dubie non
tractaret et firmaret illas, nisi cum Oratoribus meis, qui etiam
ab illo Jusiurandum acciperent, vt inter nos fieri est consuetu

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie
Datum Oratoribus Caroli .V. Cesaris: et Ferdinandi
Archiducis Austrie: ad Moscouiam euntibus. . Gdani.

SACRa Mtas Regia quamuis non ignoret q constans sit apud
Ducem Moschouie fides et amicitia, quantique ipse faciat Principes
Chrianos, siue ad bellum, siue ad pacem conficiendam, que oia
ipse ex arbitrio et commodo suo metitur.

Gratissima est tamen Mti sue hec opera et studium tam Cesaree
Mtis q etiam Sermi domini regis Ferdinandi quod adhibent,
ad res Mtis sue, cum ipso Duce pacandas, quod fraternum
offitium, vicissim illis Mtas sua vult omni studio, et gratificatione
sua semper referre.

Quod autem D. vre postularunt vt legatos ipsius Ducis Moschouie
permitteret sua Mtas secure per sua Dominia Moschouiam redi:
re, id Mtas sua causa Ces: Mtis, et Sermi domini regis Ferdi:
nandi factura est non grauatim.

Secundum Responsum a rege eisdem oratoribus datum.

SAcra Mtas regia, Mag.ci domini Oratores, commendat in pri:
mis magnopere hanc curam et studium Sacre Cesaree et Catho:
lice Mtis ac Serm.i Principis Ferdinandi, quam adhibent ad co:
munem inter Chrianos pacem componendam, equanimiter etiam
ferentes tam insignem victoriam suam, et auram fortune, publice
vtilitati postbabentes.

Agitq; immensas gras eius Mtas tam illius Ces.ree Celsitudini
q etiam Sermo Principi Ferdinando, quod inter ea sua optima
studia, non grauantur etiam de pace, et bono Statu Mtis sue regie
curam et operam tantam sumere.

Et quamuis non potuit non plurimum mirari eius Mtas quorum
Ser.tes mittant Oratores suos causa tractande pacis, et negotio:
rum Mtis sue regie, illa prius non requisita, et nulla de his
rebus mutua cum illa intelligencia prius habita, idq; agant
cum eo Duce tam amice et familiariter, qui preter barbarum
animum et fidem eciam nulla in re Seren.tatibus earum aut rei Chri:
ane vnq ex vsu esse possit vt hesterno die declaraui.

Tamen hac ratione persuasum habens Mtas sua id ex postulatione
ipsius Ducis Moscouie procedere, quandoquidem quid aliud Co:
mercii esse possit, illarum Ser.tibus cum tam longinquo et efferа:
to Principe Mtas sua non videt, nunq etiam dubitans eius
Mtas de sincero et integerrimo amore in se suarum Serenitatum,
in optimam partem accipit hanc earum de se curam et sollicitudine.
Quam illis vicissim vult Mtas sua omni studio, omnibus suis of:
ficiis et obseruantia sua semper refferre.

Angnet etiam hanc confidenciam Mtis sue, quod vra Do. Magce domine Sigismun. Ldo illuc proficiscitur, que iam alias in eo negocio, est satis versata et resoluta, et cuius fidem ac integritate Mtas sua habet abunde cognitum et perspecta.

Et proinde quod ad conditiones pacis tractandas attinet, hic modus videtur Mti sue in presens vnicus et conducibilis vt D. vre agerent quo pax et concordia illa inter Mtem suam et illum Ducem restauraretur que ante nouissimum bellum fuit composita et aliquamdiu obseruata, vt quidquid post illud actum esset aboleretur, et ablata vtrimque restituerentur. Ad eam conditionem pacis curabunt D. vre negocium modis omnibus deducere et in ea constanter persistent.

Quodsi Dux ille more suo obstinatus fuerit, neque ad pacem dudum confectam induci vllis rationibus poterit, tum demum vre D. exquirent ab illo vt vicissim ipse conditiones que essent eque et Mti sue ferende proponeret Quibus acceptis declararent e vestigio vre D. eius Mti, vt illa capto consilio cum dominis Consiliariis magni Ducatus Lithuanie mitteret illuc Ores suos cum plena facultate ad ipsam concordiam tractandam et concludendam. Nam alioquin Dux ipse nichil omnino cum vris D. absque Oratoribus Mtis sue concludere vellet.

Et hec est Sentencia et Instructio Mtis sue, quo in presens, iuxta quam vre D. se pro virtute et industria sua gerere velit cognoscent Mtem sua eius fidei et laboris, quem in hoc negocio prestabunt futuram nec ingratam nec immemorem

Sigismundus . I . Rex Poloniæ,
Joanni Francisco Epo Scarensi nuncio Apostolico
Et Sigismundo Erberstein: et eius collegæ: Cesaris
Caroli V. Et Ferdinandi Archiducis Austriæ
oratoribus in Moscovia

Reverende in Chro Pater et Magce nobis sincere dilecti. Mittimus istuc ad vras Stes Oratores nros cum plena facultate et Instructione Magcos N. quibus commisimus ut omnia cum scientia et mutuo consilio Stum vrarum tractent cum isto Duce de concordia et pace seu etiam longioribus Inducijs inter nos meundis. Postulamus a vris S. curam adhibeant ne quid in conficiendis his rebus, cum incommodo aut indignitate nra committatur. quam operam illis omnimoda gra et fauore nostro referemus. Quæ bene Valeant.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
Cesari Catholico Carolo V.to

Serme et excellentisme Princeps etc. Accepimus lras Mtis vræ quibus nobis declarat suam cum Sermo Gallorum rege concordiam quæ et communem pacem reipublicæ Chrianæ, et hostibus fidei nræ perniciem sit allatura. Cui quidem concordiæ, et nos inter alios confederatos nros asscribere non est dedignata. que lræ Mtis vræ quia serius nobis sunt redditæ. boni consulere dignetur, q etiam serius q par erat illis respondemus. Inuictissime Cesar. dici non potest. q ex animo letati sumus. audita ipsa Mtis vræ concordia. intelligentes omnem rei Chrianæ calamitatem, ex discordiis intestinis et presertim summatum Principum manare. hostibus vero animos et successus accrescere. Unde cum

magis gratulemur, nescimus an Stati vre, que non solum vi:
cere, sed etiam victoria uti tam egregie sciat, an vero rei:
publice Christiane, cui mansuetudine et equanimitate Stitis vre
tantum utilitatis et bone spei accesserit, est profecto quod
in partem utramque letemur, nos presertim ad quos ut peri:
culo proximiores potissimum cura salutis rei Christiane per:
tinet. faciat itaque dominus deus, quo hec ipsa concordia,
ut auspicatissime cepta et confecta est, ita coniunctissimis
animis et studiis servetur, ut tandem id aliquando consequa:
tur, quod dudum communibus omnium votis expetitur, Ne:
pe pax Ecclesie et reipublice Christiane tranquillitas, ac illa
generalis tanto tempore nequicquam parturita expeditio.
Agimus autem immensas gratias vre Stati quod nos eidem
sue concordie inserere, et meam mutuam coniunctionem
et necessitudinem tanto arctiorem reddere voluerit, cognosci:
mus plane, quantum vel hoc nomine Stati vre debeamus,
que in nos sua officia et amorem adeo cumulare non sinit,
Nos quoque operam dabimus ut aliquando nos neque ingratos,
neque etiam indignos hac coniunctione et benivolentia Stitis
vre declaremus, idque nulla oportunitate pretermittemus. Quod
de nobis Stitas vra persuasissimum habere dignetur Cui nos
ex corde commendamus, et oramus dominum Deum ut
illam, et omnes eius ita ut hactenus fecit secundet ex Civi:
tate nostra Gedanensi

Anno 1526. Sigismundus primus Rex Poloniae

Prius quam ad Gedanum se conferret: premiserat illuc ante se, aliquot ante septimanis, Consiliarios suos Mathiam de Drzewicza Epm Wladislavien, Joannem de Latalice Epm Posnanien. Christoferum de Szidlowiecz Palatinum et Capitaneum Crac. regni polo. Cancellarium Andream de Tanczin Palatinum Sandomiriensem: Lucam de Gorka Castellanum Posnanien, et Capitaneum Maioris Poloniae generalem. Joannem Choienski Juris utriusque doctorem Archidiaconum Crac: Secretarium suum: et una cum hiis misit etiam Rex ipse Aulicorum suorum equites ducentos ex Curia sua: ut Civitatem ipsam Gedanen, animosque plebis furentis, sedarent et pro adventu regio disponerent: furcas, rotas, patibula, in foro per plebem efferatam extructa, tolli et amoveri facerent: fores e portis Civitatis sublatas, restitui curarent. etc

Hec premissio horum Consiliariorum, sano ac prudenti consilio facta fuit. Nam Cives factionis Luteranae, decreverant et in consilio suo concluserant, regem si illuc ad eos venisset, non intromissurum in Civitatem: sed clausis portis Civitatis ingressu prohibiturum.

Rex, prius quam venit ad Gedanum, renunciavit, et mandavit iisdem Consiliariis et aulicis suis, qui illuc premissi fuerant, ne e Civitate usque exirent, neve ingredienti sibi obviam sibi prodirent. sed ut essent in Civitate, ad motus si qui excitarentur illic comprimendos, et impediendos. Hac providentia, consilium Luteranorum de rege in urbem non intromittendo successum non habuit. Rex cum magno comitatu urbem est ingressus spectante tota fere Prussia, et magna externorum hominum ex vicinis dominiis, et transmarinorum mercatorum frequentia

Cum non successisset Luteranis exclusio regis, aliud atrox facinus moliti sunt: Suburbia ubi equi, currus et cetere res tam regiae quam maioris partis Curiae posite fuerant: incendere debuerunt. Ad quod incendium restinguendum, et res suas ex illa flamma eripiendas, exeuntibus e Civitate polonis, Luterani, pulveres sulfureos, qui sub pretorio, sub habitaculis regis erant, incendere, et regem perdere: Consiliarios vero et qui reliqui in Civitate essent sanguinis poloni, trucidare in illa confusione constituerant. Phillipus Bissoff Civis Gedanensis vir prudens, et ad servandam Civitatem natus

cum vidisset: fartiosos illos sue Civitatis Luteranos nulla sana ratione, a furore abduci posse, viam hanc ingressus est: qua et Civitas servari posset: et improbi cives castigarentur: aperte prese ferre cepit, et professus est esse se Luteranum, idem cum illis sentire: eademque que et illis sibi placere: probari et improbari. eorumque societati, consiliis et conciliabulis interesse: et subinde mo: limina et conatus eorum exploratos habuit. quos regi pro sua fide patefecit. Rex die inventionis S. Crucis, antequam ea nox advenisset: qua incendium et cedes instituta patrari de: bebat: Latrones istos Luteranos [cōmirationis antesignanos] ad presentiam sui et Consili: ariorum, in pretorium acciri et comparere precepit. Accu: santeque supranominato Phillipo Bisschoff: et exprobratis illis eorum maleficiis, captos duci in Carcerem fecit. Gir rex se et suos salvavit. ex eo die custodie per totam urbem, haberi cepte sunt: et furor plebis compressus. conticuere omnes. Antesignani torti, et decollati; reliqui proscripti: et in exilium acti. Ex sequentibus hec cognoscentur.

Advenerat etiam Gedanum: ad regem Georgius dux Pomeranie nepos ex sorore regis. ducentis equitibus comitatus. Impetravit a rege, Bona Laumberg et Bitow, in fiduciam sibi dari: et viginti millia flor. dotem matris sue sibi exolvi.

Albertus dux Prussie, eo die, quo Luterani erant incarcerati Gedanum venit, duabus fere horis, post eorum incarceratonem. Et adduxit secum quatuor doctores Luteranos. ad dispu: tandum et tuendum Luteranam pravitatem. Qui sub cuius poliandri nomine contra Petrum de Cracovia Suffraganeum Plocensem disputarunt: et scripserunt: Hec inferius scripta sunt.

Petrus Tomicius eps Crac. Vicecancell[s]: egrotus.
Sigismundo primo Regi Polonie: 25 Junij egrotare incepit Gdani
Egrotus: ex edibus per chartam significauit
sentenciam et Consilium suum.

Ego tantum affectus sum egritudine mea vt tam cito nequaq
ad Mtem vram venire potero, et proinde cum intelligam ex
hac mora et cunctacione in his exequendis que sunt necessa:
ria multa repullulare, que indies Mti vre maiorem difficul:
tatem inferre possunt, exigunt enim rursus animi sedicio:
sorum, Officialium et bonorum Ciuium timor et desperatio an:
getur, varij rumores in vulgum sparguntur, que neq cum di:
gnitate sunt, neq ad bonum finem tendere videntur. Suppli:
co humiliter Sacre Mti vre vt pro sua summa sapiencia et
iusticia constituat tandem secum quid cum facinorosis qui iam
ab vniuersis traditi sunt, et ex confessionibus in summis erga
Deum et Mtem vram excessibus comperti et conuicti, quid
inquam agere debeat, ne hi Serpentes in gremio constricti
aliquid ex improuiso nocumenti afferant, suam Mtas vra
Sentenciam vt prudens et iustus Princeps ac dominus om:
nium meum dicere et illam exequi dignetur, sero enim erit
et periculosum quicquid debet, agere cum illis in discessu, ne:
quis motus subsequatur post discessum Mtis vre, fiatq iam
inquisicio de aliis qui adhuc restant vt quisq pro suo merito
~~premium~~ preemium ferat aliogmin omnes res in peius relabentur, si fa:
cinorosi manifestarij non punientur / obstare autem non debet
neq potest assecuracio si qua fieri certa potuit illa generalita:
te, nam omnes palam et nullo excipiente ab illa discesserunt
et vt noxii punirentur Mtem vram rogarunt / preterea
multa hic commissa sunt ab ipsis captiuis, quibus assecuracio:
nem eciam si ab illa non discessissent sibi infregerunt, indignum
autem est Serme Rex de attendendis vniuersis, inter quos
multi sunt Mti vre addicti et innoxij, tantum curare, et de:

puniendis tam nefariis et manifestis facinoribus adeo deli:
berare, cum in minoribus velut in furtis, que aliquando
miserie magis q̄ malicie causa committuntur. non consuli:
tur diu, sed que iuris sunt statim fiunt, dignetur itaq̄
Sacra M^tas v̄ra tandem auditis sentenciis dominorum
eciam horum qui per egritudinem aberant, quam elexerius
id quod iusticie est et honoris perpetui M^tis v̄re exequi.
eius est enim inter dissedentes sentencias eligere quod
potius iustius et honestius est / hec pro debita mea fide
scribo Sacre M^ti v̄re, cui me humiliter Commendo.

Bone Sphortie Regine Polonie
Nicolaus de Szidlowcz Castellanus
Sandomirien. Regni Polo. Thesaurarius

Post addictissimam mee seruitutis commen. Sacratissima Princeps domina mea clementissima, vt Mtas vra S. vnacum desideratissima Regia sua prole viuat incolumis per omnes horas audire et excorde cupio, et quod Mti vre iucundissimum scio, Sacratissima regia Mtas dominus dominus nr clementissimus optime valet.

Ser ma Princeps, si Mti vre describere deberem tractatus omnes in rebus istis Gdanensium post priores meas lras ad Mtem vram Relem datas prolixum scriptione et lectione esset futurum, itaqz missa fatio hec que etiam ex aliorum lris Mtas vra dignabitur intelligere, hec tamen summa est rerum omnium Anteq regia Mtas, nouum Magistratum huius Ciuitatis eligeret, vocatis in Senatum omnibus maioribus de Consulatu et de communitate in secreta audiencia et presentibus tantum dominis Consiliariis, ipsos Ciues vocatos iuramento astrinxit, sicut timent dominum Deum et respondere debeant in vltimo et districto eius iudicio, tum sub fide et verissimo amore erga suum dominum, auctores Sediciois nominent ac infaciem dicant, audito igr iuramento vnus alterum incusabat et multis atqz planis probationibus quiuis seipsum purgabat, Deinde vniuersi hos pronunciabant quos mitto in Schedula qui iā capti et incarcerati sunt. de reliquis diligens cura habetur. Sed isti sunt principales, qui sunt in Scedula nominati, quorum tres examinati inpresentia maiorum siue seniorum Ciuium, ac in conspectu regie Mtis, de obiectis excessibus, in probatione defecerunt, conuicti itaqz in terram se prosternentes rogabant

gratiam, at non in tempore, videlicet Scholc et Nettak, cete:
ri item examinabuntur.

Intra hos dies examinationis Illtris Albertus Dux Prussie supervenit in quo factiosi ac facinosi isti comprehensi Luthera: ni multum confidebant sed eos sua fallet opinio, de quo inse: rius Mtas regia eiusmodi examinationibus a mane ad vesperas quottidie occupata fuit. Quod si antea fecisset ma: gna certe pars istarum rerum confecta iam fuisset, letantur boni Cives et laudant iusticiam Principis, nec dignos se eo benignissimo rege fatentur, Cito post Mtas vra Rlis sci: et effectum et in laudem dei omnipotentis, et ad Civitate in pristinum bonum statum restituendum. Quod ego Mti vre describere non negligam. Serma regina et domina domina mea clementissima, Mtas Sacra regia, hic sumptus ingentes facit istis duobus dominis Ducibus, vix possunt ab: solui Qualibet hebdomada pro necessariis ad mensam. Nongentos florenos expendit, preterea dominus Dux Prussie habet equos 264 et vltra 400 homines. Pomeranie Dux etiam nondum hinc discessit, idem dominus Dux Pome: ranie habuit secretam audientiam in eum effectum, quod Dos post matrem suam germanam Sororem domini nri est retenta, hoc 30002 flore in auro. quam repetebat, non obstante possessione Ciuitatum et Castrorum loco Dotis oppignoratoru ita hos an: teactos dies sua Mtas cum ipso Duce absumpsit, et conclusu est quod pro toto sibi dabuntur 18 millia florenoru in au: ro; dimisit reliquum in gratia sue Mtis. incipiet itaque sua Mtas solutionem dictorum 18 millium florenoru a festo pro: xime futuro purificationis virginis Marie, quo die quattu: or millia et deinde quottannis duo millia flor. soluere debet ad plenam vsque satisfactionem et nihilominus Ciuitates ac Arces, quas tenet, possidebit per modum feudi. credo Mtas vra R. ex lris Mtis regie apertius hec intelliget.

De domino Duce Prussie Mtas vra scire dignetur quod pro: xime preterita feria Quinta die Inuentionis Sancte Cru: cis Gedanum intrauit: herique Mtem regiam salutauit.

cupiens studiosissime suę M^tis inuisere valetudinem, et sibi
velle seruire, sicut debet domino et Auunculo suo clementissimo
Supplicauitque dari veniam quod venerit non vocatus in eam Ci:
uitatem. Sed coactus arduis et magnis suis rebus multo
rum vrgentibus, opem et consilium petens, quas se declara:
turum obtulit alio die competenti, sine cuius M^tis consilio
et voluntate sicut subditus Dux neque procedere neque quic:
quam in his et in alius suis actionibus incipere vellet, toto
æuo vitę suę, pro sua fide et debito erga eius M^tem dominum
suum perpetuum.

Hodie Ser^ma Princeps M^tem regiam dominus Dux Pomera:
nię conduxit ad Ecclesiam, postea intra diuina dominus Dux
Prussię etiam intrauit et videns M^tem regiam in Stallo et
pariter dominum Ducem Pomeranię ad manum sinistram
M^tis Regię, a tergo quasi veniens constitit inter Aulicos
M^te regia nesciam, donec eius M^tas requisita fuit de ipius pre:
sentia, tandem (et erat circa finem Missę) illius Illustrita:
tem vocauit in Stallum sed nequaquam potuit abduci astando,
demum post missam egrediente M^te regia, dominus Dux
Pomeranię dominum Ducem Prussię adorsus est salutacione
et sibi dedit manum qui alias sui parum fuerunt cupidi, tum
dominus Dux Prussię alacri animo et optima veneratione
ipsum Ducem Pomeranię veluti fratrem excepit, et quia id
dominus Pomeranię Dux tanto tempore a manu dextra pro:
cedebat cum regia M^te, sua M^tas inquit vt dominus Dux
Prussię non egrederat cum id facere erat solitus antea actis
diebus, respondit Dux Prussię Ser^me rex, ego non egre
dero sicut subditus M^tis vrę regię, et expedit vt ego antece:
dam cum Curia M^tis vrę obsequentissimus, Contra dominus
Dux Pomeranię nec ego inquit hospes hic sum, desero ac vene:
ror dominum Ducem Prussię, atque ita alter alteri honorem
et Principatum deferebat, Dux Prussię maxime, et decertabat
precibus de loco et sic Ill^mis Dux Pomeranię a dextra et Ill^mis
Dux Prussię a sinistra manu inter se mediam M^tem regiam in Pr:

torium reduxerunt honorificentis^me, Et ex illa facti sunt ami:
ci Dat^o Cracovie die Sabbati ante dominicam Rogationum
Anno domini M^o D. XXVI°

Bone Regine Polonie.

Petrus kmita de Wisnicze
Marsalcus Curie regie.

Etsi paulo ante latius vre B^e M^ti que hic acta sunt perscri:
pseram ex quo tamen ostensor presentium servitor vre M^tis huc
advenit, ea que hic, post mea ad eandem vram M^tem scrip:
ta, acta sunt. brevibus significare visum est: Imprimis cum
nonnulli sediciosorum qui divina atque humana omnia interturbare
hic in ista Civitate ausi sunt, iussu mandatoque regio co:
prehensi et in vincula coniecti essent, tandem nonnulli eorum
(pro exploranda veritate) tormentis appositi sunt, quorum
Quamvis graves atque enormes excessus omnibus non incogni:
ti erant. plura tamen multa per eosdem prolata recognitaque
sunt quam in lucem unquam prodierant; quid vero cum eisdem
Regia M^tas ad finem facere deliberaverit, nondum satis
perspectum habeo interpellabantque nonnulli etc. ut ex his son:
tibus qui primi precipuique esse censentur, in vita securi per:
manerent, quod per ipsum Ducem Prussie itidem efficere
tentarunt etc. Sed huiusque regia M^tate ad id non consentien:
te, perficere non valuerunt, an vero regia M^tas in hoc
proposito firmiter perstabit, brevi res ipsa indicabit etc. Ego
vero Regiam M^tem dominum meum clementissimum vindi:
catricem credo hoc tam nefarium lese divine M^tis, lese regie
M^tis scelus, nunquam antea apud nos auditum, Ad hanc autem
Civitatis huius mutationem rerumque novarum molicionem
omnes Prussie incole, non aversis oculis respiciunt, et ex
rerum huius Civitatis progressu, reliquarum Civitatum eve:
tum rerum metiuntur, Quantum vero est in me nil aliud

qm id quod cum regii nominis dignitate futurum sit consulo
etenim omnibus privatis meis commodis posthabitis, bonum
publicum honorem atque bonam famam regiae Maiestatis domini mei
clementissimi praeelegi, etc. hodie cum istis hic Civibus tracta:
ri coeptum est, quibus modis atque condicionibus suam regiam
Maiestatem, tota communitas huius Civitatis Cadanen. placa:
re contentareque vellet, pro excessibus suis istis, quibus in co:
mune suam Maiestatem offenderunt leseruntque, propter quod im:
munitates ac Privilegia a regiae Maiestatis praedecessoribus
ipsi communitati concessa, ipsimet Cives suis delictis ambi:
larunt, super quam propositionem die crastina omnes huius
Civitatis incole rursum suae regiae Maiestati se daturos polliciti
sunt etc. adhec Serenissima regina domina clementissima,
verendum est ne hic ista mea diuturna mora aliquod rei:
publicae meae pariat detrimentum, quoniam de die in diem au:
getur fama. Palatinum Moldaviae iunctis omnibus Tarta:
rorum copiis (Imperatoris Turcarum uti fama est suborna:
tione) terras Dominiaque regiae Maiestatis invasurum et vasta:
turum, quod novum et hodie per literas Capitanei Camenecensis
certo certius innovatum est, ipsum videlicet Moldaviae Pala:
tinum unacum Tartaris iam in Confinibus regni esse proximis:
que istis diebus ad dominia domini mei clementissimi invasione
cum tormentis atque multo bellico apparatu facturum quod per
fidos verissimosque exploratores id ita esse didicit, ab istis vi:
delicet exploratoribus qui oculis propriis omnia ista conspexere
etc. Perpendat igitur vestra Sacra Regalis Maiestas, si hostis nobis hic
procul agentibus regnum invaserit quam facile ex libitu
suo omnia ferro ignique traditurus est, maxime autem timendum
est ne illud malum, hoc hic negotium interturbet. nondum
enim expergefacti sumus, nimium celo confisi sereno, priorum
iam penitus obliti malorum etc. Hec ego Serenissima regina
domina mea clementissima, pro meo erga illam studio atque de:
bita observantia non absque gravi cordis dolore scribo, per:
suasus sum enim vestram Regalem Maiestatem optime omnia velle,
omniaque optime agere, dum modo eius votis in his obtempera:
rent etc. Rogo igitur atque obtestor velit vestra Regalis Maiestas

hec mea scripta apud se in partem vertere meliorem qm̄ vti servitor fidelis nichil celandum vre Reli Mti putaui, Cuperem enim cupioqꝫ Sermo regi domino meo clementissimo, tum etiam vre Reli Mti atqꝫ Sermō filio eius, lem vrarum Mtatum omnia leta tranquillaqꝫ in longissimos protensa dies futura. Cuius gratie me atqꝫ Coniugem meam reddo deditissime commendatos Ex Gedano prima Junij Anno dni M. D. XXVI°

Bone Sphortie regine Polonie Nicolaus de Ssidlowec Castells Sandomirien. R. P. Thesaurarius.

Post deditissimam mee seruitutis commendationem, Sacratissima Princeps et domina domina mea clementissima, Nichil michi in mundo est iucundius q̄ vt vra S. Mtas regia vna cum Illma prole sua regia viuat incolumis. Scire dignetur Mtas vra Relis Mtem regiam letam et incolumem valere, Dux Prussie Illtris iam expeditus et quod attinet Cittacionem Cesaree Mtis pro violatione ordinis argumentu Cittacionis, et pro Interanismo Mtas regia Oratores suos ad suam Cesaream Mtem missura est ipsius domini Ducis gratia, Mittit et dominum Dzialinsky Capitaneum Brodnicen ad Mgrem ordinis Liuonie ipso domino Duce Supplicante, ab eo exquirendu si tempore suo alicuius necessitatis sibi assistere velit debet proponat aduersum hostes vt id sciat in tempore Sacra regia Mtas, domis me clementissimus. Idem enim dominus Dux suspicatur ab et hostibus suis ex Germania ratione ordinis / Sua Illtas factus est Dux humanissimus. Mtem regiam dici non potest quantum veneratur, et amat. omni die nunq neglexit suam Mtem deferre ad Ecclesiam, vbi aliquando quarta pars Aulicorum conuenit cum interim ille presto est, et aliquando vltra vnã horam ante Cubiculum Regiam Mtem expectabat. donatus est duabus Cuppis argenteis deauratis satis honestis, et magnis, tribus Quadragenis Sabellorum, et vna pecia Bxucati, mansit hic tribus hebdomadis et duobus diebus, ita necessarius óibq

prouisus absumpsit flor' 1200 et absumpsisset magis, verum 100 equos remiserat ad suum Ducatum et relinquerat apud se 156/ Donauit dominum Palatinum Cracouien' torque an: rea dominum Palatinum Sandomirien', dominum Castellanum Posnamen' et me cuilibet per vnum Anulum quo sue Illtis apud Sacram Regiam Mtem non obliuiscamur et procuremus ei cumulaciorem gratiam, diligentissime sese commendans, Mti vero regie donauit optimum et pulchrum equum magnum

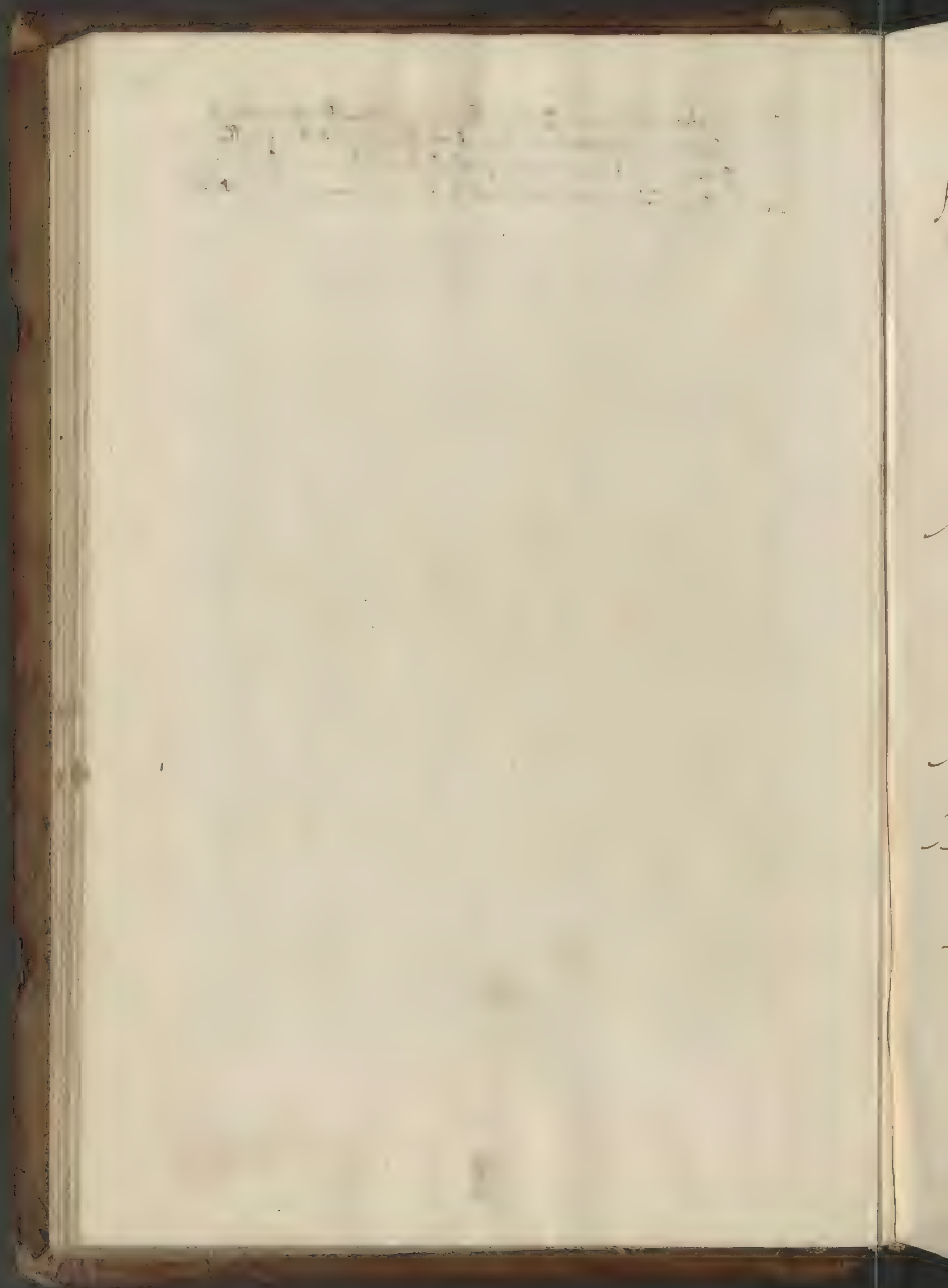
Jam tandem Mtas regia ipso domino Duce absoluto procedit ad vlteriora in actionibus Gedanicis incarcerati facinorosi multa confitentur, libere sine tormentis, que plurimum timent et mitto Mti vre Rli tantum vnius non principalis Ciuis confessata, restant aliorum multo plura, vt pote maiorum et principalis conditionis Ciuium examinandorum, Mtas sua regia hodie in dei nomine incipiet tractare de suis commo: dis vel vtilitatibus, Quantum in me est Serma Princeps et dna domina mea clementissima producam ego in medium con: silii, ingentia damna que huius Ciuitatis causa Mtas sua perpessa est, et dimisit Mtem vram Reginalem et prolem suam regiam amantissimam, dimisit Sermum regem Vngarie et Bohemie Nepotem suum modis omnibus supplicantem mutuum congressum, consulendum de suis regnis tot procellis fluctu: antibus, dimisit et sua Mtas terras Russie maximis pericu: lis expositas, que ingentibus sumptibus suis et meis, nichil parcendo venit in eam Ciuitatem volens his malis occurrere et manemus hic in loco rerum omnium plusque Posonij aut Vie: ne caro, ita omnino pro mea paruitate ingenii consulam ique: admodum suam Mtem Regiam de sumptibus nichil peniteat Idem de aliis dominis Consiliariis sentio qui ad commoda hic regie Mtis augenda sunt propensi, Mtas regia cum incarceratis Ciuibus nichil faciet, donec de suis commodis constituet et hodie tota communitas coram sua Mte parebit et audiet questionem non vulgarem, Quicquid igitur futurum est Mti vre Rli aliis lris describam Cuius gratie me tanquam seruitorem addictissimum commendo Quam deus om:

potens diutissime vivere et regnare cum Sermo Rege suo, tuaque prole dominis meis concedat. Dat. Gdano prima Junij Anno domini M. D. XXVI.

Petrus Tomiczki eps Crac. Vicecancell. Stanislao Otte de Chodecz Castellano Haliciensi Regni Poloniae Marsalco.

Magce dne amice charissime et honorande. Nactus hunc Nunctium qui istuc vadit, nolui illum vacuum literarum mearum ad vram Mciam a me dimittere, quibus viso valetudinem eiusdem vre Mcie faustaque et foelicia omnia illi precor, Que sciat Mtem regiam et nos omnes, qui hic sumus cum Mte sua deigra bene valere, et curare res fidei ac relligionis nris ac etiam huius Civitatis omni studio ac diligentia, que satis recte et magna omnium hominum consolatione succedunt comprehensi namque sunt multi turbatores et factiosi homines qui haud dubie penas scelerum suorum debitas persolvent una cum complicibus, qui adhuc disquiruntur, reducuntur etiam quottidie presbiteri et Monachi ad eorum Ecclias, vasa et vestes Sacre perquiruntur aliaque fiunt que ad bonum et tranquillum Statum huius Civitatis et populi spectare videntur, Quia vero morbus inveteratus, bene et repente curari non potest non est mirum quod tamdiu hic manemus spero tamen quod intra duas septimanas, si non intervenerit aliquod novum impedimentum absolvere nos hinc poterimus. ibimus posthac in Elbingum ubi etiam bona reformatione opus est, et deinde in Masoviam, ubi sunt motus nonnulli, quos sedari oportebit auctoritate et pntia Mtis regie. cupiunt enim domini Masovite, ut dna Dux eorum remanere possit in ipso Ducatu ut heres et ut distineant Mtem suam, ne possessionem eiusdem Ducatus iure feudi ad se devoluti accipiat. hactenus noluerunt facere Sepulturam Principi suo dno Jannussio defuncto sed corpus eius ad hoc tempus tenent inhumatum quasdem cau.

sas et rationes parum efficaces huic rei prätendentes, verum
Mtas sua decreuit uti iure suo, et ut dixi, ex Elbingo illuc,
in Masoniam, deo bene iuuante proficiscetur, bene valeat vra
Mcia et me diligat ut consueuit habeatque commendatum Dat

Anno domini M. D. XXVI. XIII Junij
Duo Consules: et Quattuor Scabini noui, Dancen: Lutherani: qui exautoratorum loca et bona inuaserant: et qui fuerunt Capita et antesignani Sedicionis et turbarum in Ciuitate, in forum ex Carcere producti, post publicationem voce Apparitoris, malefactorum per eos patratorum, in maximo Cunei ac vniuerse Ciuitatis concursu decollati sunt: et Cadauera illa: ex loco Supplicij sublata, et ad Templum diue Barbare extra vrbem delata in terram in Cimiterio defossa sunt.

XVIIJ Junii. Consules et Scabini in Ciuitate noui per regem in Trono alto constructo: cum Senatu sedentem creati sunt. Ciuitas etiam vniuersa in forum congregata iuramentum fidelitatis et obediencie regi prestiterunt. omnes enim in foro Ciues, sub Tribunali regio stantes, dextris in sublime sublatis voce magna iurarunt: formam ac verba Jurisiurandi dno Achatio Czema eis preeunte.

XXVIIJ Junij. Dominus Petrus Thomiczki Epus Crac Regni Vicecancellarius egrotare cepit.
Tomicius dedit regi consilium: quod supra vide. folio
XIX July. Wenthlandus Magr Artium, Proconsul Gdanen, Lutheranus: et Quinque alij, ex illis comprehensis, Turbarum Authores, in forum Carcere producti decollati sunt.

Tredecimus etiam: eiusdem factionis Marienburgi decollatus est, de quo: nonnulla, vt res plenius nota sit, paulo altius repetam. Sub fine Anni 1525 Venerant Cracouiam ad regem cum Appologiis scriptis: que supra

cum responsis scripte sunt a Ciuitate Gdanen, hoc est
a Lutheranis: legati Quattuor, inter quos rusticus fuit
faber ferrarius Ciuis Gdanen literarum ignarus,
ceterum loquax Lutheranus, tumultus Ciuiles author
homo confidentia rustica animosus, idem Lutheranorum
predicator: (nam et Thortores apud eos tunc predicabant)
Hii legati, dicta apud regem et consilium regnum legatione,
et responso cum obiurgatione hiis dato, iussi sunt tantisper
Cracouie subsistere: donec abire illinc mandarentur. Hii
demum post multum tempus, dum rex absolutis regni Co:
micus, iter Gedanum versus ingressus est Cracouia
ad Gdanum abire iussi sunt tres tantummodo: Quartus eorum:
Faber supranominatus, vinctus, deductus fuit Marien:
burgum et Carceri mancipatus, fides ei humana non est
habita, qui fidem deo datam violarit. Is demum faber
sub id tempus, cum supranominati duodecim Ciues sedi:
ciosi Supplicio Gdani affecti sunt, ex Senatus decreto
partiri pro merito debuit, sed impetratum postea fuit a re:
ge ut commutato supplicio, gladio perentereture, produc:
tus Carcere in Campum extra Ciuitatem decollatus est
ibidem in agro Marienburgensi, et sub Statua imaginis
Crucifixi Christi in terra deffossus. Confiteri peccata sua
more christiano et Sacram Eucharistiam sumere noluit.

Declarat Rex: inobedientes cives Gedanen non comprehendi sub assecuratione sua regia eisdem omnibus civibus dato

Sigismundus primus Rex Poloniae

Manifestum facimus harum serie litterarum universis et singulis. Quod cum insignes quidam periculosissimique tumultus motu communis plebeculae in Civitate nra Gedanen essent excitati, quos corrigere, componereque et sedare volentes, Contulimus nos ad terras meas Prussie pervenientesque Marienburgam, visum fuit nobis fore consultissimum ut ad Civitatem nram Gedanen, miris motibus illis, ac tumultu populari non solum laborantem sed plane confectam, Magnificos et Generosum Christophorum de Schidlowiecz Palatinum et Capitaneum Crac ac regni Polonie summum Cancellarium Andream de Thanczin Palatinum Sandomirien Rathenen Chelmen Belzen et Crasnostavien Capitaneum Georgium de Baizen Palatinum Marienburgen, Lucam de Gorka Castellanum Posnanien et Capitaneum maioris Polonie generalem, et Achacium Czema Succamerarium Pomeranie, et Capitaneum Slochovien, et Stargardien sinceres et fideles nros dilectos premitteremus, quo possent aliqua ex parte tumultus illos, si non tollere saltem planare, et viam nobis preparare, Civitatem ipsam in pristinum Statum et florem restituendi. Agentibus autem predictis Consiliariis nris, in ea ipsa Civitate Gedanen, munusque sibi commissum diligenter et prudenter exequentibus, Inter cetera supplicavit illa Civitas magnum in modum, curaret apud nos, ut illam, et universos Incolas eius, de vita et rebus eorum assecurare dignaremur. Miserunt igitur ad nos Marienburgam memorati Consiliarii nri exponen nobis et declaran desyderium petitionemque Civium Gedanen de eiusmodi assecuratione. Nos petitionem Civium in hac quidem re obaudire nolen dedimus predictis Consiliariis nris facultatem Cives predictos

Gedanen' per cedulam et verba infrascripta, de certa nra scie:
tia, et in medio Consilii nri, concepta assecurandi, que ita ha:
bent, Promittatur et assecuretur, quod quicumque se fidos obse:
quentes et promptos exhibuerint, erga Mtem regiam, et eius
voluntati se accommodauerint et paruerint, quod erga tales cle:
menter benigne, vti Christianum Principem decet se exhibere
dignetur. Postquam quidem assecurationem per prefatum Ma:
gnificum Christopherum nro nomine, et suorum collegarum fa:
ctam demandatum fuit, sub pena Capitis Ciuibus Gedanen'
non auderent deinceps, commenticula prefata facere, Curarent
portas Ciuitatis appendere, Bombardas e muribus et Turribus
deducere, et locis suis restituere. Interea vero dum hec age:
rentur. Nos ad eandem Ciuitatem nram Gedanen' foeliciter
peruenimus, paucisque diebus exactis vniuersa Ciuitas co:
ram nobis constituta, omniaque et Singula Contubernia et
vt vocant fraternitates, in primis Mercatorum et aliorum Me:
chanicorum primum et ante omnia illi assecurationi tam publi:
ce, de alto et basso renunciarunt, et ab illa discesserunt, co:
mittentes se et omnia sua iudicio nro regio, et Supplicantes
vt nulla habita racione personarum, reos et auctores tumultu:
um punire, Ciuitatemque in pristinum Statum et ordinem resti:
tuere dignaremur. Quibus omnibus ita se habentibus, reuol:
uentesque in animo nro, quod vniuersa Ciuitas sic vt premissum
est, ab illa assecuratione, sponte et libere publiceque (et quod
dicitur) de alto et basso recesserit, seque et vniuersos Incolas iudi:
cio nro (et vti par est) submiserit. Attento eciam quod post as:
securationem factam illi qui fecerunt Capita tumultuum Come:
nticula priuata et clandestina fecerunt, in illis aduersus nos
et Consiliarios nros consuluerunt, portas Ciuitatis secundum
quod illis sub pena Capitis iussum fuit non appenderunt, ac
neque bombardas et Arma e Turribus et propugnaculis eduxe:
runt, locisque suis non restituerunt, Decreuimus et harum
serie literarum decernimus punicionem et animaduersionem nram
in improbos et temerarios inobedientesque Ciues factam et fa:
ciendam, assecurationi ipsi illi nostro nomine facte, nihil detra:
xisse Quinimmo illam ipsam assecurationem, pro parte bono:

rum proborum et obedientium Ciuium militasse, et militare debere Siquidem et harum serie litterarum, id ipsum repetentes attestamur ac ad omnium et singulorum notitiam deducimus Quicumque sive in hac Ciuitate Gedanen, sive alibi fidos obsequentes et promptos se exhibuerint erga Maiestatem nostram, ac nostre voluntati se accommodauerint, paruerint et erga tales omnes, clementer et benigne, nos, vti decet regem Christianum exhibebimus. In quorum omnium fidem et testimonium Sigillum nostrum presentibus appendi iussimus et ad meliorem cautelam et firmitudinem nos manu nostra his litteris subscripsimus Datum in Ciuitate nostra Gedanen feria secunda proxima post festum Diuisionis Apostolorum Anno domini M° . D . xxvi° Regni vero nostri Anno vigesimo

Edictum regium ne libri Luterani habeantur in vsu Sed vt ad Magnificum Petrum kmita de wissnicze Marsalcum Curie regie comportentur: per Gdanens

Manifestum facimus per presentes vniuersis Quia nos inherentes cum nostris prioribus, tum etiam aliorum regum et Principum Christianorum edictis ac decretis, Mandamus omnibus et singulis in hac Ciuitate nostra Gedanen existentibus vel in posterum futuris, sub pena exilii et confiscationis bonorum omnium, vt libros omnes Lutheranos, et aliorum huius farine, nec non picturas, cantilenas, et libellos famosos, in ignominiam et suggillationem Ecclesiasticorum vel Secularium, a summo ad infimum insolenter emanatos, per quos potissimum tam in Diuinis quam etiam humanis rebus tot seditiones excitate et mala perpetrata sunt prout in multis regionibus Germanie cum maximo et inestimabili rerum et hominum damno est comprobatum, quilibet id quicquid eorum habeat, ad hospitium Magnifici Petri kmita de Wissnicze Marschalci Curie nostre et Scepusien, Przemislien, et Colen Capitanei, cui prouinciam hanc demandauimus intra sex dies

videlicet ad feriam sextam proximam apportet, et illi cui ani
ipse commiserit, fideliter tradat, neque deinceps talibus li-
bris aut picturis, vel cantilenis, uti quispiam audeat aut
illa apud se retineat sub pena predicta. Datum in Civitate
nostra Gedanen. infra octavam Visitacionis dne nrē San-
cte Marie. Anno domini M.° D. XXvi.° regni
vero nri Anno Vigesimo

Henricus Rex Anglie
Sigismundo primo regi Polonie.

Henricus Dei gratia Rex Anglie, et Francie, fidei defensor
ac dominus Hibernie. Serenissimo atque excelentissimo Principi
domino Sigismundo, eadem gratia Regi Polonie Magno Duci
Lithuanie, Russie Prussieque etc. domino et heredi, ac fratri
et confoederato nrō Charissimo. Salutem, perpetuumque Sincer:
ri affectus augmentum. Quantum voluptatis, Solidique
gaudii, publice ac privatim conceperimus ex litteris, quas
vestra Serenitas in Jacobi Egerth et Joannis Molenbeck ex:
cusationem et Commendationem ad nos dedit, non facile
in presentia explicari posse putamus, in eis enim non solum op:
timam suam amantissimamque erga nos voluntatem, et animum
fraternum copiose testatur, Sed et mentem vere Christianam
ac pectus religiosissimo Principe dignum in suis actionibus
ubique prestat, quod profecto ut semper antea compertissimum
gratissimumque habuimus, Sic nunc illud Christiane religioni ex
corde gratulamur, sempiternumque precamur, intimisque
exultamus precordiis, tam Strenuum fidei Sancte cultorem,
et in Lutherana extirpanda heresi, Comitem, et adiutorem
nobis obtigisse, quo nomine et immensas possumus vestre
Serenitati gratias habemus, rogamusque, ut in Saluberrimo hoc animi

sui instituto perseuerare, et quibuscumque potest modis, Scintil:
lam omnem, Si qua remanet, heretice prauitatis, tollere ve:
lit, qua ex re maximam gloriam, et vberem apud Deum
mercedem sibi comparabit, Simulque etiam Status securitati, que
ex his fidei, Catholiceque religionis turbinibus manifeste
periclitaretur, prudentissime prospiciet. Quod vero ad
eorundem suorum subditorum excusationem attinet, nichil
arbitramur nobis posse accidere vel molestius, vel quod
maiori acerbiorique odio, quam Lutheranam istam heresim ac
pestiferam occasionem insectemur, licetque dictorum Jacobi
et Joannis vita, atque mores non omnino absque coniectura
et suspicione ad nos delati essent, decreuissemusque, si vlla
vnquam daretur facultas causa cognita illos ex meritis et
admissa culpa punire, in aliorumque exemplum corrigere
pluris tamen hac in re nunc facimus, vestre Serenitatis, in
qua Christiana Sinceritas pulcherrime vndique elucet, pro:
batissimum de illis testimonium quam vllius, vtcumque bone fame
accusatoris delationem. vestre itaque Serenitatis intuitu at:
testacione et excusatione, non solum permittemus posthac
eos absque vlla prorsus molestia, turbatione, obiectione et
anteacte vite inquisitione libere hic sua commercia
et negocia exercere, verumetiam in eorum agendis hu:
maniter benigneque tractabimus, confidentes fore, vt Sa:
cre fidei obseruantissimos se imposterum prebeant cultores
Si quid preterea sit, quod in vestre Serenitatis graciam a nobis
prestari queat, id ipsa sibi certissimum polliceatur Cui feli:
cia omnia exoptamus Ex Regia nostra Wyndsore
Die xv Junij . M . D. xxvi°

Statuta et ordinationes regis pro bono statu Gdanensis Civitatis edite.

Sigismundus primus Rex polonie

Manifestum facimus vniversis et Singulis. Quia cum accepissemus in Ciuitate nra Gedanen primum factiones intestinas. deinde Seditiones et tumultus populares excitatos, ac ingencia facinora commissa, dogmata et Religionem damnatam inuectam, deum et Sanctos blassfematos, Templa spoliata, ordinem Ecclesiasticum abactum Jurisditionem omnem domini Epi loci ordinarii explosam, Sacra omnia profanata. Preterea Prefectum et Officialem nrm eiectum, Consules exautoratos, Regimen Ciuitatis inuersum. Nunctios et mandata contempta. aduersus Proceres et Consiliarios nros primarios, quos ad disponendam ipsam Ciuitatem in aduentum nrm premiseramus, tumultus et insidias esse structas. et alia nefanda perpetrata. Ac proinde volentes nos in tantos excessus lese Mtis diuine et nre, vt iustum et Christianum Principem decet, animaduertere, et ipsam Ciuitatem nram tam enormiter lapsam, in pristinum Statum restituere venissemus huc ipsi, omnibus aliis negotiis nris pretermissis, eaque omnia et his plura que fama didiceramus, facta comperissemus. cunctis tamen ordinibus Ciuitatis errorem suum recognoscentibus. Seseque in omnibus tam diuinis quam humanis rebus, in gratiam et potestatem nram dedentibus ac humiliter nobis supplicantibus, vt culpam hanc sibi remittere, et Ciuitatem a tanto precipicio liberare dignaremur. Visum fuit Clementia nra dignum, vt potius salutarem medicum, quam seuerum vindicem tantorum malorum ageremus. vt videlicet his que noxia forent eius corporis

partim precisis, partim etiam longius ablegatis, reliqua mem:
bra oportunis remediis curata, ita consolidaremus, ut rur:
sus in exitialem morbum recidere non possent. ac imprimis
divino opitulante favore. Religione Sancta Catholica,
templis. Monasteriis Ceremoniis iurisdictione Epi ac omni
ordine, omnibusque rebus divinis in pristinum Statum res:
titutis. Deinde creato Magistratu, accepto ab illo, et uni:
versa communitate solemni omagio et iuramento, refecto om:
ni ordine Civitatis, punitis aliis, aliis vero prout melius
ex re videbatur proscriptis, demum omnibus restauratis,
infrascripta mandata et constitutiones meas, ad ea omnia
et Singula que hic statuimus et ordinavimus manutenenda
edidimus et promulgavimus.

Ac imprimis quia traditiones Ecclesiastice, ut a Maioribus
meis Orthodoxis prodite sunt, servari debent. Quas si cui:
libet expendere, mutare, vel abrogare, cuilibet scripturam
pro sensu seu libidine sua interpretari liceret, nihil certi non
in religione solum, sed in humanis quoque rebus, que hoc pre:
cipue freno diriguntur, haberi posset, ut iam obscurum non
est, quos fructus edat novata religio, Quot et quales nor:
mas et precepta tradant ipsi arbitratu suo, qui in ritus et
instituta Ecclesie Catholice debacchantur, Statuimus ut
deinceps usus antiquus religionis et Ceremoniarum, tot Se:
culis in omnibus regnis et dominiis Christianis observatus
et a maioribus meis nobis per manus traditus, ac per nos
ut Principem Christianum decet, commodum restitutus, di:
ligenter in hac Civitate et in omnibus Ecclesiis observetur.
Quem si quis vituperare, aut illi detrahere presumpserit,
debito modo convictus puniatur. Cui vero iuxta veterem
religionem, et normam universalis Ecclesie, ac constitutiones
meas vivere non placuerit, is intra duas hebdomadas, post
edictum publicum, Civitatem exire, et alio commigrare po:
terit, nunquam deinceps reversurus. Alioqui ultra hunc ter:
minum adversus constitutiones meas hic vivens, supplicium
non evadat.

Statuimus item ut omnes et Singuli Monachi, Moniales, et Sacerdotes apostate, alieq[ue] persone sacris addicte, que contra professionem suam, et contra fidem deo prestitam, ad connubia et nuptias deciuerunt, et prima vota irrita fecerunt, Sectas et doctrinas ab Ecclia Catholica damnatas profitentes in Scandalum et perturbationem fidelium, et in dedecus ordinis Ecclesiastici intra diem naturalem seu viginti quatuor horas, ab editis publice presentibus Constitutionibus nostris ex hac Ciuitate discedant, et nunquam hic deinceps reuertantur Sub pena ultimi Supplicii.

Ne autem oues Pastoribus suis legittimis orbate, nesciant cuius vocem sequi debeant, Statuimus, q[uod] quilibet Plebanus, in hac Ciuitate, a termino sibi congruo prefixo, apud Ecclesiam suam resideat, officiumq[ue] et munia sua ipse obeat. Qui autem idoneus non fuerit, ad concionandum et docendum populum seruare teneatur, cum scientia, et consensu Consulatus, et officialis dni Epi Concionatorem doctrine et vite probate, qui sincerum verbum dei iuxta sensum et intellectum Sanctorum Doctorum, et Ecclie Catholice, non iuxta commenta et interpretationes Apostatarum docebit. Qui autem ex Plebanis secus fecerit, is per dominum Epm legittime priuetur; et alius a patronis presentatus sufficiatur.

Et quia nunc solent plerique temere sese ad Concionandum ingerere, et pretextu tritici verbi dei, Zizaniam seminare. Statuimus ut nullus deinceps intra et extra Ciuitatem quibuscumq[ue] in locis, tam Sacris et Monasticis, q[uam] etiam prophanis tam publicis q[uam] priuatis et Secretis, docere, aut Concionari audeat, vel ad docendum, aut concionandum aliquem admittat, Statuat, et conducat, nisi cum scientia et examine, de vita et doctrina ipsius Concionatoris, per Consulatum et Officialem domini Epi, debite facto, sub pena Capitis, et bonorum omnium priuatione.

Qui etiam nunc noui Religionis Censores, veteres oratiões et Cantica dudum recepta, abrogant, et suas precandi formulas et Cantilenas Sacris ingerunt, Statuimus, ut cuncta officia Ecclesiastica, nempe hore Canonice, et misse iuxta veterem Ecclesie Catholice, ritum et consuetudinem in hac Ciuitate et Ecclesiis peragantur, et ut nulle deinceps orationes, Antifone, responsoria Cantilene, et id genus alia insolita dicantur, seu canantur intra diuina nisi que ab officiali domini Epi, et Consulatu fuerint approbata.

Qui item Censores ipsi aliorum cupiditatem et auaritiam insectantes, ipsimet, nec a Sacris quidem manus rapaces abstinent. Statuimus, ut quisquis, vasa, ornamenta, Suppellectilem, et alia quecunque in usum et ornamentum Sacrorum Ecclesiis et Monasteriis concessa, abstulerit, minuerit, aut in usus alios temere conuerterit, ultimo Supplicio, ut Sacrilegus, puniatur,

Et ut in hoc deprauato tempore, Ecclesie suppellectiles tucius conseruetur, presertim ab Apostatis, qui conuasatis rebus sacris, diffugere solent. Statuimus ut Consulatus, ad quodlibet Monasterium, huius Ciuitatis, duos probos Ciues designet qui, omnia clenodia aurea et argentea Ecclie conscribant et in Scrinio, seu loco tuto conseruent, ad eaque unam Clauem ipsi et Senior siue prefectus Monasterij alteram habeat, nec nisi mutua scientia, et congruis temporibus et festis illa exponant, ac ne pereant, prouideant, relictis nihilominus pro usu quotidiano, et misse Sacrificio. Calicibus quot opus fuerint, et aliis que necessaria videbuntur.

Imitantes autem cum nris prioribus, tum etiã aliorum Regum et Principum Christianorum edictis ac decretis, inhibemus, ne quis deinceps libros ab Ecclia Catholica dissidentes et damnatos, necnon Cantilenas, picturas inhonestas, libellos famo:

sos, et alia id genus, quae vel religioni detrahunt, vel bonam famam cuiuspiam aspergunt, invehat in hanc Civitatem nostram aut illis quoquomodo uti audeat, sub poena exilij et bonorum omnium privatione.

Porro quod ad res Civiles attinet, ne incendium per nos extinctum, aliquis in posterum resuscitare posset. Statuimus et districte praecipimus, ne quisque sermones tales ex quibus seditio vel tumultus aliquis tam in personas Ecclesiasticas, quam etiam Magistratum Civitatis oriri posset, palam vel occulte serere audeat. Ne item quisque Civium, Mercatorum et incolarum eiusdem Civitatis nostrae Gedanensis aliquid Commercij habeat, quovis modo, coram vel per Nuncios, aut literas, seu etiam personas sublegatas, cum hominibus his, quos ob eorum seditiones et facinora ex ipsa Civitate proscripsimus. Ubi vero quispiam ex proscriptis, literas vel Nunctium, ad aliquem Civem seu Incolam eiusdem Civitatis, suo vel alterius nomine, aut quovis alio praetextu miserit, nemo huiusmodi literas legere, aut Nunctium audire praesumat nisi re prius Consulatui declarata, et illi nunctio, et literis ipsis fideliter declaratis. Qui vero in his singulis excesserit, et legitimo testimonio convictus fuerit, poena Capitis, et bonorum omnium privatur.

Insuper quilibet Nauclerus, qui in praesens est, aut erit in posterum apud hanc Civitatem, comparere teneatur cum domino, et amicis suis, coram Consulatu, et de se sufficiens testimonium praestare, quod probus, fidelis, et constans homo sit, quodque nulla navi seu hominibus utetur, quos consideraverit Civitati infideles aut intolerabiles esse. Ubi vero quempiam ex suae navis hominibus sic affectum cognoverit, talem quamprimum, sive hinc nave soluta redierit seu aliunde appulerit, Senatui deferet, qui in Civitate nequaquam tolerari debet. Quodsi

tam dominus quam Naucleris, huiusmodi legem transgressi fuerint, sine vlla gratia iuxta arbitrium Senatus erunt mulctandi.

Statuimus etiam, quod quicumque deinceps in Ciuem Gedanen. asscribi et inscribi voluerit, is sufficienti testimonio docere et probare debebit, se libere natum nulliusque addictum seu mancipatum esse, et quod ante, vbicumque degebat honeste decenterque se gessit, Quo testimonio prestito, inscribi quidem ad ius Ciuile debet vel poterit, non tamen longius quam ad annum vnum, vt interim quibus moribus preditus sit, et quam idoneus Ciuitati fuerit, cognosci et probari possit Q. l. Si interea et deinceps omni tempore, vel sediciosus vel aliquibus aliis malis moribus preditus videbitur, mox per Consulatum Iure Ciuili auctoritate mea regia exuatur et perpetuo de Ciuitate proscribatur.

Statuimus item quod omnes Magri Opifices, quorumcumque artificium Mechanicorum, pro fide et iuramento suo, diligenter obseruent, ne quem famulum, seu socium aduenam inscipiant et laboribus ac officiis suis adhibeant, donec prius talem nouum famulum seu aduenam Senatui exhibeant, ita vt coram illo Iuramentum prestet, quod per omne tempus, quo in hac Ciuitate morabitur, se probe fideliter et cum omni obediencia ac subiectione, secundum meas, ac etiam ipsius Consulatus ordinationes et Statuta, geret et conseruabit, Si vero aliquis dictorum Magistrorum et Opificum secus fecerit, legittime conuictus per Consulatum omnino pena Capitis puniatur.

Et quia Sediciosorum est in latebris primum artes et modos ad tumultum excitandum fabricare. Statuimus, quod si tres, quatuor, aut plures virilis seu muliebris Sexus, futuris temporibus, in domibus, templis, hortis, intra vel extra Ciui:

talem, tales consultaciones et tractatus facerent, qui aduersus Statuta, decreta, et edicta nra tenderent, vel qui contra penam seu multam hic per nos factam et impositam, aut etiam contra communem Ciuium pacem, aliquid contineret vel eorsum vergerent. Qui item huiusmodi conuenticula intra et extra Ciuitatem scientes admitterent, vel Nuncium aliquod ad tales vel alios deferent. Si quis denique aliquem vel aliquos contra premissa facientes, vel facientem viderit sciueritue, et talem non patefaceret, et declararet Senatui, Si legittima probacione, tam is, quam alii nre huiusmodi constitucionis transgressores conuicti fuerint, supplicio Capitis et bonorum ammissione puniantur.

Denique nequisque voluntatis et Statutorum nrorum ignorantiam pretendere possit, Mandamus et strictissime precipimus, quod Caupones Tabernarii, quique publica diuersoria tenent et generatim omnes huius urbis Ciues et incole, adquemcumque illorum, hospitem seu aduenam aliquem venire et diuertere continget illi cumprimis Statuta et edicta nra, tam ad fidem Catholicam, eiusque Ceremonias secundum usum et ritum antiquum Ecclie Catholice, quam etiam ad Statum huius urbis pertinencia, referre et declarare teneantur, ut quilibet hic et ubique in Dominiis nris existens, se voluntati ac mandatis nris accommodare sciat et possit Sub pena grauissima per Consulatum exigenda. Quodsi quispiam hospes seu aduena tam pertinax et temerarius fuerit, ut ita certior factus, vel hereses ac noua et impia dogmata profiteri ac seminare, vel alia quecumque tam religioni, quam etiam ordinationibus nris contraria tractare et promouere presumeret, is auctoritate nra per Consulatum debita et irremissibili animaduersione puniatur.

CEterum quod ad regimen et ordinem Ciuitatis attinet, visum

est nobis pro dignitate nrā congruere. et ita in posterum,
Statuimus et habere volumus Quod Burgrabius nr̄, qui
in hac Ciuitate vices nr̄as in multis gerit negociis. sive
is Proconsul aut Consul fuerit, primum locum ante omnes
Proconsules, quando cum illis exit, habeat. Ad res tamen
facultati: et auctoritati Proconsulū, quam de more habent
in negociis agendis; nichil officere debet.

Volumus etiam et Statuimus. quód in posterum. omnis. qui in
Burgrabium, Proconsulem, et Consulem, electus fuerit,
Juramentum nobis debitum coram eo, cui id lr̄is nr̄is com:
mittere voluerimus, aut Successores nr̄i commiserint, pre:
stare teneatur.

Statuimus item, q̄ nullus ex Ciuibus huius Vrbis per Sedi:
cionem, vel aliquem modum illicitū, ad regimen Consula:
tus quoquo modo sese ingerere presumat, Sub pena vltimi
Supplicii.

Et licet concessum sit à predecessoribus nr̄is. q̄ Magistratus
huius Ciuitatis possit in negociis magni momenti alios Ci:
ues prudentiores in Consilium suum adhibere, et cum illis
vt res postularet, consulere et concludere. Quia tamen cer:
tus numerus non erat designatus. Et nimia multitudo
consulentium, nimiam sepe confusionem parit. Statuimus
et ordinamus. q̄ deinceps in arduis causis et negociis, nō
vltra. q̄ Centum Ciues in hac principali Ciuitate nr̄a ad
consulendum, et adferenda suffragia. cum Consulatu. Scā:
binis, et duobus Senioribus ex quolibet quatuor capitaliū
opificum ordine, vocari et adhiberi debent. Et q̄ huiusmoi

Centum viros semper Consulatus eligendi nominandi et vocandi in Pretorium tociens quotiens opus fuerit potestatem et auctoritatem habeat, Ipsi autem Cives Electi et vocati cum in Pretorium venerint, modeste et pacifice se gerant, et nulla arma, seu gladios secum ferant. Quilibet etiam Magister Quartarum faciat quemque ex eisdem Civibus sue quarte ordine sedere, et quemlibet eorum hortetur et admoneat, ne quispiam aduersus hanc ordinationem nostram quicquam committat, neue cuiuspiam sermonem interrumpat, aut quid aliud loqui et ingerere presumat, quam id, quod a Consulatu fuerit omnibus in commune propositum. Quodsi quispiam adeo temerarius fuerit, vt aliquid aliud, quam a Consulatu propositum sit, inijcere auderet, quod esset aduersus Constituciones nostras, et quietum Statum Ciuitatis perturbare posset, talis extremo supplicio mulctandus erit. Et sub eadem pena nemo Ciuium extra eum Centum virorum Electorum numerum, sub ipsorum congressu ad Pretorium veniat, aut aliquod regimen sibi sumat, quo communis tranquillitas Ciuitatis commoueri possit. Quidquid autem in tali congressu et consilio, per Magistratum Proconsulum, Consulum, Scabinorumque, ac predictos Centum viros, cum Senioribus quatuor Capitalium Artificum pro bono huius Vrbis cognitum, constitutum, et conclusum fuerit, id firmiter et inuiolabiliter ab omnibus Incolis huius Vrbis teneri et obseruari debet, Si vero huiusmodi Cives quatuor quartarum in vnam Sentenciam non coierit, sed due quarte eorum, contrariam alijs duabus quartis sentenciam tenuerint, in eo casu Consulatus, nomine et auctoritate nostra, vt Regentes Ciuitatis, cum Scabinis potestatem habeant, id quod vtilius et magis necessarium videbitur diffiniendi et Statuendi. Et cui parti Consulatus ipse cum Scabinis, suo suffragio et voce, accesserit, id ratum et firmum, absque cuiuspiam contradictione esse debeat, Cui si quis se opposuerit, pena capitis puniatur.

Cum autem Cives communitatem representantes ad Pretorium
modo predicto per Magistratum vocati fuerit, vt debitus ordo
seruetur, Statuimus, vt Senior Scabinorum coram Consulatu,
nomine communitatis predicte iuxta antiquam consuetudinem
de rebus et negocijs conclusis, relationem et verba faciat —

Statuimus etiam, quod Consules antique Ciuitatis, qui ad Consulatum
simul electi sunt, cum in Pretorium, ad electionem Consulum,
vocati fuerint vnum suffragium siue vocem inter se habeant,
prout antiquitus sunt obseruatum

Item Statuimus, quod quotienscunque Consulatus opus habuerit opera
et consilio Scabinorum, illos ad se vocare, et suo consilio adhi:
bere semper habeat facultatem, Scabini vero quandocunque à Con:
sulatu vocati fuerint, venire ad illum sine vlla renitentia, et
id totum quicquid per ipsum Consulatum eis propositum fuerit, fa:
cere et exequi teneantur.) Statuimus preterea, quod Pomeria,
in quibus Mechanici se Sagitando exercent, non debent de:
inceps adeo frequentari et visitari, exceptis tribus diebus
in anno festiuitatis Pentecostes, quemadmodum in Pomerio
principalium Ciuium fieri solet. Postquam autem prefatos tres di:
es conuenienti hilaritate absoluerint, tum Claues restituere
debent Consulatui. et ab ipso deinde Singulis annis, pro huius:
modi Conuentione obtinenda, Claues ad Pomerium require:
re et petere debent, Eritque in ipsius Consulatus arbitrio et
potestate huiusmodi conuentionem et Solacium iuxta temporis
necessitatem admittere vel recusare

Gilda quoque Nautarum Singulis annis diutius patere et ser:
uari non debet quam per vnum mensem, incipiendo tribus hebdo:
madis ante Carnispriuium vsque ad octo dies Quadragesime.
Licebit autem Consulatui tale tempus prorogare vel contra:
here, prout ex vsu videbitur.

Statuimus etiam, quod nullus coctor Ceruisie in Ciuitate sit, nisi de consensu et voluntate Consulatus, In cuius arbitrio sit constituere numerum illorum, eisque cocturam ipsam Ceruisie, quando necessarium fuerit, inhibere poterit.

Permittimus autem, quod vsus Mercature, vnicuique Ciui Gedanensi pro facultate sua sit liber et non impeditus.

Statuimus item Quod Consulatus habeat potestatem absque contradictione Ciuium antique Ciuitatis in hac principali Ciuitate, Muros, Turres, fossas, Valuas, seu portas Grattes que Schoß gütter vocantur Pontes qui lingua vernacula Czogk Brüegken nuncupantur, et quicquid aliud eidem principali Ciuitati necessarium sit, ædificandi, et reformandi, Mandamusque seueriis, et ita et non aliter fieri iubemus, vt Value seu Porte que sunt inter principalem et antiquam Ciuitatem, et Suburbium, omni nocte claudantur. Etsi quis se in hoc opponere voluerit, is summa pena puniatur.

Prouidere volentes, ne Sediciosis ansa relinquatur odia et tumultus aduersus Magistratum excitandi. Statuimus vt deinceps, ne quispiam seorsum, nec communitas ipsa, audeat rationem seu calculum de prouentibus Ciuitatis ab ipso Magistratu exigere, aut clandestina consilia vel conspirationes de illo exigendo inter se facere. Verum si quando Magistratus suspectus fuerit communitati de male administratis prouentibus Ciuitatis, idque necessitas postulare videbitur. Nos ipsi designabimus; vel successores mei designabunt Commissarios meos idoneos, coram quibus et non aliis Magistratus ipse rationem de prouentibus Ciuitatis facere tenebitur.

Quod vero ad res iudiciarias attinet. Statuimus quod Seculares cause inter personas Seculares, non nisi in foro suo Seculari iudicentur, quas officialis domini Epi sibi vsurpare non debet.

Procuratores in hac Ciuitate causas agere volentes, si Iudicii Spiritualis fuerint, per officialem domini Epi, Si Secularis per Consulatum Sacramento obstringantur, quod non nisi integre, fideliter, et non animo serendi lites aut causas, lucri sui ratione trahendi, officium hoc sint obituri quorum numerum restringi volumus in vtroque foro seu iuditio et similiter publicorum notariorum.

Qui graui et repentina egritudine correpti, testamentum condere voluerint nec iuxta Iuris dispositionem iuratos iudicij viros accersere tempestiue valebunt, hii probis, integris, ac possessionatis aliquibus Ciuibus in testimonium aduocatis, testari poterint, et huiusmodi testamentum. Si proxima die Juridica, per ipsos testes iuramento coram Judicio Ciuili probatum, et libro iudicij inscriptum fuerit, perinde valebit, acsi coram iuratis Scabinis esset conditum Juris tamen et consuetudinis facultatem, quantum ad leganda bona non excedendo.

Ad sistendas vero friuolas appellationes que in oppressionem pauperum plerumque interponi solent. Volumus vt in causis quarum Singule quinquaginta Marcas leues non excedunt, ad consulatum tantum, et non vltra fiat appellacio. In causa vero, que quinquaginta Marcas excedit. liberum sit vnicuique appellare ad Conuentum generalem terrarum et Ciuitatum Prussie. Que si in primo Conuentu terminata non fuerit, tunc vnicuique ad nos libere appellare licebit.

Cum Ciuis alium Ciuem in Jus vocare voluerit, id non aliter

q coram bannito iudicio facere poterit. Quod bannitum iudicium singulis duabus Septimanis agi et celebrari debet, nisi aliquis dies festus impedierit. Et cum reus Conuentus in primo termino non comparet, pęnam octo bonorum solidorum iudici luat, Quem actor ad octo dies proximos secundo citari faciat, Qui si iterum secundo non comparuerit, pęnam octo Solidorum iudici luat et persoluat. Hunc actor iterum ad octo dies pro tercio citari faciat, qui si tercio non comparuerit, actor causam suam contra reum obtinebit. vsque ad exceptionem auxiliariam. ad quam inportandam seu producendam octo dies illi concedi debent.

Nemini deinceps dilatio termini ad Procuratorem concedatur, cum Procuratores sint hic in loco. Si quis vero diem iuridicum acceptare voluerit: id admitti ei debet. sed non nisi ad octo dies. in quo termino. actor querelam suam in scriptis paratum habeat. vbi id Scabini pro causę magnitudine habere postulauerint. et eam ipsam querelam suam idem actor, reo conuento tradat. qui octo dies ad respondendum habebit. Sic quod in his quatuordecim diebus et querela et responsum producatur. et confirmetur. Et deinde in eodem bannito tempore debent partes vtreque probaciones suas nominare. ad quas probationes, cuilibet parti specialis terminus aßignetur. secundum exigenciam probacionum. hoc est ad eam probationem, quam habere pars potest, infra Vrbem, octo dies, Intra terras has Prußię, tres quatuordecim dies. extra terras Prussię, tres Menses, vltra Mare et arenam annum et diem.

Postremo cum quispiam Ciuium habebit aliquid contra Consulatum vel Officialem domini Episcopi. de quo queri velit, is iniuriam et querelam suam coram nobis. aut posteris nostris regibus Polo:

me, uti suis legittimis hereditariis dominis iure mediante deponere, et iusticiam querere debebit: neque id cuipiam negari vel prohiberi possit. Qui vero contrarium fecerit, et querelam suam ad communes Cives vel plebem detulerit, ut tumultum et motum popularem excitaret is legittime conuictus ultimo supplicio puniri debet.

Omnes autem et singule constituciones et articuli supra scripti teneantur et obseruentur diligentissime, sub debito fidelitatis et subiectionis ac sub penis grauissimis, tam a Magistratu quam ab omnibus incolis, et aduenis huius Ciuitatis nostre Gedanen, ad arbitrium nostrum, aut Successorum nostrorum Regum Polonie, ita, ut per nos, vel ipsos, Successores nostros pro temporum vicissitudine et necessitate mutari, reformari, minui, augeriue semper possint. In cuius rei testimonium Sigillum nostrum presentibus est impressum Datum in Ciuitate nostra Gedanensi feria sexta proxima ante festum Sancte Marie Magdalene Anno domini M. D. XXVI. Regni nostri Anno Vigesimo.

Alie constitutiones Militarem Et Civilem ordinem totam q̄ Prussiam concernentes.

Sigismundus .I. Rex Polonie.

Significamus tenore presentium quibus expedit vniversis Quia consulere volentes multiplicibus erroribus et abusibus qui cum in diuinis tum etiam humanis rebus inoleuerat in terris et Ciuitatibus nr̄is Prussie, venissemus huc ad easdem terras omnibus aliis negociis nr̄is intermissis, et auspice domino deo, recte omnia, que reformatione indigebant confecissemus. etiam ad futurum deinceps bonum regimen. constituciones et ordinacionem oportunam, in ipsis terris relinquere operepreciumesse duximus. proindeq̄ de cōsilio et consensu omnium Consiliariorum et Nunctiorum communitatis, tam militaris q̄ etiam Ciuilis ordinis. infrascriptas constituciones, edidimus et promulgauimus

In primis quisq̄ Palatinus habeat apud se exemplum seu copiam Priuilegii terrarum Prussie et illud vnicuiq̄ petenti ostendet et coram eo legi faciet Quod nos manutenere et secundum ipsius tenorem dignitates offitia et Capitaneatus solis indigenis conferre dignabimur.

Ceterum cum ius Culmen̄ quo potissimum Prussia vtitur scriptum saltem autentias nusq̄ reperiatur esse sancitum, multaq̄ propterea oriantur incommoda. Venerabiles et egregios deuote nobis dilectos Tidemannum gise Custodem et Canonicum Varmien̄. Mathiam Sliwnizki Canonicum Gnesnen̄. Achacium Freindt Canonicum Varmien̄. Franciscum Soldaw et Philippum Holkner legum licentiatum

designavimus ut hoc anno ad kalendas Octobris Marien-burgi conveniant et huiusmodi Jus cum eius constitutionibus passim colligant diligenterque conscribant, ut deinde typpis excusum et evulgatum ad omnium noticiam perveniat firmi-terque à cunctis observetur.

Judicia autem terrestria in singulis Palatinatibus, quotannis, bis serventur ita ut in Palatinatu Culmen primum indi-cium feria tercia post dominicam Quasi modo geniti, Secun-dum autem feria tercia post Lamperti celebretur. In aliis autem Palatinatibus iuxta veterem consuetudinem obser-ventur, Ex quibus quidem iudiciis terrestribus appellacio-nes ordinarie fiant ad Conventus generales terrarum Prussie, à Conventibus autem generalibus ad regnum tri-bunal nostrum, donec alterutra partium tres conformes Sen-tencias obtinuerit.

Ut autem frivole et temerarie appellaciones nonnihil cohibe-antur, quisquis à iudicio terrestri ad Conventum generale appellaverit, tres marcas in iudicium reponat. Si vero à Conventu generali ad nos appellatum fuerit, sex marce deponantur. Et si appellans coram iudice appellato succu-buerit in usum publicum iudicii in quo erant reposite cedat, alioquin parti restituantur

Nec Palatini iudicent causas ad ius terrestre spectantes nisi de consensu partium, et provocantes ad iudicium terrestre remittant Exceptis causis levioribus que videlicet valo-rem decem Marcarum non excedant, hec quidem sine strepi-tu iudicii de simplici et plano ab eis componi possint, In causis autem Sanguinis et facto recenti deprehensis, indila-tam iusticiam ministrent Nec partes contendentes ad compo-nendum amice inter se controversiam cogant Nec ullas pe-nas exigant nisi per iudicium decretas Quarum penarum tercia pars Judicio terrestri relique due partes Palatino loci cedant.

Palatini et Capitanei citati tam in iudicio terrestri quam Conventuum publicorum respondere sint obligati Exceptis actionibus super bonis nostris regalibus emergentibus, Capitanei autem iuxta continenciam Privilegii terrarum Prussie, sint indigene possessionati ratione quarum possessionum suarum iudicio terrestri sint subiecti

Statuimus preterea vt communibus Consiliariorum votis Notarius Terrestris Nobilis possessionatus, linguas necessarias callens, et alias ad officium hoc idoneus eligatur. Qui cum iuratus fuerit exclusis tam Ecclesiasticorum Prelatorum quam Civitatum ac aliorum Notarius solus secretis consiliis et Conventuum publicorum iudiciis intersit, literas, et acta iudicialia diligenter conscribat ac iura partium in iudicio producta fideliter custodiat.

Vt autem temerarie lites amputentur, Commissarios siue iudices delegatos non deputabimus in causis ad iudicium terrestre spectantibus, et minus in eo iam pendentibus nisi per appellacionem ordinariam de qua superius dictum est a sentencia definitiua seu interlocutoria iam lata ad tribunal nostrum deuolute fuerint, exceptis causis limitum bonorum nostrorum regalium, nec iudices delegatos seu commissarios a quibus semel appellatum est in eadem causa denuo deputabimus, aut causam ad ipsos remittemus. Non enim verisimile aut honestum videtur quod iudex pristinam suam sentenciam retractet, aut aliter postea iudicet quam antea iudicauerat.

Conuentus autem publici seu generales iuxta proximam ordinationem nostram in Prussia quotannis bis celebrentur verno videlicet tempore Varsavie ad diem Sancti Stanis

lai. Tempore autem Autumni in Graudentz ad diem Sancti Michaelis. Conuentus autem peculiariter per nos instituendus locum et diem ex meo arbitrio sortietur.

Ad predictos Conuentus omnes cause tam ex Ciuitatibus quam iudiciis terrestribus per appellationem deuoluantur, et etiam sine speciali commissione mea indicentur. Deinde vero et non antea ad supremum Tribunal nostrum remittantur, parte prouocante. Cui ad prosequendum appellationem a iudicibus legittimus terminus prefigatur. Quam appellationem si intra vnius anni spacium non prosequetur prior sententia iuxta iuris communis dispositionem in rem transeat iudicatam et executioni demandetur.

Ante Conuentum vero publicum per nos et successores meos singulariter constituendum, in Singulis Palatinatibus Culmen, videlicet Mariemburgen et Pomerane fiat Nobilitatis Conuentio particularis. Quam secundum morem antiquum Palatini ex singulis Districtibus Palatinatus sui ad aliquem locum conuenientem litteris suis conuocent, vt Nuncii ad huiusmodi Conuentum mittendi eligantur. Qui autem vocatus non comparuerit penam duarum Marcarum pendent cuius medietas Palatino eius loci altera vero medietas erario publico proueniat.

At cum frustra sententie ferantur nisi legittime executioni demandentur, volumus et irrefragabili constitutione sancimus, vt deinceps vnusquisque cuiuscunque conditionis vel eminencie fuerit rei iudicate sine omni contradictione cum effectu pareat et obsequatur. Alioquin locorum Palatini nullo alio a nobis mandato expectato legittimam executionem faciant adiuncto sibi, vbi cause conditio id postula-

uerit Capitaneo et Nobilibus illius Districtus aut etiam si necessitas exegerit, omnibus et singulis Vasallis nostris seu Nobilibus illius Palatinatus, quos ad assistendum illi sub iurisiurandi debito et ammissione feudorum obligatos esse decernimus. Si vero maiori potencia sit opus, negotium ad nos referri volumus vt oportunis racionibus, rebus prouideamus. Palatinos similiter ad huiusmodi executiones faciendas iusticiamque oppressis administrandam iusiurandum nobis prestitum adigat. Quos eciam si remissiores fuerint Quinquaginta florenorum vngaricalium pena plecti volumus, Cuius mulcte medietas parti cui iusticia denegata est, altera vero medietas erario publico terrarum Prussie cedat. Vbi autem quis executioni violenter resistere conuictus fuerit pena banni siue proscriptionis, ac bonorum confiscatione irremissibiliter puniatur, ex quibus bonis parti lese primum fiat satis. Quod reliquum fuerit predicto fisco applicetur.

Statuimus preterea vt nullus Capitaneus, Nobilis, Ciuis, aut quiuis alius cuiuscunque conditionis existat, personis, Castris, domibus, aut possessionibus alicuius, vllam violentiam inferre, incursiones facere, in publicis stratis insidias ponere presumat, super his conuictus iuxta antiquum plebiscitum terre Culmensis Capitali pena puniatur. Et cum aliquis Nobilis decreto publici Conuentus, iudicio Palatinorum aut terrestri capiatur, quod sub certis penis in potestatem aut carcerem Ciuilem non tradatur, sed in manus Palatinorum. Si quis autem in Ciuitate vbi nulla Arx est capiatur, et autoritate Conuentus, Palatini, aut iudicii, in carcerem Ciuilem conijcitur, in potestate eorundem et non Ciuitatis permaneat. fideiussoria autem cautione a carcere huiusmodi liberetur, nisi causa fuerit criminalis, Et vt sub pena viginti florenorum vngaricalium quorum medietas Palatino, altera parti lese cedat, absque vlla remissione persoluenda, Nobiles et eorum subditi autoritate seu potestate Ciuili

non capiantur detineantur seu arrestentur/nec Nobiles autoritate propria capiant aut detineant Cives aut eorum subditos, sed vnusquisque coram iuditio suo ordinario conueniatur et iusticiam requirat.

PReterea ne in fluminibus Prussie presertim nauigabilibus et item Fehres, Bree, et Bda, ac etiam Rede in Districtu Puczkouien obstacula fiant vt tam piscibus quam nauibus et lignis liber transitus permittatur. nisi quis speciale Priuilegium super hoc habuerit.

Nobilibus autem qui habent Priuilegium piscandi in Lacubus nris regiis, et testibus fidedignis probare possunt sefuisse in possessione piscandi, et quorum vel limites aut ager Stagnis nris regiis adiacet, his quidem piscatio permitti debet sed paruis retibus, duntaxat ad vsum et mensam eorum propriam non autem ad vendendum, ea tamen conditione vt retia Castrensia in hieme primos habeant tractus, et quod tempore quando pisces qui Germanice Bressen, Polonice vero Clescz vocantur semen aut fetum emittunt, nulli liberum sit in Lacubus nris regiis piscari, ne huiusmodi piscium fetura in augmentando impediatur.

Et preterea vt Ecclesiastici bona terrestria Ecclesiis adscribenda et appropriandа siue incorporanda absque speciali consensu nro a modo nisi a suis vasallis emant ne obsequia nobis ex ipsis debita intereant pro se vero privatim illa emere possunt qui si in vita sua non alienauerint aut cuipiam non donauerint ad eorum propinquos et consanguineos deuoluantur.

Similiter ne Ciuis aut ignobilis quispiam bona terrestria emat

Si vero iam empta possideat non per conducticias sed proprias personas servicia seu obsequia debita ad bellicam expeditionem de ipsis sub eorundem ammissione prestet.

Nec omnino liceat à modo rusticis feras in Nemoribus venari nec laqueos in Sylvis et agris ponere canes aut retia venatoria habere. Alioquin in potestate dominorum sit Bombardas canes et retia huiusmodi auferre, et pro qualitate excessus mandatum prevaricantes in decem marcis dnō fundi applicandis, toties quoties punire, exceptis fossis pro luporum captura quas sine tamen cuiusvis preiudicio quilibet cum consensu dominorum suorum habere potest. Similimodo nec Palatini, Capitanei, aut Nobiles, alter in alterius fundo absque voluntate domini fundi venari nec in Sylvis feras domare aut circuire debet, quod Clepsen vocant sub ammissione retium, equorum, currum. Bombardis autem nemo omnino nec in propriis nec alienis Sylvis sub pena Centum florenorum vngr irremissibiliter solvendorum àmodo vtatur cuius mulcte medietas nobis altera erario publico terrarum Prussie proveniat.

Volumus item vt in Conventu generali proximo per vniversos Consiliarios harum terrarum, omnium rerum vendibilium estimatio, et iusti precij constitutio fiat, vtque diligenter respectus ad mensuras et omnia pondera habeatur vt dolus ac deceptionis malicia vitari possint.

a Et item vt Palatini et Capitanei diligenter fines terrarum observent ne predones et grassatores ingrediendo et egrediendo impune grassentur.

cit Cum etiam Mercatores et presertim peregrini sive exotici homines in Nobilitatis et Civitatum iniuria pelles, frumenta hu-

8

mulum, linum et alia mercium genera in villis ac Pagis clam et publice coemere et negotiaciones illicitas exercere soleat autoritate mea regia firmiter prohibemus ne id decetero fiat Statuentes vt deinceps subditi dominorum merces et res suas vendibiles in proximas Ciuitates ducant et in foro publico venales exhibeant legittima tamen dominorum suorum cum pellibus ferarum et bestiolarum Syluestrium ratione habita Alioqui emptoribus equos et Currus, venditoribus autem res venditas a prefectis meis adimi et confiscari volumus.

Et item ne rustici cum Cuspidibus Lanceis gladiis aut similibus armis publice aut priuatim incedant eaque deferant nisi a dominis suis ad venationem vocati fuerint. b

Districtius eciam inhibemus ne Poloni a modo ab opificiis Ciuitatum quarumlibet arceantur sed pari condicione cum Germanis et aliis nationibus admittantur nam obstantibus huiusmodi opificiorum contrariis constitucionibus penam hys qui eos receperunt infligentibus sub quingentorum florenorum vnge multa per loci Capitaneum pro fisco meo exigenda. c

Ex quo item multorum querimoniis accipimus quosdam officialium meorum presertim Thucholien pretextu mandati prohibitorii de inuectione Salis peregrini in Poloniam, innorentibus, antea quam finibus terre appropinquent, Salem adimere. Quod quia iniquum est, sub graui indignatione mea prohibemus ne decetero cuique adimatur nisi vltra fines transgresso d

Nobiles preterea districtus Slochow instar rusticorum vt e

ligna ad Arcem ducant aut alia seruicia rusticalia fani-
ant cogi nolumus sed antiquam consuetudinem seruandam
esse decernimus.

f Ad praecludendas autem varias hincinde obloquendi vias
et controuersiarum occasiones, que solent oriri à Ciuitatibus
et Oppidis contra Nobiles et Tabernatores, tam Secularium
um quam Spiritualium, qui coquunt et aliis per Tunnas ven-
dunt Ceruisiam, ita ordinatum est, quod Nobiles pro vtilita-
te eorum propria, coquere libere possint ipsam Ceruisiam,
et si quid ex illa eis superabundauerit ad vendent ad su-
as Tabernas, verum negotiationem Ceruisiae non exerce-
ant, quod Statui eorum foret indignum. Tabernatores
vero qui vltra milliare distant ab oppidis vel Ciuitatibus
et qui habent in suis Priuilegiis facultatem coquendi Cer-
uisiam, coquere illam possint, quantum ad propinandum
in eorum tabernis sufficiet, nequaquam tamen per integras
vel medias tunnas vendendi ipsam Ceruisiam potestatem
habeant, sub pena decem marcarum totiens quotiens huic
constitucioni contrauenerint soluendarum.

Cum etiam Mercatores etc. est supra: Sed hic stare debet

h Mandamus insuper et ita omnino habere volumus vt Pala-
tini debitores decimarum aratralium et quorumuis Eccle-
siasticorum prouentuum censuras contumaciter sustinentes
ad huiusmodi debitorum solucionem remediis opportunis
compellant, ne Ecclesiastici prouentibus sibi debitis frau-
dentur.

i Postremo ad tollendum errorem et incommoditatem ex va-
rietate vilitate et adulteratione monete prouenientem
vnanimi consilio decretum et constitutum est vt abolita in
Prussia moneta vetere Triplex noua sub nostris et terrarum

k

Prussie insignus cudatur, videlicet grossi, Solidi et obo-
li sive denarii, Ita viginti grossi unam marcam, Quadragi-
ta autem grossi sive due marce flor. Unge. constituat
Tres vero Solidi grossum et sex oboli Solidum. Sitque ea
moneta in grano valore et estimatione Polonice, que simi-
liter nova cudenda est, equaliter proporcionata, ut gros-
sus Pruthenicus Polonicum equet, et Solidus ternarios
duos, obolus vero obolum valeat Curratque huiusmodi mo-
neta Pruthenica regio edicto per totum regnum Maso-
viam et Lithuaniam, hoc tamen Illustris Prussie Dux
usque ad festum Sancti Martini proximum in deliberatio-
nem accepit.

k Que omnia et Singula ut premissa sunt, in omnibus suis pun-
ctis, conditionibus et articulis rata et firma esse volentes, de
certa nra sciencia et deliberacione, consensuque tam Consiliari-
orum nrorum Status utriusque quam etiam Nunciorum omnium,
terrarum nrarum Prussie. Statuimus et decernimus, robur
debite firmitatis habere debere harum testimonio litterarum
Quibus Sigillum nrm est impressum Actum et Dat.
in Civitate nra Gedanen feria tercia proxima post festum
Divisionis beatorum Apostolorum Anno domini 1526,
Regni vero nostri Anno Vigesimo.

Donatio perpetua oppidi et bonorum Hela Civitati Gdanen: vnacum vectigali, a mercatoribus in portu Gdanen exigi solito.

IN Nomine domini Amen. Quia illa que perpetua fu:
tura sunt, literarum monumentis commendari solent
Ideo nos Sigismundus etc Manifestum facimus vni:
uersis presentibus et futuris. Quod cum in Ciuitate
mea Gdanensi primum Sediciones intestine deinde om:
nium Diuinarum et humanarum rerum perturbaciones
exorte essent, et ob id in summo discrimine Ciuitas ipsa
constitueretur, nosque ad illam liberandam, et in pristinum
Statum reducendam non sine graui incommodo, et difficul:
tate mea huc venissemus, multoque labore et circa omnia
diuina ac humana in veterem conditionem et ordinem, gratia
omnipotentis Dei, ad plenum restituissemus, cuius bene:
ficentie nre. Spectabiles. Proconsules, Consules, Sca:
bini, ac tota communitas Gdanen, Singularem rationem
habentes, et sue gratitudinis erga nos perpetuum testi:
monium extare volentes, nobis et posteris meis omnibus
regibus Polonie. vltra hec duo millia florenorum Vn:
garicalium boni auri et iusti ponderis que nobis quotan:
nis vigore Priuilegiorum suorum a diuo olim Casimiro
rege genitore meo charmo, dicte Ciuitati concessorum,
soluere tenentur, sine quauis derogacione eorundem Priui:
legiorum atque iurium suorum, se ad quatuor milia marca:
rum Pruthenicalium leuis monete annuo soluenda obli:
gassent, prout harum serie literarum mediante se obligant
Nos vicissim eius gratitudinis, et obsequij erga nos exhibiti

grati existentes, et dictorum Ciuium Gdanensium bonum Statum ac continuum incrementum promouere, eosq[ue] de nra clementia consolaciores reddere cupientes, prefatis Proconsulibus, Consulibus, Scabinis, et vniuersis Ciuibus Gdanen', oppidum et bona nra Hela nuncupata, que hactenus sine Priuilegio predecessorum nrorum, tamen vt asserebant in compensationem aliorum bonorum suorum que Serenis olim genitor ne dominus Rex Casimirus tunc Ungro dederat, cum omnibus et singulis eorundem bonorum iuribus proprietatibus Judicijs vtilitatibus, prouentibus fructibus et emolumentis, quibuscunq[ue] nominibus appellentur, que sunt aut etiam in posterum fieri possunt, nullis exceptis de certa nra, ac Consiliariorum nrorum tam regni nri Polonie, quam harum terrarum ac Ciuitatum nrarum Prussie, sciencia, consilio et consensu donanda et inscribenda duximus, donamusq[ue] et inscribimus iure perpetuo et hereditario possidenda, tenenda, habenda, et vtifruenda, Preterea eidem Ciuitati nre Gedanen', eiusq[ue] vniuerse comunitati eam pecuniam quam ab omnibus et Singulis mercatoribus ac negociatoribus vndecunq[ue] in Portum Gdanensem, cum Nauibus et Mercibus suis cuiuscunq[ue] generis applicantibus, pro restauracione conseruacioneq[ue] eiusdem Portus sui Gdanen' antiquitus sub vulgari eorum vocabulo Pfoelgelt exigere et subleuare consueuerunt ex regia munificentia nra et consensu predictorum Consiliariorum nrorum perpetuo concessimus, dedimus donauimus, et per presentes lras nras concedimus, damus inscribimus et appropriamus, ita vt a qualibet marca de omnibus et Singulis nauibus, rebus ac Mercibus,

per hunc Portum dicte Ciuitatis hinc quocumque mittendis
et huc adducendis aduehendisque duos denarios Pruthem-
cales exigere, subleuare, et in vsus suos beneplacitos nunc
et in euum conuertere, ac pro Ciuitatis sue commodo et uti-
litate applicare valeant / predicta vero quatuor millia mar-
carum que soluenda nobis se perpetuo obligarunt, hoc modo
nobis soluere tenebuntur videlicet duo millia marcarum
Pruthenicalium pro festo Annunciationis Sancte Marie dne
mee, alia duo millia marcarum pro festo Sancti Michaelis in-
cipiendo primam solucionem a proximo festo Annunciationis
beate Marie de anno futuro videlicet M°. D°. XXVij°
et deinceps singulis annis in perpetuum. / hanc preterea
animi mei perpetuam voluntatem et deliberationem adijcien-
tes, vt si que res siue merces ex quocumque naufragio, ad
vniuersum eiusdem Ciuitatis littus peruenerint, quas dis-
positioni mee et successorum meorum reseruatas esse volumus
et reseruamus, quod ille ipse res in fideli custodia Burgra-
bij, ac totius Magistratus Gdanen conseruentur tam-
diu, quoad dominus aut heres earundem rerum et Mercium
ex Naufragio prouenientium comparuerit, et illas iure
repetierit / et dum cognoscetur quod huiusmodi merces
in suo valore durare nequeant habebit Burgrabius
meus Gdanen cum ipso Magistratu potestatem eas vendere,
et pecuniam inde prouenientem asseruare: casu vero quo
tractu conuenienti temporis nemo compareret, qui huius-
modi ius suum et res illas ad se pertinere possit docere,
ex tunc ipse Burgrabius Gdanen, simul cum Magistratu
ibidem, nos de eis ipsis rebus informare, et certiores red-
dere tenebitur, vt nos et successores mei de illis dispone-
re valeamus. Idem per omnia obseruari debet in bonis
caducis siue legittimis heredibus post obitum relictis, et ad

nos ex superioritate nra devolutis, quę pariter fidei
et iure Burgrabii ac totius Magratus Gdanen commi-
ttimus et disposicioni nrę et successorum nrorum reserua-
ri volumus et reseruamus modo premisso. Reliqua
omnia, quę alias ipsi Ciuitati Gdanen per predecessores
nros donata sunt et ei prouenire solebant eisdem sub-
ditis nris Gdanen pleno iure relinquentes, in quorum
fidem etc

Contributio Decennalis pro regia Mte in Prussia decreta

Sigismundus I Rex Polo.
Manifestum facimus etc Quia cum Proconsules Consu-
les, Scabini, atque vniuersi Ciues et Communitas Gda-
nen sencientes apud se propensam erga se graciam et cle-
menciam nram nunc maxime dum in varios errores et
grauissimos casus Sedicione quorundam nebulonum et
scelleratissimorum hominum prolapsi essent et nos in pro-
pria persona magnis et arduis regni nri negociis omissis
ad eos releuandos et in pristinum Statum atque tranquili-
tatem reducendos venissemus, diuinoque auspicio et fauore
omnia tam diuina quam eciam humana exacte restaurauisse-
mus volentes illi pro sua erga nos fide integritate et ob-
seruancia singularem animi sui gratitudinem declarare
contribucionem generalem vniuersis et singulis harum
terrarum et Ciuitatum Prussię subditis et Incolis Status
vtriusque pro nobis hac vice in triennium laudatam et in-
stitutam non solum acceptarunt verum eciam illam tam de

Braseo q͂ cerum aliis frumentorum generibus ad Septennium deinde proxime futurum pro nobis instituerunt et prorogarunt, eam que addito huiusmodi Septennio ad decem annos integros dandum et soluendum polliciti sunt et se obstrixerunt, Nos vero viassimi rationem habentes meritorum prefatorum Proconsulum Consulum totiusq͂ communitatis Gdanen͂ qui coram nobis sufficienter ostenderunt dictam Ciuitatem nram Gdanen͂ ab his que se paulo ante ad regimen et Magistratum Ciuitatis friuole et temere ingesserunt et alias grauissimis debitis inuolutam esse quorum quidem debitorum summa Septuaginta nouem millia Quingentas et Sexaginta marcas numeri et monete Pruthenicalium excedit eisdem Proconsulibus Consulibus totiq͂ Ciuitati Gdanen͂ de prefata decennali Contributione terciam partem ad ipsa debita exoluenda reliquimus et assignauimus prout donamus relinquimus et assignamus per presentes in Quorum etc.

Significamus tenore presencium vniuersis. Quia nos cognitam et compertam habentes singularem fidem plenam et in rebus agendis dexteritatem Famati Philippi Bischoff Proconsulis Ciuitatis nre Gedanen͂ quam cum alias semper tum maxime in tumultu proxime preterito eiusdem Ciuitatis nre Gdanen͂ per nonnullos homines sediciosos suscitato demonstrauit, Ipsum in Burgrabium nrm Gdanen͂ creauimus et constituimus ac presentibus

lris nris Creamus et Constituimus hunc ad unius anni decursum Quocirca vobis famatis Proconsulibus Consulibus Civibus totique communitati Civitatis mee Gdanen predicte ac aliis quorum interest mandamus ut ipsum Philippum Bisshoff pro vero et legittimo Burgrabio meo habentes illique honorem debitum exhibentes in his omnibus que eius officium concernunt in effectu reverenter obediatis ac in omnibus rebus et negociis ad cum racione huius officii sui Burgrabiatus pertinentibus hoc ipsum officium Burgrabiatus libere exercere iuxta antiquam consuetudinem permittatis Pro gratia mea non aliter facturi Datum in Civitate mea Gdanen Sabato proximo ante festum Sancte Marie Magdalene Anno M. D. XXVI Regni mei anno vigesimo

Octoginta marce per decennium in annos singulos date Magistro Ambrosio Notario Gdanensi

Sigismundus Rex.

Significamus tenore presentium universis Quia in prospectu habentes fidem erga nos et rempublicam Civitatis mee Gdanen diutinaque servicia egregii et famati Magistri Ambrosii Storm Consulis Gdanen que ipsi Civitati Gdanen in Notariatus officio ac legacionibus apud nos et alios reges et Principes Christianos variasque exteras naciones et gentes non minus sedulo quam solerter fideliterque et honorifice exhibuit volentesque ad mea et eiusdem Civitatis mee Gedanen futura obsequia illum ac eius successores magis devinctos reddere dedimus illi et

ipsius eius legittimis successoribus damusque et donamus per presentes octoginta marcas Pruthenicales leves singulis annis ad decennium ex Contribucione Czise ipsius Civitatis nostre Gdanen' nobis decreta et instituta eidem Ambrosio Storm numerandas et Consignandas Quocirca etc. vt supra in litteris Philippi Bisthoff mutatis mutandis etc.

Confirmatio priuilegiorum Ciuitatis Gdanensis.

IN NOMINE domini amen Ad perpetuam rei memoriam Quia inter egregia regum et Principum facta ea potissima censentur que de clemencia et liberalitate proficiscuntur, ac ea vti temporaria sunt et fluxa, nisi literarum monumentis fuerint memorie commendata, proinde nos Sigismundus necnon terrarum rex dominus et heres Manifestum facimus tenore presentium vniuersis et Singulis presentibus et futuris harum noticiam habituris Quia cum nos omnibus subditis nostris, iura Priuilegia et immunitates eorum iustas et legittimas manutenere consueuimus, et Ciuitatem nostram Gdanen' pro eius in nos obsequiis et meritis, cupimus non solum in Statu et regimine suo conseruare, verum etiam maiori fauore et beneficentia nostra regia semper augere et promouere omnia et Singula eiusdem Ciuitatis Gdanen', vetera iura Priuilegia, munimenta, libertates, immunitates Plebiscita Statuta, et quascumque alias consuetudines laudabiliter introductas, et a Diuis olim regibus Polonie, ceterisque retroactis Principibus, Ducibus, et aliis predecessoribus nostris tam Spiritualibus quam Secularibus, quibuscumque titulis et dignitate insignitis, et sub quibuscumque verbo-

rum formis concessa ac impetrata, in omnibus et Singu:
lis suis punctis, clausulis, et articulis. Quorum omnium
et Singulorum tenorem et seriem pro sufficienter hic exp:
ssis habere volumus, confirmamus, ratificamus, aproba:
mus et reintegramus, omniumque et singulorum in ipsis
Priuilegiis et immunitatibus eorum contenta robure et
firmitatem perpetuam obtinere volumus et decernimus
In cuius rei testimonium Sigillum nostrum est presenti:
bus appensum Act et Dat in Ciuitate mea Ge:
danen Sabato proximo ante festum Sancte Ano
domini M° D° XXVI° Regni mei Anno
vigesimo.

Burgrabiatus Gdanen: Philippo Bissoff proconsuli Gdanensi datus.

Sigismundus. Rex Pol.

Significamus tenore presentium vniversis. Quia nos cognitam et compertam habentes singularem fidem plenam et in rebus agendis dexteritatem, Famati Philipi Bisshoff Proconsulis Ciuitatis mee Gdanen. Quam cum alias semper tum maxime in tumultu proxime preterito eiusdem Ciuitatis mee Gedanen per nonnullos homines sediciosos suscitato demonstrauit, ipsum in Burgrabium nostrum Gedanen creauimus et constituimus, ac presentibus litteris creamus et constituimus, hinc ad vnius anni decursum. Quocirca vobis Famatis Proconsulibus Consulibus Ciuibus totique communitati Ciuitatis mee Gdanen predicte, ac aliis quorum interest mandamus vt ipsum Philippum Bischoff pro vero et legittimo Burgrabio meo ha:

bentes Illiq3 honorem debitum exhibentes in his omnibus que eius officium concernunt in effectu irrecuse obediatis ac in omnibus et negotiis ad eum ratione huius officii sui Burgrabiatus pertinentibus hoc ipsum officium Burgrabiatus libere exercere iuxta antiquam consuetudinem permittatis. Pro gra' mea non alr facturi Dat' in Ciuitate mea Gedanen' Sabato proximo ante festum Sancte Marie Magdalene Anno M°. D. XXVI° Regni nri' Anno Vigesimo

Ducente marce: ex Cisa Gdanensi Philipo Bissoff ad Decennium in singulos annos donate.

Sigismundus, Rex Polonie.

Significamus tenore presentium vniuersis. Quia nos habentes rationem virtutis et fidei et eximiorum meritorum Famati Philipi Bisschoff Proconsulis et Burgrabii nri' Gedanen' erga nos et Rempublicam huius nre' Ciuitatis Gedanen', cum alias sepius, tum maxime hiis temporibus per eum constantissime exhibitorum quando ipsa Ciuitas mea Gedanen' per nonnullos homines insolentes ac factiosos, multis ac variis seditionibus et tumultibus tam in diuinis q' humanis rebus plurimum turbata et agitata fuit quam a magno casu et discrimine quod ex ipsorum hominum factiosorum perfidia et Machinationibus ei imminebat, opera, studio, vigilantia, solertia, prudentiaq3 sua, cum non vulgari laude, neglecta et postbabita prorsus satis longo tempore, re sua familiari vsq3 ad felicem nrm' aduentum, immunem conseruauit quo se nobis, ac omnibus Consiliariis et Proceribus Status vtrinsq3 regni et terrarum nrarum Prussie plurimi:

mum gratum reddidit et acceptum. volentesq pro tam
egregia opera et meritis predictis eidem Philippo Bis-
schoff. condignam renumerationem facere. munificentieq
et gratie nre erga illum testimonium etiam eius posteris
relinquere. dedimus et donauimus damusq et donamus
per presentes. prefato Philippo Bisschoff et eius legittimis
heredibus et successoribus Ducentas Quinquaginta
marcas Prutheniceales leues. singulis annis ad Decen-
nium ex Contributione Czise ipsius Ciuitatis Gedanen
nobis decreta et instita eidem Philippo numerandas et
consignandas Quocirca tibi Generoso Joanni Balin-
ski Castellano Gedanen ac terrarum nrarum Prussie
et Castri Mariemburgen Thesaurario et cuilibet alteri
Thesaurario earundem terrarum Prussie pro tempore
existenti committimus et mandamus vt ipsi Philippo Bis-
choff et eidem legittimis successoribus per tempus Decenij
supra expressum. ex prefata Contributione Czise Ducentas
Quinquaginta marcas Prutemicales leues vti premissum
est extradas. de quibus pro singulis annis et ratis idem
Philippus Bischoff vel eius successores te quietabunt. nos
vero eorum Quitancias perinde atq nras proprias sus-
cipiemus. successoresq nri suscipient. pro gra nra non alr
facturus Harum quibus Sigillum nrm est impressum testi-
monio litterarum Dat in Ciuitate nra Gedanen feria
sexta proxima ante festum Sancte Marie Magdalene,
Anno domini M° . D. XXVI° Regni nri
anno Vigesimo

Significamus tenore presentium vniuersis. Quia nos egregii
et Famati Mgri Ambrosii Storm Consulis Gedanensis
in prospectu habentes fidem erga nos et rempublicam Ci:
uitatis nre Gedanen diuturnaqz seruicia, que ipsi Ciui:
tati Gedanen. in Notariatus officio ac legationibus,
apud nos et alios reges et Principes Christianos, varias:
qz exteras naciones et gentes, non minus sedulo quam soler:
ter fideliterqz et honorifice exhibuit. volentesqz ad mea
et eiusdem Ciuitatis nre Gedanen futura obsequia
illum ac eius successores magis deuinctos reddere dedi:
mus illi et ipsis eius legittimis successoribus damusqz et
donamus per presentes octoginta marcas Pruthenicales
leues singulis annis ad decennium ex Contribucione Czise
ipsius Ciuitatis nostre Gedanen nobis decreta et
instituta eidem Ambrosio Storm numerandas et consigna:
das Quocirca etc vt in aliis litteris mutatis mutandis

Concessio tercii Denarii prouentus Pholgelt Ciuitati Gdanen ad sex annos.

Sigismundus I Rex Poloniæ

Significamus etc. Quia rationem habentes magnorum debitorum quibus inuoluta est Ciuitas nra Gdanen et pariter onerum ipsius, que continue sustinere cogitur, de consilio Consiliariorum nrorum tam regni quam terrarum Prussie sic nobiscum existencium, concedendum duximus et presentibus litteris nris concedimus Famatis Proconsulibus et Consulibus eiusdem Ciuitatis me Gedanen, vt, preter duos denarios, quos a qualibet marca quarumcunque Mercium ante percipere solebant, quos Pfolgelth nuncupant etiam tercium denarium per sex vsque annos exigere possint, ad ipsa debita exoluenda et alia onera debito modo sustinenda, ita tamen vt de hac accessione sua, et ipso tercio denario Quadringentas marcas Pruthenicales leues quotannis Consiliariis terrarum nostrarum Prussie soluere teneantur In cuius rei testimonium Sigillum nostrum presentibus est appensum Datum in Arce mea Mariemburgensi feria secunda proxima ante festum Sancti Petri ad Vincula Anno domini M°. D. XXVI°

Regni vero mei Anno vigesimo

Restitutio Ebreardi Ferber ad pristinam Dignitatem et Locum Proconsularem et immunitas a ciuilibus officijs gerendis

Sigismundus 1. Rex Pol.

Significamus pntibus quibus expedit vniuersis Quod ad
cum transacto anno Nobilem Syncere nobis dilectum Ebre:
hardum Ferber Capitaneum nrm Dirschouien cum suis litis
consortibus è Ciuitate et Magratu Gedanen populari
tumultu iniuste eiectu per sententiam nram diffinitiuam re:
stituissemus, ac realiter restitui mandassemus, Ciuitas qz
ipsa sediciorum incendio estuans nris mandatis non parui:
sset, Nos vbi ipsius motus intestinos nra presentia discussi:
ssemus, Statumqz eius, rem domino fortunante, tranquillu
reddidissemus, Sententiam nram predictam ipsi exequentes
prefatum Ebrehardum cum suis litis consortibus Ciuitati loco
Proconsulari, Magratu, ac dignitati pristinis in celebri Se:
natus nri regij Procerum et Aulicorum nrorum aliorum
qz hominum frequencia solenniter ac realiter restituimus
suisqz locis corporaliter residere fecimus. Ex quo idem
Ebrehardus Proconsul deinde surgens aiebat se magnam
etatis sue portionem publicarum functionum munere one:
ratum exegisse, et rerum communium Ciuitatis adminis:
tratione innumeros labores ac molestias pertulisse, quas
ingrauescente iam senio sine suo magno incommodo prestare
a modo non posset proinde Magratu se abdicare cupiens
humiliter nobis supplicauit vt eum vna cum Jacobo Re:
se genero suo Consule, ab huiusmodi rerum publicarum
functionibus et administrationis onere exautorare et
absoluere dignaremur. Nos huius modi petitionis equitate
moti, eundem Ebrehardum Ferber Proconsulem et Jaco:
bum Rese Consulem à predictis rerum publicarum mune:

ribus exonerandum et absoluendum duximus, et autorita:
te nostra regia honore et fama vtriusque liberorumque ac postero:
rum suorum illesa ac inuiolata permanente, veteranorum mi:
litum more presentibus exoneramus et absoluimus exonera:
mus et liberos dimittimus. Caeterum volentes eundem Ebre:
hardum ob integram in nos et inclytum regnum nostrum fidem
et deuotionis studium vberiore regia benignitatis clemencia
decorare ac virtutum suarum et in rempublicam merita su:
blimius prouehi, ipsum in nostrum terrarum Prussie Consiliarium
sublimauimus ac presentibus sublimamus ac prouehimus
Ad quod eum recipi admitti et communibus consiliis tam pu:
blice quam priuate interesse. Necnon pro Consiliario meo ab om:
nibus haberi ac censeri volumus. in quarum etc. Datum
in Ciuitate mea Gedanensi die Lune Anno 1526.

Decretum pro Ebreardo Ferber
et ipsius Litis consortibus.

Sigismundus I. Rex Poloniae

Significamus quibus expedit vniuersis Quod cum anno
Millesimo Quingentesimo vigesimo quinto die vigesima
quarta Mensis Aprilis inter Nobilem Ebrehardum Fer:
ber Capitaneum nostrum Dirschouiensem Jacobum Rese et Hille:
brandum Ferber eius litis consortes ex vna et Ciuitatem
nostram Gdanensem ex altera parte sentenciam nostram diffinitiuam
Cracouie tulissemus eandemque Ciuitatem in duodecim flore:
norum Hungaricalium millibus in auro predicto Ebrehar:
do cum litis consortibus condemnassemus expensarum litis
taxacionem nobis reseruantes; ipsaque Ciuitas varius sedi:
cionum fluctibus agitata Et proinde innumeris necessi:
tatibus pressa prefate nostre sentencie sine magno sui detri:
mento ac discrimine parere et satisfacere non potuisset

Nos cum illius motus comprimere ac Statum eius in bonu ordinem reponere suscepißemus, inter alia eciam animum adiecimus, quo predictam causam que ad communionem tra: quilitatem promonendam non parum momenti habere vide: batur rationibus oportunis ipsam Ciuitatem non minimum grauantibus nec predictum Ebrehardum intolerabiliter dampnificantibus componeremus, et iam tandem fine legittio absolueremus, maturo itaq Senatus mei regii consilio et deliberatione prenominatam sentenciam moderantes eode Ebrehardo nobis officiose obsecundante, Statuimus et decer: nimus ac presentibus decernimus et declaramus Quod Proconsules, Consules, Scabini, et tota Communitas Geda: nen tocius Ciuitatis nomine, Ebrehardo Ferber ipsius litis: consortibus heredibus et Successoribus loco duodecim mil: lium florenorum Vngaricalium in auro in quibus conde: nata fuit et expensarum litis ac debitorum omniumq aliorum occasione prefate sentencie nre debitoru duodecim millia Marcaru pro tempore currentis monete Prutenicalis in sex annis sese continuo sequentibus sine omni excepcione et re: mitencia soluere debeant. ita vt diem diue Marie Magda: lene ab anno Millesimo Quingentesimo vigesimo septimo inchoando et deinceps duo marcarum Prutenicalium milia anno pendant donec integra duodecim millium marcaru summa totaliter fuerit persoluta. Quod vt eo facilius facere possent terciam partem Decimalis Contributionis nobis prestande precipue in eum vsum eidem Ciuitati beni: gnitate regia condonauimus, Caeterum si prenominati Pro: consules, Consules, Scabini Communitas aut Ciuitas nra Gedanen hoc nrm moderacionis decretum ingrata viola: uerit pecuniamq suprascriptam in promisso termino quottan: no adnumerare recusauerit distulerit ue eundem Ebre: hardum heredesq et successores ipsius in corporalem et re: alem possessionem Villarum ac omnium bonorum terrestriu

prefate Ciuitatis nrē Gedanen̄ in locis editioribus sitorū
vernacula lingua die hoge nuncupatorum induci et poni vo:
lumus ita vt pacifice illis vti et frui possit donec ei de pre:
teritorū terminorū rata cum effectu fuerit satisfactum
Et proinde vt hec omnia legittimam executionem consequā:
tur. vobis chage Georgio de Bayzen Mariemburgen̄
et Georgio de Conopath Pomeranie Palatinis vtrisq,
in Palatinatibus huiusmodi successoribus sub grā nrā
mandamus et omnino ita habere volumus vt quamprī:
mum vobis constiterit, Proconsules, Consules, Scabinos,
et Communitatem seu Ciuitatem Gedanen̄ huic nrē cō:
stitucioni ac decreto contrauenisse nullo alio mandato à
nobis expectato prefatum Ebrehardum ipsius heredes et
successores in Cuiuscemodi bonorū possessionē auctorita:
te nrā regia corporaliter debiti sine cuiusuis impedimē:
to erectis Si vero ambo adesse non possitis alter vestrū
exequatur postremo vt idem Ebrehardus ex predicta
Ciuitate nrā Gedanen̄ mutuam senciat beneuolenciē
et amorem sui in patria vicissitudinem personā ac domū
suam in qua seda residere consueuit et nūc residet ab om:
nibus pensionis et daciarum oneribus seruitute Ciuili ac
singulis aliis grauaminibus donec ipse vixerit liberos
et immunes esse decernimus. In quorū &c Dat in Ci:
uitate nrā Gedanen̄ feria quarta proxima ante
festum Sancte Marie Magdalene Anno. M.° D.° XXVI
Regni vero nri Anno. XX.°

Priuilegium super bona Stengenberg Ebreardi Ferber

IN Nomine domini amen. Ad perpetuam rei memoriam Cum omnium rerum que sempiterne sunt future nulla alia maior firmitudo excogitari potest quam ea que literarum monumentis fuerit memorie commodata proinde nos Sigismundus etc Necnon terrarum etc dominus et heres Significamus tenore presentium vniuersis et singulis presentibus et futuris. Quia cum Generosus Ebrehardus Ferber Capitaneus in Dirschouien coram nobis exposuisset quod litere et munimenta sua super eius bona hereditaria Stangenbergk predecessoribus ipsius per nostros predecessores concessa tempore bellorum in his terris meis Prussie gestorum aut aliquo alio sinistro euentu essent deperdita supplicassetque vt in vim et loco ipsorum munimentorum deperditorum nouas literas seu nouum Priuilegium nostrum super ea ipsa bona hereditaria Stangenbergk illi dare et concedere dignaremur. Nos eiusdem generosi Ebrehardi Ferber supplicationi iuste annuentes ac certo edocti nonnullos terrarum nostrarum Prussie prenominata bona Stangenbergk esse propria et hereditaria prefati Ebrehardi Ferber ipsumque et predecessores eius in continua quieta et pacifica possessione eorundem bonorum Stangenbergk hactenus semper extitisse presentes literas super eadem bona prefati Ebrehardi Ferber loco priorum literarum amissarum dandas concedendas duximus damusque et concedimus harum serie literarum per ipsum Ebrehardum Ferber eiusque vero heredes et legittimos successores ea ipsa bona Stangenbergk cum omni

iure dominio et proprietate ita late longe et circumferen:
cialiter prout in suis finibus et terminis ab antiquo con:
sistunt Cum omnibus et singulis eorum iuribus, censibus
fructibus redditibus prouentibus agris cultis, et colē:
dis, Colonis hortulanis locatis et locandis, Campis, Pratis
Pascuis, Curiis, Prediis, Areis, hortis Syluis nemoribus
mericio, Pinetis, Rubetis, Mellificiis, et melle ex eis pro:
ueniente, Aquis, Riuis, Paludibus, fluuiis, Piscinis, pis:
cationis, Stagnis lacubus, Molendinis, constructis et
construendis, et eorum emolumentis aliisque pertinenciis
et vtilitatibus ad predicta bona ex antiquo pertinenti:
bus que nunc sunt et in posterum humana industria quo:
modolibet excogitare possunt generaliter vniuersis itaque
generalitas specialitati ne specialitas generalitati non
derogat iure hereditario, et perpetuo, tenendum, habē:
dum vtifruen' quieteque et pacifice possidendum ac donād'
et in suos vsus suorumque successorum beneplacitos conuer:
tendi prout ipsi generoso Ebrehardo Ferber predicto et
eius legittimis successoribus melius et vtilius videbitur
expedire Ita tamen vt seruicium bellicum quod alii bona
hereditaria possidentes obire solent quod ipse Ebrehar:
dus Ferber prefatus et sui predecessores obeant prestare
de predictis bonis teneatur secundum consuetudinem
terrarum mearum Prussie et sui successores eorundem
bonorum possessores pro tempore existentes teneant In
cuius rei testimonium Sigillum nrm' est presentibus ap:
pensum Dat in Arce mea Marienburgen' feria
sexta proxima post festum sancti Jacobi Apostoli Anno
domini. M°. D°. XXXvi° regni mei anno XX°

Prerogatiua Philipi Bißoff: non eundi ad pretorium.

Significamus etc. Quia nos habentes rationem virtutis fidei ac eximiorum meritorum. Famati Philippi Bisschoff Proconsulis et Burgrabii Ciuitatis nre Gedanen erga nos et rempublicam eiusdem Ciuitatis, considerantes quod illum esse hominem valetudinarium et grandeue ac prouecte etatis, omnibus incommodis obnoxium est si quiete careat eundem Philippum Bißoff, ipsius eius meritis exigentibus hac prerogatiua donandum et dignandum duximus et harum serie literarum donamus et dignamus, quod non teneatur nec ad Pretorium eundum et obeunda negocia Ciuitatis, nisi quando ei per valetudinem licebit et id citra incommodum illius facere poterit. Quod ad vniuersorum et Singulorum quorum interest noticiam deducimus et deduci volumus per presentes mandantes vobis famatis Proconsulibus et Consulibus, Sculteti, Scabinis, totique communitati ipsius Ciuitatis nre Gedanen ut eundem Philippum Bißoff in hac prerogatiua et libertate illi per nos gratiose concessa conseruetis et ab aliis quorum interest conseruari faciatis. Datum Gedani M° D° XXVI°

Immunitas Magistri Jacobi Furstenberger Secretarii Ciuitatis Gdanensis a contributionibus.

Sigismundus primus Rex Polo

Significamus tenore presentium vniuersis. Quia nos commendatam habentes virtutem et in rebus agendis fidē et dexteritatem Egregii Mgri Jacobi Forstenberger Secretarii Ciuitatis nr̄e Gedanen simul ac in prospectu habentes plurima seruicia ipsius que per multos annos eidem Ciuitati nr̄e Gdanen et eius Reipublice non minus sedulo q fideliter impendit et in hodiernum studio indefesso impendere non pretermittit. volentesq eundem Jacobum Forstenberger ad futura nr̄a et Reipublice predicte Ciuitatis nr̄e Gdanen seruicia alacriorem et obligaciorem reddere ac illum in Statu condicione et re familiari sua gr̄a nr̄a commode releuare ipsum ab omnibus et Singulis Contribucionibus et exactionibus in terris nr̄is Prussie presertim vero in ipsa Ciuitate Gdanen pro nr̄a et Reipublice earundem terrarum Prussie et ipsius Ciuitatis Gdanen quacumq necessitate institutis et instituendis immunem liberum fecimus ac presentibus lr̄is nr̄is facimus et absoluimus necnon etiam domum eiusdem Jacobi in Gdano sitam ab omnibus Consulibus et aliis oneribus nr̄is et Ciuilibus quocumq nomine nuncupatis eximimus et absoluimus presentibus lr̄is nr̄is ad tempora vite sue extrema. damusq preterea et concedimus illi ex speciali gratia nr̄a regia liberam facultatem et potestatem pannos quoscumq Ceram oleaque ac reliqua omnis generis res et merces vendibiles quibuscumq censeantur nominibus in domo sua quacumq illum pro tempore illic gerdam in habiture contigerit ad mensuram pondus et alio

modo pro arbitrio et beneplacito suo vendendi absque solucione alicuius census vel pensionis cuiuscumque persone vel personis et eciam sine quouis alio grauamine reali vel personali et quarumuis personarum cuiuscumque dignitatis preeminencie Status ordinis vel Condicionis existant impedimento et aresto non obstantibus quibuscumque Constitucionibus et plebiscitis ipsius Ciuitatis nre Gedanen

Restitutio Adriani Flint et Laurentii Moler ciuium Gedanen in prussiam proscriptorum

Sigismundus . I . Rex Polonie

MAnifestum facimus vniuersis Quia tametsi Adrianum Flinth et Laurencium Moler quondam Ciues nros Gedanen ex eadem Ciuitate nra Gedanen, ac terris nris Prussie proscripserimus, easque illis perpetue veluerimus, annuentes tamen Supplicationibus Consiliariorum nrorum earundem terrarum pro eis factis non ignarique nec immemores rerum humanarum que sub hac presertim temporum malicia in que presens etas incidit varijs casibus sunt obnoxie, et in vicia procliues ac propense ipsos Adrianum Flinth, et Laurencium Moler eisdem terris nris Prussie restituimus, ac in graciam nram recepimus, permisimusque et permittimus illis harum serie literarum vt in Ciuitate nra Elbingen domicilia collocari, victumque sibi Mercatu et alio quouis modo licito et honesto terra et Mari querere possint in omnibus terris et locis regni Magni Ducatus Lithuanie et aliorum dominiorum nrorum excepta Ciuitate nra Gedanen

quam volumus ut deinceps non attingant, nec se illius nego:
ciis immiscere aut commercia vel Sodalitates aliquas
cum Incolis illius habere audeant. Ea tamen lege et co:
ditione ipsos Adrianum et Laurencium hac gracia nrā
dignati sumus et dignamur ut in primis prestent de se
cautionem fideiussoria sufficientem, quod constitutiones
nrās observabunt easque in omnibus exequentur seque ut
fidos tranquillos et obsequentes subditos decet conserva:
bunt. Quod cum fecerint volumus illos censeri et ha:
beri pro Civibus et subditis nrīs iuribusque et liberta:
tibus Civitatis omnibus gaudere perinde ac alios Cives
nrōs Elbingen. harum quibus Sigillum nrm̄ est impressum
testimonio literarum Dat.

Holtzhutter Civitate Elbingen donatus.

Sigismundus .I. Rex Poloniæ

Significamus tenore presentium Quibus expedit universis. Quia nos ad preces Consiliariorum nostrorum ter:
rarum Prussiæ pro famato Georgio Holtzhutter quon:
dam Cive nrō Gedanen. nobis factas ipsum Civitate
nrā Elbingen. condonandum duximus ac harum serie
literarum condonamus sic quod in eadem Civitate Elbingen.
domicilium collocare victumque Mercatu vel alio quovis mō
licito et honesto terra et Mari sibi querere possit et pro
Cive nrō Elbingen. censeatur iuribusque et libertatibus
Civitatis in omnibus gaudeat et potiatur. Facimus prete:
rea illi plenam et liberam potestatem, Civitatem nrām Ge:
danen. quando et quoties illi collibuerit resque et negocia
ipsius exposcent ingrediendi et in illa pausandi morandi

subsistendi ac negocia quevis licita disponendi et rursum inde discedendi ea tamen lege et conditione, vt prius de se prestet Cautionem fideiussoriam sufficientem quod parebit constitucionibus nris easque in omnibus conseruabit seque pacifice et honeste vt fidum subditum decet gerat Quod vobis Proconsulibus Consulibus ac aliis Ciuibus nris Gedanen notum facimus et declaramus mandan, vt eundem Georgium pro Ciue nro Elbingen haben illum tam istic in Ciuitate Gedanen quam alias vbique libere versari et Mercaturas ac alia negocia more aliorum Regnicolarum nostrorum exercere permittatis pro gra nra, harum Quibus Sigillum nrm est impressum Dat Cracouie Sabato in vigilia Natiuitatis Sancte Marie Anno domini M. D. XXvii° Regni nri Anno XXi°

Facultas data aurifabro arte exercendi non obstante quod lras eruditionis sue non ostenderit.

Sigismundus I. Rex Polonie

Significamus tenore presentium vniuersis. Quia nos commendatam habentes virtutem et industriam ac in arte aurificia peritiam prouidi Andree Fißer de Gedano, admisimus illi et concessimus ad preces nonnullorum Consiliariorum nrorum, admittimusque et concedimus per presentes vt hic in ipsa Ciuitate nra Gedanen et alias vbilibet locorum in regno terrisque nris Prussie artificium suum exercere et laborare familiamque et socios eiusdem artis sue tenere, resque per illum, seu in eius officina fabrefactas, venditioni exponere, aliaque agere, que suam ipsius artem ac eius exercicium et vsum concernentia pos:

sit que alii Aurifabri Gedanen' et aliarum Ciuitatum
nre Ditioni subiectarum faciunt et exercent, absqz cu:
iusuis molestacion', contradictione et impedimento eo
non obstante, quod literas sue eruditionis et conserua:
tionis ex illa Ciuitate in qua artem didicit, non demo:
strauerit quas intra duorum annorum spacium expedi:
re, ac Magistris Contubernii Aurifabrorum Gedane:
sium ostendere tenebitur. Quocirca vobis famatis
Proconsulibus et Consulibus ac Mgris dicti Contuber:
nij Aurifabrorum Ciuitatis nre Gedanen', ac aliis,
ad quos presentes lre nre peruenerint subditis nris
mandamus quatinus ipsum Erasmum Aurifabrum
et eius familiam ac socios, omnem laborem, ad ipsius
artem quomodolibet pertinentem, libere in sua officina
exercere permittatis, nullumqz impedimentum aut mole:
stationem sibi aut sociis dicti sui artificii per eum sus:
ceptis apud eum laborantibus, propterea inferatis eu:
demqz Andream Fischer et eius familiam in omnibus
et per omnia in exercicio sue artis more aliorum
Magistrorum eiusdem artis conseruetis et quantum
in vobis est ab aliis permitti et conseruari faciatis va:
saqz et alias res per eum elaboratas vendi permittatis
et ne exponantur aut vendantur vel emantur inhi:
bere quouis modo presumatis. Mandamus item vobis
Aurifabris Gedanen' vt prefato Andree Fisser au:
rum argentum et instrumenta sua illi per vos recepta
restituatis vel si distracta sunt eorum iustum valore
illi exoluatis pro gratia nra non aliter facturi
Dat. in Ciuitate nra Gedanen' feria secunda proxima
post festum Diuisionis beatorum Apostolorum Anno
domini M°. D°. XXvi°. regni nri Anno XX°.

Immunitas ab officiis Ciuilibus
Bertoldi Brantt Scabini

Sigismundus I. Rex Polo.

Significamus tenore presentium vniuersis et Singulis harum noticiam habituris. Quia nos compertam habentes fidem erga nos et rempublicam Ciuitatis nrē Gedanen famati Bertholdi Branth Seniori Scabinorum eiusdem Ciuitatis nrē Gedanen ac perpendentes multos ac continuos labores eius, quos in hoc officio Scabinali quod nunc gerit per multos annos sustinuit, graciaqz nrā regia in hisdem laboribus quo ab illis quiescere aliquantulum et rei suē familiari melius intendere possit releuare illum volentes, dedimus et concessimus, damusqz et concedimus harum serie literarum eidem Bertholdo Branth eam facultatem et prerogatiuam, vt officio suo Scabinali predicto, quandocuqz voluerit renunctiare possit que renunctiatio nihil prorsus debeat officere aut derogare bone fame, honori, et existimationi ipsius, liberorumqz et familie ipsius. Cui etiam hanc immunitatem et exemptionem concessimus et concedimus quod debeat esse liber hinc ad Sex annorum decursum et ab hoc ipso Scabinali et aliis quibuscuqz Ciuilibus officiis, ad eaqz suscipienda ac obeunda eligi vel astringi non possit. Quod ad vniuersorum et Singulorum quorum interest noticiam deducimus et deduci volumus pntibus, mandantes vobis famatis Proconsulibus et Consulibus, Sculteto, Scabinis modernis et protempore existentibus, totiqz communitati ipsius Ciuitatis nrē Gedanen, ita omnino habere vo:

lentes vt ipsum Bertoldum Branth Scabinum eius officium Scabinale quando voluerit dimittere seu illi renunciare permittatis adidque et alia officia Ciuilia per tempus superius expressum eum non eligatis, neque ad illa obeunda aut suscipienda, quouis modo vel pretextu astringere presumatis, sed conseruetis illum in ea ipsa exemptione et immunitate per nos illi graciose concessa et ab aliis quantum vra interest conseruari faciatis pro gra nra Harum quibus Sigillum nrm est impressum Dat in Ciuitate nra Gedanen feria sexta proxima ante festum Sancte Marie Magdalene Anno dni M°D°XXVI Regni nri Anno vigesimo

Immunitas Philipi Holkner a Contributionibus

Significamus tenore presentium vniuersis, Quia compertam habentes fidem obseruanciam et merita erga nos et rempublicam Ciuitatis nre Gedanen Egregii Philippi Holkener legum licenciatum, ac considerantes illum nullas possessiones et hereditates habere solo suo emerito peculio sustentaconem et victum sibi querere, volentesque illum ad nra et reipublice regni et terrarum nostrarum Prussie reddere propensiorem eximendum et liberandum illum duximus de singulari gra et auctoritate nra regia harum serie literarum eximimus et liberum facimus ad eius vitam ab omnibus et singulis Exactionibus Contributionibus nris et Ciuilibus ac etiam oneribus personalibus quocunque nomine nuncu:

patis in Ciuitate Gedanen̄ ac alias vbilibet in terris
nris Prussie institutis et instituendis necnon ab omni-
bus seruicijs et oneribus secularibus et personalibus qui-
buscumque, ac immunem liberum et exemptum esse de-
claramus ita vt ad ea ipsa onera et seruicia persona-
lia Exactiones et Contributiones predictas prestan-
das cogi quamdiu vixerit nullo tempore debeat nec
possit. Quod ad vniuersorum et singulorum quorum
interest noticiam deducimus et deduci volumus pntibus
mandantes vniuersis et singulis Dignitarijs et officiali-
bus Palatinis, Capitaneis Thesaurarijs Exactoribus
ac Ciuitatum et oppidorum presertim vero Ciuitatis
nrē Gedanen̄ Burgrabijs Proconsulibus et Consuli-
bus ac alijs eius officialibus modernis et pro tempore
existentibus vt prenominatum Philippum Holkener li-
cenciatum in hac libertate exemptione et immunitate
per nos illi graciose concessa omnino conseruetis et con-
seruari faciatis, ad nullaque seruicia et onera personalia
obeunda nec ad onera Ciuilia Contributiones et Exa-
ctiones publicas vel Ciuiles, seu alias quascumque pen-
dendas eum compellatis, nec compelle et astringi quo-
uis modo pretextu, vel colore vel in vrgentissima rei-
publice et Ciuili necessitate permittatis pro gratia
nrā non aliter facturi Datum in Ciuitate nrā Ge-
danen̄ feria sexta proxima ante festum Sancte Ma-
rie Magdalene Anno domini Mo. Do. XXVIo.
Regni vero nostri Anno XXo.

Prerogatiua Joannis Fisßer prefecti Gwardie Gdanensis

Significamus tenore presentium Quibus expedit vniuersis Quia perspectam et commendatam habentes fidem solertiam et in rebus agendis diligentiam, famati Joanis Fischer prefecti famulorum Ciuitatis nre Gedanen quam cum antea tum vero sub presentia hic nra in multis negociis illi per nos commissis exhibuit. volentes eundem Joanem Fischer et eius successores ad nra et ipsius Ciuitatis nre Gedanen futura seruicia propensiores et obligatiores reddere illi ex speciali gra et auctoritate nra regia hanc facultatem et prerogatiuam concessimus et presentibus literis nris concedimus. quod ipse et Coniunx ipsius ad eorum vitam: liberi vero ipsorum vtriusque sexus, ad eorum annos discretionis Macella Carnium seu lanienas quas in ipsa Ciuitate nra Gedanen obtinent possint cuicunque velint, ex Contubernio laniorum eiusdem Ciuitatis Gedanen pro annuo censu locare per ipsum Joanem Fischer, ac Coniugem et liberos eius percipiendum, ad eorumque necessitatem et vsum conuertendum sine quouis impedimento et contradictione laniorum et officialium quorumcunque Ciuitatis nre Gedanen ita quod ad tempora superius prefinita nemo illorum ad exercicium Opificii lanarii in dictis Macellis cogi debeat nec possit non obstante contraria ordinatione Statuto vel plebiscito ipsius Ciuitatis nre Geda:

nen' vel Laniorum eius quibus omnibus quo ad perso:
nam dicti Joannis Fischer vxorisq et liberoru ipsius
derogamus et derogatum iri volumus Mandantes dis:
tricte vobis Famatis Proconsulibus et Consulibus ac
Laniis eiusdem Ciuitatis nrę Gedanen' vt prefatu
Joannem Fischer et vxorem eius q diu aura vitali
fruentur, eorum vero liberos ad annos discretionis
vti premissum est in hac prerogatiua et facultate locan:
di aliis Laniis macella ipsorum, et ex illis censu libe:
re percipiendi conseruetis, et ne conducantur eadem ma:
cella inhibere quouis modo presumatis pro gratia nra,
non aliter facturi Harum etc. Dat in Ciuitate nra
Gedanen' die Sanctę Marie Magdalene Anno dni
M°. D°. XXVI°. Regni nri anno XX°

Sigismundus I. Rex Polonie Valtero de Platenberg Magistro Cruciferorum in Liuonia

Magce domine etc. Intelleximus excitatos esse motus
quosdam perniciosos isthic in terra Liuoniensi et Rm
dominum Archiepiscopu Rigen', vna cum clero
suo in magnas angustias esse redactum, quod et fide
Sanctam Catholicam et Jura ac immunitates Ecclesia:
rum pro virili sua tueatur, Nos vehementer mirantes
eam vesaniam vsq huc processisse vt pluris fiant insano:
rum Apostataru dogmata q norma vniuersalis Ec:
clesię tot seculis obseruata. Non possumus non dolentis:
simo animo eiusmodi turbas audire et presertim vicino:
rum a quibus facilius incendium quodq manare solet
ad contiguos, et quod aduersus Ecclesiam struitur au:

auctem idem et in Seculares redundare consueuit et Proinde rogamus et hortamur tua Magnificencia agere velit, ne quid precipitanter fiat, aduersus ipsum dominum Archiepm donec Oratores nri isthuc ad illa veniant, Nam nos et pro officio Christiani regis, et quia communis res agitur, illi deesse nequaquam poterimus Bene valeat tua Magnificentia

Legatio a Sigismundo primo rege Polonie ad Archiepm Rigensem: in secreto consilio Dicta

Post dictam Salutem et fauorem regium, et oblatas lras dicendum Sacram Mtem regiam cum intellexisset ex fama primum, deinde ex Nunctiis Ptis sue afflictiones et aduersitates eius, et Ordinis ipsius Ecclesiastici condoluisse plurimum et nunc si quid tale adhuc durat, condolere ex animo Ptis sue, quam audit Catholice religionis esse obseruantissimam, non solum autem propterea quod Mtas sua peculiari quodam studio consueuit blasphemos numinis Diuini et Sacre religionis turbatores omnibus viribus comprimere, sed etiam quia eius Rma Ptas cum suis Ecclesiasticis Rigen et Tharbaten protectione Mtis sue gaudet. Et proinde velle Mtem suam pro conseruanda religionis integritate, dictarum Ecclesiarum iuribus simul et dignitate ipsius Ptis sue omni gratia et clementia regia eius Ptem prosequi, ac omni diligentia consulere, ne quid detrimenti aut indignitatis Rma Ptas sua in hac causa accipiat Dignatamque esse Sacram Mtem suam primum literas suas ad Mgrum Liuonie Magistrum et illarum terrarum Status ea de causa dare, et nunc etiam Nunctios suos speciales mittere Qui omnia

pro honore et commodo R^me P^tis sue agerent, dummodo vicissim P^tas sua R^ma in his rebus si quibus subditi se gravatos merito conquerentur, iusto moderamine utatur ne d^tas sua rem videatur postulare indecentem ad quod eius R^mam P^tem d^tem suam commonere et hortari.

Pars Legationis ad Valterum Magistrum Livonie

Existimare Sacram M^tem Regiam, omnibus nacionibus presertim vero Statibus Livonie perspectum esse quanto studio, quantisque sumptibus et labore, Christiane religionis incolumitatem prosequatur, adeo, ut pro arcendis fidei Christiane infestatoribus ac pace Ecclesie conservanda nunquam gladium suum condat sed pro illa semper sollicitissime invigilet, Et proinde cum intellexisset ea labe Lutherane hereseos que magnam Germanie partem fedavit, ac sanguine et cedibus replevit, in Livonie etiam regiones penetrasse, et vires altius indies agere, doluisse M^tem suam vicinorum ac veterum amicorum condicionem, nec minus etiam incidisse M^ti sue cogitacionem ferende opis et remedii querendi contra surgentem tantorum malorum perniciem, idque non solum ob consuetum conservande Christiane relligionis studium sed etiam quoniam hec pestis facile videtur ad M^tis sue subditos finitimos dimanare posse.

Quod quia M^tem suam conniventibus oculis ferre indignum esset, ne alicuius mali occasio inde oriatur, hortari M^tem

suam, et pro debito Christiani Principis ipsos tanquam charos vicinos admonere, vt vesaniam hanc seditionibus ceptam, tumultibus propagatam nihil nisi dissidia, et cędes horrendas parientem ex eorum Ciuitatibus et dominiis exterminent seque Catholicę Sanctę Ecclesię et institutis Sanctorum patrum conforment, ac pro restauranda Ecclesiastica disciplina et vnitate seruanda quisque suo officio quod ei incumbit, vtatur, ne Maiestas sua si inde periculum aliquod terris et subditis suis accidat, alia remedia adire cogatur.

Et quia Sacra Maiestas sua accepit Reverendissimum dominum Joannem Archiepiscopum Rigensem et Episcopum Tharbatensem occasione istorum motuum, molestaciones nonnullas tanto viro indignas pati, existimare eius Maiestatem officii sui esse, vt quoniam Rigensis et Tharbatensis Ecclesie iam dudum protectione regum Polonię ac Lithuanię Ducum vtuntur, causę atque differenciis ipsius domini Archiepiscopi non deesse, ne quid in eius preiudicium aut iniuriam ageretur, ideoque hos Nunctios suos ad hunc Conuentum Maiestatem suam misisse, qui actionibus his contra Reverendissimam Paternitatem suam instituendis interessent, referrentque Maiestati suę quid de ipsa causa et Reverendissimę D. suę Statu decerneretur.

Hortari autem Maiestatem suam Magnificum dominum Magistrum vt pro solita sua virtute et debito religionis, et in reprimendis publicę tranquillitatis turbatoribus strenuitate qua Maiestati suę et regno precipuę factus est notus, eidem domino Archiepiscopo, defensionis et alia ad quę obligatur debita prestet, prouideatque apud Status terrarum, ne quid in preiudicium Maiestatis suę iniuriam committatur et vt ille in suis, et Ecclesiarum suarum iuribus conseruetur eiusque

subditos tam Nobiles quam Ciuitates, quibus modis poterit
inducat atque compellat vt ei tanquam domino suo fidelitatis,
legittima prestent obsequia, Ceteri etiam eius Jurisdictioni
subiecti, honore et obediencia debita eum prosequantur
quos singulos eciam Maiestatem suam, ne quid in his rebus ces-
sent pro regia benignitate hortari, Non enim posse Maiestatem
suam illius Partem si qua in re grauata fuerit, desere-
re aut non tueri Quoniam vero Nobilitas illarum ter-
rarum honestam semper apud Maiestatem suam Et per eius
regnum strennuitatis et fidei laudem a maioribus eorum
ductam, ac ab eis acriter defensam commeruerunt:
admonendum esse hunc Ordinem Maiestatem suam putaße pre-
sertim feudales eiusdem Reverendissimi domini Archiepiscopi vt hi
in seruando illi fidelitatis iure tum in compescendis eius
et Ecclesiastice pacis perturbationibus, decorum hoc, et
ipsorum conditioni dignum nomen non ammittant.

Commisiße etiam Maiestatem suam Nuncijs vt si res exege-
rit operam dent quo differencie et dissidia omnia, inter
ipsum Reverendissimum dominum Archiepiscopum et eius aduersa-
rios quoscunque honestis medijs componantur et finem ac-
cipiat, ac omnia tam in ea causa quam alijs publicis il-
larum terrarum negocijs pro bona tranquillitate et pa-
ce in bonum ordinem restituantur.

Deinde fiat honesta exhibicio Magnifico domino Magistro et omni-
bus Statibus gratie et beniuolencie regie vti condi-
cioni cuiusque conuenit

Sigismundus primus Rex Polonie Valtero de plattenberg Magistro Liuonie.

SPectabilis, et Mgce dne, amice nr dilecte. Salutem et
plurimam foelicitatem. Accepimus his diebus litteras
a Mgcia vra, quibus repetit, et in memoriam reducit
fuiße vtrinqz tempus constitutum, videlicet festum puri:
ficationis Sancte Marie, quo limites inter Magnum
Ducatum nrm Lithuanie et ditionem Mgcie vre, atqz or:
dinis Liuoniam, reuideri, distingui, et stabiliri debebat
quo scilicet Incole vtrinqz in pace et mutua beneuolen:
cia agere et viuere possent. Addit preterea non per
eam neqz per commißarios eius, quos iam illuc profici:
scentes, ex itinere reuocauit stetisse, quominus negociu
dictorum limitum transigeretur, Sed per Senatores
Lithuanie, quos ad id munus obeundum delegaueramus
qui ad predictum tempus nusq comparuerant preterea
rogat vt subiectis nris Magni Ducatus Lithuanie pu:
blice et priuatim imperaremus, vt agri et riuulis te:
perent tantisper dum limites reuideantur et firmabu:
tur, ad extremum cupit, vt ei per Nuncium eius, de toto
eius negotio responderemus. Primum omnium itaqz scire
velit Magcia vra, nos simul et nros, quos ad eam rem
designaueramus probe meminiße temporis ex vtriusqz
nrm sententia constituti limitum reuidendorum, et nihil
aeque concupiße q vt dißensionibus et controuersiis de:
talibus limitibus, a tot annis emergentibus, debitus
tandem finis imponeretur, Sed dum id per nros Consili:
arios ad predictam diem, perficere conaremur, Interue:
nit tam ingens tamqz intolerabile atqz insperatum malu

Magno Ducatui nr̃o Lithuanie, vt postpositis aliis omnibus rebus, eidem malo resistere ineuitabilis necessitas nos coegit. Quod quidem malum, tametsi non dubitemus, tam manifestum, tamq̃ famosum fuisse, vt eciam ad noticiam Mgcie vr̃e et fratrum ordinis eius peruenerit, Tamen quo rem apertius cognoscat paucis attingemus. continui predones dominiorum nr̃orum Tartari, preter omnem opinionem intempesta hyeme ex Stacionibus suis prosilientes, magno numero, in eundem Ducatum nr̃m furtim irrupetrant et magna Strage edita, magnaq̃ preda coacta, tam celeriter rem confecerunt, vt parum abfuit, Quin impune transirent, sed vltus est Deus perfidiam eorum Quippe sub id tempus quo negotium limitum tractandum erat, gentes nr̃e Ducatus Lithuanie iussu nr̃o simul et maioris momenti esse existimantes, hostes persequi et vlcisci, q̃ limites distinguere, quod alio tempore fieri potest singulari gr̃a et benignitate Omnipotentis Dei, se ad hostem insequendum proruerunt, et adsecutum fuderunt ceciderunt et profligauerunt, multis captis, plurimis interfectis predaq̃ omni recuperata Quamquidem rem, nobis tam commode cessisse credimus q̃ Magcia vr̃a pro veteri eius in nos beneuolencia, nobis fauebit, tum etiam secum expendet q̃ non negligentia aliqua sed iustissimis causis, hoc negotium reuidendorum limitum ad tempus à nobis constitutum, non est effectum consecutum, Nempe inter ceterorum multitudinem negotiorum, quibus nunc obruimur, et modo id agimus, vt tandem talibus limitibus reuidendis et firmandis finis imponatur: Constituimusq̃ Oratorem nostrum istuc ad Magnificentiam vram ex Magno Ducatu nr̃o Lithuanie breui mittere qui de commodo tempore ei rei, cum ea tractet, et concludat. Postulamus itaq̃ à vr̃a Mgcia sufferat parumper simul et contineat suos, qui quandoquidem, et nos nr̃os continebimus, et limites inter suum et nostrum Dominium

sibi sola cum suis subditis non constituat nec designet. Nam quod querelas suorum in interiori Scedula descriptas nobis significauit. Sciat non paucioribus querelis nrorum etiam aures nras obtundi continue. Queruntur enim nrī se ex terris suis per officiales et subditos vre̅ Mtis se extrudi, homines illorum abduci, cedes, et iniurias mul: tas committi; ditionem nram indies magis occupari. Nos dubitamus quin in toto isto negotio, ita se geret Magnca vra quemadmodum de eius virtute et prudentia, iam pridem persuasum habemus, quam foeliciter valere cupi: mus Dat

Sigismundus. I. Rex Polonie
Correctoribus Statutorū regni.

Magnifici Venerabiles et Generosi Sincere deuote et fideles dilecti. Jam vobis scripsimus q gratum sit nobis q istuc conueneritis, et Prouinciam vobis iniunctam obi: re ceperitis. Scripsimus item vobis sentenciam et volu: tatem nram, vt annotantes, que loca Statutorum refor: matione indigent, annotare simul curetis et sentenciam vram in quem modum censebitis reformanda, ne in Conue: tu generali, alium quasi de integro laborem sumere coga: mur. Quod ad expensas vras attinet, quia nondum qui: q est ad Thesaurum regni ex Contributionibus publicis allatum, mittimus vobis quittaciones ad exactores cuili: bet vestrum ad terram sua vt illi vobis sumptum submi: nistrent, pergatis itaqz auspice deo exequi rem ceptam iu: xta sentenciam et instructionem nram; Nos confectis hic tandem gracia dei, rebus omnibus ex commodo et dignitate

nrá pergemus ad reliqua, que in his terris et alibi adhuc restant, et quamuis vltra sentenciam meam et aliorum hic immorati sumus, mora hec tamen necessaria fuit ad res omnes firmius stabiliendas, in quibus plus nobis prestitiße videmur non adeo viribus nris q singulari gratia dei et fide obsequioqz pociorum Ciuium, q vel à maioribg nris longis illis bellis prestitum erat, Nam primum relligionem qua luxata nutare solent omnia, penitus collapsam restituimus Ciuitatem qua perfidia Nefariorum hominum iam pene amiseramus recuperauimus commodá nobis et regno nrō duplo plus auximus auctoritatem meam multis in rebus magis firmauimus, noxios hoies maiori ex parte è medio sustulimus. fauorem bonorum et pociorum Ciuium quod vnicum hic fuit maioribus nris presidium et fore aliud non potest in posterum firmius conseruauimus, atqz hec omnia ita moderati sumus vt q maxime ex vsu essent et durarent, Moderata enim durant Pro his quam graciam habeamus apud nros nos et hii qui nos vincerunt, honoremqz nostrum custodierunt nescimus, certe apud exteros etiam longinquißimis laudem immensam et nomine Illustre genti nostre sumus consequuti

Petrus Tomiczki Eps Crac. Vicecancell.
Andree de Tanczin Palatino Russie: Crac.
Chelmen. Belsen. Ratnen. Crassnostauensi
Capitaneo.

Magce domine fr et amice char me ac honorand. Commendat Mtas regia curam et laborem vre M: quem in exercendis et corrigendis iuribus regni, vna cum aliis istic facit, vellet tamen Mtas sua, vt annotari faceret vra M: circa quodlibet Statutum suam et aliorum sententiam, quomodo vnum quodque ipsorum Statutorum emendari interpretarique debeat. Quod autem vra Mgcia sollicita sit de negotio hoc Gdanen, facit pro prudentia et virtute sua. Nos etiam hic nihil aliud hoc tempore solliciatos habuit, curauit vnus quisque nrm quam maxime commodum regium et reipublice augere sed diuersis aliquantum sentenciis, quibus, et racio singula Ciuitatis, et sentencia postremo regia finem imposuit. Sic enim Mtas sua inter perplexas et dubias nras sentencias tandem pronunciauit. Non venisse se huc causa vtilitatis sue, sed causa relligionis, et Ciuitatis, iam pene ammisse in pristinum Statum restituende. id fieri non posse, nisi mali puniantur, et boni confirmentur. hoc esse potissimum Imperii presidium. hoc modo acquisitum esse a maioribus suis hanc Ciuitatem, hoc modo hactenus in variis euentibus retentam esse. neque etiam in posterum aliter retineri posse. Que improbi pollicerentur non certum esse. neque diuturnum, ita etiam et presidia violenta. Et proinde, se noxios: alios punire, alios proscribere, bonos autem immunes confer:

uare decreuisse. Securitatem à dominis prestitam, omnes Cives à principio abnegasse, omnes petiuisse, vt mali punirentur, et boni fouerentur. Preterea multa esse per sediciosos aduersus condicionem securitatis commissa. Et proinde nihil honori dominorum officere, vbi promissum eorum si quod erat non seruetur, à quo in commune omnes Cives discessissent, et cuius condicionem sediciosi posthac multis modis infregissent. De vtilitate sua, postquam omnia in manu haberet, id se facturam esse quod honestius, vtilius, et firmius videbitur. Post hanc Maiestatis Regie conclusionem, puniti sunt aliqui, alii qui etiam relegati. Contributio ad Decennium à Maiestate regia suscepta, et ex prouentibus Ciuitatis duo millia florenorum perpetui census electi. Sic magis ex re Maiestati sue Regie est visum. Scribit vestra dominacio nunquam fuisse maiorem occasionem commodi reipublice ex hac Ciuitate faciendi quàm nunc. Sed si audiret confessiones eorum ex quibus nobis magnas vtilitates polliceebamur, si item audiret que testimonia ab exteris magnis viris habuerimus de practicis ipsorum, hoc pariter iudicare posset, nunquam hanc Ciuitatem propiorem fuisse ammissioni, et tocius Reipublice nostre discrimine, quàm nunc erat. que omnia fides aliquorum et expectacio redempcionis Israel preseruauit. Audio et istic et alibi iactari voces de me, quasi parum racionis haberem in Consiliis meis, vtilitatis publice, cum tamen ego id vnum semper curabam iuxta sentenciam et intellectum meum, quem tamen pertinaciter nunquam sum tutatus, neque hoc agebam vt mea peruinceret sentencia, sed vt id dicerem, et consulerem quod quam maxime et dignitati regie et vtilitati reipublice expedire michi

videbatur neq; aliud pro meo debito prestare debui vel
potui, nota est plus quam expedit vniuscuiusq; mem sen-
tencia. et nota erit haud dubie in posterum lucidissime
Ego quod suasi et consului, eius me neq; penitet. neq;
vnq penitebit Atq; vtinam omnia arbitratu et sente,
cia mea fierent, non restaret, quod nobis rebus bene co:
fectis, esset in posterum metuendum, de quo viderint alij.
| Mtas regia hodie hinc egreditur, non diuse moraturam
Elbingi proponit. sed aduentus iterum illuc domini Du:
cis Prussie, et moras et difficultates alias nobis
ingeret. Darifecit Mtas sua vre Mgcie. Centum mar:
cas pecuniarum, et illas ei apud dominum Sopichow:
skij recipiendas designauit ad quem lras Mtis sue
mitto cum presentibus: filium domini Castellani Vilnen
et Capitanei Samogithie adiuuabo omni studio et opera
mea. cum propter plurima amicitie et humanitatis eiusdem
domini Castellani Vilnen in me prestita officia, tum vt
satisfaciam desiderio vre Mgcie, cui in rebus omnibus
pro virili mea placere et gratificare cupio. Que va:
leat foelicissime, meq; habeat sibi charum et commen:
datum Ex Gedano.

Solutio dotis matris ducum Pomeraniē

Sigismundus .I. Rex Poloniē

Significamus. Quia cum venisset ad nos in Ciuitatem nram' Gdanen' Ill: Princeps et dominus Georgius Stetinen' Pomeraniē et Dux. Nepos m' ex Sorore charmus et inter alia nobis declarasset. Dotem Illme olim Principis domine, domine Anne Matris sue, et sororis meē charissime, quam foelicis memoriē Sermus Princeps dominus Casimirus Rex parens m' charmus Illri Principi domino Bogusłao patri suo designauerat, nondum esse persolutam, et rogasset nos suo et fris sui Illris Principis domini Barnimi Ducis Pomeraniē etc nomine vt ipsam Dotem illis exolueremus, Nos accepta hac relatiōne et documento, licet post tanta temporum interualla, nesciamus prorsus, qua causa id debiti eo vsqꝫ sit productū et nos maioribus bellis ac difficultatibus impliciti simus q̄ dictus Sermus parens aut fres predecessores nri fuerunt, ad quos hec solucio propinquius spectabat, tamen cognoscentes dictorum Illustrium Principum dominorū Georgii et Barnimi Stetinen' et Pomeraniē Ducū Singularem erga nos amorem et obseruanciam, volentesqꝫ illos nobis et regno meo beneficencia mea deuincere, ac singularem beniuolenciam meam qua illos complectimur aliis testatam facere, ipsis ratiōne tocius predicte Dotis, summam decem octo millium florenorū Vngaricalium in auro, nos et successores meos exoluturos submisimus, et presentibus mis lris submittimus ac obligamus promitten'

in verbo nro regio quod ad festum Purificationis domine
nre Sancte Marie Anni futuri 1 5 27. 4 millia
florenorum Vngaricalium in Auro, et deinceps singu:
lis annis pro eodem festo Purificationis beate Marie per
duo millia florenorum Vngaricalium usque ad exolutionem
tocius summe prefate, decem octo millium florenorum Vn:
garicalium in auro, numerari Illustritatis eorum aut Nu:
ctio, cum plena potestate ab eis misso in Pretorio Ciuita:
tis nre Gedanen faciemus. Ipsi vero domini Duces
recognitionem solucionis sibi quotannis facte dare sub Si:
gillo suo, et post totalem solucionem summe predicte decem
octo millium florenorum Vngaricalium in ultimo termino
presentes lras nras, nobis aut successoribus nris reddere
tenebuntur In cuius rei testimonium, Sigillum nrm est
presentibus appensum Actum et Datum in Ciuitate
nra Gedanen die Inuentionis Sancte Crucis Anno
domini . M° . D° . XXVI° Regni vero nri Anno
XX°.

Bithoff Et Louemberg donata in feudum Ducibus Pomeranie

Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus etc.
Vniuersis et singulis presentibus et futuris harum seriē
inspecturis. Manifestum facimus. Quia vigentibus olim
bellis inter Serenissimum felicis memorie Casimirum regē
parentem et predecessorem meum, ac inter ordinem dictū
Sancte Marie Theutonicorum in Prussia, Illustris olim
Princeps dominus Ericus Stetinen. Pomeranie, Cassu:
bie, Vandalie Dux, et Princeps Rugie, multa in ip:
sis bellis, et controuersijs, fauoris beniuolencie, et obse:
quij sui erga predictum Serenissimum parentem meum, officia
exhibere, et Suppetias non vulgares illius dicti defuncte
aduersus hostes eius, prestare solitus erat, ac ob eam cau:
sam illi Arcem Bithow vna cum Oppido ibidem consis:
tente, necnon Ciuitatem Lovemburgk, cum vniuersis fru:
ctibus et prouentibus ad illa pertinentibus, idem Sere:
nissimus parens meus ad arbitrium et beneplacitum suum
concesserat, vt ex litteris, et alijs monumentis abunde
constat. Deinde vero ad eam beniuolenciam et coniuncti:
onem, que inter Serenissimos predecessores meos, et pre:
dictum dominum Ducem Ericum ac posteros eius inter:
cesserat, etiam affinitas et necessitudo accessit, que ad:
huc vsque tempora mutuis officiis et amore coaluit, ita, vt
predictas Arces et oppida, repetita quidem aliquocies
tamen non grauatim, et nos et Serenissimi fratres ac pre:

decessores mei possideri a nominatis dominis Ducibus Pomeranie, citra iurium regni sui detrimentum ferebat Cum postremo nos ad has terras nras Prussie venientes, inuiseret officiosissime Illustris Princeps dominus Georgius, Stetinen Pomeranie, Cassubie, Vandalie, Dux et Princeps Rugie, Nepos nr ex Sorore charmus, et sua ac Illustris fratris sui germani, domini Barnimi singularem erga nos propensionem animi et obseruantiam declarauit, remisitq nobis et successoribus meis de dote Illme olim domine Anne Sorori mee a prefato Sermo domino rege Casimiro patre meo promissa, xiiij millia aureorum Vngaricalium, volentes viassim erga Illustritates earum vberiorem amorem nrm testari, et illas earumq successores, nobis ac regno meo, arctiori beneuolentia et coniunctione deuincire, attamen Juribus Regni mei non deesse, illis et eorum heredibus masculis Arces et oppida predicta Bythow et Lovembnrgk cum omnibus et singulis eorum subditis vasallis, fructibus, libertatibus, emineneciis censibus prouentibus, Juribus, et pertinenciis vniuersis, sicuti illa, ad arbitrium et beneplacitum, vt dictum est, Serenissimorum predecessorum nostrorum, et nrm hactenus, vsu et fructu tennerunt, de consilio et consensu dominorum Consiliariorum tam Spiritualium q secularium regni mei, tenen, habend, fruend, vtend, et possidendum in perpetuum, iure feudi pro nobis et successoribus meis regibus Polonie dedimus ac concessimus, ac illos de eis ipsis Arcibus et Oppidis Bythow et Lovenburgk inuestiuimus, et tenore presentium damus, et concedimus illosq ac eorum heredes, de ampliori gratia et beniuolentia nra, ab omni seruicio et iuramento necnon tributis et exactionibus quibuscunq nobis et posteris meis ratione dictarum Arcium et Oppidorum prestandis dimittimus et

liberos facimus. polliceamur preterea dictos Principes in predictis Arcibus et eorum pertinencijs quantum in nobis est defendere et tueri. Tenebuntur tamen, et obligati esse debent prefati domini Duces, et eorum successores ad singulas successorum nrorum Regum Polonie Coronationes vel venire ipsi, vel Consiliarios aut Officiales suos mittere, qui hoc ipsum ius feudale de prefatis Arcibus et Oppidis, ad regnum nostrum pertinens ita vt iam dictum est recognoscent, et lras eius recognitionis et renouationis ipsius feudi que gratis illis dari debent a nouis regibus accipient. Quodsi aliqua legittima causa impediti, hoc officium et debitum in Coronacionibus successorum nostrorum, non fecerint nihil ea negligencia illis detrimenti afferre debebit dummodo alio breui tempore, post Coronacionem id prestare curauerint. Vbi vero ipsi Illustres Principes domini Georgius et Berninus Duces Pomeranie, sine legittimis masculis feudi heredibus, vel eorum legittimi masculi feudi heredes, non relicta prole virili, decederent. Stirpsque et progenies eorum mascula et legittima defecerit extunc predicte arces et Oppida Bythow et lovenburgk, cum omnibus suis bonis Subditis, Vasallis, fructibus libertatibus, iuribus eminenciis, prouentibus et pertinenciis vniuersis ac cum pleno iure et possessione, citra omnem difficultatem, ad nos et posteros nros reges Polonie redire debebunt. Salua tamen nihilominus perpetuo iurisdictione, prouentibus, decimis, seu Episcopalibus, cum Villis bonis et piscaturis ac libertatibus ad Rmum dominum Epm et Ecclesiam Wladislauien. ex antiquo pertinentibus. In cuius rei testimonium Sigillum nrm est presentibus

appensum Dat. et Act. in Ciuitate nostra Gedanen. die Inuentionis Sancte Crucis Anno domini 1526. Regni nostri Anno vigesimo.

testes in priuilegio:

Presentibus Reueren. in Chro. Patribus dominis Petro Tomiczki Cracouien. et Regni nri. Viceancellario, Mathia Drzewiczki Wladislauien. Joanne Lathalsky Posnamen. Mauricio Ferber Varmien. Andrea Crziczki Przemislien. et Joanne Conopaczki Culmen. Epis. Necnon Mag.cis Venerabilibus et Generosis Christophero de Schidlowiecz Palatino et Capitaneo Cracouien. et regni nri. Cancellario, ac Syradien. Sochaczouien. Ostrzen. Noue Ciuitatis Corczin. Samborien. et Lukouien. Capitaneo Stanislao de Cosczielecz Posnamen. ac Marienburgen. Bidgostien. et Stumen. Capitaneo, Andrea de Thanczin Sandomirien. et Belsen. Chelmen. Crasnostauien. Rathnen. et in Ochecz Capitaneo, Nicolao de Cosczielec Calissien. et Brzesten. Capitaneo, Hieronimo de Lasko Siradien. Joanne de Iusianis Culmen. et Capitaneo Radzinen. Georgio de Baysen Marienburgen. et Gneuen. Capitaneo. Georgio de Conopath Pomeranie et Swecen. Capitaneo, Palatinis, Luca de Gorka Posnamen. et Capitaneo maioris Polonie generali Ni:

colao de Schidlowiec. Sandomirien et Regni mei Thesaurario ac Radomien, Oswianczimen, Zathorien Crzepicen et Olsthinen Capitaneo. Joanne Comite de Tharnow Voinicen, et Capitaneo Sandomirien Joanne de Cosziecliecz Lancicien et Capitaneo Thucholien, Petro de Sluzeno Juniwladislauien. Joanne de Tharnow Sandecen et Capitaneo Pilznen Janussio Swirczewski, Vislicien ac Ropczicen et Trebowlien Capitaneo. Stanislao de Sprowa Biecen, et Capitaneo Opocznen, Joanne de Tharczin Lublinen. Ludouico de Mortangen Elbingen. et Capitaneo Pokrziwnicen, Joanne de Viechwna Plocen et Capitaneo Brathianen. Joanne Rozdrazewsky Caminen. Castellanis. Nicolao Dzialinski Dobrzinen et Capitaneo Brodnicen. Georgio Thargowski Culmen, et in Tholkemith Capitaneo. Michaele Zelislawski Marienburgen et Nouen Capitaneo et Achacio Czeme Pomeraniae. et Capitaneo Slochouien. Succamerariis. Joanne Czarnkowski. Cracouien et Scarbimirien Preposito. Joanne Choienski vtriusqz Juris Doctore Archidiacono Cracouien, Nicolao Zamoszki. Voinicien et Tarnouien Preposito Canonicoqz Cracouien, Stanislao Tarlo de Schekarzowicze Archidiacono Lublinen et Canonico Cracouien Secretariis meis. Nicolao Tomiczki Tribuno Lancicien, ac Costen, Pisdren et Coninen Capitaneo. prefecto Stabuli mei. Siluestro Ozarowski Succamerario meo, ac Zawichosten Capitaneo. Joanne Tarlo de Szekarzowicze Incisore regni mei, et Simone Chlewiczki Magro Coquine mee, ceterisqz Dignitariis, Officialibus et Aulicis meis. testibus circa premissa fidedignis Sincere deuotis et fidelibus dilectis Dat per

manus prefati Reueren^di^ in Chro Pris domini Petri Epi Cracouien et regni nri Vicecancellarii Sincere nobis dilecti

Responsum a Sigismundo I. Rege Polonie datum Ill. Georgio Duci Pomeranie.

SACRA Mtas Illte Princeps immensas agit gratias Illme Dominacioni vre quod eam in his terris existenté visere et tantum suum amorem et obseruantiam erga illam declarare voluerit

Et quamuis eius Mtas comptam habuerit iam pridem hanc in se propensionem animi Illme D. vre et ipsa vicissim illam omni amore suo fuerit semper prosecuta tamen cognitam habens personam illius, cognita ad oculum eius in se tantum studium et obseruanciam, tanto magis illam et amare et omnibus officiis amoris et necessitudinis prosequi vult et pollicetur et quacunque in re illi ac Illmo eius fri commodare et gratificari vnquam poterit, in ea parte Mtas sua nunquam officium suum desiderari patietur, sed vult vtrique omnibus in rebus suo consilio et patrocinio semper adesse

Libenter autem videt Mtas sua Serma quod eam differenciam que inter vram Illmam D. fremque ipsius ac inter Illustrem dominum Joachimum Marchionem Brandeburgen

intercedit nonnulli Principes Germanię dirimenda susceperunt. Cupit enim Mtas sua, vt vrę Illme Dnes nonsolum cum domino Marchione sed eciam cum omnibus alijs vicinis Principibus sint in bona pace et amicicia.

Ubi tamen ipsa differencia per eos Principes et arbitros non componeretur et ob eam rem Illme Dnes vrę vel ad Cesaream Mtem vel ad Cameram Imperij euocarentur non granabitur Mtas sua mittere cum illis aliquem ex Proceribus, aut Consiliarijs suis qui et aderit illis nomine suo regio, et in causa illarum consulet et faciet id totum quicquid expedire videbitur

De Supellectili relicta post mortem Illmę olim dnę Elizabethe Ducis Legnicen et Sororis Mtis suę regię, nō est integrum eius Mti quicq agere, quod illa multa eiusmodi Jocalia donata habuit speciatim à Sermis parentibus et fratribus suis que videntur Jure vel saltem equitate repeti non posse, et quia id Mtas sua de illis et alijs omnibus cum Illmo dno Duce Legnicen conuenit et composuit. Si tamen Illma D. vrā vellet pro sua et fris sui parte aliquid repetere illi Mtas sua nec prohibet nec dissuadet.

Commendat deinde Mtas sua optimum institutum Illme D. vrę de altero connubio ineundo quandoquidem inter illam et eius fratrem vnica duntaxat Soboles extat, nullum autem videtur eius Mti matrimonium conducibilius Illę D. vrę et eius subditis q cum filia Illbris domini Joachimi Marchionis, Si quidem per eam affinitatem, et omnes controuersię facile sedari possent

et propter viciniam commodissime alter alterius rebus et communium subditorum semper adesset et consuleret. Nam licet Mtas sua alias non norit que ducende vide: rentur, tamen et de ista quam Mtas sua cognitam habet Duce Masoviae non intelligit tantum commodum quantum cum ipsa filia domini Marchionis Illme D. vre provenire posse.

Optat postremo Mtas sua vt Illma D. vra felicibus auspiciis a se discedat, et sospes ac incolumis ad domi: num suum perveniat, idque sibi de Mte sua persuadeat quod de optimo Avunculo charissimus Nepos sibi persua: dere debet et potest.

Vt Concionatores Luterani e Gdano profugi: comprehendantur etc.

Sigismundus .I. Rex Polonie Ducibus Pomeranie: nepotibus.

Illres Principes et domini Nepotes mei charissimi. Jam non latet Illtes vras que facinora commissa sunt in Civi: tate mea Gedanen per sedicionem popularem cum adversus Divinam Mtem, tum etiam contra nos et au: ctoritatem meam, quorum omnium malorum potissimi fue: runt auctores et artifices quidam Concionatores Apo: state factionis Lutherane, qui huiusmodi virus, inserunt in animos hominum et presertim vulgi rerum novarum cupidi, et quia nos gratia dei Civitatem ipsam Gedanen ab istius modi pestibus et monstris tandem purgavimus et in pristinum Statum restituimus, intelligentes nonnul: los Concionatorum istorum Apostatarum, et presertim quendam Jacobum Hegge et alios eius farine in ditio:

nem et Dominia Illustratum vrarum transfugisse, Machinarique omni studio vt scripturis et alijs modis excitarent hoc incendium Gedanen: per nos extinctum Quemadmodum iam certa indicia deprehendimus. Rogamus plurimum Illtes vras vt ipsum Jacobum Hegge atque alios transfugas ex Gedano Concionatores Euangelicos in Stolp Colleberg Lawmbergk ac in alijs locis Dicionis Illtum vrarum latitantes comprehendi faciant et vel eos istic cohercere et punire vel ad nos mittere velint: faciantque id Illtes vre non solum amore religionis et contemplacione mei, sed etiam sua ipsarum causa, et racione ne idem illis in Ciuitatibus et Communi populo earum contingat, quod nobis in ipsa Ciuitate nra Gedanen contigit et proinde vt id quam diligentissime facere curent, illas etiam atque etiam plurimum rogamus et Cupimus vt foelicissime valeant.

Sigismundus primus Rex Polonie Georgio et Barmino Ducibus Pomeran.

Illtres Principes et domini. Nepotes mei charissimi. Ex relacione Senatus Gedanen ad nos facta, Accepimus quendam Jacobum Heggen Gedano oriundum pseudo Sacerdotem. et Lutheriane Impietatis pertinacissimum assertorem. qui nuper ob peruersum dogma. quo Gedanen plebem subuertebat et vitam contaminatam Gedano exulat. in Ditione Illtum vrarum oppido Stralesundeń delitescentem, sediciosas, et ad turbandam Ciuitatis nre quietem, quam nuper stabiliuimus, accomodas

Epl(a)s missitare solere, quibus eos qui ad sanam mente(m) redierunt, quo in pristinos errores relaberentur reducere tentat et conatur. Rogamus Illtes vras(s) Consulant in hoc cum Civitatis vrae quieti, et concor: diae, tum etiam saluti subiectorum suorum qui forte etiam venenatum dogma haurire et imbibere possent, Nisi auctor eius illinc submoueatur, Et istum ipm quisquis est Heggen(um) a Ditione Illtum vrarum. ar: cendum et pellendum curent et imperent, parua enim iactura erit, Si vnus nebulo ab orthodoxorum consortio q(uam) longissime arceatur quod nos Illtas vras pro Zelo, in Ca(tholic)am ipsi fidem, et in nos beniuolentiae facturas minime ambigimus et valeant felicissime vrae Illtes. Dat.

Responsum a Sigismundo .1. rege Polo(ni)e Datum Alberto Duci Prussie . 23 Maij . In Gdano .

SAcra Mtas regia Illme Princeps expendit secum ea que vra Illma D(ominati)o coram Mte sua referri fecit

Ac imprimis quemadmodum se excusauit q(uod) Mtem suam venientem in has terras, ipsamet non excepperit, quod: quod huc prius q(uam) vocata esset, venerit, Mtas sua tam gra: ta fuit de illa exceptione, quam per dominum Epm Sambien(sem) vra Illma Do: fecit q(uam) si metipsa Mtem suam excepisset prout ipse dominus Eps illi abunde referre potuit

De adventu huc Ill.me D. V.re, verum quidem est, ita erat M.tis suę voluntas, ut V.ra Ill.ma D.o nonnisi habita a M.te sua significatione secum convenisset, nam volebat prius eius M.tas omnia hic negotia absolvere, ut tanto liberius potuisset cum Ill.ma D.ne V.ra de communibus negociis suis et subditorum suorum tractare.

Verum cum res postulavit, neque longiorem moram pati videbatur, grata est et contenta eius M.tas, quod Ill.ma D.o V.ra intervenerit significationem eius M.tis, et hanc eius excusationem in eam partem accipit.

Ea quę dominus M.gr Linomę respondit Oribus Ill.me D. V.re bene M.tas sua intelligit, sed non videt in p.ns quod aliud consilium magis oportunum quam ea molimina ubicumque fuerint pervestigare, et iuxta illa mutuum cum M.te sua consilium capere, ubi vero ad rem veniendum esset, eius M.tas iuxta debitum et inscriptionem suam non vult Ill.me D. V.re unquam pro virili sua deesse.

De litteris ordinis quas Ill.ma D.o V.ra attulit, et legi fecit, gratias habet M.tas sua regia, et rogat Ill.mam D. V.ram ut eas quę adhuc supersunt M.ti suę iuxta inscriptionem tradenda oportuno tempore mittere velit, nequid eorum reliqui sit, ex quibus difficultates aliquę suboriri possent.

Verum quod Illma Dnatio vra optauit addi in suis literis feudalibus et illas iuxta necessitatem suam extendi non est in potestate eius Mtis ullo pacto integrum id facere cum eiusmodi negotia pertineant ad Conuentum generalem regni, que seorsum Mtas sua nequaquam transigere potest verum in ipso Conuentu generali qui primum fuerit curabit eius Mtas his postulatis Illme. D. vre satisfacere.

De ordinacione quam Illma D. vra fecit simul ac de moneta cudenda, committere dignata est Mtas sua dominis Consiliariis harum terrarum, cum Illma Do vra simul constituere, ita ut melius videbitur communibus terris et subditis expedire.

Designabit etiam Mtas sua Commissarios ad reuidendos et rectificandos fines et limites cum alibi, tum versus terram Samogithie, et tam de Villa Coadm: Coziqe thon quam etiam de aliis iniuriis ac differenciis transigendum quod negotium censet Mtas sua eo leuius futurum, quod ad limites ipsos sufficientes extant literae et monumenta.

Quod autem Illma dominatio vra commemorauit debita, impensas et diminucionem prouentuum suorum meminit eius Mtas idem fuisse per Illmos dominos Georgium Marchionem et Fridericum Ducem Legnicen. anno superiore Mti sue declaratum, et propterea eius Mtatem consensisse ad pendenda, quotannis Illme D. vre quattuor millia florenorum ad statum eius releuandum, que Mtas sua licet aliis grauissimis sumptibus et impensis onerata sit, soluere non preter:

mittet et quicquid preterea fauoris et beneficencie in vram Illmam dominacionem prestare poterit id semper est libentissime factura spem hanc habens quod et illa ita se geret et conseruabit erga eius Matem et Regnum suum quemadmodum et decet et se facturam Illma dominacio vra pollicetur

Priuilegium Dno Alberto Duci Prussie datum :

In nomine domini amen ad perpetuam rei memoriam Nos Sigismundus etc Necnon terrarum etc dominus et heres. Manifestum facimus tenore presentium Quia licet quasdam terras nras hereditarias in Prussia, Illtri Principi domino Alberto domino Marchioni Brandeburgen et Duci in Prussia, etc Jure feudali concessimus, in earumque possessionem illum per Consiliarios nros induci fecimus, et eius concessionis ac articulorum et conditionum inter nos transactarum, illi sufficientes nras literas dedimus in quibus preter alia, etiam immunitates illi a nobis concesse, sunt descripte, tamen cum contractus cum illo per nos factus velit, vt si quidpiam in Priuilegiis illis contineretur, que nobis restituit, et quibus renunciauit, quod huic ipsi contractui et transactioni non repugnaret, sed quod ipsi Duci ex Prussia et terris eius occasione finium et aliorum iurium et Priuilegiorum, necessarium esset, quod id nos, sub literis et Sigillo nro denuo concedamus. Ideo nonnullas infrascriptas prerogatiuas et immunitates prioribus litteris contentas, eius Illti renouandas, addendas et

denuo concedendas duximus, et tenore presentium concedimus ita sane, vt ipse Dux Albertus, similiter et heredes eius, terram concessam, ab omni exactione et seruicio, exceptis hiis que nominatim in contractu concordie expressa sunt, liberam teneat ac immunem, et coram nullo alio, si ratione ipsius terre impeteretur, quam coram nobis aut successoribus nostris regibus Polonie, respondere teneatur atque vt liceat eidem, vna et heredibus suis, per totam terram nunc concessam, ad commodum suum Passagia et Thelonea ordinare, secundum contractus prescriptum, Nundinas et fora statuere monetam cudere, pro contractus formula. Taliam et alia iura taxare, directuras per terram, in fluminibus et in Mari, sicut vtile visum fuerit, stabilire, demum iurisditionem potestatemque illam habeat, et exerceat in terris suis quam aliquis Princeps regni nostri melius habere dinoscitur, in terra quam habet, quatenus tamen id iure concordie et contractui non aduersetur vt bonos vsus et consuetudines ponat, Assisias faciat et Statuta, quibus omnes eius subditi, pace tranquilla gaudeant, et vtantur. Postremo, concedendam etiam duximus et concedimus tenore presentium eius Illustritati atque Nobilibus suis omnibus, libertatem ducendi et transuehendi per regnum et Dominia nostra, terra vel aqua, omnes et singulas res quecunque ad vsum et necessitatem propriam eius Illustritatis, atque eorundem Nobilium, non autem ad mercaturam exercendam oportuna et necessaria fore videbuntur. et hiis pariter omnibus qui ex aliens prouinciis commigrare vellent in terram et ditionem eius Illustritatis, equestris duntaxat condicionis, seu Nobilibus, liberam damus res omnes illorum proprias secum transferendi, per regnum et Dominia nostra absque solutione cuiuslibet Thelonei, et citra vllum impedimentum facultatem et prerogatiuam In cuius rei testimonium Sigillum nostrum est presentibus appensum act et Dat in Ciuitate nostra ~~Mariemburgen~~ Gdanen Sabato proximo ante festum S. Trinitatis Anno M° D. XXvi regni nostri anno XX°.

Responsum a Sigismundo primo rege Poloniæ. Alberto Duci in Prussia datum 24 Maij 1526

Ea que vra Illrima D.o hesterno die recensere dignata est de cõcordia inita, cum Sacra Mte regia deqz animo et fide sua erga eius Mtem quodammodo grauate ferens, quod ad Conuentum regni preteritum et hunc etiam modernum non sit vocata vnde suspicatur vel persuasum de se aliter Mti sue quam de fideli Principe et Nepote Mtis sue conueniret vel aliquam aliam causam subesse, que tamen apud homines suspecta videri posset.

Miratur eius Mtas vnde inciderit vre Illme D. hec ob eam rem vel suspicio vel animi grauitas aliqua nam Mtas sua concordiam cum illa initam firmiter et inuiolabiliter vult in omnibus obseruare et hactenus obseruare curauit. verum quod vra Illa D.o ad Conuentum regni et pariter ad istum vocata non fuerit. fecit Mtas sua partim ex consuetudine veteri regni sui, nam et Duces Masouie, cum designatum in consilio locum haberet et tamen nunq, nisi ad solemnes aliquos actus vel cum res cõmunium subditorum agebantur, vocari solebant, partim quia grauare nollet hoc onere Mtas sua vram Illmam Dnem veniendi ad Conuentus et multa impendia sustinendi. hic etiã que attinebant communes subditos Mtis sue et vre Illme D. omnia Mtas sua communi cum illa consilio egit, Ceterũ de suis tantum subditis et eorum Statu tractans non putauit necessarium Mtas sua vram Illmam D. occupare, et illi molestiam hanc exhibere presertim cum interea nihil sit actum quod ad rem serio pertineret.

Alioquin quando vel solemnis aliquis actus, vel tale quidpiam maioris momenti accidet, quod communi Consilio indigerẽ

nonpretermisit. Sed Mtas sua Illmam D. vram semper vocare et nō dubitat quod in Consilio, et in reliquis rebus vra Illtas ita se geret erga eius Mtem vt fidelem Principem et Nepotem Mtis sue decebit.

Et proinde rogat Mtas sua vram Illmam D. vt non aliter sibi quam res est persuadeat, neue aliquibus aliis rationibus id fieri quod, vt dixi suspicetur, aut putet ab aliquo de se apud eius Mtem sinistram opinionem fecisse, nemo est enim qui id Mti sue per:suadere posset aut auderet quod esset à gratia et amore Mtis sue in vram Illmam D. alienum.

Quod ad Niemcz attinet non ignorat vra Illma Dº quanta sedi:tio et quantus excessus factus sit in hac Ciuitate aduersus deum et Mtem suam regiam, eius seditionis et excessus accusatus est et editus per totam Ciuitatem cum aliquibus aliis Niemcz ipse tanquam Princeps et caput malorum omnium quod an ita sit nondum eius Mtas plane comperit, nihil enim hactenus precipitanter egit, nec aget deinceps, verum quando de illo comperiet, an ita sit vt accusatur, necne, ita se in hac re geret prout iustum et Chri:stianum Principem decebit, curabit vre Illme D. quantum maxime fieri poterit hac in re gratifficari, non dubitat ta:men eius Mtas, quod vra Illma Dº libentius visura sit, vt qui:libet reus tanti criminis perimeretur, quam vt perniciosissimo exē:plo emitti deberet.

Quod ad litteras et immunitates attinet Mtas sua regia cō:firmabit aliis litteris iuxta inscriptiones, eas prerogatiuas que in litteris hiis continentur quas Illma D. vra tradere et illis renunciare debet, et que concordie cum Mte sua facte sunt contrarie, et que etiam ipsi concordie non officiunt.

Et licet Mtas sua non teneatur iuxta inscriptionem alias immun:

tates confirmare, q̃ easque in ipsis l[itte]ris concordie aduersis continentur tamen ad postulata Ill[ustrissi]me D. v[est]re etiam confirmare et concedere dignabitur eam immunitatem ipsi Ill[ustrissi]me D. v[est]re et eius subditis equestris ordinis ad educendum omnia per l[itte]ras M[aiesta]tis sue que propria erunt Ill[ustrissi]me D[omi]nis v[est]re et Nobiliu[m] subditorum eius.

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie datum Alberto Duci Prussie 25. Maij 1526 In Gdano

SACRA M[aies]tas regia Ill[ustrissi]me Princeps, magna gratitudine audiuit ea omnia que v[est]ra Ill[ustrissi]ma D[ominatio] tam fideliter ac confidenter cu[m] eius M[aies]te communicauit.

Ac imprimis quod attinet Conuentum cum Ser[enissi]mo domino Rege Vngarie non alia causa id hactenus M[aies]tas sua, non fecit, q[uia] q[uo]d cum aliis domesticis negociis, tum hac perturbatione et insolencia commissa aduersus deum et M[aiesta]tem suam in hac Ciuitate Gdanen[si], fuit districta et impedita, visumq[ue] est M[aies]ti sue magis decens et necessarium domesticum prius q[uam] alienum incendium extinguere, verum cum primum se istis domesticis negotiis explicabit animum intendet ad ea omnia obeunda quecunq[ue] pro bono Statu ipsius Ser[enissi]mi domini regis Vngarie oportuna esse videbuntur.

Et quod v[est]ra Ill[ustrissi]ma D[ominatio] adiunxit de filio M[aies]tis sue non veretur quidem eius M[aies]tas vllas difficultates in promouendo ad regnu[m] ipso filio suo nullum enim ex Consiliariis suis ad quos electio pertinet huic rei aduersum sentit, agit tamen plurimas gr[ati]as

Mtas sua vrę Illmę D. q illam de ea ipsa re admonere et que sentit aperire curauit Mtas sua cum primum tempus ido: neum videbit agere de ipsius filii sui Coronatione constituit et in eo negocio nihil sine scientia et consilio vrę Illmę Dnis faciet.

De coniunctione cum Illtri dno Joachimo Marchione ineunda meminit probe Mtas sua qualia fuerint foedera inter illum et regnum suum ea si placuerit ipsi domino Marchioni reno: uare aut etiam ampliare idq Mti sue declarauerit Mtas sua id facere non recusabit.

Similiter non detrectat cum Sermo dno rege Dacię aut ~~in~~: ~~moriare~~ innouare si ille volet ea foedere, que prius fuerunt inter nos et regnum eius, aut etiam talia inire qualia sunt inter eius Mtem et Illtres dnos Principes Pomeranię et Machelbur: gen Duces non ita pridem firmata.

De assistencia quam habere potest Illma D. vra, a quibusdam Principibus et communitatibus ex Germania Mtas sua libenter videret, quam plurimos esse et amicos et auxiliato: res Illmę D. vrę, modo ne tales essent, qui maiores diffi: cultates et detrimenta sua coniunctione quam vtilitatem ac honestatem Illmę D. vrę afferent.

Secretius responsum Dno Duci Prussie Datum a Rege . 5. Maij 1526 Gdani

Illme Princeps credit abunde Sacra Mtas regia, nonnihil esse de his que aduersus Illmam Dnem Vram tractari in Germania dns Mgr Liuonie indicauit.

Nam et Mtas sua certissimum habet documentum ex Vrbe Roma, et Aula Caesaris, omnes indigno animo ferre, et pessime interpretari vbique in regnis et Dominiis Christianis hanc cum Illma dominacione vra concordiam quasi aduersus religionem Catholicam factam, suggillatamque à plerisque Mtem suam tanquam iam ab vnitate Ecclie diuulsam et labe heretica contaminatam.

Et cum Regum et Principum nulla sit Dos et foelicitas maior, quam gloria et fama inculpata, non libenter hanc de se existimationem eius Mtas audiuit.

Non veretur tamen eius Mtas notam aut difficultates aliquas ratione ordinis qui iam prius alibi excludi et extingui solebat Summo Pontifice et Caesare ferente, sperauitque Mtas sua si de illo solo ageretur effici posse, vt et ipse Pontifex et Caesar ratum haberent successu temporis.

Verum si quid erit difficultatis, erit magis causa et pretextu heresis que tollerari diutius à Christianis Principibus, et homines in ea insolencia, tanquam equus excusso freno relinqui non poterit sine communi omnium errore et pernicie. Et

proinde si quid causa relligionis aduersus Illmam D. vram presertim ex communi decreto summatum et Principum Chri: stianorum quam in hoc casu Mtem suam adesse illi conueniret ad: uersus relligionem potest ipsa secum satis considerare?

Propterea rogat plurimum eius Mtas Illmam D. vram, et illi tanquam pro filio consulit vt spes suas non edificet, super hoc fundamento, quod iam dudum et nunc est ab vniuersis tam Ecclesiasticis quam Secularibus potestatibus, regnis, Dominiis, et vniuersitatibus Christianis damnatum et explosum, sed conti: neat se in his terminis fidei, quos nobis maiores nri reli: querunt, donec vniuersalis Ecclia de his dissensionibus quas sediciosi homines excitarunt difficiat sic enim et notam igno: minie et multas alias difficultates Illma D. vra declinare poterit et facilior erit omnis cum Pontifice et Cesarea Mte actio et apud illos impetracio.

Si quid replicabit de verbo Dei Dicendum.

Scripturam et verbum dei, nec Mtas regia, nec quisquam Chris: tianus damnat vel oppugnat, Sed oppugnantur interpretaci: ones Apostatarum, et abusus verbi dei

Et vt non noua res sit heresis, ita nulla fuit doctrina adeo ine: pta et impia, que non scripturis niteretur, sed suo sensu inter: pretatis, que si Ecclia non moderaretur, et diiudicaret, quid certi in fide haberi possit?

Sed et verbum dei, non deus, sed homines scripserunt, nec om: nes sunt recepti, homines etiam ipsum verbum dei tenere, et illi credere statuerunt, et si Ecclie traditiones, vt humane auctoritatem non haberent, nec scriptura aliquam fidem ha:

bere possel. Et proinde absque consensu et unitate Ecclie vera fides et rélligio constare non potest.

Non consistit relligio in huius, vel illius disputacione, in qua sibi quisque victor esse videtur, sed in determinacionibus eorum qui in Cathedra Moysi sedent, et quibus Chrus obediendum precepit.

Nixi sunt innumeri heretici, nixi et reges, ac Imperatores adversus ipsam Cathedram et auctoritatem Ecclie, quid tandem effecerunt? quam sibi memoriam et utilitatem co[m]pararunt? manifestius est q[uam] oporteat explicari, omnes enim quicunque ab unitate Ecclie defecerunt, vel ab infidelibus absorpti sunt vel domesticis saltem turbis, et calamitatibus sese confecerunt et ignominiosissime perierunt. Et proinde rogat Mtas sua Illmam dominacionem vram, ut potius et de scripturis aliisque rebus, cum Sede Aplica cum Caesarea Mte et regibus Chrianis, cumque tot seculis approbatis moribus et consuetudinibus q[uam] cum Apostatis et nullius precij hominibus congruat et conveniat.

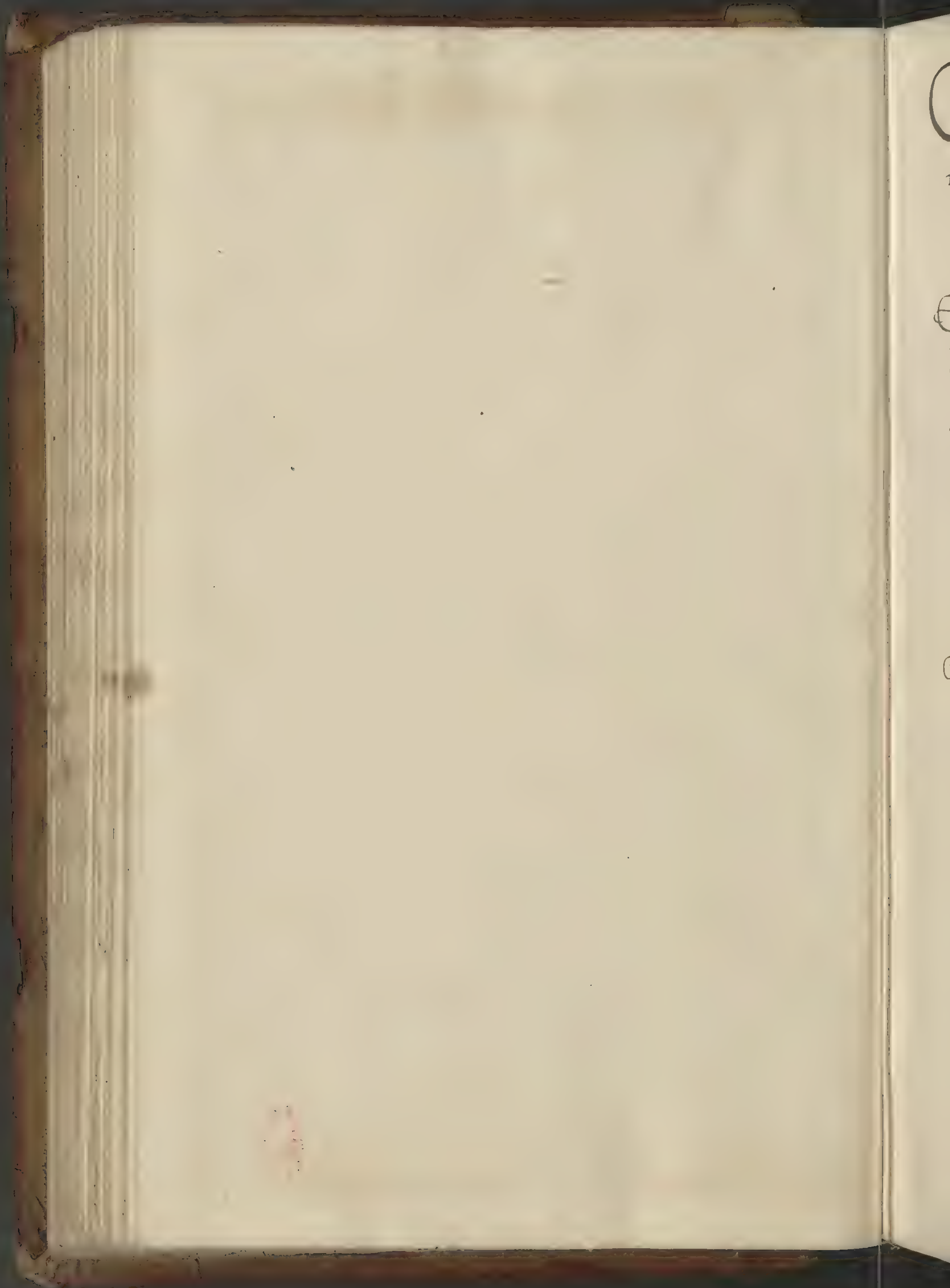
Responsum a Sigismundo rege Polonie Dno Alberto Marchioni duci Prussie datum Gdani . 1526

SACRA Mtas regia, Illme Princeps, non ignorat Serm olim parentem suum dominum Regem Casimirum, item et fres suos reges defunctos non persoluisse dotem promissam Patri Illme D. vre, et quod illi non fecerunt, faceret equidem Mtas sua libentißime.

Verum ipsamet Illma Do vra liquido scire et intelligere potest, quantis bellis, impendiis et aliis difficultatibus Mtas sua continue prematur, vt hactenus ne respirare quidem vllo tempore potuerit

Nec sine sua magna grauitate cum aliis de huiusmodi Dote persoluenda composuerit qui licet semper erga Mtem suam, et regnum eius optime se geßerint, soluere tamen illis Mtas sua non sine magno suo incommodo, et quidem vix poterit

Et proinde postulat Mtas sua ab Illma D. vra et pariter ab aliis eius fratribus, velit adhuc Illme Dnes vre tantisper expectare donec Mtas sua ab istis suis bellis et difficultatibus paululum respiraret, et tum demum non grauabitur Mtas sua ita componere cum vris Illmis D. de ipsa dote persoluenda, vt melius fieri poterit, Nam hoc tempore id neque Mtas sua prestare potest, etiamsi hac in re cupiat vris Illustrissimis Dominationibus gratifficari.

Concertationes Poli:andri Doctoris Luterani, Praedicatoris Ill dni Alberti Ducis in Prussia, quas fecit cum Rndo pre dno Petro Can.co & Suffraganei Plocen. pro verbo DEI, et scripturarum in:terpretatione syncera, quam alter alteri derogabat.

Hae disputationes hinc natae erant, (ut fundamentum rei gestae intelligat.) Eo tempore, quo Sermus do. Sigismundus Rex primus, in Ciuitate sua Gdanen. castigando Luteranos et religionem veterem restituendo, com:moraretur, venit tum eo Dux ipse Prussiae ad Mtem suam. Cumque die Ascensionis domini, Dux ipse una cum quatuor Doctoribus suis Luteranis, sacrum, Contionemque Suffraganei, hominis docti et eloquentis audisset, in qua Contione, multa idem Suffraganeus in errorem Luteranum in:vectus esset, Dux ipse ac eius Doctores offensi veritate, amicae primum inuitant illum ad conuiuium Ducale, volens in mensa publicae hominem confundere, Illic eum aceriter oppugnarunt, quorum tamen impetus sustinuit fortiter et repressit. Ydem mox odio ac maleuolentia suffusi, subornant Ducem suum, ut a Suffraganeo Sermonem illum in scripto sibi dari impetraret.
Suffraganeus dubius ac deliberabundus venit ad do. Cricium, rem gestam et Principis petitionem declarat, quid faciendum sit exquirit. Refugiebat siquidem ipse Suffraganeus decernere cum arrogantibus hominibus ac maledicis, praesertim quod satis temporis ad istas disputationes non haberet, existens occupatus munere praedicandi publicae verbi diuini. Hoc etiam illum a certamine deterrebat si cogeretur per scripta cum ysdem Luteranis decertare, nec usque adeo elegans in oratione latina esset, ne despectui esset suis aduersariis. Confirmauit eum Cricius, et persuasit, ut magno animo in certamen descenderet, Sermonem a se efflagitatum Duci et eius Doctoribus daret. Si quid opus esset, se illum, tam in exornanda oratione, quam in omnibus responsis et consiliis adiuturum, Animatus itaque Suffraganeus Sermonem suum, vel potius theses sermonis sui Duci comisit. quem ille mox Doctoribus executiendum tradidit. cohortans illos ut hominem confun:deret. Poliander doctor solus aliorum nomine contra Sermonem Suffraganei scripsit, ut in sequenti pagella continetur. Inde certamen accensum. Cricius tanquam nomine Suffraganei rescribebat.

Contra sermonē dñi Petri Suffraganei Plocensis, reprehensor sine nomine scribit.

Marci vltimo. INcidimus in sermonē scriptū super Diuū Marcū. Euntes in mūdū vniuersum, prædicate Euangelium etc. Quem quia parū syncerū deprehendimus, imperito lectori iudicauimus prodendum.

Ascensio primū plenius tractanda erat, vt lætitiam afferet piis mētibus, nempe non solum iter nobis ostensum esse et sequendi rōnem,
Ephes. 4. sed quod, iuxta Pauli preconiū, Chrūs ascendens in altū, captiuā duxerit captiuitatem nostrā: quod dederit dona hominibus. Atq adeo in hoc ascenderit, vt impleret omnia tanquam non absens, caput sed præsentissimū, quanquam inuisibile, membris suis virtutem ministrans et spiritum. Item, quod descendit primū seq abiecit, et humiliauit vsq ad mortem. post tam gloriose ascendit, vt cōtemplans in Chrō priores passiones et posteriores glorias, vt Petrus ait, non dubitaremus, et nos compati ac in mūdo affligi,
Rom 8.
Ro: 6. et vt glorificemur, iuxta illud. Si enim complantati facti sumus etc.

Ad hunc, inquā modum, si proponatur nobis magnus noster ἀρχιερεὺς Iesus filius DEI, penetratis coelis ad dexterā patris sedens, in plenitudine potestatis, suos nimirum animat, vt teneant confessionem suam, quantumuis mundus sæuiat, vt adeant cum fiducia ad Thronū gratiæ, eius misericordiam et gratiam inuenturi, quoties auxilio est.

Post suscipiuntur hæc verba tractanda. Euntes in mundū vniuersū prædicate Euangelium: et recte eis colliguntur missio pariter

et instructio prædicatorum, sed mox in coacervandis scripturæ testimoniis, de missione, adducitur parum apposite parabola de operariis in vineam conductis, tanquam ad Doctores solos pertineat, cum ea de omnibus vocatis loquatur, damnetque iustitiarios meritorum suorum præcones. Paulo absurdius videtur, quod aliquanto post sequitur, de exuenda pelle, serpentis more, id est, veteri homine, iuxta Paulum, deponendo, vt idoneus sis prædicando verbo. Nam quod spiritale est, et omnium est, nimis carnaliter, ad solos Doctores detorquetur, quasi scilicet exuere veterem hominem, et induere nouum, sit, ex laico fieri sacerdotem. Neque tamen vllo modo probamus eos, qui cum non sint instructi literis, et his mediis, quæ ad docendum verbum DEVS ordinauit, neglectis, item non vocati, nulla necessitate vrgente, prorumpunt ad verbi ministerium:
similes ei qui, plenus, inquit, sum sermonibus. et coarctat me Iob. 32
spiritus vteri mei. plærumque enim deprehenduntur leues, vulgaris auræ captatores, et seditiosi. His itaque nominibus damnanda venit inauspicata istorum audacia, non autem quod operari manibus, et contemplari, vsque adeo repugnent: quæ certe in Diuo
Paulo minime repugnauerunt. Cui sententiæ etiam aperte sub- Libro 6
scribit illud Gregorii ex Moralibus. quamuis mirabiliter sit capite 24.
pro contraria sententia citatum.

Paulo post author sermonis. Papam, Episcopos, et clerum, Spirituales vocat, non sine pudenda arrogantia, et simul cum graui contu-
melia communis Christianismi. De quo Apostolus. Vnum, ait, Ephes. 4.
corpus et vnus spiritus, vt plane ad Christum non pertineat, qui
eius spiritum non habet. Apostolo teste. Quare non minus Papæ, Rom 8.
Episcopis et clero, quam vllis aliis cauendum est, ne sint sine

Spiritu: ne habeant maleuolam animã, et corpus subditum peccatis sintq; omnino animales, nequaquã sapientes ea quæ DEI sunt, cum non sit acceptio personarũ apud DEUM. Male autem cohæret, cum isti spirituales Noui testamenti sacerdotes, vendicant sibi abrogatũ Ius veteris Leuitici sacerdotii carnalis. Habeant sane possessiones quantumuis amplas, et libertates quantumuis immodicas, sed quouis alio iusto titulo, modo non accusent orbem Christianũ tantæ impietatis, quasi diuina lege contempta, non pendat ipsis omnes primitias, decimas, oblationes, et alia id genus, Leuitico olim sacerdotio debita. Sciant autẽ ab Ecclesia sui sacerdotii nomine, ipsis nihil deberi, nisi sint ministri verbi, et qui bene præsint præsbiteri. Quid enim his debeatur abunde

1 Corin: 9 / 1 Timo: 5 / 1 Thessal: 5. explicat Apostolus. Caueant itaq; cæteri, siue Episcopi vocentur, siue Canonici, siue Monachi, aut quiuis sacrificuli, dum se Ecclesiæ tanquã Leuitas, obtrudunt alendos, ne sint ex his quos Paulus

2 Thessal: 3. non ordinatos, sed inordinate ambulantes vocat, et nisi panem suum manducent alieno abstinentes, iubet excommunicari.

Non est ergo, quod se spiritualem, quod missũ, ac alios à se mittendos glorietur, quisquis ingenti pecuniæ sũma, è Rhoma pallium redemit. Hic certe longissimæ distant viæ Dei, à viis nostris, vt Propheta ait. Qui missus est à DEO, mittentis agit negotiũ, mittentis annunciat verbum. Non audet aliquid eorũ loqui, quæ per ipsum non efficit Christus: non quærit quæ sua sunt, non habet pietatem pro quæstu: his fructibus dignoscitur vera missio.

Treno: 4 IN fine huius Articuli de missione, Hieremiæ locus. Ad te quoque perueniet calix, inebriaberis atq; nudaberis: ad Ecclesias spo:

liatas, et altaria nudata, contra Prophetæ sententiā, detorquetur, cum longe diuersum Propheta dicat. nempe iniquitatem filiæ Edom visitandam esse, et discooperienda peccata eius; ad eum enim modum seipsum ibidem interptatur. Quomodo aūt sacri: legum fuerit, si Ecclesiæ, id est, populi, et ministrorum consensu, superuacaneus ille et nimis pretiosus, lapidum ac lignorū ornat9, in rem pauperū, aut alios necessarios vsus vertatur? An adhuc somniamus veteris illius templi ornamentū, magnificentiam, et sanctitatem? reclamante Diuo Stephano et Paulo. Si enim illud verbū de veteris testamenti templo vsq; seruandū ducimus, tum non licebit Christianis pro sua libertate, in singulis Ecclesiis, id est, populi conuentibus; singula habere templa, quo ad audiendum verbū, Orationem cōmunem, et sacramenta accipienda conueniant, sed vni tantum loco, omnes alligati erimus. Actuū 7 1 Corin: 3

Longè igitur diuersa sunt nostra templa, quæ nobis ædificantur à Hierosolymitano illo, quod DEO ædificatū fuit. proinde etiā eatenus ædificanda, seruanda et ornanda sunt, quatenus pdicto nostro vsui conuenit. Ea verò quæ huic Ecclesiastico vsui non seruiunt, pro excelsis habenda sunt, vt sunt plurima passim, tanq; in honorem DEI et diuorum, sed sine DEI verbo excitata.

Hactenus de primo Articulo. Circa secundi aūt initiū, puta de prædicatorū, quid docere debeant, instructione, per verbum, prædicate Euangeliū: author sermonis nimis breuiter Cvt eius verbo vtar D aduertit. Nam hic, vbi Chrūs iubet prædicare Euangeliū, et quicquid ipse præceperit, vt est Marci vltimo, locus erat dicendi, contra humanas traditiones et doctrinas, quæ inuito Christo in Ecclesia regnārint aliquandiu. Vindicandæ erant

miseræ conscientiæ à peregrinis humani verbi laqueis, et soli verbo DEI subyciendæ, quod pauperibus per Euangeliũ misericordiam, gratiam et salutem, à DEO in Christo pollicetur; per legem vero, nihil nisi charitatẽ erga proximũ propter DEVM exigit. Primum omnibus modis, vt diximus, explodendi erant mendaces Magistri, qui contempto vnico Magistro nrõ, Christo, ausi sunt sedere in templo DEI, id est, tot suis legibus tanquã ad salutem necessariis, hominum conscientias onerare, vt his seruatis, religionem saluam et bona opera vigere, dictitet, violatis aũt pietatem extinctam, et hæreses inualuisse conclamet. Sed nihil horum attingens, canis noster mutus, hoc tantum monet, prædicandum esse Euangeliũ, non maledictiones prælatorũ. Quasi verò Chrũs tum aliâs, tum Marci 3. et Prophetæ passim non æque acriter perstrinxerint, hoc hominum genus, atq; nunc quidam faciunt, quanquã nemo bonus probet eos, qui nulla populi ratione habita, semper in absentes Episcopos, et Monachos debachentur, vulgi affectibus in hoc seruientes.

Matth. 7
Rom: 13
Gala: 5

Ridenda itaq; calumnia est, omnes huius temporis concionatores, ne vno quidem excepto, id genus criminibus cõmuniter degrauare, nempe quòd maledici sint, quòd ignem verbi tantũ habeant in ore, et non in corde, atq; adeò sermonẽ sine virtute, quòd damnẽt bona opera et ieiunia etc. vbi tamen vehemẽter miror, quid homini in mentem venerit, dum sermonem DEI fatetur esse in ore corũ, quos tam impios Doctores vult videri. Vtinam aũt tam potentes sint et sermone et virtute graues isti aliorũ censores, quam fortiter hæc de se prædicãt. Equidem video verum DEI sermonem huic nostro deesse, vt cogar etiam

de virtute desperare, dum in hoc vno sermone eius tot scripturæ
locos adulterat; inter quos præcipui sunt duo circa sermonis finē.
Prior. Omnino auditur inter vos fornicatio et talis fornicatio 1 Corin: 5
qualis nec inter gentes. etc. quem locū mirabilis interpræs, irato
Paulo, de Monachorū et Monacharū coniugiis interpraetatus
est. Optarim aūt hoc genus Censores, tam abhorrere à fornica:
tione, et reliqua impuritate: quam abhorrent à coniugio. Frustra
occinitur illis illud. Propter fornicationē vnusquisq; suam vxorē 1 Corin: 7
habeat, et vnaquæq; virū suum. Item illud. Honorabile con: Hebr 13
iugiū inter omnes et thorus imaculatus. Adulteros aūt et for:
nicatores iudicabit DEVS. Item illud de doctrina erronea 1 Thimo: 4
et diabolica prohibentiū nubere. etc. Dicunt enī. Castitatem vo:
vimus. O mirabile votum quod solo coniugio casto violatur, libi:
dine quantumuis, extra coniugiū, foeda, non violatur.

Jam ad alterū locum veniendum est, vt aliquando finē faciamus,
is est. Ô insensati Galatæ, quis vos fascinauit non obedire ve: Gala: 3.
ritati? ante quorū oculos Christus proscriptus est. etc. Quo loco,
mirum est, quam apposité vsus sit contra eos, qui iam nō reponāt,
sed è sacrariis abstulerint venerabile Sacramentū Eucharistiæ.
Sic enim authoritate nrā freti dicimus Christum proscribi: lege
et Ius violari, fœdus sempiternū dissipari; veritati non obediri.
ab his qui Christi institutū, relictis hominū placitis sequuntur.
Contra vero coli, et si Superis placet, defendi ab his, qui tam
in aliis multis, q; in hoc Sacramento, à Christi verbo et instituto,
recedunt, et suas inuentiones sequuntur. Quis enim ignorat
Christum instituisse carnem suam et sanguinē suum sumenda

non dimidianda, non sacrificanda, non reponenda, aut circum-
ferenda? Facile ergo fuerit iudicare, vtra pars Christum
proscribat, vtra seruet et sequatur.

Eiusmodi fere sunt pie Lector, qui hodie contra pietatis doctrinā
in acie decertant. Oremus autē, vt in cordibus omniū nostrū
illucescat is qui dixit. Fiat lux, et facta est lux etc. Amen.

2. Corinthiorū 2.

Non sumus sicut plurimi adulterantes uerbū DEI, sed ex
syncerītate, tanq̄ ex DEO, coram DEO in Christo loquimur.

Petrus Epus Lacedonen, et Suffraganeus Plocensis, Illmo Principi dno Alberto Marchioni Brandeburgensi, ac in Prussia Duci.

Optasti à me non ita pridem Illme Princeps, vt Sermonis die sacro Ascensionis domini à me habiti, copiam tibi facerem, is quia nō latinus erat, sed patrius, nihil fuit qđ mitterem, praeter hypothesim solam, memoriae causa strictim signatam. Misi tamen id quicquid erat, ne non obsecutus tibi viderer. Et quidem libellū ipsum, dum in manibus tuis erat, non ambigo ab optimo Principe benignè habitū, cum verò in alios incidit, id illi euenisse intelligo, quod homini qui à Hierusalem in Hiericho descēdebat, vt incideret inter etc. Acceptus est em̄ pugnis, affectus plagis et vulneribus. Hic ineptè et parum appositè adduco scripturā: illic pudenda arrogantia contumeliosus sum in Christianismū, ibi sum canis mutus, illic à verbo DEI discedo, vbiq̧ adultero scripturā: sermonem DEI nō habeo: de virtute suspectus sum: et quid non? nec id satis erat, remissus est ad me tuo nomine post dies septem libellus ipse, missus eius vnà διάβολος, vt cū Graeculo isto, quisquis est, graecizem, qui et domi meae me collaphisaret, alter videlicet libellus, ex calumnia et probris totus consutus. Miratus sum vehementer, et dolui, tale mihi praemiū obsequii mei reddi: dolui me lacerari ab homine ἀγνώστῳ, quem nec noui, nec vllo vnquā verbo sciens laesi. Res indicat illorū esse farinā, qui Papam AntiChristū, Episcopos idola et laruas,

Caesarem vermisaccũ: Reges et Principes Tyrannos, et carnifices, sine fine vociferantur, qui totam vim et basim doctrinae suae, sta: tuunt in hisce flosculis, mere, vt apparet, Euangelicis.

Huiusmodi argumentis et rationibus, herbam libens porrigo, et totam hanc palmã isti Censori meo vltro concedo. Verum ad doctrinã meã, quae vt falsa, peruersa et impia arguitur, non res: pondere aliquid, religio est. Sic Magister nr̃ Chrũs, dum probris et maledictis afficeretur, nihil respondit, de doctrina sua impetitus tacendum sibi non putauit. Id aũt breuibus agam: et quia nõ sit quod adeò dignũ responsione videatur, et quòd in proximos dies festos aliis laboribus distringor.

Doces inprimis, quisquis es Censor nr̃, prooemium plenius fuisse tractandum: idq; tuo penicillo aliter depingis: hoc tibi quidem per me liceat, vt plenius perores, vt philautia suas agat partes, dum re ipsa nihil sit, nihilq; prooemio nostro officiat.

Doces vt Pontifex nr̃, vel secundum te Graeculũ, ἀρχιερεὺς Christus, aliis modis proponi debuit, tanquam caput non absens, sed praesentissimum licet inuisibile, membris suis virtutem ministrãs et Spiritum. Id rogo caput quis ignorat, aut negat? verùm libet te paululum versare: cum membra corporis Christi sint
1 Corin: 12 visibilia, vt Paulus ait. Vos estis corpus Christi, et membra de membro. Quî fieri potest, vt visibile corpus sit, cum capite inuisibili, seu monstrũ aliquod? id enim agitis vos, vt nullũ visibile caput Ecclesiae esse doceatis. At quemadmodum Chrũs
Joan. 10 est caput Ecclesiae suae, ita est et pastor ouilis sui, Sed vt migra:
Joan. 21 turus ex hoc seculo, statuit vnum pr̃tem ouilis sui pastorem, ita

et corpori suo visibili, vnū visibile caput constituit, clauibus Matth 16.
Regni cœlestis vni traditis, à quo virtus ligandi et soluendi ad
reliqua membra dimanaret. Hanc suam præfecturā Petrus
ipse clarè testatur in Synodo Apostolorū et præsbiterorū, vt alia Actuū 15
præteream. Contra hoc visibilis corporis visibile caput, hactenus
prævalere nō potuerunt portæ inferi, neq; poterūt, rumpamini
licet, in posterū, ipso Christo promittente. Matth 16.

Reprahendis dehinc parum appositè adductā parabolam, de
operariis ad Prædicatores, qui vocari et mitti debent, quòd ea ad
omnes pertineat vocatos. Quæso te, quis illam negat ad oēs
pertinere? aut quis contendit solos prædicatores vocatos? At hîc
doctor ipse docendus es, nam quid garrias ipsemet nescis. Vocati
quidem sunt multi, operarii tamen pauci: et hij quidem diversi.
Nam Chrūs in Ecclesia, quosdam dedit Apostolos, quosdam pro- Eph 4
phetas, quosdam pastores etc. Et vnū corpus esse omnes, mēbra
vero diversa, et non vnū actum habentia. et donationes diffe- Rom: 12
rentes esse. Itaq; contentū esse quemq; vocatione sua: nec se in-
gerere temerè debere in munus sibi nō comissum. An nō rectè
docui parabola adducta? Sic Chrūs misit Apostolos, sic Apli
Thimotheos et Thitos. Sic qui Apostolis successerūt, mittunt
quos deligunt, idq; nō aliorum quàm ipsorū esse potestatis.
Justitiarios operum suorū præcones, damnari ab Apostolo, facilè
tibi concedo. quos et Chrūs damnat. Sed quod hoc ad rem Lucæ 18
allegaris, id quidem minimè concedo. Adducis item ab-
surdè dictū de serpente pellem exuente, ad prædicatores; et
exuere veterem hominem nimis esse carnaliter torquere ad id

vt ex laico fiat sacerdos. Equidem Allegoria est non inscita, quã hic vsus sum de serpente. quod me fecisse æquius fortasse ferres si scires aut intelligeres, scripturas diuinas, ex Allegoriis, parabolis, et figuris constare.

Jam quod ægrè fers me Papam. Episcopos et Cleru. Spirituales vocare, et hinc inscitè et confusè rhetoricaris, de vno corpore et vno spiritu, omnes esse spirituales indicando: nec esse acceptionẽ personarum apud Deum. Simile Dilema est vestrũ, de cõmuni
1 Petri 2. omniũ sacerdotio. Vos estis regale sacerdotium. Id totum tibi breuibus dissoluo, sed ita vt te pari dilemmate constringam. atq; id primum respondeas. Cuinam Regi, tanquam excellenti,
1 Petri 2. siue Ducibus, tanquã à Deo missis, Petrus ipse obediendũ
Joan: 10 esse præcipit? Aut ad quid elegit duodecim Apostolos Christus, et insufflauit in eos? Ad quid segregari iussit Spũs
Actuũ 13. sanctus Saulum et Barnabam?. Ad quid Apostoli manus imponebãt his, quos ad hoc munus eligebant. si illud Petri vos estis regale sacerdotiũ, omnes facit Reges et sacerdotes? hic quid aliud dicas, nisi esse Reges omnes spiritu. rectè quidẽ. qui sensus suos regunt omnes esse sacerdotes spiritu, atq; id rectè qui sacrificiũ, spũm contribulatũ, offerunt DEO. Proindeq; alterum internum Regnũ, ac sacerdotiũ, alterũ externum esse oportere, vezt. regnum cui obediendum præcipitur, et sacerdotiũ quod per manuũ impositionem confertur. Pari modo concludo spiritualiũ nomine: omnes quidem esse spirituales inter nos, qui spiritu DEI aguntur: sed esse alios spirituales
1 Corin: 9 externos, qui spũalia aliis ministrãt, iuxta illud Pauli. Si nos vobis spũalia seminamus, magnũ est si carnalia vrã metamus.

Hic cociniis

Hic concinis cantillenã illam suauissimã, et scopum illud totius philosophiae vestrae; nempe abrogatum Jus sacerdotii Leuitici, de decimis, et bonis clericorũ, et quid illis in Ecclesia Noui testamenti debeatur. Quare aũt in ea re, et paulò pôst, de matrimonio, et templis spoliandis adeò accuratus et diligens sis: satis conyciendum praebes, verum alia doctrina et eloquentia ꝑditus sias oportet, antequã id mundo, quod vis, persuadere possis.

Jtan' ais abrogatũ Jus de decimis et primitiis, quas Christus oportere non ommittere dixit? Aut cum Apostolis sub pedes bona omniũ proyciebantur? neque eos qui in locũ ipsorum successerunt, bona temporalia tractare et dispensare debere? At vt tibi maximè donem, nihil Chrũm neq; apostolos, de bonis et decimis statuisse, proptereaq; illas dari non debere. Quo Euangelio, qua scriptura Canonica docebis et firmabis, prouetus Satrapũ, Nobiliũ, et laicorũ? dices, humanis legibus. Et nos praeter diuinas leges, etiam humanas habemus, quibus niti possumus. quae si in nostris nõ valent, qua ratione in laicorũ bonis valere debent? cum nusquã scriptura diffinit, laicum habere, clericũ egere oportere. Nam si occinis mihi. Nolite possidere aurũ et argentũ in crumenis vestris. Recinã tibi vicissim. Sacculum, peram et gladiũ habendum, vt intelligas possidere aurũ et argentũ à Christo prohibitũ esse, nõ habere. illis quidem quos nõ possessores, sed dispensatores bonorũ esse voluit. Et proinde vt primũ cleri, ita deinde reliquorum omniũ ordinis secularis, prouentus et bona, vestrum in comune Euangelium, idq; cum alibi in vicinia, tum in hac Ciuitate satis constat. Praetereo hîc, quod vellicas de palliis Romae emptis,

Matth. 23.

Matth. 10

Lucae 22.

et missione huiusmodi: eamq; veram esse missioné nó quærere quæ sua sunt: quasi id non peculiare sit nouorū Euangelistarū, non tantum sua, sed etiam aliena per seditiones et sacrilegia quærere.

Carpis iterum malè adductū locum. Tren: 4. Ad te quoq; perueniet calix, inebriaberis atq; spoliaberis etc. ad templa spoliata, et prophetā diuersum dicere. Quid tum postea? annō licebit tandem, vti iam dixi, aliorsum dicta, allegorico sermoni accómodare? Excusas templa spoliari posse licitè populi consensu, in vsus pauperū. atqui templa spoliari video, in vsus pauperum conuerti nihil video, vt iam maximè liceret suppellectilem Ecclesiæ auferre, et aliò conuertere, q̃ fuerit volūtas eorū, qui, vt suam rem propriam, ministerio templi contulerūt. Ais longè aliud esse templū, quod Christianis ædificatur, quàm fuerit illud Salomonis. Id eodem in pede astans, ita exoluo, vt de Regno et sacerdotio Christianorū; nempe, oēs

2 Corin: 6 quidem fideles templum esse internū, iuxta illud. Templum DEI estis vos. Esse nihilominus et templum DEI externū

Math. 21 et manu factū, de quo Chrūs negociatores expulit, contestās eam domum suam, domū orationis futurā, et in quam Apli

Actuū 3. descendebant ad orandū. Tam friuolis captiunculis constat Rhetoricæ noui Euangelii.

Ad secundū Articulū Sermonis mei, vbi docui quid prædicandū esset, nempe Euangelium, non maledicta in præpositos Ecclesiæ et Principes; quibus solis tota doctrina et disciplina

nouorū Apostolorū differta est, vulgo cantilena gratissima.
Etiam atque etiam arguis, non illud agi debuisse, sed locum
fuisse dicendi, aduersus traditiones humanas, quae inuito Chro
hactenus regnarunt in Ecclesia. Impudentiā singularem, qua
authoritate pronuncias, non tenendas humanas traditiones.
cum praecipiat Christus obediendum sedentibus in Cathedra
Moysi, quaecunque iusserint? aut quo pacto, regnare tot seculis
potuissent traditiones in Ecclesia, inuito Christo. quem caput
licet Ecclesiae praesens "inuisibile, paulo ante dixisti? nisi illud sensu
aut viribus hactenus caruisse omnino putes. Improbasse
quidem scimus Chrūm traditiones humanas, sed eas duntaxat,
quae aduersabantur pceptis DEI. easdem et nos improbamus.
Nunc praecepta et traditiones vniuersalis Ecclīae, neque pluris
sunt apud Chrianos, quam praecepta DEI, neque illis aduersari
possunt, quū ingro Spiritu sancto sint tradita. Ita enim nos
docuerūt Apostoli, statuentes in Synodo, non iuxta scripturā, Actum 15
sed quod visum erat Spiritui sancto, et ipsis. qui non minus hoīes
quam posteri proceres Ecclesiae fuerunt.

Mones deinde vindicandas esse conscientias, à laqueis hu-
mani verbi, nempe à constitutionibus humanis, vt vnicuique
quod libet liceret. Iste enim est, vt satis apparet, doctrinae
vestrae fructus. Soli verbo DEI ipsas conscientias subyciendas,
nempe ipsissimo errori, si ipsum verbum DEI cuique arbitratu
suo interpraetari liceat, extra procerū Ecclesiae iudiciū et autho-
ritatem, vt nūc fit etiam à Mimis et psaltriis. Hortari ex-
plodendos mendaces magistros: atque id cum ago, cum haereses

inualuisse clamo, quasi non sit cur clametur vituperas. Ais Christum et Prophetas acriter perstrinxisse hoc genus hominu, quales sunt Ecclesiastici nostri. Christum quidem potuisse, cui corda hominu patebant, phariseos, hyppocritas, et alio quouis modo vocare. Similiter prophetas, quibus abscondita reuelabantur. At tibi tuisq; Euangelistis, qui rogo licet cotra

Matth 7. scriptura. Nolite iudicare. Non hyppocritas modo, sed etiam sexcenta eo deteriora conuicia ingerere praesbiteris, Monachis,

Matth 22. maledicere Praelatis Ecclesiae, contra illud. Principi populi

Act 23 tui ne maledixeris. Cum et Apostolu poenituerit contumelia Pontifici per ignorantiam dixisse. Subiungis hic videre te sermonem DEI mihi deesse, et pariter de virtute mea desperas. Sermo DEI et virtus hominu, ex fructu et operibus suis cognoscuntur. Videt itaq; iam mundus plus satis, an sermo vr et vita vestra magis ex Deo sit quam nostra, et videbit latius in posterum.

Postremo non temperas iterum a conuicio, inquis. Scripturam a me adulterari, cum locis plurimis, tum his duobus sequen-

1 Cor. 5 tibus. Primo, quod fornicationem apud Paulu, talem qualis nec inter gentes esset, traham in connubia Monachorum et Monacharum. Quaeso te an id non monstri est simile quod nunc agi videmus? Vbi legisti a Christo nato, vel Monachu vel sacerdotem vxorem duxisse? nisi nunc primu in vestro grege et Euangelistis? vbi votu DEO factu violare concessu est? quod et hominibus seruandum esse praecipitur.
Dicis frustra nobis occini a Paulo. propter fornicationem

vnusquisque uxorem suam habeat. Honorabile coniugium inter omnes et thorus immaculatus. Adulteros et fornicatores iudicabit DEUS. Doctrinam diabolicam prohibentium nubere. Immo frustra vobis idem Paulus occinit. Bonum est mulierem non tangere. Qui uxorem habet sollicitus est quae uxoris sunt. De virginibus praeceptum non habeo, consilium autem do. Iuniores damnandas, quae prima vota irrita fecerunt. Sed et Christum minus recte commendasse Eunuchos, qui se causa regni coelestis castrauerunt. et alia id genus innumera pro votis et coelibatu. Non itaque suadet Apostolus mi homo, ut semel dicam, connubium, sed fornicatoribus. Non prohibet Ecclesia cuiquam nuptias, sed votum violare prohibet, immo non adeo Ecclesia, quam omnis scriptura sacra. Rides subinde huiusmodi votum, quod libidine quantumuis foeda non violatur, coniugio casto violari. immo ipse tecum video, si ut blattis. vel potius impurissime fingis hoc modo non violatur.

SEcundo idque ultimo, taxas a me non apposite declaratum illud Pauli. O insensati Galatae, quis vos fascinauit, etc. de eiectis Gala: 3. sacrariis et Sacramento. inibique post censorias tuas et mere Paulinas, ut tibi videtur, argutias, tandem concludis. Nemine ignorare Christum corpus et sanguinem suum instituisse, tantum ad sumendum, non ad dimidiandum, nec sacrificandum, nec reponendum ac circumferendum. Immo nemo ignorat bonum Christianum secus credere debere. Nam tria fecit Christus in instituendo Sacramentum ipsum. ut dicam breuiter. Primo confecit ex pane corpus suum. secundo declarauit ad quid illud confecerit, nempe ad

offerendu, quod pro vobis tradetur. Et Paulus Graece, ac Ambrosius latine, quod pro vobis frangitur: ut intelligere possis non de una tantu oblatione in cruce, sed de alijs mysticis sacrificijs pro peccatis dici. Tertio sumendum distribuit. Non dixit itaq concludens, hoc sumite sed hoc facite in mei commemorationem, nempe id totu quod ipse fecit, conficite, offerte et sumite. Sed quid ego semen arenae mado? quid in his nugis refellendis proijcio margaritas, ut scriptura vetat? quasi non sit quod me occupet aliud. Igitur hic finis responsionis esto huius, in qua etiam septem horas integras collocatas poenitet. Tu vale quisquis es, et meme̓to post hac melius ad rem, vel saltem comptius scribere. Disce non de verbo DEI, quod omnes suspicimus et tenemus, sed de sensu et interptatione dissidium nobis esse. Contra comunem vero opinionem sapere, desipere esse ait Varro.

Reuerendo pri Petro Epo Lacedemoniensi. Joannes Poliander. Gratiã ac pacem optat à domino

Illmo Principi Alberto dno meo clemenmo, instructionẽ quandã scripseram pater Rnde, super sermone tuo, in illud Marci vlto. Euntes in mundũ vniuersũ, prædicate Euangeliũ etc. id quod res ita postulabat. Verum non in tuam R. Ptem scripsi, alioqui nuncupatim et præfixo meo nomine id facturus. Neq habet ea instructio vlla conuicia, morsus aut dentes, nisi quatenus ipsa veritas teneras possit mordere auriculas, quod ego certè præstare non potui, nec debui. At video tamen Rdæ Pti tuæ, omnia quæ scripsi, postquam ad manus tuas peruenerũt, pro meris conuiciis habita, quod equidem minimè futurũ sperabã, et recepi indignam à tua R. Pte talionem. Apologiam verè plus satis Tragicã: quã cum sermonẽ illum tuũ malè defendas, me tamen tanq̃ nihili hominẽ, quãuis inuictũ adhuc velut è sublimi despicis. Censui itaq breuibus respondendum, vt videat Rda Ptas tua veritati sua non deesse præsidia. Sed hîc Rdam Ptem tuam per Christum oro et obtestor, vt si quid acrimoniæ et dentiũ habere videbitur hæc responsio: id nõ meo ingenio tribuat, sed tuæ potius Pti Rdæ, quæ mihi sic præcinuit, deinde vt Rda Ptas tua boni consulat, obmissos à me in responsionis contextu titulos, quippe, qui parum ad rem facturi erant, et tamen sermoni latino, qui mihi alioqui impurior fluit, nonnihil externũ allaturi, animũ autem, Christo teste,

polliceor R.dae P.tis tuae reuerenter amantem, modo veritati suus honor non labefactetur. Sed ad rem

Principio quod dicis tantu fuisse breuem summam sermonis tui in libello misso ad Principem Ill.mum. id certe nihil obest causae tuae, vt tu videri vis. Nam sola hypothesis missa minus habuit quod reprahenderetur: et tamen plus satis vt ita expedierit tibi, non addita fuisse omnia quae inter declamandu et explanandu dicta sunt. Sed tamen ita haec comemorans, quasi pauca illa sic nude notata munitiora fuissent et minus reprehensioni obnoxia, si eo modo descripta fuissent quo abs te tractata fuerat. Cuius praesidii plane in progressu Apologiae obliuisceris, immo nusqua eo vti potes, vt frustra illud in fronte ostentaris.

Mox de libello tuo, quem homini inter Hiericho et Hierusale vulnerato comparas, plane rem peruertis. Nam quem tu ipse parum sanu, et non recentibus vulneribus, sed corruptis et contagiosis apostematibus scatentem, extruseras, cum nos miserati sumus, et adhibito non tam vino q oleo curandum suscepimus, veritate, medicati sumus his quae vana erat, syncaeritate his quae adulterina, opem tulimus. Hic tu aegroto furioso similis, irruis in medicu tanqua hostem perniciosissimum, quicquid dicit calumnias vocas et probra, iuuandi studiu colaphos appellas, et tantum dentibus non dilanias, de te bene mereri cupientem. Et tamen, si Dijs placet, tibi totus sine felle, sine aculeis esse videris: me vero omniu facis maledicentissimu: et vt vbiq tui similis sis, totum eum ordinem,

quem meæ farinæ vocas, eodem aceto aspergis. Cumprimis autem admirationi fuit, quod tam subito ex Theologo non admodum latino, tam dicax Rhetor nobis euaseris, cui nihil tam rectè dictū occurrat, quod non arte tentet deprauare. quale inter plurima est illud, vbi me Græculi nomine bis naso suspendis. mirum quòd non addideris esurientem, cum ego vocem scripturæ Ἀρχιερεὺς, ex Capite quarto Hebr. non sine causa prætulerim latini codicis vocabulo, id quod vel elementarius quisquā facilè possit intelligere, proinde nequaquā hoc nomine tanquam vanus ostentator græcitatis traducendus eram.

Sed iam Christi exemplo calumnias negligere incipis, doctrinā verò vis tueri, vtrunq; nimirū pari fœlicitate præstaturus, vt videbimus.

Primo itaq; sub meo titulo acriter flagellas Paulū, qui Christū an aliquanto q̃ tuus sermo habeat efficatius, ausus sit commēdare Ecclesiæ, tanq̃ caput membris præsentissimū: moxq; bellus artifex sumpta vtriq; occasione à capite inuisibili ad visibile descendis, cuius prædicandi tibi longè maiorem curam esse declaras. hîc ergo in tua harena non sine delitiis versaris, facisq; nobis tua illa sublimi authoritate Ecclesiam visibilem, quā nos miseri et indocti homunciones hucusq; credidimus, inter articulos fidei tanquā inuisibile corpus inuisibilis capitis.

Deinde affingis ei portentosum de tuo capite caput, quod scripturæ ignorat dicentes. Nemo glorietur in hominibus, omnia

enim vestra sunt siue Paulus siue Apollo, siue Cephæ, nos aut Christi; et tamen scripturas quasdam mirando quodam stupore, tanquā tuæ sententiæ patrocinantes adducis, quæ nihil prorsus habent cum capite tuo quod somnias comune. Vt enim donē tibi Petrum in scripturis vbiq; significare Romanū Pontificē: rem scilicet absurdissimam, et scripturæ priscis interpretibus incognitā, tamen quo modo tu pascere, et clauibus acceptis (id est, Euangelii verbo) soluere credentes, ligare incredulos, imaginaris idem esse, quod caput visibile esse, vt ne

Matth 16 dicam, quod confessio Petri, omniū est Apostolorū, vt ex interrogatione ad omnes facta liquet. Proinde etiam promissio illa ibidem Petro facta, omnibus post Apostolis præstatur. Joannis 20. et Ecclesiæ. Matthæi 18.

Joan: 21 Similiter q̄d trinū illud Christi verbū ad Petrū, plærumq; à patribus Ecclesiasticis, ad imbecillitatem Petri, qui ter negauerit, non ad primatū aliquem refertur. Sed neq; licet intelligi Petrū his verbis statui vniuersalis Ecclīæ pastorē, non solum quod nulla velit Chrūs inter suos Apostolos maio-

Gala: 2. ritatem, sed etiam quia aperte tribuitur Petro Apostolatus Circumcisionis, Paulo verò Apl̄atus gentiū. Qua igr̄ fronte facis tu nobis Romanū Pontificem, vel petram, vel Eccām contra quā portæ inferorū præualere non possint? Missas fac quæso tandem istas nugas dudum ex omnibus theatris explosas, et ad saniora animū adhibe. Non negamus tamē Romano Pontifici suum quendā humano consensu inter Epōs primatū, modò eo rectè vtatur. Caput verò et fundamentū Ecclesiæ aliud non nouimus, nisi Christum. Satis benè habet

res Pontificum, si sunt inter membra huius corporis. Non est quod vicaria capita esse laborent, nisi velint esse Antichristiana. Vide nunc obsecro, quam male quadret, cum tu impatienter feras me ex Paulo plenius tractantem Christi ascensionem, quam tu tractaras: et tamen ferendum te putas, qui tam multa Paulo de alieno illo tuo capite superaddideris.

Deinde quod ad parabolam attinet, de operariis in vineam missis, dum veritati non cedis, eo delaberis, ut operarios illos primo mane in vineam conductos, quos tu Prophetas priscos intelligis, cogaris damnare, tanquam murmurantes, inuidos, de suo opere prae aliis gloriantes, et ex primis facere nouissimos, id est, nullos, ac vocatos quidem dicere, verum non electos. Vides igitur, quod nihil ad missionem praedicatorum haec parabola attineat, et quam recte ego tractarim eos, qui prae caeteris gloriantur se pondus diei et aestum portasse, qui ex primis fiunt nouissimi.

Praeterea nimis quam ridiculus est conatus tuus, dum Paulinum illud de exuendo veteri, et induendo nouo homine, tanquam recte abs te vsurpatum cupis tueri, quasi tu possis Allegoriis et figuratis scripturae locutionibus quemuis sensum induere, et sic in scripturis ludere ad libitum, cum alias vbique occinatis nobis patrum interpretationes amplectendas, non in exoticum sensum detorquendas scripturas.

Magis etiam inepta sunt quae sequuntur pro vindicanda

Episcoporũ et Cleri Spiritualissima spiritualitate. quibus equidem ex animo Christi spiritũ opto: sed pernego sic ludendos esse fictis nominibus, immò contemnendos ab eis alios Christianos.
Audi igitur quàm bellè rhetoriceris hoc loco, et quàm fortiter me imperitũ Rhetorem (id quod libenter ignosco) constringas. sic enim ferè colligis. Petrus nos omnes vocat regale sacerdotium: et tamen sunt externi Reges quidam et Duces ab interno illo Regno longè diuersi, quibus iubet obedire scriptura. Par ergo ratio est vt in sacerdotibus, sic etiam in spũalibus.
Iam vt praeteream, quae de Christianorũ Regno, philosophicè magis quàm theologicè dicis, et quod planè communi sensui repugnat, esse spũales externos, vt neutiquã simile sit de Regibus et sacerdotibus. hoc tantũ dico. Apostolos loqui de Regibus et Magistratibus externis, nullo christianismi respectu: nempe etiam si non sint Christiani, vt tum erant plerique omnes vt longè distinctum sit hoc mundanum Regnũ, à Christiano Regno spirituali. Si itaque ad eundem modum externos sacerdotes et spirituales vos quoque vocari permittis, non repugno. quippe qui in Christi Regno, neque veri sacerdotes, neque spũales sitis, nisi quatenus à viis vestris declinantes, ad eam vnicam viam vertamini, qua sola ad spiritum mortificantem et viuificantem peruenitur. Quid igitur delectaris prophanis vocũ vanitatibus? ignorat scriptura alios spirituales, quàm qui spũm DEI habent. ignorat post Christum aliud quàm spirituale internũ sacerdotium. Verùm externos nouit ministros verbi,

quorũ

quorum Ordines enumerat Apostolus, sacerdotes aūt seu sacrificulos Eph:4
non nouit. Proinde vehementer miror, qua fronte tantū Mona:
chorum. viccariorū. Canonicorū. Epōrum, gregem, audeas hoc
nomine venditare Ecclesiæ, quòd spūalia seminent: ideoq; digni 1 Corin:9
sint qui vicissim carnalia metant. His scilicet authoribus discamus
Paulinas sententias interpretari, hoc est veterū et Ecclesiæ inter:
pretationem sequi.

Post tibi vehementer places, vbi vniuersum scopū, vt inquis, philoso:
phiæ nostræ versas et conuellis, nempe de abrogato Iure veteris
sacerdotii, de matrimonio præsbiterorū, de spoliandis templis. Dicisq;
hanc cantilenam tibi frustra cani, nimirū cui cordi est quęstuosum
illud sacerdotiū, nondum forte displicet impurus coelibatus. ac pulchrū
videtur in templis et aris, aucupia quædam, tanq̄ in areis exercere.
At hoc est quod ego doleo, vos tam obturatis esse auribus et animis,
vt hæc crassa non velitis aut possitis capere. Sic autem efferuescis
hoc loco, vt nullā prorsus rationem habeas eorū quæ ego hic scripsi.
sed nescio quem aliū antagonistā oppugnes imaginariū. Nam
ego expresse verbis concedo, spiritalibus istis, quos vocas, comu:
niter cum omnibus Christianis, quouis iusto titulo, quantaslibet
possessiones etc. Quanta igitur, bone DEVS, calumnia est, vbi dicis
eò tendere nostrū Euangeliū, vt paulatim etiam omniū secularium
Ordinum, prouentus et bona hoc prætextu inuadamus, et quòd nihil
horum, quæ de vera missione, contra empticiā vestram dixi, in nouos
Euangelistas, vt vocas, conueniat, sed quòd hi verè sint, qui sua quærāt
etiam per seditiones et sacrilegia.

Porro perquam bellum est, quod in hoc Articulo vestras decimas
Matth. 23 Christi verbo confirmas, haec oportet facere illa non obmittere. quin
potius illud adyciendum consulo. ut instructiores sitis, nempe.
Matth. 5. Nisi abundauerit iustitia vestra plus quam scribarum et pharisaeorum etc.
Ergo vbi illi decimas, primitias, et alias oblationes exoluerunt
sacerdotibus et leuitis oportet etiam Christianos plura suis reddere sacrificulis. Sic sic agite partes vestras. imponite onera
grauia hominibus, et percutite conseruos vestros, quia tardat
venire dominus.

Capite 4. Locum Trenorum fateris te contra Prophetae sententiam vsurpasse.
sed licere id tibi, oblitus, quod germanam scripturae sententiam
iuxta patrum traditionem censes alioqui seruandam omnibus, et
nihil suo Marte addendum. Caeterum quod pergis agere patronum lapidum et lignorum, quas primo Ecclesias, nunc literatior
factus, templa vocas: nihil moror, cum nihil responderis ad
Actuum 7. ea quae sunt copiose contra templum illud Hierosolimitanum
à Diuo Stephano dicta. vt certe ad illius imaginem non
possis nostra templa referre, nec scripturae locos de eo templo
dictos nostris templis aptare. Quasi vero lex hoc modo vmbram
habuerit futurorum bonorum, vt vnum externum apud Judaeos
templum, multo plurima apud Christianos praefigurarit. quod
certe ridiculum dictu fuerit. I nunc et friuolis captiunculis constare dicito noui Euangelii Rhetoricen, aut si mauis
increpa Apostolos, qui nihil tale de nouis templis prodiderint,
re scilicet tam necessaria. Sed repeto tamen hoc loco ea quae
ante dixi, de templorum apud Christianos vsu.

Vbi ad secundum sermonis tui Articulum asserendum accin-
geris, fiunt posteriora deteriora prioribus. Sic enim patrocinaris
traditionibus; vt Christus frustra dixerit praedicandum Euan-
gelium, et quaecunque ipse praeceperit. Cur igitur finxisti te hoc
verbum explicare, quod omnibus modis impugnare statuisti?
Nam in eam sententiam vteris alio Christi verbo. Super Ca- Matth. 23
thedra Moysi sederunt scribae et pharisaei. quaecunque dixerint
facite. etc. quasi scilicet, siue Christum, siue quidlibet praedican-
tibus indiscriminatim auscultandum sit, vt iam non opus sit
attendere à falsis prophetis. Sed nescis quid sit sedere
super Cathedra Moysi. Nempe docere legem DEI, non suum
verbum, vt est eadem sententia Deutero. XVII. Alienos
enim non audiunt oues. Quod autem negas tradi-
tiones humanas in Ecclesia regnare potuisse inuito Christo. quid
aliud est, quàm negare DEUM viuum esse et omnipotentem?
nisi omnia in mundo, aut si mauis Christiano orbe gerantur, iuxta
ipsius legem et voluntatem? An mendaces facimus Christum
et Apostolos, qui non semel talem nouissimorum temporum caecitatem
fore praedixerunt. Coeperunt autem nouissima tempora, à praedicato
statim Euangelio, viuentibus etiamnum Apostolis, vt Joannes
aperte testatur, ne sera nimis secula imaginemur. Verùm dicis
te quoque cum Christo improbare traditiones verbo DEI aduersantes.
tales autem nequaquam esse vestras Ecclesiae vniuersalis tradi-
tiones. Hic ego respondeo. Si traditiones sunt huiusmodi, vt verbo
DEI non aduersentur. id est. verbi testimonium habeant, iam non
sunt traditiones neque contemnendae, neque ego puto nobis vllam
de talibus esse controuersiam. Si verò praeter scripturas sunt,
iam satis contra scripturas sunt. Nam huic verbo, tanquam DEI

testamento, nihil licet addere, nihil auferre. Quod si iuxta scripturae Canonem omnia omnium hominum verba, scripta et consuetudines, in his quae religionis sunt iudicari oportet, id quod plurimis locis testatur ipsa scriptura. Testantur etiam Ecclesiastici patres, certè non obscurum erit quales sint venales indulgentiae Romanenses, delectus ciborum, lex coelibatus clericalis, quaestus ex mortuis; vota monastica et similia. Et miror an horum aliquid audeas Ecclesiae vniuersalis traditionem appellare, pro quibus tamen hodie ferè saeuitur, dum interim diuinae legis contemptus pacienter tolleratur, vt nemo negare possit traditiōes pluris fieri ab istis, quam DEI praecepta.

Actorū 15

Pulchrè verò nobis arma ministras contra tuas traditiones vbi primum Apostolorum Synodum citas, quae leges ad pacē eorum temporis idoneas praescripsit authore Spiritu sancto. Hîc patienter audias obsecro, si forte det dominus, vt veritatē agnoscas, primum nihil valet illatio. Apostoli siue Prophetae fuerunt homines, et scripserunt ac tradiderunt nobis multa, quae ex Spiritu sancto non dubitamus. Ergo idem sentiendum de posteris. Nam hîc reclamat vniuersa Christi Ecclesia, quae de omni aliorū verbo et spiritu iudicat, secundum Prophetas et Apostolicas lrās. nequaquam aût contra. Vnde prorsus impie scribis, vbi innuis, posteris Ecclesiae proceribus (sic enim loqueris) non minus fidei habendum quàm Apostolis. Secundo obserua. quod Apostoli iuxta scripturam (quod tu cur neges nō video) eas leges condiderunt, subycientes se legis abrogatae seruituti, in imolaticiis, suffocato et sanguine, vt ad tempus seruirent infirmis, qui tam subito à diuina lege auelli non poterant.

Prætereà in confesso est eam Ap̃licæ Synodi sanctionem nõ ha:
buisse tum diuturnũ robur in his quæ intrant in os discernẽdis.
sed tantum ea parte qua prohibetur fornicatio, cùm ea lex non sit
ex ceremonialibus. Proinde etiam Paulus huius constitutionis
Synodalis ferè interpretem agens, solam fornicationem vetat,
cætera quæ ad cibum pertinent rursus libera facit. 1 Cor: 6.
Hinc ergo disce quantum ponderis habere debeat meræ humanæ
traditiones in Ecclĩa. Neq; tamen hæc eò pertinent, vt tu calumniaris,
quòd velimus vnicuiq; licere quod libeat. An non putas igr
ad licentiam malorum frenandam sufficere leges DEI, et Ciuiles
insuper leges ac Magistratus gladium, quæ omnia sũmo studio
cõmendamus. Sed qui hoc crederes, cùm appellas
verbum DEI ipsissimũ errorem, cui soli non sint subyciendæ con:
scientiæ, nisi iuxta procerũ Ecclesiæ iudicium et authoritatem
intelligatur. Ô vocem non Ep̃o sed Sathana dignam. Nolũt
hoc Ecclesiastici patres, id quod ego abundè docere possum.
nisi fortè vos illi proceres estis, quorum iudicium quale sit in scri:
pturis nemo ferè est qui ignoret. vt non immeritò dicamus sermonẽ
DEI vobis deesse; ac proinde periculum esse de virtute. quãtumuis
etiam clametis vos esse Catholicos, nos verò hæreticos iudican̄tes,
liberos Christi seruos secundũ vestras traditiones, cùm nobis
non permittatis vestram peruersam doctrinã et impiã conscien:
tiarum Tyrannidem prodere Ecclesiæ, secundũ scripturæ iudiciũ.
Nam paucos esse puto, eosq; non probo, quos iuuet priuatã cuiusq;
vitam publicè insectari, neq; tamen ideo verbi minister pro male:
dico habendus est, si ex scripturis publica omnium ordinũ vitia
corripiat, cùm sit constitutus super gentes et Regna, vt euellat,

et destruat, disperdat et dissipet, aedificet et plantet. Quantum autem poenituerit Paulum verbi sui durius in summum Pontificem dicti, tu videris. Equidem puto Paulum non ignorasse quis haberetur in Concilii consessu Pontifex, sed pro summo sacerdote eum non agnouisse.

Quae sequuntur de loco Pauli. Omnino auditur inter vos fornicatio etc. vere sunt Episcopalia, id est, authoritate ordinaria dicta: alioquin nihil habitura ponderis. Audes enim primo conuicium appellare, quod ego verissime dixi, nempe hoc Paulinum abs te esse adulteratum, et alio longe detortum quam voluerit Paulus, id quod vel tu ipse negare non potes. Sic scilicet tractandae sunt scripturae, iuxta Ecclesiae authoritatem, id est, vestra capita. At qui dicis, cur non appellarem ista noua coniugia, inauditam fornicationem, quae a Christo nato nunquam sunt audita, quam in istis nunc Euangelistis? Nae tu probe tenes historias omnes, et nosti annales non secus atque tuos digitos. Verum audi rem hanc, quod minime putaras, longe aliter habere. Primo, Monachorum olim institutum et viuendi ratio, nihil pene habuit commune cum hodierna, et proximorum aliquot seculorum, monastice. id quod vel ex solo Hieronymo satis colligi potest: et non tacuit in Annotationibus suis Erasmus Roterodamus. Deinde quod ad praesbiteros attinet, Ecclesia annis plus mille post Christum passum in vsu habuit eorum Coniugia, etiam post ordinationem contracta. Siquidem notissimae sunt historiae apud Sigibertum: item Ottonem Episcopum Frisingensem, et insuper apud Naucleum recentiorem, qui rem accuratius ex Hirsfeldensis Monachi Chronicis persequitur, de Gregorio Septimo, qui reclamantibus praesbiteris, et ex scripturis rei periculum indicantibus, primus coepit exigere hunc

coelibatu. statuitque ne quis deinceps maioribus ordinibus iniciaretur, nisi primum abiurasset contrahendum matrimonium. Cum itaque multis annis repugnatum esset huic legi à spiritu errorum profectae, ut Paulus praemonuerat, tandem praevaluit caecitas et habendi amor: eoque dementiae redacti sumus, ut creditum sit hanc coelibatus legem à Calixto quodam priscis seculis latam esse. immo etiam plus delirantes Theologistae dixerunt, ordinem et matrimonium esse sacramenta incompatibilia. Jam vide quale sit hoc votum quod tantopere iactas, impiè scilicet exactum et stultè promissum ab his quibus non est datum continere, non secus atque volare. Hi verò quibus hoc donum contigit consiliis Pauli, quae tu contra te citas, duci debent. non voto astringi. quando Apostolus Paulus non audet illis iniicere laqueum. Longè igitur diversum est continentiam commendare his quibus est datum: qui tamen et ipsi coniugium amplecti possent, et ferre legem continentiae in tam numerosum hominum ordinem, eundemque ociosum et saturum, qui quàm sint hoc dono praediti, quàm absint ab inconcessae libidinis periculo, totus orbis Christianus novit. Et tamen hic libenter conniuent Episcopi, ubi votum cum divinae simul et humanae legis transgressione violatur, ut planè pro non violato habeant. Ubi verò divina lege iubente, et humana vetante, DEO plus obeditur quàm hominibus, proque servanda castitate coniux ducitur, ibi votum hoc pessimè violatum est. Hîc animadverti oportet pro honore Ecclesiae, hic subinde novae poenae inveniendae sunt, ut haec nova haeresis tollatur. Ô tenebras plusquam Aegyptias.

In fine ne videaris illud Pauli de proscripto à Galatis Christo, non suo sensu tractasse. Multa dicis et nihil non intelligis. intelligendumque doces in verbo Christi. hoc facite: nempe, conficite, offerte, sumite,

et tamen nondum sequitur proscriptum esse Chr̃um, quando ven͛le
Sacramentum Eucharistiæ non reponitur in sacrariis, nisi tribus
verbis prædictis, addas hoc quartum, reponite, quod eadem autho:
ritate facias licebit, qua cætera dicis et facis. Sed unũ interim
quæro abs te, num Chr̃us in cœna se sacrificauerit, quod certè nõ
dices. Quid itaq; nos facere audemus, quod ipse tum non fecit?
Nam quod in Cruce pòst fecit sacerdos pariter et hostiá, quis hominũ
quæsò faciet? Alterum superest, ut si unicũ hoc sacramentum
unica tantũ ratione, semel à Christo institutũ offerri seu sacrificari
debet, necesse est, ut nullo discrimine ab omnibus sumentibus
sacrificetur. Aut quod res est, si à populo non offertur, certè neq;
à præsbiteris offertur. Memoriá verò sacrificii illius
unici hoc sacramento nobis cõmendatam non ignoramus.

Jam opinor ex bona parte patere, modò iudex contingat medio:
criter æquus, uter nostrum melius ad rem scribat, uter germano
sacræ scripturæ sensu nitatur. Vincit, veritas, nõ opinio neq; cõsuetudo.

Ioanni Poliandro

Petrus Epus Lacedemonensis

Compares tandem, Cui sermonē meum corrigere, et Censoriā virgulam in me sumere visum est. Atq; ita compares, ut post præfatam, ceu vir Apostolicus, gratiam et pacem à dño, post R^ndas paternitates quas intermisces, post amorem quem in me prætefers, huc tandem tua omnis redit farrago, ut ego malum sermonē meū peius defenderim. Tu libellum meum sauciū, et apostematibus scatentem miseratus curandum susceperis. et mea vana, tua veritate medicatus sis. Ego furiosus æger, tu salutaris medicus. Ego ineptus, insulsus, somnians, imaginans. deniq; vocem nō Episcopo sed Sathana dignam. Tu de scripturis, deq; germano carū sensu veluti ex Tripode pronuncias. Talis est igitur gratiā et pax à te præfata, qualis fuit illa, Aue rabbi. Et qui Poliandrū inprimis vocauit, rectius Poliandrion, dixisset, tam pulchrè competit in te illud. Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolosè agebāt, venenum aspidum sub labiis eorū. Et proinde nolo tecū amplius contendere hac Rhètorica mi frater, habeto hanc palmā in solidum, quam et ante tibi contuli. alioqui quod ad rationes tuas attinet, quid facilius fuerit, quàm omnes in vniuersum tuo ipsius spiritu difflare? nempe hoc perperam est dictū, illud ineptè adductū, id non ita intelligi debet, non eorsum dixit Christus, non hoc voluit Apostolus, et id genus solutionibus vestris. verū ne tuo more iactare victoriā possis, meq; non quasi pertæsum tuæ, sine modo et ratione, miscellaneæ, sed veluti prostratū in triumphū ageres, neuè vlterius te excruciares euoluendis tot libris, quos per hos dies excussisti, et in compilandis his neniis, quas, disperea,

si ipsemet intelligis. huc vnum cardinem tibi proponendum duxi: in quo omnis concertatio nostra vertitur. hunc mihi nodum ante omnia dissolue, de reliquis facilius inter nos congruet.

Aut clarum est per se verbum Dei, aut interpraetatione indiget? si clarum est, vnde tot haereses et scysmata. quae ab initio hactenus fuerunt, nascebantur? Ad quid tot Commentaria et Annotationes? quae cum a priscis clarissimis viris aedita sunt, tum a vestris Euangelistis assidue aeduntur? vel vt ad nos ipsos rem refferam. Vnde haec inter me et te disceptatio? vterque enim nostrum verbum DEI citat, et vterque alter alteri male intelligere et perperam interpraetari videmur. Si vero est vt interpretatione indigeat? Cui id Juris facies? Si omnibus, nihil prorsus certi habebimus, quot enim capita tot sensus. Si aliquibus, id quis deliget? quis, quod rectum et germanum est, discernet? Scriptura non potest quam pro se quisque allegat, et in suum sensum trahit. Spiritus non minus, quem quisque iactare potest. et saepe fit, vt spiritus Sathanae in Angelum lucis se transformet. Quo itaque ego te, aut tu me rediges sine scopo et iudice? oportet enim aliquem esse disputationis finem. igitur ter quaterque aio et assero. Verbum DEI absque authoritate iudicio vnius Ecclesiae, vniusque in Ecclesia vice Christi praesidentis, ipsissimum esse errorem et haeresim. I nunc et stolide vociferare. O vocem non Episcopo sed Sathana dignam. Nam vt in veteri lege, non scriptura fuit Judex, non spiritus, sed summus sacerdos, sic et in nouo testamento, et in Ecclesia sancta Catholica, vnum caput visibile, vnum pastorem, vnum Judicem recte asserui. non de meo affingens. vt garris, sed testimonio Euangelii fungens, sed Actis apostolorum probans. Sic enim

Actuum 15 Petrus de sua ipsius in Ecclesia et scripturis praefectura et iudicio

testatur, quod ab initio ordinatū sit, ut per os eius audirent gentes
verbum Euangelii crederentq;. Testatur idem Cyprianus simul
antiquissimus et sanctissimus author, non aliunde oriri hæreses
nisi cum sacerdoti DEI non obeditur, neq; unus esse in Ecclesia
vice Christi creditur, idq; de Romano ait pontifice. Eiusmodi sexcenta
testimonia clarissimorū scriptorum et Conciliorū adducere tibi
possem, ut vanissimū sit quod futiliter, ut reliqua omnia, dicis re
esse absurdissimā, et priscis scriptoribus incognitā, quod de visibili
et ministeriali in Ecclesia capite protulerim. Hanc meā, immo
totius Ecclesiæ Catholicæ, sententiam conuincas primum, et tuā
tuorumq; Cynicorū meliorem esse, non contemptu et conuitiis,
sed ratione et authoritate, sine qua hactenus cornicatus es, doce:
aut potius de Constructione, qua tibi opus est, quam de Sacris
literis grammatista disputes.

Ioannes Poliander

Rndo patri Petro Epo Lacedemonen. Gratia et pace.

Tempus est, vt vela contrahamus pater Rnde. Eo enim exit dispu-
tatio nostra, vt ex gratia et pace fiat, Auc Rabbi, ex Poliandro
Poliandrion, et vt tandem magno supercilio me nihili hominem
in scholas detrudas ad Constructiones discendas, cum tamen
mihi quoque licuerit, aliquando, si libuisset, magno Episcopo esse
à suffragiis, non secus atque tu nunc es, Sed nihil refert Poliandrum
contemni, modò inuicta stet solida veritas quam scripsit. Nam
nihil planè eorum quæ in meis scriptis sunt confutasti, nec cofutabis
vnquam. Sed cumprimis pulchrum est, quod dicor me excruciasse
per aliquot dies excutiendis libris, quodque emendicatas illas
nenias ipse quoque non intelligam, cum hæc omnia quæ ad te iam
tertio scripsi, tredecim nō amplius horis absoluerim, nec vllis sum
in hac re codicibus præter Biblia, imò ne comitatus quidem aliis
libris excepto vno exiguo, in quo mea manu has Cypriani sen-
tentias inter cætera notatas habeo, ex quibus tu vnam in hac no-
uissima charta tua citas particulam. Quid enim ad me, quòd ea
tu, quæ ante scripsisti serò ad me peruenerunt, et mea quoque inuicem
æquè serò ad te perlata sunt, Nunc autem compendiosius rem curabo,
et paucis, ad nodum, quem mihi proponis respondeo. Eum enim
sic formas nectisque, vt planè sequatur inutiles, immò fugiendas
esse scripturas. Nam cum patrum interpretationes non ad omnia
suppetant, deinde nō raro in explicandis scripturis inter se dissentiant,
sæpè etiam idem author à seipso dissideat, vt non sit vnde certam

opem

opem petere possis. Quid igitur reliquum est quàm vt abyciendæ sint ex omnium manibus scripturæ, quippe quas noxium sit tractare sine patrum interpretatione, vt scilicet, sublato hoc Canone, liberè doceat Sathan quæ velit. Verùm longè aliud sensit Augustinus cùm dicit. Non audiamus, hæc dico, hæc dicis, sed hæc dicit dominus. Sunt certi libri dominici, quorum authoritati vtrique consentimus, vtrique credimus, vtrique seruimus, ibi quæramus Ecclesiam, ibi discutiamus causam nostram. Non dicit eamus ad patres. Non habet scripturam tam suspectam, vt nunc fit. Quæ enim obsecro scripturæ culpa est, quòd multi ea abusi sunt et hodiè abutuntur. Igne quid vtilius, ait ille, si quis tamen vrere tecta apparat, audaces instruit igne manus. Sed nonne idem periculum erit in patrum scriptis.? An potuerunt illi cautius scribere, quàm spiritus sanctus in scripturis canonicis, eadem igitur ratione neque patres legendi venient. Porrò vt nihil sint ea quæ dixi, hoc vnum tamen expende, quòd hac ratione scripturas facimus Ecclesiæ prorsus mutiles. Ante mille annos, vbi vix in vno angulo erant Origenis Commentarii quidam pauculi, et ante Origenem ferè nulli. Præterea vel in hoc certamine nostro facilè liquet, expensis tantùm vtrinque scripturis, quas diuersa ratione tractamus, ab vtra parte stet veritas, etiam vt nullæ vnquam scripturæ interpretes, vel iota nobis reliquerint, et docebit tamen simul res ipsa, patrum quoque Interpretationes, meæ sententiæ suffragari quantumuis tu solo titulo patres iactes et ecclesiam. Repeto igitur nunc quod nuper dicebam te coram, in conuiuio principali, proferendos esse aliquot scripturæ locos, in quibus putetis nos à vero, atque adeò ab Ecclesiæ sensu aberrare. vnde natum sit aliquod erroneum dogma in Ecclesia DEI, tum collatis vtrinque rationibus, facilè iudicari posse,

vtra pars eos locos rectè intelligat, quantum valeant patrum interpretationes, et quò inclinent. Sed dum hæc omnia fortiter contemnis, eò rem deducis, vt tenebræ sint scripturæ, nihil possit Spiritus, nemo fidelium quicquam diiudicare queat aut debeat, sed ex vno capite visibili pendeamus omnes. Hic quæso sine, vt ex imagine veteris summi sacerdotis quem tu citas, tecum agam, donabo aut tibi interim quod tu fingis, nempe veterem illum ἀρχιερέα, typum gerere summi pastoris visibilis in nouo testamento. Iubetur itaque
Deute. 17 summus sacerdos ille Leuiticus audiri, si secundum legem DEI dixerit et docuerit. At quid dices de summis sacerdotibus, qui cùm aliàs, tum Heliæ temporibus et Christo in terris versante, populum seduxerunt. Non ignoras eum qui dicit. Cæci sunt et Duces cæcorum. Et satis testantur prophetæ, qualem sæpè pastorem ira DEI in terris suscitare soleat. Quid igitur in homine tanquam baculo harundineo oues Christi niti doces? Proh quàm sæpè experta est Ecclesia istos summos pastores, et scripturis et spiritu destitutos, ac minimè ad pascendum, id est, docendum verbum, idoneos. Ex his itaque quid quæso petat ouicula Christiana? Nunc iudica tu ipse, quàm piè dicas, verbum DEI esse ipsissimum errorem, si non accidat vnici illius in vnica Ecclesia præsidentis lux et magisterium. Nam eò tandem videntur tua tendere vt æquè à patribus ecclesiasticis deficias atque à scripturis.

Sed noua argumenta adfers pro tuo illo visibili capite, nempe locum Actorum XV. et Cypriani testimonium, quasi verò nihil contra te faciant, quæ ego contra hoc caput, inuicta aliquot argumenta in superioribus scriptis adduxi. diluam tamen et hæc. Vnde quod ad locum attinet in Actis. Nequaquam dicit Petrus,

se solum à DEO electum, vt omnes gentes per os eius audirent verbum DEI (nam eo intellectu tibi pro tua sententia confirmanda opus esset) quandoquidem id apertè repugnat his quæ tu fortiter transiliisti, ex Secundo Capite ad Galatas, à me citata de Apostolatu Petri. Insuper contextus in Actis et res ipsa satis indicant nihil aliud ibi dicere Petrum, quàm quòd suo ipsius exemplo eos studet compescere, qui putabant incircumcisos omnibus modis ab auditu verbi DEI, et salute alienos, dum indicat, quid diuino monitu iussus Cæsareæ apud Cornelium gentilem aliquando fecerit, vt est Act. X.° Esto igitur etiam de hoc loco iudex, an non eundem in sensum alienissimum detorseris. Sed talia discuntur ex Roffensibus. Cochlëis et Emseris.

Neque verò pro te facit Cypriani testimonium. Loquitur enim Cyprianus de singularum Ecclesiarum pastoribus seu Episcopis: nec nec vult vt in causis emergentibus Romam curratur, ex alienis Diocæsibus, quando singulis pastoribus sua gregis portio sit asscripta. quam regat, inquit. vnusquisque et gubernet, rationem sui actus dño redditurus. Vt item hæc omnia in Epistola ni fallor Tertia primi libri, quemadmodum et alio loco dicit. Neque enim quisque nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit. etc. Deinde non est quòd putemus Cyprianum aliter loqui de obedientia vnico illi sacerdoti præstanda, quàm quatenus doceat legem DEI, et faciat iudicium conscriptum. Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam, et legem requirent ex ore eius, quia Angelus domini exercituum est, id est. non sui verbi aut præcepti Nuncius. Nam si pastores ignorauerint intelligentiam et repellant scientiam, vt in Prophetis passim taxantur. repelluntur et ipsi à domino, vt obediendum eis non sit.

Desine itaq; nos à scripturis ad hominē abducere, ne videaris teipsum magis quàm Christum prædicare. hic finem facio. Cæterum si quid vel in his vel superioribus scriptis meis obscurius videbitur, id cogita breuitatis studio accidisse. et quiá nō omnia censui explicanda, contentus quædam indicasse tantùm, eò quòd mihi res sit cum Episcopo non cum puero.

Rectè valeat in chrō Rnda
Ptas tua, et eiusdem Spiritu
veritatem agnoscat.

Ioanni Poliandro :~

Petrus Suffraganeus Plocensis.

FVturū sciebam metiens te pede tuo, vt constrictus dilemmate meo, non habiturus esses quod responderes, præter solitum tuum Sylogismū. Non hoc vult Paulus. Non facit pro te Cyprianus, quē adduxisti. Scriptura multi abutuntur, Nihil in meis scriptis confutasti, et cætera id genus. Quibus tam argutè expedis te ex hac nassa in qua hæres, vt etiam magis ac magis teipsum constringas, Nam cùm tu pergis dicere me non rectè id atq; illud quod adduco intelligere, hîc et illic perperam interp̄tari. Ego vicissim idem tellū in te retorqueo, resq; agitur de eodem verbo et eadem scriptura, cùm ego Roffensibus. Coclëis. et Emseris, vt tu vis, quorū vnum tantum conspexi veriùs quàm legi, fulcior, tu Luteris, Pomeranis. Carlostadiis, et Zwingliis niteris, idq; de verbo DEI hoc vel illo modo intelligendo, in quo tandem portu consistet nauigatio nostra, quis deniq; discernet vtra in parte stet veritas? quis cognoscet vbi spiret doctor ille veritatis Spūs sanctus? An non velis nolis confitearis oportet aliquem certū et irrefragabilē Judicem? et eum quidem alium quàm scripturā? Nam quod Augustinū ex Castris nostris in subsidium scripturæ adducis, an nō idem manifestè docet, nihil tecum facere quod citas? Nempe qui et Euangelio non crederet, nisi authoritas Ecclīæ compelleret, Vides vt tuo ipsius gladio te iugulo, atq; hîc nō adimo suum scripturis robur et dignitatem, sed fidem et certitudinem illis esse nego, absq; Ecclesiæ authoritate et iudicio. neq; adeò solus ego, quàm omniū Orthodoxorum consensus. Nam cur Barnabas

Paulus et Barnabas non ad scripturas super quæstione et dissidio de circumcisione, sed ad apostolos et seniores missi fuerunt? Cur illi facto Concilio, non ex scripturis, sed ex sua et spūs sancti sententia pronunciarunt et statuerunt? nisi quod hæc præcipua sit nostra inter fluctus doctrinarũ et opinionum anchora, sic forma baptismi sic Sabbatũ in dominicũ, et multa alia mutata etiam contra scripturas, solius Ecclesiæ authoritate.

Jam quod errantes plærosq; patres, plærosq; inter se dissidentes mihi obtrudis, et hæc quidem oĩa ad dilemma meũ te magis stringendum faciunt, nempe propter errores et dissidia, vnũ caput et vnum iudicium esse oportere. Quod item doces in Cathedra Moysi sedentes iuxta legem tradere et pronunciare debere; id quamuis addere sit ad scripturam, ingens apud vos piaculum, tamen vt tibi id donem, cum alter dicet proditũ aliquid præter legem, alter iuxta legem contendet. an non ad hoc ad dilemma meũ? Obijcis pastores seductores et duces cæcos. id si ego vicissim in pastores et duces gregis vestri reijcio, nonne id quoq; ad dilemma meũ quo irretitus teneris? quamuis ineptũ iuxta ac impiũ fuerit, errorem singulorũ, errorem esse omniũ, et lapsus humanos aliquorũ, lapsum esse totius Eccl.æ dicere. Sic enim perfidia Judæ, et peruersitas quorundam prophetarũ totum nobis fundamentũ apostolorum et prophetarũ subrueret. Labuntur Pontifices et doctores plærique. Errant duces et pastores aliqui, sed non labitur petra fidei, non errat Ecclesia supra petrã ædificata, columna et firmamentũ veritatis vt ait apl̃us.

Quoties tibi dictũ vis, omnẽ Pontificem ex hominibus assumptũ, pro hominibus constitui, et offerre debere, quemadmodũ pro populo

illa etiam pro semetipso pro peccatis. Apparet probè quam in priscis
scriptoribus sis versatus, qui hoc seculo primum vitia regnare putas,
quasi vos ipsi ac duces vestri prorsus absque peccato sitis, vt liceat
vobis lapides in nos et duces nros tam audacter proijcere. Negas
id primum in Actis sensisse, quo ego nitor, vt per os eius audiret
gentes verbum Euangelii, crederentque. At ego me rectè niti aio,
vt verba indicant, igitur et hoc ad dilemma meū. Ais nihil
à me responsum ad id quod de tabernaculo citasti. Lege caput   Act 7
VI et VIIm Paralip: II, et illic, ni Midas sis, germanam inue-
nies responsionem. Cyprianum exponis de cuiuslibet Epi
in sua diocesi authoritate, et nescis ad quem ille scribat, et quid
in ea Epistola tractet. quare lege Epistolam ipsam ad Cornelium
Papam, et cognosces tute, quàm impudenter hunc sensum sis com-
mentus. Quid si Arnobium tibi obijcio scriptorem pariter
antiquissimum, qui Sedem Petri, Sedem Romanam scribat, à
qua qui discedit, fontem aquae viuae amittit. Ita enim ait vir
ille magnae apud priscos omnes scriptores authoritatis. Quid
hîc comminisceris? quo pacto te euolues? id enim aiebas, ve-
teres scriptores nihil Romano Pontifici, nisi quantum et caeteris
tribuisse. Quare age expedi te quantocius ex hoc nexu,
quo te strinxi, nec aliud agas, vel quod à me exigis, tu ipse
potius veritatem agnosce et vale.

Ioannes Poliander

Rndo patri Episcopo Lacedemonen
Gratiam & pacem

NOuissima responsionē tuam Rnde pater, iam iam Gdano abiturus accepi, ac proinde nunc serò, nempe die septimo domū reuersus rescribo. quam morā boni consulas quęso, cùm causę nihil officiat atq; adeò prodesse magis possit, si calore contentionis nonnihil per hanc dilationem remisso, cœperis patientius aliquanto nostra legere, et candidius expendere.

Primū autem constanter adhuc simulas tua tibi fortia et inuicta uideri, nostra verò infirma et confutatione indigna. Nam nō existimo te tam stupidum, quin sentias te vbiq; victū esse. Vt cætera taceā, quibus scripturarum dignitatem, et capitis tui visibilis inane nomē abundè declaraui, certè euidentissima sūt
Actorū 15 quæ de Diui Petri verbis in mediū attuli. Nec minus clara quæ de Cypriani sententia, si quis perlegat totam epistolam, quā neq; è Luteris neq; Roffensibus, sed ex ipso Cypriano petas oportet. At putas tu sententiā tuam egregiè munitum quod Cornelio Papæ inscripta sit Epla: non considerans, quod fratrem vocet eum et coEpum Cyprianus. nimirū primatū eius negans, iterum quod multa in pseudo Epos dicat profecto aliud exigens in Episcopis quā inanem titulum. Insuper quod suos Romā currere nolit iudicii causa, sed singulis Episcopis suam gregis portionem esse ascriptā etc. Nam hæc omnia habet

ea Cypriani Epistola si nescis, cui adamussim quadrat illud Hie-
ronymi ad Euagriũ, vbicunq; Epũs fuerit, siue Romæ siue Eu-
gubii siue Constantinopoli, siue Regii, siue Alexandriæ, eiusdem
meriti et sacerdotii est. Potentia diuitiarũ et humilitas paupertatis
vel sublimiorem vel inferiorem facit. Cæterum omnes Aplorũ
successores sunt. Et leguntur hæc quoq; in Decretis Canonicis
quanquã aliquanto corruptius. Qua igitur fronte, tu nobis aliũ
sacerdotem summũ facis quam Christũ?

Verum erubescere nesciens, rursus occinis nobis veterem tuã
Cantilenam: quod cum vtriq; scripturis nitamur, de sensu aut
non inter nos convueniat, opus sit alio iudice quam scriptura. hac scilicet
ratione conatus caput tuũ visibile supra scripturas collocare.
Ego vero cuiuis pio secundum scripturæ magisteriũ iudicatu fa-
cillimũ esse affirmo: quum tu omnia fere quæ ex scripturis pro-
ferres, adulteres. nempe vt Petrus Aplus Circumcisionis si-
gnificet tibi Romanũ Pontificem, vniuersalem et vnicum
pastorem gentiũ ex toto orbe conuersarũ. Vt pascere et accepisse
Claues sit esse visibile caput Ecclesiæ, vt monstri simile sit quod
Paulus visibili corpori, aptet caput inuisibile. Vt coniugiũ inter
omnes honorabile sit tibi quauis fornicatione peius, vt ex consilio
virginitatis, legem facias. etc. Ad hunc itaq; modum, cum
passim tractes scripturas, adhuc putas errorem non posse depræ-
hendi, sed sequi te potius vnius certi et irrefragabilis Iudicis
sententiam, nos vero quouis vento circumferri.

Sed pergam ordine diluere, quæ tu pergis in hanc sententiã scribere.
Augustinũ dicis à me in subsidium scripturæ adductũ, quod

more tuo in scripturae contumelia fingis, ~~et~~ Augustinus in loco Cittato, dicat se seruire authoritati scripturae. Tantu abest, vt ipse possit aliquid authoritatis scripturis conferre. Incredulis seruiunt haec testimonia non scripturae, quae testimoniu testimoniorum est. Sed perquam bellum est, quod Augustinu gloriaris in vestris Castris militare: cum ille tota via a vobis dissideat de libero arbitrio, humanis viribus et meritis, gra DEI. etc cumprimis aut de scripturae authoritate, quam vnicam religionis nostrae regulam esse testatur, idq praecipue eo loco, quo tibi immodice places. Euangelio non crederem, nisi me Catholicae Ecclesiae commoueret authoritas. Nam ea sententia sic vtit Augustinus, vt quia obedierit Ecclesiae iubenti eum credere Euangelio, atq adeo scripturis sanctis. Proinde nequaq credat, his qui scripturas contemneret, quales tum erant Manichaei. Ad hunc ergo modum imitetur quispiam hanc Augustini sententiam, quia credo Ecclesiae, quae iubet soli Canonicae scripturae necessario esse credendum. Caetera vero omnia secundum hanc diiudicanda a Christianis. Ergo traditiones vestras no recipio neq conscientia meam ligari per eas patiar, quippe quae scripturis non tantum non nituntur, sed aduersantur etiam.

Vide nunc quam bene ex Augustino intuleris fidem et certitudine non esse scripturis absq Ecclesiae authoritate et iudicio. Vt em recte quis dixerit, Christo non crederem, nisi Apostolorū testimonia me commoueret. Ita non recte qui propterea Apostolos Christo superiores et fide digniores esse contendant. cum dicat Chrūs. Ego testimoniū ab homine non accipio, sed propter vos etc Ecclesia igitur dum discreuit olim adulterina a germanis.

neutiquam dedit authoritatem scripturis Canonicis, sed ex earum authoritate caetera quae ex insyncera erant reprobauit. Sed ut largiar interim tibi authoritate Ecclesiae robur et fidem habere scripturas, tamen neque sequetur (quod ego affirmo) eum de Ecclesia non esse, qui sibi aliquid authoritatis in scripturas sumit, quique vel submoto vel eleuato hoc Canone alium Christo omnibus praeponit.

Porro quod de Paulo et Barnaba obycis, ad Apostolos non ad scripturas super exorta quaestione euntibus, quid obsecro ad hanc authoritatem faciet, quam tu Episcopis vendicare contendis? Nam Apostoli non minus solidi diuinae veritatis testes quam Moyses et Prophetae fuerunt, literis mandaturi erant Noui Testamenti verbum, proinde tutum fuit eos audire. At num igitur sequetur, quod posteris Episcopis liceat aliquid praeterea quae scripta sunt statuere? aut eorum quae a Canonicae scripturae Authoribus prophetis, et Apostolis prodita sunt, iudices esse? aut fidem et certitudinem eisdem impartiri poterunt? Et tamen seniores illi in Actis, secundum scripturas, non sine scripturis, ut tu iam denuo temere contendis, in causa abrogandorum Legalium pronunciauerunt. An non ex scripturis pronunciat, qui Christum iubet audiri? At is legis et Prophetarum impletionem nouo verbo statuit in fraternae charitatis praecepto, nulla facta Circumcisionis, Sabbathi, Sacrificiorum, et reliquorum legalium obseruatione. huic verbo sciebant Apostoli nihil esse addendum, idque rursus ex scripturis quare nolunt ullum tale iugum imponere fidelibus. et tamen quae ad tempus imponunt, ea ex scripturis imponunt. Vide igitur vel nunc tandem quam fortiter haec pugnent contra eam quam vobis in Ecclesia sumpsistis praecipiendi et prohibendi authoritatem. et quam pulchre tuo te gladio iugules.

DEinde quod dicis, multa solius Ecc^æ authoritate, etiam contra scripturas, esse mutata. Si de Papistica Ecclesia loqueris, nimium vera esse fatemur et dolemus et deploramus. Si verò de Ecclesia Christi, negamus planè quod fingis. Nam quæ de Sabbato et Baptismi forma, mutatis adducis, nequaquā contra scripturas sunt, nisi tu scripturas scripturis opponas. Quis enim nescit Sabbatum et omnia legalia, per Noui Testamenti scripturas esse abrogata? Sed quod ad Baptismum attinet certum est, quòd Ecc^a substantialem illam Baptismi formā non contra scripturas, sed ex ipsius Christi verbis instituit, cùm ille dicat. Baptisans eos. In noīe prīs et filii et Spūs scti.

CÆterum satis declaratū est, quantumuis tu claudas oculos, quò hæc pertineant, quæ de patribus inter se dissentientibus sibiq; ipsis interdum non constantibus in medium attuli, nempe, vt vno dicente, cæteri diiudicent dicentis verum, et Spiritum
1 Cor 14: ex scripturis, non autem contra, quemadmodum tu fingis, vt multis dicentibus iuxta scripturas, vnus aliquis ex suo capite cuncta diiudicet. Quo modo enim tam stupidus esse potes, quin videas Ecclia^cos patres, de quibus verba facimus, plærumq; fuisse Epos, siue Romæ siue alibi: vt iam tu ipse confessus sis, optimos quosq; Epos et Pontifices, qui vnquā in Ecclesia fuerunt, vnà cum omnibus eorū scriptis iudicandos esse. At nimis quàm absurdum fuerit hoc iudiciū permittere posteris eorū, longè plærumq; deterioribus. Proinde scripturæ authoritati et iudicio subijcienda sunt omnia, sine personarum acceptione.

Sed vehementer miror, quòd aliquanto post dicis, me scripturis de meo addere, cum id solum dicam, quod ipse scripturæ innumeris

ferè locis

ferè locis diligentissimè exprimunt, nempe, docentibus in Ecclesia eatenus obediendum esse, quatenus in Cathedra Moysi sedeant, siue secundum legem DEI dicant et doceant. At frustra tibi pro hac sententia multa scripturæ testimonia coacervauero, cum videam te apertissimos locos supra in hoc à me cittatos, perfricta fronte dissimulare et fortiter contemnere.

Post rectè fateris omnia de errantibus Doctoribus, labentibus Pontificibus, et Ecclesia nō errante. Verum ea parte miserè te implicas, cum ex vno homine fingis Pontificem errantem, et Eccl^am non errantem. Si quidem Ecclesia est, paruulus ille grex, qui Spiritu DEI præditus, DEI verbo atq; adeo ipso Christo nititur. Tu verò portentosis nugamentis tuis facis nobis ex tuo capite visibili, et fundamentū Ecclesiæ, et ipsam Ecclīam. Quis quæso hæc ferret? impia fuerit pacientia, qui tantis impietatibus, non moueatur.

Atq; hîc vides opinor, quam me non vtrinq; capiat, sed vtrinq; soluat dilemma tuum, vbi colligis argutè scilicet. Multi sunt seductores à sinistris, non pauci à dextris. quasi dicas. Nemo se tutò credit hominibus. Ergo à diuinis scripturis ad hominē Romanū Pontificem recurrendum est. cum planè iuxta Dialecticæ rationem et communem sensum, velis, nolis, non hoc quod tu dicis, sed omnino contrariū sequitur, nempe ab hominibus quantalibet vel authoritate vel sanctimonia præditis, ad scripturas recurrendum esse tanq̄ Lydium lapidem, et gnomonem nostræ religionis certissimum, vt ne dicam interim q̄ Eccl^a tua quā iactas hoc ferè peculiare habet, quòd audacissimè abutitur scripturis et parum de illis intelligit, id quod facillimū fuerit, ex plurimis Iurispontificij locis, et insuper ex Canticis et lectionibus vris Ecclesiasticis ostendere, Cur ergo à fonte aquæ viuæ ad hanc Cisternam dissipatissimā mittis sitientes Christi ouiculas?

Porrò de sacerdotis caecutis ut ante. Nam quicquid Epla ad Hebreos,
de umbra veteris summi sacerdotii imbecillioris, et perfectiori
novo Christi sacerdotio habet, tanq̃ corpore. hoc tu, nescio quibus
aptas Pontificibus scripturae ignotis. ubiq; scilicet in tractandis
scripturis tui similis. Eiusdem quoq; farinae sunt, quae paulò post
de templo ex Paralip: contra Stephanum et Paulum citas, non
Gala: 5 secus ac si contra ea quae de Circumcisione docet Paulus. Opponas
XVII. Geneseos caput. Verùm si de utroq; rectius iudicare voles.
Lege Omiliam primam Origenis. Matthaei circa illud. Et occidi
et tertia die resurgere.

In fine à risu mihi temperare nō potui ubi me tantopere urgeri putas,
Arnobii antiqui scriptoris testimonio, cum hoc ipsum sit quod ego
ante testatus sum, ut potè patres saepe inter se dissentire. ergo omnia
ex scripturis diiudicanda esse. Quomodo enim cum Arnobio concili-
liabis Hieronymū supra à me citatū. Sed alteri tantū assentiend[um]
est, qui habet suffragantes scripturas. non cui subscribit Romanus
Pontifex. Sed ut multos Arnobios proferas, non tamen sequitur
falsum esse quod dixi. Veteres nihil discriminis facere inter Epos
nec aliquem divino Iure primatū tribuere Romano Pontifici.
Nam inter veteres est Hieronymus, qui in Commentariis Eplae
ad Titū plus etiam audet, atq; ex ipso Paulo docet, eundem esse
divino Iure praesbiterū et Epum. Ac proinde Epōs magis consue-
tudine. q̃ dominicae dispositionis veritate praesbiteris esse maiores.

Post hac nisi nostra confutaveris nihil respondebo, immò si verè
confutaveris nihil contradicam. sed stabit invicta veritas, qua
oro ut apperiat tibi dominus, ne pergas eo modo quo hactenus
solutus es respondere. In Chrō valeat R^nda P tua.
Conigspergii Calendis Junij 1526.

Petrus Epūs Lacede:monensis. Suffraganeus Plocen. Ioanni Poliandro.

ACcepi responsionem tuā Titulum quidem meū præseferentem sed an aliquid ad me pertineat, prorsus intelligere non potui. Et haud scio serione hæc ad me, an errore aliquo ad alium quempiā scripta mihi miseris, somnians an vigilans, sanus an ceritus sis, non video, nisi sit quod suspicor Letheum te inde potasse, vnde et Spiritū habes scripturæ interpretem, vt tam citò oblitus, quid ego à te postremū exegerim, longè diuersum quàm rationi et di:lemmati meo congruat, respondeas. Nam cùm in conflictatione nostra negares visibile seu ministeriale caput Ecclesiæ, quod à tot seculis vniuersus Christianorū cœtus agnoscit hactenus, contra quod erecta tot iam hæreticorū cornua DEVS confregit, et confringet deinceps, quoad veritas eius regnabit. Cùm negares Ecclīam visibilem à qua scripturas omnes authenticas habemus, et per quam Euangelium Lucæ et Marci qui Christum non vi:derunt, est susceptū. Barptholomæi et Nicodemi, qui eum viderūt et audiuerunt, reiectum. Cùm scripturam solam Iudicem statuebas, quam quisque dissidentium in suam partem trahit, et suum sensū quisque tuetur. Hoc postremum et vnicum à te exegi, vt aliquem alium Iudicem certū et irrefragabilem mihi ostenderes: postquā de vna et eadem scriptura inter Catholicos et hereticos semper fuit, et etiamnum est pugna; et alter alteri perperam interp̄tari videat̄. Ostenderes, inquā, qui de certamine inter me et te pronunciare posset, quandoquidē ego tibi peruersè, et tu mihi stolidè scriptura

adducere et intelligere inuicem videmur. Oportet enim esse aliquē disputationes Philæmonem, ſe quidem ita congruere inter Christianos debeat, vt Paulus vult. vnum corpus, vnus spiritus vnus dominus, vna fides, vnum Baptisma etc. nescio quid blattis iterum me vbiq; à te victum, non docens interim quo Iudice viceris, quasi ego tuo iudicio stare cogar.

Declaras Cyprianum et Hieronymū negare primatū Papæ. quòd alter illum colēpum et fratrem vocet, alter Epōs omnes æquales et successores Apostolorū scribat, quasi ego vnquam contenderim aut egerim tecum, Epūm non esse fratrem et colēpum Romani Pontificis, cum ipsemet nos etiamnum non aliter vocet. quasiq;, cum Epi sint successores Apostolorū, non potius faciat mecum Hieronymus, vt quemadmodum inter Apostolos æquales, vnus maior fuerat, testante Christo, quando docebat, qualis esse deberet ille maior, nempe sicut minor, quemadmodum et ipse qui ministrare venerat, non vt sibi ministraretur, ita inter Epōs alios, vnum maiorem esse oportere, qui tamen seruus sit seruorū DEI. Nam si propterea maior esse non deberet, qui iubetur fieri sicut minor, eadem ratione Christus, dominus non fuisset, quia non vt sibi ministraretur, sed vt ministraret ipse venerat.

Simile garris de Petro Apostolo Circumcisionis, quasi et id non fulciat magis rem meam quàm conuellat. vt cum Hebreis primū prædicandum erat verbum DEI, primus et maior Apostolus illis, minor verò gentibus esset destinatus.

Sed ne me huiusmodi Nenus tuis longius occupem, præsertim his de quibus dictum est ante satis, nempe de visibili et inui:

sibili capite: de coniugio et virginitate, quorum alterum forni-
catione peius, alterum legem esse non consilium me dicere impu-
dentissime fingis. Praeterea ne repetam Sylogismos tuos, vt
corniaris Augustinum à nobis dissidere, quasi adhuc antesignanus
vester bellum nuptum agens Augustinianus sit. vt clarissima
illa verba: Euangelio non crederem, nisi Ecclesiae anthoritas me
compelleret, insanissime misces et confundis. Vt gannis nos
anthoritatem in Ecclesia sumpsisse praecipiendi et prohibendi, quasi
id recens sit, quasique maior sit noua anthoritas, quam vos in
Ecclesia Wittembergensi vobis sumpsistis. Vtque item garris
non licere posteris Episcopis ita statuere vt licebat Apostolis, quasi
dies dominica, festum Paschae et multa alia quae nemo quantumuis
haereticus plane refutat, à posteris Apostolorum non sint tradita.
Vt nugaris me non recte dixisse de mutatione Baptismi, quasi
obscurum sit ei qui melius tractat literas quam tu Apostolos aliter
vsos fuisse forma baptismi quam Christus statuerat, aliter Ecclesiam
post Apostolos. Vt item me finxisse fingas vnum iudicare
ex suo capite de scripturis debere contra Apostolum, quasi locus
ille quem falso adducis quicquam in hoc quadret quod garris, si
quis sanus legat. Vt me blatteres portentosis nugamentis
facere visibile caput quod nemo ferat. quasi non ferant illud tanto
aeuo, et ferent indubie omnes potestates et coetus Christianorum.
Vt me somnias iactare Ecclesiam meam, quae scripturis abutitur
et illas non intelligit, idque ex decretis potissimum constare. quasi
tua Ecclesia ita dignior sit quae iactetur, ita continens sit vt scri-
pturis non abutatur, ita diuina vt sola sensum domini cognoscat,
ita authentica vt decreta et Ceremoniae Pontificum vestrorum
sint sanctiores.

Ut subinde doleas et deplores in Ecc^a Papistica, multa esse contra scripturas mutata, quasi non magis dolendum et plorandu sit in Ecclesia Luterica tot nata portenta, quae totam Germania caedibus, incendiis, et sacrilegiis complent. Ut me de sacerdotio caecutire pronuncies, quasi sentire cum tantis luminibus universalis Ecclesiae caecutire sit, et vobiscu ac cum Cimicis pris sit videre. Ut iactes me male adduxisse ex paralip. de templo contra Stephanu et Paulum, quasi tu non peius intelligas quomodo in coelo, et quomodo in templo DEUS habitet, quod locus ille abunde declarat. Certum est enim eum habitare in templis manufactis, ipsomet Christo testante, dum negociatores expellens, domu illam suam, domum orationis vocauit. Ut postremo a risu temperare non potueris, dum Arnobium tibi pro Romano Pontifice adductu legeres, quod Hieronymus diversum dicat, et proinde patribus dissidentibus iudicem esse debere, quasi in hoc ego Arnobium citassem, ut convellerem scripturae iudicium, et non eo, ut quod tu negabas priscos tribuere aliquid Romano Pontifici, et invertebas Cypriani testimoniu, subiunxerim Arnobium clarius id quod res erat exprimentem. Unde plane constare potest, q cum ratione scribas, et qualis sit risus iste tuus, a quo tibi non temperas, nempe ille qui vulgo dicitur. Per risum multum poteris cognoscere stultum. Ne, inqua, his et aliis huiusmodi blateramentis tuis me occupem, et bonas horas male collocem, breuibus quod ad iudiciu scripturae attinet respondeo.

Iam inprimis concedis obediendum esse his qui in Cathedra Moysi sedent. sed addis, si secundum legem docuerint, quamuis Christus quicquid iusserint, facite, simpliciter dixerit, et Iudicem in veteri lege Pontificem summum, sed tua glosa secundum legem iudicante.

confiteris. Esto sane ut vis, ergo scriptura est Judex, non homo.
quasi dicas cum Rex promulgat leges regni, et Judices sedens
in tribunali suo secundum legem iudicare debent, ergo lex illa
scripta est iudex non homo. papae quid ego audio? te solutum
utrinque ex dilemmate meo tam argute. Atqui quod nihil hic
vel communis sensus habeas, etiam et caecus videre potest. Nam
eos ipsos sedentes in Cathedra Moysi eos iudices quos confiteris
quantumvis secundum legem iudicantes, mihi ostendi toties exegi,
et nunc hoc unicum est quod exigo. nec hic adeo contendo tecum
an scriptura iudicet per hominem, vel homo per scripturam,
modo ostendas qui pronunciet inter dissidentes et tumultuantes
de scriptura; et inter meam et tuam, de unis eisdemque locis in
scriptura, controversiam, certum est enim hominem sententiam
pronunciare oportere. nisi scripturam vocalem esse velis, quasi
sermones per se loquentem. Praeterea si arbitratu tuo iudicem
dederis, eumque secundum scripturam et legem divinam iudicare
contendes, ego vero constanter negabo. Tu instabis ut soles, scri-
pturam per se claram esse, sed me illam adulterare, ego autem
vicissim, claram quidem scripturam, sed Poliandrum eius septies
adulterum urgebo. Quis erit is Judex cui uterque concedamus
oporteat, necesse est enim ut de veritate et victoria tandem con-
stare possit, ac ut contentionem, quae cum inter Orthodoxos, tum
etiam inter vosmetipsos Novos Evangelistas emergunt, aliqua
sit statera, ad quam irrefragabiliter sententia uniuscuiusque ex-
pendatur, ne quilibet sentiat ac doceat ut velit. Si quidem certi
aliquid haberi debeat et unitas corporis Christi constare possit.
Ad hoc unum, ad hoc inquam responsum oportuit, non logos istos
prolixos et inanes tam impudenter effutiuisse, quos ideo tibi remitto.

quòd ego de oleo ago, tu de vino respondes, atq; vt videtur, temulentus. Remitto tibi tua maledicta, quibus me stupidum, caecutientem, portentosum, nugatorem, et his similibus vocas: nam haec tibi ipsi rectiùs congruunt. His igitur fruare, haec tua ipsius Epitheta tibiipsi habeto. Ego cùm te talem agnosco qualem Paulus vitandum praecipit, te deinceps vitare statui :—

De solutione Dotis matris Marchionum Brandemburgensium.

M. Sigismundus Rex Poloniæ

Manifestum facimus universis Quia cum fuisset hic apud nos Generosus et Nobilis Joannes liber dominus in Swarczenbergk et nomine Illustrium Principum dominorum Casimiri et Georgii Marchionum Brandeburgensium etc tanquam regentium et Seniorum aliorum fratrum suorum, debitum Dotis per Serenissimum olim parentem nostrum dominum regem Casimirum filiæ suæ et Sorori meæ Illustri olim Principi dominæ Zophiæ matri Illustritatum suarum inscripte et eiusdem Dotis interesse a nobis exegisset Nos vero perpensis difficultatibus. bellis. et impendiis meis gravissimis, intelligeremus nos debitum. tantum et tam antiquum soluere non posse: citra maximam rerum mearum incommoditatem et iacturam Nihilominus gratificari volentes ipsis Illustribus dominis Marchionibus Nepotibus meis charissimis talem cum supradicto Generoso et Nobili Joanne de Swarczenbergk eorum Nuncio contractum et concordiam super ipso debito dotis facere voluimus Inprimis quod ad interesse attinet. quod neque iuris est neque Serenissimus olim parens meus se aut successores suos ad illud soluendum obligauit, nos subijcere nequaquam volumus neque dignum aut iustum arbitrati sumus. Quod vero attinet Summam Capitalem videlicet 32 millia aureorum Ungaricalium ad illam exoluendam in eum modum et conditionem nos submittere voluimus. sub qua Illustri Principi domino Georgio Duci Saxoniæ est a nobis satisfactum videlicet ut dimissis decem millibus aureorum Ungaricalium, reliquam summam nempe viginti duo millia

aureorum Vngaricalium, singulis annis incipiendo
ab Anno 1530 duo millia aureorum ipsis dominis
Marchionibus persolueremus vsque ad exolutionem Summe
predicte viginti duorum millium aureorum quam soluti-
onem celerius incipere non possemus, ratione aliorum gra-
uium debitorum que intra hoc tempus exoluere nos obli-
gauimus et nonnullos prouentus meos ex quibus solui
debent designauimus. Voluimus item ad debitum ipsum
ipsis dominis Marchionibus eo modo exoluendum nos
obligare litteris regiis, vt mos est, et loca in quibus ipsa
solutio fieri debet designare nos obtulimus, vigt Ciuita-
tem meam Posnamien aut Theschnen. prouinciam hanc
Generoso Seuerino Boner Burgrabio et Zuppario
meo Crac committere volentes. Quia tamen dic-
tus Generosus Joannes Nuncius ipsorum dominorum
Marchionum se talem conditionem acceptare non posse
allegabat, citra scientiam eorundem dominorum Marchi-
onum, et rem in deliberationem accipiebat, Nos eos
tractatatus meos vti fuerunt presentibus litteris meis testatos
esse voluimus. In quorum testimonium Sigillum meum
presentibus est impressum. Datum in Arce nostra Ma-
rienburgensi 1526.

SIgismundus Rex Polonie Gustauo Regi Swetie.

SErenissime Princeps et domine frater noster charissime. Rogamus plurimum Maiestatem vestram vt que illi animo integerrimo et beneuolenti scribimus boni consulere, et in eam partem vti scribimus accipere dignetur. accepimus persuasum esse Serenitati vestre dogmata Lutherana, et tradiciones Ecclesie Vitembergensis potiores esse, maiorisque momenti et autoritatis quam dogmata Sanctorum Doctorum et tradiciones Ecclesie Catholice, hactenus tot seculis ab omnibus regibus et Principibus, regnis, et Dominiis Christianis obseruata. Cui rei quis fidem adhibere non potuerimus, quod Serenitas vestra potius sibi sequendos impios et scelleratos Apostatas quam vniuersalem Ecclesiam et alios reges et Principes Christianos, in animum suum induxisset, et quodque magis vestra Serenitas sibi de Sede Romana persuadere et polliceri deberet, tamen ad eam famam quam accepimus non mediocriter indolentes, facere non potuimus, quin de hiis Serenitatem vestram pro nostra singulari erga illam beniuolentia admoneremus Quamplurimum et ex animo rogamus, vt vestigia maiorum suorum sequi, et relligionem sanctam Catholicam, Sedemque Apostolicam, ea qua decet obseruancia prosequi velit, reducat in animum qua gloria, quaue felicitate acti sunt omnes qui relligionis hostes aut preuaricatores extiterunt: et quid boni in omnibus Regnis et Dominiis, huiusmodi insolentes fidei ac relligionis nouatores pepererunt. Cognoscere vero vel hinc potest Serenitas vestra non mediocrem in se fauorem modernj summi Pontificis Clementis septimi, quod cum non pridem misisset Episcopum Scaren ad ducem Moscouie, sciens inter illum et regnum Serenitatis vestre aliquas

esse inimicitias dedit illi in mandatis. vt de perpetua pa:
ce et concordia inter Sertem vram. ad Ducem ipsum ope:
ram faciat quod vt ab illo intelleximus est diligentissime
facturus, nec ab re foret vt Sertas vra aliquem Nun:
cium suum in Moschouiam mitteret qui vna cum Epo ne:
gotium ipsum pacis seu concordie tractaret. Et proinde
Commendamus Serti vre eum ipsum Epm Scaren et
Rogamus illam ne in assequenda possessione Epatus sui
illi Sertas vra obstare velit. aut si id aduersus iura
vel consuetudinem regni Sertis vre sit, iubeat Magistro
magno, aut huic qui a Serte vra, vel Capitulo Electus est
aequo et decenti modo cum ipso Epo componere. quo facto re:
nunciaturus se Juri suo. in gratiam Sertis vre, offert
et submittit. Quod nobis dignum et iustum videtur
factura vra Sertas pro virtute et existimatione sua
Quam optime valere, et omnibus foelicibus succes:
sibus perfrui ex animo desideramus

Facultas puniendi Luteranos in Costen Ciuitate.

Manifestum facimus tenore presentium vniuersis. Quia
intelligentes sectam Lutheranam, que cum ab Ecclia Catho:
lica, aliisque Chrianis Regibus et Principibus, tum et a
nobis vt noxia et pestifera Sancte relligioni. et publice
tranquillitati, iam dudum damnata est. et prohibita. in
Ciuitate nra Costen, et in illa vicinia pullulare, esse que
aliquos. ita temerarios ac insolentes, vt neque dei timore
neque edictis nris ab hoc errore contineri queant, sed con:
tra illa ausu temerario nitantur. volentesque eiusmodi in:
solentias et sediciosos conatus illorum ita vt debemus compes:

cere ne per nostram dissimulationem hoc malum acrius
invalescat mittimus illuc Generosum Nicolaum To:
miczki Tribunum lanciaen. Costen. Pisdren; et Co:
minen Capitaneum, ac prefectum Stabuli nri, cui co:
misimus, et tenore presentium committimus de his tra:
sgressoribus mandati mei in ipsa re Lutherana dilige:
ter inquirere, et in compertos pena in edictis meis co:
tenta irremissibiliter animaduertere. Quapropter vobis Proconsuli et Consulibus totiq communitati ipsius Civitatis mee Costen, aliisq officialibus,
Nobilibus, et subditis meis quibuscumq, districte ma:
damus et precipimus, vt cum ab ipso Generoso Ni:
colao Tomiczki Capitaneo, et quociens cumq fueritis,
requisiti, illi ad perficiendum hoc mandatum et Com
missionem meam, omnem fauorem et auxilium pre:
beatis pro fide vra et mea gratia non aliter facturi
Harum quibus Sigillum nostrum est impressum testimo:
nio litterarum. Datum in Conuentione generali Piotr:
kouiensi feria quarta festi Sanctorum Innocentum,
Anno domini M. D. XXV° Regni nri
Anno decimo octauo.

SIgismundus primus Rex Polonie
Luce de Gorca Castell[o] Posnaniensi
& Capitaneo maioris Polonie generali,
In Posnania inquirat ac puniat Luteranos

Magce Sincere nobis dilecte. Declaravimus iampridē S. tue decreta sive edicta mea, contra sectatores Lutherani erroris facta, Postq' ad noticiam meam pervenit hunc ipsum errorem plerisq3 in locis regni mei serpere ut in eos. S. tua qui hanc sectam sequi in istoc loco deprehensi fuerint ita animadvertat sicut constitutum et prescriptum est à nobis. Nunc autem accepimus istic in Civitate Posnanien' quosdam esse qui fortasse dedita opera ab his qui huic malo crescenti suffragantur, et iter securius aperire conantur summissi sint, ut hoc veneno alios imbuentes magro suo Diabolo se gratiores reddant et acceptiores, cuius doctrinam sequentes id agunt, ut apud eum laboris et industrie sue uberiora premia promereantur. Atq3 ideo S. tuam super hac re admonere volumus, ut se vigilanter et caute gerat ad eos deprehendendos, qui clam intentes inveteratam libidinem suam in perniciem Reipublice Christiane exercere parant, et inprimis ad destruendum dei omnipotentis honorem et laudem et ad subvertendas animas Christianas, ac venenis suis melleito quodam pretextu illitis, à Salute avertendas, Mandamusq3 et omnino volumus ut communicato consilio cum Vicario et officiali Ecclie Posnanien', quoscumq3 comperexit tua S. pravis Lutheris dogmatibus adherere, aut illa profiteri, et probare, in eos severe animadvertat eo modo q' in superioribus lris nris est descriptus. Sic enim inprimis rei divine inserviendo gratum et acceptum deo cuius res agitur se reddet, nostram quoq3 gratiam promerebitur, quorum interest providē, ne quid novi in perniciem religionis Christiane pullu:

lantis vires sumat et coalescat. Quanto autem maiore cura et studio S. tuam huic rei exterminande operam suam nauare cognouerimus, tanto maiore fauore et beniuolentia ad sua merita iustis premiis compensanda faciet nos propensiores. Et bene valeat S. tua. Dat.

Edictum: ne Libri Luterani in poloniam importentur: vendantur. emantur. legantur.

Vniuersis et Singulis etc. Manifestum facimus. Quia intelligentes ad regnum et Dominia nra inferri nonnullos libellos cuiusdam fris Martini Luther Augustiniani, in quibus multa continentur tam contra Sedem Apostolicam, quam etiam in perturbationem communis ordinis et Status rei Ecclice et religionis, ne in regno meo ex huiusmodi scriptis errores aliqui pullularent. Officij mei vt Christiani Principis et fidelis filij Sancte Matris Ecclie esse duximus Auctoritate et potestate nra regia huic cepto noxio obsistere. Mandamus igr vobis omnibus subditis nris, et cuilibet vrm seorsum, quod nemo deinceps audeat talia opera vt premissum est, in regnum et dominia nra inferre, vendere, emere, aut illis vti sub pena confiscationis bonorum omnium atque exilij, quam vnus quisque mandatum hoc nrum transgrediens, sine vlla excusatione tam ignorantie quam alterius cause subibit, et pro gratia nra aliter non facturi. Dat. Thoruny in vigilia Sancti Jacobi Apostoli, Anno domini M° D° XX° regni mei anno XIIIj

Edictum regis ad puniendos Lutranos et eorum conseruatores. et approbatores

Vniuersis et Singulis, Capitaneis, Vicecapitaneis, et Burgrabiis regni nri, vbicumque consisten. presentibus requiren. Sincere et fidelibus dilectis, gratiam regiam. Magnifici Generosi et Nobiles Sincere et fideles nri dilecti Quoniam norma et obseruatione veteri fidei et relligionis Christiane turbatis et dissolutis, turbari et dissolui necesse esset vniuersa. quod vt multis exemplis constat. in perniciem rerum publicarum earumque rectorum redundare consueuit. Nos igr pro officio Christiani Principis eam ipsam relligionem a Sanctis Patribus ordinatam, ac per Sanctam Romanam Ecclesiam directam, nobisque a maioribus nris per manus traditam ac per nos demumque ac gentes meas multo sanguine et clarissimis gra dei victoriis hucusque defensam, etiam a labe heretica huis temporibus in vicinia emergen. integram et immaculatam in regno et dominiis nris conseruare volen. publicis edictis ante aliquot annos mandauimus, ne libri Martini Lutheri eiusque sequacium quorumcumque ad regnum et dominia nra inueherentur et legerentur, neue quis dogma ipsum pestiferum ac iampridem damnatum approbare profiteri vel tueri auderet. sub pena capitis et confiscatione bonorum omnium. Quequidem edicta et mandata nra regia certis respectibus iterum innouare volen, vobis et cuilibet vrm districtius precipimus et mandamus, vt Lutheranos eorumque fautores et receptatores, ac libellos suspectos de heresi exponen. venden. legen. et conseruan. ipsamque Sectam Lutheranam approban. profiten. et defendentes, cuiuscumque Status condicionis et preeminencie fuerint, quicumque per dominos Archiepos et Epos re:

qui nri vobis pro talibus delati fuerint iuxta tenorem edicti et mandati nri auctoritate officij vri Capitanealis severe puniatis, Sic et non aliter facturi pro gratia nostra.

Petrus Kmita de Vissnicze castell. Voynicen. Curie Regie Maiestatis Marssalcus

Bone Regine Polonie.

Serviciorum humili prehabita in gratiam vre Sacre Mtis commendacione etc. Quod hucusque eodem scribere distuli in causa fuere actiones perdifficiles que me plurimum hincinde distrahebant, expectavi et finem huius hic mee tragedie (que iam deo volente finem sortita est suum) ut eo certius perfectiusque egressum Sacre Mtis regie vre Mti describere potuissem, credo enim varia de egressu regio vre Mti esse significata, sed ego qui nedum in magnis rebus, verum et in minimis nollem vre Mti aliter quam se res habent significare, huucusque hunc meum distuli Nuncium quousque oculis vidit Sacram Mtem regiam hinc egredi, quique Nuncius Sacram regiam Mtem unamecum satis longum iter est comitatus, ut vram Mtem de egressu regio redderet certiorem, prout iam die date presentium, hinc sua Mtas regia Marienburgum versus, deinde Elbingum, et exilluc Masoviam recte proficiscitur etc. Post illa scripta per me vre Mti missa multa atque varia per regiam Mtem cum Civibus Gedanen. tractata sunt, que omnia nedum scriptis verum et dictis longum esset enarrare, duo tamen inter prefatos tractatus precipua erant, primum videlicet de tranquilitate huius hic urbis, utque omnia tam divina quam humana ante egressum sue regie Mtis bono debitoque fine terminarentur, Secundum ut omnes noxii secundum quisque sua merita punirentur, prout iam quatuordecim ex primis capite truncati sunt,

restant tamen nonnulli adhuc eque ac priores noxij qui
etiam vt punirentur persiti, sed hoc maximam apud nonnul:
los comparauit inuidiam, cum enim plus summi dei ho:
norem religionemque sanctam, tum etiam dignitatem re:
giam, honestatem item atque commodum publicum pensi
haberem, accidit vt multorum et non minorum etiam in me
animos exacerbarem que omnia regiam Maiestatem haud la:
tent, sed cum omnia ferre dissimulanter consueuerit,
nihil aliud preterquam ausam male agendi pluribus relin:
quit, hec omnia ego prudenti iudicio vestre Sacre Regie
Maiestatis tanquam domine prudentissime relinquo, De me vero
vestra Regia Maiestas sibi certo certius persuadeat, nullum
meum priuatum commodum appetiuisse, verum pro laude
inprimis dei atque etiam honestis commodis regie Maiestatis
domini mei clementissimi plus nimio perstitisse, Quod vero
non omnia ita (prout par erat) euenere mea non refert,
cum plurimorum contra rem opinioni, non modo perdiffi:
cile verum et impossibile est, etc. veniet autem quandoque
hoc tempus, vt que nunc latent in abdito, palam quandoque
prodibunt, manebitque suus virtuti honos etc. sed de his
malo verbis quam scriptis vestram Maiestatem reddere certiorem etc.
cum hic apud nos quecunque ad vestram Maiestatem scribuntur
in malam solent partem interpretari etc. Sed ad propositum:
cum hic sontes palam quererentur, hij qui sue conscij culpe
fuga saluti consuluerunt, cumque palam citarentur aduocaren:
turque minime comparentes, tandem cum alijs nonnullis de
Ciuitate Banniti atque exilio damnati perpetuo, Item non:
nulli etiam, qui Lutheri sectam professi, abdicare, abiurare:
que coacti sunt atque sufficientem cautionem fideiussoriam sta:
tuere, Nunque talia et ne minima quidem in deum atque con:
tra regiam Maiestatem agere velle, dati sunt insuper per regiam
Maiestatem Consulatui atque toti communitati nonnulli articuli
scripti qui pro lege ad libitum regie Maiestatis per ipsos tam Con:
sules quam etiam totam communitatem tenendi obseruandique
erunt, Templis, Cenobijsque profanatis spoliatisque suis decor

atq bonor omniaq inde abstracta reddita. ea presertim de quibus constabat reddita sunt. de quibus vero non constat in his inquirendis acquirendisq iste hic consulatus operam adhibiturus est suam etc. item illa causa que inter Ebrear-dum Ferber Civem huius hic Urbis ex una atq totam communitatem huius Civitatis diu coram regia Mte ventilata, tractataq, tandem per regiam Mtem diffinita sunt iam eciam per edictum sue Mtis ad finem deducta, atq amicabiliter inter prefatas partes sopita compositaq est, hec enim causa prefata tocius (fomentum mali) in hac Urbe fuit, et sic omnia deo fauente, bono fine terminata sunt utinam diu durent ad confirmanda atq manutenenda omnia et singula prefata, mandauit Mtas regia huic Consulatui ut trecentos pedites ad tempus certum hic foueant in terrorem his qui ad errores pristinos forsan resipiscere vellent. qui pedites fere iam omnes suscepti sunt. quibus regia Mtas duos ex harum hic terrarum Nobilitate preficere dignata est etc. Adhuc Serma regina domina mea clementissima plura et multa huius hic Tragedie capitula scribenda essent. sed ante dies aliquot exiuit hinc, dominus Choienskij Archidiaconus Cracovien per regiam Mtem ad vram Mtem missus. qui omnia et singula latius oretenus vre Rli Mti est declaraturus, ea vero que scripsi vra regalis Mtas in bonam interpretari partem non dedignetur, perpetue etenim mee offitium seruitutis me non modo ad scribenda ea vre Mti Rli, verum eciam atq etiam ad obeunda omnia ~~tam que fuerunt~~ ardua atq difficilia, ex mandato atq voluntate vre Rlis Mtis, permouit impulitq, si qua tandem merces laborum meorum speranda est, ex gra imprimis summi dei, deinq ex gra vre Rlis Mtis mihi speranda est et erit etc. Auditur quidem Dux Prussie ad regiam Mtem in Elbingum rursus venturus esse. famaq est eum regimen Ducem relicta cum ipo Ducatu Masouie fri germano suo a Regia Mte petere decreuisse, sed non credo istud regiam Mtem facere. Ducatus enim iste ad

regem et regnum Polonie iure feudi mediante deuolutus est.
que sue Regie Mti a se et a regno alienare non conueni:
ens videretur. Fuerunt hic etiam Oratores a Sermo
Rege Vngarie rogantes nomine regis, quatinus prefatum
Masouie Ducatum Sororibus Ducum Masouie diue me:
morie ad easdem Sorores iure naturali deuolutum, da:
re graciose sua Mtas dignaretur. Itidem nomine magni
Palatini terre illius, Nadorspan vulgo nuncupati, atque
etiam nomine Nobilitatis terre illius Vngarie, Sermo
regi nro extitit supplicatum, sed omnes proficere nihil
breuique hic tempore manens discessere etc. Ferunt etiam ipam
Ducem Masouie in obuium regie Mti ire velle petereque ea:
dem decreuisse vt se Ducatumque suum pront tempore fra:
trum ipsius Ducum Masouie erat, regia Mtas liberum
dicat, sed opinor non aliam pront et ceteri spem inde repor:
tatura. Est enim prefatus Ducatus Masouie non paruus
et non contemnendus qui Ducatus poterit regie Mti in his
presertim rerum turbinibus, non parum valoris, autori:
tatisque afferre. Quo Ducatu vnacum aliis suis regnis
vtinam regia Mtas Dominus meus clementissimus cum vra
Rli Mte atque filio totaque sua regia prole diu pacifice foelici:
ter vtatur, ad annosque longissimos cum prefatis omnibus op:
time incolumis perueniat exopto. Vra etiam Sacra Mtas Rlis
mei meorumque non sit immemor seruitiorum oro obtestorque.
potest enim poteritque vra Rlis Mtas in hac presertim tem:
poris occasione mihi vicem non parua seruiciorum repen:
dere, habituraque me sibi et sue regie proli vnacum meis
omnibus vra Rlis Mtas presto paratissimum deuinctis:
simumque seruitorem. Cuius gre me atque meam Coniugem vi:
cibus iteratis commendo, cui vt in omnibus votis atque ma:
datis vre Rli Mti pareat, strictius diligentiusque commisi.
Dat in itinere ex Ledano XXiii Julii Anno dni
M.o D.o XXvi.o

Insinua[tio] [illegible]

SIgismundus primus Rex Polonie

~~Correctoribus Statutorum regni Polonie.~~

Palatinis et dispensatoribus publicarum Contributionum

Magnifice Venerabilis et Generosi Sincere et fideles dilecti. dudum efflagitantibus subditis nostris ex ordine Baronum et Nobilium, in animum induximus Constituciones et Statuta Regni nostri in meliorem ordinem quam nunc sunt redigere. videlicet superflua queque ex eis demere et supplere si quid desit, reliqua vero corrigere et emendare ac in unam formulam redigere. Verumhactenus ut scitis res ad effectum pervenire non potuit. preterquam quod eadem ipsa Statuta quadam tenus sunt iam revisa atque discussa. Cum vero hec instancia tempora ad rem continuandam, arbitremur fore satis idonea. cupiamusque ut iuxta nostrum tociusque regni nostri desyderium res et negotium ordinandorum et emendandorum ipsorum Statutorum conficiatur et firmatur ideo mandamus vobis ut pro festo Sancti Francisci proximo eum qui in Palatinatu isto delectus est ad corrigenda eadem ipsa Statuta ad locum constitutum hoc est in Piotrkow expediatis et tanta pecunie Summa pro expensis provideatis quanta anno superiore quisque qui ad hoc munus fuit designatus erat provisus ut cum ceteris ad hoc deputatis id peragat quod ei iam pridem iniunctum est ne super ea re subditi nostri nobiscum deinceps expostulare possint aliter non facturi pro gratia. Datum etc.

Sigismundus Primus Rex Polonie
Joanni de Tanczin Castell° Lublinensi
Joanni Wetwenski Castell plocensi

Generose fideles dilecti. Non ignorat tua F. Statuta regni mei nondum esse ad plenum emendata nec ad vnam formulam redacta. Quare volentes vt illis extrema manus imponatur. Mandamus tue f. vt ad diem Sancti Francisci in Piotrkow se conferat et ibi cum alijs ad id munus deputatis curet et agat vt eadem ipsa Statuta et iura regni mei iam tandem corrigantur et emendentur. Scripsimus autem Mag.co et Generosis. Palatino Exactoribus terre Plocen. ac dispensatoribus terre Lublinen. vt tuam f. pecunia pro expensis prouideant:

Sigismundus primus Rex Polonie
Georgio Misskowski Jurisutriusque doctori Gnesn.
Benedicto Iselbienski Crac. Canonicis.
Nicolao Zamoyski Can.co Crac. secretario regio

Venerabilis deuote nobis dilecte. Non ignorat tua D. Statuta et Jura regni mei, tametsi aliquatenus sint reuisa et excussa, nondum tamen plene sunt emendata, nec ad vnam formulam reducta. Quare volen. vt illis extrema manus imponatur. Mandamus tue D. vt ad diem Sancti Francisci proximum in Piotrkow se conferat, et ibi cum alijs ad id munus in omnibus Palatinatibus et terris designatis, curet et operam suam faciat vt ea ipsa Statuta et iura iam tandem corrigantur et emendentur. Curabimus autem vt vel Rdus D. Petrus Epus Craconien. et regni mei Vicecancellarius de contributione cleri sue Diocesis vel Exactores

et Dispensatores publice pecunie eam impensam quam il:
lic manens fecerit tua D. ei resarciat et exoluat.
Dat. Cracouie In vigilia Natiuitatis Marie etc.

---

23 Julii Rex discessit ex Gedano

24 Julii Rex rediit Mariemburgum

Sigismundus primus Rex Polonie
Proconsulibus et Consulib. Elbingen. etc.

Famati fideles dilecti. Delatum est ad nos nouos motus et turbas inter communitatem istius Ciuitatis, et vos exortas esse et comunitatem racionem de perceptis et administratis prouentibus Ciuilibus a vobis exigere Que res vt est indigna, ita nobis vehementer molesta quippe que nedum Ciuili vnioni et veteri consuetudini istius Ciuitatis plurimum derogare, verum eciam ad maiores motus et nouaciones rerum indies magis ac magis vergere videtur atque ita volumus et inhibemus vobis omnino habere volentes non prebeatis ansam maiorum motuum et turbarum que haud dubie, vbi per vos ratio ipsa Communitati facta foret in Ciuitate ista fierent ac racionem ipsam coram nemine facere audeatis nos enim ipsi cum in terras istas Prussie venerimus illam a vobis exacturi sumus aut Consiliarios meos ad illam exigendam vbi opportunitas postulauerit istuc Elbingum mittemus Pro fide vestra et gracia nostra secus non facturi Datum Cracouie feria secunda post dominicam Conductus Pasche Anno domini M°. D°. XXV° Regni vero nostri anno decimo nono

Sigismundus primus Rex Polonie
P. Plebi Elbingensi.

FAmati fideles dilecti. Cum multis rumoribus perlatum esset ad nos sediciones vras intestinas et insolencias aduersum fidem et relligionem Sanctam Catholicam eo vsque processisse vt plurima contra deum indignissima committerentur. Calices, Patenas, Cruces, et alia Clenodia de Ecclesiis accepta, Monachos spoliatos et extra septa Monasterii ad petendas Elemosinas exire prohibitos, Proconsules, Consules, et alios officiales Ciuitatis licenciosissime depositos aliosque in locum ipsorum indebite suffectos. Burgrabium contra auctoritatem nram exautoratum et alia innumera perpetrari, videbantur hec omnia nobis adeo indigna et abhominanda, vt fidem illis adhibere nequaquam potuerimus, Nam et contra relligionem Sanctam Catholicam quam omnia regna et Dominia Christiana hactenus tot seculis concorditer et inuiolabiliter obseruauerunt, talia nefanda commissa videbantur, que ne Thurci aut Thartari forsitan committere auderent, et aduersus auctoritatem nram ita insolenter excessum, ac si nomen et ptas mea regia pluma leuior censeretur. Admonueramusque vos per Nuncios nros benignissimis verbis de his ipsis rebus que ad nos rumoribus perferebantur, quibus non vsque quaque credere potuimus. Verum quia intelleximus post eam Legationem nram non modo non intermissa et correcta esse a vobis que sunt indignissime commissa, sed eciam illa indies magis inualescere, timentesque ne et grauissimam vlcionem a domino deo et apud alios omnes reges Principesque ac naciones Christianas turpissimam notam subeat

Si ad tam indigna et nefanda facinora conniueremus, ad: monendos vos iterum his litteris nr̃is duximus, manda: tes vobis sub grauissima indignatione mea, vt si ea ita se ha: bent uti ad nos relata sunt. primum omnium religionem Sanctam Catholicam ad eam obseruationem et ordinem quem à maioribus vr̃is per manus accepistis et cum qua nobis subditi facti estis, in omnibus. que mutata, destru: cta, ablata et violata sunt restituatis; Magistratum omnem indigne et indecenter depositum. ad Sedes et Of: ficia eorum reponatis. Argentum et res Ecclesiasticas restituatis. Monachos et alios Sacerdotes et elemosinas petere et census sibi debitos retinere et exigere permit: tatis, vosq; in omnibus tam diuinis q̃ humanis rebus et negotiis vr̃is ad priscum laudabilem morem, ac in: stituta quibus aucta est Ciuitas vr̃a reducatis. Nam si vos ipsi inter vos id facere non curaueritis, nos de: bitum ac Officium Christiani regis pretermittere non poterimus Et sciemus quomodo nos erga vos in his gerere debeamus Ad quę omnia volumus vt nobis per hunc Nunctium respondeatis. Dat. etc.

Sigismundus Rex Polonie Elbingensibus

FAmati fideles dilecti. Delatum est ad nos esse istic apud vos duos Concionatores Lutheranos videlicet Mathiam Monachum Carmelitam vxoratum et Georgium Plebanum Ecclesie Noue Ciuitatis Elbingensis Qui cum ausi sunt hactenus contra prohibicionem nostram sua praua doctrina auertere populum a recta via Et Sancta fide Catholica sub pretextu verbi dei, Mandamus vobis vt vtrumque illorum coram nobis feria tercia proxima post dominicam Judica proxime ventura personaliter statuatis quos nos eciam per litteras nras vt coram nobis proprijs in personis compararent ad diem predictum euocauimus sub graui indignatione nra aliter non facturi. Ex Marienburgo 1526

Sigismundus primus Rex Polonie Senatui plebi populoque Elbingensi

FAmati fideles dilecti. Nuper cum Nuncios meos huc ad nos missos a nobis dimittebamus, mandaueramus eis ad vos referre, que esset voluntas nra, presertim hec vt Burgrabium nostrum et Consules exautoratos et eiectos Sedibus suis viceuersa reponeretis, et alias omne reipublice formam quam mutastis in pristinum Statum reducere, Constitueramusque certos Consiliarios meos istuc ad vos mittere. Cum autem intellexissemus nihil horum que mandaueramus fuisse a vobis factum mu:

tauimus Consilium nrm, mittendi ad vos eosde Consiliarios. Verumquia nunc a nobis per lras petiistis vt non prebeamus aures faciles his que ad nos de vobis deferuntur nisi vos quoqz prius audiamus. volumus Nuctios nros ad vos breui mittere. Qui quomodo paruistis mandatis meis videant et cognoscant, nosqz de omnibus rebus cerciores faciant Nollemus enim vt subditi mei iussis meis refragari, et ingratus legitime creati sedicione vel furore plebis vexari aut deici debeant Dat

Sigismundus primus Rex Polonie Elbingensibus.

Famati fideles dilecti. Intelleximus ex lris vris, vos illa que per Magnum et Generosum Georgium de Baisen Palat Marienburgen et Achacium Czema Succamerarium Pomeranie et Capit Slochouien vobis de mente et voluntate mea significauimus et etiam lris meis declarauimus exequi non neglexiße, quo nil gratius nobis nihil Ciuitati vre ac singillatim vniuscuiusqz vrm vtilius prestare potuistis. volumusqz vos et omnes Cines vros probacfide et obediencia habere in gratia et tuicione mea commendatos.

Quod etiam noui Consules antiquis loco cedere, et Magistratu se abdicare sponte non recusarunt libenter audiuimus quodqz ad prouisionem honoris eorum vt postulastis, attinet, habito super hoc oportuno consilio et deliberatione id faciemus quod ea res postulare videbitur Et vobis posthac super illa mentem et voluntatem nram declarabimus Quia vero accepimus vos non omnia adhuc ad pristinum Statum et ordinem reduxisse, multasqz insolencias et blasfemias fieri istic apud vos aduersus diui:

ritem et Sanctos eius, ritusq ac ordinem Ecclesiarum qui
non a sceleratis Apostatis quales sunt hii qui nunc sibi
censuram insolentissime sumunt, sed a Sanctissimis Pa:
tribus vita et miraculis clarescentibus est institutus
Mandamus vobis vt primum omnium relligionem Sanctam
Catholicam ad eam obseruanciam et ordinem quem a ma:
ioribus vris per manus accepistis, in omnibus que mu:
tata et violata sunt restituatis. Monachum vxoratum
ordinis Carmelitarum Conuentus Gdanen, qui no
solum lutheranam heresim vobis predicat, sed iurisdici:
onem exercens, vrm eciam Epum agit, et alios eius fari:
ne impios preuaricatores et Apostatas ad nos vinctos
transmittatis vel de Ciuitate ista mea omnino eyciatis vosq
in omnibus tam diuinis q humanis rebus, et negocijs vris
ad priscum et laudabilem morem ac instituta quibus au:
cta est Ciuitas ista mea, et cum quibus nobis subditi estis
facti reducatis Nolumus enim vlterius ad tam indigna
et nefanda conniuere, timen ne et grauissimam vltionem
a domino deo et apud alios omnes reges Principesq ac
Naciones Chrianas turpissimam notam subeamus sub gra:
uissima indignacione mea, et penis in prioribus edictis
et mandatis nris contentis non aliter facturi. Caeterum
quod a nobis petitis vt huic Ciui vro villas Neukirch
Krebeßdorff et Karsaw, dudum per bone memorie Se:
renissimum olim dominum Casimirum regem parente
nrm desideratissimum Monasterio Sancte Brigide istic
donatas et asscriptas, ad quas se propinquitatem dt
habere, restitui faceremus nos quia meminimus villas ipas
collatas fuisse per nos Rdo olim Luce Epo Varmien et post eius
obitum successori suo defuncto domino Fabiano Epo. qui
quandam pro illis concordiam quam nos approbauimus
cum Monialibus Sancte Brigide de Gdano fecerat
non est integrum nobis, quidq aliter parte non vocata
de eisdem villis disponere, Sed cum vel causa ad nos de:
uoluta fuit decerneq iudicialiter id quod iustum videbr

vel si aliqua parcium Commissarios à nobis pecierit, eos illi designare non recusabimus. Coeterum Paulus Plebanus olim vr̃ ante tres annos defunctus certam pecuniȩ summam et argentum, Ecclie Collegiate Gutstaten et Parochiali Wormediten Testamento suo legauerit et vos illa ex Ecclia vrã Parrochiali in quam per Testamentarios reposita fuerant in Pretorium sustulistis, volumus et mandamus vobis vt illa hisdem Testamentarijs restituatis presertim cum vos cause Testamentarie iam dudum vt certo edocti sumus ab olim Fabiano Epo Varmien diffinite Judices esse non possitis. Dat.

Facultas comissariis data ad restituendam religionem in pristinum Catholicum statum: in Elbingo: ac ad Ciuitatem in bonum ordinem redigendam.

MAnifestum facimus tenore presentium Vniuersis Quia cum ~~pridem intellexissemus~~ venissemus in has terras nostras Prussie, vt illa que in Oppidis et Ciuitatibus nr̃is exorta et patrata fuerunt, aduersus diuinam Mtem et Ecclesiam Sanctam Catholicam ac etiam aduersus auctoritatem nostram regiam et in perturbacionem ac detrimentum ipsorum Oppidorum et Ciuitatum nrarum, in pristinum bonum ac laudabilem Statum ac ordinem reduceremus idque diuina opitulante gracia per hoc tempus in Ciuitate Gdanen ad plenum perfecerimus, iamque adhoc ipsum prosequendum in Ciuitatem nram Elbingen iter instituissemus quia tamen preuenti insperata necessitate regni nr̃i sentenciam mutare et regnoque nr̃o celerius adesse coacti simus, designauimus et misimus nomine et loco nr̃o in ipsam Ciuitatem Elbingen Rdos in Chro patres dominos Mathiam Wladislauien, Mauricium Varmien, et Jo:

annem Culmensem Epos Necnon Magcos et Generosos,
Stanislaum de Coscielecz Posnanien et Marienburgen,
Bidgostien et Slumen Capitaneum Jo: de Lusians Culmen
Georgium de Baizen Marienburgen, Georgium de Co:
nopath Pomeraniae Palatinos. Ludouicum de Mortengen
Castellanum Elbingen Consiliarios meos, Sincere nobis
dilectos, quibus diligentissime commisimus, ac omnem fa:
cultatem nram illis dedimus, damusq presentibus, pri:
mum vt de factionibus et tumultibus illic excitatis co:
rumq authoribus, item de inuecta illuc pestifera Secta lu:
therana exactissime inquirant, facinorosos homines, qui
in premissis noxij et authores inuenti fuerint penis de:
bitis secundum quod illis videbitur puniant, deinde omnes
defectus ipsius Ciuitatis corrigant et emendent ac Statum
eius ad bonum et tranquillum ordinem restituant, aliaq
omnia et singula agant et constituant, que ad bonum et
tranquillum Statum eiusdem Ciuitatis et Incolarum eius
spectare videbuntur, etiam si talia forent que mandatum
exigerent magis speciale q presentibus est expressum necnon
causas omnes coram nobis ceptas et suspensas audiant
examinent et diffiniant prout ius et aequitas postulabit
Quicquid autem per illos actum gestum et constitutum fue:
rit, id omne tanq per nos metipsos fieret ratum gratum
et firmum nos habituros in verbo nostro regio promitti:
mus et pollicemur. In cuius rei testimonium Sigillum
nostrum est presentibus appensum Dat in Arce nra
Marienburgen 1526

Sigismundus primus Rex Polonie
Bone regine Polonie: coniugi sue.

Sextima. Arbitramur nos in Porta esse harum actionum nostrarum, verum nescimus qui venti nos adhuc ita repellunt vt non modo non possimus ad littus optatum Appellere, Sed eciam quando hunc portum contingemus scire adhuc nequeaq; speramus tamen iam celerem exitum et interim mittimus hunc Nuncium ad inuisendam Maiestatem vestram. Quam plurimum rogamus vt quo pacto et ipsa et Illustrissimi liberi nostri valent nos reddat cerciores ac foelicissime Valeat et nos diligat.

Sigismundus I. Rex Polonie
Magistratibus plebique Braumsbergen.

Cum iam dudum variis multorum relationibus didicissemus quomodo vos in diuine Maiestatis contumeliam, aduersus Ecclesiasticam simulque nostre superioritatis authoritatem ac contra quietem ac Statum reipublice: moremque maiorum vestrorum, abiecta Sacre religionis obseruancia tocius Christiani Orbis consensu firmata, nouam et Apostaticam sectam propria temeritate induxissetis Venerabile Eucaristie Sacramentum, misse Sacrificium, et Statuas siue Imagines Sanctorum indignis et abominandis modis tractassetis, Eiectis catholicis Predicatoribus Apostaticos criminatores instituissetis, ac propterea etiam contra Capitulum istic nostrum sedicionem et periculosum tumultum in Ecclesia vestra Parrochiali insolenter excitassetis, Dominum Episcopum vestrum loci ordinarium, cuius Jurisdicionem contemptui habuistis, nec non alias Ecclesiasticas personas per predictos Predicatores vestros

insignibus contumeliis publicis declarationibus affecissetis. Sa:
cerdotes ac dei ministros suis prouentibus et alimentis ac Do:
miciliis priuassetis, eaq; profanis vris vsibus deputassetis.
Ecclesias ac Monasteria spoliassetis, ac pleraq; alia indigna
commisissetis, nris et Prefectorum Ciuitatis nre Marienburgen
litteris saepenumero vos admonuimus, vobisq; seuerius man:
dauimus, vt ad mentem saniorem redeuntes, ac resipiscen:
tes, ab huiusmodi similibus ausibus et temeritate abstinere:
tis. Ecclesiasticis suos prouentus et Ecclesiis adempta restitue:
retis omniaq; in pristinum Statum reponeretis Quibus mā:
datis nris cum minime obtemperassetis, Sed ea preuaricantes
inceptis huiusmodi vris pertinaciter hactenus permaneatis
Ita vt post discessum Lutheranī nullum Catholicum Predica:
torem in hunc vsq; diem admiseritis nec relligiosos in suo Mo:
nasterio verbum dei disseminare passi fueritis. Nos qui in
aliis Ciuitatibus et toto regno nro similem sedicionum ac
turbarum Pestem Deo adiuuante exterminare suscepimus:
In vos etiam omnes et totam vniuersitatem vram procedere,
et id quod aequitas postulat vraq; meretur audacia decernere
Iure possemus. At cum plerosq; Ciuium innocentes et pre:
dictis preuaricacionibus minime consentire intelligamus.
Ideoq; pro nunc duntaxat sequentes videlicet, Georgium Ra:
be Proconsulem, Leonardum de Rossen, Simonem Eberth, Jo:
annem Lutbke, Petrum Kristen etc quos precipuos huiusmoi
malorum authores esse accepimus per has nras lras citato:
rias, siue publicum edictum peremptorie Cittamus ac regia
nostra auctoritate cittari mandamus, vt quarta die post foe:
licem nrm ingressum in Elbingum coram nobis in propriis
eorum personis, ibidem compareant de supradictis criminibus
et excessibus racionem reddituri, et procuratori fisci nri le:
gittime responsuri atq; ostensuri se predictis mandatis et
admonicionibus nris cum effectu paruisse. Alioquin audi:
turi se ob premissa facinora et preuaricaciones, penas de
Jure in huiusmodi delicta constitutas decerni et promulga:
ri, ac legittime execucioni demandari, certos esse eos volen.

q etiam ipsis non comparentibus in eorum contumaciam ad omnia supradicta contra ipsos procedetur, ulteriore dilacione semota. Volumus preterea et decernimus has nras Cittacionis et publici edicti lras. ut eo commodius ad singulorum noticiam deueniant in Consulari congregacione primum publicari et deinde aliquo die conuenienti, in Valuis Ecclesiarum et Monasterii locis edicioribus, ac patentibus more aliorum edictorum publicorum, affigi et publicari, eamque publicationem omnes et singulos quorum interest perinde arcere, acsi in eorum proprias personas executio facta esset Dat

Restitutio religionis: et ciuilium rerum ordinatio in Ciuitate Braunsbergk

Sigismundus primus Rex Polonie

Significamus tenore presentium quibus expedit vniuersis Quod cum anno superiore nonnullas Ciuitates Prussie, que intestinis sedicionibus plurimum estuabant, personali nra presencia domino deo adiuuante pacassemus et ardnis reipublice regni nri negociis nos inde auocantibus reliquis Ciuitatibus inuisendis vacare non possemus, Solemnibus Nunctiis et Consiliariis nris vice nra subdelegatis rem a nobis feliciter auspicatam conficiendum demandauimus, Cum itaque Rdum in Chro patrem dominum Mathiam Epm Wladislauien et Generosum Ludouicum de Mortangen Castellanum Elbingen in Oppidum Baunsbergk, quod tunc temporis in nra retinuimus ptate. misissemus vt compressis illic popularibus motibus et rebus ad pristinum ordinem repositis, hoc ipsum oppidum Rndo in Chro Patri domino Mauricio Epo eiusque Ecclie Varmien. tanquam vero et legittimo domino, paratum nomine nro restituerent. Qui munus sibi min:

ctum rite et debito modo obeuntes ad occurrendum futu:
ris erroribus, populumque in fide officio et religionis ob:
seruancia conseruandum. Constitucciones salutares no:
bis pro parte prefati domini Mauricij Epi oblatas, au:
ctoritate nostra ediderunt. Quas Ciues seu Incole Oppi:
di predicti acceptarunt etiam solemni Juramento prefato
domino Mauricio Epo postea prestito seruandas promi:
serunt vno dumtaxat articulo de Capitalibus et San:
guinis Judicijs, quem suis Priuilegijs derogare affir:
marunt ad nostram cognitionem arbitralem consensu
vtriusque partis reiecto. Quarum quidem Constitu:
cionum tenor est talis, Nos Mathias Dei gratia Epus
Cuiauien', et Ludouicus de Mortangen Castellanus El:
bingen' Nuncij et Oratores a Sermo Principe et domino
dno Sigismundo Rege Polonie, Magno Duce Lithua:
nie, Russie Prussieque etc domino et herede nro clement.
cum plena facultate in Ciuitatem Brunsbergk deputati
Manifestum facimus vniuersis et Singulis. Quod cum
idem Sermus dnus nr Rex per pacta pacis perpetue cum
Illri Principe dno Alberto Duce Prussie etc nuper inita di:
ctam Ciuitatem Brunsbergk tempore belli ab eodem dno
Duce occupatam, ad se recepisset. Intelligens Mtas sua
Ciuitatem ipsam factionibus et popularibus seditionibus
mirum in modum feruere dogmata et religionem a maio:
ribus Ecclesie damnatam in eam inuecta esse, Deum
et Sanctos blasphematos, templa spoliata ordinem Eccle:
siasticum oppressum Jurisdictionem omnem dni Epi loci
ordinarij explosam in Prefectum Mtis sue periculosum
tumultum concitatum, Consules exautoratos regimen Ciui:
tatis inuersum, Mtis sue mandata contempta, ac multa alia
indigna hactenus patrari dignata est Mtas sua ex his et alijs
causis, illam ipsam Ciuitatem aliquandiu in sua ptate reti:
nere, vt interim sua regia autoritate facinorosis punitis his
que ordine dimota erant, in ordinem redactis, religione

restaurata tumultibus compressis ipsam Ciuitatem tranqui-
lam et obsequentem ac omnibus huiusmodi erroribus pur-
gatam R.mo dno Epo Varmien. illius vero et naturali
dno restitueret Proinde eius M.tas in his terris Prussie
personaliter constituta ac bone reformationi omnium suorum
subditorum. vt Christianum decet Principem studiosissime
intendens. antequam ex ipsis terris discederet nobis commi-
sit, vt sedatis primum omnibus motibus et dissidiis in ipsa
Ciuitate exortis ac Statu ipsius tam in Ecclesiasticis quam Ci-
uilibus rebus in iustum et bonum ordinem reposito, eande
Ciuitatem R.mo in Chro Patri dno Mauritio Epo Var-
mien. eiusque Ecclesie cum omni iure et dominio restitue-
remus. Communicato igr cum aliis sue M.tis Consiliariis,
in Elbingo ad hec et alia negotia nobiscum cum plena ptate
deputatis, consilio atque consensu. Ibique post debitam omnium
inquisitionem quibusdam dictarum sedicionum auctoribus
punitis, aliisque que ibi reformari poterant, reformatis pro
tranquillo Statu deinceps in ipsa Ciuitate Brunsbergk co-
seruando. ac ad occurrendum similibus motibus et periclis,
infrascriptas constituciones in ipsa Ciuitate perpetuo obser-
uandas, regia auctoritate nobis comissa edidimus et promul-
gauimus volentes nomine Ciuitatis Brunsberg vtramque
videlicet veterem et nouam Ciuitatem comprehendi.

Ac imprimis Quia traditiones Ecclesiastice, vt a maioribus
nris Orthodoxis prodite sunt seruari debent, Quas si cui-
libet expendere, mutare, vel abrogare et scripturam pro
sensu, seu libidine sua interpretari liceret, Nihil certi no
solum in religione sed in humanis quoque rebus que hoc pre-
cipuo freno diriguntur, haberi posset, vt iam obscurum no
est quos fructus edat nouata religio: Quot et quales
normas et precepta tradant ipsi arbitratu suo, qui in ritus
et instituta Eccliae Catholice debachantur, Statuimus vt

deinceps vsus antiquus religionis et Ceremoniarum, tot secu:
lis in omnibus Regnis et dominiis Christianis obseruatus
et à maioribus n[ost]ris nobis per manus traditus ac per re:
giam M[aies]tem vt Principem Christianum decet commodum
restitutus, diligenter in hac Ciuitate et omnibus Ecclesiis
obseruetur / Quodsi quis vituperare aut illi detrahere
presumpserit, debito modo conuictus punietur. Cui autem
iuxta veterem religionem et normam vniuersalis Ecclesie
ac constituciones n[ost]ras viuere non placuerit, Is intra du:
as hebdomadas post edictum publicum Ciuitatem exire, et
alio commigrare poterit, nunquam deinceps reuersurus. Alioquin
vltra hunc terminum aduersus constituciones n[ost]ras viuens
supplitium capitis et priuationem omnium bonorum non eua:
det.

Et quia nunc solent plerique temere sese ad Concionandum in:
gerere et pretextu tritici verbi dei Zizaniam seminare
Statuimus vt nullus deinceps intra et extra Ciuitatem qui:
buscunque in locis tam sacris et Monastiriis quam prophanis tam
publicis quam priuatis et sacratis docere aut concionari aude:
at, vel ad docendum aut Concionandum aliquem admittat
statuat, aut conducat nisi cum sciencia et examine de vita
et doctrina ipsius Concionatoris per dominum Ep[iscopu]m aut eius
Offitiales debite facto Sub pena Capitis et bonorum omnium
priuatione.

Quia nunc etiam noue religionis censores, veteres oratio:
nes et Cantica dudum recepta abrogant et suas precandi
formulas et Cantilenas sacris ingerunt. Statuimus vt
cuncta offitia Ecclesiastica Nempe hore Canonice et Misse
iuxta veterem Ecclesie Catholice ritum et consuetudinem
in hac Ciuitate et Ecclesiis peragantur, Et vt nulle dein:
ceps orationes aut responsoria, Cantilene et id genus alia
insolita dicantur aut canantur. Nisi que à d[omi]no Ep[iscop]o aut eius

Officialibus fuerint approbata.

Quia item censores ipsi aliorum cupiditatem et avaritiam insectantes, ipsimet nec à sacris quidem manus rapaces abstinent, Statuimus ut quisquis vasa argentea, ornamenta suppellectilem et alia quæcumque in usum et ornamentum sacrorum Ecclesiis et Monasteriis concessa abstulerit minuerit aut in alios usus converterit ultimo supplicio ut sacrilegus puniatur.

Imitantes autem Regum et Principum Christianorum edictis ac decretis, inhibemus ne quis deinceps libros ab Ecclesia Catholica dissidentes et damnatos, necnon Cantilenas, picturas inhonestas, libellos famosos, et alia id genus quæ vel religioni detrahunt, vel bonam famam cuiuspiam aspergunt in hanc Civitatem inuehat, aut illis quoquo modo uti audeat sub pœna exilii, ac bonorum omnium privatione.

Coeterum visum est nobis æquum et pro dignitate superioris Dominii congruere atque ita in posterum irrefragabili edicto Statuimus et habere volumus, Quod Præfectus Epalis sive is Advocati, Capitanei, aut Burgrabii nomine honestatus sit, ubivis primum locum super omnes Consules et Proconsules perpetuo habeat eò quod personam domini Epi repræsentet, et vices eius gerat.

Porro quod ad res Civiles attinet Quoniam hii qui Magistratibus et Iudiciis in Civitatibus præsunt, dominorum suorum vices gerere censentur, Cum à iure directi dominii hæc pendeat, absurdum arbitramur à legibus bene institutæ Civitatis, ac etiam periculosum, ut in Magistratuum et iudiciorum presertim Capitalium dispositione ipse dominus excludatur. Et quia item manifestum est Cives huius Civita:

tis libertate sua quam in preficiendis Magistratibus habebat multipliciter abusos fuisse, ac propterea ipsam Ciuitatem in non paruam calamitatem, et discrimina incidisse; ideo quod nos auctoritate regia amoto moderno Consulatu qui populari seditione aut alia illegittima ratione exautorato Magistratu antiquo constitutus fuerat, nouos Proconsules et Consules hac vice constituendi potestatem dicto domino Episcopo reliquimus Statuentes ut decetero nullus ad Magistratum recipiatur, aut eligatur nisi de sciencia et Consensu domini Episcopi vel eius Prefecti. Destituendi vero et exautorandi Proconsules vel Consules apud solum Episcopum sit potestas Quod quoties res postulauerit ei facere licebit.

Statuimus preterea et ordinamus ut deinceps in dicta Ciuitate Brunsbergk omnia iudicia capitalia siue sanguinis ad dominum Episcopum pro tempore existentem aut eius ad hoc constitutum Officialem deferantur. Qui solus in huiusmodi causis iudicandi habeat potestatem Nec liceat deinceps Consulatui in bonis Ciuitatis cuicunque preter voluntatem et specialem commissionem domini Episcopi saluum Conductum aut libertatem passandi concedere Cuius potestatem Consulatui perpetuo interdicimus.

Preterea quisquis ad Magistratum de nouo assumptus fuerit anteaquam locum huiusmodi Magistratus acceperit debet domino Episcopo aut ei qui ad id ab eo commissionem habuerit debitum fidelitatis Iuramentum prestare, Quodque omnes seditiosos et turbatores pacis Ciuitatis illius quos primum tales cognouerit ipsi domino Episcopo aut eius prefecto fideliter denunciabit, curabitque ut tales debita pena puniantur. Idem iuramentum etiam prestare debent omnes qui communitatibus artificum in seniores preficiuntur.

Decernimus item et Statuimus quòd nullus ex Ciuibus hu:
ius Ciuitatis per seditionem vel aliquem modum illicitum
ad regimen Consulatus quoquo modo sese ingerere presu:
mat sub pena vltimi supplicii: neq plures q quatuordecim
persone in Consulatum amodo preficiantur.

Interdicimus insuper perpetuo ne Consulatus totam commu:
nitatem in quouis loco congreget, aut illam sponte congre:
gari permittat, decernentes id neq Consulatui, neq co:
munitati absq speciali permissione domini Epi vel eius
Prefecti licere sub pena ammissionis omnium Priuilegioru
suorum. Vbi autem magni momenti negotia emerserint que
communibus Consiliis et vnanimi consensu Ciuitatis tra:
sigenda fuerint, Statuimus q deinceps in huiusmodi ar:
duis causis ex singulis quartis Ciuitatis sex boni et inte:
gri Ciues cum Consulatu et duobus senioribus ex quoli:
bet quattuor capitalium Opificum Ordine ad Consulendu
et ferenda suffragia vocari et adhiberi debent Et quod hu:
iusmodi viros eligendi et vocandi in Pretorium quoties
opus fuerit Consulatus ptatem habeat. Quilibet etia
Mgr quartarum faciat quinq ex eisdem Ciuibus sue
quarte ordine sedere, et quemlibet admoneat ne cuiuspia
sermonem interrumpat, aut aliquid aliud loqui et ingere:
re presumat q id quod a Magistratu omnibus in comune
propositum fuerit. Si quis autem aliquid preter hec ingesse:
rit quod Ciuilem tranquillitatem perturbare posset aut his
nris constitucionibus aduersetur: Si quis item non voca:
tus aut designatus propria temeritate sub ipsorum con:
gressu in Pretorium venerit ad huiusmodi consiliu
interturbandum extremo supplicio multetur Quicquid
autem per predictos Magratum et viros electos decretum
et conclusum fuerit id firmiter et inuiolabiliter ab omnibus incolis
ciuitatis obseruetur. Si vero in vna sententia no coierint re
ad dnum Epum referant decernendam

Ceterum si quis Civium privato Civi actionem movere voluerit coram dno Epo aut eius Prefecto sive Consulatu id faciat. Magistratum vero coram dno Epo aut eius Prefecto duntaxat conveniat, nec querelam iniuriarum suarum ad plebem seu comunitatem ut tumultus popularis excitari possit sub pena ultimi supplicii deponere audeat.

Et quia sediciosorum est in latebris primum artes et modos ad tumultum excitandum fabricare. Statuimus quod: si tres quatuorve aut plures utriusque sexus. futuris temporibus in domibus templis, hortis, intra vel extra Civitatem consultaciones et tractatus facerent qui vel adversus edicta vel Statuta nra tenderent, vel qui contra penam seu mulctam per nos decretam vel etiam contra comunem Civium pacem aliquid continerent vel cursum verterent. Qui item huiusmodi Conventicula intra vel extra Civitatem scientes admitterent, vel nuntium aliquid ad tales vel alios deferrent. Si quis denique aliquem vel aliquos contra premissa facientes vel facientem viderit sciveritque et talem Prefecto dni Epi aut Consulatui non denunciaret tam is quam alii huiusmodi nre constitucionis transgressores legittima probatione convicti Supplitio capitis et bonorum privatione puniantur.

Statuimus item quod omnes Magri Opifices quorumcunque artificium Mechanicorum pro fide et iuramento suo diligenter intendant ut tales famulos vel socios advenas suscipiant, ac laboribus et officiis suis adhibeant qui per omne tempus quo in hac Civitate morabuntur, se probe fideliter et cum omni obedientia et subiectione secundum nras et domini Epi ordinationes et constituciones tam in Ecclesiasticis quam prophanis rebus gerent et conservabunt Quas

ydem [illegible] eis notificare debent, alioqui de famulorum excessibus ipsi rationem reddere et facinorum eorum penam luere sunt obligati.

Decernimus preterea quod Pomeria sive horti qui sagittariorum vocantur Et preterea societates sive compotationes quas Gildas vocant deinde frequentari et servari non debent sine speciali et expresso domini Epi aut eius Prefecti consensu.

Demum ne quisque voluntatis et Statutorum nostrorum ignorantiam pretendere posset Mandamus et strictissime precipimus. Quod Caupones, Tabernarii, quique publica diversoria tenent et ~~granatim~~ generatim omnes huius oppidi Cives et incole ad quemcunque illorum, hospitem seu advenam aliquem, venire et divertere continget Illi cum primis Statuta, et edicta mea tam ad fidem Catholicam eiusque Ceremonias secundum usum et ritum antiquum Ecclesie Catholice, que etiam ad Statum huius Civitatis pertinentia referre et declarare teneantur, ut quilibet hic et alibi in ditione dni Epi existens se huic voluntati [illegible] regie et mandatis meis imo verius regiis accommodare possit et sciat sub pena gravissima per Consulatum exigenda et moderanda. Quodsi quispiam hospes et Advena tam pertinax et temerarius fuerit, ut ita certior factus vel hereses ac nova et impia dogmata profiteri ac seminare, vel alia quecunque tam religioni que etiam his ordinationibus meis Imo verius regiis contraria tractare et promovere presumeret is per Prefectum domini Epi aut Consulatum debita et irremissibili animadversione puniatur.

Volumus postremo et mandamus vt omnes et singuli constitucionum nostrarum suprascriptarum articuli annalibus huius Ciuitatis ad perpetuam rei memoriam inscribantur et quotannis semel comunitati legantur ac ab vniuersis firmiter et inuiolabiliter obseruentur Articulo tamen de iudiciis capitalibus siue sanguinis quem Ciuitas suis Priuilegiis plurimum derogare pretendebant ad cognitionem et decisionem regie Mtis cuius arbitrio tam ipsa Ciuitas quam Rmus dns epus Varmien stare volebant reiecto ita tamen quod pro conditione temporum et rerum in ptate domini Epi sit quosuis ex premissis articulis mutare addere demere seu etiam abrogare prout rebus publicis magis expedire videbitur Nos itaque suprascripti Nuncij et Oratores presentibus articulis coram tota communitate dicte Ciuitatis de nostro mandato solemniter cogregata lectis, et promulgatis ipsam Ciuitatem Brunsbergk modo quo supra reformatam, et in ordinem positam cum omni eius iure et dominio, ac subditis et alimentis vniuersis. remisso prius iuramento et homagio Mti regie prestito Rmo in Chro Patri dno Mauricio Epo Varmien, tunc presenti eiusque successoribus et Eccle autoritate regia reddidimus. ac restituimus In quorum testimonium Sigilla nra presentibus sunt appensa Dat et act in Arce predicte Ciuitatis Brunsberg Sabato post festum assumptionis beate virginis Marie que fuit decimaoctaua Mensis Augusti Anno domini Mo . D. XXvio .

Quas quidem constituciones et ordinaciones suprascriptas pro comuni bono ac tranquillo et quieto Statu oppidi Braunsberg eiusque Incolarum predict. per prefatos Consiliarios nros modo premisso factas et conclusas, omniaque et Singula in eis contenta Nos Sigismundus Rex prefatus approbauimus ratificauimus et confirmauimus. approbamusque ratificamus et confirmamus ac robur debite firmitatis.

obtinere illas ~~decernimus per presentes~~. Articulum vero
de Iudiciis Capitalibus ac sanguinis predict ad nos et
cognitionem nram ut prefertur reiectum. cum Cives Bra
unsbergen predicti asserant illum esse sibi preiudicialem
hic inseri in presens non fecimus nec confirmavimus sed
illum altius adhuc dispiciendum et discuciendum suspen:
dimus, cum vero illum una cum Consiliariis nris, matu:
ra deliberatione et mutuo consilio expenderimus id demum
faciemus quod magis expediens et equitati consentaneum
fore existimabimus.

Suprascriptos Articulos Magistratus et tota comunitas
oppidi Braunsbergen solemni iuramento Rmo dno suo
Epo Varmien prestito in presentia mea se firmiter ser:
vaturos promiserunt et obligarunt.

Facultas a rege Commissariis data ad ordinandam Torunium tam in religioe quam in ceteris rebus ciuilibus

Manifestum facimus tenore presentium vniuersis. Quia, cum Aestate preterita ad Ciuitatem nostram Gedanen venissemus, vt ea que illic exorta et patrata fuerunt aduersus diuinam Maiestatem et Ecclesiam sanctam Catholicam ac etiam aduersus auctoritatem nostram regiam et in perturbacionem ac detrimentum eiusdem Ciuitatis nostre Gedanen, in pristinum bonum et laudabilem Statum ac ordinem reduceremus, idque diuina opitulante gratia ad plenum illic perfecerimus iamque ad hoc ipsum prosequendum ad alias Ciuitates et Oppida terrarum nostrarum Prussie iter instituissemus: Quia tamen preuenti inspirata necessitate regni nostri sentenciam nostram mutare et regno nostro quam celerius adesse coacti fuimus, nolentes tam bonum et necessarium opus quod ipsi absoluere non potuimus imperfectum relinquere, cupientesque vt reliquie quoque Ciuitates nostre earundem terrarum Prussie ad bonum et pristinum Statum ac ordinem reducerentur, commisimus et harum serie litterarum committimus Reverendis in Christo Patribus dominis Mauricio Varmiensi, Joanni Culmen Episcopis, necnon Magnificis et Generosis Joanni de Lusianis Culmen et Capitaneo Radzinen, Georgio de Baizen Marienburgen, et Capitaneo Gneuen, Georgio de Conopat Pomeranie, et Capitaneo Swiecensi Palatinis, Arnoldo de Franczka Culmen, Ludouico de Mortangen Elbingen Capitaneo Coprziwnensi

Joanni Balinski Gedanen et terrarum nostrarum Prussie Thesaurario Castellanis damusque illis plenam facultatem vt absolutis publicis negotiis in Conuentu Thorunen, quem ad diem Sancte Lucie proximum illic Statuimus, primum de factionibus ipsius Ciuitatis nostre Thorunen eorumque autoribus, item de inuecta illuc pestifera secta Lutherana exactissime inquirant facinorosos homines, qui in premissis noxii et authores inuenti fuerint penis debitis secundum quod illis videbitur puniant. Magistratum eiusdem Ciuitatis Thorunen in dignitate et auctoritatem pristinam restituant, Franciscum Estche qui propter famam virtutis et fidei nobis est non vulgariter commendatus, ad Sedem Proconsularem et locum et ordinem Senatorium reuocent ac reponant, deinde omnes defectus ipsius Ciuitatis corrigant ac emendent ac Statum eius ad bonum et tranquillum ordinem restituant, Constituciones nouas quibus opus esse videbitur edant et promulgent, aliaque omnia et singula agant et constituant que ad bonum et tranquillum Statum ac regimen eiusdem Ciuitatis Thorunen et Incolarum eius spectare videbuntur, etiamsi talia forent que mandatum exigerent magis speciale quam presentibus est expressum vnius aut duorum Consiliariorum nostrorum predictorum absencia non obstante, Quicquid autem per illos actum gestum et constitutum fuerit, id omne tanquam per nos ipsos fieret ratum gratum et firmum nos habituros in verbo nostro regio promittimus et pollicemur harum testimonio litterarum Quibus Sigillum nostrum est impressum Dat Cracouie

De restaurando aggere Visslæ

Sigismundus .I. Rex Poloniæ

Significamus tenore præsentium vniversis et Singulis ha
rum noticiam habituris. Quia cum Incolæ Villarum
nostrarum vtriusque Insule coram nobis recensuißent,
quod ipsi qui malicia temporum et bellorum præteritorum
in facultatibus suis nimium decreuissent, et eorum multi
vicini ex nouißima ruptura aggeris, totam vim et mo:
lem aquarum atque glacierum fluminis Vistulæ à lon:
go tempore sustinentis, et defluxum, ac inundationem
eiusdem fluminis per eorum agros prohibentis, plurima
damna, diuina forsan permissione accepissent, non eßent
sufficientes cum ipsis vicinis suis, predictum aggerem
ruptum et damna aliorum Aggerum instaurare, ac
reficere, supplicassentque nobis enixe vt tam oppida:
nos quam etiam homines rurales, quoscunque in Insulis,
et circa illas degentes, ac etiam villas infrascriptas
incolentes videlicet Wernßdorff Melencz, Obeschar
Coszielithsche ac Villas Tralaw Tragenheim Blumé
stein ad angarias et labores prediorum nostrorum Las:
ki et Cominki antiquitus designatas item villas Cich:
walt, Newteich, Orlob, Ladekop, Tewenorth, Jeken:
dorff, et villas quas Cives Elbingen tenent in pignore
Priuilegiis Insularum gaudentes et à reparando tamen
Nihilominus prefato aggere aliisque aggeribus seu ab
aggerando, et à custodia glacierum ne quod nocumentum
aggeribus inferant, id quod nuper accidit, à prædeces:
soribus nostris, vt dicitur libertate donatas simul ac cio

lendinatorem, in Trapenaw ad refectionem ipsorum glaciem et aggerum custodiam, ne crustae illius evacuatae suo impetu et mole, aliquo nocumento eosdem aggeres et homines illis vicinos afficiant adiungere, et ut eandem refectionem et custodiam aggerum obeant, quotiensque et quandocumque necessarium fuerit illis mandare, eorumque libertates, et immunitates, ab hac refectione et custodia relaxare dignaremur. Nos praedictorum Insulanorum Supplicationi annuentes, tametsi consueverimus pro officio et virtute nostra regia Privilegia subditorum nostrorum a praedecessoribus nostris iuste et legittime emanata in suo robore conservare, prout et Oppidanorum ac hominum Ruralium praedictorum. Et etiam Molendinatoris in Trapenaw Privilegia, sive perpetua, sive temporalia, si quae habent super huiusmodi immunitate ab aggerando, et custodiendo seu providendo, et auxilium ferendo, ne glacies suo impetu aggeres rumpat, tamen nobiscum reputantes praesentem valde urgentem, et maximam restaurandi et reparandi aggeris, nuper rupti, qui praecipuus esse censetur necessitatem, quae communi auxilio opera et impendio nedum Insulanorum, verum etiam nostro aliorumque ipsis Insulis adiacentium, et flumine Vistula in navigatione utentium indigere videtur, relaxandam duximus ac tenore praesentium relaxamus, hac vice duntaxat, et tamdiu, donec idem agger ruptus debito modo reparatus fuerit ipsam libertatem et immunitatem Oppidanorum et Ruralium ac Villarum superius nominatarum expressarum et quas Cives Elbingen. in obligatione possident, Molendinatorisque praedicti a reparando ipso agere rupto, et etiam providendo, ne glacies vel aquarum impetus, illi novum interim aliquod detrimentum inferat, ipsisque Privilegiis eorundem Oppidanorum et Ruralium, ac Villarum et etiam Molendinatoris in Trapenaw quo ad hanc immunitatem et liber:

talem pro harbire derogamus volentes et ordinantes vt ad totalem, seu completam ipsius Aggeris prefati reparationem et custodiam, ne interim magis rumpatur, aliis Insulanis ad eius refectionem dudum obligatis, auxilium et operam suam prestare omnino teneantur. Et in quolibet alio simili casu vbi vis et impetus glacierum et aquarum excrescentia, adeo exuberare et ruptura denuo prefato Aggeri imminere ita q ea vis communi manu et auxilio, veluti commune incendium reprimi debeat predicti liberi ad id obeundum, omnino etiam obligati esse debent et astricti. Et quia etiam exposuerunt et questi sunt nobis predicti Insulani de vtraq Insula se plurimum cum aliis annuis censibus, tum etiam Sancti Spiritus grauari, et plerumq pascuorum penuria valde premi, vel ex eo q officiales nri, Lanijs potissimum loca ca nra pascuorum, locare soleant Ipsisq Insulanis ea loca recusent, Supplicarintq nobis vt de eisdem pascuis benignam prouisionem et ordinationem facere, et consensum ad redimendos predictos census eis concederemus, Committemus et mandabimus Officialibus nris vt potius Insulanis q Lanijs vel aliis pascua locent dummodo Insulani iusto pretio et absq damno nro ea ab eis conducant et Census qui non essent perpetui verum in vim recuperationis comparati, eisdem Insulanis redimere consentiemus, verum omnes census perpetuos tam Ecclesiasticos q etiam Seculares in suo robore conseruamus. Quod vero attinet ad ordinationem de moderatione Censuum nrorum per predecessores nros factam, hominibus eiusdem vtriusq Insule damna passis, vel ex aquarum inundatione, aut ex conflagratione aliquorum bonorum suorum, super qua moderatione, quod iuxta cognitionem et arbitrium Prefectorum Arcis nre Marienburgen, et Seniorum Insule pro tempore existentium, illis esset facienda, si literas ipsorum predecessorum nostrorum habere dicunt easdem litteras si illas habent, licet per abusum diu extinctas illis renouabimus et iuxta

earum tenorem et dispositionem ipsos, quo ad moderationē
Censuum ex causis et euentibus prēdictis conseruabimus
De vecturis vero frumentorum ad Arcem et fimi ab Arce
et prēdiis quibus prēter solitum et debitum passim quibuscunque
temporibus se nimium grauari prēnominati Insulam vtri:
usque Insule querimtur ita Statuimus et ordinauimus, Sta:
tuimusque et ordinamus harum serie litterarum Quod
in eo casu vbi vie essent lutose et temporis aliqua magna
intemperies frumenta reponantur in granariis ad tem:
pus vie et vecture commodum ipsorum frumentorum ad
Arcem nostram Marienburgen, et tunc sub ea commoditate
temporis, et itineris debent illuc duci et ex illis hoc quod
pro semente necessarium fuerit, debet in Prēdiis ex qui:
bus vehenda exeunt relinqui, ne rursum de Arce id ad
Prēdia reduci, per eosdem Insulanos opporteret fimum antē
duntaxat ab Arce et non a Prēdiis deuehere, more an:
tiquo debeant et teneantur ad vehenda vero ligna ad Ar:
cem nram Marienburgen et etiam robora Calcem seu
cementum ac aliam quamcunque materiam pro edificiis eiusdem
Arcis et Prēdiorum nrorum necessariam volumus esse
obligatos iuxta antiquam consuetudinem quibus nihil noui
laboris vel oneris in eorum preiudicium per Officiales pre:
dicte Arcis modernos et pro tempore existentes imponi
debet et Vt autem huiusmodi ordinatio nra de premissis
facta valida et firma sit iussimus pntes lras Sigilli no:
stri appensione communiri Datum in Ciuitate nra Ma:
riemburgen feria sexta proxima post festum Sancti Ja:
cobi Apostoli Anno domini M°. D XXvi° Re:
gni vero nri Anno XX°.

Decretum pro insulanis Prussie: de aqua ex eorum agris per vicinorum fundos, deducenda

Significamus tenore presentium quibus expedit vniuer-
sis. Quia cum questi essent nobis, Georgius Trewge
Teichgrabius ac alii Incole villarum et bonorum meorum
Minoris Insule, quod plerique eorum vicini non permitterent
iuxta illorum omnium comunem Sententiam et Consensum
per suos agros fossis aquam duci, in aliorum agris plus
solito aliquando exuberantem supplicassentque vt eundem
consensum, et legem eorum communem, per ipsosmet Insula-
nos predictos vnanimiter dudum constitutam, de ducenda
aqua per fossas ex agris vniuscuiusque per alterius agros
quo expeditos, directos, et certus gressus habeat, omnique
impedimento liberos ad Tynam suam propriam, superio-
rem videlicet aut inferiorem, literis meis approbare, ac
auctoritate mea regia confirmare dignaremur. Nos huic
iuste Supplicationi predictorum Insulanorum minoris Insu-
le annuentes Considerantesque quod si eorundem Insulanorum
planicies, in qua resident, non recte astruatur et res
illorum tota locorum oportunitatibus, non commendetur
nequaquam illic propter aquarum nimiam exuberantiam sub-
sistere, Sed et neque commode agris et campis suis vti pos-
sent, non grauatim approbauimus, et presentibus appro-
bamus, et confirmamus legem eorum predictam. De ducen-
dis ipsis fossis, libere per vnumquemque per alienos agros
quo aque diffundende et progrediende ad Tynas, sit
vnicuique illorum commoditas proximior cum ipsius aque
excessus, non aliter quam manu et arte emendari valeat, De-
cernentes et statuentes harum serie literarum, quod vnusquisque

Insulanorum prefate Insule, possit in alterius agris, citra tamen eorum detrimentum fossas iuxta antiquam consuetudinem proscindere, que ipsius agris aquam excipiant et ad Tynam consuetam demittant, ea tamen lege, vt que fossis eximentur ita coacerventur in Aggerem, ex vtraque parte fosse ad cuius rationem aggeres eius referuntur, vt aque meatus apertior pateret, absque offensione vicini et eius nocumento Vt autem aqua superfluens et vndecunque deriuata in omnibus riuis et fossis intra easque Aggeres continua parilitate subsistat et non magis ad vnum quam ad alium se diffundat, decreuimus et ordinamus quod vnusquisque Insulanus et liber et in locis alaoribus et circa quamlibet Tynam agens, siue ille sit Nobilis, siue Ruralis, et Predia ad Arces meas Marienburgen et Stumen pertinentia, in expurgandis Tynis limoque ex earum profundo exhauriendo, et herbis noxiis euellendis meatum aque ad quamcunque Tynam retardantibus, equalem modum, equales sortes, prout vnicuique ab antiquo designate sunt, iuxta antiquam consuetudinem omnino obseruent citra vllum hominum pauperum et aliorum incommodum vel detrimentum, iuxta prescriptum et mandatum Seniorum Insule iuratorum, qui ea omnia que ad rem totius Insule faciunt, et commoda ac oportuna illi et eius Incolis sunt, melius quam alii norunt et intelligunt, Statuimus insuper decreuimusque et ordinamus quod Nobiles de Buchwalth et Generosus Joannes Balinskyj Castellanus Gedanen et terrarum meaum Prussie. Castrique mei Marienburgen Thesaurarius, heres modernus, et sui successores Ville Schropi possessores pro tempore existentes, et Generosus Mathias Costka de Kostkow heres in parua Domaraw, eiusque successores necnon Curia Laza Castri mei Stumen, ac heredes bonorum Herrgingshewpt, et alij quicunque superiori Tyne adiacentes, ad purgandam eandem Tynam superiorem sunt astricti, Reliqui vero

Nobiles et Rurales etiam liberi, mundare ipsas Tynas
superiorem vel inferiorem cui quisque illarum propinquior
est, iuxta ordinationem designationem et mandatum dicto-
rum Seniorum Insule teneantur et quod nemo illorum sub pe-
na ad hoc in iure Insulano statuta irremissibiliter exigenda
et soluenda Aggeres qui Valles vulgo nuncupantur per
trasuersum et quouis alio modo colore vel pretextu in alte-
rius incommodum fodiat, vt extra solitum aluem, aqua
per vicinos Campos, in eorum preiudicium et detrimentum
de ipsius agris vel Campis excurrat seque diffundat Et
Et quia etiam questi sunt nobis predicti Incole minoris In-
sule quod officiales mei prohiberent illos ex Nobilium
eis vicinorum Syluis, ligna ad eorum vsum et necessitatem
comparare et ducere, non absque graui illorum incomodo
et preiudicio, Volentes eosque vrgentes vt emptiones
lignorum facerent in Sylua mea Drawsenwalth appel-
latum quam propter eius longam ab illis distanciam commo-
de adire nequeunt permittimus eisdem Insulanis minoris
Insule vt illi qui remotiores sunt a Sylua mea Draw-
senwalth libere vadant pro lignis ad Syluas eis propin-
quiores Nobilium illi vero qui propinquiores sunt pre-
dicte Sylue mee Drawsenwalth debeant ducere ligna
ad eorum vsum ex eadem Sylua mea Drawsenwalth so-
luto pretio pro eisdem lignis, iuxta estimationem seu ta-
xam officialium meorum Castri Marienburgensis in hoc
a longo tempore obseruatam Quod vero reparationem
viarum in Districtibus Capitaneatus Stumen et Elbin-
gensis attinet, committimus et mandabimus officialibus
meis et etiam Elbingensis, vt vias et semitas in suis Dis-
trictibus ita aptent et reparent, quo vnicuique per illas
securus et expeditus transitus pateat. Permittimus
vero eisdem Insulanis minoris Insule, vt possint vimina
virencia Salictarum seu ramos Salicum, et alia ligna, que

nobis nulli usui sunt, in bonis nris ad plectendas Sepes circumcirca Curias incidere, cum sciencia tamen et admis: ssione Praefectorum Arcis nre, qui eis indicabunt, ubi eos: dem ramos, vel ligna absqz detrimento Syluarum nrarum excidere debeant, ad Aggeres autem reparandos habe: bunt facultatem excidere rubetum libere in Syluis nris iuxta consuetudinem antiquitus obseruatam citra tamen detrimentum praedictarum Syluarum. Insuper Incolis ville Grunaw educendi viginti Currus, Incolis vero ville Tiegarth quadringenti Currus lignorum singulis annis ex Syluis nostris Drawsenwalth ad vendendum potesta: tem facimus tenore praesentium mediante. Ut autem omnia et Singula praemissa et illibata permaneant iussimus praesentes litteras in eorundem praemissorum fidem et firmi: tatem Sigillo nro Regio communiri Dat in Arce nostra Marienburgensi Sabato proximo post festum Sancti Jacobi Apostoli Anno dni M°. D. XXVI° Regni vero nostri anno XX°.

Sigismundus primus Rex Poloniae Capitaneis districtuum Prussiae, vt inhabitan(te)s robora comportent ad reparand(um) aggerem Vissle:

MAg(nifi)co T(ibi) vel Generoso etc Sincere vel fideli dilecto gratiam regiam! Magce, vel Generose, Sincere nobis vel fidelis dilecte. Non est incognitum tuae S. Insulas n(ost)ras non vulgaris momenti damnum ex ruptura Aggeris totam vim et molem aquarum et glacierum fluminis Vistule sustinentis accepisse et complures earundem Insularum Villas, seu earum Incolas inundationes, et alia incommoda ex ipsis aquis Vistule passim per eorum agros et Campos, sine quouis obice sese diffundentibus, hactenus sustinere et nisi celerius ruptura predicta claudatur, et firmiter obstruatur, verendum esse, ne aque ipsius Vistule, per eandem rupturam, maiori impetu q(uam) alibi defluentes, ipsum Aggerem magis subruant, Insulanosq(ue) maioribus iniurijs et incommodis ledant, immo totaliter pessundent Proinde nos, inhitentes antique consuetudini, ab omnibus subditis n(ost)ris in his terris Prussie, memoratum fluuium Vistule accolentibus, in hoc euentu obseruate, Mandamus tue S(inceritati) districte precipientes, Mandet auctoritate n(ost)ra et seuere iniungat, vniuersis et Singulis hominibus in Oppidis et Villis in eius Districtu N. vbilibet consistentib(us) vt simul cum oppidanis alijsq(ue) hominibus in Districtu N. consisten(tibus), Quatuor vel quinq(ue) Sexagenas roborum ex quibus triginta habere debent longitudinem pedum Sexaginta, alia vero longitudinis vltra pedes quadraginta ad Rippam dicti fluminis Vistule, reiecta omni mora, quamprimum aduehat, et illic deponat, quo commodius, copia huiusmodi lignorum in ipsa Rippa deprehensa, minori negocio colligi et ad locum rupture sarciendum

facilius demitti possit. Quod ut indilate fiat tuas ope:
ram et studium suum diligentissime impendat, et modis
p(er)misq(ue) oportunis, eos ad quos ea vectura lignorum per:
tinet, ad illam obeundam omnino compellat factura
rem pro debito officii sui et gratia n(ost)ra. Datum in Civi:
tate n(ost)ra ~~Thorunen~~ Gedanen(si) feria quarta infra octavas Pente:
costes Anno domini M° D. XXVI° Regni n(ost)ri
Anno XX°.

Sigismundus primus Rex Polonie
Civitatibus et oppidis in Prussia
ut ligna ad claudend(am) rupturam aggeris Vistule comportent.

Famati vel Providi fideles dilecti. Non est incognitum
vobis, Insulas n(ost)ras etc. Proinde nos, imitantes antique
consuetudini, ab omnibus subditis n(ost)ris in his terris
Prussie, memoratum fluvium Vistule accolentibus, in
hoc eventu observate, mandavimus universis et singulis
hominibus, in locis et Districtibus ipsi Vistule adiacen:
tibus, constitutis, ut robora ad claudendam rupturam
predictam necessaria ad rippam dicti fluminis Vistule
reiecta omni mora q(ua)m primum adveherent, et illic in
ripa deponerent; quo commodius copia huiusmodi lig:
norum in ipsa rippa deprehensa minori negocio colligi et
ad locum rupture sarciendum facilius demitti possit. Vo:
bis vero, quos ea calamitas, et navigationis, ac demissionis
seu defluitacionis mercium, frumenti, aliarumq(ue) rerum
per Vistulam necessitas, multum etiam contingit, districte
precipimus, ut cum per Seniores dictarum Insularum fuerit
requisiti, Viginti quatuor Scaphas, et in qualibet illarum
tres viros, necnon quatuor naviculas, Weißelkan vulgo
nuncupatas cum quattuor arietibus Rammen appellatis
pro palis in prenominata ruptura quatiendo figendis

absque vlla remitencia et remoratione ad locum eiusdem ru:
pture mittatis pro debito vro et gracia nostra non ali:
ter facturi Dat

Marienburgen

Duas Naviculas Veischelkan nuncupatas et in qualibet
duodecim personas idoneas pro ramis et virgultis adducen:
dis necnon similem terciam Naviculam Veischelkan cum
vno ariete qui Rammen dicitur, et quatuor lembos
lodzie nuncupatos pro terra, et Cespitibus herbosis et Pra:
tis succisis adducendis

Tolkemitenses

Quinque Scaphas et in qualibet tres viros

Braunsbergen

Sex Scaphas et in qualibet tres personas

Jurati

Duas Naviculas alias Rammen cum arietibus

De vnoquoque laneo in Districtibus infrascriptis dari debet
vnum robur seu lignum magnum

Districtus itaque Gneuen dabit quinque sexagenas robo:
rum ex quibus triginta habere debent longitudinem pe:
dum sexaginta, reliqua vero longitudinis vltra pedes
quadraginta, ad rippam dicti fluminis

Districtus Slumen dabit vt quatuor sexagenas roborum

triginta videlicet robora longitudinis sexaginta pe:
dum reliqua vero omnia vltra longitudinem pedum qua:
draginta ad rippam &c

Subditi domini Epi Wladislauien Item Abbatum Pel:
plinen et Oliuen in Pomerania dabunt quinque sexagenas
triginta longitudinis Lx pedum reliqua vt Supra

Noua Ciuitas cum Districtu dabit vnam Sexagenam
cum dimidia robor ex quibus decem longitudinis pedum
Lx reliqua vt supra

Oppidum Swiecze cum Districtu et Subditi Abbate Co:
ronouien dabunt 4 Sexagenas ex quibus xxx ad
pedes Sexaginta reliqua vt supra

Districtus Grawdnicz et Rogbanzen dabit quinque sexa:
genas ex quibus vt supra

Ciuitas cum Districtibus Thorunen et Bierglouien dabit
sex sexagenas ex quibus xxx robora longitudinis
pedum Sexaginta reliqua vt supra

Districtus Culmen cum Arce Starigrod Papow et Junijs:
law dabit quatuor sexagenas ex quibus vt supra

Districtus Goluben et Cowolouien cum Arce Lypno da
bunt quinque Sexagenas ex quibus vt supra

Districtus Brodnicen et Radzinen dabunt quinque Sexa
genas ex quibus vt supra

Castrum Brathiam cum Nouemiasto Lubowa It oppida

Crurnik et villas ad illa spectantibus dabit Sex Sexa:
genas ex quibus vt supra

Item ad Ebrehardum Ferber Capitaneum Dirschouien'
vt mandet oppidanis et aliis hominibus Districtus sui
aduehere et deponere in locis rupturarum Insularum
Mariemburgen' mille currus virgultorum et terre

It ad oppidanos Dirschouien' similiter vt ipsi videlicet
simul cum aliis oppidanis et hominibus in Districtu Dir:
schouien' consistentibus aduehant mille currus virgulto:
rum et terre ad rupturas Agger' Mariemburgensium

De reficienda ruptura Aggeris Vislæ fluminis

Sigismundus .I. Rex Poloniæ

Vniuersis et singulis Dignitariis et Officialibus, Palatinis
Castellanis Capitaneis, Tenutariis, Nobilibus, ac Ciuita:
tum et oppidorum Proconsulibus et Consulibus ac commu:
nitatibus necnon Villarum Incolis in terris nris Prus:
siæ, presertim vero in Districtu .N. vbilibet constitu:
tis Sincere et fidelibus dilectis gratiam nostram regiam
Magci Generosi Nobiles Famati et Prouidi sincere
et fideles dilecti Non incognitum est vobis Consiliarios
istarum terrarum Prussiæ in Conuentu Elbingen' proxime
preterito congregatos inter alia negocia illic per eos acta
specialem ordinacionem et constitucionem fecisse de re:
ficienda ruptura, que accidit, in vallo maioris insule
totam fere vim et molem aquarum Vistule sustinente Quam
quidem ordinationem et constitucionem, quia tardius per
illos quorum interest exequi accepimus, non possumus eam

tarditatem et negligentiam non molesto et indignanti animo ferre. Quia vero tempus hibernum iam iam appetit, quod maiora incommoda predicto Vallo afferre solet nec vllam eius reparationem facile admittit, sumusque per Officiales nos certiores facti, rupturam ipsam eius Valli nequaquam secundum ordinationem predictam Elbingensem, ante aduentum hyemis debite sarciri posse, nisi aliud quoque extraordinarium infrascriptum commune auxilium ad illam sarciendam, hinc ad festum Sancti Martini proxime futurum accesserit, hoc videlicet, vt interim quolibet die centum Currus terre atque ramorum illuc aduehantur, quo Pali in fundum fixi spissitate impenetrabili assolidentur. Et Proinde intelligentes, omnem laborem et impensam circa predictam rupturam iam factam, cassam prorsus et irritam fore, nisi illa eius pars, iam aliquantulum restricta, quam adhuc vnde continue lambunt modo premisso, terra et ramis intertextis, ducetur et firmetur, Intelligentes eciam quantum damni ea ipsa ruptura, nisi ad vnguem reparetur, nedum Insulis, verum etiam toti isti terre Prussie, esset allatura, huic que incommodo tempestiue obuiare volentes, Mandamus strictissime, et ita omnino habere volumus, vt ordinatio ipsa et constitucio Elbingensis in toto debite exequutioni quamprimum et indilate, antequam rigor hyemis adueniat demandetur Et vt insuper omnes possessores et Incole Villarum, de vnoquoque Districtu, simul per octo dies, de quatuor mansis agri, vnum currum cum quatuor equis pro terra et ramis vehendis, illic circa rupturam Valli prefati ordine successiuo per Districtus habeant, habeant terramque ipsam et ramos continue per ipsos octo dies, ad rupturam ducant, sub ammissione bonorum et gracia mea secus facere non ausuri Datum Cracouie feria secunda proxima post festum Sancti Francisci Confessoris Anno domini M°. D. XXVI° Regni nostri anno XX°

L're misse
Ad Districtum

Slumenſem
Crisburgenſem
Grandnycen'
Roggbenſen'
Nowensem
Gnevenſem
Polplmenſem
Oliwenſem
Dirſchouien'
Subuicen'
Stargardien'
Slochouien'
Thorunen'
Mirachowien'

Radzinen'
Rogoſnen'
Althehanß
Birglowien'
Papouien'
Cowalien'
Brodnicen'
Brathianen'
Goluben'
Swecenſem
Thucholien'
Dirſchowien'
Marienburgen'
Pulhezen'
Gdanenſem

Contributio in Prussia Regi decreta

Sigismundus primus Rex Polonie

Vniuersis et Singulis Ecclesiasticis et Secularibus subditis nostris in terris nostris Prussie vbilibet existentibus ad: quorum noticiam presentes litterae peruenerint et presertim in Palatinatu Pomeranie et Districtu constitutis Sincere et fidelibus dilectis gratiam nostram regiam Rndi in Chro Patres, ac Mgci Generosi Nobiles, Famati, et Prouidi. Sincere et fideles dilecti. Non est vobis incognitum, Consiliarios et Nuncios ipsarum terrarum nrarum Prussie, demonstrare volentes, suo, ac omnium ordinum et Statuum earundem terrarum nomine gratitudinem laboris et impendii nri non mediocris, in bello preterito, cum Mgro et eius ordine per nos foeliciter gesto pro ipsarum terrarum et earum Jurium conseruatione facti, et quod nos, intermissis aliis arduis negociis nris regniqz nri, ad easdem terras Prussie, nunc demum ve: nientes de bono ordine, ac quieto et tranquillo Statu il: larum consuluerimus multiplicesqz erros et abusus, qui tam in diuinis qz etiam humanis rebus inoleuerant, re: formauerimus non parcendo iterum magnis laboribus et expensis, statuerint nuper in Conuentu Gedanensi, in compensationem eorundem laborum et expensarum nos: trarum Contributiones infrascriptas. Inprimis quod om: nes subditi nri in ipsis terris Prussie degentes, tam spi rituales qz Seculares soluere debeant de qualibet Marca census duos grossos, et qui habent de censu decem Marcas et vltra, dabunt de Marca duos grossos. Qui vero minus dabunt de Aratro vnam Marcam. Item omnes et Singuli habentes pensiones seu datias frumentarias, sol.

iient a quolibet Modio per vnum solidum. Lemanni vero et Sculteti dabunt prout census in ea villa vbi habitant soluuntur de marca videlicet duos grossos. Item Rustici prout suis dnis censum soluunt. dabunt de qualibet marca duos grossos. Simili modo et Tabernatores, iuxta censum, quem dominis suis soluunt. dabunt de qualibet marca duos grossos. Item Lemanni qui non habitant in villis sed duntaxat in Prediis, dabunt de Aratro vnam marcam. Item Molendinatores hereditarii qui censum pecuniarium de suis molendinis soluunt. dabunt a qualibet marca duos grossos. Molendinatores vero qui frumenta de Molendinis pro censu pendunt. dabunt a quolibet modio vnum Solidum. Item hii qui Mellificia possident, contribuent a quolibet Pokoff quinque grossos, a Tunna vero mellis quindecim grossos. Item Arendatores agrorum et prediorum, soluent a quolibet Aratro vnam marcam. Que Contributio suprascripta durabit ad vnum annum et intra festum Sancti Martini proxime et festum Purificationis Sancte Marie. anni proxime futuri Millesimi Quingentesimi vigesimi Septimi pendi et colligi debet. Ea vero Contributio que sequitur ad tres annos durabit, et a festo Sancti Bartholomei Apli proxime initium sumet hec vz Quod a quolibet modio Brasei solui debent duo solidi Item a qualibet Tunna Ceruisie peregrine seu aduecticie quattuor Solidi. Item a quolibet vase vini magno quod Drcylink vulgo dicitur due marce pendentur A medio Dreiling vna marca It a media kuffa vini Hungarici etiam vna marca It a qualibet Tunna Mellis, ex quo medo coquitur decem grossi contribui debent. Illi vero qui vinum sublimatum vendunt decem grossos soluent. Vt autem supradicta ordinatio in exigendis eisdem contributionibus facta, debite executioni demandetur Generosum N. etc ad eas colligendas in Palatinatu. N. et Districtibus et N. designauimus, ac

designamus et constituimus presentibus litteris nostris Man:
damusque vobis omnibus supradictis vt in manus eorundem easdem
Contribuciones persoluere curetis et persoluatis vobis
vero Capitaneis ac Ciuitatum et Oppidorum Proconsu:
libus et Consulibus quorum interest mandamus vt pre:
fatis Exactoribus sub penis ad hoc Statutis de dictis
Contribucionibus per eos ad quos pertinet respondere fa:
ciatis et vos ipsi respondeatis Negligentes vero in sol:
uendo et contumaces per pignorationes et alias penas
solitas, ad soluendum easdem Contribuciones compel:
latis pro officio vestro et gratia nostra non aliter facturi
Datum in Arce nostra Marienburgen die Sancti Ja:
cobi Apostoli Anno domini M° . D . XXvi°
Regni nostri anno vigesimo

[illegible] 17

M
me
de
ber
affl
tum
si m
poss
r.al
te m
qui
a m
ope
nre
cur
que
pot
ne
S
ne
pot

Sigismundus primus Rex Poloniae
Ottae de Chodecz Palat° Podoliae

Magce Sincere nobis dilecte. Perturbavit nos vehementer adversa Novitas, quam nobis scripsit tua S. de adventu Thartarorum, quamvis iam Novitas esse non deberet nobis omnibus, qui pene quotannis ea calamitate afflicti, hactenus tamen nichil ad illam repellendam certum et oportunum mutuo statuere curavimus. Nos etiam si in regno adessemus, nescimus ~~quo~~ quid aliud prestare possemus ultra ista tennia presidia in Conventu generali decreta quae communem motionem neque utilem neque tempestivam tamen pretermissis hic rebus omnibus multis quidem adhuc inconfectis, properabimus, quantum maxime poterimus istuc ad regnum nrm et quicquid oportunum fieri posse videbitur ad tuendum subditos nros, nichil pretermittemus. Interim premisimus cursim nonnullos dominos qui nomine nro homines quos possent colligerent, et qui S. tue si quo pacto fieri poterit adessent vel saltem dispersas hostium turmas ne tam libere grassari possent, impedirent tua etiam S. curet pro virili, ut hostis si non affligi poterit saltem ne impune evadat et nos de omnibus quam diligentissime potest certiores reddat Dat in G. dansko

SIgismundus primus Rex Polonie Dominis Consiliariis Prussie.

R.R.de in Chro Pr sincere nobis dilecte. Allata est
nobis insperata Nouitas, licet hoc tempore consueta
Tartaros magnis copiis ad confinia regni nri applicuis-
se etiam fortasse terras nostras depopulari, et quia in-
dignum videtur illos nobis absentibus tam libere per
regnum nrm grassari deberi, nollemus vllo facto subdi-
tis illis nris deesse hortamurq P. vram vt citra vllã
moram huc ad nos veniat vt cum illa et aliis Consili
ariis nostris de negociis harum terrarũ que restant
constituamus Et bene valeat.

Restes contra Tartaros. : Scripte: sed non publicate.

Sigismundus .1. Rex Polonie.

Vniuersis et Singulis etc. Quia nos certiores fecerũt
exploratores nri Thartaros continuos hostes nros in-
genti vi regnum et Dominia nra populari statuisse, iãq
illos prope fines nros degere. Valachum item cum
gentibus suis paratum esse et Arcem Camienecz op-
pugnare velle. In Conuentu vero preterito decreta
sunt tantum presidia ad leniores insultus hostium
reprimendos, que illic in Russia tenemus quidem,
sed que ad tantam potenciam propulsandam nequaq suf-
ficiunt. Et proinde ne respublica grauem aliquam iã-
cturam quam dominus Deus auertat accipiat aut in

magnum aliquod discrimen minatur. vobis omnibus
in commune et cuilibet seorsum qui expeditionem ge:
neralem, et seruicium nobis et reipublice debetis in
vim primarum vestrum notum facimus et mandamus
vt equos et arma, aliaque omnia ad bellum necessa:
ria parata et disposita iuxta debitum et facultatem
vestram habeatis, vt cum primum terciis vestrum literis
a nobis admoniti fueritis, possitis citra vllam moram
ad tuendam patriam et hostes propulsandos accurrere:
re sub pena ammissionis bonorum omnium, Volumus
tamen vt interim Judicia publica terrestria, et Cas:
trensia non intermittantur vt fertones et alie Contri:
buciones in Conventu generali decrete, de quibus dic:
ta presidia seruamus, edantur, et processus reforman:
darum Jurium et Statutorum iuxta constitucionem eius:
dem Conventus generalis non impediatur/ Et nequis:
piam de hoc mandato nostro aliquam ignoranciam pre:
tendat. Volumus vt vnus ad alium sibi viciniorem
presentes literas cum illas perlegerit transmittat, vltimus
vero easdem loci Capitaneo representet pro gratia mea
aliter facere non ausuri. Ex Gdano

.24 Julii Rex Sigismundus ex Gdano venit Ma:
rienburgum. Et illuc allatus est Nuncius Thartaros
maximo numero in terras Russie iussu Thurci ad:
uentare, qui ab ipso Turco, tunc submissi fuerant, vt,
Regem Polonie domi bello occuparent, ac distineret
ne Ludouico regi Vngarie, Rex Polonie auxilium ferre pos:
set, Nam ea Aestate. Turcus cum maxima potencia
veniebat in Vngariam contra regem Ludouicum, In:
ter quos dies decollationis S. Joannis Baptiste, pugna:
tum est pauci Vngari et multitudine Turcorum victi
et cesi, Rex Ludouicus fugiens ex pugna desperata:
ta in luto submersus est et suffocatus.

Vngari hunc regem suum, iam diu perdere volebant
et perdiderunt, oderant enim illum quia Germanorum
mores induerat Germanos amabat Hungaros sper:
nebat et cum Germanis Mascarisabat.

Rex itaque Sigismundus ad Poloniam ex Gdano va:
dens ad illam nunciationem de aduentu Thartarorum,
litteras restium scribi fecit, sed illas non misit, nec pu:
blicari fecit regnicolis, quia id vnum rex cauebat
ne si littere restium publicarentur, regnicole a Contri:
butione sese continerent, Rex enim cupiebat a subdi:
tis Contribucionem exigere.

Thartari non magnum damnum dederunt Russie.

30 Julii Rex ex Mariemburgo discessit in Poloniam,
iter suum dirigendo in Masouiam Ducalem, que post mor:
tem Ducum Masouie Stanislai et Janussii iure feudi
deficiente illic prole mascula, ad regem, ac ad corpus
regni Polonie est deuoluta, vt eius possessionem acciperet

Littere in vim primarum Et secundarum Restium contra Tartaros: sed non misse nec publicate

Vniversis et Singulis Palatinis, Castellanis, Capitaneis
Dignitariis, et Officialibus, Burgrabiis et Nobilita:
tum communitatibus, Aduocatis, Sculte tis, ceterisque
subditis meis, terras regni mei vbilibet incolentibus
presertim vero terram et Districtum
de Iure et consuetudine ad expeditio:
nem bellicam obligatis Sincere et fidelibus dilectis
gratiam meam regiam. Magci. Generosi, Nobiles
Famati et Prouidi Sincere nobis et fideles dilecti. Nō
dubitamus iam omnibus notum esse Tartaros ingē:
tibus copiis, ad depopulandum regnum et Dominia
nra irrupisse. Notum est etiam vnicuique qualis defensio
sit in Conuentu generali nouissimo decreta, et Proinde
licet hec infelix nouitas, nos in his terris Prussie com:
perit, ex quibus etiam magnum reipublice discrimen
imminebat, neque illi aliter nisi presentia nra occurri
potuit, tamen multis hic adhuc negociis intermissis pro:
ficiscimur ipsi, quantum celerius possumus, ad tantam
regni calamitatem, tantique hostis conatus reprimendos
non solum sumptum et laborem nostrum, sed etiam perso:
nam nostram regiam, omnesque vires et facultates no:
stras, pro regni et subditorum nostrorum salute exhibi:
turi. Quapropter presentes litteras meas, in vim pri:
marum, secundarum, et vltimarum restium mittimus, Ma:
damusque vobis, vt quamprimum vos moueatis, et arma ca:
piatis, ac quisque vestrum, armatus, instructus, et comi:
tatus, pro sua facultate, constituatur, vbi instructis exer:
citibus meis, nos hosti opponere, et regnum ab imminenti

ruina eripere et vindicare possimus et ne quispiam ves:
trum de premissis suam ignorantiam pretendat. Volu:
mus et mandamus vt vnus ad alium sibi vicinorem,
presentes litteras meas, cum illas perlegerit quam primum trans:
mittat, vltimus vero easdem loci Capitaneo representet
sub ammissione bonorum omnium et gratie nostre non
aliter facturi. Datum in Arce nostra Mariembur:
gen' feria quinta proxima post festum Sancti Jacobi
Apostoli Anno domini M°. D. XXVI. Regni
mei anno vigesimo.

Bone Sphortie Regine Polonie
Consiliarii ac Senatores subscripti.

Serenissima Princeps, et domina, domina nostra clementissima.
Post seruiciorum nostrorum commendationem. Non dubi:
tamus cognitum esse Maiestati vestre. domum Coscielecianam non
postremam esse inter Primores huius Regni familias, ex
qua cum multi alij insignes viri prodiissent, tum est in
presens Magnificus dominus Palatinus Posnaniensis, singula:
ri fide, et virtute preditus, ac optime tam Serenissimo domino
meo, quam etiam Reipublice meritus. Quo factum
est vt iampridem illi Arx Marienburgensis fuerit co:
missa, que vt summum est harum terrarum presidium,
et precipuum regni monimentum, ita hactenus non nisi ma:
turis, grauibus, et probatis credi solebat. In ea prefectu:
ra cum alias semper, tum in nouissimo bello Pruthenico
egregie se ipse dominus Palatinus gessit, multumque cure
laboris et impendij in eadem Arce conseruanda susti:
nuit. nunc autem ambiunt quidam eam ipsam prefectu:
ram, et Satagunt, vt illi inuito, et sine vlla causa adima:
tur. quasi homini culpa aliqua notato, quod hactenus nulli

contigit. Et proinde qualem ignominiam hec res ipsi dno Palatino, qualem item dolorem nobis omnibus amicis et necessariis eius afferret, Mtas Vra, vt prudentissima domina, facile conijcere potest, et licet speramus, quod Sacra Mtas regia, que vsque hunc neminem etiam infime sortis hominem exauctorare, aut suo officio priuare consueuit sine legittima, et magna aliqua vel racione, vel causa, non sit facturam ipsi domino Palatino, et nobis omnibus hanc contumeliam, tamen plurimum nobis de gratijs Vre persuadentes, ei vnanimi, omnes studio, et voluntate Supplicare, dignetur Vra Mtas, pro sua virtute honori optimi Senatoris adesse, et intercedere per Nuncium, aut lras suas, apud Sacram Mtem regiam, ne illi hec ignominia inferatur. Sed vt in ea prefectura, quam et maiorum suorum, et suis meritis est assequutus, quamque hactenus honeste et cum fauore, omnium hominum administrauit, conseruetur, vnde etiam plurimum momenti et Mti sue et Reipublice dependet, faciet Vra Mtas rem sua excelsa virtute et prudencia dignam. Quam et ille et nos omnes cum eo Vre Mti Sereme, omnibus obsequiis meis demereri curabimus, tanquam domine nre clementissime, cui nos, et seruicia nra, etiam atque etiam commendamus, Cupimusque, vt illam dns Deus seruet diutissime sospitem et foelicem Dat [illegible] [illegible] dam die Junij Anno domini M° . D. XXVI°

obsequentmi seruitores

Petrus Epus Cracouien, et Vicecancellarius &c

Mathias Epus Cuiauien seruitor &c

Joannes Epus Posnaniensis sst

Mauricius Epus Varmiensis ss

Andreas Epus Przemisliensis sst

Joannes Epus Culmensis sst

Cristoferus de S. P. et Capit Crac. ac R. p. Canc. sst

Nicolaus Koschieliczki Palatinus Calissien.

Joannes de Lusian Palatinus Culmen. sst

Georgius à Baisen Palatinus Mariemburgen. sst

Georgius de Conopath Palatinus Pomeranen. sst

Lucas de Gorka Epus Posnaniensis et Capit sst

Nicolaus de Schidlowiecz etc manu propria sst

Petrus de Visnicze etc R. Mtis Marschalcus sst

Petrus de Sluzewo Castellanus Wladislavien. sst

Janussius Swirczewsky Castellanus Visiicen.

Stanislaus de Sprowa Castellanus Biecen.

Ordinatio in Conuentu Vngarico Bude acto conclusa XI Maÿ. 1526.

Sera. et iam non in tempore. ordinatio. Experrecti tandem Vngari. Turco regnum eis eripiente

Omnes prouentus Regie Maiestatis debent dari et presentari ad manus Thesaurarii ita quod nullus a modo Spiritualium aut secularium dominorum audeat se amplius talibus intromittere

Articulus secundus

Omnes qui falsam monetam cuderunt minori gradu, quam regia Maiestas, constituit, debent ad regiam Maiestatem cittari. et tales omnes, in collo et bonis, puniri debent.

Tercius articulus

Quod regia Maiestas, nulli extraneo, à modo aliquod Castrum, aut maiores dignitates regni committat.

Quartus

Regia Maiestas debet apud Reges et Principes christianitatis, auxilium contra Thurcas petere. talibus adeptis, regia Maiestas manu potenti contra Thurcas inuadere debet.

Quintus

In tribus annis, nullum Rakoss amplius celebrari debet, nisi vrgente magna necessitate, regia Maiestas habere voluerit

Sextus

Palatinus regni Vngarie, qui nunc in Sede sua residet, debet confirmari regiis literis, ita quod sine vrgente causa, à modo deponi non debet, secundum contentum vlteriorem decreti.

Septimus

Si Thurca interim manu potenti Regnum Vngarie inuaderet extunc debent expedire, viginti persone, tercium, decem sex aut tres persone tercium, secundum exigentiam hostis.

Octauus articulus

Thesaurarius regni, debet prouidere duos homines, qui prec: xeant, vt naues admodum probent in Danubio, et secundu exigenciam facere et ordinare committant.

Nonus articulus

Jtt duo potiores debent seruari, qui vndiq prouidebunt pi: xides, pulueres, Stipendiariumq militem, secundumq re: gnum seruare et tenere debet

Decimus articulus

Regia Mtas debet ad suum consilium accipere, secundum pla: citum sue Mtis

Vndecimus

REgie Mti data est potestas ad gubernandum et puniendu prout sue Mti visum fuerit

Duodecimus

Octo domini Regni, debent continuo adesse lateri Regie Mti. pro capessendo consilio, ad puniendum excessus et in: obedientes

Tredecimus

Omnes quicumq prouentus regie Mtis hucusq ad manus suas acceperunt, quos Comitatus nominauerit, tales de: bent et tenentur, debitum compotum facere.

Quartus decimus

REgia Mtas, in Curia sua, continuo debet seruare Quin: gentos, Equites et in Castris finitimis, contra Thurcam etiam quingentos, ita tamen, quod hii qui medium annu circa Curiam Regie Mtis adessent, debent ad aliud medium annum, circa Castra finitima adesse, et hii qui fuerunt in

Confinitimis Castris, debent ad Curiam regię M.tis redire ita quod alternatio quolibet anno fiat.

Decimus quintus articulus

Omnes prouisiones et Dominia, quę Extraneis hucusque con:cessa sunt, debent cassari, et presertim Andreę de Bur:ga, et coeteris

Decimus Sextus

Omnes Religiones et Beneficia, Prępositurę, debent per re:giam M.tem solam tribui

Decimus Septimus

Moneta hęc noua, debet accipi usque ad festum Sancti Jacobi duo denarii pro uno. Demum post festum Sancti Jacobi de:bet presentari et cambiri ad Cameram regię M.tis, Ita quod unus denarius Vngaricalis, pro tribus dabitur, ex quo argento, moneta bona cudi debet, quę tenebit nouem lotos

Decimus octauus

Nullus amplius audeat monetam cudere, excepta regia M.te quę tantum in tribus locis cudi debet

Decimus nonus

Secundum primum decretum, ut regię M.ti prouentus solua:tur, demum profesto Sancti Martini proximo instanti, a quo:libet domo, medium florenum, bonę monetę soluere debent

Vigesimus articulus

Regia M.tas debet seruare, debitum numerum contra Thur:cas, secundum quod lacius in decreto continetur

Vigesimus primus

Item domino Adam de noua domo, debet Regia M.tas dare

pro damno suo quatuor millia florenorum in auro, et omnes tales, qui aderant tali facto, puniri debent

Vigesimus Secundus articulus

Item oues, Boues, Cutes admissum est de Regno euehi ita quod a quolibet boue tricesima solui debet moneta bone vnus florenus, et a centum ouibus quinque floreni, aut secundum quod vnus cum Tricesimatore melius componere poterit.

Stefanus de Bator Palatinus regni Vngarie. Sigismundo primo Regi Polonie.

Serenissime Princeps domine, domine michi clementissime, Puto non esse incognitum Maiestati vestre quanto studio, quantaue diligencia, Maiestas domini mei graciosissimi superioribus diebus: tum per Oratorem suum: tumque per literas suas commendauerit Maiestati vestre negotium Ducatus Masonien: Et item quam obnixe cuncti Status et Proceres huius regni Hungarie superinde apud Maiestatem vestram intercesserunt Cum quibus simul et ego per homines et nuncios meos Maiestati vestre humiliter Supplicaui vt Maiestas vestra Illustrissimas dominam Zophiam Consortem meam, ac Amam Sororem suam, deuotas Maiestatis vestre Ancillas, in dominio ipsius Ducatus pacifice permittere dignaretur, Et licet non dubitem eam esse Maiestatis vestre animi integritatem Cam erga Maiestatem ipsius domini mei graciosissimi beneuolenciam, Et item eam fore graciam suam erga domum et familiam Masonien. que Maiestati vestre semper fidelis et obsequens fuit, vt peticionibus Maiestatis sue domini mei graciosissimi Similque intercessioni omnium Statuum et Procerum Regni tandem et mee supplicacioni ex voto respondere dignabitur. Tamen Supplico et nunc Maiestati vestre tanque domino meo graciosissimo, cuius in me clemenciam summam in omnibus rebus meis ampliter sum expertus dignetur ipsas Maiestatis vestre ancillas: habita racione equitatis

quam Mtas vra vt Princeps iustissimus presefert in Ducatus ipsius dominio relinquere. Oratoresque ipsos optata et graciosa relacione remittere. Quid autem prestancius, quidue apud deum gracius esse potest: quam si hec familia Masouien ab olim clarissima Matique mancipata ~~gracia~~, eiusdem gratia integra conseruabitur. manebit autem Mti vre, Sermo Princeps, eadem dignitas, idem imperium, amplior tamen apud omnes Principes Christianos laus et gloria, pro qua quidem Mtis vre summa clemencia, emitare ego, dum viuam, vnacum tota familia quam maxime inseruire. Quam Deus optimus maximus conseruet diutissime sanum et incolumem, In cuius graciam me et seruicia mea perpetua iterum commendo. Ex Buda vndecima die Mensis July Anno domini M° D XXVI°

Responsum a Sermo Sigismundo primo regni Polonie Datum orri Lodouici regis Vngarie: et nunctiis Stephani de Bator Palato Vngariae: 15. July 1526.

Reuerende domine. Quia legatio D. vre vnum et idem negotium continet cum Nunctiis Spectabilis et Magci domini Palatini Vngarie Sacra Mtas regia commitere michi dignata est vtrisque in commune respondere

Non ambigit Mtas sua regia ita persuasum habere, cum Sermos D. regem et reginam Hungarie et Bohemie, dominosque Consiliarios Mtum suarum, tum vero Spectabilem et Magcum dominum Palatinum Regni Hungarie, quod Ducatus Masouie mera fuisset hereditas Illrium olim dnorum Ducum Masouie, eaque ratione iuste ad relictas Sorores eorum Illres dominas Zophiam et Annam deuolui deberet.

Verum res longe aliter habet, Ducatus enim iste mera est hereditas et corpus regni Polonie, possessusque est ab initio a prefatis Ducibus Jure feudi quoquidem iure iam maior pars ipsius Ducatus antea successive ad pre: decessores Mtis sue, et regnum Polonie recidit, Nem. pe terra Rauen, terra Sochaczouien, terra Gosti: nen terra Plocen terra Visnen, que omnes terre sunt Masonie, sed eo iure ad regnum deuolute: atque id non solum mascula Stirpe non deficiente, Sed etiam fratribus superstitibus partitis inter se bonis, et sine prole mascula decedentibus, ita vt nec fratres, diui: sis bonis, sibi inuicem vnquam succedere potuerint, quo magis nunc cum vniuersa stirps mascula defecit Quod scientes et intelligen domini Duces nouissime defuncti obtinuerant a Mte sua graciam magnis precibus et seruiciis suis quod ipsi duo fratres sibi inuicem suc: cedere potuissent, et concessum illis erat hoc Priuile: gium a Mte sua, non sine magne clemencie testimo: nio prout littere satis declarant

Unde liquido patet hanc non fuisse meram hereditatem ipsorum dominorum Ducum defunctorum, qui tantum de sua sibi inuicem successione erant solliciti, nulla vn: quam facta mentione de Sororibus, pro quibus, id alioqui nunquam obtinere potuissent.

Et proinde vt Mtas sua cuilibet iusticiam, libenter ad ministrat et administrare hactenus consueuit, ita et sibi regnoque suo iniuria esse nec vult nec esse potest, ha: bitura est tamen Mtas sua dignam racionem commen: dacionis Sermorum dominorum Regis et Regine Hungarie et Bohemie dominorumque Consiliariorum suorum, et postulatorum Spectabilis et Magci domini Palatini Vngarie in transigendo hoc negotio et quid:

quid gratie et fauoris exhibere poterit ipsis Illtribus dominis Zophie et Anne Ducibus citra offensione iurium Regni sui id eius Mtas est quod libentissime factura.

Referet vra Do. Sermis D. Regi et Regine Hungarie et Bohemie nomine Sacre Mtis regie plurimam Salutem et amorem, quodque Mtas sua regia optat ex animo, vt illius vtriusque Mti omnia ex animi sentencia et bono Statu Regnorum suorum succedant

Idem refferet et Rmis ac S. et Mgcis Dnis Prelatis et Baronibus Regni Hungarie Salutem et beniuolenciam Mtis sue Regie et quod illis Mtas sua omnia fausta, optat et fauet.

Reffert Vra ~~Do. Sermis D.~~ Regi et Regine Hungarie et Bohemie, ~~nomine~~ Sacre Mtis regie plurimam salutem et amorem

Domino Palatino Regni Hungarie et pariter Illtri sue Coniugi dicetis vos Nunctii suarum D. vtriusque fauorem et Salutem Mtis sue regie dicetis et hoc responsum Mtis sue quo ad negotium eorum, in quo et in omnibus aliis, vult illis Mtas sua, tantum gratie et beniuolencie sue regie exhibere, quantum maxime illi licebit

Petrus Tomicius Eps Cracouien: Regni Polonie Vicecancellarius

Vngaro

Magce domine. Ex litteris Mtis vre nobis nuper reddi:
tis intelleximus, quanto studio cura et sollicitudine
Regni Bohemie, similiter Marchionatus Morauie
horum temporum res eadem Mtas vra prospicit et perpe:
dit, tum eciam ex earundem litterarum prefatione:
in qua et ex Sacris et ex prophanis scripturis gra:
uissime et prudentissime, bonum pacis concordie vni:
tatis commendat, atque ex aduerso, dissensionum et dis:
cordiarum incommoda execratur et damnat, habun:
de perspeximus; Dumque tocius iuris et aequitatis or:
dinem et disposicionem conculcari, et aliter quam oppor:
tet, tractari conspicit, quanto animi dolore ob id ipsum
afficiatur Mtas vra, vel ex Phinees exemplo, quod
aptissime ex XXV numeri capite in medium adduxit
animaduertimus, et denique nulla ratione alia quam Se:
renissimorum dominorum Hungarie, Polonieque Regum
mutuo congressu tot iam vrgentibus et imminentibus
malis mederi posse significat, et quod earum terrarum
salus, tenui admodum filo pendeat, ceteraque omnia
que prudentissime atque copiosissime explicat et pro:
uidet, animo comprehendimus, et iterum atque iterum
reuoluimus. Quibus rebus omnibus studiosissime a
nobis circumspectis, et cognitis Magnitudo animi
egregia fides in Principem pietas in patriam Mtis vre
tametsi iam pridem et nobis et omnibus fuerunt notis:

sima tamen nunc precipue in hac temporum acerbitate eminuerunt Nos quidem maluissemus iucundiora audire. Sed cum deo immortali (cuius nutu et voluntate cuncta fieri credimus) ita collibuerit, eo equioribus animis omnia ferre debemus, Quantum vero ad congressum regum attinet. Sciat M^{tas} vra ipsum Serenissimum dnum nrm regem, nihil eque tam ardenter desiderasse q̄ꝫ cum charmo Nepote suo congredi, et de optimo Statu regnorum dalis vltro citroqꝫ consiliis agere, Sed tot obices, totqꝫ impedimenta interuenerant, vt sine maximo discrimine dominiorum suorum sua Mtas id hactenus perficere nequiuit, inter que, vel vnius Ciuitatis Gedanen ditissime et populosissime, perturbatio et motus satis cause prestiterunt, quominus sue Mti hoc tempore cum Mte illa congredi liceret. que Ciuitas furore et peruersitate insane plebis concitata, in tot errores et hereses prolapsa erat, vt etiam de prodenda Vrbe consilia inierit Et nisi ipsa Mtas regia tempestiue se huc contulisset, tot difficultatum nodi toti terre Prussie incumbuissent, vt explicari et dissolui sine maximis periculis non potuissent sed (gra deo) eadem regia Mtas vtpote sapientissimus et prouidentibus Princeps hic existens, ita rem exorsus est eaqꝫ fundamenta religionis instaurande, simul pacis communis constituende, iecit, vt perfectis hic et absolutis rebus, enitabit, vt Sermi Nepotis sui regnis etiam pro summa sua prudentia, subueniret Et si e re visum fuerit etiam vna conueniret, quam ad rem Nos eciam pro virili nra operam nauare non negligemus, dabimus operam quantam maiorem poterimus, vt iusticia equitas omnis demiqꝫ splendor et Mtas (id quod M. vram vehementissime cupere videmus) auctoritate Sermi dni nri Regis, illis dominiis restituantur, Duo vasa vini

alterum rubri alterum albi à M. vrã nobis allata, et dono data sunt. habemus pro eo dono M. vrẽ summas gratias, eoque maiores, quod à tanto amico profectum est pro quo tum etiam pro reliqua beneuolencia eius (quam: tum ex lr̃is tum etiam aliis certis argumentis didi: cimus) quicquid ad dignitatem et decus M. vrẽ siue apud Sermũ dnũ nrm̃ regem, siue alibi per: tinere arbitrabimur, Et si qua in re M.tas vra opera nostra uti voluerit, id sine omni dubitacione liben: tissime impertiemur eidem M. vrẽ, Cui nos com: mendamus quamque felicissime et diutissime valere Cupimus Dat

Ad Sigismundum I. Regem Polonie
Comendatio more diutine in Gdano.
quam tum consilia perplexa: tum
puelle ex ~~Ge~~ Dania mari aduecte
regis videndi ac Salutandi causa: a
Duce Prussie: Gdanum veniens: produxerat.

Cum tua discutio rex inuictissime gesta :
Quid~~quid~~que sibi Gdani tam mora longa velit:
Cuncta geri video cęlesti numine, lapsam
Dum reparas Vrbem, restituisque fidem
Nondum ingressus eras, cęptis diffusa fauebant
Flumina. et infidis damna dedere viris
Quę tibi, quęque tuis, Satrapis intenta fuerunt
Spicula, confudit Nuncius arte deum
Quando venis Vrbem, fraudes mox Juppiter omẽs

Vistula Vallis Teutonoz sub: mersit ipsarum aggeribus

Dissipat, arbitrio subdit et omne tuo
Nil restare ultra visum, nisi dicere verbo
Sic volo, sic iubeo, iussaque facta sequi
Facta sequuta quidem fuerant radicibus acta
Sed atque mutat, nil nisi littus arat
Ista videns Pallas varijs binomide Senatu
Innolueris ducit, nectit et arte moras
Jam ducendi artes ubi deffecere Minerue
Visus et est rebus finis adesse suus
Solus adhuc metuens, male ne firmata reliquias
Omnia Neptunus que bene structa videt
Syrenes mittit, blando modulamine, que nos
Destineant, fessis ut mora grata foret:
Hec mora que sanctamque fidem, populumque labantem
Exigit exemplo firmius ipsa tuo
Quis tibi nunc obstare potest Sanctissime Princeps
Quando regunt actus numina cuncta tuas

Sub eo tempore: quo Rex Sigismundus primus in Gdano agens religionem in Gdano: collapsam: et ciuitatem confusam in bonum statum restituebat: Adducta fuit ex Dania vxor, Alberto Marchioni Brandeburgen. Duci in Prussia, filia regis Danorum. Quam aliquot Consiliarij: et feminie matrone insignes, et puelle virgines formosissime: ex Dania per Mare comitati sunt ac ad Montem regium in Prussiam: sponsam dno ipsi Prussie adduxerunt. Hec, absolutis nuptiis, ex regio monte, Gdanum direxerunt in nauibus: regem honorifice salutarunt: octo diebus Gdani commorate sunt. Singulis diebus conuiuiis excepte per optimates et Senatores regni dies festos ac letos egerunt. Gratissimus nobis erat earum aduentus. gratissima mora in Gdano. Gratissimum visum eis fuit regem et splendorem Curie regie vidisse. Ex Gdano, nauibus per Mare in Daniam sunt reuerse, cum omni suo comitatu.

Petro Tomicio Ep̄o Cracovien. Vicecancell.o
Joannes Zambozki Aulicus regius

R.me domine, domine graciosissime. Post solitam vetustamque perpetue servitutis mee commendacionem. Reddite mihi sunt littere R. D. v̄re, quibus inter cetera, virtutis humanitatis clemencie atque precipui et singularis in me favoris sui argumenta mirari se scribit, quod ei de detractione Stipendii mei priusquam hinc discessisset nichil dixerim. Ego quidem etiam pridem sepius coram, clara et aperta voce confitebar, et nunc quod factum non fuerit ingemisco R. D. vram propter eius eximias et innumeras virtutes ea esse auctoritate, potencia, sapiencia, et gracia, vt nutu suo duntaxat et vmbra, suos quoque, dignos presertim, ad amplissimos honores evehere posset, nedum me abiectum et humilem homunculum, in assequendo iustissimo Stipendiolo meo iuvare. Quod autem de detracto Stipendio nihil dixi duplex causa fuit, vna, quod R. D. vram sanctioribus curis distractam, querelis meis interturbare nephas ducebam altera quod casus meos adversos, quibus per totum fere tempus vite mee concutior, me solum exantlare, satius existimavi, quam querirando aliquem eis admiscere; quantum vero mihi detractum sit nescio (neque enim a dn̄o Thesaurario, magnis precibus id impetrare potui vt me de ea re certiorem redderet) illud scio quod aliis omnibus in singula capita per 20 flor. numeratum est, michi cum maximo dedecore et damno meo duntaxat per x. proficiscor tamen michi: Cominus Piotzkoviam, vt possum, quo cum R. D. vra feliciter salvaque pervenerit, et audire dignabitur, faciam eam de causis quas suspicor, coram certiorem, nunc interim

prout hoc etiam in litteris suis me commonefecit, feram id quod accidit, eo animo, qualem michi Deus concesse: rit. Existimo tamen inuidiam, qua premor, magna ex parte iam esse saciatam, cum et veteri hospicio pulsus sum et Stipendium, quo egestatem meam sustinebam, diminu: tum michi est, restat, vt me in aliquem locum abdam. (quod eciam iam dudum facere constitueram) vbi in: glorius reliquum eui transigam, modo id cum dignitate michi assequi liceret, non tam Juno Herculi inclemens fuit, in iniungendis laboribus et erumnis, quam est mihi ipsi, quos ego, nunquam, ne in minima quidem re of: fendi. Sed satis prolatum. R. D. vram Incolumem et vegetam, foelicissime valere Cupio Cracouie iii^a hora noctis, cras enim sub lucem profecturus sum. Dominico die xxvii^a Nouembris Anno. M^o. D. xxv.

Sigismundus I. Rex Polonie
Alberto Marchioni Duci in Prussia

Illustris Princeps Nepos charme, Scripsimus alias Illti vre pro Canonicis Ecclesie Quidzinen. postulantes vt vra Illtas illos in ritu veteri et Catholico con: seruaret, et illis prouentus eorum restitui mandaret id ipsum nunc ex animo optamus. Nam non intelligimus qua ratione aut quibus scripturis auferri cuiquam de: beat aliquid, quod ex donatione illorum, cuius erat proprium, est traditum et concessum, faciet Illtas vra rem sua virtute dignam et nobis gratissimam que valeat foeliciter Dat

Sigismundus primus Rex Polonie
Errardo Qweiss nominato Epo Pomezanien
Luterano.

Reverende in Christo Pater Sincere nobis dilecte. Quãdo fuit apud nos Nepos noster Illustris Princeps in Prussia, egeramus cum sua Illustritate vt Canonicis Ecclesie Paternitatis vestre Pomesanien bona ipsorum restitui, et illos in ritu et religione sua veteri conseruari faceret, cuius Illustritas pollicita nobis fuit, id negotii Paternitati vestre demandare vt honesto et decenti modo prouiderentur, Nunc autẽ intelleximus non solum non prouisum esse illis à vestra Paternitate, de victu competenti, sed etiam illos in vincula coniectos esse, et ob hoc in fide et religione sua constantes sunt, indignissime contumeliosissime que haberi et puniri, Nobis Christiano Principi et superiori domino piaculum videtur tollerare, vt tanta contumelia religioni nostre Catholice inferatur, vt que ad deserandam illam, aliquis subditorum meorum ea vi cogatur, que ne Judeis quidem à Christianis hominibus inferri solet. Quare hortamur Paternitatem vestram, vt ipsos Canonicos suos, liberos dimittat, eosque in ritu ipsorum Catholico conseruet vel illos aliis rationibus, quam huiusmodi ‡ non nisi in preuaricatores vtuntur, nemine: que à sua religione in qua natus est discedere compellunt, alioquin nos hanc Catholicorum hominum oppressionem in illis terris diutius ferre non poterimus cum intelligamus hanc rem aliquando ad maximas turbas deuenturam esse Datum.

‡ quibus Lictores solent, ad Euangelium suum pertrahat. Nam hiis

Sigismundus I. Rex Poloniae Errardo qwayss nominato Epo Pomezamien: Luterano.

Reverende in Chro Pater Sincere nobis dilecte. Acce:
pimus lras P. tue quibus ad ea respondet, que illi pro
captis Canonicis Pomesamen Eccliẽ scripsimus, huiusque
captionis causam partim in Illtrem dominum Ducem
in Prussia refert, partim Euangelium obtendit, et ra:
tiones moderne professionis sue confert, vel doceri
postulat. Quod ad Illtrem dominum Ducem Nepo:
tem nrm charmum attinet, nos vehementer dolemus
eius Illtem hoc genus doctrine sectari. quod et notam
perpetuam ignominie Sermẽ familie mee inurere,
et illi, ac nobis in posterum maximas difficultates,
et turbas parere poterit. quodque illos potius sibi seque:
dos constituit, quia summis nonsolum Religionis
sed etiam orbis christiani vertitibus ac gimnasiis
sunt damnati, quam sanctissima consilia nra, quam in
stituta vniuersalis Ecclie et regnorum omnium Chri:
stianorum consensum approbatam. De tua vero Pte
hoc plurimum miramur, quod totiens gestorum suorum
nobis Euangelium obiectet, quasi nos qui quotidie
Euangelium audimus adeo obtusi simus, vt non intel:
ligamus quantum intersit inter vestrum et Chri Eua:
gelium, quod nobis, qui Ecclesiam non audierit, ha:
bendum esse pro Ethnico et infideli decantat. quodque
vni claues regni celorum, que sunt Ecclie, vni mu:
nus Pastorale traditum nos apertissime docet, vt ab
vno in singulos hec auctoritas et potestas derinaretur
non sibi quisque honorem et iurisdictionem Ecctiacam

vsurparet, vtqz in omnibus vnitas et consensus observa:
retur, pro cuius fide orasse Christum vt non defficeret,
adversus hanc non prevalituras portas inferi Christum
promisisse Evangelium testatur, et res ipsa tot secu:
lis indicat, quibus, verum Evangelium longe diversa
ceu zizania tritico super seminat. Quod autem
P. tua rationem fidei sue se redditurum offert, et
doceri postulat. Nos neqz exigimus rationes eius, que
notissime sunt omnibus neqz opereprecium arbitramur
doceri a quoquam, eos, quos non solum post vnam atqz
alteram admonitionem et correptionem, sed etiam post
condemnationem Ecclesie Catholice, et clarissimorum
gymnasiorum, vitandos potius quam docendos scriptu:
ra precipiat, Si tamen ex animo doceri velit, habet tot
insignia cum Priscorum tum etiam recentium volumina
adversus hereticos edita, ex illis vel sanam doctrinam
hauriat, vel si libeat, cum illis luctetur, nos fidem et
religionem nostram ita observare, manutenere, ac defen:
dere pro debito Christiani Principis curabimus, vt Ec:
clesia Catholica tradidit et profitetur, vtqz a maio:
ribus meis accepimus, neqz ipsam fidem et religionem
nostram, que res summi est apud mortales omnes momenti
pro equis desultoriis habere volumus, Proinde captivatio:
nem et vim illatam Canonicis Ecclesie Pomesanien, ob
constantem illorum in religione Catholica fidem, quod
Apostatis et prevaricatoribus digne fieri solet, non
possumus non molestissimo ferre animo, hortamurqz
tuam P. vt quemadmodum illos ad hec indigna et
immerita vincula coniecit, vel coniici procuravit, non
legittime sed violenter, ita illos rursus in libertatem
extricet, et in bonis ac religione sua, in qua fundati
et constituti sunt, libere et quiete manere permittat
pro gratia nostra et bene valeat Datum

Sigismundus primo Regi Polonie Erhardo Queyss nominato Epo Pomesanien: Luterano.

Reuerende in Chro Pater Sincere nobis dilecte. Cre:
dimus non latere vram P. quanto studio nixi fuerimus
hactenus, nitamurque etiam num ne quid eius labis ad re:
gnum et dominia nostra permanaret, qua hoc infoelici et
turbulento tempore omnia diuina et humana misceri et co:
fundi videmus, edocti satis cum Priscis exemplis, tum
vero his que pre oculis sunt, quantas turbas et insolen:
cias pariant, hii qui sibi censuram corrigendi orbis sum:
pserunt, qualemque fructum afferant rebus contemptu et
violatu Sancte religionis Catholice instituta. Quare
grauissimo animo ferentes irrepsisse hanc pestem in ter:
ras meas Prussie eisque pro virili mea consulere volen:
tes quod ob hoc iam apud alios reges Principesque et natio:
nes christianas quodam modo non recte audire incipi:
amus, et nollemus vllo pacto nos et decus meum regium
vel minima eiusmodi suspicione ne dicamus nota inqui:
nari postulamus a vra Pte vt huic studio meo manu:
tenende istic religionis Catholice ita vt illam per ma:
nus accepimus adsit et subscribat. Quod si ea res illi
non perinde sit cordi. hortamur eam curet saltem ne
quid inter subditos meos Diocesis sue contra normam
vniuersalis Ecclie innouetur, nam inde facillime pa:
catis iam istic rebus meis aliquid nouarum turbarum
et suboriri possit, quod maximum aliquod detrimentum
et perniciem secum afferret. Quod nos equo animo ferre
aut tollerare nequaquam possemus. factura vra P. pro sua
prudencia sueque professionis debito

Sigismundus I. Rex Poloniae Cardinali S. quatuor Coronatorum, regni Polon. protectori

Rme. Occupat Epatum Pomesanien. Erhardus qui:
dam a deo vti se nominat vocatus, Lutheranae factionis
in Prussia antesignanus, qui non modo non curat a Sede
Aplica confirmari sed etiam modis omnibus illam detesta:
tur et horrenda illic sub alis domini Ducis in Prussia per:
petrat. Et quia pars non modica eius Diocesis nobis me:
diate subest, nollentes subditos meos hac labe infici
prohibuimus ipsi Erhardo, ne quam Jurisditionem exer:
ceret in subditos nostros, donec a Sede Aplica confirma
tionem obtineret, quam dum ille plane contemnit. Ro:
gamus vram Rmam Ptatem efficere velit, vt ipa
pars eius Diocesis quae mea est, committatur et comende:
tur Jurisdictioni domini Epi Culmen. vicini, vnde et
Sacramenta Ecclica, et alia necessaria subditis meis
ministrari possint, nam summum hoc est horum heretico:
rum studium vt nostros subditos corrumpere possent,
quod nisi diligentius prouideremus haud dubie votis sui
compotes fierent, adeo suauis est visus iste hoc seculo ple:
risque.

Clemens PP septimus

Petro Tomicio Epo Cracouien
Regni Polonie vicecancell(ari)o

Venerabilis fr Salutem et Apostolicam benedictione,
Exposuit nobis Venerabilis fr nr Laurentius, Epus
Prenestin, Cardinalis Sanctorum Quattuor nuncupatus,
istius regni Polonie protector ex parte charmi in Chro
filii nri Sigismundi Polonie Regis Illi: q cum fere Cives
omnes incole et habitatores Ciuitatis sue Gedanen,
illius Eccas et templa omnibus paramentis spoliassent,
ac Sacra omnia profanassent et Lutherane heresi adhesi:
ssent, Rex ipse (vt Christianissimum Principem decebat)
pretermissis omnibus arduis suis negociis, vt vindicaret
ea que in diuine Mtis offensam per eos gesta fuerant,
ad dictam Ciuitatem se contulit, et ad omnipotentis Dei
laudem et gloriam ac sue Mtis honorem, purgatis om:
nibus eorum erroribus, et abnegata per eos Luthera:
na heresi orthodoxam et Catholicam fidem a qua re:
cesserat per eos perpetuo seruari, ac templa, monaste:
ria, Ceremonias, iurisdictionem Epalem, aliaqz omnia
diuina in pristinum Statum restitui mandauit, nunc
vero totum regnum suum a dicta pestifera Lutherana
heresi illibatum et illesum omni exacta diligentia cus:
todiri et conseruari cupiens, vidensqz q quidam Er:
hardus qui fetido et polluto ore ausuqz temerario, se
a Deo vocatum esse temere affirmare et palam dicere pre:
sumit, ac Lutherane factionis in Prussia antesignanu
se iactans, Eccam Pomesanien detinet occupatam, cum
post Electionem de persona sua ad dictam Eccam factam
pro obtinenda confirmatione dicte Electionis infra te:
pus debitum ad Sedem Apostolicam venire et confir:

tionem ipsam habere negligat, quodque multa nefanda ac horrenda, secundum illos qui Lutheranam heresim profitentur, non solum temere dicere, Sed etiam confisus fauore illius qui pro Duce Prussie se gerit, facere, ac perpetrare audet, Sancteque matris Ecclesie a qua nutritus fuit, man^ta palam negligit, propterea idem Rex cum nō modica pars Pomesanien' Dioc' temporali domīo suo subiecta existat, ne eius subditi in dicta parte Dioc' exntes labe qua ipse Erhardus Electus pollutus est, polluantur, cum dicatur q morbida pecus totum Ouile inficit, neue subditi ipi in Spiritualibus detrimentum patiantur eundem Erhardum Electum per nos moneri desideraret, ut pro confirmatione Electionis de persona sua facte infra tempus sibi prefigendum ad Sedem ipsam venire, ac super premissis se expurgare debeat, Quo tempore elapso: si nō venerit, et se non expurgauerit, partem Diocesis in Regno huiusmodi existentis donec ipse Erhardus Electus Lutheranam heresim abiurauerit, et confirmationem huiusmoi obtinuerit, ab Epo' Pomesanien' separari, et Epo' Culmen' applicari, Quare idem Rex nobis humiliter supplicari fecit, ut in premissis oppo^rtune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur attendentes beatum Gregorium dicere, q mundus Sacerdotibus plenus est Sed tamen in messe dei rarus valde operarius inuenitur quia officium quidem suscipiunt Sacerdotale, Sed opus officij non implent. Considerantesque Ro: Pontificem Jesu Chri' in terris Vicarium ad conseruationem fidelium et extirpationem quarumcumque heresum, et hereticorum intendere debere, ac ea que ad laudem et gloriam diuini nominis, ac fidei Catholice, unitatem pertinent, precipue ad extirpandam Lutheranam heresim predictam ac:

dentiis inuigilare teneri, ipsius regis mentem et animũ
ꝑlurimũ in domino commendan̄, eiusq Sancto et honesto desi:
derio annuen̄, F. tue committimus, et mandamus, vt de
premissis te diligenter informes, et si per informationem hmoi
premissa vera esse reppereris, eidem Erhardo Electo ali:
quem terminum quem duxeris competentem auctoritate
nrã prefigas, infra quem ad dictam Sedem se personaliť
conferre, et super premissis expurgare, et confirmationẽ
Electionis de persona sua facte huiusmodi petere teneat̄.
quo termino elapso nisi venerit, et super premissis se ex:
purgauerit, partem Diocesis Pomesanien̄ infra limites
dicti regni existentem, a reliqua parte dicte Diocesis se:
parare, ac diuidere, eamq Dioc̄ Culmen̄ huiusmodi
ad nrũ et dicte Sedis beneplacitum applicare et assig:
nare dicta auctoritate nrã procures, adhoc vt ipsius
Regis subditi dicte heresis lutherane labe non pollua:
tur, eisq a Catholico Epõ vestro Culmen̄ Ecclesiastica
Sacramenta ministrentur.) Et quia idem Laurencius Eps
et Cardinalis nomine eiusdem Regis et nobis exposuit,
q due Moniales ordinis S.te clare professe, Monasterio
Sancti Andree Cracouien̄ Diocesis vigore lrarum a
Sacra penitentiaria obtentarum exire, et ad Seculum
redire posse cupientes, lras ipsas ad Suffraganeum tuũ
dirigi procurarunt, propter quod Scandalum in dicto
Regno propter lutheranam heresim huiusmodi ~~generari~~ generari
posse videtur, mandauimus lras ipsas examinari, et in:
uenimus illas si narrata forent vera a Sacris Canonibus
non deuiare, sed iuxta stilum dicti officii concessas fuisse:
tamen vt ipsius regis desiderio ad Scandala huiusmodi
vitanda fiat satis, eidem F. tue et per presentes commit:
timus atq mandamus, vt lras diligenter examines, et si

repereris Moniales predictas minus vera narrasse, ipsas litteras surrepticias fuisse, eas eisdem Monialibus minime suffragari debere, ipsasque Moniales in dicto Sancti Andree Monasterio, prout tibi videbitur perpetuo remanere debere, ac religioni obligatas fore, dicta auctoritate nostra declares, atque decernas, non obstantibus, ~~non obstantibus~~ litteris penitentiarie huiusmodi, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscumque Datum Rome apud Sanctum Petrum Sub annulo Piscatoris die prima Decembris M° D° XXVI°
Pontificatus nostri Anno Quarto

Cardinalis s. quatuor coronatorum Protector.
Sigismundo primo Regi Polonie

SErenissima Regia Maiestas humillima commendatione. Animadverti sepenumero, que per magnos Reges et Principes bene feliciterque geruntur, prius rumore et fama, quam ipsorum litteris nuntiari, sicut nuper evenit in his que Maiestas Vestra in Gedanensi Civitate sua contra pestem Lutheranam prospere Sancteque operata fuit, nam aliquot diebus, antequam litteras Maiestatis Vestre michi reddite fuissent, omnia hic in Romana curia non sine summa eiusdem Maiestatis Vestre gloria et laude divulgata fuerunt, que posteaquam Maiestas eadem Vestra per suas litteras die viij^a Septembris datas michi significare dignata fuit, incredibili sum letitia affectus, maxime postquam vidi ac diligenter examinavi Sanctissimas eius constitutiones ad extirpandam heresim Lutheranam cumprimis necessarias et opportunas, quas cum Sanctissimo domino meo presentassem ac premissa omnia enarrassem, Sanctitas

sua maximam inde letitiam atque animi satisfactionem percepit, speratque eidem Mti vre de Sta Dei Ecclia et orthodoxa fide optime mereri nunquam cessanti, omnia fausta et foelicia successura fore, presertim quod regni Hungarie imperii ammissi recuperationem, ac illius regis contra Tyrannum Turcarum vindictam. Quibus Mtas vra ut Smi D. n. ac omnium xpi fidelium spei et desiderio satisfaciat, accingere se debet, certissime sibi persuadens, ac in divina providencia sperans quod sicut ex Tartaris et Sarmatiis perpetuis suis et christiane fidei hostibus, plures insignes victorias reportavit, et nullum hactenus ad hanc sanctam Sedem nisi faustum et letum Nuncium misit, novissimeque Lutheranorum furorem repressit, ita contra dictum Turcarum tyrannum, optimam victoriam reportabit, et universam christianitatem maximo periculo et metu liberabit.

Quoad Privilegia ordinariorum istius regni de quibus Mtas vra per easdem litteras ad me scribit pluribus iam Mensibus elapsis, antequam in Cracoviam proficiscerer supplicationem in signatura PP. signari feci quam sollicitator hactenus non misit quia timuerit, ne in itinere perderetur. Et propterea ego aliam similem de verbo ad verbum signari feci qua penes se retenta, sollicitator ipse originalem mittet. Quia vero PPa mandavit in signatura, ut in dicta supplicatione per Referendarium qui illam proposuerat, adderetur quod ordinarij collatores, possent de beneficiis istius regni disponere iuxta concordata Germanie, propterea isti dni Epi poterunt videre Privilegia que per concordata huiusmoi fuerunt Germanis concessa. Quia eadem sibi pariter concessa intelliget quibus Sanctissimus D. nr nunquam derogare intendit. Et ego quantum in me erit semper vigilans ero, ne quid per errorem transeat per quod illis preiudicium aliquod inferatur, nisi aliter Mtas vra mandaverit.

Quoad reseruationem beneficiorum dni Bernardi, cum per eius obitum vacabunt per eundem S.mum D. N. R.do domino Epo Cracouien benigne concessam vt illa per:sonis M.tis V.re gratis conferre possit, et breue indul:gentie plenarie pro quibus eadem M.tas V.ra gras mi agere non dedignatur nichil a me Sed totum ab ipso Sa:ctissimo D. N. recognoscendum est, cuius S.tas, ita M.ti V.re propensa est, vt eis desiderijs quantum cum deo potest annuere semper cupiat, et quod sibi negaret nulli regi etiam Imperatori concederet, ac propterea eidem M.ti V.re supplico, vt quotiens gras aliquas a S.te sua peten:das michi committet, ad eam lras saltem credenciales scribi mandet, vt appareat gras ipsas ab eadem S.te sua vt equum est, recognoscere velle, Ego namque simplex re:lator et purus minister esse volo, eorum que ipsa M.tas v.ra ab hac S.cta Sede consequi optabit, quibus obtentis nulli parcam labori vt suum debitum sortiantur effectum, ac bulle seu breuia que desuper expedienda erunt, me:liori quam fieri poterit modo et forma expediantur, fir:mumque et inconcussum robur obtineant.

Quoad separationem partis Dioc Pomesanien que tem:porali dominio M.tis V.re subiecta existit a reliqua Dioc Eccle Pomesanien cuius Electus in Lutheranam heresim prolapsus dicitur, ac etiam de Monialibus istis que vigore lrarum Sacre penitenciarie e monasterio egresse fuerunt, minutam breuis, confecique breue ipsum R.do dno Epo Cracouien directum expediri curaui: q per quod M.tas v.ra intelligere poterit ipsius desi:derio Quantum cum honore huius S.te Sedis fieri po:tuit, plene satisfactum fuisse. | Quoad Nuntium dni

Epi Ploczen ad Re. eu. pro ca. xmaz nouarium desti:
natum. ita illi faueбо, atque assistam prout eadem Mtas
Vra mihi per suas lras mandat.

Rx do dno Archiepo Rigen cum propter se qui dignus
et vere Catholicus Prelatus, ac mihi iam plures annos
optime notus est, tum maxime quia Mtis Vre negocia
fideliter amplexatus est, me totum exhibui, et cum eo
coram Smo D. nro libentissime fui, et continue illi ade:
sse non ommittam, cuius lris circa ea que simul apud eun:
dem Sanctissimum D. nrm tractauimus in totum me refero.

Ceterum proximis diebus elapsis decessit in Curia quondam
Thomas Vozniczki quem in familiarem meum intuitu Mtis
Vre acceptaueram, cuius bona in personam meam obtinui
mox ea inter Polonos hic in Curia existentes, ac mihi
per diuersas Mtis Vre litteras commendatos, ea tamen
conditione quod Mtas Vra distributionem huius modi
ratam et gratam habeat, alioquin cogantur beneficia ipsa
in personas per eandem Mtem Vram nominandas resig:
nare, et ita coram Notario se obligarunt. Mtas igitur
Vra mandabit prout sibi videbitur, ego namque de bene:
ficiis istius regni que hic in Curia vacabunt, non intro:
mittam me nisi vt Mtis Vre voluntati paream

Dominum Martinum ~~Gonrischki~~ Gozinski in familiarem meum re:
cepi, prout Mtas Vra suis lris me requisiuit. Quo ad no:
uissimas lras Mtis die viij^a mensis octobris Dat. qui:
bus acerbissimum casum Sermi Regis Nepotis, ac horre:
dam calamitatem illius regni merito deplorat, incredi:
bile est, quantopere Sctismus D. Nr et Sacrum colle:
gium Cardinalium doluerit, cum ob alia tum quod predictus
Rex per eius genitorem, cum animam Deo redditurus es:

set, vnacum Regno ipso sub tutela Sedis Apostolicae et sedentis in ea relictus fuerat, Ego certe pro seruitute qua eidem Regi ac eius genitori dum in humanis agerent, ac ipsi Mti Vrae semper astrictus fui, maximum dolorem ex huiusmodi casu concepi, prout aliis litteris meis eidem Mti Vrae significaui, certiorem illam faciendo de his quae in Vrbe Roma contra Statum et personam Sctmi dni mei impie nefarieque attemptata fuerunt, Somnum et quietem capere non possum Rex Serme, dum meam ipse considero rempublicam Christianam tot et tanta non solum in membris sed etiam in ipso capite pati, nec video quod remedium supersit, postquam Christiani reges et Principes pacem quae sola tantis malis mederi posset ita odisse videntur, vt eius nomen vix audire possint, Non stat certe per Sctmum D. meum quin lris et Nunciis dictos reges et Principes ad pacem ipsam continue hortetur, ac moneat, omnia sedulo et diligenter procuret, quae ad verum Pontificem et Christi in terris vicarium procuranda pertinent, nec aliquid praetermittit eorum quae pro defensione dicti Regni Hungariae consilio humano excogitari ac prospici potuerunt. Quod vt clarius eidem Mti Vrae constet ad eam mitto copias litterarum quas Stas sua Nunciis suis ad Caesaream Mtem, et Regem Franciae pro vniuersali pace concludenda destinatis initio sui Ponts ac etiam illarum quas proximis mensibus ad Nuncium suum ad praefatum Regem Hungariae pro illius regni defensione missum scripsit. Ex quibus Mtas Vra intelliget quot et qualia remedia Ponts ipse pro dicti Regis eiusque regni defensione excogitauerit, Si ea prout Stas sua mandauerat per ipsius Regni Prelatos ac Proceres adhibita fuissent, Sed cum iudicia dei occulta sint persuasum habeo permissione diuina euenisse, vt dictum

Regnum ammitteretur quo maior gloria ex illius recuperatione Mti Vre accrescat simulque Christiani Principes prefati Regis miserabili casu admoniti tandem resipiscant, ac similia et fortasse eciam graviora sibi accidere posse cogitent, nisi ab intestinis odiis et bellis cessantes adversus communem hostem arma convertant, Quod utinam diebus videre ac Mtem .V. de Thurcis ipsis triumphantem audire possim. Quam foelicissimam et semper invictam omnipotens deus ad vota conservet Rome Die vija Decembris Anno . Mo. D. XXVIo

Cardinalis . S . Quatuor coronatorum Petro Tomicio Epo Craconiensi et Regni Polonie Vicecancellario .

Rde in Chro Pater uti fr honorande. Non sunt nobis agende gratie de facultate per Sctissimum . D . nrm concessa super conferendis beneficiis domini Bernardi Regii Secretarii quandocumque illa per eius obitum vacare contigerit, cum idem Sctissimus . D . nr . huiusmodi gratiam concesserit, ut Sermo Regi duntaxat ostenderet quanti eius Mtem faciat, illa concedendo que aliis Regibus denegavit, Sciat namque Rda Ptas Vra quod Stas sua considerans prefati regis bonitatem, ac eximia eius in Rempublicam Chrianam merita nichil Mti sue quod cum suo et huius Sancte Sedis honore concedi possit umquam est denegatura, cui ut gratam rem etiam in his faceret, seperationem partis Diocesis Pomesanien que temporali eius dominio subest, a reliqua Dioc Ecclesie Pomesanien, tamque illarum Monialium ordinis Sancte Clare que vigore litterarum Sacre penitenciarie e Monasterio egresse fuerunt super

quibus idem Serenus Rex instanter ad me scripsit per
suas in forma brevis lras eidem Rde Pti vre co:
misit de cuius prudencia et integritate Stas sua ita co:
fidit vt persuasum habeat, nichil eam facturam q co:
ram Deo vel hominibus reprehendi possit; Quoad bul:
lam in fauorem ordinariorum quam Rda Petas
vra nobis enixe commendat, dicens plures suppli:
cationes per Sollicitatores datas ac necessarias in eis
clausulas, per nos deletas fuisse, non possumus equide
satis mirari cum Sollicitator ipse cui negotium demã:
datum fuerat, dicat nunq talia scripsisse quimmo
plures copias supplicationis signate misisse, ac diu
expectasse pecunias pro lrarum expeditione et nunq
responsum nec pecunias habuisse, nunc originalis ipsa
supplicatio mittitur, retenta alia simili quam signari
fecimus, et ipse Sollicitator penes se habere vult, ne ori:
ginalis ipsa in itinere perdatur, in qua Rda P:
vra videre poterit, an aliquid per nos additum vel de:
tractum fuerit/per eam conceditur q ordinarij istius re:
gni quoad beneficia conferenda gaudeant Priuilegiis
ordinariis Germanie collatoribus per concordata Ger:
manie concessis/volumus autem Rdam P. v. pro
comperto habere nos eandem fidem ac diligenciam in re:
bus istius regni adhibere, quam in Sanctissimi D. nri
negociis prestamus, presertim in his que Regiam Mtem
ac Regni Prelatos tangunt. qui cum adeo singularem
erga nos animi affectum gerant; vix tantum facere pos:
se putamus, Quantum ipsorum et presertim Rde Ptis
vre fides et humanitas meretur. plura ad Rdam
P. vram non scribimus, persuasum habentes eam ex
litteris quas ad Regiam Mtem scribimus, reliqua
intellecturam fore, ad cuius beneplacita nos continue para
tos offerimus Que bene valeat ac nos eidem Sermo regi et
Regno comendatos reddat Rome die vij^a Decembr Aº MDXXVIº

Sequuntur

Immunitates damnatorum ad Carcerem Golanensem:
et vinculis solutorum:
Epistole de eisdem liberandis.

Petrus Tomiczki Eps Crac: R.P. Vicecancell.s
Proconsulibus & Consulibus Torunensibus

Famati domini, amici nri dilecti, fecit tandem Mtas regia ad postulationem nostram et aliorum dnorum, gratiam captiuis Gedanensibus, qui ad carceres erant deputati et commisit dominis Joanni Balinski Castellano Gdanen et Achacio Czeme Capitaneo Slochouiensi, vt cum cōsilio dominorum Palatinorum illos per Ciuitates et Oppida istarum terrarum Prussie distribuant et collocent sub firma cautione. Quare et eos quoque captiuos quos dari ad Ciuitatem vestram petiistis, Mtas sua regia vobis dimisit facultatemque illis concessit, vt possint domicilium et Incolatum suum apud vos habere, prout clarius ex litteris Mtis sue cognoscetis quas cum presentibus mittimus optamusque vos bene ac foeliciter Valere. Dat

Petrus Tomicius Eps Crac. Vicecancell.s
Joanni Fisser Capit.o Pretorii Gdanensis

Famate grate nobis dilecte. Impetrauimus vobis a Mte Regia Quadraginta Marcas Pruthenicas leues propter diligentiam et sollicitudinem vestram quam prestitistis in reducendo bono ordine istius Ciuitatis et castigandis maleficiis et factiosis hominibus. Mittimusque vobis cum presentibus Quitanciam ad dnum Balinski Castellanum Gedanen a quo easdem quadraginta Marcas leues accipietis quas grato animo suscipiatis, et sciatis quod negociis et rebus vris libenter semper patrocinari volumus Dat

Petrus Tomiczki Eps Crac. Vicecancell.
Joanni Balinski Castell^o Gdanensi

Generose domine, amice nr̃ charme Salutem. Fecimus diligentem operam pro captiuis et e Gedano proscriptis qui Marienburgi detinentur, vt sub cautione fideiussoria suf: ficienti dimitterentur. Verum quia domini Consiliarii ter: rarum Prussie adhortati sunt Mtem suam, vt eos ipsos captiuos q̃ olius in intima Regni sui, aut magni Ducatus Lithuanie, procul a Prussia deportari mandaret, non desint item nonnulli qui per Ciuitates et Oppida Prussie que desolatiora existunt locandos censeant, Mtas sua rem hanc omnem de eisdem captiuis, in Conuentu proximo Marienburgen agitandam et expendendam delegauit, et tandem huc ad Craccouiensem Conuentum refferendam Quare interim priusq[uam] discussa fuerit, vult Mtas sua vt hii ipsi captiui in locis suis asseruentur. De Georgio item Klock, sua Mtas ita constituit, q[uod] q[uam]uis ei ita vt ce: teris eius sortis in Elbingo Sedem figere concesserat, ta: men, cum ipse Marienburgum sibi Sedem (prout scribitis) preoptat, vosq[ue] eum sub cautione quiete et tranquille ma: surum et nihil tumultus attentarum promittitis, permit: tit ei, eadem Mtas Marienburgi residere.) De Sacer: dotibus et Canonicis Ecclesie † Pomesanien quibus hor: tatur eu Mtas sua vt illos liberos dimittat. Quodsi honestis monitis Mtis sue obtemperare neglexerit que: remus aliam viam, eamq[ue] deo fauente reperiemus, qua il: los liberabimus.) Que censuistis significanda esse domi: nis ad Conuentum Marienburgen pro bono et commodo Regie Mtis ac reipublice, ea omnia litteris Mtis sue scri: ptis ad omnes ordines istarum terrarum perstrinximus

† Pomesanien: misit Mtas 2 gra lras: ad Episcopum.

Cum autem rogaremus Mtem suam vt quemadmodum aliis
Consiliariis suis istarum terrarum suam gratiam exhibuit
ita vos quoque aliquo pecuniario munere condonaret. Res:
pondit Mtas sua se in illos tantum respectum benignum
habuisse. qui cum ea Mariemburgi et Gedani manentes
et consulentes pro bono Communi, non paruum sumptum
fecerunt eundemque sumptum illis gratia sua compensare
voluisse. vobis vero qui alteri oneri obstricti, ire in Geda:
num cum Mte sua non potuistis, dixit subridendo opus non
esse eiusmodi prouisione, vtcumque est vos qui seruus estis et
officiales Mtis sue. nihil de eius in se gratia dubitare
debetis, modo administretis et curetis res Mtis sue ea
fide et diligentia qua hactenus fecistis. bene valete Dat

SIgismundus .I. Rex Polonie
Alberto Duci Prussie .S. P.

Illustris Princeps. Nepos noster charissime. Meminimus. Cum Illtem
vram Gedani coram contulisse, eamque nos adhortatos esse,
et petiisse. ne Gedano, ob Atrocia scelera proscriptis, in Mon:
te Regio vel alias in ditione eius, receptus vsque pateret.
quamquam vero, secus fieri audiamus, tamen id de quo his diebus
a Senatu Gedanensi per litteras certiores sumus facti, ma:
gis nos permouet. Significatum quippe est nobis Quendam
Mauritium Figulum, eundemque e Gedano profugum ad
Montem Regium se recepisse, et illinc mutato vestitu Geda:
num frequenter commeasse. et tandem cognitum, atque compre:
hensum in vincula coniectum esse. Is Mauritius, necdum ques:
tioni traditus est, sed sponte, nulla sibi adhibita vi, confes:
sus est, se in animo habuisse, caedem et incendium Gedani
facere. confessus preterea est, nonnullos suos complices Geda:
no proscriptos, in Monte Regio esse, qui Vrbi Gedanensi,

et Incolis eius perniciem moliantur, prout hoc Illtas vra ex Scheda his litteris inclusa (in qua confessata eius descripta sunt) plenius intelliget. Quodsi quidpiam tale in Monte Regio vel ~~alias~~ alias in Ditione Illtis vre sit, non dubitamus, quin id iniuria, et inuitta ipsa Illte vra fiat. Quare hortamur eam et Rogamus, velit talibus rebus intendere, et proscriptis e Gedano, receptum apud se non permittere, eos vero qui nominatim in Scheda descripti sunt, ab dicto Mauricio nominatos, ad cautionem fideiussoriam adigi mandet, vt dum et quando, a Gdanensibus iudicialiter requisiti fuerint, in Juditio sese sistant et quicquid de eis pronunctiatum fuerit, id subeant. Si quidem id ita fieri debere Equitas ipsa, tum vicinia nostra et mutuus amor, non modo persuadet, sed etiam cogunt, Illtem vram foeliciter Valere optamus Dat

Sigismundus .I. Rex Polonie
Senatui Gdanensi

Famati fideles dilecti. Plures his diebus a vobis accepimus Eplas quarum quedam adhuc Februario Mense, reliquae paulo posterius scripte sunt. Scribitis in prioribus lris, idem etiam posterioribus repetitis, denunctiantes nobis, quomodo Procurator vr quem ad insectandos eos, quos Mauricius Figulus prodidit. Kingispergum misistis, ibidem comprehensus esset, atque in Carcerem coniectus, adhuc detineretur super quo opem, auxilium et consilium nrm imploratis, Nos hunc casum vrm, atque Procuratoris eius vri non satis equo animo ferimus, Sed in tam perplexa, prout nunc ratio rei ipsius patitur, non aliam presentiorem opem vobis ferre nouimus, qz si ad Ill: Do: Prussie Ducem super eo negotio, lras scriberemus, prout fecimus, easque ad vos mittimus, certo nobis persuadentes, Illtatem suam, ipsum Procura:

torem dimitti mandatura. Quod cum factum fuerit, admonebitis eundem Procuratorem, vt deinceps cautius negotia vrã agat, ne in similem laqueum rursus incidat, Scripsimus item ad eundem Illrem dominum Nepote nostrum prout pecijstis in causa Andree Maeß Ciuis Kingispergen, Significantes sue Illti id quod ex lris vris didicimus simul admonentes eam, vt ipsum Andream Maesch, ad causam suam hic coram nobis contra vos agendam, et Sententie nostre standum, huc mittat aut saltem si ipse Andreas id facere recusauerit, eu tali cautione coarctet constringatq quo contra vos nihil vltra tale attentare posset. Vt vobis incommodare queat, quod nos Illtatem suam facturam confidimus.

In causa Monachorum et Monacharum Sancte Brigitte cum Elbingensibus, designauimus certos commissarios, litterasq Commissoriales dari mandauimus. Ita enim ambabus partibus, commode consultum censuimus Quantu vero ad causam Georgii Schnopper Consulis attinet meminimus quidem. Cum in Lithuania agentes sentenciam super eiusmodi re ferremus, partem aduersam a nobis contendisse vt eundem Georgium Schopper ad refusionem expensarum cogeremus, Sed cum in Iudicijs meis hic mos obseruari solitus sit, vt quilibet Litigator assecuta principali causa, ea sit contentus, nec ad repeticionem expensarum procedat eam ob causam attendente quoq peticione vrã nos eund Georgium Schopper ab impeticione eiusdem persone, ratione dictarum expensarum, absoluimus, liberumq mittimus.

De Bartholdo Branth non aliter fieri iubemus q prout littere mee sibi à benignitate meã concesse, de eo disponant, eas omnino obseruari volumus.

Quod ob victoriam de Thartaris, nris, diuinitus concessam, Solemnes Supplicationes deo Immortali habuistis libenter ex lris vris cognouimus. Sed scitote maiorem partem captiuorum Thartarorum in Lythuania relictam esse, hos autem qui nobis huc Cracouiam adducti sunt, amicis nris Regibus, et Principibus dono dimisimus. Quamobrem, quod a nobis petiistis, nunc fieri non potest. Id quod vos boni consulatis Dat

SIgismundus primus Rex Polonie Alberto Marchioni Duci Prussie.

Illris me Princeps, et dne Nepos nr char me, Subditi nri ciues Gdanen, binis lris nobis questi sunt. Quomodo cum Procuratorem suum (ad agendum contra eos qui confessione Mauritii Figuli Gdani comprehensi Maleficii et coniurationis tetre se notati sunt) Kingisbergum misissent, Idem Procurator eorum, iussu Judicium Kingisbergensium in Carcerem ductus sit, ibidemque adhuc detineatur in grauem contumeliam ignominiamque Gdanen Ciuitatis, Significaueruntque nobis idem subditi mei, eum ipsum Procuratorem suum, non alio pretextu captum esse, nisi quod ad penam talionis subeundam, se cautione fideiussoria astrengi renuebat. Quod si ita est, nequaquam probare possumus vt is qui contra notorie damnatos (qui quidem partim proscripti sunt, partim conscientia scelerum eos stimulante, vrbe profugerunt) agere velit, ad penam talionis artari debeat, cum ea pena duntaxat in eos sit Legibus constituta qui hominem integre fame, et nulla infamia notatum, capitis accusare voluerint, quod tamen de istis, a Gdanen accusandis secus esse manifeste apparet, Equius erat et

mutui beniuolencie magis consentaneum, Si dignitatis mee
racione habita et accusandorum manifestis sceleribus per:
pensis contra eos simpliciter et de plano, sine Strepitu et
figura Iudicii procedi permissum fuisset, vtcumque res
acta est postulamus a vra Illtate mandet suis vt dic:
tum Procuratorem confestim dimittant, eique liberius co:
tra tales agere permittant et id quod ius et iusticia suadet
contra illos decernant, alioquin eos ex ditione sua pellat
proculque arceat vra Illtas, rem virtute sua mutuaque
nostra beneuolencia dignam in hoc factura.) Preterea
vertitur iam dudum differencia quedam, vel rixa potius
inter dictos subditos meos G danen, et subiectum Ill: vre
quendam Andream Krass pro quo eadem Ill: vra ad
nos eciam non pridem scripserat, idque ob interceptam na:
uiculam eius, acida Ceruisia vilibusque pelliculis quibus:
dam (vt G danen aiunt) oneratam, Cumque nos admo:
niti litteris Illtis vre, G danen, vt eidem Andree
sua restituerent requireremus, satis iustas et probabi:
les raciones in medium attulerunt, cur ad id minime
tenerentur quas describere non est huius temporis, Illud
tamen perspicuum est, causam hanc, haud facile, immo im:
possibile explicari posse, nisi ambe partes, hoc est, ipse
Andreas, et G danen coram inuicem contenderint, No
licet nobis G danen ad simplicem alicuius assercionem
ad aliquid restituendum cogere, donec in eo pro quo argu:
untur legittime conuicti fuerint. Itaque vellemus cau:
sam ipsam, inter eos, ipsi cognoscere, quandoquidem ipsi
G danen id a nobis iuribus suis summopere flagitent, hor:
tamur igitur vram Illtatem mandet eidem Andree qua:
tinus coram nobis hic sese sistat, nos e diuerso, G danenbus
mandabimus, vt aliquem cum pleno mandato huc mit:
tant, vel ipsi compareant, non est dubitandum Illti vre

si Gedanen. ipsos Andreę aliquid debere compererimus
quin eos ad satisfaciendum compellemus. Quodsi ipse
Andreas cognitionem meam subterfugere conabitur
suspitio erit eam calumniam nostris struere magis, quam
rem ęquam postulare. Ideo Vestra Illustritas cum tali cautione
ne coherceri velit, ne ipse ausu temerario, et vi sub-
ditis meis incommodet, id enim et rei ratio, atque ęqui-
tas et mutua nostra necessitudo exigere videtur.
Illustritatem Vestram optime et diutissime valere optamus. Dat.

Sigismundus. I. Rex Polonie
Alberto Duci Prussie.

Posteaquam ex Confessione libera Mauricij Figuli, Gedani
in deprehensi, compertum acceperamus certos profugos
atque bannitos in Monte Regio agentes exitiosi eius-
dem Mauritij moliminis consctios ac complices esse
volentes tanto destinato pestiferoque malo occurrere.
Nostra permissione ac iussu accedente fieri voluimus
vt complices illi, criminali actione in ius Ciuile per
Gedanen. meos, in Monte Regio traherentur. Quo
facto, non modo dictos complices pro delicti exigen-
tia, in Carcerem merito coniectos, Sed et Gedanen.
Procuratorem, citra spem, similiter istic certo tempo-
re detentum fuisse accepimus. verum illo tandem
nescimus quo modo quaue ratione dimisso, illico et
alij de crimine accusati nulla vel sponsione vel Cauti-
one pro rei conditione accepta sunt absoluti. Quum
autem homines illi suspecti, tanta permissa indulgen-
tia vel non contenti vel deteriores (vt fieri solet) fa-
cti ausint interminari quasdam hostilitates Ciuitati

nrē Gedanen̄ magnifica quędam iactantes in eius
perniciem vtcumqꝫ certo nobis persuadeamus quod vrā
Illtas nullum einsmodi hominem ex Ciuitate meā Ge:
danen̄ profugū aut proscriptum foueat in terris et
ditione sua, hortamur tamen illam vt tales omnino co:
munis pacis turbatores rerumqꝫ nouandarū studiosos
stricta aliqua et firma cautione obstringat, atqꝫ eo
redigat vt communis quies confoueatur, et Ciuitas
meā Gedanen̄ eiusqꝫ omnes Incolę, sint vbiqꝫ ab illo:
rum improbitate securi et tuti, et valeat foeliciter
vrā Illtas Dat

Sigismundus Rex Polonię Gdanensibus.

Famati fideles dilecti Commendamus plurimum cu:
ram et vigilanciam vrām in peruestigandis auctoribꝫ
Schedarum et aliarum rerū, ex quibus posset rursus
plebs in Seditionem concitari, et non dubitamus si de:
bitam diligentiam adhibueritis q emergent tandem
aliquando qui huiusmodi famosos libellos spargere adhuc
non verentur, Siquidem nihil est occultum, quin non
reuelatur, Scribimus vt censuistis Illtribus dominis
Ducibus Pomeranię de transfugis Concionatoribus
vt ex copia litterarū quam vobis mittimus cognos:
cetis, vos vero nichil pretermittatis, quod attinet ad
explorandos et castigandos tales, qui occultis modis
mittuntur vulnus per nos obductum, refricare, pro fide
et prudencia vrā ac grā nrā facturi

SIgismundus primus Rex Poloniae Alberto Marchioni Brandeburgensi Duci in Prussia.

Illris Princeps Nepos nr̃ charmẽ. Accepimus litteras
ab Illte vrã, manu eius scriptas in quibus, de Gdane:
sibus, qui nrã sententia damnati Gdano exulant, et
in Ducatu eius agunt, facit mentionem, se videlicet, nul
lum talem qui in Vrbe nostra authores seditionum fue:
rant retinuerit, duntaxat quosdam clericos, qui prae:
ter id, quòd duxerunt vxores, ab reliquis criminibus
essent immunes, neqz se credere significat, eam mentem nrãm esse,
vt probi Cives tradi deberent, et alia in hanc sententiã
Illris Princeps Nepos nr̃, probe existimat Illtas vrã
nunqz fuisse talem mentem nrãm, vt probi Cives aut tra:
di, aut penis adfici deberent. Sed facinorosi, et publicae
pacis ac constitucionum violatores, vt Carceribus exi:
lijs, morteqz multentur. Id duntaxat nos velle, et cu:
rare. Quantum autem ad Gdanen: exules attinet
meminimus, dum Gdani res componebamus, ita fuisse
à nobis et constitutum et firmatum, vt in eos omnes, qui
nobis ab vniuersa Civitate pro noxijs Judicati et desi:
gnati erant, animaduerteremus, siue fuerint layci siue
clerici. Nam et Clerici ipsi, suis tumultuosis Concionibus,
adhortacionibusqz haud secus deliquisse dicebantur, qz
turbulentissimi quiqz layci, omnes itaqz tales Judicaui:
mus proscribendos, et à Prussia procul arcendos, Etiã
eos, qui penarum metu sponte profugerunt, habet igitur
Illtas vrã, de talibus quid fieri velimus mentem nrãm,
hoc est, q, equo animo ferre non possemus, si tales in Ditiõe
Illtis vrẽ receptum habere deberent. Quandoquidem

et nra et Illtis vre maxime interest, tales quod V longissime ab subditis meis abesse, nec quenquam talium in ditione Illtis vre locum habere, quod eandem vram Illtem pro singulari meo erga illam amore facturam non dubitamus. Quam foeliciter et diu valere optamus Dat

Sigismundus I. Rex Polonie
Senatui Gdanensi

F Amati fideles nri dilecti. Binas a vobis vno tempore litteras accepimus Quarum alteris de quodam Jeronimo Horn Ciue Cracouien querimini, qui istic degens multis in locis in quibus diuersari consueuit suis affectibus indulgendo, multa loquutus est et egit ad excitandum furorem multitudinis contra ordinem vrm qui Ciuitati preestis, ex quibus eius sermonibus et actionibus timentes vos ne quid eueniat quod non solum vobis sed et Reipublice tocius Ciuitatis immo vero tocius regni dispendium et detrimentum sit allaturum, publice custodie illum tradidistis. Nos quidem hanc vram istius rei exactam et diligentem considerationem, in presenti temporum varietate et turbacione, quo par est animo accepimus, eaque cognita, iussimus quosdam ex Consulibus huius Ciuitatis Cracouien ad nos quam primum accersiri, vt ab eis percontaremur de homine, an sit primus Conciuis eorum, morum denique et vite seriem eius indagare cupientes qui mox cognomine eius audito, narrarunt nihil noui se audisse. Postquam eius actorum racio eis explicata est, qui hic degens et loqui et facere similia multa consueuerat, non aliqua natura et ingenii malignitate impulsus, sed leuitate et petulantia quadam ad quam bibendo

et insaniendo per longum vsum ita deuenit vt ea ta:
q3 quodam genuino morbo laborare videatur. Que
si quadam malignitate nature: ab eaq3 insita fraude
id agere cognouissemus, sciremus vobis dare consi:
lium quo pacto sit in eum animaduertendum, sed cu
sit talis qualem eorum relacione qui mores hominis
norunt descripsimus, non possumus eum Judicare tali
pena dignum, qualem mereri videretur si mentis com:
pos esset, nec eo impetu ferretur, ad quem eum ebrie:
tas, et inde nata leuitas impellit. Attamen vt eum
pene metus coherceat ab hiis desistere que homini pe:
regrino in aliena repca versanti non conueniunt,
non improbamus si eius verborum licencie talia fre:
na imponantur, que posthac eum absterrerent ab hiis
abstinere que in vna quaq3 ordinata republica ma:
gnis penis puniri solent. Reliquis vero litteris signi:
ficastis nobis quosdam Conciues vros Berlini in di:
cione Illmi Joachimi etc. iureiurando esse adactos

SIgismundus . I . Rex Polonie
Martino Oborski Capito Varssewien

GEnerose fidelis dilecte. Post allatas et redditas no:
bis litteras tuas, accesserit huc Nuncius cum literis
Magnifici Laurencii de Prasmow Palatini aliorumq3
dignitariorum Ducatus istius Masouie ac Venera:
bilis Stanislai Strzelcza Canonici et officialis Var:
schouien qui omnes longe aliter referunt nobis de Sar:
tore istic detento q3 tu perscripsisti. Scribunt enim illi
cum ipsum Sartorem criminis blasphemie accusatum,
datum esse tibi per officialem ipsum Varschovien non
vt de crimine heresco conuictum ad supplicium ali:

aliquod de illo sumiendum, sed duntaxat in custodia tu vero putans forte illum per Sentenciam Officialis prefati condemnatum iam esse, tradideris illum ad Carcerem Ciuitatis, vtcumque est factum, cum repetat illum a te ipse Officialis Varscheuien et ex deposicionibus contra illum factis, quas nobis huc misisti non videtur subesse iusta causa propter quam in eum senere animaduerti deberet, ipsum ex carcere Ciuili predicto visis his meis litteris dimittas et coram Officiali prefato sisti iubeas. coram quo si probabitur sufficienter ipsum quidpiam grauius contra ritum Sancte Matris Ecclesie designasse ac commisisse et labe ac heresi lutherana infectum esse, et ob hoc per sentenciam condemnatum eum Ciuitate exigas, ne conuersacione sua ceteri homines inficiantur, si vero nichil aliud contra illum producitur, preter id quod habetur in ipsis deposicionibus huc transmissis, velitque redire ad cor et errores suos abiurare, ac amplius in verba blasfema non prorumpere, eum Ciuitate vti paciaris. Ecclesiastici vero isti iniungant ei pro hoc ipsius blasfemie et maledicencie delicto penitenciam, quam habent in suis Canonibus de hoc expressam, quam ipse suscipiat et compleat, deinceps vero iuxta ritum Sancte matris Ecclesie viuat, seque vt bonum Christianum decet conseruet, Datum Cracouie feria secunda ante festum Sanctorum Philippi et Jacobi Apostolorum

Edictum regium: vt fiat inquisicio super Luteranismo Cracouie: et libri hereticorum querantur in domibus Ciuium

Et ne iidem libri legantur imprimantur vendantur

Sigismundus I. Rex Polonie.

Manifestum facimus omnibus, et singulis cuiuscunque Sta:
tus ac ordinis subditis nris, ac etiam aduenis qui:
buscunque. Quia cum humanis ingeniis presertim vul:
gi ad res nouas et insolentes propensis, necesse sit, cum
alia pleraque mala, tum vero hereses emergere, necesse
item sit illas per eos qui diuinis ac humanis institutis
prepositi sunt tanquam pestem, ac virus nocentissimum a subdi:
tis ipsorum arceri, si quidem sola religio est que legi:
bus ac institutis suis homines in disciplina, in virtute,
ac in fide erga deum et homines continet ac regit, qua:
que in norma et obseruatione sua veteri turbata et dis:
soluta, turbari ac dissolui necesse est vniuersa, quod
postea vt multis exemplis constat in sedicionem verge:
re: ac in perniciem rerum publicarum earumque rectores
redundare solet, Nos pro officio Christiani Principis eam
ipsam religionem, a Sanctis Patribus ordinatam ac per
Sanctam Romanam Ecclesiam directam, nobisque a ma:
ioribus nris per manus traditam, ac per nos demum ac
gentes nras multo sanguine et clarissimis gratia dei vi:
ctoriis hactenus defensam, etiam a labe heretica his tem:
poribus in vicinia emergente, integram et immaculatam
in Regno et Dominiis nris conseruare volen, publicis
edictis mandauimus: ne qui libri, Luteri cuiusdam, eiusque
sequacium quorumcumque, quos sua insolentia in reprobum
egit sensum: quique pretextu libertatis Christiane, pretex:
tu viciorum ordinis Ecclesiastici et scandalorum: que
in hominibus fieri necesse est: tanquam sub melle virus suum
in vulgus spargunt, et scriptis, ac sermonibus famosissimis,
non solum mores salubres, ac instituta Ecclesiastica, sed

ipsos etiam sanctos patres turpissime proscindunt et Sa:
cra prophanis miscent: nequaquam ad regnum et dominia
mea inferrentur aut legerentur, neue quis dogma
ipsum pestiferum approbare vel tueri auderet, sub pena
capitis et confiscationis bonorum omnium, ad que postea
edicta mea exequenda: modum etiam opportunum statu:
ere volentes delegauimus in Pretorium Ciuitatis nostre
Regie Cracouien nonnullos Primarios nostros tam Spi
rituales quam etiam Seculares Consiliarios, qui cum Consu:
libus ac etiam Officialibus Ciuitatis sic edicta ipsa nostra
exequenda statuerunt, vt inprimis quandocunque oppor:
tunum videretur Rndo dno Episcopo Cracouien fie:
ret per inquisitores eius cum decurionibus quos Consula:
tus in tota Cracouia ad huius negocii aliorumque excessuum
tollendorum custodiam delegit, per omnes domos testudi:
nes ac cistas diligens scrutacio, et vbi aliqui libri heretici
inuenirentur illinc pena edicti exigeretur. Deinde vt
impressores librorum nichil prorsus imprimere et Bi:
bliopole vel alii quicunque exponere ac vendere deinceps
audeant ex libris vndecunque adductis nisi illos Rector
vniuersitatis prior viderit et tam imprimi quam vendi permiserit
sub penis predictis. Vt autem et reliquae Ciuitates mee
hoc exemplo insistant, ac vnusquisque tempori premone:
retur, ne ipsa mandata mea transgrediatur et igno:
ranciam pretendere possit, nos hanc ipsorum Consiliario:
rum simul ac Consulatus Cracouien ordinationem per has
literas nostras omnibus testatam esse volumus Mandantes om:
omnibus aliis Ciuitatibus Regni et dominiorum nostrorum
vt ad eum modum edicta mea exequi faciant cum loci
ordinariis aut eorum delegatis ordinaciones opportunas,
easque diligentissime exequantur pro gratia nostra non aliter
facturi Dat Cracouie

Sigismundus .I. Rex Polonie Poznaniensibus

Ne germanus Concionator prediaet :

Famati fideles dilecti. Certo edocti sumus quod istic in Ecclesia
Collegiata Sancte Marie Magdalene Jurispatronatus
mei fuerint iam aliquot Predicatores Germanorum per
vos ordinati et suscepti, qui contra veram et rectam Or:
thodoxam fidem et Religionem ac aduersus edicta nra
errores Lutheranos palam in suggesto profiteri non ve:
rerentur. sed et modernum etiam Predicatorem ipsorum
Germanorum quendam Joannem de Bamberga intelle:
ximus ex eorum esse calculo; multumque de ipsa Secta
Lutherana suspectum ac infamatum quem hactenus fer:
re et fouere in scandalum et periculum animarum Chri:
fidelium ac subditorum meorum plurimorum non veri:
ti estis/quod nos indignatis me ferimus, volentesque pro:
uidere ne ea perniciosissima secta, que non aliam quam su:
mam peccandi licenciam, motusque et seditiones intestinas
parit, ac diuine Mtis iram et vindictam prouocat, isti
Cives et alii subditi nri inficerentur per ipsos Conciona:
tores Germanos. qui si in aliquos errores ipsi prola:
bantur reliquos secum suis imposturis in eosdem errores
ducere et in precipicium perfricta fronte trahere, ho:
minesque pretextu libertatis Chriane absurdissimo simul
ac petulantissimo sensu, vt vnusquisque quod velit, et qua:
tenus velit credat et faciat inducere non formidant,
sed et contra deum et beatissimam virginem matrem
eius blasfemias fieri faciunt, ritusque ac ordinem Ecclle:
siasticum qui non ab Apostatis, sed a Priscis sanctis:
simis patribus vita et miraculis clarescentibus est in:
stitutus, confundunt et penitus tollunt, ad extirpan:
dum omnino, hoc perditissimorum hereticorum genus
et eorum sectam que in aliis vicinis locis iam immo plus

inoleuit animum, omnino induximus commisimusq; Preposito vro Venerabili Jacobo de Oborniki, vt nullum amplius Predicatorem Germanum Secularem in Ecclesia sua Concionari permitteret. verum ad munus predicandi aliquem fratrem de Ordine predicatorum aut minorum Sancti Francisci regularis obseruantie, qui adhuc sinceram seruant fidem ordinaret. vobis vero strictissime mandamus, et inhibemus ne contra voluntatem ipsius, contraq; prepositi vel eius Comendarii seu Vicegerentis hanc ordinationem nostram, aliquem deinceps Predicatorem Germanum in ipsa Ecclesia Parrochiali statuere presumatis, Sed eius statuendi prouinciam illi precipuam relinquatis omnesq; et singulos Ciues vros et alios istic agentes quoad vra interest de hac heresi Lutherana suspectos ac illi fauentes, debita animaduersione iuxta continentiam priorum mandatorum ac Edictorum nrorum puniatis, pro officio vro, sub graui indignatione nra secus facere non ausuri Dat

Sigismundus primus Rex Polonie Duci Slesiæ.

Ill. Quidam ex subditis nris qui sua interesse nō ignorant talibus in rebus vigilare detulerunt ad nos quendam Abbatem de   in ditione vre D. posthabito dei timore et pudore deposito ad multa enormia facinora deflexisse ac se ipsis contaminasse, cum magno suo et sui ordinis sueq; professionis dedecore, multorum demiq; hominum scandalo, qui ex quacunq; occasione id querunt vt suis affectibus satisfacere possint oblato pretextu licencie cui suos animos deuouerunt et addixerunt, quem cum iam conscientia sua remorderet et videret superiorem suum Abbatem de Ruda ad animaduertendu in eum animum appulisse vt securitati sue prospiceret ad vram D. dē confugisse atq; sub eius protectione sic delitescere vt non sit facultas superiori suo in eius excessus debita animaduersione vti, Cum igitur non ignoremus vram D. eius animi semper fuisse et esse vt ab ineunte etate virtutes colere didicerit, odisseq; vicia. Rogamus dignetur huc Abbatem de Ruda et consilio et auxilio iuuare, vt quod cepit ad vtilitatem publicam et honorem dei, vre D. beneficio et gra prosequi et perficere posset, Coeteru idem Abbas de Ruda per suos fautores causam monasterii sui ad nos deferens supplicauit nobis, vt eam vre D. per litteras commendemus qui ab J. dnō Duce Valentino Ratiborien nouum Priuilegium impetrans Posteaq; vetus conflagrasset in comuni incendio Ratiborien, ea conditione illud ab eo obtinuit vt eo viuente

pateretur Subditos Monasterii sui ea ferre onera ad vsū ipsius Ducis que nominatim in Priuilegio erant expressa, quo mortuo postq̄ vrā D°. hereditatem eius et Ducatus adiit inductu fortaßē et suasu iniquorum suorum refragatur eius vo: luntati tanq̄ istud ipsum Priuilegium suspicione inordinate cuiusdam concessionis non careret. Rogamus itaq̄ di: gnetur vrā D.tas talium virorum vti consilio in hac ipsa actione, quos ab omni affectu alienos esse cognoscat vt animum suum ita instituere possit, quod vti ceteris in re: bus solet, ita etiam in hac nichil videatur ab recto et equo deflexisse et vt Priuilegium viris Relligiosis con: cessum relinquatur vt hi ipsi fratres eius firmitate et ro: bore freti, officiis diuinis liberius vacare queant. faci: et autem vrā. D°. rem se dignam et Deo omnipotenti cuius res agitur acceptam, nobis etiam non ingratam Quē bene valeat. Dat

Petrus Tomicius eps Crac. Vicecancell Achatio Cemē Succam° pomera°: Slochouien et Stargardien Capit°

Generose domine, amice nr̄ charme. Scripsi vobis paulo ante quod non videmus adhuc tempus opportu: num agendi et intercedendi apud Mtem regiam pro li: berando Joanne Niempcz et donando pristine libertati, cū enim Mtas sua fecit illi non pridem singularem gratiam quod eum ex Turri obscura extrahi iussit, et collocari in Castro superiori Slochouien in habitacione lucida et cō: moda sub cautione fideiussoria, si peteremus tam subito pro illo in toto a captiuitate liberando plus irritaremus meo iudicio Mtem suam, q̄ vt illi adeßemus. Quare ex: pectabimus aliud tempus ad eam rem accomodum. Venit huc nuper Secretarius Gedanen, sed nondum est au: ditus nec scire potuimus hactenus, in quibus negociis sit missus. Qui si aliquid agere voluerit in damnum et

maiorem penam miseri Joannis Niemptsch, curabimus obstare conatibus illius pro virili mea. Dabimusque operam suo tempore ut is ipse Niemptsch maiorem gratiam Maiestatis regie obtineat, et restituatur pristine libertati. bene Valete. Dat.

Petrus Tomic. Eps Crac. Vicecancells Philippo Bissoff Burgrabio et Proconsuli Gdanensi.

Famate domine amice charissime. Magister Jacobus Secretarius Civitatis vestre Gedanensis, tametsi diligentem operam fecerit, quo hinc cito absolvi potuisset, tamen propter magna et ardua negocia, quibus in hoc generali regni Conventu Regia Maiestas erat districta, non potuit ad hoc usque tempus absolvi, expeditus est tamen tandem et que accepit in responso a Maiestate regia, vobis plane referet. Qui notati fuerunt crimine tumultus istic in Urbe vestra excitati, Maiestas regia, erratum illorum libere dimiserit inque suam gratiam illos susceperit, Nemo id eis Jure exprobrare potest aut audeat, Et si quis in contrarium fecerit, equum et necessarium esse videtur, ut gravi pena puniatur. Que enim preterita et transacta sunt, amplius in ignominiam cuiuspiam trahi et revocari non debent. De rebus novis quas ad nos perscripsistis agimus et habemus vobis magnas gratias, optamusque vos bene et foeliciter valere. Dat.

Petrus Tomicius eps Viceeancells
Eggerdo de kempen Consuli Gedanen

FAmate dne, amice charme. Accepimus litteras vras
quas reddidit nobis Mgr Jacobus Secretarius Ciuita:
tis vre, quibus commendastis nobis negocium domini
Joannis Furste, Consulis Gedanen. Id quod nos et pro:
pter illius afflictam fortunam, et ob commendacionem ves:
tram, ac aliorum amicorum nostrorum diligenter apud
Mtem promouimus, obtinere tamen non potuimus, id
quod optabamus, et vos cum ipso dno Joanne Furste et
aliis vris amicis postulastis, putamus vero et certo nobis
persuademus q Mtas sua regia non tam facile bona sibi
pro securitate peccunie per dominum Joannem Furste de:
bite, assignata, distrahere permittet, prout de hoc Mgr
Jacobus plene enarrabit. Cui commisimus etiam decla:
rare vobis sententiam et desiderium animi nri Episcopa:
lis in quo in precipuis festiuitatibus anni vesperas et
matutinas cantare solemus, rogamusq vos, vt illi in
hiis et aliis omnibus nro nomine referendis, plenam
ac indubiam fidem adhibeatis. Sicq vos exhibeatis, et
id quod optamus prestare ac exequi curetis, prout be:
niuolentia erga vos nra ac vicissim vra erga nos pro:
pensio, postulare videtur. Nos vero et grati erimus ope:
re et officio vro, et omnia que nobis fieri et adduci ex
Flandria procurauerits, cum gratitudine debita exol:
uemus optamusq vos cum vestris omnibus bene ac
foeliciter Valere. Dat.

Petrus Tomicius eps Crac. Vicecancell.
Joanni Choienski Archidiac. Cracouien.
Secretario regio

VEnerabilis domine, frater in Chro charme. Proficiscitur isthuc ad Regiam Mtem Generosus D. Achacius Czema Qui inter alia negocia que cum sua Mte est acturus supplicabit nomine multorum Consiliariorum terrarum Prussie Mti sue, vt miser ille Joannes Niempcz ciuis Gedanen, tandem liberetur, huic rogamus adsitis diligenti opera et auxilio vestro. Jampridem enim hoc negotium curatur à nobis, et vt finem accipiat, operepreciu videtur multos adhiberi intercessores. Scripsimus ante et Mti Rli vt sua authoritate adiuuaret preces nras videbitis quid in ea re Mti regie scripsimus, et ad illud vos, quando nro nomine cum Mte sua agetis, accommodabitis, agatis tamen diligenter rogamus, et optime valeatis Dat

Petrus Tomicius eps Crac. Vicecancell.s
Joanni Balinski Castell.o Gedanensi.

MAgce domine, amice charme. Acta Conuentus Elbingen, que ad manus meas misistis legimus Regie Mti, approbauit Mtas sua omnia, et diligentiam vram comendauit De rupture Aggeris restauratione, quid deinceps agendum erit, Ex litteris Mtis sue intelligetis. Captiuorum cause prodesse nunc non potuimus, instantibus vehementissime Gedanensibus ne dimittantur, protestantibusq3 palam, Si dimittentur, et Gedani aliquid sediciois oriri contigerit, se ita futurum fore premonuisse, tamen conabimur si forte cum tpe Re Mtis animum placare poterimus,

ferant ipsi pacienter adhuc aliquantisper et deum suppli:
citer innocent, et miserebitur eis. fratrem Ambrosiu
fouebitis ita prout ad vos à Mte sua scriptum est. Nos
vero aderimus libenter; Si modo tale aliquod beneficiu
vacare contigerit, quo idem frater Ambrosius à sua Mte
digne prouideri poterit id quod cure et diligentie vre per:
mittimus et rogamus vos, cum aliquam Ecclesiam Parro:
chialem istic vacare cognoscetis, que alere eundem dnum
Ambrosium possit pro decencia Status ipsius nobis id qz
primum significetis, curabimus enim vt ei conferatur

Sigismundus primus Rex Polonie Proconsulibus Et Consulibus Gdanen bq

Famati fideles nri dilecti Accepimus lras vras quibus
de Captiuis Ciuibus vris qui in Arcibus nostris nris is:
tic iussu nro asseruantur, sentenciam vram perscribitis, pos:
tremo vero postulatis, vt quid de Joanne Niempez facere veli:
mus, Generosum Achacium Czeme Succamerarium Po:
meranie et Capitaneum nrm Slochouien instruamus de men:
te et voluntate nra. Jam à longo tempore et mox post discés:
sum istinc nrm, Consiliarii nri istarum terrarum admone:
bant nos et suadebant vt eosdem captiuos vinctos et detéctos
non seruaremur sed per Ciuitates et Oppida sub firma et su:
fficienti cautione collocari faceremus, verum nos nihil preci:
pitanter in hoc agere voluimus, experiri prius volentes, qz
quietus futurus sit populus Ciuitatis istius, post discessum
nrm et sumptum de facinorosis supplicium, cum autem in:
tellexissemus deo sit gracia, quieta et tranquilla esse oia
apud vos, accedente presertim ingi cura et sollicitudine vra
induximus iam tandem animum nrm, vt hii ipsi captiui di:

mittantur et per Ciuitates et oppida istarum terrarum sub
cautione debita distribuantur, Commisimusque hoc nego:
tium Generoso Joanni Balinski Castellano Gedanensi
dispensatorique nostro Marienburgen et Achacio Czeme
predicto, vt illi de consilio Palatinorum istarum terrarum
designent auctoritate nostra et statuant in qua Ciuitate
et oppido quisque eorundem captiuorum domicilium fir:
mum et stabile habere deberet, prius tamen sufficienti cauti:
one obstrictus videlicet de non adeunda Ciuitate nostra
Gedanen, de non mutando domicilio, et de parendo in
omnibus, constitucionibus et Statutis nostris Et nihil
dubitamus quod illi quibus negocium hoc demandaui:
mus non omnes aut plures captiuos ad vnum locum
sed in paruo numero illos per plures Ciuitates et oppida
distribuere curabunt, Nam ita et non aliter illis pre:
cepimus. Intelligimus enim ipsi quod non esset satis se:
curum in vno loco homines factiosos et rebelles simul
manere, Pro Joanne Niempcz multis et assiduis pre:
cibus magnorum virorum fatigamur, vt illum liberum
dimitteremus: Verum nos facere id hactenus noluimus
nec volumus. Achatiumque Czema de illis plene edocuimus
Datum in Niepolomicze feria secunda proxima post fes:
tum Exaltacionis S. Crucis Anno etc. 1527

Luterani Gdanen. damnati, soluuntur Carcere: quorum octo, Elbingi conceditur domicilium. reliquis, in aliis minoribus oppidis incolatus admittitur

Sigismundus . I . Rex Polonie .

Generosis Joanni Balinski Castellano Gdanen. ac terrarum nostrarum Prussie Thesaurario et Achacio Czeme Succamerario Pomeranie et Capitaneo Slochowien. fidelibus dilectis graciam Regiam. Generosi fideles dilecti Non est incognitum vobis quod cum anno superiore eramus in Ciuitate nra Gedanen. et multi Ciuium tanquam authores et patratores factionum et sedicionum intestinarum aliorumque multorum flagiciorum aduersus fidem Sanctam Catholicam et auctoritatem nram indignissime comissorum inculpati, nobisque ad penam delati essent, visum fuit nobis et vniuerso Senatui, resque ita fuit constituta vt aliqui ex delatis eorundem delatorum, penam capitis non admodum commeriti Carceribus manciparentur per Arces istarum terrarum sub libera custodia asseruarentur prout et hactenus sunt asseruati. Quia vero multociens iam supplicarunt nobis pro eis per literas et Nuncios suos Consiliarii terrarum istarum, vt videlicet ire et indignationi nre temperare, eorumque criminis et dure captiuitatis satis alioquin longo tempore per illos iam perpesse misereri dignaremur. Nos qui vt testatum est vnicuique plus propensi ad pietatem et clemenciam quam vindictam et seueritatem esse solemus Supplicationibus prefatorum Consiliariorum nrorum acclinati et ipsorum captiuorum miserti arbitrantes quod iam sunt compuncti et pro excessibus suis satis puniti captiuitatem illarum soluendam ipsosque libertati restituendos duximus, et

quia persuadent nobis idem Consiliarii nri quod aliqui eorundem captiuorum non pauco vsui et vtilitati esse possent Ciuitati meę Elbingen, vbi in illa domicilia collocaret, committimus et mandamus vobis vt ex eis ipsis captiuis omnibus octo qui nobis magis idonei et ipsi Ciuitati Elbingen non inutiles futuri videbuntur eligatis eosque in Ciuitate ipsa Elbingen collocetis et vt domicilia illic habeant permittatis, ea tamen lege et condicione ut Proconsules et Consules eiusdem Ciuitatis meę Elbingen, caueat et fideiubeant pro eis quod pacifice et tranquille viuent, et Statutis et constitucionibus meis parebunt eaque in omnibus conseruabunt seque ita gerent prout fidos et obsequentes subditos decet, quod cum fecerint volumus vt in omnibus ęque ac alii Cines gaudeant et pociantur Juribus Priuilegiis et libertatibus Ciuitatis ipsius Elbingen Gedanensem tamen Ciuitatem nunque deinceps attingant, nec se negociis illius commisceant aut Comercia vel sodalitates aliquas cum Ciuibus illis ineant aut habeant, Committimus preterea et mandamus vobis vt communicato cum Palatinis istarum terrarum consilio, reliquos omnes captiuos Gedanen, demptis his octo supradictis per alia parua Oppida istarum terrarum vbi id magis commodum vobis et ipsis Palatinis factu videbitur collocetis, domiciliaque in eis habere illis permittatis, accepta tamen ab eis prius caucione fideiussoria sufficienti quod non aliter quam vt probos fideles et pacificos subditos decet deinceps se conseruabunt et constituciones meas in omnibus obseruabunt Quod cum facient volumus vt perinde ac alii Cines et subditi nri censeantur, Juribusque et fructibus ęque pociantur, ad Ciuitatem tamen Gedanen similiter nul:

lo vnq͠ tempore vadant aut illam attingant, Quę oĩa supradicta volumus vt solerter et pro rei necessitate ac istarum terrarum bono et tranquillo Statu perficia: tis et exequamini pro gratia nostra Dat

Sigismundus primus Rex Polonię
Joanni Balinski Castell° Gdanensi
Achatio Cemę Succamer° Pomera.

Generosi fideles dilecti Heri accepimus litteras Ci: uium nrorum Gedanen' quibus multis et satis effica: cibus racionibus ostendunt, q͠ periculosum foret Ciuita: ti nrę Elbingen' si multi captiui seu proscripti Ciues sui Gedanen' ibi collocarentur, Quorum rationes et causas nos diligenter nobiscum expendentes cense: mus et volumus vt non plures q͠ sex ex hu[ius]dem ca: ptiuis et proscriptis ad ipsam Ciuitatem Elbingen' rele: gentur, computatis in hunc numerum Adriano Flinth Laurentio Moler, et Georgio Holtzhutter, Cum enim iam alias sint illic Georgius Czimerman Jacobus Flinth, et Joannes Ostendorp non videtur eße satis tu: tum, eiusdem farinę et factionis homines plures sil in vna Ciuitate commorari, ea vero lege volumus et precipimus captiuos prędictos tam in Elbingen' q͠ in aliis Ciuitatibus et Oppidis istarum terrarum collo: cari vt prestent sufficientem cautionem sub pęna capi: tis seu decem millium marcarum pecunię comunis, de non mutando domicilio, de non adeunda nec attingẽ: da Ciuitate Gedanen' et eius Districtu, de obser:

nandis Statutis et constitucionibus nris, et q exmt fideles et obedientes suo Magistratui sub cuius Jurisdicione domicilium habebunt. Quamuis autem nihil dubitamus vos pro nra dignitate et istarum terrarum tranquillitate munus vobis iniunctum diligenter et circumspecte obituros vt tamen illud melius et cum maiori maturitate et iuditio perficere possitis mittimus vobis Schedam presentibus inclusam, quam Cives nri Gedanen conscripserunt de consilio vt ipsi scribunt Magnifici Georgii de Baisen Palatini Marienburgen, ex qua id quod vobis melius et vtilius visum fuerit, accipietis pro fide et prudencia vra et gra nra facturi Dat in Niepolomicze feria secunda proxima post festum Exaltacionis S. Crucis Anno etc 1527

Donati libertate: infrascripti captiui

Sigismundus Rex

Significamus tenore presentium, quibus expedit vniuersis et singulis. Quomodo, Cum superioribus annis perturbata ab sediciosis Ciuibus Gdanen Ciuitatis republica, plurima atrocia facinora, tam erga Christi Religionem quam etiam erga nos commisserant, ita vt nobis necessitas incubuisset. Nos in propria persona Gdanum conferendi, quo cum venissemus. Sublatis e medio capitibus sedicionum et omnium malarum rerum auctoribus, reliquos etiam similium scelerum delatos, Vrbe submoueramus et concessa eis vita in perpetua vincula damnaueramus. Cum autem successu temporis pro talibus captiuis, crebre et assidue cum ab amicis, tum eciam a Consiliariis nris preces, nobis porrigerentur, supplicaretur que nobis quottidie vt eorum misereremur, quasi iam satis penarum dedissent per tam longum

longum tempus in squallore et pedore Carcerum detenti, per:
moti sumus, tum precibus, tum misericordia, Et quosdam eo:
rum vigt Ludouicum Phus qui detinebatur in Schlure
Jacobum Huffner, Joannem Bollen, Andream Bulma
et Petrum Cremer ex captiuitate, et vinculis dimittedos
liberandosque duximus, dimittimusque et liberamus per pntes
ea condicione et lege Si Senatus Elbingen pro eis caue:
rit, vt deinceps in fide et subiectione nra firmiter per:
sistant, Legibusque et institutis nris vt reliqui omnes
Ciues Elbingen, per omnia pareant, qua cautione fa:
cta, Concedimus eisdem, sic dimissis in Oppido nro
Elbingo domicilia habere illicque cum vxoribus et libe:
ris atque familia vniuersisque rebus eorum, se continere
morari secure et tranquille, equoque iure cum Elbingen
viuere. Dantes eis potestatem, et facultatem negotiandi
Mercandi, Nauigandi, terra, Mari, fluminibusque, extra
et intra Regnum nrm. Mercature siue aliarum reru
causa, libere peregrinandi vnica Gedanen Ciuitate ex:
cepta qua eis penitus interdicimus, nec omnino volumus
vt eam aliquatenus attingant. ideo vobis vniuersis sub:
iectis nris et precipue Ciuibus Elbingen id significare
voluimus, vt suprascriptos homines iam a nobis dimissos
et absolutos sciatis, eosque libere in Oppidum vestrum
suscipiatis, beneuolenciaque et amicitia vra prosequamini
harum, Quibus Sigillum nostrum est subappensum tes:
timonio litterarum Dat. 1527

Joannes Ostensdorff damnatus, ad Ciuitatē Elbingensem permittitur

N. Sigismundus. etc. Rex Polo.

Nouerint vniuersi presentes lras inspecturi. Q nomo anno superiore. Cum componendis tumultibus, qui partim ob immutatam Relligionem, partim ob plebis erga Magistratus rebellionem in Vrbe nra Gdano, exorti erat incumberemus, inter complures aut reos, aut crimimum suspectos, delatus eciam nobis fuit, Joannes Ostendorff tunc Gdanen Ciuib9, Sed cum pro atrocitate facinorum, variis penis aut capitis, aut Carcerum, aut exilij, nocentes puniebamus, dicti Joannis Ostendorff facinus, quia leuius fuit, qz vt in eum seueriori supplicio animaduerti deberet, ideo cum eo clementius mitiusqz agendum esse duximus. Et eo magis, q ab amicis et vicinis Regibus et Principibus pro eo lris nobis est supplicatum, itaqz Gdanen Ciuitate sibi interdicta, in Ciuitate nra Elbingen quemadmodum et aliis tribus eius collegis domicilium seu Sedem illi designauimus, et presentibus lris nris designamus permittimusqz illi et concedimus vt ibi cum vxore, liberis, familia, suppellectili, Mercibus, vniuersisqz rebus suis morari, illiusqz Ciuitatis mee, iuribus, libertatibus et Priuilegiis, sub protectione nra regia, vti et gaudere possit dantes ei facultatem, illic, Mercandi, negociandi, Mercatura, nauigatione, siue quocuqz opificii genere, victum remqz familiarem querendi, et augendi non modo per vniuersam ditionem meam, verum eciam foris, terra, Mariqz, et fluminibus, sine metu et periculo

ita tamen vt Civitatem nram Gedanen nullo unqz tem:
pore adeat, Constitucionibus vero per Consiliarios nros
de mandato nro in Elbingo edictis et sanccitis pareat
harum quibus Sigillum nostrum est subimpressum testi:
monio litterarum Datum Cracovie feria sexta in vi:
gilia Petri et Pauli Anno dni M. D. XXVII

SIgismundus. I. Rex Polonie Georgio et Bermino Ducibus pomeranie.

Illtres Principes et domini Nepotes nostri charmi. Sa:
lutem et plurimam felicitatem. Senatus Civitatis
nre Gdanen, misit nobis certarum litterarum ex Di:
tione Illtatum vrarum ad se scriptarum exemplum qui:
bus nonnulli illarum subditi suscepto cuiusdam Jacobi
Lang Civis Gdanen cause patrocinio quadatenus eiq
Senatui minari videntur Si dicto Jacobo Lang in assequendo
quod suum est, opem non prestiterit, prout hoc ex exem:
plo talium litterarum (quod vna cum scribentium nomi:
nibus in Schedula his nris litteris inclusa) plenius in:
telligent, Cum autem perspicuum vnicuiqz sit, nos neqz
tam iniquos, neqz tam negligentes officiales vel iudices
in Regno et Vrbibus meis habere, vt hominibus
nostris, ad externa auxilia confugere opus sit, horta:
mur Illtes vras rogantes, agant cum suis, eisqz impe:
rent, ne rebus minime ad eos pertinentibus, se implicent
et immisceant, neue Civitati nre, quiete alioqui et pa:
cate scriptis suis, metus suspicione inuciant, Qui iam
Mathias Lang, Gdanum redeat, siue ad nos confu:
giat, Iusticiam omnem Si in aliqua re iniuria affectus

est, hic experturus Ita necessitudo mutui amoris nostri
Juraq[ue] vicinie qua Ditiones nostre se contingunt inuio.
lata permanebunt Q[uo]d nos libenter facturas confidi.
mus Ill[ustrissim]as v[est]ras. quas optime valere optamus Dat[um]

Sigis[illegible]
et il[illegible]
Du[illegible]
septi[illegible]
Janu[illegible]
poss[illegible]

1526

Sigismundus Rex. ex Marienburgo venit ad Sochaczow
et illic quatuor Septimanas commoratus, vocataque ad se Anna Regine
Duce Masouie: cum Consiliariis Masouie: habitisque per quatuor
septimanas et conclusis tractatibus cum eisdem: iussoque funere
Janussy ducis sepeliri: Rex ipse venit ad Warsseuiam. et illic
possessionem. ac Jusiurandum a Masouitis accepit

Sigismundus primus Rex Polonie
Anne virgini Duci Masovie

Illris Princeps, nobis uti filia dilecta. Accepimus litteras tue Illtis quibus nobis obitum fratris sui Illtris dni Ducis Janussii declarat, quo Nuncio magnu sane dolore accepimus, ammissis biis Ducibus, quorum domus et qz optime fuit semper de nobis merita, et magno decori ac ornamento nobis et regno nro extitit. Verum cum ita se habent res humane, quas ille regit et gubernat, cui legem imponere aut eius voluntati resistere nemo potest non licet nisi hunc tristem casum equo animo ferre. Rogamusqz tuam Illtem ut dolori et lachrimis suis modu imponat, quibus et sibi nocet et defuncto nihil prodest. Nos postqz in Curam nostram recidit, volumus illam omni gratia et paterna dilectione complecti, illiusqz omne bonum non secus curare et prospicere qz si nea esset filia Que valeat foeliciter Dat

SAluus conductus Joanni Alantsee Veneto Aromatario Plocensi: de Ducibus Mazouie veneno per eum subministrato sublatis, inculpato Datus:

Sigismundus primus Rex Polonie

Significamus tenore presentium vniuersis. Quia ex certa sciencia et voluntate nra. Saluum Conductum nrm Regium et omnimodam securitatem Famato Joanni Veneto Apotecario seu Aromatario Plocen dedimus et concessimus, damusq et concedimus tenore presentium mediante huic ad festum Natiuitatis Sancti Joannis Baptiste proxime futurum vt idem Joannes Apotecarius eo fretus ad Ciuitatem ipsam Plocen et ducatum Masouie aliasq Ciuitates Oppida Regni Ducatusq predicti terrarum Prussie et alia loca Dominiorum nrorum secure venire in illisq morari subsistere negotia et actiones suas licitas causasq Judiciarias agere illisq dispositis vel indispositis inde quocumq voluerit recedere possit secure ac sine omni impedimento et perhorrescentia quarumlibet personarum de Regno Ducatu Masouie et aliis dominiis nris predictis, personaque rebusq suis omnibus sub nra regia protectione saluis vbiq remanentibus ea tamen lege, q de se conquerentibus coram iudicio competenti respondere teneatur, prout et hic satis longo tempore existens vnicuiq de aliqua re culpa aut excessu, et quocumq alio facinore eum inculpare volenti coram nobis respondere innocentiamq et iusticiam suam declarare voluit, ad idq se spontanee et libere faciendum obtulit, nemoq tamen hacte.

nus hic coram nobis de aliqua re illum accusaverit nec
inculpavit. Quocirca vniversis et singulis Statibus
vtriusque tam Regni Ducatusque Masoviae terrarum Prus:
siae et aliorum dominiorum nostrorum Consiliariis Dig:
nitariis et Officialibus, Pallatinis, Castellanis, Capita:
neis, Nobilibus ac Civitatum et Oppidorum Proconsu:
libus et Consulibus Necnon Civibus et quibusvis aliis
communitatibus, Caeterisque subditis nostris in Regno Du:
catu Masoviae, terris et Dominiis nostris vbilibet existen:
tibus districte praecipimus et mandamus vt hunc Salvum
Conductum nostrum in omnibus punctis clausulis et articu:
lis firmiter observetis, eoque durante ipsi Joanni Vene:
to Apotecario Ploceń praedicto, nullam vim per se aut
Consanguineos amicos fautores familiaresque et subdi:
tos vestros et alios vobis adherentes et per quascunque alias
personas directe vel indirecte quovis quaesito colore vel
praetextu inferre praesumatis aut permittatis nec aliquis
vestrum praesumat aut permittat pro gratia nostra non aliter
facere ausuri harum quibus Sigillum nostrum est impres:
sum testimonio litterarum Dat in Curia nostra Ma:
riemburgensi feria Quinta proxima ante festum
Sanctorum et Valeriani Martiris
Anno domini M°. D°. XXVI°

Ad vitandam falsam monetam in Valachia excusam

Vniversis et Singulis Dignitariis et Officialibus ac eorum vices gerentibus, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Tenutariis, Aduocatis, Scultetis, nec non Ciuitatum et Oppidorum, Proconsulibus et Consulibus, in terris nris Russiae vbilibet existentibus, Sincere et fidelibus nobis dilectis gratiam nram Regiam, Mgci, Generosi, Nobiles Famati et Prouidi Sincere et fideles nri dilecti. Ad notitiam nram certo deductum est, non mediocrem falsae monete summam sub signis nris seu ad exemplum monete nre, excußam eße in Valachia, et aliquam eius partem iam forsan emissam in fraudem magnumque detrimentum et incommodum Reipublice regni nri, quam quidem monetam declaramus et decernimus, ex ipso regno, dominiisque nris bannienda et eijcienda nec quouis modo publice vel occulte recipiendam fore volentesque indemnitati ipsius reipublice Regni et subditorum nrorum prospicere ac eosdem subditos nros Prouidos et cautos in euitanda predicta falsa Moneta reddere, mandamus vobis districte vt quamprimum per loca Ciuitates et Oppida, et apud Ecclesias Parochiales, diebus festis, per publicas proclamationes hanc excussionem false monete in Valachia, vniuersis subditis nris notificare eosque admoneri faciatis quatenus omnes et singuli huiusmodi monete receptionem

omnino diligenter caveant, et si aliquos deprehenderi:
tis, qui illam invexerint, vel ea usi fuerint, illos de:
bita animadversione puniatis pro gratia mea, et sub
penis contra negligentes Officiales decretis non alr
facturi Dat in Civitate mea Sochaczow feria sex:
ta intra octavam assumptionis gloriosissime dne nre
virginis Marie Anno M° D° XXVI°

Laurentius Miedzilefski Eps Camenecen Sigismundo primo Regi Polonie.

Sacra Regia Mtas et domine, domine clementissime
Post humilem fidelium obsequiorum nrorum recomissione
dum ad munus nobis iniunctum per Mtem vram ex com:
posito diversis itineribus proficisceremur Varsoviam
Dumque finibus Ducatus Masovie appropinquaremus, uterque
nrm singilatim diversa a diversis audivimus territamenta,
per Incolas eiusdem Ducatus ad racionem belli gerendi
vel seipsos uti illi aiebant pro iusticia sue Ducis veluti he:
redis derelicte, atque pro libertatibus defendendis preparata.
Ego etenim Epus tam in Sieprcz quam in Plozka consti:
tutus ab aliquibus Ecclesiasticis et Secularibus ad me
id ceu pro fide in Mtem vram deferentibus, accepi ad
octo iam millia idoneorum militum delecta ac scripta fuis:
se in deffensionem tam Castrorum, quam tocius Ducatus si
aliqua vis per Mtem vram illis inferri debeat, quodque
quererent auxilia et presidia a Duce Prussie et ab aliis
undecumque, quodque nos Nuncios Regios Varschoviam
non admittendos concluderent, Rem ego floccipendebam

et pro more meo vanam atq similem somno putans reici:
ebam, infracto pergens animo.

Ego autem Castellanus dum venissem in Cuthno plures,
illic de Districtibus Raven, Gostinen, et Sochaczouien
Nobiles calculum exactionis preterite facientes deprehēdi
de quorum numero nonnulli Dignitarii et Officiales mihi
retulere; complures iam Incolas ex Ducatu Masouie cum
suppellectili et vxoribus suis ad amicos ac fratres in
vicinis Dominiis Mtis vre agentes commigrasse, timo:
re belli contra eos ex parte Regni mouendi ad id ad:
ducti, et quod, ~~et quod~~ nos Nuncios Varschouiam non
intromittendos statuerent quodq custodiis et preparamētis
bellicis armata esset.

Dum itaq Sabbato Sancti Vitalis proxime lapso in dimi:
dio miliari ante Varschouiam conuenientes vna progre:
deremur longe prius prodromo premisso demulcentes cor:
da hominum vbi secus euenit quam rati sunt relatores. Nam
quattuor ex Consiliariis Scilicet Palatinus vnus, Castella:
nus, et duo Capitanei cum pluribus Aulicis, obuiam
nobis missi, nos Nuncios Regios, honorifice vti par est
excepere. Cum autem reducti ad hospicium nos contulis:
semus, omnes ferme Consiliarii nos inuiserunt, tam
Illme dne Ducis virginis quam suis nominibus congratu:
lantes ~~aduētui~~ aduentui nro. Quos ibidem resalutatos omni
procul mota mora optauimus vt opera eorum eras apud
Illmam Ducem nobis audiencia daretur. Quod licet
infirmitatem Ducalem allegaret tamen obtinuimus, Nam
in Crastino ante meridiem auditi sumus, vbi posteaquam
primam legacionis nobis iniuncte partem recensuimus
vtpote breuibus, gratiam et dilectionem Sacre Mtis
vre, tam erga viuos quam mortuos Duces vti suos et Re:
gni sui feodales pro eorum fidelibus obsequiis Mti vre

diuisq; antecessoribus, et Regno eiusdem Sertis vre dili:
genter exhibitis; Et q conturbata erat de morte Ducis
Janußii nuper e vita excessi; Et quod ex gratiosa su:
perioritate et innata benignitate sua miserit nos Con:
siliarios suos vra Mtas ad leniendam etiam pertur:
bationem Illutis sue, atq; ad reuisendam et consolandam
eam quam gratia sua amplectitur perinde ac filiam. Cum
enim commune sit omnibus hominibus mori, omnemq; huic
Legi subiacere oportet, ratione ipsa in casu huiusmodi te:
perandum eße censet sua Mtas tam sibi q Illuti tue.

Et quia Oratoribus Illutis vre nuper apud Sacram
Mtem Regiam in Mariemborgk agentibus, et genus
mortis qua ipse dominus Dux absumptus est notifican:
tibus et orphanitatem Illutis tue, Sertati sue in gra:
tiosam tutelam ac protectionem committentibus, sua Mtas
feriam secundam proximam post Sancti Vitalis, que est cras:
tina, Sepulture Ducali prefixit, atq; Conuentum om:
nibus huius Ducatus terris indici voluit Ad quam qui:
dem honestandam Sepulturam, et ad prestandum vltimum
honorem funebrem pro amore quem gerit in hanc Illtrem
domum Ducalem stirpis antique Regni Polonie gracio:
se promiserat suos mittere Consiliarios ad idem tempus
prout nos ipsos misit, volens et mandans sua Sertas vt
eiusmodi Sepultura pro Statuto tempore perficiatur esse.
perfecta autem Sepultura alia que a Sacra Mte accepi
in mandatis vobis dominis Consiliariis et Officialibus
huius Ducatus declarabimus, hec breuiter et alia ita
diximus.

Ad hec vniuersi Consiliarii communicato inter se consilio
ad dominam Ducem accedentes tale responsum per Vice:

cancellarium nobis dedere. Quia deliberatione facta
narrabuntur Dominacionibus vris cause et raciones le:
gittime ab Illma dna Duce ob quas hec Sepultura non
potuit nec potest fieri tempore isto a regia Mte prefixo
Conuentus autem institutus pro hoc tempore tenetur ecs
Sic abiimus. hanc autem totam diem domini Consilia:
rij vnacum omniterrarum Nunciis quorum magnam mul:
titudinem perlustrauimus vnanimiter Consiliariis ad:
herentibus: comiciis exegerunt.

In crastino autem missi sunt ad nos mane ex Consilio qua:
ttuor duplicem rem perferentes atque arbitrio et Election
nris donantes. Quia si non molestum videretur nobis,
adiremus palacium Ducale vbi sunt domini Consiliarii
cum tocius milicie huius Ducatus Nunciis congregati,
vbi si quid specialis per Sacram Mtem Regiam ad eos
in mandatis haberemus explanaremus, quos tamen lo:
cus hospicii nri non caperet et sine quibus domini Consi:
liarii in eiusmodi rebus nichil agere possunt, vel si pla:
ceret vti par est pro honore Mtis vre venirent ad nos
vti ad Nuncios Consiliariosque Regios, duntaxat Con:
siliarii, et causas legittimas non facte Sepulture dicerent
Annuimus ad hoc vt venirent ad nos prius cum sua de:
claracione, et tandem si opus intellexerimus non ab:
nueremus eciam et nos totam adire comunitatem, ad gra:
de Stratum Ducale quia sic conueniencius ac honestius
pro conseruanda dignitate Sacre Mtis vre faciendum
fore videbatur.

Aduenientibus itaque ad hospicium dominis Consiliariis et
causas non facte Sepulture recensentibus potissimum tres
quod nondum redierit Nuncius a domina Duce Nadexspa:
nowa que propria in persona huc specialiter venire. Item
deffectum pecuniarum in Thesauro Ducali, Item egritu:

dinem Illme Ducis Ame, simulq supplicantibus vt boni
consulamus ac ad Sacram Mtem vram intercedamus
equo dignetur ferre animo presertim q hec Sepultura de:
beat esse libera non coacta, tum nobis replicantibus id
agi cum diminucione et iniuria iusticie regie, qua me:
diante he terre non extante amplius masculina prole
de Ducibus, deuolute sunt ad suam Mtem et Regnum
suum duplicabant et ipsi, Nos equidem recognoscimus
superiorem dominum nrm esse Regem Sermum, Nondum
tamen cognitum esse nec constare, circa quem sit maior
iusticia, an circa Regiam Mtem vel circa prolem foemi:
neam ex domo Ducali relictam, et Iure naturali ac di:
uino in bona hereditaria succedentem, opusq desuper esse
alia longiore disputacione, Iudicio et cognicione, et spe:
ramus q nihil ea in re sua Mtas aget, tam cum Illma dna
Duce virgine q nobiscum per vim ac precipitanter Sed
omnia iuste ac misericorditer etc

Ad quod nos triplicauimus sic esse, q Sacra Mtas Regia
dnus nr clementissimus non consueuit alicui quicq aufer:
re per vim, Sed sicut dignatur Illem dominam Ducem et
vos omnes in suis iuribus iusticia et libertatibus graciose
conseruare, ita eciam non licet sue Mti, suam et Regni
sui iusticiam deserere, immo vult prosequi ac exequi, Sic:
q alia nobis vltro citroq conferentibus, Consilio inter
nos vtrosq capto spe demulcendorum animorum popula:
rium, cum Consiliarii absq illis nihil sibi tuto agendum
dicerent, processimus cum eis in palacium, ad sollicitan:
dos eorum animos

Ibi venientes magnam Nunciorum multitudinem freme:
mentibus animis, minoribus q tamen et honestioribus,
q in Scepda, vt fit inter vulgus, deprehendimus, cuiq

consedissemus, necdum respiravimus, unus dictus Sluzewsky nomine eorum prorumpens ita derepente fatus est. Mi domini Nuncii Regii, nomine totius Nobilitatis huius Ducatus oro dominaciones vras dicant hic dominis Consiliariis et nobis omnibus eam Regie Mtis Legacionem, de qua meministis coram Illma dna Duce et propria herede mea, quam nos ad vite et Sanguinis effusionem non derelinquimus, quamqz Legacionem peracta Sepultura polliciti estis.

Quibus communicato secreto consilio visis eorum accensis animis, et ne illis maioris turbande rei causa daretur consulto ab enarracione alterius partis legacionis totalis prout per Sacram Mtem vram iniunctum erat nobis abstinuimus, Nihilominus tale illis responsum dedimus, presertim ego Epus dixi ad eos seu ad fres meos, Quia ex quo non satis factum est, mi dni fratres charissimi, priori mandato et voluntati Sacre regie Mtis domini mei graciosissimi in Sepultura Ducali nec forsan misto posteriori satisfactum foret, uti clare cernimus ex gestibus et sermonibus vris, Ideo Quis sua Mtas indubiam habeat iusticiam ad hunc Ducatum, velletqz vos omnes huius Ducatus Incolas benigne gracia sua prosequi et in iuribus ac libertatibus conseruare, modo id libere faceretis quod debetis, et quod iubet sua Mtas, uti verus ac legittimus iam dominus et heres huius Ducatus, Sed ex quo non vultis Sepulturam facere, nos quoqz aliam Legacionem iuxta instructionem nobis datam non declarabimus, Sed significabimus Sacre Mti Regie has voluntates vestras sue Sertatis mandato contrarias, et quid deinceps hic agere debeamus instructionem expectabimus a sua Sertate et vos certiores reddemus.

Sic itaque compluribus hincinde altercationibus vicissim in charitate et veritate habitis discessimus. Alteram quoque diem Sanctorum Philippi et Jacobi Apostolorum in colloquiombus privatis contrivimus, ex nonnullisque percepimus quod presentibus insinuare operepretium duximus

Quod mallent omnes vitas perdere quam Sepulturam Ducalem ante perficere quam non viderent Supplicium suum de veneficiis in Regno agentibus. quorum maleficio Dux eorum periit, allegantes quod sepius in regno solent dimitti malefactores etiam in notorio facinore deprehensi, et quod libenter parcitur malis propter accepcione personarum:

Item ferunt aliqui clam. licet non omnino autentici, quod cum primum nos hinc exiverimus cogunt suam dominam Ducem ut hinc exeant, ob muniendam presidiis Varschoviam quam velint tueri ab omni impetu nec quemque in eam mittere, Sed omnes et Singuli armis instructi in campum exire. ob quod et fora hic non celebrantur celebrarique sunt publica proclamatione prohibita

Propter quod indixerunt Conventum in Zakrozim universis et Singulis Nobilibus hinc per duas Septimanas tenendum, et propterea consulimus, dignetur Sacra Maiestas vestra nos certiores reddere, quid agere amplius agere debeamus Etenim uterque nostrum suos hic seorsum et secreto alloquitur, in partem Sacre Maiestatis vestre amicos

Nam heri ante meridiem in presencia Illustrissime domine Ducis expediti sumus his verbis Reverende domine Episcope et vos domine Castellane, Illustrissima domina Dux nostra maximas gratias agit et habet Serenissime Maiestati Regie quod

dignata sit sua Sertas eam per vras dominaciones Con:
siliarios suos graciose revisere ac consolari cen clementmus
dominus Rex patronus et pater filiam suam, pro qua qui:
dem gra sua Illtas non solum sicut filia Sed vti ancilla
humilis minima et orphana quibus modis potest mere:
bitur sue Mti et studebit semper mereri presertim
oracionibus suis lachrimosis ad Deum omnipotentem
in quo primum et tandem in sua Sacra Mte Regia
vti in patrono et pre pientissimo spem omnem colloca:
uit.

Et pro tanto supplicat sue Mti per vras dominaciones
dignetur sua Mtas benigno ferre animo et absque omni
indignacione quod non perfecerit hanc germani sui Se:
pulturam ad quam ornandam sua Sertas dignata est
Dnes vras mittere, propter causas legittimas satis abu:
de iam Dominacionibus vris declaratas quarum est po:
tissima sue Illtis vti cernunt egritudo. Dignetur que
sua Mtas tanquam pientissimus pater non deturbare suam
Illtem veluti filiam suam ab hereditate naturali et pa:
trimonio suo, Sed eam graciose in iusta successione here:
ditatis sue conseruare vti alie virgines in Ducatibus
Masouie, in simili casu conseruabantur, pro quo eciam D.
vre velint intercedere ad Sacram Mtem Regiam
Que m boni patris atque tutoris est et tueri, et in omnibus
bonis ac secundis fortunis conseruare filiam suam qui:
bus in rebus mittit sua D. suos Nuncios, Quam sue
Mti intime commendent et ipse bene valeant.
Sicque accepto responso et valedictione perfecta discessimus
Vidimus autem illic quattuor Phisicos, inter quos eciam
vnum a Rmo dno Archiepo Doctorem Jacobum,
plura essent scriben sed veremur ne ambigua fide sint
suspecta

Et quamvis iam expediti sumus et dimissi, nichilominus
tamen adhuc manemus hic et manebimus etiam propri:
is impensis quoad poterimus et permissi fuerimus, equé
enim est nobis hic manere in obeundis fideliter ac dili:
genter negociis Sacre Mtis vre ceu alibi vel Gedani,
omnes hic amant Sacram Mtem vram, ceu et ipsa Illtris
Dux Sed nollet dimittere Ducatum Serti vre asserens
eum fuisse paternum et ad se iure hereditario pertine:
re, tota vero milicia preseferens, dicit quod nullum ius:
tum feudum Rex et regnum habeat, pro eo quod is
Ducatus semper fuerit hereditarius et libere disposi:
cionis ac iurisdicionis, nec unquam reversales lras de:
derunt Duces regno semper feudum, excepto quod per
vim hoc habere voluit Regnum Eciam dato quod
dedissent, utique Duces Nobilitatem liberam non possent
absque eorum speciali mandato et consensu infeudare
Et quod nunquam iusto Judicio de hoc cognitum est Quia
hii qui aliquando iudicabant, nunquam erant pares Curie
quia debuerunt esse pares genere et iure, quod nun:
quam fuit etc. hec que hic quasi explorato accepimus
fideliter notificamus Sacre Mti vre, pro cuius
felici ac longeva salute atque pro exterminacione ne:
fandissime ac spurcissime secte lutheriane altissimum
suppliciter exoramus Et nos in graciam commen:
damus. Rogamus eciam cito responsum Dat Var:
schovie feria Quinta in die Invencionis Sancte
Crucis Anno domini M°. D. XXVI°

Quomodo Mazouia scissa fuit a corpore regni Polonie: et qua rone rursus ad corpus regni rediit.

Satis constat Meschkonem Polonorum Principem, qui Christianam fidem vereqz pietatis cultum cum oi gente sua populariter est complexus amplum habuiße dominium: eundemqz Gneznen' Archiantistite inde Cracouien' Wladislauien' Posnanien' Vratislauien', Plocen' Caminen' et Culmen' cum Lubucen' Ecclias fundaß ac dotaße: Manifesto argumento postq' Plocen' Epatus per eum erectus fuerit q Masouia nullum tunc alium Ducem quã Principem Polonie habuerit. Post quem Boleslaus cognoto chabri indulgencia Othonis tercii Romani Imperatoris in Polonia regnauit. qui maiore aliquanto ausu ad Kyouia vsqz et ripam Boristenis fines Imperij sui propagauit

Mescho inde habenas Regni suscepit qui haudquaqz pari foelicitate aut virtute Rempublicam administrauit.

Casimirus cognomento Monachus Meschoni est surroga tus qui Regnum collapsum in integrum restituerat

Boleslaus quarto loco a morum feritate tirannus appellatus qui et Sanctum virũ Stanislau Antistitem impie trucidauit apud Polonos regnauit ob quod nefandum facinus a Romano Pontifice cum toto regno

si ei paruissent spiritualis anatematis notatus: ab omnibus destitutus et contemptus, in voluntarium exilium Ungariam versus abiit ubi quo casu perierit incertum.

Vladislaus inde Boleslai tiranni frater Regnum arripuit: solo Ducali nomine contentus: Ex quo Ro: Pont. eum inungere et Coronare Antistitibus Regni vetuerat ob cedem Sancti viri per fratrem suum patratam: Qui iam annis grauis, pessimo exemplo, inter legittimum et naturalem filios Regnum Polonorum exequo viuens partitus est: Sbigneo illegittimo et Bastardo Maiorem Poloniam Pomeraniam Cujauiam et Masouiam atribuit, Boleslao legittimo matrimonio procreato terram Cracouien, Sandomirien, Siradien et Lublinen omni Slesie tractu habere permisit.

Vladislao non multo postea vita functo. Boleslaus Monarcha ab omnibus est salutatus qui Sbigneum duplicis proditionis reum primo cum Pomeranis inde cum Bohemis regno eicit per fratrem regno pulsus Sbigneus, in Bohemia aliquamdiu delituit: inde postliminio reuersus ab optimatibus Polonie iurgio ex industria cum eo suscitato est interemptus et tunc maior Polonia cum Masonia demum ad Monarcham fratrem rediit fueratque Regnum redintegratum.

Boleslo demum morte ex humanis sublato maior aliquanto clades et Calamitas Regnum inuasit Quatuor eius filiis Vladislao Boleslao Meschone et Henerico Principatum ambigentibus, Vladislaus natu maximus, a fratribus apud Posnaniam victus in Slesiam concessit (f. Slesiam) quam terram multiplicata sobole

Dachon repleuit qui ob pulsum patrem Premislius Polonie infensi ad regnum Bohemie aperta defectioe declinarunt

Tres alii fres residuum Regni inter se partiti, Boleslaus Cracovien Satrapiam cum Masouia fuit sortitus, Mescho maiorem Poloniam: Henricus Sandomiriam: et eo tum primum tempore, feda regni scissio secuta est que transiuit in successores. Processu temporis maioris Polonie ducibus, fatali necessitate de medio sublatis ad Vladislaum Lokietkonem Regem tota regni moles fuit deuoluta: preter Masouiam apud quos Ducum progenies ad mea usque tempora perdurauit: que cum iam defecerit, vt alii Ducatus, ita et iste Masouie, ad regnum merito retrahi debet, et equo cum aliis iure censeri: et hec est summa equitas

Omnia hec in Dlugosio quam fideliter tam vere, adnotata sunt, que si opus erit demonstrari poterunt

Masonienses Ducales, in Castro Varssouien simul conuocati, iurarunt fidem, obedientia et subiectionem Regi Sigismundo primo. et regno poloniæ: vno ex consiliariis Iuramentu eis pronunciante

Ego .S. spondeo et iuro quia Sermo Principi et dno dno Sigismundo dei grã Regi Poloniæ Magno Duci Lithuaniæ Russiæ Prussieq; etc. domino et heredi, dno meo graciosissimo eiusq; Mtis Successoribus Regibus Poloniæ. fidelis obsequens et subiectus ero ac omne bonu et commodum sue Mtis et Successorum ipsius regni et regni Poloniæ procurabo ac promouebo et que sensero illis nocitura fore precustodia et preeauebo ac pro posse meo auertam. omniaq; fideliter et obsequenter curabo et faciam que ad bonum et fidelem subditu pertinent. Ita me deus adiuuet et omnes sancti

Ja .S. Slubuię i przisięgam iß naiaśnieißemu Kxiążęcziu a panu panu Zigmunthovi z bozei miloszi Croleui Polskiemu wielkiemu Kxiążęcziu Lithewskiemu Ruskiemu, Pruskiemu panu y Dziedziczu, panu memu Miloszinemu. i ieo Crolewskiei Mczi potomkom Crolom Polskim, bendę wierzen poddan i posluschen a iego Crolewskiei Mczi i vzitecznie i iego Crolewskiei Mczi potomkom Crolom Polskich będę iednal i obmiślal, a czo bendę wiedzial biez schkodliwego ieo Crolewskiei Mczi i potomkow iego Crolewskiei Mczi a Corunie Polskiei to ostrzegę

a wedlie moznosczi moiei ochronie i odwroczę i to wschitko bende iednal y czinil czo na dobrego a wiernego podlanego przislusche takom panie boze pomoß i wschisczi Swianczi

SIgismundus .I. Rex Polonie promittit confirmare priuilegia Masouien: in proximo regni Conuentu.

Sigismundus . Rex Polonie

Significamus tenore presentium vniuersis Quia ad post obitum Illustrium olim dominorum Stanislai et Janussii Ducum Masouie, et defectum prolis eorum mascule Ducatus ipse Masouie, Jure feudi, ad nos regnumque meum esset deuolutus, nosque ad capiendam eius possessionem in illum venissemus. supplicassentque nobis dignitarii Officiales et Nobiles, eiusdem Ducatus, vt eorum Priuilegia Jura et libertates, a prefatis Ducibus Masouie et ipsorum predecessoribus concessas, cofirmare, illosque in eisdem iuribus, Priuilegiis et libertatibus conseruare dignaremur. Nos et propter temporis angustiam ac plurima alia negocia, que dilationem non patiebantur confirmare predictas libertates. Jura et Priuilegia in presentiarum commode nequeuntes illorum confirmationem ad Conuentum generalem regni proxime futurum distulimus et harum serie literarum differimus, promittentes in verbo meo Regio, quod in eodem Conuentu regni proximo, ipsis Dignitariis Officialibus et Nobilitati ac aliis ordinibus huius mei Ducatus Masouie, eorum Jura et Priuilegia iusta et honesta, legittimeque emanata, ac libertates eorum iuste et legittime concessas, a Principibus Masouie defunctis legittime imperantibus, in quorum vsu ac posse

antiqua, continua et pacifica fuerunt confirmabimus
et in eisdem Priuilegiis Iuribus ac libertatibus illos
conseruabimus Harum testimonio litterarum Quibus
Sigillum nrm est impressum Dat. Varssouie 1526

Donatio bonorum Illt Anne virgini Duci Masouie orphane pupille, tam diu donec marito nupserit.

Sigismundus primus Rex Polonie

MAnifestum facimus tenore presentium vniuer: sis. Quia cum placuit diuine Mti, Illtres dominos Stanislaum et Janussium Duces Masouie ex humanis auferre, et post eam vltimam stirpem virilis sexus, Ducatus ipse, iure feudi, et vigore veterum inscrip: tionum, ad nos, et regnum nostrum recidisset, et vo: lentes pro debito nro, et pro meritis obsequiisq huius familie Ducalis, erga nos, et maiores nros, exhibitis, Illtri Duci Anne virgini, Sorori ipsorum dominorum Ducum superstiti, cuius tutela ad nos pertinet, gram et beneficenciam nostram singularem exhibere, et Statum eius pro conditione sua decenti, donec innupta manebit honeste prouidere, illi de consilio Consiliariorum Regni mei, et Ducatus Masouie, bona infrascripta, in vsum fructum tamdiu tenenda concessimus, et ptibus lris nris concedimus, donec in Connubium fuerit collocata videlicet Castrum Liff, cum vtroq Oppido, et Villis

ad ea ab antiquo pertinentibus que libere sunt et non op:
pignorate seu quouis modo inscripte, ac cum censu nro
ex villis Nobilium, terre seu Districtus Liven. prouer:
mire solito. Item Oppida Lathowicz, et Garwolin, cum
villis ad ea spectantibus, Item Oppidum Coszin cum
predio in Banthkow, et villis ad id spectantibus, necnon
Oppidum Piaseczno, cum Villis, Slonino, Lazi, et aliis
villis ad id pertinentibus, Item fortalicium Osieczko
cum prediis in Ossieczko et Dambi et villis ea con:
cernentibus cum omnibus et singulis eorundem oppi:
dorum et bonorum suprascriptorum censibus fructibus
redditibus, prouentibus, Theloneis, et aliis pertinenciis
agris, Pratis, campis, laboribus, Nemoribus, Siluis
Mellificiis, apiariis, et melle ex eis prouemente, fluuiis, la:
cubus, Piscaturis, Piscinis, piscationibus, molendinis, et
eorum emolimentis, Colonis, hortulanis, venationibus
aucupationibus, seruiciis, staciombus, Daciis mellis et
auene, tributis consuetis, et aliis vtilitatibus, que nunc
sunt et in posterum, humana industria, quomodolibet li:
cite excogitari possunt, prout dicta Oppida, et bona
extendunt se in longum et latum in suis limitibus, Scopu:
lis, et signis, ac prout illa Illtres domini Duces Ma:
souie, predecessores mei tenuerunt et possederunt, ac cum
toto et pleno Jurepatronatus, omnium et singularum Eccle:
siarum Parrochialium et aliorum beneficiorum Ecclicorum
ad collationem Ducalem, prius in predictis, Oppidis,
Villis, et bonis ipsi domine Rme Duci per nos re:
seruatis, ac pro victu ac Statu eius decenti designa:
tis, spectancium siue per cessum seu per decessum vacan:
cium, et vacaturorum, Que omnia et singula bo:
na superius descripta, seu eorum vsufructum, ipsa dna
Dux Rma, cum omnibus et singulis eorum redditibus
prouentibus, et vtilitatibus, quibuscunque nominibus in:

eripentur, nullis prorsus pro nobis exceptis seu reserua:
tis, tenebit, habebit, possidebit, tamdiu, donec vt pre:
missum est innupta permanebit, absq omni nro, officia:
liumq meorum, et aliarum quarumlibet personarum impe:
dimento, promittentes in verbo nro Regio, q ab ipsa
dna Duce Anna, q diu in hoc statu virginali mane:
bit, bona predicta, aut aliquod illorum, ex nulla cau:
sa, ratione et necessitate, nra, et reipublice, quantumcumq
ardua et vrgenti, ammouebimus sed eius Illtem, in eisd
bonis, ad tempus, quo in Connubium tradetur, conserua:
bimus, successoresq mei non ammouebunt, sed etiam il:
lam, in eisdem bonis ad prefatum tempus sui Connubij
conseruabunt, manutenebunt, et tuebuntur a quibuscumq,
personis cuiuscumq Status, gradus, ordinis, et preemine:
tie existen, Volumus autem, vt quiuis Capitaneus
Castri Liuen pro tempore existens, Juramentum fidelita:
tis nobis et Successoribus meis prestare teneatur, de
obseruando et custodiendo fideliter eodem Castro Et q cu
Illtris domina Dux Anna nuptui tradetur, aut si for:
te concederet ab humanis, quod dominus Deus procul
auertat ipse Castrum Liff predictum, pro nobis et Succe:
ssoribus meis diligenter seruabit, et illud nobis dun:
taxat, et ipsis Successoribus meis ad nostrum, et eorun:
dem Successorum meorum mandatum resignabit et li:
bere dimittet, Idem Capitaneus Liwen nomine et au:
ctoritate mea, iurisdictionem exercebit solitam, quam
simul et alia iura superioritatis mee in omnibus et si:
gulis bonis suprascriptis nobis, et successoribus meis
reseruamus, Concedimus preterea ipsi domine Anne
Virgini, et Duci vsum liberum domus, seu Curie Du:
calis minoris in qua nunc manet, in Ciuitate mea
Varschouien vt in illa pro arbitrio suo manere, eaq
vti frui possit, absq quouis nro, et Successorum, ac offici:
alium meorum, impedimento ad tempus predictum, In:
super Concedimus illi, liberam demissionem, per fluuium

Vistulam frumentorum et aliarum rerum quae colligentur
et provenient seu excrescent in Praedijs, et bonis supra
dictis, quorum usufructum illi concessimus, et quae erunt
eius propriae, et non alienae, absque ulla solutione Thelone:
orum nostrorum Regalium, et omni impedimento, et liberam
excisionem lignorum, et roborum in Nemoribus meis Sko:
mecz ad necessitatem duntaxat Praedij in Bantkow
Eximimusque eandem dominam Ducem Annam ab omni
servitio, et expeditione bellica generali, et particulari
contra quoscunque hostes meos, et Regni mei, per nos in:
dicta et indicenda ita quod quamdiu bona praedicta te:
nebit, nullam omnino, de illis expeditionem bellicam
etiam, per alias personas facere debeat, aut teneatur
Harum testimonio litterarum Quibus Sigillum nos:
trum est appensum Actum et Datum Varscho:
viae feria secunda intra octavam Nativitatis Sanctae
Mariae Virginis Anno Jesuchristi Millesimo
Quingentesimo Vigesimo Sexto Regni nostri
Anno Vigesimo 20

Relatio propria Tomicij Episcopi
Vicecancellarij

Locumtenens regius in Masouia creatus.

Significamus tenore presentium vniuersis Quia nos, volentes Ducatum Masouie, ad nos post obitum Illustrium dominorum, Stanislai et Janusßii Ducum ipsius, legittimo Jure feudi deuolutum, in bono quietoque et tranquillo Statu constituere, priusque de ipso eius Statu, ordinatione debitam in Conuentu generali proximo, cum Consiliariis ipsius Regni nostri faciamus, ac prouidere cupientes ne alique insolentie, aut enormes excessus interim in absentia mea, in eodem Ducatu Masouie emergerent que plerumque per impunitatem euenire solent, illis presertim qui absque aliorum, maxime vero Prefectorum et officialium presidio, se ab iniuriis tueri commode nequeunt, constituimus locumtenentem seu vicegerentem nostrum in predicto Ducatu nostro Masouie Magnificum Felicem de Brzeszie Palatinum Masouie dedimusque illi et concessimus ac damus et concedimus harum serie litterarum plenam et omnimodam auctoritatem, omnes et Singulos homines maleficos, homicidas, domorum inuasores, pacis violatores et alios quocumque excessu notatos, citandi ad se, illosque cum Consiliariis huius Ducatus Masouie iudicandi, et puniendi absque omni reuocatione ad Districtum, Ita quod tales citati per ipsum Palatinum, comparere coram illo debeant et teneantur, in secundo termino tanquam peremptorio, nullis dilationibus, diffugiis, Juribus ac prerogatiuis, quomodolibet concessis se tuendo per que communis iusticia, quo ad ipsa maleficia et alios excessus predictos puniendos

impediri possint aut quoquo modo differri, quibus ad pre-
sens derogamus et derogatum esse volumus eidem, hac
autem ordinationem meam et facultates supradictas du-
rare volumus ad Conuentum generalem Regni nostri
proxime celebrandum. Harum testimonio litterarum Qui-
bus Sigillum meum est impressum. Dat. in Ciuitate
Varschouia feria Quinta in vigilia Sancti Mathei
Apostoli et Euangeliste Anno dni. M.° D.° XXVI.°

Confirmatio priuilegiorum Ciuitatis Varssemensis. per regem .

IN Nomine domini Amen ad perpetuam rei memoriam
Regum et Principum virtus in tempora perpetua il:
lustratur, cum fidelium subditorum meritis consulunt
prospiciuntque. Cumque eosdem iusticia dirigunt et in iuribus
ipsorum eos tuentur et conseruant, vt autem talium regum
et Principum laus et virtus ad posteros transferatur
solent litteris suis ea que subditis suis bene et laudabi:
liter pro eorum meritis concesserint memorie posterorum
commendare. Et proinde nos Sigismundus dei gratia
Rex Polonie Magnus Dux lithuanie, necnon ter:
rarum Cracouie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cu:
iauie, Russie totiusque Prussie Pomeranie et Maso:
uie etc dominus et heres. Significamus tenore presentium
quibus expedit vniuersis presentibus et futuris harum
noticiam habituris. Quia cum per clemenciam et ordi:
nacionem diuinam Ducatus Masouie post mortem Il:
lustrium olim Principum Stanislai et Janussii eiusdem
Ducatus Masouie Ducum ad nos regnumque nostrum iure
et legittime recidisset, mente et affectu integritatis nostre
concepimus vt omnes et singulos subditos meos in ipso
Ducatu Masouie degentes Status et condicionis cuiuslibet
gracia et fauore condigno complecteremur ac complexos

seruaremus iusticiaque mea debita illos pro virili mea di:
rigeremus, necnon immunitatibus Juribusque omnibus
ipsorum et Priuilegiis munimentis donacionibus inscri:
pcionibus et aliis id genus legittime emanatis concessis
et obseruatis, quibus ex munificencia et donacione prede:
cessorum nostrorum Ducum Masouie vsi et potiti sunt ac
vtuntur et pociuntur conseruaremus atque manuteneremus
Cum autem Ciuitas mea Varschenien in ipso Ducatu
Masouie primaria et precipua existat et predecessoribus
meis omni studio fidei et obseruancie subisse et obsequi se:
persolita sit volentes propterea eandem Ciuitatem cum
omnibus et singulis incolis suis gracia mea Regia prosequi
supplicationem per eosdem Cives nobis factam pro innoua:
dis et confirmandis eorum Juribus libertatibus donacio:
nibus immunitatibus et prerogatiuis per Illustrem olim
Principem dominum Joannem Masouie Ducem ipsis concessis
et in litteris ipsius descriptis quas predicti Cives coram
nobis originaliter exhibuerunt eiusdem Ducis Sigillo
maiore appendenti communitas ad exaudicionis graciam
admisimus prefatasque litteras innouari ac presentibus de
verbo ad verbum inseri mandauimus, sub hoc qui se:
quitur verborum tenore, In nomine Sancte et indi:
uidue Trinitatis amen Industria memorialis hominum
est tante virtutis quod ea que aguntur in tempore possit
perpetue memorie commendare Quapropter Principum
auctoritas ex sua Ducali pietate serie litterarum aute:
ticarum consueuit ei cum effectu subuenire. Nos igitur
Joannes dei gracia Senior Dux Masouie et Russie terrarum
dominus et heres Czernen ad noticiam vniuersorum pre:
sencium et futurorum quibus expediens fuerit deducimus
et deduci volumus presencium per tenorem Quod ex pre:
cordiis meis semper cupien bona Ducatus mei indesi:
nenter ampliare et presertim Ciuitatem meam Varscho:

uien iuribus et libertatibus inferius descriptis et notatis
illustrare, vt ceteri pulcherrima spe refecti ad ipsam Ciui:
tatem meam Varschouien eo maiore cum diligencia stu:
deant conuolare et incolatu suscepto poterint ad ipsorum suc:
cessoribus eo vberius permanere, peticionibus vniuersitatis
predicte Ciuitatis Varschouien racionabilibus acclinati
nutu dei omnipotentis ipsi vniuersitati Ciuium Ciuitatis
predicte Varschouien et ipsorum successoribus in eadem
Ciuitate et ipsius pertinenciis locatis et locandis iura in:
frascripta per nos et meos successores perpetuis temporibus
inuiolabiliter obseruanda ex nunc prout extunc et extunc
prout ex nunc duximus concedenda, atque presentibus dedi:
damus concedimus asscribimus appropriamus et incorpo:
ramus que sequuntur primo quod predicti Ciues Var:
schouien et eorum successores in omnibus et singulis
causis tam magnis quam paruis videlicet furti homicidii in:
cendii membrorum mutilacionis violencie Stupri false
metrete ponderis et mensure, ceterisque viciis quibuscunque
nominibus nuncupentur secundum exigenciam excessus
ac delicti maleficiorum et maleficiorum in granicebus
gadibus et metis memorate Ciuitatis Varschouiensis
et ipsius pertinenciarum perpetratorum et perpetrandorum
siue perpetrancium inter homines inhabitatores ipsius Ci:
uitatis necnon inter sexus vtriusque ad ipsam Ciuita:
tem pertinentibus iudicandi sentenciandi diffiniendi,
puniendi et condemnandi habebunt et ex nunc habeant
plenam et totalem facultatem prout ius ipsorum Teuto:
nicum originale Culmen in omnibus et singulis suis
punctis condicionibus et articulis postulat et requirit
Ea nichilominus condicione adiecta penitus et inclusa
quod si aliquem ex Nobilibus vel communibus militi:
bus quod absit quibuscunque mei domini aliquod scelus
vel delictum ex descriptis et aliis quibuscunque quocunque vo:
cabulo recitari videantur in Ciuitate iam dicta vel in.

suis meritis contigerit facere et patrare ad Judicium Civile pre:
dictum minime attrahatis quos nos per nos vel Barones
nostros pro tribunali meo residen' iudicandos et senten:
ciandos iuxta eorundem demerita reservamus et iudica:
re volumus deo propicio suffragante, Si vero in aliquo
maleficio peracto, sive peragendo aliquis extraneus puta.
militaris rusticus Episcopalis vel Monachalis homini:
bus dicte Civitatis Varssovien' valuerit detineri ipso
iudicio Civili iudicetur, Si autem peracto maleficio idem
extraneus ut predicitur detencioni predictorum Civium
effugerit et Juri Civili antedicto parere contempserit
extunc causa de ipso more solito iudicialiter diffinita
tamdiu malefactor ingressu Civitatis predicte et sua:
rum graniciarum carebit libero, quousque sufficiens sa:
tisfactio per ipsum malefactorem eidem Civitati et suis
rectoribus fuerit exhibita et impensa, alioquin si ipse
malefactor contumax et rebellis in ipsa Civitate et
graniciebus suis per predictos Cives et ipsorum successores
quocienscunque et quandocunque temporibus vite sue pote:
rit detineri iuxta excessum ipsius et delicta quemad:
modum ipsum ius Civile decreverit faciendum punietur.
preterea homicidio quod absit inter dictos Cives occur:
rente, sine aliquo impedimento Procuratorum et Offici:
alium meorum reus tam in corpore quam in rebus et bo:
nis suis more consueto Civili iudicetur et puniatur
Item damus predictis Civibus Varssovien' et eorum
Successoribus a Macellis Carnificum, bancis, cellariis,
Sutoribus, Pannicidis, institoribus, Mercatoribus et
aliis quibuscunque mechanicis et ipsius Civitatis et suarum
pertinenciarum hominibus quibuscunque nominibus vo:
citari mereantur tanquam nominatim expressis tam intra
muros quam extra muros ad presens existentibus et Christo

Duce per humanam industriam accrescendis quomodolibet
in futuro omnes et singulos census exactiones. Contribu:
ciones fructus redditus et prouentus recipere tollere
et leuare ac pro ipsius vtilitate iuxta eorum discretionem
conuertere Item de hortis in suburbio et de aliis in
Silua vulgari Lang dicta vlt Turrim nram inter de:
cliuitatem montis et rippam fluminis dicti Visla com:
prehensis in gadibus et metis dicte Ciuitatis iacentibus
reformatis et reformandis et ad vtilitatem in pratis,
Piscinis humaletis et ceteris vsibus quibuscunque per ipsos
meos fideles et ipsorum posteros quouismodo deducendis
predicti mei fideles et eorum posteri ex eisdem censis fru:
ctus, redditus et prouentus tollent recipient et pro
vtilitate Ciuitatis conuertent, cui Ciuitati insuper ad:
iungimus Villam Solecz vulgariter dictam, que vil:
la gaudebit eodem iure in omnibus suis articulis quo
ipsa Ciuitas fruitur atque gaudet, Denique excipimus
Nouam Ciuitatem cum vniuersis suis pertinentiis pre:
dicte Ciuitati antique adiacentem et homines vltra Turrim
nostram predictam in Areis et locis situatas inter li:
mites factos et designatos ac etiam censibus meis de man:
sis circumquaque predicte Ciuitati adiacentibus de quibus
predicti Ciues et eorum posteri se intromittere non pre:
sumant Sed potius nobis et Successoribus meis secundum
consuetudinem antiquam subiaceant et solutiones ac de:
bita consueta reddant/ demum prefatis meis fidelibus
per omnia loca Theloneorum meorum in dominio meo an:
tiquitus obseruata cum omnibus rebus et mercibus pro:
priis sine aliqua exactione Theloneorum indulgemus
transitum liberum et securum ita quod cum extra metas
Ducatus mei cum eorum rebus et mercibus quibuscunque
versus partes extraneas proficisci voluerit et disposue:
rint tunc Thelonea iuxta consuetudinem ante vigentem

in Ducatu nro dare et soluere tenebuntur, Item omnes et sin:
gulos inhabitatores Ciuitatis nre predicte Varschouien
muro duntaxat inclusos ab omnibus laboribus molendi:
norum nrorum absoluimus penitus et liberamus, Item da:
mus predictis nris fidelibus et eorum posteris plenam li:
beram et omnimodam facultatem equos equas pecora pecu:
des et queuis alia animalia domestica pascendi nutriendi
in agris et Campis allodii nri Varschouien premissa
tamen faciant sine damno et preiudicio nrarum frugum et
segetum cuiuscunque generis existant Item conferimus
predictis nris fidelibus et eorum Successoribus in riuu:
lis circa Ciuitatem scaturientibus et scaturire et deflue:
re valentibus molendinum in loco ipsis apto erigere et edi:
ficare et erectum et edificatum iuxta eorum discretionem po:
tiorem ad vtilitatem ipsorum propriam disponere in quo mo:
lendino homines iuxta eorum beneplacita sine quouis impe:
dimento nro et nostrorum Officialium molere valebunt
verumtamen quod fluuios siue riuulos ad nra molen:
dina defluen non retineant neque impediant Insuper
census et obuentiones ac conductus vulgari przewod
dictas de fluuio Visla nominato per Piscatores nobis
impendi et dari antiquitus consuetas pro nra nrorumque
Successorum vtilitate reseruamus, de quibus ipsi Ciues
intromittere se non audeant nec presumant immo ad pre:
dictum fluuium Vissla manum suam non ponant sed
alias vtilitates quascunque in Districtu ipsius Ciuitatis
et suarum pertinentiarum si quas Christo duce erigere dis:
ponere et edificare poterint vt prefertur he omnes pre:
dicte nre Ciuitati et ipsius Ciuibus ascribantur, ex:
cepto siquidem quod nos si diuina opitulante clementia in
ipsa Ciuitate fodina auri argenti Salis et cuiuscumque me:
talli in posterum excrescere et emergere poterit quod hec ad
Dominium nrum et successorum nrorum licite pertineat impedi-

mento cuiuspiam hominis non obstante. Item penas tam mag:
nas quam paruas meas Ducales et Aduocati predicte Ciui:
tatis qui ad presens est et pro tempore fuerit excipimus
et penitus reseruamus in quibus quocienscumque predicti Ci:
ues Successores et subditi eorum mediante iusticia con:
demnati fuerint tociens nobis et Successoribus meis ac
ipsi Aduocato et ipsius posteris ad solucionem ipsarum
penarum secundum consuetudinem ciuitatis obseruatam
compellantur, Item damus predicte Ciuitati et eius
inhabitatoribus pro edificacione et reformacione ipsius
cementum et argillam vbicumque in dominio meo proprio
directo et non extra inuenire poterint libere recipere
leuare et ad locum ducere ipsis opportunum, istud tamen
fiat sine impedimento et damno meo et successorum meorum.
preterea absoluimus et liberamus predictos meos fideles
ab omnibus expedicionibus ad quas proficisci minime
tenebuntur verumtamen isto expresso et adiecto si quod
absit inimici mei vel successorum meorum terram meam
hostiliter inuaserint et deuastare voluerint tunc predicti
mei fideles et eorum successores vna cum aliis meis fide:
libus ipsam terram iuxta eorum posse tueri et defendere
in graniciebus meis tenebuntur etc. hac condicione adie:
cta penitus et expressa, Quod ad qualibet expedicionem
meam duos currus expensis iuxta consuetudinem antiquam re:
pletos nobis et meis posteris quociens ipsa expedicio
fuerit et occurrerit dare et exhibere sine quauis
contradiccione tenebuntur ita tamen quod quilibet
currum de predictis quattuor equi valentes trahere debent.
Etiam quocienscumque de equis nos aut Successores mei indi:
guerimus aut indiguerint tociens ipsi Ciues et eorum se:
quaces ipsos equos ordinare debeant, nos vero et ipsi mei

posteri salarium dictum furlon cum expensis propriis pe:
cuniis soluere obligamur illi vel illis quorum predicti eq
erunt/ Et quia eciam predictam Civitatem tantis liber:
tatibus illustrauimus Quare volumus quatinus Cives
ipsius Civitatis nulla libertate a nobis vel meis succes:
soribus alia exacta, pro posse ipsorum ipsam Civitatem
reformare et ad meliorem Statum reducere teneantur
et Notanter incipien' a mea Turri circumeundo nostram
Civitatem ad occidente' et ad partem Septemtrionale'
perueniendo usque ad locum ubi quidam riuulus ad Vis:
lam defluit ex opposito Ecclesie Sancti Johannis Baptiste
Collegiate. Item in recompensam huius gre' quam ipsis et
eorum successorum fecimus vt prefertur, volumus quod
predicti Cives et eorum successores annis singulis perpe:
tuis temporibus, ad quodlibet festum beati Martini
Confessoris et Epi. nobis et successoribus meis Sexaginta
sexagenas grossorum Pragen' soluere teneantur/eo prefer:
tim expresso si nos vel quempiam ex Successoribus Captiui:
tatem incurrere contigerit, tunc volumus quod predicti Ci:
ues et ipsorum posteri tantum et talem nobis persoluant
exactionem quantam et qualem tunc super eos duxerimus
imponendam/preterea volumus quod si nos vel quempiam
ex pueris meis sexus vtriusque diuina disponente clemencia
Nupcias celebrare contingerit, tunc predicti Cives et
eorum posteri ad quamlibet solemnitatem nupciarum Quadra:
ginta sexagenas grossorum Pragen' dent et soluant, Inter
cetera cum honorabili viro Alberto dicto Kxiazek Ca:
nonico Varssevien' a multis retroactis temporibus de
Villa Solecz nomine Canonicatus sui et prebende quorum
Juspatronatus sine putacionis ad nos et meos successores
dinoscitur pertinere nomine annualis pensionis per sex
sexagenas grossorum Pragensium predicti Cives persolue:
bant, vnde volumus quatinus pluries reperiti mei.

fideles et eorum successores singulis annis perpetuis tempo:
ribus in quolibet festo Sancti Martini Confessoris et Epi ad
solucionem predictarum sex sexagenarum grosso Pragen eidem
Alberto et ipsius successoribus qui pro tempore fuerint
de Pretorio dandarum procul omni dilacione astringantur.
harum quibus nostrum maius Sigillum est appensum tes
timonio litterarum, Act et Dat in Czirsko die domi:
nico infra octauas ascensionis domini sub anno Natiuitatis
eiusdem Millesimo Quadringentesimo tredecimo, presentibus
viris Strennuis Petro Pilik Palatino, Slawoiz Cas:
tellano, Dobeslao Judice, Wscheborio Succamerario,
Vitto Thesaurario Czernen, Stiborio Succamerario
Zakrozimen et Marschalco Curie nre, et aliis quam
pluribus fidedignis testibus ad premissa Dat per ma:
nus Pauli. b. de Borzewo Decani Varschewien,
et Cancellarii nri necnon Canonici Plocen qui presencia
habuit in commissis. Quas quidem lras preinsertas
sicut premissum est innouatas omniaque et singula in eis
generaliter vel specialiter expressa vel contenta in
quorum vsu et possessione prenominati Cives nri Var:
sseuien fuerint, Nos Sigismundus Rex Polonie pre:
dictus in omnibus punctis clausulis condicionibus et
articulis, totoque illarum tenore autoritate nra regia
de consilio et assensu Consiliariorum nrorum in presenti gene:
rali Conuentu congregatorum, approbauimus ratifica:
uimus, et confirmamus approbamusque ratificamus et
Confirmamus ac robur perpetue firmitatis easdem lras
et omniaque et singula in eis contenta habere decernimus
tenore presencium mediante in Cuius rei testimonium Sigillum
nrum est appensum Dat in Conuentu generali Craco:
uien feria tercia proxima post dominicam Letare Anno
domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo Septimo Re:
gni nri Anno vigesimo primo, presentibus Rmo ac Rdo
in Chro patribus dominis, Joanne Archiepo Gnesnensi

Legato nato et Primate. Petro Tomiczky Cracouien et Regni
nri Vicecancellario. Mathia Vladislauien, Joanne Posnamen
Andrea Przemislien et electo Ploczen Laurencio Camene:
cen Epis ac Mgcis Venerabilibus et Generosis Andrea
de Thanczin Palat Cracouien, et Chelmen Belzen Rathnen et
Crasnostauien Capitaneo, Ottha de Chodecz Palato Sandomirien
ac Halicien et Calomien Capitaneo Joanne Comite de Tar:
now palato Russie generali et Capitaneo Sandomirien, Jaroslao
de Lasko Palo Siradien. Andr de Nyszigze palo Ploczen et Andr
de Kuthno Rawen Palatinis, Nicolao de Schidlowiecz
Sandomirien et regni nri Thesaurariis. Petro Kmitha de
Visnicze Voinicen Marschalco Curie nre ac Scepusien Ca:
len Przemislien Capto, Joanne de Tarnow Sandecen. Stanislao
de Sprowa Biecen et Capto Opocznen, Castellanis. Stanislao
de Chodecz Marschalco Regni nri et Leopolien Capto. Seuerio
Boner Burgrabio Zuppario et magno Procuratore Crac et Capto
Biecen Joanne Carnkowski electo Przemislien ac Crac et
Skarbimirien Ppto, Joanne Choienski Archidiaco Cracouien
Stanislao Tarlo Canonico Crac Secretariis nris. Siluestro
Ozarowski Succamerario nro, Joanne Tharlo Incisore
Regni nri ceterisque Dignitariis Officialibus et Aulicis
nris testibus Circa premissa fidedignis Sincere et fidelibus
dilectis Dat per manus Rndi in Chro Pris dni
Petri Tomiczki Epi Cracouien et Regni nri Vice:
cancellarii Sincere nobis dilecti

Approbatio immunitatum et priuilegiorum Ciuitatis Lomsensis

IN nomine domini Amen ad perpetuam rei memoriam
Regum et Principum virtus, perpetuis temporibus com
mendatur, cum fidelium suorum subditorum incrementis
prospiciunt et consulunt, illosque iusticia dirigunt, in Iuri:
bus et libertatibus eorum conseruant et tuentur. Vt autem
talium Regum et Principum laus et virtus ad posteros
transferatur, Consueuerunt ea quae subditis suis pro illo:
rum incremento bene et laudabiliter concesserint, litteris suis
memoriae posterorum commendare, ne ea quae in tempore
geruntur, simul cum tempore euanescant. Et proinde
nos Sigismundus dei gratia Rex Poloniae Necnon ter:
rarum Cracouiae, totius Prussiae ac Masouiae, dominus et
heres. Significamus tenore praesentium quibus expedit
vniuersis, praesentibus et futuris harum noticiam habituris,
Quia cum deo optimo maximo, cuius nutu omnia dirigun:
tur sic placitum est, et eius ordinacione diuina Ducatus
Masouiae post mortem Illustrium Principum dominorum Sta:
nislai et Ianusch Ducum Masouiae, nouissime nulla prole
Masculina superstite, vita defunctorum ad nos Regnumque
nostrum, iure et legittime recidisset mente et affectu
integritatis meae concepimus, ac de innata clemencia
et benignitate mea Regia, desideramus omnes et sin:
gulos subditos meos, in ipso Ducatu Masouiae degentes

Status et condicionis cuiuslibet, gra et fauore, digno co:
plecti, Justiciaqz debita dirigere, Necnon immunitatibq
libertatibus, iuribus, Priuilegiis, munimentis donacio:
nibus inscriptionibus concessionibusqz et aliis id genus
iuste et legittime concessis, et obseruatis, quibus ex mu:
nificencia et donacione predecessorum meorum Illustrium
dominorum Ducum Masouie vsi et politi sunt, ac vtun:
tur et pociuntur conseruare et manutenere Cum autem
Ciuitas mea Lomzen in ipso Ducatu Masouie, inter alias
illius Ducatus Ciuitates, non postrema existat et pre:
decessoribus meis predictis dominis Ducibus Masouie
omni studio fidei et obseruancie subesse et obsequi semper
solita fuit propter quod singularibus Priuilegiis liber:
tatibus et immunitatibus que coram nobis exhibita sunt
per illos dotata existit, Cupien eam nos eandem Ci:
uitatem meam Lomzen cum omnibus et singulis in:
colis gra mea regia prosequi, quo et concessis liber:
tatibus et Priuilegiis vtatur libere et tempore foe:
licis mei regiminis incrementa recipiat vberiora
Supplicacionibus eorundem Ciuium meorum Lomsen
nobis factis benigne annuen, omnes et singulas immuni:
tates Jura Priuilegia, lras munimenta decreta scri:
ptmas libertates prerogatiuas donaciones concessio:
nesqz quascuqz in ijsdem litteris Priuilegiis et mu:
nimentis coram nobis originaliter exhibitis expres:
sas eidem Ciuitati mee Lomzen per Illres dnos
Duces Masouie antecessores meos, iuste legittime co:
cessas et obseruatas quibus vsi et politi sunt, vtuntur
qz et pociuntur, quas volumus hic habere pro ex:
pressis in omnibus et singulis illarum punctis clau:
sulis condicionibus articulis, totoqz illarum tenore
auctoritate mea regia, ac de consilio et assensu vni:

nimi Consiliariorum meorum in pnti Conuentu gene:
rali congregatorum innouauimus approbauimus ra:
tificauimus, et confirmauimus, innouamusq; appro:
bamus ratificamus et confirmamus ac robur perpetue fir:
mitatis easdem lras Priuilegia et munimenta omniaq; in
illis contenta habere decernimus, harum serie litterarum
promitten in verbo nro Regio pro nobis et nostris successori:
bus, Regibus Polonie eosdem Ciues meos Lomzen. in ipsis
Juribus Priuilegiis et libertatibus in predictis lris et mu:
nimentis expressis conseruare, et manutenere, harum testio
lrarum quibus in fidem Sigillum nrm est appensum Act
et Dat Piotrkouie in Conuentu generali feria secunda
proxima post festum Purificacionis gloriosissime virginis
Marie domine nre Anno domini M°. D.XXVII.
Regni vero nostri anno vicesimo secundo, presentibus
Rmis et Rndis in Chro Patribus etc. Dat per
manus Rndi in Chro Pris, domini Petri etc.

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie . datum Nunctiis Stefani de Bator Palatini regni Vngarie : in negocio succes: sionis Masouie : pro vxore eius : que fuit soror Ducum Masouie defunctorum .

SAcra M^tas Regia R^x nde domine , iam alias vre D. et Nu: ctiis Spectabilis et Mgci domini Palatini Vngarie declarari fecit hunc Ducatum Masouie deuolutum esse iure feudi , ad M^tem suam regiam

Et proinde quod ad bona immobilia attinet , nihil iuris habent neq̃ habuerunt vnq̃ ambe Ill^res domine Zophia et Anna Duces Masouie , eaq̃ M^tas sua dimittere vel aliter de illis disponere q̃ Jus suum et Regni sui postulat . nec equum sibi putat nec satis integrum .

Similiter bona seu summa peccunie dotalicia , quia domini Duces deffuncti . nihil Sororibus suis tenebantur q̃ prouisionem decentem anteq̃ nuptui traderentur , dotem vero nubentibus pro sorte patrimonii et matrimonii , et M^tas sua in locum et Jus ipsorum Ducum fratrum earum successit , nihil debetur iuste a M^te sua Ill^ri domine Zophie , q̃ residuum dotis pro bonis paternis et maternis quod quidem residuum citra controuersiam exoluetur quando iuxta contractum mittentur huc binie lre altere donacionis propter nupcias per dominum Palatinum facte , altere vero recognicionis domine Ducis Zophie , quod sibi sit de bonis tam paternis q̃ matris

satisfactum et quod illis renunciet, vt litterę contractus ipsius solemniter medio Oratorum Regiarum facti abunde declarant.

De rebus mobilibus, quia Mtas sua nihil iure respondere pt non vult etiam ad illas se intromittere. verum Illtris domina Dux Anna cui cesserunt respondebit de illis exactius Sorori suę domine Zophię et Mtas sua operam faciet, ne quam iniuriam hac in re ipsa domina Zophia sustineat

Quod vero ad prouisionem attinet Mtas sua, quod huic virgini innupte debuit, fecit non granatim Consignare illi dignata est bona quedam pro victu et Statu eius decēti tantisper, donec in matrimonium fuerit collocata, et tum demum dos illi duntaxat veniet, et bona ad Mtem regiam omnia redibunt. Quare similem prouisionem Illtri dnę Zophię nupte et dotate Mtas sua facere, neq iure tenetur, neq Deo propicio opus putat, quamuis enim ingens sit casus iste qui nunc Regno Vngarię accidit, insolitus tamen non est cum regnis aliis, tum ipsi Sacrę Corone Vngarię, quam .tn. hactenus dominus deus seruauit incolumem, et in posterum pro sua clementia seruabit

Rex cu exercitu pr Turcos caesus.

Quantum autem dolorem conceperit Mtas sua, ex tam infoelici euentu Sermi Nepotis sui et ipsius regni Vngarię facilius est cuiq existimare, qz quisq exprimere possit. verum quia ista est rerum humanarum conditio, quas ille sursum ac deorsum rotat, cuius voluntati nemo resistere, neq illum reprehendere potest, vra Do: primum Sermum Regē suum, si incolumis quod dominus deus faxit euasit, si minus illos dominos qui reliqui sunt, nomine Mtis suę regię, et hortetur vt hanc suam tempestatem et procellam equo et

infracto animo ferant, et quod communis omnium salus exposcit, pro sua fide et prudencia curent et prospiciant, Maiestas sua regia ea causa propediem omnibus his negociis intermissis Cracouiam proficiscetur, vt regno illi propinquior sit, cui quicquid à se prestare poterit, consilii et auxilij nichil omnino pretermittet

Petrus Tomiczki eps Crac: R. P. Vicecancell.
Stephano de Bator Palat° regni Vngarie

SPectabilis et Magce dne amice et fautor honoran. propter veterem et singularem meam in domum Illmorum dominorum Masouie Ducum obseruantiam et fidem qua pro virili mea et commodis, et dignitati eius inseruiebam, in causa Illme domine Zophie Ducis et consortis M: vre, post mortē dominorum Ducum eius fratrum Egi apud R. Mtem dominum meum clementissimum, tantum, quantum, iusticia ipsa et equitas permittebat. ita vt quicquid restabat, quod Illmi olim Masouie Duces fratres per scripturam nō abalienauerunt, ex eo cedet pars, eidem Illme consorti M: vre quemadmodum hoc ex Oratoribus suis plenius intelliget M: vra, verissimile est, ex hac maxima rerum perturbacione que his temporibus in Regno Hungarie exorta est vram M. non nichil commoueri, Sed nō minus verissimile eandem pro summa eius prudencia et fortitudine animi equiore animo id ferre, cum intelligat hec omnia illius nutu et permissione fieri Cuius potestati nemo resistit. Asue-

nit equidem preclarissimum hoc Hungarie Regnum iam:
dudum talibus casibus, durauit tamen hucusque et fortassis
diuino numere, cuius incomprehensibilia sunt iudicia,
preter omnem hominum spem durabit. Nam et ipse Ser^mus
dominus meus Rex, pro facultate sua, quo aliquid diuina
ope accedente, ex tantis ruinis istic instaurare posset, ni:
titur et consulit. Oratores M: vre nihil pretermitte:
bant, quod ad negotium eis iniunctum attinebat. Quare
operam et diligentiam eorum atque ita et me ipsum comendo
ex animo vre M: Quam dominus Deus diu seruet
sospitem et foelicem. Dat. ex Varsauia

Petrus Tomiczki eps Crac: Regni Polo vicecancell
Zoffie Duci Mazouie vxori Stefani Batori palatini
regni vngarie.

Illus^ma Princeps et domina, domina honoran^ma. Qua
fide et obseruantia clarissime dominorum Ducum Maso:
uie domui, iampridem afficiebar, satis perspicuum erat
et modo qualem curam quoque quam diligentem operam in moderno
negotio Ill^s vre hic apud M^tem Regiam domini mei
clementis^mi impenderim, testificabuntur hii Oratores
Spectabilis et Mag^ci domini Palatini Regni Hungarie
mariti Ill^s vre. Sed et deinceps quicquid siue hic siue
alibi efficere potero, libentissime sine omni dubitatione
efficiam pro dignitate et commodo Ill^s vre. Cui me
commendo et quam valere foelicissime desidero. Dat.

Mag
Stis
nos
etan
xet
Peul
Ellm
perii
solue
tue
cum
nras

Sequuntur Epistole regis Sigismundi primi
cómendaticie
Petitorie
expostulatricas
de euocatione Gdanensium et Elbingen
ad Cameram Imperialem.
et de ceteris id genus negociis Prusso[rum]

Sigismundus primus Rex Polonie
Chrfero de Schidlowec Palat^o et Capit^o
Cracouien Regni Polo^e cancellario.
Oratori ad Ferdinandum misso.

Magcé Sincere nobis dilecte. Ad ea que in abicione à nobis
Stis tue illi commisimus videlicet inscriptiones et fœdera inter
nos et SExmú olim Maximilianum Coesarem confecta spe:
ctancia ne quid in hiis quod facto opus foret S. tua ignora:
ret adiungendum presentibus duximus, inter alia que ad ré
Pruthenam pertinent, hec presertim que pro Gdanen et
Elbingen Ciuitatibus nrís faciunt, quibus à regentibus Im:
perii et eiusdem Camere Judicibus contribuciones et certe
soluciónes Imperiu spectantes imponuntur et ob id euocá:
tur Cum nulli q[uam] nobis subdite sint et subiecte, Qua de re
cum olim Maximiliano Coesare tractatus habuimus, qui easd
nrás Ciuitates quemadmodum in inscriptionibus desuper

confectis, quas S. tua secum fert habetur, ex omnibus bannis et euocationibus liberas dimisit

Unde cum hoc etiam per Joannem Dantiscum Mti Ces: que nunc imperat deferre commisissemus. Reportauit ille ad Sermum dominum Ferdinandum Archiducem Austrie et Regentes Imperii et eiusdem Camere. Judices ab illius Mte litteras, quas S: tue cum presentibus mittimus quibus committitur, quod si predicte nre due Ciuitates nobis et Regno nro subiecte sunt, vt eas deinceps modo predicto non molestarent, et si quid contra eas foret decretum dissolueretur. Deditque vt idem Dantiscus asserit Mtas Cesarea ob eam et ob alias res Pruthenas in Viennensi inscriptione contentas Sermo fri suo Archiduci Austrie nobiscum de his omnibus latius tractandi et concludendi omnimodam facultatem, quam etiam in eadem forma S: tue mittimus vt inter alia hunc etiam articulum de istis nris Ciuitatibus sic ibidem tractaret quo illius diffusior et apertior fieret interpretatio sic videlicet, quod cum tales nre Ciuitates nulli quam Juribus nris et regno nro obnoxie sint ille se in posterum tam ab Imperio quam etiam ab illius constitucionibus atque euocationibus libere manerent et conseruarentur et quod deinceps cum aperte constet quod nobis subsint, a regentibus Imperii, et eiusdem officialibus, per Contribuciones seu taxaciones que Imperialibus Ciuitatibus solent imponi non molestarentur, neque etiam quibuscumque de causis et ad cuiuscumque instanciam ad Cameram Imperialem euocarentur, seu magis bannirentur, quemadmodum hoc et equitas et Jura Regni nostri mutuusque amor et coniunctio cum Cesarea Mte, et illius fratre Sermo Archiduce Austrie non immerito exposcit. et quo facilior et magis his tractatibus ipse Archidux Austrie propensus redderetur bene perpendat hoc S: tua et opportune moueat quod

ad hanc Viennensem inscriptionem diuus olim Maximilianus Caesar vtrumque suum Nepotem obligauit. Volumus etiam quod S. tua predictas literas que Sermo domino Ferdinando intitulantur reddat, Spectant enim vt suprascriptum est negotium Gdanen et Elbingen, eas tamen cum per Principem lecte fuerit S. tua apud se retineat. alia que commoda adhec et plus expedire videbuntur S. tua pro fide sua in nos et consueta in rebus gerendis industria non ommittat Que feliciter Valeat Dat

SIgismundus primus Rex Polonie Norembergensibus.

SPectabiles et Famati nobis grate dilecti. Accepimus litteras vras quibus nobis declarant quod nuper testatum fecerit vobis Nuncius nr. Generosus Zacharius Czema cum decretum quoddam Camere Imperialis aduersus subditos nros Gdanen et Elbingen emanasset. postulantes a nobis vt cum huic decreto nulla occasionem prebueritis nichil in regno meo aduersus negotiatores vros statueremus. Nos plurimum miramur qua ratione extendat Camera ipsa Jurisdicionem suam cum nos liberi simus liberumque Regnum et Dominia nra habeamus. Nosque semper erga totam nacionem Germaniam amice et equanimiter gessimus. Et proinde quod nobis ista res tollerabilis sit quilibet existimare potest. Nolentes tamen, quicque precipitanter agere retulimus ipsam rem ad Cesaream Mtem et Sermo dno Ferdinando scribimus, vt ipsam Cameram ab impeticione subditorum meorum cotinere velit, Alioquin cogeremur et nos id totum agere

aduersus subditos Imperii in Regno nro, quicquid in Germania contra nros agi cognosceremus, In eos tamen singulariter, quos ipsi met intelligimus causam nullam huic molestationi subditorum nrorum prebuisse, quosque nobis fauentes et propenses semper nouimus nichil temere ac festinanter statuemus Sed uti hactenus consueuimus vos et vros omni Regio fauore complectemur, modo et vos agatis cum ipso Sermo Rege Ferdinando, uti iste processus aduersus subditos nros sistatur Saltem ad redditum Caesaree Mtis ne quid quod nollemus facere cogamur Cracouie. 1523

Sigismundus primus Rex Polonie Ferdinando Archiduci Austrie.

Sermo Princeps etc. facti sumus certiores, quod subditi nri Gedanen et Elbingen euocati non pridem per Cameram Imperialem condemnati essent, et procederetur aduersus illos usque ad bannum Imperiale, Nescimus qua ratione fit ut ipsa Camera Imperialis inijciat et extendat auctoritatem et Jurisditionem suam in subditos nros, eosque istis euocationibus turbet et molestet, Quod, quam tollerabile nobis esse potest, qui in Regno et Dominiis nostris sicuti quiuis alter Princeps liberi sumus vra Illma D. conicere potest, Nolentes tamen quicquam committere quod aduersus amorem et coniunctionem nostram mutuam cum Caesarea Mte esse videretur, misimus ad illam Nuncium nostrum, id postulantes, uti subditi nostri tam indecenter per ipsam Cameram Imperialem non molestarentur, et speramus quod illius Mtas se in ea re uti equum est, utque mea beniuolentia et necessitudo postulat exhibebit, vram eciam Illmam D. impense rogamus, continere velit eandem Cameram Imperialem, ab his euocationibus et processibus

aduersus subditos meos predictos, tantisper saltem, donec Caesarea Mtas in Germaniam reuertatur. Cum qua spe: ramus nos de hoc negotio fraterne et equanimiter com: positueos. Alioquin quicquid ageretur istic in Germa: nia aduersus eosdem subditos meos ex eiusmodi euocati: onibus et processibus ipsius Camere, cogeremur id totu vicissim omnibus subditis Imperii in Regno et Dominiis nostris negociantibus referre, et pari modo nos aduersus illos conseruare. Quod hactenus omni studio vitaui: mus. foelicissime valeat Illma Do. Vra et nos diligat. Dat Cracouie 1523

Rex : Gdanensibus.

Famati fideles nri dilecti. Reddite sunt nobis vre lre Quibus ea nobis exponere voluistis, que ab Imperiali Camera atque eius Prefectis et Rectoribus iterum ad vos perscripta sunt vt cum ceteris Imperii Ciuitatibus consentientes tanquam et vos Imperio addicti sitis, ita vos geratis vt et impendia, et alia onera ipsius Imperii. sint vobis cum eis communia, Non est res noua nec antea inaudita vt istos ipsos Rectores Imperiales Camere. quociens aliqua edicta et decreta Imperialia his denun: ciant quos ei subesse non ignorant, et vobis etiam ea de: nunciare solere, quod ea ex potissimum consuetudine fieri videmus que olim inoleuerat. vt inter eos qui Iurisdictioni Imperiali subsunt censiti et numerati sitis. Quemadmodum autem antea cum per lras, tum per Nuncios meos in eo ca: su apud Imperialem Mtem egimus, ne quid nocumenti

vel detrimenti rebus vr̃is eiusmodi denunciationes et
exhortationes afferre posse valeant, et nune ad Serenissimum
dominum Ferdinandum Archiducem Austrie qui
absente Imperiali Mte rebus et actionibus Imperiali:
bus prefectus est, litteras vobis mittimus quas credi:
mus vobis tantum profuturas esse vt liberi et securis:
simi futuri ab omnibus impedimentis et molestiis quibus
inobedientes et contumaces afficiuntur, Scribemus ite
et ad Nuncium nrm̃ qui nunc in Italia agens. non mul:
to post ad Imperialem Mtem Hispanias petiturus est
vt cum sua quoqz Mte. pro vr̃a securitate iterum atqz ite:
rum nrõ nomine agat, vos interim sitis boni animi,
nihilqz metuentes. ab omni auxilio ferendo et quibuscunqz
Nunciis vel Procuratoribus mittendis ad actiones que
in Imperio fiunt, vel future sunt, per quod approbaturi
sitis vos Jurisdictioni Imperiali subesse. abstineatis, quis
vehementer probemus, id quod inter cetera denunciatum
est, de explodendis pestiferis et nepharis perdite secte
Lutherane erroribus quos etiam Ciuitatem istam mag
magna in parte contaminasse audimus, et sicut prius
vobis scriptis meis iniunximus et nunc idipsum repete:
tes mandamus, vt omni cura et studio ad euellendos
eosdem errores et comprimendam imperite multitudi:
nis audaciam atqz ad coercendos apostatas. qui vice
diaboli gerentes eius artes disseminare. summa conte:
tione nituntur. animum apellere non differatis, hoc enim
modo et gratiam diuinam vobis conciliabitis, rebusqz et
fortunis vr̃is. que etiam gra ipsa diuina suffragante
augentur et incolumi Statui istius Ciuitatis prospicietis
que si secus fieret. iusto dei iudicio. multis aduersitatibus
agitata periclitari posset. Apud nos autem vberiorem

gratiam promerebimini cum viderimus vos rei christiane
augende addictos, et eius fidei ampliande et propagan-
de, qua par est sollicitudine intentos esse. Cetera vero
per vos nobis significata, que partim ex Imperialibus
actionibus, partim vero ex Regno Dacarum cognovistis
fuerunt nobis grata ut quod posthac itidem faciatis, gratos
nos esse futuros non ignoretis. Dat. 1523

Sigismundus primus Rex Polonie
Ferdinando Archiduci Austrie.

Credimus vram Sertem tenere memoria, non multo ante
nos a Mte Caesarea litteras obtinuisse quibus Mtas
sua Prefectis et Rectoribus Imperialis sue Camere
inhibere dignetur, ne subditos et Cives meos Gedanen
et Elbingen ullis edictis et decretis Imperialibus
ad ferenda onera Imperialia, et ad levanda eius im-
pendia cum aliis qui subsunt Imperio, adigere audeat,
cum sint enim mei subditi et de corpore Regni nostri
ut pote earum Civitatum Incole: que in solo Regni mei
site et condite sunt, nulla iusta causa est que possit eos
ostendere et docere ulla ex parte Imperio subesse et ad eius
ferenda onera esse obligatos. Nunc iterum ad nos eam
querelam detulerunt, ab eadem Camera, sive eius Recto-
ribus se moneri ut cum aliis Imperii Civitatibus conse-
tientes id nunc agere velint et debeant, quod ad ea ipsa
impendia facienda et alia onera Imperii ferenda, pertinet

Quare rogamus plurimum vram Sertem. Scimus enim nec Imperialis Mtis nutu et voluntate. Sed nec vre quidem Sertatis iussu que sua Mte absente habenas Imperii regit et moderatur id fieri. dignetur hisce Camere Rectoribus denunciare et inhibere. vt his decretis contra subditos nros extendendis supersedeant. nec in eos tanquam contumaces, cum nulla sit contumacia. vbi nulla subest Jurisdictio. aliquid statuant et decernant. quod sit eis et rebus eorum calamitatem et detrimentum allaturum. Optamus vram Sertem foelicem et incolumem viuere. et in his actionibus quas pro Salute Reipublice Christiane parat et cogitat, secunde fortune successibus frui. Dat

Sigismundus primus Rex Polonie Gdanensibus

Famati fideles dilecti Notum est iampridem nobis negotium banni Imperialis quod ad presens innouatum esse Contra vos et Elbingen ex vris litteris intelleximus. Quod nobis profecto molestum est et quoniam ea difficultas controuersiam habet in se antiquam optamus et querimus remedium quomodo ab eo impedimento et vos et alios subditos nros liberemus. de quo quidem negotio commodius et efficacius consulere et prouidere poterimus sub Conuentu generali proxime futuro, pro festo Sanctorum Simonis et Jude Apostolorum ad quem et vos nuncios vros mittetis In quo consulemus paci et quieti vre Interim vero sub hoc breuiu tempore prouidere vos oportet vt negociationes et res alias vras caute agatis. ne forte vis aliqua de improuiso vobis et rebus vris inferatur. Preterea Illris Princeps dominus Dux Pomeranie affinis nr charmus respondit, nobis ad eas lras quas de eodem banno pro securitate vra

ad eius .D. dederamus ita vt in exemplo eius litterarum videbitis contineri. Vrum itaqz erit vt diximus prospicere vt secundum mram et ipsius admonicionem vos in vestris actionibus geratis. Scripsit item nobis idem Illris dns Dux de captiuis vris pro quorum liberacione licet non semel ad eius Illtem per lras et nuncios intercessionem nostram fecimus, videmus tamen in eo negotio hactenus difficilem se prebere/ vellet enim vt pro ea iniuria quam sibi per vos illatam esse queritur, aliquo modo satisfiat prout ex eisdem ipsius litteris intelligetis vos itaqz in eo vram voluntatem quid facturi sitis nobis significabitis

Nos autem qua meliori ratione poterimus. id quod reliquum erit pro consequendo tandem aliquo bono fine eliberandi predictos vros Captiuos, nos libenter interponemus Datum Cracouie vltima Augusti Anno dni M°. D°. xii° Regni nostri anno Sexto

Sigismundus primus Rex Polonie
Imperialis Camere presidentibus.

Illres, Spectabiles, et Mgci, domini amici nostri dilecti, Salutem. Est res adeo perspicua adeoqz Illtris vt vel totius Europe testimonio comprobari possit, nos ab vsqz progenitoribus nris terrarum Prussie atqz Ciuitatum in eis sitarum, et nature et belli Iure iam pridem potitos esse Regniqz nrm Polonie cui terre ipse Prussie et Ciuitates inmediate subiacent, quodqz nos a maioribus nris per manus suscepimus, tam liberum esse et ~~minime~~ immune, atqz nemini obnoxium, vt preter mutuam beniuolentiam et amorem Romano Imperio ceterisqz vicinis regnis, debeat nichil, nescimus tamen quonam facto quoue pretextu Ciuitates nre Prussie Gdann

videlicet et Elbingum edictis et mandatis Imperialibus (qua:
si eidem Ro: Imperio vel subiecte vel in aliquo obnoxie
essent) iam dudum vexentur et inquietentur, cumtamen
Romani Imperii potestas in Regnum nrm Polonie, et in
terras ei subiectas quales sunt terre Prussie, et Ciuitates
in eis sitte, se non extendat, egimus plureis tum per Lega:
tos nros, tum per lras apud Caesaream Celsitudinem peten:
tes ne Ciuitates (ita vt premissum est) nobis subiecte
nomine eiusdem Romani Imperii ad aliqua onera eius
adigerentur, quod nos quidem obtinuisse et impetrauisse
non dubitamus. At ecce his diebus duarum Ciuitatum
nostrarum predictarum Gdani et Elbingi nomine, nobis
est lamentabiliter questum eas nouis iterum Imperatoriis
mandatis, additis multationum auri poenis, requiri et vrgeri,
vt certas summas pecuniarias in certis Conuentibus Ro:
mani Imperii ad eius onera leuanda constitutas etiam eedem
Ciuitates nostre ad constituta loca reponerent aut tercia
die Decembris coram Iudicio Camere Imperialis compare
rent ad videndum et audiendum a procuratore fisci cõtra
se agi et procedi, aut ad allegandum causas, cur id facere
non debeat prout hoc mandata ipsa Imperialia plenius in
se continent. Que quidem dictarum Ciuitatum nrarum
querela, cum nobis insinuata esset, non potuimus non vehe:
menter mirari, quid nam vizt cause sit, cur nos qui Caesa:
ream Mtem et ipsum Romanum Imperium summa obser:
uantia colimus et veneramur, quiqz alioqui a multiplicibus
hisdemqz barbaris et potentissimis hostibus maximam vim
negotii sustinemus, etiam ab ipso Romano Imperio vnde
et tutellam et presidium sperabamus (Causam enim subiecto:
rum nostram ducimus) impetimur. Et proinde vras Dnes
rogamus et hortamur velint secum expendere qz immerito
id et nobis et subiectis nris eueniat ac pro sua prudentia T

equitate, cum eis Civitatibus vris Gdano et Elbingo ita agere vt a talibus mandatis et poenis et nunc et deinceps semper, sint liberi et prorsus absoluti Rem gratissimam nobis in ea re facture Et bene valeant vre D: Dat

SIgismundus primus Rex Polonie Gdanensibus.

FAmati fideles dilecti. Accepimus litteras vras, quibus nobis significatis vos atque etiam Elbingen bинis Imperialibus mandatis nomine Romani Imperii pro certis summis pecuniarum ad Cameram Imperialem reponendis esse requisitos, exempla etiam mandatorum Imperialium eisdem litteris vris inclusa vidimus et seriem tocius rei intelleximus. Quamque vero iam ab annis plurimis (neque enim nouum nobis atque ita et vobis hoc negocii est) cum per Ores nostros tum etiam per litteras cum Caesarea Mte et Romano Imperio egimus contendimusque ne Iurisdictionis et meri dominii mei homines, talibus mandatis inquietare sineret essetque inter ipsum Romanum Imperium, et nos super ea causa, iam pene transactum. Miramur tamen, quid tandem locumtenentibus et presidibus Imperialis Camere venerit in mentem, quod vos simul et Elbingen ipsos denuo impetant et monent, vtcumque tamen ipsi id existiment. scribimus ad eos hortantes et cupientes, vt et vos, et Elbingen a talibus mandatis absoluerent liberosque mitterent nec dubitamus nos id obtenturos, quietique vre ita consulturos litteras ipsas cum exemplo earum vobis per cursorem vrum mittimus

Sigismundus primus Rex Polonie
Francisco Regi Gallie.

SErenissime et christianissime Princeps et domine etc. Paulo
superioribus annis, tunc videlicet, quando inter vestram atque
Caesaream Maiestatem bellum gerebatur, Quidam subditi
nostri Cives Gedanenses Anse Almanice certas naues
eorum Cera, Lino, Cupro, aliisque diuersi generis mer:
cibus oneratas, negociandi causa in Angliam miserant
Easque et fiducia freti, quod Priuilegium quoddam a Fran:
corum Regibus precessoribus Maiestatis vestre, sibi ceterisque An:
se Ciuitatibus concessum disponeret, Singularum talium
Ciuitatum Nauigiis Etiam bellorum tempore, non modo ad
Regnum Maiestatis vestre, verumetiam ad hostes eius tuto na:
uigare, et applicare licere, Sed cum hidem subditi nostri
talem nauigationis securitatem, merito sibi proponerent
(prout coram nobis exposuerunt) a Marinis militibus
Maiestatis vestre, vim passi sunt, Nam certas naues eorum, pari:
ter cum Nauclereis et Mercibus aliorsum, ab eisdem mili:
tibus abductas queruntur, vnum Nauclerorum Conra:
dum Luteloff dictum in portum Ditpen, Alterum Nicola:
um Fale in portum de Bollonia. Quamquam autem in eo ne:
gocio ad Maiestatem vestram iampridem aliqui literas meas de:
dimus. ipsaque Maiestas vestra superioribus litteris suis res:
titucionem talium rerum faciendam imperauerit, tamen
nec dum sibi satisfactum esse hiidem subditi nostri asserunt
Siquidem, preter quotam partem bonorum que in Conradi

Naui fuerant restitutum, reliquę Naues, vna cum mercibus vsque modo illic detinentur. Quemadmodum totius rei geste series, in Scedula hijs literis inclusa descripta, plenius indicabit, Rogamus autem Maiestatem vestram plurimum, vt quod semel atque iterum restitui mandauit, efficiat, vt tandem apud Officiales eius ceterosque quorum interest sortiatur effectum. Quod quia et equitatis ratio suadet et clemenciae Regię congruit. Non dubitamus, facturam id alacri et benigno animo Maiestatem vestram. Nam nos vicissim eam beniuolenciam pari officio et gratifficatione mea rependere curabimus cum subditis eius, tum etiam ipsi Maiestati vestrę Quam feliciter et diu Regnare Cupimus, Cuique nos, cum ipsa subditorum meorum causa ex animo Commendamus Datum

SIgismundus primus Rex Polonie Francisco Regi Gallię.

REtulerunt ad nos subiecti mei Cives Gdanen terre Prussie quomodo annis superioribus circiter annum domini 1514 cum Regnum Maiestatis vestrę bellis destinebatur, Nauis vna oneraria dictorum Ciuium meorum mercibus plena, et preter Galliam acta a gentibus Maiestatis vestrę absque quauis iusta causa fuerit intercepta, occupataque ad quam iure repetendam dicti Cives mei miserant procuratorem suum cum mandato quendam Petrum Steijnhamer ad Maiestatem vestram, ipsa vero tunc Maiestas vestra causam ipsam ad Centumuirale iudicium quod parlamentum vocant despiciendam et cognoscendam delegauerat. In quo iudicio pronunctiatum erat vt occupatores et interceptores Nauis iustis dominis eius duodecim millia et Quadraginta nummum aureorum quos coronatos vocant exoluerent. Cuius sentenciam quia

executio hactenus subsecuta non est ipsique Cives mei gravem iacturam rei familiaris sue facere in dies coguntur Rogamus Maiestatem Vestram velit identidem suis quorum interest imperare, vt talis sententie, que iam in rem iudicatam transijt executionem tandem fieri curent Quod pro laude et gloria iusticie et equitatis qua pollere predicatur facturam non dubitamus Maiestatem Vestram Quam foelicissime valere desyderamus Dat

Sigismundus . I . Rex Polonie Francisco Regi Gallie

SERme Et Christianissime Rex. Retulerunt ad nos subiecti nostri Cives Gedanen, Quomodo annis superioribus circiter annum domini 1514 Cum Regnum Maiestatis Vestre, bellis destinebatur, Navis vna oneraria dictorum Civium nrorum, mercibus plena preter Galliam acta a gentibus Maiestatis Vestre absque quauis iusta causa fuerit intercepta occupataque ad quam iure repetendam dicti Cives mei miserunt Procuratorem suum cum mandato, quendam Petrum Seynbarer ad Maiestatem Vestram ipsa vero tua Maiestas Vestra causam ipsam ad Centumvirale Iudicium quod Parlamentum vocant, dispiciendam, et cognoscendam delegaverat in quo iudicio pronunciatum erat, vt occuppatores et interceptores navis iustis dominis eius xii millia et, Quadraginta minus aureorum quos coronatos vocant exoluerent, Cuius sententie quia executio hactenus subsecuta non est ipsique Cives mei gravem iacturam rei familiaris sue facere in dies coguntur Rogamus

Mtem vram velit identidem suis, quorum interest im:
perare vt talis sententie que iam in rem iudicatam
transijt executionem, tandem fieri curent. Quod pro
laude et gloria iustitie et equitatis, qua pollere predi:
catur, facturam non dubitamus. Mtem vram quam
felicissime valere desideramus. Dat.

Sigismundus .1. Rex Polonie.
Perlamento Gallie.

Rmi ac Rndi in Chro Pres necnon Spectabiles,
et Mgci domini Sincere nobis dilecti. Retulerunt
ad nos subiecti nostri Cives Gdanen terre Prussie
Quomodo cum annis superioribus, hoc est anno
Salutis nre 1514 Regnum Francie bellis turbare:
tur, Nauis vna oneraria, dictorum Ciuium Mercibus
referta et preter Franciam acta a gentibus Regni il:
lius fuerit intercepta et occupata. Ad quam iure
repetendam dicti Ciues nri procuratorem suum Pe:
trum Steynhawer cum mandato istuc in Franciam
miserunt. Quo effectum esse aiunt, vt Mtas regia
causam ipsam ad iudicium vrm centum
iurale cognoscendam et dispiciendam delegauerit
in quo iudicio aduersarios hoc est talis Nauis et
Mercium interceptores et occupatores in xii milli:
bus et quadraginta nummis aureis, quos Coronatos
vocant, iustis Nauis dominis persoluendis, condemna:
tos esse asserunt. Nihilque deinceps superesse, quam vt talis

sentencia que in rem Judicatam iam dudum transiit, exe:
cucioni debite demandaretur. Quod quia hactenus factum
non est, Subiectique mei ob eam rem, graui iactura rei
familiaris sue premantur, Rogamus vos vt pro summa
prudencia, et grauitate vestra efficiatis vt tandem res
ipsa, effectum suum consequeretur. Ciues que mei Summa,
pecunie eis adiudicatam, plene et sine vlteriori dilacione
consequantur. Quod pro singulari fama iusticie et
equitatis que de vobis passim vbique predicatur vos
facturos non ambigimus. Et quos valere optamus Dat

Sigismundus primus Rex Polonie Senatui

Spectabiles. Sincere nobis dilecti. Subiecti mei Ciues
Gdanen. terre Prussie, habent apud Sermum et Christi:
anissimum dominum Franciscum, Francorum Regem
tum apud Mgros et prudentissimos Parlamenti presides
actionem quandam, ob interceptam et occuppatam vnam
onerariam Nauem, eorum Mercibus refertam ab gentibus
illius Regni. Quod tametsi iam ante plures annos
factum esse constat, puta anno Salutis 1514, tamen
solucionem talis Nauis et Mercium ipsi Ciues nostri
vsque in hanc diem consecuti non sunt quamuis etiam ta:
lis nauis interceptores et occuppatores per iudicium
Parlamenti in xii millibus et quadringentis nummis
aureis, quos Coronatos vocant, dominis dicte Nauis
et Mercium persoluendis, condemnati essent. idem Ciues

nostri. Existimant hoc negotium suum in Francia perfacile expeditum iri. Si vos eos, in eo, consilio et auctoritate vestra iuveritis. Quod quo maiori benivolencia feceritis arbitrantur plurimum conducere, Si eos causamque eorum vobis per litteras meas commendaremus. Itaque comendamus vobis eos causamque eorum. Cupientes ut ad consequendum quod eis per sentenciam Parlamenti adiudicatam, auctores et adiutores sitis. a nobis vicissim favorem nostrum et benevolenciam Si olim casus tulerit Experturi Vale

Sigismundus I. Rex Polonie Francisco Regi Gallie.

SErenissime Princeps etc. Retulerunt in nos subditi nostri Cives Gedanen ut ante Septennium Naves quidam cum Mercibus dum ex portu suis in Zelandia versus Gedanum navigarent, essent per quosdam Satellites seu milites vestre Maiestatis intercepte et cum ipsi raptores fuisset per Petrum Stenhagen ipsorum Procuratorem in ius Parlamenti Parisien vocati, condemnatique per duas conformes sentencias, non est tamen subditis meis ulla in parte satisfactum nec sentencie late execucioni deducte. Commendamus itaque plurimum Maiestati vestre dictum Petrum Stenhagen eorundem subditorum nostrorum procuratorem rogamusque illam dignetur officialibus et presidentibus Parlamenti, ut et sentencias latas exequantur et meis subditis debita fiat satisfactio pro conservanda iusticia et

securitate communium subditorum meorum et mea erga Maiestatem vestram observancia et propensione Que feliciss(im)e valeat et nos diligat Dat

Sigismundus primus Rex Polonie Henrico Regi Anglie.

Serenissime et excellentissime Princeps et domine amice et frater charissime ac honorandissime, Intercepte fuerunt estate preterita quedam Naues cum mercibus nonnullorum ciuium Gedanensium subditorum meorum per eos qui se gerebant pro militibus vestre Maiestatis, eamque predam in Regnum eius retulerunt, sed et quosdam liberos iuuenes et Procuratores quorum hee merces erant, ceperant tenentesque illos in carcere non modico tempore, demum fortasse obstrictos fide se rursus sistendi dimiserunt. Nos Serenissime Rex semper animum eum gessimus erga Maiestatem vestram quod illi in omnibus gratificari studuimus, subditosque illius, quoscunque mercimonia exercere contigit in locis et dominiis meis omni fauore sumus prosequuti, sed nec aliquid commune nobis est aut subditis meis cum vllis hostibus vestre Maiestatis, cuius rei pretextu fortasse hii subditi mei spoliati, et in Carcerem acti fuerunt Igitur plurimum rogamus Maiestatem vestram, vt pro mea in se propensione, proque iusticia ipsa faciat, et merces ipsas restitui subditis meis, et ipsos qui capti erant, si qua sponsione obstricti sunt libere dimitti. Quandoquidem si cui subdito Maiestatis vestre hoc in regno meo contingeret

id nullo modo impunitum relinqueremus, id quod etiam
Mtem vram pro eius virtute et rei decencia facturã
et nobis super eodem negocio, responsum quod optamus
daturam non ambigimus, Cuius favori nos ex corde co:
mendamus Et Quam valere felicissime desideramus

SIgismundus .1. Rex Polonie.
Regi Danie.

SEr.me Princeps. Scripsimus alias Mti vre pro subdito
nostro Adriano Flinth Cive Gdanen, qui cum permis:
su meo captis in mari hostibus meis Moschis, cum mer:
cibus navibusq suis ad portum Mtis vre vento depul:
sus, sit illis, cum rebus omnibus per Roloff Marci eius
Capitaneum de Viborg spoliatus, et familiares ac satel:
lites sui duodecem in Captivitatem redacti, ut Mtas
vra mandare dignaretur illi hec omnia restitui, Quod
quamobrem hactenus factum non sit ignoramus, postu:
lamusq iterum a Mte vra et eiusdem subditi mei res
reddi, et captivos dimitti iubeat, ne ille indebite contra
federa et bonam vicinitatem nram hanc iniuriam et da:
num paciatur, Nos vero pari vicissitudine nichil à meis
committi permittemus, quod benivolencie et foederibus nos:
tris officere videretur. foelicissime valeat Mtas vra
et nos diligat Dat

Sigismundus primus Rex Polonie
Regi Swecie.

SEr.mme Princeps et domine frater et amice charme. Accepi-
mus litteras S. Vrae quibus vt a nobis postulauit, au-
diuimus non grauatim causam et querellam eius Nuncii Ge-
nerosi Hermanni Fofferth, quam nomine Ser.tis Vrae fecit
aduersus Cives Gdanen. subditos meos, quam causam
quia nos ipsi aliis arduis necessitatibus meis impediti
non potuimus diffinire commisimus illam examinandam
et diffiniendam Consiliariis meis, quos ad constituendum
bonum ordinem Ciuitatis mee Elbingen. nomine et loco
meo misimus, qui haud dubie illam iusto et honesto decre-
to suo diffinient

Quicquid aliud erit, in quo Ser.ti Vrae aliquando
gratificari poterimus id nos libentissime facturos per-
suasum habeat Valeatque foelicissime et nos diligat
Datum in Arce nostra Mariemburgensi

Sigismundus primus Rex Polonie
Georgio et Barnimo Ducibus Pomeranie.

Magistratus Ciuitatis meé Gedanen̄ certiores nos fecit litteris suis quomodo quidam Henricus Lanczaw et Georgius Srakowicz (qui se subditos vrarum Ill: esse profitentur, pro quibus etiam Ill: dominus Boguslaus parens Illtum vrarum viuens ad eundem Magistratum Gdanen̄ scripsserat) lrís suis ad populum Gedanen̄ missis ab eadem Ciuitate meá vi et minis Jus suum quod se habere pretendunt, exigere et extorquere velle videntur, prout ex hoc exemplo litterarum ab eis dicto populo Gdanen̄ missarum quod Ill: vris presentibus inclusum mittimus perspicue intelligi potest. Cum tamen ipsi Ciues mei, Et iam olim dicto Ill: domino parenti vró rescripsisse se asserant quod vellent vnicuique de se querenti coram nobis se iustificare et modo, siue ab eis, siue á quocunque alio coram competenti Judice impetentur, Judicium libentissime subire volunt possemus nos quidem deo bene iuuante, subditos meós vim vi repellendo ab iniuria vindicare, sed malumus affinitatis et vicinitatis, qué nobis cum Ill: vrís intercedit rationem habere remque ipsam ad easdem Ill: vras referre, Et rogamus illas, vt quantum in eis est dictos Henricum Lanczaw etc ab omni vi et iniuria Ciuitati meé inferenda arcere et cohibere velint et eos commonefacere vt si forte quidpiam iniurie á dicta Ciuitate meá se habere pretenderint, id non metu aut minis exigere velint, sed aut causa ad meam personam Cittata

expostulent aut iuxta pacta et foedera nuper inita in proximo habendo Conventu inter terras meas et Illtum vrarum causam hanc et iniuriam si quam habent iudicandam et disiciendam permittant. In quo rem se dignam et nobis vehementer gratam facient vrae Ill. Quas bene valere optamus

Sigismundus primus Rex Poloniae Joachimo Marchioni Brandeburgensi Electori.

Illris me Princeps et domine affinis nr charme. Cum ex lris Illtatis vrae, tum ex relatione Spectabilis Alberti Bucholth Oris et Consiliarii eius plane intellexissemus in negocio Civium meorum Gdanensium quorum bona et Merces in ditione sua per repressalias arestari vra Illtas permisit, eam esse mentem et voluntatem eius, ut ad discutiendam eandem causam, inter dictos Cives meos et subditum eius Joannem reich, Judices Comissarii mei designarentur et deligerentur. Id tametsi nos, quantum in nobis est non multum abnueremus tamen ipsi Cives mei pro magno et intollerabili gravamine sibi futurum reputant, si a Jurisdicione et Judicibus suis ordinariis et competentibus discedentes se in aliena et extra ordinaria iudicia implicare deberent. Nos etiam animadvertentes id eorum propositum non admodum a ratione discrepare longe commodius et ad causam utrinque finiendam accomodatius fore censemus, si Illtas vra eidem Jano Reich mandaret, ut se cum omnibus instrumentis causae eius servientibus huc. Cum interea in terris

Prussie agimus ad nos conferret. Judiciumque meum super
iniuriis et damnis experiretur in eis locis ubi Cives mei
a danen(sibus) se gravatos esse causari non valerent, Nam
si res taliter acciderit ipseque Joan Reich per tales
repressalias eosdem Cives meos premere perrexerit, ad:
ducerentur et nos iustissime in eam necessitatem ut (quod
etiam per priores lras meas Illti vre denunciavimus)
eis ipsis Civibus meis etiam repressaliarum faculta:
te in subditos eius uti permittemus prout hec de mente
mea clarius et plenius refferet vre Illti ipse Alber:
tus Buchalth Quam optamus bene et foeliciter
valere Dat in Arce mea Mariemburgen feria
quarta post dominicam Palmarum 1526

Sigismundus primus Rex Polonie Christierno regi Dacie.

Serme Princeps et dne fr et affinis nr charme In me:
moria haben, que amicitia et foedera, tam inter prede:
cessores utriusque nrm quam etiam inter nos ipsos inter:
cesserint, et quo studio ac integritate nos illa observa:
verimus Non ignoran item quo pacto se Mtas vra
erga nos gesserit, cum intra bellum quod cum Magro
Prussie eius cepto gessimus, tum in detentis ab illa non
pridem Navigiis et Mercibus subditorum meorum non
possumus id non egre et dolenter ferre, Nos enim in:
telligen in quod discrimen vergat magis indies res
Chriana, auctis in immensum viribus infidelium, Cu:
peremus ex animo et cum Mte vra ut predecessores
utriusque nrm inter se constituerunt et cum aliis Chrianis

et vicinis Principibus quiete et concorditer agere vt com:
modius continuos impetus infidelium à nobis et aliis qui
post terga mea degunt arcere possemus Quare postula:
mus à Mte vra faciat ipsa Nauigia et res subditorum
meorum à se retentas dimitti inter quas quoniam nonnul:
le sunt famati Michaelis Spyß Ciuis et Consulis Ciuita:
tis mee Cracouien quas Cubicularius iste me vre
Mti declarabit Postulamus ab illa iubeat eiusdem eas et
ipsas res dicti Michaelis restitui pro mutua bona vici:
nitate foedereque et coniunctione nostra conseruanda
Valeatque optime Mtas vra et nos diligat Dat

Sigismundus primus Rex Polonie.
Consiliariis regis Danie.

Rmi ac Rndi in Chro Patres necnon Spectabiles
et Mgci amici Sincere nobis dilecti. Subiecti nri Tho:
runen. Elbingen. Gdanen. Culmen. Braunspergen
aliarumque Ciuitatum terre Prussie, ditionis mee Ciues
assiduis querelis nos obtundunt, Quod lubicen certum
terre spacium in ditione Serenissimi dni Danorum Regis etc.
videlicet in Scandia Insula, ad piscanda allecia, meis
iampridem designatum, et longo tempore possessum vi
occuppent et detineant, Nos vero tametsi meminerimus
scripsisse pro prefatis Ciuibus meis ad prefatum Serenissimum
Regem vrm, petentes, vt tandem diuturne liti finem
imponeret et à lubicensium iniuria tueri meos, atque
eundem locum eis adiudicare dignaretur, tamen hacte:
nus nil (prout ex iteratis eorum querelis intelligimus)

Id quod eorum est assequi nequeunt, ipso Ser^mo Rege v^ro
maioribus forsitan quibuspiam aliis negociis occuppato
scriptionem nram pro eis, minime in memoria tenente,
Nos quoniam incommodum subiectorum nrorum: eciam nrum
incommodum esse censemus, non possemus detrimentum rerum
eorum equo animo ferre, itaque quamvis iterum pro eisdem sub:
iectis nris, eidem Ser^mo Regi v^ro scribimus, quia tamen
vestri officii esse non ignoramus, Rx^mam tem admoneri atque
adhortari. Rogamus imponere velitis operam v^ram apud
eundem Ser^mum Regem v^rum, pro subiectis nris, quo
in tas sua eos in iuribus et Privilegiis eorum, et in possessione
eius loci, de quo lis est conservare dignaretur, nobisque res:
cribere, quid nam ex hac nra pro subditis nris scriptione
sperare debeamus; Id nos vicissim benevolencia nra refer:
re volumus, Mtis v^ris quas bene valere optamus
Dat

Sigismundus. I. Rex Polonie
Christierno Regi Danie, Swetie.

Ser^me Princeps et domine frater, et affinis nr charmē
Accepimus litteras v^re Ser^tis quibus de subditis nris
Gdanen querit, quod Regnum eius armis impetant,
postulans a nobis, vt nos iuxta foedera nra aduersus illos
geramus, et subditos nros ab hac impeticione Regni sui co:
hibeamus. Dilectissime frater nr persuasum habeat v^ra
Mtas, nos illi ac eius regno omnem bonum statum et succes:
sum favere. nihilque nobis molestius esse in moderno tocius
Christianitatis discrimine, quam Christianos inter se digladiari

Itaqz volentes causam huius controuersie inter vram Sertem et Cives meos Gdanen cognoscere: ipsos Gdanen ad nos aduocauimus. qui recensitis vetustis foederibus et pactis inter se et predecessores vros obseruatis, recensitis etiam studiis suis quibus Mtem vram sibi demereri semper curauerunt grauissima querimonia nobis exposuerunt, quoniam illos contra foedera ac omnem equitatem premat Nauium Mercium quz suarum detencione Theloneorum auctorum exactione captiuitate et seruitute hominum suorum, ac eorum in alienaforra euocatione, Emporii in eorum perniciem institucione canalis et transitus Marini contra Priuilegia occlusione ac aliis multiplicibus iniuriis propter quas coacti sunt arma adse et iura sua tuenda sumere. Nos his auditis, etiamqz molestissimum nobis sit subditos meos premi, et experti simus quantum robur habuerint apud Mtem vram foedera et coniunctio mea mutua, tamen nos ipsa foedera ex nobis firmiter obseruare, et communi paci rei christiane adesse volentes Constituimus breui Oratores meos ad vram Sertem mittere, ad eam differentiam modis decentibus componendam nostramqz amiciam et foedera inter nos diligentius obfirmanda, quod vt comodius ad effectum venire possit vtqz etiam in hac re Mti vre gratificemur, continebimus ipsos Cives meos Gdanen hinc ad festum Sancti Georgii proxime futurum, ne quid hostile aduersus illam, et eius Regnum interim committant. Id quod etiam vra Sertas facere dignetur, ne illi intercessione et mandato meo fecti, ad aliquod dispendium rerum suarum veniront. verum quia Mtas vra cum ipsis Gdanensibus et aliis hostilitatem in presens exercet et forlasse multos milites habet per Marre et terra vagantes, ideo nos volentes prospicere, ne Nunctii mei ad vram Mtem mittendi, aliquam indignitatem vel discrimen incurrant, postulamus ab illa vt pro eisdem Nunctiis, lras securitatis, seu Saluiconductus, per istum Nunctium mem ad nos quantocius mittat. Coeterum rogamus plurimum Mtez

vram, vt hos Nautas qui iam pridem cum Nauibus et rebus suis venerunt in Captiuitatem vram, tandem liberos dimittatis, vt tuto ad domum suam, vna cum rebus suis redire possint. Quo faciet Mtas vra rem pro mutua vicissitudine sibi condecentem et honestam nobisque gratissimam, quam illi vicissim omni gratificatione volumus referre. Valeatque foelicissime Mtas vra et nos diligat. Datum Cracouie, die octaua Februarii Anno dni M° . D° . XXiii°. Regni nri anno xvii°

Sigismundus I. Rex Polonie Ioachimo Marchioni Brandeburgen Electori.

Illris Princeps et domine amice et affinis noster charme. Neminem fore arbitramur, qui tale factum, quale nobis et Regno meo a Magro ordinis Sancti Joannis, Subiecto Illtis vre contingit, non indignissime ferat: et non vlciscatur. Atque ita neque id nos equo animo ferre possumus, et eo magis quod eiusmodi incursiones et damna non semel, sed iterum atque iterum, tum clam, tum palam ex ditione Illtis vre nobis et regno, atque subiectis meis iam pridem inferunt, Intellexeramus alioquin, cum casu preiusque litteris Illtis vre de ea re ad nos perlate essent ex subiectis meis quos tamen ob eam rem plus solito tumultuantes ad maiorem deliberacionem meam cohibebamus, nunc lectis Illtis vre litteris, quibus petit ne commoueamur, et vim fieri prohibeamus, indignantibus licet vniuersis fereme regnicolis meis acquieuimus peticionibus Illtis vre, continuimusque meos, legatosque designauimus ad locum aptum mittendos qui vna cum Legatis Illtis vre feria secunda post festum Sancte Margarethe proxime conuenient, rem cognoscant et expendant, et quis in culpa fuerit, in eum constituant, ne malis

hoc, lacius servat. Quoniam amicitie et vicinitatis necessitu:
dinem non minus sancte cum Ill. vra eiusq subditis ob:
servare studemus, q ipsa Ill. vra que in extremo litterarum
suarum calce se idem facere testata est, modo cause quibus
saepenumero, ad iustam indignacionem provocamur, sustolla:
tur, Ill. vram optime et diu valere Cupimus. Dat

Sigismundus primus Rex Polo:
Joachimo Marchioni Brandeburgen:
electori : sororio.

Illris Princeps et dne affinis et vicine nr charme.
Recepimus litteras ab Ill. vra quibus scribit gratum
sibi esse q Mgro Vitto ordinis Sancti Joannis qui dici:
onem meam et homines tot incomodis affecerit nos placa:
tos prestitimus, Equidem charme affinis et vicine nr (ut
ingenue fateamur) iure et merito contra eum comoti
esse videbamur, propterea q ipse qui ex conditionis et Reli:
gionis (cuius se Mgrum profitetur) necessitate, modestie
et quietis communis auctor, exemplumq ceteris esse debue:
rat, is nobis et regno meo hostilia pene arma intulerit
nosq et homines nros immodice lacessiverit verum quo
Ill. vre voluntati et desiderio (cui etiam in multo ma:
ioribus rebus (si occasio daretur) gratifficari vellemus)
in hac quoq a nobis mos gereretur, Condonavimus eidem
Mgro non inviti, omnemq memoriam iniuriarum ex animo
meo penitus sustulimus, Sed q eiusdem Ill. vre lris admo:
nemur, ut ad pacificationem et composicionem reliquorum
dissidiorum et controversiarum que inter utrosq populos
meos adhuc supersunt nec dum sopite existant Conventum in
aliquo certo loco et tempore mutuo habendum constitue:
remus prout hoc ipsum nos factmeos fore prioribus lris

meis ad Illtem vram missis obtulimus sciat Illtas vra nos in hoc esse id quod precipue curare quo talis Conuentus progressum suum habere possit verum cum propter alia multa que nos nunc haud mediocriter distringunt, tum maxime propter Comiciorum que modo in Regno meo habemus occupacionem de tempore et loco talis Conuentus habendi adhuc nichil certi constituere posse, propterea adigimur necessitate quadam vt mox peractis Comitiis finiumque inter Regnum meum et Slesiam recindendorum et constituendorum causam suscipiamus, ad quam prouinciam obeundam missuri sumus Legatos et Consiliarios meos, Imperabimus igitur Magco Luce de Gorka Castellano Posnanien et Capitaneo maioris Polonie generali vt cumprimum ea negocia quorum gratia a nobis cum reliquis Consiliariis meis mittitur confecerit Illtem vram siue per literas siue per Nuncium certiorem efficeret, eique indicet, quo tempore quoue loco nos talem Conuentum celebrari velimus Quandoquidem summopere Cupimus amiciciam et beneuolentiam abusque Maioris meis a multis annis vel potius seculis persancte cultam et seruatam inter nos quoque augeri et Confirmari nec vlla in parte diminui optamus foeliciter valere Illtem vram Datum Petrkowie XXVij die Mensis January Anno domini M. D. XXViij

Sigismundus primus Rex Polonię:
Magistro Cruciferorum Lagoniensi

Petr. Tomicki

Rndus dns Posnamien Epus, et Regni nri Vicecancel:
larius, nobis exposuit ea que a factore suo bonorum
et oppidi Psczewen accepit de vi et damnis subditorum
suorum a quibusdam predonibus dictis Lukowie illatis
qui ut ferunt ex bonis vris in bona domini Epi irru:
pens. captisque duobus hominibus in Sylua ville Trzebie:
schewo atque in ipsa bona vra deductis et verberibus
affectis et equis spoliatis dimiserunt eos adiectis minis
q et in reliquos eiusdem ville incolas eodem seuitie et
crudelitatis genere uti vellent, Miramur autem quorsum
hec spectent ut nulla facta de more admonitione resarcie:
di damni vel iniurie, si quam accepissent tam se subito ad
cedem et predam ac minas ingerendas conuerterent nullo
respectu habito, quem finem talia violenta inicia affer:
re soleant, que paci et concordie inter vicinos obseruade
et retinende sunt prorsus inimica, hortamur vos igr ne
foueatis in bonis vris tales homines qui ad rem inferẽ:
dam et discordiam inter vicinos excitandam odiaque se:
rendo ex quibus bella nascuntur propensi et animati sint
et quantum in vobis est iubeatis satisfieri pro damnis et
verberibus illatis eisdem subditis domini Epi, ne opor:
teat vim vi referendo id agere quod utrique parti ma:
gis noxium sit futurum, In quo facietis rem equa profes:
sioneque vra digna et bone vicinitati consentaneam
Dat

Sigismundus primus Rex Polonie
Friderico Regi Danie .

Sigismundus dei gra Rex Polonie Magnus Dux lituanie Russie totiusque Prussie ac Masouie dns et heres. Serenissimo Principi domino Friderico eadem gra, Danie ac Noruegie Regi Holstinensque Duci etc affini meo charissimo ceterisque Regibus Principibus potentatibus, rebus publicis, Ciuitatibus Imperialibus ac aliis, quibuscunque, eorumque Rectoribus vniuersis et singulis per Maritima et alia loca Dignitariis Officialibus ac quacunque authoritate Ecclesiastica vel Seculari preeminencia et dignitate prefulgeat amiciciam beneuolenciam ac Salutem, subditis vero meis gram meam Regiam. Notum esse volumus, Serti vre reliquisque omnibus ad quos presentes mee peruenerint lre Quomodo certis apud Mtem meam relacionibus edocti sumus, quendam Ambrosium olim subditum meum qui satis superque Ciuitatem meam Regiam Elbingen et illos Ciues in dominiis meis Prussie turbasset, nos vero illi de iniuris remedio satis prouiderimus, id agere, vt in contemptum meum, ac subditorum meorum dampnum no mediocre. Naues illorum Mercibus onustas in Serenitatis vre Regnis et dominiis vel aliorum potentatuum locis arrestaret, ac a sua prohiberet nauigacione, vt sic quod iure non posset Serenitatis vre sine aliorum abusus benigna crudelitate, cum subditorum nrorum periculosa iactura extorqueret. Nos vero tametsi nichil magis de vre

Sertis erga nos amore, aliorum beneuolencia et officio
persuasum habeamus, quam vt mutue amicitie, et iu-
ris communis syncera rectaque habeatur racio, signifi-
candum tamen Vre Serti et aliis omnibus Principi-
bus et potentatibus duximus, postulamusque ab illis vt
si quando vel nunc vel in posterum illum ipsum Ambro-
sium Adeler hec audere et conari contingeret, Sertas
Vra ac alij omnes premoniti eosdem subditos meos ac
rebus suis per Regna ac dominia Sertis Vre libere
absque quouis impedimento saluos ire, stare, et redire
terra, marique permittat et alii permittant permittique
faciant, eidemque Ambrosio et complicibus ipsius nihil
in meos et res eorum quascunque admittant, sed illum ac
illos ad nos et iuris cognicionem iusticieque administra-
cionem (quam illis iam dudum facere fuimus parati, et
vnicuique facimus semper, faciemusque libenter) remittat
ac remittant. Eam Sertis Vre beneuolenciam atque alio-
rum officium cum ob mee amicicie respectum, tum eciam
equitatis amore exhibitum, paribus amicitie officiis et
gratifficacione mea offerente se occasione compensabi-
mus. Quod Sertem Vram pro mutua amicitia, ali-
osque iusticie vicissitudine, subditos vero meos pro
gratia mea omnino facturos non dubitamus, presentibus
lectis, ac restitutis. Dat in Ciuitate mea Regia
Cracouie die duodecima Marcij Anni M D XXXI
Regni vero mei XXV.

Sigismundus primus Rex Polonie
Georgio de Conopat Palatino Pomeranie
Capit° Swecen.

MAgce Sincere nobis dilecte. Quia Ciuitas nra Elbingen multis in rebus inclinata subinde fit ruinosior Nos propter illorum Ciuium erga Mtem nram obseruantiam et Ciuitatis illius necessitatem annis superioribus certa ligna ad Canalium ac sub terrancorum fontium vsum in Syluis Sluncen illis excidere permisimus verum quoniam illic nullibi ad hanc necessitatem apta ligna et robora reperiantur, ne tamen ob lignorum defectum structura ad necessitatem pariter et decorem Ciuitatis illius cepta dimittatur infecta, Denuo illis admisimus, vt vbicunque in Syluis nris Swecen Capitaneatus ligna ad id accomoda reperierint, vsque ad quattuor Sexagenas excidere et educere possint. Quare Sinceritati tue mandamus, vt dum Stas tua ab eysdem Elbingensibus requisita fuerit, illis huiusmodi ligna excidere et educere libere permittat pro gra nra aliter non factura Dat Cracouie duodecima Marcii Anno Mo Do XXXI Regni vero nostri Anno XXV

Sigismundus primus Rex Polonie
Duci Prussie.

Illustri Principi domino Alberto Marchioni Brandeburgensi et in Prussia Duci etc. Nepoti nostro charissimo eiusque Officialibus ac Theloneatoribus portus Maritimi, Salutem et graciam Regiam. Quia Civitas nostra Elbingen annis superioribus adversante fortuna Navigacionem intermittere coacta fuit, atque sic immodice labefacta sit, nunc vero ingenti labore et sumptu non exiguo, nonnihil profecerit vt intermissam diu Navigacionem ad illius Civitatis restaurationem demum restituerit; Nos igitur supplicantibus illis legittimis permoti racionibus permisimus vt quotannis aliquot Naues proprias frumento onustas educere, externasque ad se venientes onerari possint, tam diu donec aliter constituerimus, hortamur igitur Illustritatem Vestram ne illos Cives nostros Elbingen in huiusmodi Navigacionis admissione in portu suo aut alibi quouis modo impediat seu impediri permittat pro gratia nostra. Que bene valeat. Datum Cracovie die xiiii Marcii Anno domini M°. D. XXXI°
Regni nostri Anno XXV°

Petrus Tomicius Eps Crac. Regni Pol. Viceccancell.
Alberto Marchioni Brandeburgen. Duci in Prussia

Ill[ustr]is[simus] Princeps et domine domine honorandissime. Magna leticia affecerunt me litterae Ill[ustrissimae] v[est]rae q[uod] ex eis intellexerim eidem persuasum et insitum esse, me apud Regiam Ma[ies]tem clementissimum dominum n[ost]rum, dignitati et commodis eius pro facultate mea inservire. Sed q[uod] ad quatuor millium flo: renorum Summe solucionem attinet, ubi Ill: d: v[est]ra insta: bat, ut ei dicta summa, ad festum Cathedrae Sancti Petri solveretur, tametsi et ego, quo id perfici possit operam meam q[uam] maxime potui impendi, et familiares Ill. d. v[est]rae Nipgic et Samborzki, Sollicitare non desinebant, nequaq[uam] tamen negotium ita confici potuit, prout raciones Ill. v[est]rae ex: poscebant id q[uod] propter certas et iustas causas peractum est tamen non nichil de ipsius summe ad tempus cupitum solu: cione prout de eo, atq[ue] etiam de reliquo, videlicet Ill[ustrissi]mi domini Friderici in Slesia etc. Legnicen. Ducis negotio, Ex l[itte]ris Regie M[aiesta]tis plenius intelliget Si igitur sub hoc tempus voluntati et desiderio Ill. d. v[est]rae ad plenum mos geri non potuit Rogo, et oro, non meo merito, Sed cause, et t[em]p[or]um difficultati, id ascribere velit id q[uod] faciat v[est]ra Ill[ustrissi]ma D[ominati]o pro summa sua prudencia et humanitate. Cui me cum ser: viciis meis commendo, optoq[ue] et precor illi hunc novum annum cum multis aliis annis subsequentibus, faustum et foelicem evenire Dat.

Petrus Tomicius Eps
~~Sigismundus primus~~ Rex Polonie
Castellano Gdanen.

GEnerose domine amice charme. Recte fecistis quod etiam
Regia Mtas approbauit q cum Illtri domino Prussie Duce
congressi estis. Et de rei serie: quomodo inter vos acta est
eandem Regiam Mtem fecistis certiorem. Q autem ad:
uentum vrm ad regiam Mtem propter certas causas differ:
ri optatis sciatis hunc Conuentum Piotrkouien. adminus
adhuc vsq in xiiii dies protrahi opportere, et demum re:
cta in Radom profecturam Mtem Regiam, et illinc recta
via ad Lithuaniam ituram, Interea temporis potestis vos re:
colligere et res quas pre manibus habetis ordinare, atq
ita ad suam Mtem ad Radom venire. Quod vt faciatis
suademus et consulimus. Triginta duos cum medio flor
pecuniarum in moneta quos pro Stamo exposuistis vobis
mittimus simulq agimus et habemus vobis gras, q in cu:
randis rebus meis, tam diligentes fueritis. Quod scribi:
tis quo modo domino Prussie Duci cum Epo Pomesaniensi
conuenerit intelleximus, habet Epus ipse id quod tanto:
pere concupiuit. Q: vram bene valere optamus Dat

Sigismundus Primus Rex Polonie. ?.
Mathie de Drzewicza Epo Cuiauien

Rnde in Chro Pater, Sincere nobis dilecte. Cum iam:pridem Elbingen. Magistratus questus esset apud nos, de Mona:chis et Monialibus Gedanensibus Ordinis Sancte Bri:gitte, quod videlicet, certas pecunias, aurum, argentum, gemas, litteras testamenta, Ciuitati pertinencia, Ex vrbe eorum abstulissent, Nos ad eosdem Monachos, et Moniales dede:ramus litteras eis precipientes, vt dictis Magistratibus, omnia que eis pertinerent restituerent. Quod tamen idem Mo:chi (prout ex eorundem Elbingensium litteris his diebus ad nos missis intelleximus) non fecerunt. hortamur igitur P. vram et volumus vt dictos Monachos, et Moniales ad restitucionem suprascriptarum rerum omnium, cum nra, tum sua auctoritate compellat, ne deinceps Elbingenses ipsi de ea re occasionem coram nobis conquerendi habeant factura vra Ptas pro officio suo et gratia nra Que bene valeat Dat

Petrus Tomiczki Eps Crac. Vicecancell.
Proconsulibus et Consulib. Elbingensibus

Famati domini amici nri dilecti. Pecijstis nos per litteras vras, vt in negotijs de quibus ad Regiam Mtem scripsistis vos iuuaremus, fecimus id non grauatim. optinuimusqz a sua Mte tantum quantum hoc difficillimo tempore obtineri potuit, prout hec ex litteris sue Mtis plenius intelligetis. insuper dedimus et cum presentibus mittimus lras ad Illrem dominum Ducem in Prussia vt homines proscriptos e Ciuitate Gedanen. et Elbingen. in terris suis non foueat. et alias lras ad dominum Epm Varmien. vt permittere velit quo subditi sui cum mercibus Gedanum versus proficiscentes. apud vos se sistant ad triduum, et Merces suas venales exponant. Quod etiam attinet ad Monachos et Moniales Sancte Brigitte Conuentus Gedanen. dedimus lras ad Rmum dominum Epum Vladislauien. et Burgrabium Gedanensem, prout optastis et eas cum presentibus mittimus

SIgismundus .1. Rex Polonie.

Nobilibus et Generosis Achatio Czeme Succamerario Pomeranie et Schlochouien et Stargardien Capitaneo et Joanni Proki Capitaneis meis Gedanen fidelibus dilectis graciam Regiam Nobiles et Generosi fideles dicti, Jam alias dedimus in mandatis Magistratui Ciuitatis mee Gedanen vt cogerent fratres ordinis Sancte Brigitte Conuentus Gedanen ad restituenda Clenodia, litteras, Priuilegia et res alias ex Monasterio Elbingen sui ordinis abductas ad manus Proconsulum et Consulum Ciuitatis mee Elbingen Quod cum hactenus factum non sit, scripsimus iterum hac de re eidem Magistratui Gedanen vobis vero committimus et mandamus vt vna cum eodem ipso Magistratu Gedanen, cogatis fratres et Monachos predictos vt restituant ea que alterius Ecclesie sunt, et non eludant vlterius dilacionibus non necessarijs et diffugijs iusticiam Ciuitatis mee Elbingen audiatis tamen eos et vbi causas iustas non attulerint, que illos releuare possent, mandatum meum regium exequi curetis pro gratia mea, non aliter facturi Datum etc

Sigismundus primus Rex Polonie
Proconsulibus et Conss: Gdanen[bg]

F Amati fideles nri dilecti. Sepius queruntur Proconsules et Consules Ciuitatis mee Elbingen' de fratribus Ordinis Sancte Brigitte Conuentus Gedanen' quod illi vasa Sacra de auro et argento, litteras Priuilegia, aliaque ornamenta Ecclesiastica que Monasterio Elbingen' eiusdem Ordinis, fuerunt donata liberalitate Ciuium suorum, et que ijdem fratres inde istuc apportarunt, restituere illis recusant Nos equum et iustum esse arbitrantes vt ea que Monasterio et Ecclie Elbingen' data sunt ex pietate christifidelium, ad alia loca non transferantur, iterum mandamus vobis vt cum vigore presentium litterarum nrarum fueritis requisiti vocatis ad vos fratribus et Sororibus predictis Declarataque illis querela Ciuium meorum Elbingensium precipiatis eis nomine meo, vt omne aurum argentum Priuilegia litteras et alia que ex Monasterio Elbingen' receperunt, ad manus Magratus Ciuitatis nre Elbingen' restituant sine vlla contradictione et renitencia, Cum enim pronorantes ad nos fuerunt hactenus negligentes in declarando iure suo coram nobis verisimile est illos non habere quo se tueantur, quare imponatis tandem finem huic controuersie querele, et quisque Jus et iusticiam suam retineat pro gra nra non aliter facturi Dat

Fraternitatibus et contuberniis
Mechanicorum: Gedani :

Sigismundus. I. Rex Polonie

F Amatis Sculteto et Scabinis Civitatis mee Gedanen' fide:
libus nobis dilectis gratiam regiam; Famati fideles dile:
cti Expositum est nobis pro parte devoti fidelis mei
Georgii Nyderhoff Civis Gedanen' quod cum in causa
que inter ipsum et Joannem Bochelman, super viginti las:
tis salis coram vobis mota est terminum trium mensium
ad probandum intencionem suam ipsi Georgio statuisse:
tis ipse decreto vestro parere volens, ad examinandum
testes quosdam sibi necessarios et in remotis locis constitutos
qui se a perhibendo veritati testimonio subtrahunt man:
datum nostrum ad illa loca defferre est coactus Quia ve:
ro intra statutum a vobis terminum executionem pre:
missorum obtinere et probaciones illas vobis putare non
potest, nobis supplicavit ut sibi benigne prospicere digna:
remur ne ex coartacione termini predicti, Juris sui detri:
mentum paciatur Quia igitur de predicto mandato a
nobis impetrato noticiam certam habemus Volen' pro
officij mei debito dicti Georgii necessitatibus et iusticie
partis utriusque providere vobis mandamus ut prefato
Georgio, Si id a vobis pecierit terminum predictum
ab illius fine, ad alios tres menses pro expeditione exa:
minis testium eorundem facturi rem offitio vestro dignam
et pluribus equum Dat

SIgismundus primus Rex Poloniae Georgio et Barnino Ducibus Pomeraniae.

Illustrissimi Principes et domini Nepotes nobis charissimi. Reverendus dominus Mathias Epus Vladislavien' habet certa bona sua Epalia in Lawmbergen' Territorio ditionis vrarum Illustrium, is qui vereture ne propter hanc novam in Religione Christiana perturbationem in eisdem bonis aliquod detrimentum vel incommoditatem subeat. Supplicavit nobis vt sibi super ea re provideremus. Nos vero cum bona ipsa in ditione vestrarum Illustrium sita sunt, ita potissimum rebus dicti Epi prospicere posse animaduertimus, si pro eo ad Ill: vras scriberemus. Rogamus itaque illas velint dicti Territorii Lawmbergen' prefecto imperare vt talia bona dicti dni Epi a quorumuis hominum molestia deffendat, redditus Episcopales retentos illi exolui faciat, piscaturam in loco Lepssko restituat, et vniuersa bona Epalia in eodem Territorio existencia in iusticia et immunitate Ecclesiastica iuxta Priuilegium infeudacionis vrarum Illustrium contineat. Quod easdem Illtes vras pro virtute sua, et in Ecclesiam pietate facturas non dubitamus. Quas bene valere optamus. Dat.

SIgismundus Rex Polonie
Alberto Duci Prussie

Illustri Principi et domino Alberto Marchioni Brande: burgensi. in Prussia, Stetinensi, Pomeranie, Sclauorum, ac Cassuborum, etc. Duci, Rugie Principi, Nepoti nro charmo. aut eius vicesgerentibus et Prefectis. Sa: lutem et omne bonum. Retulit ad nos fidelis dile: ctus Joannes Samborzki Curialis noster. Quomodo. dum ipse seruicio nro occupatur. sub absentia eius. Rus: ticorum nonnulli ex bonis eius. que in Ducatu nostro Ma: souie habet. desertis agris et debitis obstricti. auffugientes in terras Prussie. ditionis Illtis vre receptum habent. Rogauitque nos, vt sicubi per missos eius inuenirentur. quo sibi per Prefectos Illtis vre traderentur ad eande Illtem vram pro eo scriberemus. cum autem iusta petat. Ro: gamus mandet suis. vt ei tales perfuge tradantur vestibu: antuque, et illinc aufferri permittantur. Quod facturam Illtem vram non dubitamus. Quam feliciter valere Cupimus Datum

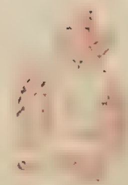
Petrus Tomiczki Eps Crac Vicecancell[s]
Mathie Lang Proconsuli Gdanensi

F[r]amate domine amice charme: Salutem. dominus Philippus Holkner legum licenciatus, reddidit nobis litteras vestras quibus officia in vos nostra cum summa animi gratitudine repetistis et commemorastis. Nos quidem probitatis et fidei vestre fama permoti, et fecimus perlibenter si quid rebus vestris commodare potuimus, et per occasionem facere non cessabimus. Quoniam vero idem licenciatus qui et vrãs et vestrorum sociorum [illegible] (vt scripsistis) negotium erat curaturus tunc huc venit cum Regia Mtas pestem fugiens Cracovia iam discesserat et cum paucissimis esse constituit, propter absentiam sue Mtis non licuit nobis eidem negotio vestro tantum prodesse, quantum fortasse in presentia sue Mtis profuissemus. Attamen dedimus in eo ipso negotio litteras tales quales ad presens tempus dari licuit, prout hoc ipsum etiam ipse dominus Philippus qui diligentissime et prudentissime rem apud nos curavit vobis coram refferet, tamen si hee eedem littere in tali negotio date minime proderint, vos quoque nobis significaveritis eas nobis non profuisse, dabimus operam vt aliqua alia via et processu rebus vris consulatur. Sed vt superius scripsimus, explicabit ista coram vberius ipse dominus Philippus, cuius res et negotia, vt ats eam nunc quoque vobis comendamus. Constat enim nobis eum de Gdanensi Reipublica non vulgariter meritum esse Valete Dat

Petrus puer, filius Mag[ci] Nicolai Tomiski Castellani
Gnesnen., Prefecti Stabuli regii: Regem excepit hac
oratione, ad Jsl[...]am, per Tomicium epm invitatum: ex
Varssevia Cracoviam proficiscentem . 1526 . 762.

Sacra R[a] M[tas] princeps invict[me]. Quantam letitiam, et
R[mo] dno patruo meo, et nobis omnibus, adventus tuus
attulit, non ego puer, sed ne Cicero quidem ipse si adesset,
exprimere posset: non solum quod illic Sol oriri videtur,
quorumque princeps suus applicat, et talis quidem princeps,
qualem alterum Sol ipse hoc seculo non videt: sed etiam
quia quicquid dominus et patruus meus; quidquid et nos
omnes sumus, tua regia benignitate et beneficentia toti sumus.
Quare non in alienis quidem, sed in tuis ipsius aedibus esto:
tuis hijs omnibus quecumque tibi a R[mo] patruo meo,
summa alacritate et consolatione exhibentur, uti, et boni
consulere velis. / Et quia Do[s] Deus, me eodem mense,
quo et filium tuum Augustum nasci voluit, supplico
M[ti] tue, ut me in numerum servorum eius ascribere,
et illius gratie commendare digneris. ut quos unius
mensis unus in lucem edidit, una etiam etas et vita
simul conduret, illum quidem ad regnum et imperium am:
plissimum: me vero ad eius servicium et fidum et idoneum.
Dabo enim operam, ut qualem nunc M[tas] tua, et R[mum]
patruum, meum et parentem meum in tuo servicio expe:
riris, talem ille me etiam posthac servitorem suum cognoscat

Dixi.

De Ludouico Vngarie et Bohemie in conflictu cum Turcis occiso.

Cricius eps fecit.

Ludouicus Vngarie et Bohemie Rex:
Patre Vladislao adhuc viuente vtriusque regni diadema puer accepit, Matrimonium cum Maria Sorore Caroli Caesaris, et Ferdinandi Regis contraxit, virtute, inge: nio, proceritate, et viribus corporis supra etatem conspi: cuus. Mortuo patre magnis Christianorum Principum pro: missis ductus, Thurcorum rabiem in se prouocauit, mul: tisque Arcibus ammissis, ad extremum Solomoni Impe: ratori, cum ingenti et instructissimo tam nauali quam terre: stri exercitu ad occupandum regnum Vngarie veni: enti, cum suis duntaxat et his quidem longe imparibus copiis sese obiecit. et fortissime pugnans cum multis Pri: mariis tam Ecclesiasticis quam Secularibus viris interiit, Anno a Christo nato M°. D. XXVI° die XXIX. Augusti, Aetatis sue anno XXIIII. Corpus eius inuentum, et in Albam Regalem deductum, illic demum a regnicolis suis cum honore debito est tumulatum die IX Nouembris

Cricius eps fecit.

Epitaphium eiusdem regis.

Si Curios Fabiosque suos, Si Roma Camillos
Effert, pro patria qui subiere necem
Iure tuos celebrare potes Vngaria Reges
Bina Jagellonie germina sancta domus
Vladislaus erat primus, Ludouicus hic alter

Pro laribus vitam qui posuere suis
Viribus imparibus sunt ambo fortiter ausi
Caesare cum Thurco conseruisse manus
Et potius duxere piis occumbere in armis
Viventes praedae quam sua regna dare
Magnanimi iuvenes placida pro pace suorum
Proque fide Sancta qui voluere mori

Instructio a Sigismundo primo rege Polonie in Vngariam: dum incertu erat regem Lodovicu periisse. data Nicolao Nipssic aulico regio

Varssevie 7bri 1526.

In primis apud Ser.mum dominum regem Vngarie Nepotem nrm charmum haec ages, referes illius Mti, quum ab exploratoribus nris didicissemus Imperatorem Thurcorum summis viribus ad regnum eius Mtis Vngarie contendere, nec tamen posthac usque huc esset nobis ab eius Mte quicque in hac re significatum, sperabamus eum rumorem et relacionem ipsorum exploratorum nrorum vanum esse, eaque spe nos usque huc in aliis arduis negociis nris quae nos in Prussia detinebant solabamur

Verum cum inper partim ex literis Mercatorum, partim ecia fama comuni accepissemus ipsum Imperatorem Thurcorum Vngariam adortum, Arcesque oppugnare, et regnum depopulari, ac eodem ipso tempore ingens vis Tartarorum in regnum nrm irrupisset, inimicorum ex condicto inter se ipsorum, ut utrumque nrm occuparent, ommissis

rebus omnibus accurrimus huc ad tam graue et insperatum incendium extinguendum, et licet Thartari maxio damno nobis illato et preda ingenti abacta discesserint more suo, tamen exploratores mei nobis significant ipsos paulo post redituros esse

Quare audientes indies magis confirmari famam de hiis que in Vngaria per Thurcos aguntur, et ipsi pariter sint in eisdem angustiis et periculo existentes nequeamus in presens illius Mti. tam subito et insperate oppressi, quicquam subsidii afferre, misimus te ad eius Mtem inuisendam et ad ea que priuatis lris et rumore ad nos perferuntur certius cognoscenda

Rogabis itaque nro nomine illius Mtem vt infracto sit animo vtque nihil pretermittat quod ad resistendum hosti et suum regnique sui Statum conseruandum oportunum videtur, ac vt quam primum et summo Pontifici et Caesaree Mti hanc suam et regni sui calamitatem et excidium declaret quorum hortatu et pollicitis hanc totam belli molem in se et regnum suum eius Mtas deriuauit, vt illi tandem summi vertices depositis suis inter se conflictacionibus et diffidiis communi omnium rei Christiane discrimini succurrere curet nos dummodo adhuc nobis spacium detur consilii capiendi nulla in parte quantum maxime poterimus, illius Mti. et nobis ipsis, non deerimus, sicuti hactenus id quicquid per nos prestari potuit, semper facere curauimus

Eadem erunt cum dominis ipsius regni Hungarie loquenda et nra eciam calamitas declaranda, hortandique meo nomine

vt iam tandem odia et inimicitias intestinas deponant, et ope-
ram omnem adhibeant, vt in tanto discrimine Regem patri-
amque suam et se ipsos salvent et conservent

Potissimum vero erit adhortandus dominus Voiewoda Trans-
silvanie, vt ille sicuti opibus facultatibus et auctoritate re-
busque gestis illic prestat, ita nunc modis omnibus adnitatur
vt in tanta regni illius calamitate, et fidem et animum suum
declaret nomenque et famam suam quam ante non vulgaribus
gestis sibi comparavit minui non sinat.

Visendus etiam per te erit dominus Baro nunctius et Legatus
Apostolicus, cui declarabis nobis esse gratissimum quod se adhuc
in regno Hungarie contineat. speramus enim quod eius consilio
ac ope summi Pontificis, nobis laborantibus, multum comodi
sit accessurum

Declarabis eciam illi qua causa te in Hungariam miserimus
et cum nos duo cum Serenissimo Nepote nostro soli tantam molem
Thurcorum et Thartarorum sustineamus opusque sit iam auctis
in immensum viribus ipsorum infidelium, et nobis labora-
tibus, omnibus Christianorum viribus ad tantum incendium
extinguendum, hortaretur ipse dominus Baro Summum Pon-
tificem, vt Christianos Principes inter se dissidentes quam
ocius vniret ac nobis oportuno subsidio adesset, alioquin
breui de re Christiana actum videbitur

Hec summatim notata tu pro tuo ingenio ita extendes et mo-
deraberis, prout res et dignitas nostra postulabit, eaque ages,
et loqueris, que tam ad consolandum regem et dominos ipsos
quam eciam illos ad defensionem excitandos oportuna et vti-

lia cognoveris que industrie tue committimus. In reliquis vero prout illa tempus afferet consilio Serm̄i domini Nepotis nostri, ac ei et rebus eius fideliter consulentium ac bene volencium insistes

Que dicenda dominis Regni Hungarie Seorsum nomine Regio

Post dictam Salutem et favorem Regium, declarandus ingēs dolor M^tis sue regie, accepto infelicissimo eventu Ser^mi domini Nepotis sui et illius regni Hungarie et q^z M^tas sua non solum in hoc gravissimo casu ipsius Ser^mi nepotis sui Regniq^z illius cui omnia bona et fausta semper non secus favit, q^z sibi ipsi et regno suo proprio sed eciam in imminenti ruina tocius Christianitatis sit anxia et sollicita

Et proinde rogandi illi domini, nomine M^tis sue regie ut in tanto incendio et precipicio regni et patrie sue non desint et domino suo si incolumis evasit, quod dominus deus concedat et sue etiam ipsorum saluti consiliis, et omnibus viribus que oportuna adhuc videntur aut fieri possunt, ut si hostis ita facile exturbari non possit, saltem ne omnia occuparet impediretur

Ubi vero ipse Ser^mus Rex ille in hoc eventu quod dominus deus avertat interiisset, cogitarentq^z primum de sufficiendo sibi tali rege qui sufficiens esset prudentia et pericia sua, nec non auxiliis aliorum Regum et Principum Christianorum ac vicinorum dominorum Regnum ipsum Hungarie tueri, et ab

hac calamitate liberare. Quia in ee et omnibus aliis nolle
Mtem suam ipsis dominis et eorum regno cum consilio et au:
xilio et fauore, quocumque modo posset vnquam deesse

Data erat hec procedens Instructio domino Nypschicz in Vn:
gariam dum adhuc non satis compertum fuit de regis Ludo:
uici occisione Varschenie

Sigismundus primus Rex Polonie.
Proceribus Vngarie.

Respectabilis ac Magce. sincere nob dilecte.
Vme. Intellientes hoc tempore Imperatorem Thurcorum
maximis copiis Regnum istud Hungarie inuasisse quo et
mem a Thartaris acerrime infestabitur, mittimus ad Sermum
Principem dominum Ludouicum Vngarie et Bohemie re:
gem Nepotem nem charmum, hunc nobilem et generosum
Nicolaum Nypschicz Aulicum nem fidelem dilectum vt
pro nra summa sollicitudine de Statu illius Mtis et regni
ipsius Vngarie et certiores reddamur de successibus istis
et eam sollicitudinem meam et dolorem quem ex hisce ru:
moribus concepimus illius Mti declaremus. Commisi:
mus eciam eidem nuncio meo et vram Pxtem inuisere
et nonnulla illi nomine meo referre, et proinde postu:
lamus ab illa vt fidem illi adhibeat et in his que retu:
lerit, ita se pro sua prudencia exhibeat, vt sui Regis
et patrie salus in tanto discrimine constituta exigere
videtur et bene valeat. Pxtas vra

SIgismundus primus Rex Polonie
Marie Regine Vngarie -

SErenissima Princeps et domina, Soror et affinis mea charissima.
Recepimus infoelicissimum nunctium prostratum esse cum Exer:
citu suo per Thurcos Serenissimum Nepotem meum dominum Lu:
douicum Vngarie et Bohemie regem, tantamque in eo Stra:
gem commissam, vt de salute illius Maiestatis non sit satis compe
tum, quo ingenti et miserabili casu accepto, nonsolum eius
Maiestatis, sed eciam vniuerse reipublice Christiane quanto dolo:
re affecti simus, facilius est Maiestati vestre existimare, quam nobis
exprimere. Ac non dubitamus eandem Maiestatem vestram
pari dolore, et animo esse afflictissimo, mittimus ad illam
visendam hunc nunctium nostrum, quam plurimum rogamus
meminisse velit sortis et vicissitudinis rerum humanarum
et quod huiusmodi quantumuis infoelix et calamitosus euentus
insolitus non sit tam summis, quam infimis mortalibus, sitque
hec alea humana in manu eius, cui resistere, aut quem
corrigere nemo potest, Sed quicquid placitum est eius
diuine Maiestati id equo animo ferre necesse est et proinde sit
eo animo Maiestas vestra, qui tantam reginam tantamque re:
gnorum eius tempestatem ac calamitatem decet, vt et
Serenissimos fratres suos ad succurrendum tante rei Christiane
ruine commone faciat, et ipsa quod reliquum istic salutis
esse videtur prospicere quam primum et exequi curet, nos:
que cum de vita Serenissimi Coniugis sui, tum eciam de rebus

omnibus, quam celerius poterit certiores facere dignetur qui vestre Maiestati et Regnis eius in omnibus quecumque oportuna fuerint, et que per nos prestari poterint consilio et auxilio nostro non deerimus. Quam vestre fortissime valeat et quantum potest, dolori et lachrimis temperet iterum rogamus

SIgismundus primus Rex Polonie Joanni de Zapola Comiti Scepusiensi palatino Transiluanie

SPectabilis et Magnifice domine affinis charissime. Non dubitantes tuam M: graui affectam esse dolore et sollicitudine in tam aduersa sorte istius regni Hungarie, ipsique etiam nos anxii existentes de impendenti nobis in commune omnibus periculo et discrimine. Mittimus ad inuisendam tuam M: hunc nuncium nostrum Nobilem et Generosum Nicolaum Nipsiz Aulicum nostrum fidelem dilectum, per quem illi nonnulla ad comunem rem et Statum horum regnorum significamus. Rogamusque M: tuam, vt et credere illi velit que referet, et se talem in hac aduersissimi temporis condicione prestet qualem et patrie salus et nostra ac omnium spes et expectatio de illa exposcit optime. Valeat tua Magnificentia

Sigismundus primus Rex Polonię Proceribus regni Vngarię.

Rndi in Chro Patres, Spectabiles et Mag.ci nobis sin:
-cere dilecti. In quantam iterum et quasi anniuersariam
calamitatem inciderit Regnum istud vrm, non sine gra:
uissimo dolore meo audimus, planeqz videmus quorsum
Status vester et gloria nominis vri vergat, Itaqz hor:
tamur vos ex corde, vt quę salutis et honoris vri sunt
dispicite, et virtutis fortitudinisqz maiorum vrorum
mementote, Nos quibus hec calamitas et successio vra
tam subito tamqz insperate audita est, quicquid in nris
etiam domesticis difficultatibus prestare poterimus neqz
Sermo Regi vestro, neqz vobis deesse curabimus foe:
liciter Valeat vrę Stes Dat

Qui in bello perierunt pugnando cum Turcis

Ladislaus Zalkanus Archiepus Strigonien, et primas Regni Vngarię
Paulus Thomori Archiepus Colocen, gnalis Capitaneus exercitus.
Franc) Perinii Epus Varadien filius Palatini defuncti
Philippus More, Episcopus Quinqueecclesien

Blasius Paxii Episcopus Jaurien
Franciscus Chabalii Epus Chanadiensis
Georgius de Palyna Doctor Epus Gesnen

Ex Episcopis ex prelio euaserunt

Zagrabien, Vacien, Nitrien, Sirmien, qui et Cancell: Episcopus Segnien

Non interfuerunt

Agriensis. et dominus Transiluanien, dns Tininensis.

Ex Secularibus perierunt

Georgius Comes Scepusien, fr Voiewode Transiluan Capitaneus generalis Collega dni Colocen

Joannes Dragffi Judex Curie. quod est secundum post Palatinatum in regno offitium

Ambrosius Sarkan Comes Zaladien, Baro.

Franciscus Orzagh. Comes et Baro

Petrus Korlathkewi Mgr Curie Regie

Andreas Threpka Magister Curie regie, Baro.

Anthonius Palogi Comes, Baro.

Gabriel Perini Comes, Baro.

Mathias Zlini Comes de Frangepanibus

Franciscus Gamtho. Baro

Sigismundus Bavffi, Baro.

Thomas Zechi Comes, Baro

Laurentius Banffi, Baro

Joannes Bathiani Cubicularius, Baro.
Simon Horwath magister Pincernarum, Baro.
Nicolaus Tharchai Capitaneus, Cubicularius
Georgius Ozloffchit Capitaneus Segmen
Joannes Paxii Comes Tolnensis
Franciscus Balassa
frater Pauli Bakitt
Franciscus Chalkii
Stephanus Harzel Castellanus Posomen

Capti

Michael Feketeff Cubicularius
Bartholomeus Mailini Cubicularius prefectus Amone

Primores ex Nobilibus cum Cubiculariis et Aulicis regiis circiter Quingenti

Secretarius Regius vnus
Equitum quot millia perierunt vix possumus adhuc conijcere debent esse ad millia quattuor
Peditum decem millia cum suis Capitaneis
Curruum circiter quinque millia
Equorum Currulium circiter Quindecim millia
Tormenta maiora bellica octoginta quinque
Minora que nos Barbatha Pragen appellamus Quigenta
Naues onerarie ducenta
Interfecta prope Strigonium rusticorum quinque millia
partim capti partim interfecti per Vngariam in diuersis locis vsque ad ducenta millia

Ex Secularibus dominis redierunt

Dominus Stephanus de Bathor Palatinus Regni Vngarie

Dominus Franciscus de Bathian Banus Croacie
Dominus Petrus Perini Comes Themosien, Baro,
dominus Andreas de Bathor Comes, Baro,
dominus Ladislaus More Magr dapiferorum Baro,
dominus Emericus Orzak Magr Cubicularorum Comes Baro
dns Joannes Bamffi Comes, Baro,
dns Petrus Erdendi
dns Joannes Tahy, Baro,
dns Caspar Rasky

Non interfuerunt prelio ex Secularibus

Joannes de Zapolia Comes Scepusien Voiewoda Transil:
Georgius de Bathor Magr Agasonum Regalium valetudinarius tamen
Michael Orzakg, Baro valetudinarius
Gaspar Schumy
Gassper Horwath Magr Dapiferorum, Baro.
Joannes Gappo Baro, relictus ad custodiam Slauonie
Ex Comitibus Croacie nullus interfuit preter Mathiam Zliny suprascriptarum quia tarde venerant
Despotus Rascie deputatus ad Custodiam Possheghe

Stephani Broderici Episcopi Sirmien' Hungari de conflictu Vngarorum cum Solimano Turcorum Imperatore ad Mohacz in quo Rex Vngarorum Ludouicus victus cum exercitu interiit: hÿstoria verissima

Operepreciū fore putaui : si bellū quod Diuus Ludouicus Hungariæ et Bohemiæ Rex : vnicū hoc seculo nostro veræ probitatis exemplū : cū Solimano potentissimo Turcorū Imperatore maiore animo ac necessitate · quā vel viribus vel euentu : proxime gessit · et in quo interiit, breuiter describerem · eo etiam consilio q̃ video esse nonnullos partim qui hæc aliter q̄ acta sunt narrent : partim qui nostros aliis aliam ob causam criminari non cessent : atq̃ hunc infœlicem pugnæ euentū : non solitis rerū humanarū casibus : sed nostrorū culpæ : falso ascribere nitantur · Miseram humanæ calamitatis sortem vtpote quæ non solum ipsa per se sit satis grauis : et ærumnosa, sed etiam q̃ omnia quæ vel fieri · vel vitari potuisse videantur · soleant calamitatem passis imputari , Idq̃ etiam quandoq̃ per ludibriū . Nos quoq̃ vt video , et Rex noster inclitus · qui caput suū non dubitauit pro Christi relligione : et pro aliis Christianis ponere de hoc tam sancto opere et bono non solū non laudamur · sed etiam lapidamur : et non saltem misericordiā aliquā tantæ nostræ miseriæ ab hiis pro quibus hæc passi sumus meremur , quibus haud scio : an aliud iure imputari possit · nisi q̃ ab eo tempore quo Christi Dei optimi Maximi ductu ex Scithia venimus : et fidem Christi professi sumus · fuimus semper scutum et clipeus omniū aliorum Christianorū : et q̃ in hoc præclaro (nostra sententia) Christianitatis obsequio · duos iam Reges · ambos eadem Jagellonia stirpe prognatos, tot præterea vtriusq̃ ordinis Principes viros , tantum nobilitatis et militiæ tantam et tam innumerabilem populi multitudinem amisimus · ipsis interim si Deo placet · bella plusquam ciuilia ac plusquā fraterna inter se gerentibus · et nunc in aliū culpam huiusmodi bellorum referentes

Potuissent dicet aliquis · multa in hoc bello melius prouideri . Nos autem dicimus · nullū adhuc fuisse · neq̃ ita potentem · neq̃ tanta

fœlicitate præditũ: vel Regem vel populũ qui non adversam etiã aliquando fortunam sit expertus. Nos posthac etiam præclare actum iri cum Christiana rep.ca putabimus, si reperiet nationem aliquam, quæ eam per quingentos amplius annos, suo sanguine, et suo privato sumptu ab externis hostibus tueatur. Sed vt omissis his licet iustissimis querelis ad rem nostram redeamus: descripsimus hæc rerum ita vt ea agi vidimus. Si Stilus videbitur sicuti est incomptior, scimus non deesse plures, et in Hungaria et in Polonia natos qui poterunt hæc si voluerint exornare. Quod si faciant, tantũ abest, vt molesto id animo simus laturi, vt eos ad id vehementer etiam hortemur, et gracias ei simus hoc nomine acturi, dum modo non recedant ab hac rei gestæ veritate. Nobis satis fuerit illis materiam tantum dedisse rudem illorum dolabris, et asciis levigandã, et expoliendam. Apposuimus hic statim in principio nomina eorũ qui tunc maiores Magistratus erant, q per hos magna ex parte acta sunt omnia. Bene vale Lector optime et boni omnia consule

In mortem Ser.mi Ludovici Regis Vngariæ Andreas Cricius Eps Plocensis

Si Curios Fabiosq suos: si Roma Camillos
    Effert, pro patria qui subiere necem:
Iure tuos celebrare potes Vngaria Reges
    Bina Iagellonię germina sancta domus.
Ladislaus erat primus, Ludovicus hic alter
    Pro Laribus vitam qui posuere tuis.
Viribus imparibus sunt ambo fortiter ausi
    Cesare cum Turco conseruisse manus.
Et potius duxere piis occumbere in armis
    Viventes prędæ quàm sua Regna dare
Magnanimi Iuvenes cæsi pro pace suorum
    Proq fide, melius non potuere mori.

Clades Mohaciensis

Regnabat eo tempore quo Hungariam Solimannus Turcarum Imperator validissimo exercitu est aggressus, qui fuit annus a Christi natiuitate sextus et vigesimus supra millesimum quingentesimum. Ludouicus eius nominis secundus, Vngariae et Bohemiae Rex, wladislai ex Anna de Candale Galla filius; qui patre in aetate pupillari ammisso, agebat eo tempore quo bellum est ei per Turcam motum primum et vigesimum annum.

Fuerat ei paucis Mensibus ante patris mortem desponsata Caroli Imperatoris et Ferdinandi Archiducis Austriae soror Maria, quam statim vt ad annos pubertatis peruenit duxit in vxorem: sorore sua natu maiore Anna eodem tempore Ferdinando in matrimonium tradita. Erat Ludouicus iuuenis procerus, forma corporis supra alios aequales egregia, naturae singulari bonitate; et praeclara indole virtutis ita insignis, vt si eum ad maturiorem aetatem peruenire contigisset, habuissemus in eo proculdubio longe optimum ac prestantissimum Principem. Ingenio erat miti admodum ac minime feroci, ad omne rectum et honestum mire flexibili, et sua etiam sponte proclini. Praeterea armorum tractandorum, equitandi, venandi, et alia huiusmodi iuuenilia ac militaria opera exercendi studiosus, verax, constans, et secreti si quod ei credidisses tenacissimus.

Erat eodem tempore Regni Comes Palatinus quem vocant: quae prima est a Rege inter Seculares dignitas, Steffanus Bathori, superioris Steffani Bathori, qui sub Mathia Rege impigre, et magna cum laude rem Transiluanam administrabat, ex fratre Andrea nepos

Transiluaniae praeerat Joannes Zapoli, comes Scepusiorum is qui paulo post Regnum est adeptus: a patre Steffano in amplissimis opibus, cum fratre Georgio relictus, tanta apud nobilitatem gracia et fauore, vt iam inde a puero, omnes eum veluti Regni successorem

si illud haerede legittimo vacuum remansisset obseruarent. et in eum vnum omnium oculi essent coniecti.

Maiori Valachiae, quam Moldauiam, Stefanus; Minori, quam Transalpinam vocant, Radulf. Voiuodae, imperabant. vterque Regi Hungariae subiectus

Banus Dalmatiae, Croatiae, et Slauoniae: nam hae tres prouinciae ab vno Magistratu regebantur. quem nos maritimum etiam praefectum dicimus. erat Franciscus Bathiani. obsequiis familiaribus iuuenis olim Regi adhuc puero conciliatus.

Arcem Themesiensem et eas Regni partes quas inferiores vocamus Petrus Perinni tuebatur, et is Coronam etiam Regni post mortem patris Emerici Perennii apud eum relictam, cum eo quem diximus Joanne Zapoli comite Scepusiensi seruabat

Sirmio et ei Regni parti quae inter Sauum et Drauum per ripam Danubii iacet. Paulus Thomori Archiepus Colocensis praeerat. ex ordine eorum quos fratres minores de obseruan.a vocamus. vir strennuus et qui antequam eam religionem intrasset. plurima exhibuerat. nec modica suae virtutis argumenta. cum hoste sepius congressus. vacante postea Archiepiscopatu Colocensi. cum ea loca amisso paulo ante Belgrado non minus defensore quam sacrorum ministro indigere viderentur, et postulatum fuisset in publico Regni conuentu ab omnibus. vt Paulus e religione. si exire abnueret. etiam vi et authoritate Pontificis Romani extractus. illi Ecclesiae illisque locis ab hoste defendendis praeficeretur. diu multumque ac vere. non simulate reluctatum. tandem voluntati Regiae ac Regni parere coegerunt. In qua praefectura, confessione omnium. perperam etiam de eo indicantium (vt nulla excellens virtus sine inuidia est) ita se gessit. vt nichil penitus praetermiserit non solum quod ad strennuum militem et Imperatorem. sed etiam quod ad virum religiosum. et bonum Archiepiscopum pertineret. nichil de priore vitae austeritate. neque in cultu corporis. neque in vlla alia re remittens aut immutans.

Comes Christophorus de Frangepanibus ante Menses aliquot ab obsequiis Ferdinandi Archiducis. magnis promissis ad Regni obsequia

accersitus: cum postea loco beneficii quod expectabat, iniuria non mediocri affectus fuisset, illuc unde venerat ad Ferdinandum redierat.

CAncellarii munere fungebatur Stephanus Brodericus, in ea parte Pannoniæ superioris natus, quæ nunc peculiariter Slauonia nominatur, ad eum Magistratum ex legatione Romana, quam tunc obibat, paucis ante Mensibus accersitus, maiore ad benegerendum animo quam facultate.

Thesaurarii Magistratus erat penes Alexium Thursonem hominem ut opinio multorum de eo erat prædivitem, et eo Magistratu aliquoties antea diligenter functum.

Joannes Burnemissa Lozoniensis et Budensis arcis præfectum agebat non parvæ apud Regem, quem ab incunabilis educaverat in Rege in hanc, vel in illam voluntatem movendo autoritatis: apud alios fere omnes magnæ venerationis cum ob senium, tum propter immotæ cuiusdam severitatis et bonitatis, ac illibatæ in Regem fidei opinionem.

Hii fere quos diximus, erant tunc publici Magistratus, cæteri Prælati et Barones, suis quisque privatis rebus operam dabant preter Ladislaum Salcanum Archiepiscopum Strigoniensem Regni Primatem, et supremum Cancellarium, qui licet paucis ante Mensibus, vel quia aliter facere non poterat, vel quietioris vitæ studio, sigillum Regium quod Secretum vocant in manus Regias tradiderat quod Stefano Broderico fuit datum. penes hunc tamen adhuc magna pars authoritatis residebat, res huius etiam nutu pro magna parte regebantur, cui ob dignitatem, ætatem et prudentiam, rerum quas longo tempore administraverat agendarum peritiam, Rex adhuc inter omnes plurimum tribuere videbatur, presertim ubi de summa rerum agebatur.

Et is fere erat status rerum in Hungaria, quando Regi Lodovico nunciatum est Solimannum pace cum omnibus finitimis in annos plures firmata, arma infesta contra se, terra aquisque movere, cum ad id faciendum magnam prebebat oportunitatem Belgradum et Sabatia paucis ante annis in potestatem redacta: Zalonkemen, et omnibus

aliis oppidis citra Sauu eodem tempore dirutis vsq ad Varadinu Petri quem totum tractu, nos durante adhuc antiquo vocabulo Sirmiu appellam9. Quae res talem hosti aditu in Hungariam patefecerat, vt quoties Sauu transire, et in Hungariam irrumpere vellet aegre posset ab eo prohiberi.

Praeerat tunc ei Pannoniae inferioris parti, quod superius dictu est, Paulus Thomori, qui vbi exploratu habuit Turcae in Vngariam aduentu, non contentus id per litteras et nuncios saepe antea Regi significasse, conscensis raptim leuibus curribus, quos nos a loco Coczii appellamus xx.a Marcii ad Regem tunc Vissegradi agentem repente aduolat: aduentu et apparatu hostis, ac pericula quae Regno immineant edocet suarum ad hostem reprimendu viriu imbecillitatem, celeritate opus esse: Arcendum hostem Sawi apud Belgradu transitu, et rem si in tempore prouideatur, tametsi difficilem, non tamen esse prorsus factu impossibilem: ad id, si necessaria sibi dentur, suam operam pollicetur.

Rex his rebus motus et q aduentus Thurci ex pluribus etiam locis vehementer confirmabatur, ex eoru qui tunc secum erant consilio conuentu pub.cum indicit ad diem diuo Georgio martiri, quae proxima erat sacram. Ad quam cum frequentes omnes omniu Prouinciaru ordines conuenissent, decernuntur ibi ea, quae ad Regni defensionem pertinere videbantur. Illud imprimis, vt ad diem Virgini matri ab Elisabet visitatae dicatum, quae in secundu Mensis Julii diem cadere solet omnes Regni Proceres, tam Ecclesiastici qua seculares, et tota nobilitas viritim, cum certa rusticoru parte Tholnam armati conueniant: hosti inde, cum Rege obuiam ituri. Rex interim ad bellu necessaria paret, Principes Christianos maxime vicinos per Oratores communis periculi admoneat. Bohemos item Morauos, Slesitas, tam nunciis quam litteris vrgeat ad auxilia debita, et alias sibi ad hanc rem promissa praestanda, neq ommittat Pontificem Romanu vrgere, quantu maxime possit, ad eam pecunia, quam in Hungaria ad militem conducendu Pontifex habebat adaugendam. Nam de Rege Poloniae Sigismundo primo patruo Regis alia

prorsus ratio esse videbatur, q[uia] is fœdus cum Thurca paulo ante
pepigerat, extremum excidium a suis Regnis, quando aliter inter tot
Christianorum Principum dissidia non posset, vel hoc pacto auertere co:
natus, neq[ue] videbatur Princeps integerrimus, et fidei obseruantissimus
contra confœderatum Principem, auxilia ulla præstiturus.
Eadem de Venetis ratio erat.

Permittitur præterea in eodem Conuentu Regi, ut si ob ærarii pub[li]ci
penuriam, quod mala administratione eorum qui Reip[ublicae] præfuerant
penitus exhaustum erat: Videretur ei Thesauri Ecclesiastici pars
aliqua attingenda, id ei facere liceret. Quod ut fieri sine noxa ali:
qua posset, Romanus etiam Pontifex suo iam diplomate indulse:
rat. Designantur postremo præter illos quos domi habebamus duo
bello huic gerendo duces, Comes Christophorus, quem ad Ferdinan:
dum rediisse superius diximus, et Comes Nicolaus de Tolijom

Cum hæc et plura alia in hunc modum essent in Conuentu illo generali
constituta. Rex omnibus rebus rite constitutis Conuentum dimittit:
ipse quæ statuta in Conuentu erant, qua maxima potest diligentia exe:
quitur. Primum omnium scribit de his periculis ad omnes Principes Chri:
stianos, omnium auxilia implorat, maxime Cesaris Caroli, et Regis
Gallorum Francisci, pauloante ex captiuo in libertatem restituti, utrumq[ue]
summis precibus obtestatur, ne se in tanto discrimine deserant.
Regi Gallorum et illud in memoriam reducit, quid sibi in oppido Piezitg:
tone captiuus per Oratorem suum, de defendenda Hungaria, et de fe:
rendis, si Deus eum pristinæ libertati restituisset suppetiis promiserit.
Nunc esse tempus ut promissa huiusmodi persoluantur, quando et ei
facta esset diuino munere eorum adimplendorum potestas, et sibi extre:
ma immineret eorundem reposcendorum necessitas
Mittit præterea Oratorem expeditum, ad alium sororium suum Principem
Ferdinandum, ac ad alios Imperii Principes, qui tum Spiræ Conuentum
Imperialem agebant. Mittit in Bohemiam, Moraviam, Slesiam:

Agit cum Joanne Antonio Barone Burgi, qui tunc Pontificis nomine apud Regem Oratorem agebat, vt instet apud Pontificem pro maiori pecunia ad tantum onus belli sustinendum suppeditanda: Perficit argenti dimidium ex Ecclesiis recipiendum Ladislaum Macedonium paulo ante ex Episcopo Sirmiensi. Praepositum quinque Ecclesiensem in graciam Cancellarii Larii factum cum pluribus aliis. Nicolaum vero Gerendi, argento huic vel in moneta cudendo, vel ex assensu Oratoris Pontificii, ad hos tantum solos belli vsus militibus distribuendo. Exigitur preterea per Thesaurarium pecunia ab Abbatibus, Praepositis, Capitulis, a ciuitatibus, quas appellamus liberas, a Saxonibus Transiluanis, a Judeis, conquiritur vndique neruus belli, ita vt intra paucissimos dies collecta sit in hunc modum non parua vis pecuniarum, in eosdem quos diximus belli vsus distributa. Veniunt interim assidue, modo litterae, modo nunctii, ab Archiepiscopo Colocensi, a Waiwoda Transiluano, ab aliis, Turcam iam Belgrado appropinquare, et aliquam copiarum partem quae premissa erat iam Sauum transire, quae res acriores addidit et Regi, et hiis qui apud Regem erant stimulos, rerum omnium approperandarum: et ante omnia hostis quando iam Saui transitu arceri non posset, a Drawi transitu prohibendi.

Verum hic locus postulare videtur, cum sit saepe tam Saui, quam aliorum fluminum et locorum mentio facienda, vt situm vniuersae Vngariae, et maxime eorum locorum, per quae hostis contra nos venit, per quae nos illi obuiam processimus, vbi prelium commissum sit breuiter explicemus.

Hungariam igitur totam, quam nunc vel ab Hunnis vel ab Hungaris populis ex Scithia certe profectis, qui eam incolunt, ita appellari constat: Danubius omnium quos Europa habet fluuiorum maximus in monte ortus ex Germania defluens, mediam interfluit, atque in duas partes scindit, in citeriorem et vlteriorem (nam nunc ita loquimur ac si Budae, quae Regni sedes est essemus) citerior ea est, vbi olim Pannoniae fuerunt, haec ab vlteriore Hungaria Danubio, ab Austria et Norico, radicibus Cetii sic olim dicti montis, a Slauonia Drawo

a Bossna et Rascia Sawo fluminibus terminatur. Nam in locis Danubio propinquis, et ad Belgradu spectantibus, ad Sawi usque fluminis ostia cum Danubio excurrit. Walko, Pozegam, Sirmiu, tres insignes prouincias, quas nos Comitatus vocamus a Slawonia diuellens.
Huius citerioris Hungariae caput est, ea quam paulo ante nominauimus Buda Regni sedes. Nobiliora in ea oppida alba regalis, coronatione et sepultura Regum insignis: Streigoniu Metropolitana, Quinque ecclesiae Episcopalis sedes. Preterea Soproniu, Jaurinu: et Sabaria diui Martini: et Streidon diui Hieronimi patria. Flumina in ea nulla nobilia preter Danubiu, et Drauu quos superius diximus. Lacus habet duos nobilissimos Balaton et Fertew: alterum circiter tredecem milliariu in longitudinem protensu: alteru non ita longu: sed Balatone longe latiorem. Huic citeriori Hungariae ubi Drauu transieris annexa Slauonia est, pars olim Pannoniae superioris, inter Drauu, et Sauu posita: sed Sauu etiam longe transgressa: et usque ad flumen Una, hoc enim illi nunc est nomen protensa. Ibi Croacia incipit: postqua Dalmatia sequitur, per oram Adriatici maris: quae partim Veneto, partim Thurco paret, minima eius particula est Regi Hungariae subiecta. Loca Mediteranea Bossnenses tenent et Rasciani, qui olim Mesi superiores fuerunt. Slauoniae caput Zagrabia est. Croatiae nunc Bihigu est: antea Tininiu erat: Dalmatiae in ea parte ubi Hungaro paret Segnia. Bossnae Jayc3a, Rasciae siue Seruiae Belgradu. Et in hunc modu se Vngaria citerior: et ea quae inter Danubiu, et sinum Adriae sunt habent.

Vltra Danubiana Vngaria montibus Carpatiis, supra Posoniu incipientibus, et longissimo flexu ad litus Euxini maris porrectis a Morauia Slesia: Polonia, et a Russia distinguitur, usque ad eum locu, ubi regio est, quam Maromarussiam vocamus. Ibi eam alii montes, et silue ab eo loco Seuerinu versus tendentes a Transsiluania, et Valachia transalpina separant. Hanc ulteriorem Vngaria Tibiscus fluuius omniu quos Septemtrio habet fluuioru, quantu adhuc intelligere

licuit piscosissimus in montibus Maromarussiis ortus mediã interfluit, preter alia minora duo nauigabilia flumina in se recipiens Zamossum et Marissum vtrumq; ex Transsiluania defluentem.

Hæc Vngaria vlterior, hæc habet oppida nobiliora ad Septemtrionem Posonium, Thernauiam, Trincinium, et ibidem fluuium vagum, prope Comarom in Danubium influentem: Nitriam, et inibi Bistriciam, cum aliquot Montanis oppidis, et auri, argenti, cupri fodinis. Item Vaciam, Pestum Budæ oppositum, Agriam Cassoniam, et aliquot Scepusii oppida non ignobilia. Ad meridiem vero Colociam, Baciam, Zegedinum, vltra Tibiscum Varadinum, Debrecenium, Riuulum Demarum cum fodinis auri et argenti. Canadinum et nobilissimam Arcis Themesiensis Præfecturam, quæ tertium inter Regni Præfecturas locum obtinet,

Seuerinum vbi pontis olim a Traiano Imperatore extructi vestigia etiam nunc apparent, et alia, quæ breuitas historica nunc prolixius vetat enumerare

Tibiscus ipse citra Titelium non procul a varadino Petri in citeriore eius fluminis ripa sito Danubium influit.

Vltra eos montes quos a Carpatiis ad Seuerinum protendi diximus, Transiluania est, Daciæ olim pars. Eius caput alba Julia vel a Julio Cæsare vel a Gÿula potius quodam Hunnorum Principe ita dicta, oppida complura nobilissima, in quibus Cibinium: Brassohouia, Colosium, Bistricia, et plura alia a Germanis, quos nos Saxones appellamus condita et habitata. In ea sunt Siculi, genus ferox, et bellicosa, inter quos nullus neq; nobilis neq; rusticus omnes eodem jure censentur Heluetiorum instar.

Transiluania ipsa rerum omnium est feracissima, precipue auri, argenti, et aliorum metallorum ad hæc Salis montani, equos generat nobilissimos, vino abundat: sed non æque excellenti vt Vngaria, vel Slauonia,

Transiluaniam duæ cingunt Valachiæ Transalpina, et Moldauia, illa Danubio, hæc mari Euxino admota, vtraq; cum Transiluania, eam Europæ nunc occupat partem, quæ olim Datia erat. Sic totus iste tractus transDanubialis, qui non solum Vngariam vlteriorem, sed Transsiluaniam quoq; cum vtraq; Valachia continet

Danubio montibus Carpatiis, mari Euxino, et rursus eodem Danubio ex omni parte includitur.

Et haec de generali Hungariae situ. Nunc restat de his locis dicere pauca aliquanto particularius, in quae tota huius belli vis incubuit.

Infra Budam per rippam Danubii descendentibus, preter quosdam ignobiliores pagos et vicos, Pacoss, post Tholna est, sedecim milliariis nostris Hungaricis a Buda remota, inde Batha, sub Batha Mohacz ad ripam Danubii situm. Mohacz ad dextram in locis mediterraneis quinque Ecclesias habet civitatem ante hanc cladem, ut in Hungaria satis insignem, quatuor milliariis vel paulo amplius a Danubio, tribus a Drauo remotam. Drauum versus Soclosium, ultra Drauum Valpo arces nobiles habentem. A Mohacz porro usque ad Drauum fluvium quattuor vel paulo amplius milliaria sunt. Supra eum autem locum ubi Drauus Danubio miscetur, in ulteriori rippa est opidum Ezeek et ibidem vestigia magnae alicuius, tempore quo Romani Pannonias obtinebant, urbis Coloniae fortasse Romanorum, ab ostio Draui non nisi duobus milliaribus remotae. In eo loco ubi Ezeek est, Drauus in angustum coarctatus, ponti faciendo est aptissimus. Quod sequuti nostri tempore quo Belgradum amissum est, pontem ibi per quem Exercitus traduceretur extruxerant. Post Ezeek Erdewd est Arx Praepositurae Thiteliensis, locus undique silvis cinctus, et qui parvo labore natura adiuvante munitissimus effici posset. Post Berch Walco, Zato, et e regione eius Bacia quam diximus altera Hungariae Metropolis, in loco campestri sita, ut sunt omnia alia ulteriora quae inter Tibiscum et Danubium iacent, campestria et plana, atque ob id pecori et armentis alendis imprimis utilia. A Zatha per eandem rippam est Wilak opidum cum Nobilissima arce. Atque ibi primum aperitur beata illa et fertilissima regio Sirmiensis non vini solum toto Septemtrione laudatissimi, sed etiam rerum omnium quae ad usum humanum pertinent ferax: tot olim Imperatoribus, atque etiam quod Annales Romani habent, unius ad Pontificatum Romanum evecti, mater et alumna oppido olim eiusdem nominis insignis: cuius etiamnunc vestigia extare

dicuntur. Mira ibi locorum est amaenitas, mira Soli faecunditas, incredibilis aeris temperies, quod propterea etiam esse constat, quae ea regio non est a littore Adriatico, nisi triduum, aut ad summum quadriduum itinere remota. Prima in Sirmiis ab Wilak recedentibus occurit Banmonostra Sedes Episcopatus Sirmiensis, ac antequam ad Varadinum Petri pervenneris Camancz nobile oppidum, infra illud est Varadinum Petri oppidum cum Arce Ecclesiae Colocensi subiectum, quem locum ammisso Belgrado pro Belgrado muniueramus. Postea est Zalonkemen, et alia non magni nominis oppida superiori Belgradensi clade per Thurcas diruta. Inde in eo angulo, vbi Sauus Danubium influit Arx Zemlin: inter hanc arcem et Belgradum ostia Sawi: et in altero confluentis angulo Belgradum illud, tot nobilissimis cum hoste Thurca commissis praeliis insigne, a cuius iam pene captae oppugnatione Joannes huniadi Mathiae Regis pater Vngariae gubernator, cum fratre Joanne Capistrano Amrathen olim Thurcarum Imperatorem, summa cum nominis nostri gloria repulit. Hanc Arcem nos Nanderalbam vocamus, Aliqui Albam Graecam dicunt: antiqui Thaurinum appellarunt. Sita est, qua Hungariam spectat in ruppe praecipiti oppidum habens sub se eiusdem nominis: hinc Sauum vbi Danubio miscetur, illinc Danubium praeterfluentem despiciens

Et in hunc modum se habet Vngariae, et eorum locorum vbi tantam cladem accepimus situs. Nam ad dotes Hungariae, quibus supra omnes Europae prouincias, si verum dicere licet, abundat referendas, peculiari volumine esset opus. Nos situm eius vt magis esset conspicuus, in sequenti charta oculis legentium subiicere volumus, qui talis est.

Rex igitur ut ad institutum redeamus ubi accepit Thurcorum copias iam Sauum transire, veritus, ne illo superato, e vestigio ad rippas Drani, et ad oppidum quod diximus Czeck ante se occupandum festinaret ad eum locum presidio retinendum animum adiecit, quae res demandata est Comiti Palatino Regni, qui tunc non procul a Drauo in Arce fraterna erat, qui licet male pedibus affectus, id tamen curandum impigre suscepit. Caeterum illis quibus mandatum erat, ut eodem vel irent, vel copias suas mitterent, mandata Regia segnius quam par erat obeuntibus, Palatinus frustra id quod aggressus erat facere conatus: Budam ad Regem venit, ubi accusata eorum qui sibi adesse noluerant negligentia, Postea apud Regem remansit regiae exhinc contra hostem profectionis comes.

Sub idem fere tempus, Rex factus est certior per secretum nuncium a quodam, cui hostis consilia ac rerum eius status erat exploratus: nichil esse consultius, quam si Woiwoda Transiluanus cum Transalpino: Nam et huius fides Regi in hac parte explorata esse videbatur: vel a tergo aggrederentur hostem nichil tale cogitantem: vel illo recta contra Regem tendente, ipsi iunctis viribus Traciam omni presidio nudatam inuaderent. Ita enim fore ut hostis, vel opprimeretur in medio: vel certe ab incepto desistere, atque ad sua defendenda redire cogeretur. Fuit id consilium primo suspectum ob nonnullas causas, quas longum esset commemorare: deinde ubi cum Archiepiscopo Strigoniensi res fuit communicata, illo consilium approbante, preceptum est Woywode Transiluano, per Vrbanum Bathiani, qui tum forte in Moldaviam mittebatur, ut re plenius cognita id faceret quod magis e republica esse arbitraretur, et si id putaret utilius, vires suas et Transiluanorum cum Woiewoda Transalpino, ad illa loca converteret. Quae res pro magna parte in causa esse potuit, ne Woyeuoda ipse Transiluanus ad tempus prelii adesse potuerit.

Jam dum haec agebantur, non aderat solum sed et praeterierat tempus Conventui Tholnensi designatum, et nemo adhuc ad eum locum venisse audiebatur, videbanturque omnes solum Regem inspicere: neque prius Tholnam venturi, nisi Regem ibi esse intellexissent.

Invalescebant interim indies magis ac magis rumores de Thurco ulteriori progressu, donec auditum est eum Sawo transito aliquot Castellis obviis dirutis, Varadinum Petri obsidere, et eam arcem, nam opidum parum munimenti habebat, acerrime terra et aquis oppugnari. tum denique Rex, licet neque ex Bohemia, neque aliunde quisquam adhuc advenerat: et paucas admodum copias apud se haberet: ne quid tamen in tanto Regni periculo obmisisse videretur: quod a se fieri posset vigesima quarta Julii Buda egreditur, penes Danubii ripam Tholnam versus paulatim iturus sperans interim alios quoque ad se venturos.

Paulo ante hunc Regis ex Buda egressum, missus fuerat Steffanus Bathor de Somlio ad Weiewodam Transiluanensem, qui eum iuberet, reiectis omnibus aliis consiliis, hostis adventu ita iam exigente cum omnibus copiis Transiluanis ad Regem properare.

Habuit tunc Rex cum Buda egrederetur cum hiis qui Mariae Reginae, et Archiepiscopi Strigoniensis erant equitum ac peditum ad tria millia.

Eo die quo Buda egressi sumus, ad Suburbanum Ambrosii Sarkani pervenimus duobus milliariis a Buda distans, Erd loco est nomen: ibi Rex equum amisit, quem habebat omnium char.^mum ac praestant.^mum repentino morbo absumptum, ex quo incredibili est dolore affectus multi id pro infausto omine habuere. Ubi cum aliquot diebus Rex fuisset commoratus, neque quisquam ad eum venisset, cum hiisdem copiolis cum quibus illo venerat, ulterius ad vicinum pagum Ercsi vocatum procedit, ibi etiam multis diebus inutiliter consumptis: et solo Andrea Bathori ex primoribus cum non contemnendis copiis ad eum veniente per ripam Danubii ad Penthelen est itum: locum et ipsum sicut de Ezeek diximus, vetustae alicuius Romanorum Coloniae vestigia servantem: ubi nobis a Woyeuoda Transiluano

Georgius Bassi cum Mandatis presto fuit. Summa mandatorum haec erat: Voyeuodam valde ancipitem esse quid nam agere debeat, ob tantam qui ad eum missi illis diebus fuerant nunciorum varietatem venisse ad se primum aliquot litteras Regias, deinde frequentes nuncios, in quibus Casparum etiam Horvatt de Wingrad regie dapis in mensam apponende prefectum, quibus ad Regem venire iuberetur. Venisse postea Vrbanum Bathiani, qui consilia quedam de hoste a tergo cum Voyeuoda Transalpino aggrediendo ad se detulerit. Venisse postremo Steffanum Batori de Somlio, qui rursus priora illa mandata repetiuerit, non reuocatis aperte hiis que per Vrbanum Bathiani fuerant nunciata: atque ita prorsus se incertum, quid inter tot consiliorum mutationes agere: vel quod nam horum mandatorum exequi debeat: ad omnia se quecunque Regia Mtas iubeat esse paratum: Sibi tamen videri illud consilium longe esse salutarius quo ad Regem venire iuberetur: serum esse iam, illud aliud de Thurca a tergo inuadendo, et vt valde periculosum, ita iam factu etiam longe quam antea difficilius, etiam si maxime conducat. Jam enim Transalpinum cum quo id facere iuberetur, coactum esse mittere in Castra Cesaris Turcarum pro obside filium quem vnicum haberet.

Hiis a Georgio Bassi cognitis. Rex inde ad Feldwar ita oppidum in eadem ripa Danubii situm appellamus, eodem quo Bassi mandata domini sui exposuerat mane profectus. Georgio ibi in Senatum vocato mandat vt dies et noctes quantum maxime possit ad Voi dam festinet: placere Regi Woieuode consilium, et ita nunc hoste limites Regni ingresso, et contra se properante ex vsu esse. Jtaque rebus omnibus et consiliis aliis posthabitis Voyewoda cum omnibus tam Transiluanorum copiis quam aliis, quos per viam ad Regis castra veniens vbique offenderit, ad Regem festinet: omnes quoscunque possit in Castra Regia trahat, non nobiles solum ac militares, sed etiam agricolas. Dantur littere ad Transiluanos: dantur ad Episcopum illius Prouincie Joannem Goszten Regnique Cancellarium: dantur ad Voieuodam ipsum. Georgio

id ex voluntate vt dicebat domini sui suadente litteris : quas ille
aliis ad eos facilius mouendos ostendere posset, solito acrius scriptae
et in quibus sub poena infidelitatis ei mandabatur, vt ad Regem dies
et noctes festinaret. Mittitur cum Georgio Bassi, vt res celerius et fa:
cilius confici posset, Joannes Statilius acris et prompti ingenii vir
ac non mediocris litteraturae, Petri Berislai Episcopi olim Vespri:
mien. et Bani maritimi, viri pacis et belli artibus clari ex sorore
nepos. Hii nondum a Rege discesserant, et ecce infaustus nuncius
Varadinum Petri per plures dies a nostris viriliter defensum, omnibus
fere defensoribus interemptis, muro quo peruetusto, et ideo non sa:
tis valido arx erat circumdata, crebris tormentorum ictibus in
terram deiecto, in hostium potestatem venisse, atque eos inde terra
et aquis ad alias propinquas Arces maxime ad Wilak oppu:
gnandum properare. Rex hoc nuncio consternatus, tanto magis
properare iubet, eos quos ad Woiuodam mittebat. Scribuntur praeterea
litterae ad omnes partes: mittuntur nuncii ad Georgium Comitem Scepusien.
qui non longe ab Alba regali, cum quinque hominum millibus esse di:
cebatur: ad Franciscum Bathiani Banum Croaciae: ad Comitem Christo:
phorum, quem iam fama erat a Ferdinando digressum in Croatiam ad
patrem peruenisse: vt acceptis inde armis equis, et domestico milite
ad Regem instructior veniret. Ad haec Ladislaus Macedo Budam
ad Reginam celeri cursu ire iubetur. Petitur Regina vt fratrem suum
Ferdinandum, et in eius absentia praesides Austriae pro subsidiis antea pe:
titis, Regi quamprimum submittendis vrgeat, et maxime pro tormentis
bellicis, quibus hostem instructissimum audiebamus, nos non valde abun:
dabamus: Deinde vt Regina vrgeat Bohemos quoque et illas copias
Bohemicas pro quibus nomine et aere suo conducendis primate
Megericie pecuniam dederat, vrgetur per litteras Tho:
mas Nadasdinus, qui ad Ferdinandum missus fuerat, vt instet apud eum
narratis ei Regni ac Regis periculis, et praecipue Varadini Petri amis:
sione, ne Princeps Regi duplici cognatione, et periculorum etiam socie:
tate coniunctus Regem in tanta necessitate deserat, idem agere iubetur

Nadasdinus apud alios Imperii Principes qui tunc ut superius dictum est Spire Conventum Imperialem habebant

Inter haec Paulus Thomori adhuc ante Varadinum expugnatum, cum duo equitum millia, quae sola tunc cum eo erant, summae temeritatis esse iudicat tantae hostium multitudini opponere, relictis in presidio Arcis mille circiter peditibus, et paucis equitibus, quos in Arce ab hoste defendenda periisse diximus, in alteram Danubii ripam transgressus fuerat. ubi quantum poterat hostis celeritatem retentabat, tam terra, quàm aquis. habebat enim et super Danubio copias navales eorum quos nos Nasadistas appellamus, non parvas: hosti tamen longe impares.

Rex vero expugnatione Varadini Petri audita, per ripam Danubii ex eo loco quem supra diximus ad Pakess, ibi biduum commoratus, et erat dies Transfigurato salvatori Sacra. Tholnam pervenit. aucto iam aliquantulum Exercitu, ut cum in Tholnam intraret, habuerit ad quatuor vel paulo amplius equitum millia. Tholnam intranti Regi prodiit obviam, cum hiis qui pauci iam Tholnam convenerant, Comes Palatinus, qui adhuc ex secundis Castris quae nos in Ercii diximus habuisse Tholnam fuerat premissus. Rege Tholnae existente, convenerunt ex omnibus fere tam citerioris quam ulterioris Hungariae provinciis, quas nos Comitatus appellamus, frequentes.
Supervenit et comes Georgius Scepusiensis, cum trecentis vel paulo amplius equitibus, gravis et levis armaturae, ac mille circiter ducentis peditibus. Affuit et Annibal Cartaginensis Ciprius, cum mille trecentis peditibus Pontificis pecuniis conductis. Venerunt et aliae pedestres Pontificis copiae, quae omnes in unam summam collectae, efficiebant quattuor millia peditum, armis et robore militum eleganter instructi. Atque ex hoc numero ductore Gnoienski Polono egregio castrorum metatore, et ad hoc ipsum precipue conducto. Poloni mille et quingenti, qui robus omnibus quibus hoc militum

genus commendari solet. alios peditatus longe antecibant. venerunt per hoc ipsum tempus et nonnulli ex Episcopis Paulus Vardaÿ Agriensis. Franciscus Perini Varadiensis. et plures alii tam Episcopi quam seculares.

Cum Tholne essemus consultatum est diligenter frequentissimo Senatu quottidie fere de rebus Regni. de vlteriori Regis progressu. ac rursus de retinendo transitu Drawi. quando iam et de Sawo. et de Varadino Petri actum esset: et Turca expugnatis iam omnibus penes Danubium Castellis, et Arce etiam Wilak in potestatem accepta, ad Ezeck aduentare diceretur. Designatur itaque rursus qui vadat ad Drawi transitum ante hostem occupandum idem comes Palatinus qui prius. Adduntur plures ex optimatibus qui eum sequantur cum copiis, quorum aliqui dum Mandatum Regium exequi recusarent, dum Priuilegia sua et morem Baronum sub regiis tantum signis militandi iactant, ea quoque res, Drawi scilicet defensio fuit praetermissa: Palatino tametsi eadem qua prius corporis valetudine impedito, nullum tamen laborem recusante. quem cum ad Mohacium progressum, caeteri qui mittebantur sequi recusarent, priuilegia sua vt diximus allegantes.

Rex in frequenti Senatu. vbi de hoc agebatur. subito in iram versus: video inquit ego. vnumquemque capite meo (verba enim Regis sicuti fuerunt ita ponemus) excusationem et salutem capiti suo quaerere. ego personam et caput meum ideo in haec pericula adduxi, vt illud pro huius regni. et pro vestra salute. omni fortunę discrimini obiicerem. Ne quis igitur sit qui possit excusationem aliquam suę ignauię, meo capite praetendere. neue possit aliquid michi imputari: Ibo ego Deo optimo Maximo bene iuuante cras vobiscum in persona. eo quo alii sine me ire nolunt. His dictis applausu multorum. admiratione vero omnium qui aderant subsequuta, signum in sequentem diem proficiscendi canere iubet: quibusdam qui non ignorabant quid inde periculi sequi posset, frustra profectionem huiusmodi dissuadentibus.

Ex Tholna igitur sequenti die profecti. pridie eius diei qui erat

Assumpte virgini matri dicatus Zekzardw: inde binis Castris Batham peruenimus, fuerant prius missi inualescente in horas hostis appropinquatione qui Exercitw per Pagos ac vicos huc illuc dispersum, in vnum cogerent. et Batham compellerent: fuit missus Episcopus Bossnensis Georgius de Palyna vir iuris scientia et vitae integritate clarus qui Paulum Thomori eodem venire iuberet.

Cum itaque Battam omnes conuenissent, et tempus exigere videretur id quod et ad eam diem videbatur, non sine graui detrimento et incommodo dilatw Imperatorem aliquem Exercitui praeficere: Rex animis et suffragiis omniw, prius a singulis secreto exploratis, cum multo maioris partis vota in Monachw inclinare videret, eum cum Comite Scepusiensi Georgio fratre Voiuode totius Exercitus Imperatorem declarat, non omnibus eam ducum, praesertim Monachi declarationem approbantibus, quibusdam etiam sat grauate id ferentibus. quos tamen omnes postea vidimus dicto Ducw obsequentissimos fuisse. Verum Thomori, cum Regis voluntatem eam circa se esse videret, vt curam ducendi exercitus omnino susciperet. Diu est multumque reluctatus: nunc regularem professionem, nunc imperitiam, ac viriw suarw tanto oneri ferendo imparitatem causatus, habere dicebat Regiam Mtem multos claros viros ex ordine patricio seculares. quibus hoc muneris longe magis conueniret. nominabat Comitem Palatinw praesentem, et Waiwoda Transiluaniae absentem: vtrumque in magnis expeditionibus versatum, et ducendi Exercitus, aliis omnibus, quos Hungaria haberet peritiorem. Ad haec Comitem Georgiw, Petrum Perinni, licet iuuenes non carentes tamen et ingenio et ministris longe se bello gerendo aptioribus: se tanto oneri, omnino imparem: vt qui tale bellum quale tunc suae M.ti instaret, ne oculis quidem vnquam vidisset, neque id onus vllo pacto subiturw, etiam si Rex caput ei amputare iuberet. Hiis et aliis eiusmodi, tam publice quam in secretis regis colloquiis frustra saepe commemoratis. Rex nihilo secius eum Ducem belli declarat. Addit ei quod diximus

Georgiu Comitem Scepusiensem Weiwodae fratrem qui et ipse diu est eam provinciam pertinacissime deprecatus. tandem ea lege consensit, ut ei nemo alius nisi frater Paulus (ita enim dicebat) collega daretur. utque ubi frater Woiewoda Transiluanensis advenisset liberum esset ei statim ab hoc munere se se abdicare. quod facile fuit concessum quod (quod) longe iam antea fuerat decretum, ut cum Paulo Thomori, et Comite Christophoro Woy.da dux huic bello gerendo praeficeretur. Nam Comes Nicolaus Soliom valetudinem adversam excusauerat

His ita peractis Duces ad locum Castris prope oppidu Mohacz capiendu proficiscuntur. Erat id oppidu Episcopatus quinque Ecclesiensis inter Batham et ostia Drawi fluminis in ripa Danubii situm. Danubius paulo supra Batam scinditur in duos alueos. Maior ulteriorem quae campestris est Ungaria secat, Minor Battam et Mohaciu alluit: ambo infra Mohaciu in unu coeuntes insulam ibi efficiunt. Mohaci vicus seu oppidu est satis celebre habet circa se quaque versu ingentem planiciem, nullis collibus vel siluis impeditam. habet ad solis occasu quinque Ecclesias Civitatem, ut diximus ante hanc cladem satis insignem. A Septemtrione est ei, ea quam diximus Batha. Ab oriente habet illum minorem Danubii alueu. A meridie quatuor et amplius milliariis remotu Drauu fluviu, inter quem et Mohaciu sunt colles partim vitiferi, partim pallustria quedam loca. et in hoc ipso spatio erat non procul a Mohacz aqua potius quedam palustris quam quae vel palus, vel amnis vocari possit: Krasso eum incolae appellant ultra quem habebat Thomori quinque aut Sex Equitu millia in Castris partim ex his qui ab initio cum eo fuerant: partim qui postea cum Petro Perinni et cum aliis ad eum advenerant: quos iussu Regis ex ulteriori ripa Danubii in citeriorem traduxerat, cum Exercitu regio coniungendos.

Loco igitur Castrorū cum collega prope Mohaciū capto, ac diligenter ex praescripto etiam Gnoienski metato, et sua cuiq; statione assignata, ipse rursus ad suos, qui vltra illam aquam in Castris erant cum Petro Perinni proficiscitur: illos quoq; si id eis persuaderi possit in Castra regia secum adducturus, quo vbi peruenit, et vbi militibus et copiarū ductoribus in vnū conuocatis voluntatem Regis, et pariter suam de Castris retroducendis exposuit, tunc vero milites ad vnū omnes fremere, indignari, se se ab hoste cui obuiam iri oportebat cum quo manus si viri essent forent strennue conserendae abduci, fugam meditari non pugnam: Principes, qui talia Regi suaderent otio et inertiae assuetos. Veniat modo Rex et secum in hostem arma ferat, Victoriam fore in manibus suis exploratum sibi esse. habere quidem hostem ingentem vim hominū et tormentorū; exercitum tamen eius, et imbellem esse, et inermem: vix decimū aut vigesimū quemq; telum aliquod habere quo nocere possit. Illud etiam esse sibi compertū dicebant, omnem illam strennuā olim et inuictam Thurcarū manū primū sub Belgrado: post in expugnatione Rhodi cecidisse: agat modo magnanimus dux cum Collega quae sint strennui ducis, omnia prospere cessura, auellat Regem, et strennuū quemq; militem ab illa inerti Sacerdotū, et aliorū pugnam detrectantiū turba qui Regem etiam ipsū et animo alioquin, et corpore praestantem, suis ignauis moribus et consiliis corrumpant, et effeminent, et ex praestantiss.mo iuuene sui simillimū reddere conentur.

Dum haec in illis castris aguntur, iam apud Mohaciū omnes loca in Castris sibi designata occupauerant, et sub tentoriis agebant. Rex adhuc se in noua villa Macedoniorū, quae inter Batam et Mohaciū est, cū paucis continebat, non paruo expositus periculo, si hostis non multū inde remotus, paucitatem quae apud Regem erat animaduertere potuisset, sed Regis fatum in aliud tempus vbi longe gloriosius pro patria occumberet, fortuna reseruabat.

Aduolat interim repente ex Castris nocte intempesta ad Regem
somnū carpentem Michael Podmaniczki ab optimatibus missus:
afferens pro re certa Cesarem Thurcarū Drauū iam transiuisse cū
magna copiarū parte. reliquā cum omni celeritate traduci, certa:
men nullo iam modo differri vlterius posse; orare optimates Regiā
M.tem, vt omni mora posita, ad eos in Castra veniret, de prelio cum
hoste conserendo consultaturus. Rex hiis quæ Podmaniczki
attulerat cognitis, et aduocatis hiis paucis consultoribus, quos secū
habebat consultat: quid in re tam trepida et ardua agendū esset.
occurrebat Regi consiliū Vaÿde Transsiluani, et Comitis Christo:
phori, quorum vterq; per nuncios, qui ab illis paulo ante redierant
damnarat consiliū eorū qui Regem ante tempus ad locum hosti
adeo propinquū adduxerant: fuisse Regi vel Budæ expectandū,
vel in alio quopiam remotiore ab hoste loco subsistendū, dum om:
nes regni vires et auxilia conuenissent; hortati fuerant Regem
ne ante suū saltem aduentū manus cum hoste consereret. Nun:
ciabat et illud Vaywoda Transsiluaniensis, per Joannem Sta:
tiliū venire secum ex Transiluania copias cum numero tum robore
militū ita præstantes, vt in eis posset Rex vel præcipuā ponere
spem victoriæ: Et hæc igitur Regi veniebant in mentem, et ante
oculos ei versabantur, quæ Senatus nunciabat, cui si non paruisset
si quid aduersi contigisset, hoste presertim adeo propinquo, et mi:
litibus tanto pugnæ ardore flagrantibus. videbat omnem rei male
gestæ, aut occasionis prætermissæ culpam in se vnū reiectam iri
His curis anxius, statuit tentare optimatū animos, si quo pacto ad
Wogewodam saltem et Comitem Christoforū expectandū, et ad
Castra interim si hostis adeo vrgeret, in tutiorem locum transferen:
da induci possent. Mittitur ergo in Castra, eadem ferme illa noctis
hora, qua Podmaniczki venerat Cancellarius, qui apud Regem
erat: suasurus primoribus, maxime Ducibus belli, et Strigoni:
ensi Archiepiscopo, ac Comiti Palatino Regni, Nam reliquam
Procerum simul et vulgi multitudinem, a nutu istorū pendere

pendere non ignorabat prelii dilationem. Jubetur Cancella
rius commemorare omnia ex ordine quecunque a Waida, et
a Christoforo, fuerant Regi nunciata: ponere eis ante ocu:
los quam manifestum excidium Regno immineat, si Rex, cum
tot Primoribus, tanto totius Regni Vngarie nobilitatis, et mi
litie flore se se tam aperto periculo exponeret. Nam si con:
tingat, id quod hostium multitudine et apparatu cum paucita:
te suorum collata: magnopere esset extimescendum Regem
succumbere: quid postea esse, quod possit hostem remorari, aut
impedire, quo minus tota Vngaria paruo negotio potiatur: dice:
bat insuper esse longe fortasse vtilius, dum alii venirent, dum
Voie.[da] cum Transsiluanis: Banus cum Slauis: Christopho:
rus ex Croacia: Boheni cum Morauis, et Slesitis, et si qua
auxilia essent ventura, adesse possent, exercitum abducere
in aliquem tutiorem locum: vel retro etiam, si hostis eam neces:
sitatem imponat aliquantulum cedere, minus calamitatis acceptu:
ram esse Vngariam, si hostis eam totam a Mohatio, vsque ad Posoni:
um peruagetur: ac ferro et igne deuastet, quam si talis exer:
citus in quo Rex et tanta sit Procerum, Nobilium, et militum turba
vno prelio deleatur, his enim deletis, quid postea spei Regno
reliquum esse? Rege autem et tot Proceribus, ac tali milite saluo
faciliora fore omnia, eo presertim Rege qui generis propinquita:
te ac necessitudine, sit longe lateque vniuersum orbem Christi:
anum circumplexus. Hec cum Cancellarius quemadmodum iussus
erat eadem illa nocte ad Proceres primum, Primoribus singu:
lis, seorsum nocte aditis, Deinde ad Senatum vniuersum detulisset:
nichilominus profecit, quam si nihil fuisset eis nunciatum, adeo omni:
um animi erant partim vana victorie spe, certaminis auidi, par:
tim metu dissuadende pugne: cuius desiderio videbant militum
animos accensos occupati. Rex igitur sub primam lucem in Ca:
stra venit: et quia nondum ex Buda naues venerant que Ten:
toria, et alia in Castris Regi necessaria, deferebant, in do:

mu Episcopi oppido adiacentem duxerit, tentaturus ibi quoque quod per Cancellarium paulo ante frustra tentauerat. Conuocantur igitur ad Regem omnes omnium ordinum et nationum Consiliarii, cum Senatui, ex ordine etiam militari interfuere frequentes, et ex Bohemis quoque ac Morauis illi qui alios praeuenerant. Agitur diligenter cum Senatu, et militari ordine quid facto sit opus, cum nemo adhuc eorum qui ex Transiluania, Slauonia, Croacia Bohemia, Germania expectarentur adesset, quorum plerosque certa spes esset breui affuturos: hostis autem in propinquo esset, non nisi ad summum duobus milliariis a Castris Regiis remotus, pugnam fortasse nullo pacto dilaturus quid faciendum Regi censerent: transferenda ne alio Castra; pugnae interim dum hii expectabantur aduenirent differendae gratia, an belli fortunam cum hoste experiunda. Aderat hiis consultationibus Paulus etiam Thomori, proxima nocte ex aliis Castris hac ipsa de causa accersitus: qui cum a praelio cum hoste conserendo videretur non alienus: Rex miratus qua spe eum animum haberet, et eius etiam a tali proposito auertendi gratia, coram vniuerso Senatu iubet eum interrogari, primum de suorum. Deinde de hostium numero. Nam et id sciebat illi magis quam vlli alii constare, et frequentes exploratores et transfugas qui ad eum assidue veniebant. Ad primum respondit, tam in Castris Regiis quam in suis (Erant enim quod supra diximus diuisa) non esse suo iudicio supra viginti millia armatorum. In Castris vero hostium dixit se certo intelligere esse ad Trecenta millia hominum. quae res, et tanta nostrorum cum hostibus imparitas, cum animos omnium vehementer perculisset, subdidit repente ille, non esse hostes propterea magnopere formidandos. Esse enim illam multitudinem et inermem magna ex parte, et imbellem. Instanti Regi rursus percunctando: quotam crederet hostium

millia esse bello aptiora ac selectiora: respondit Septuaginta millia. is quoque numerus visus est Exercitum nostrum quam longissime exuperare: presertim cum idem tormenta etiam bellica grandiora dixisset esse supra trecenta. hiis tamen diu multumque consultatis, et tam Monachi consilio, quam animis fere omnium preter paucos, qui nescio quo vano metu ducti, non audebant palam quod sentirent proferre, iam per se ad pugnam decernendam spectantibus. Supervenere repente inter medias has consultationes missi ex aliis castris, qui cum in Senatum intromissi fuissent, dixerunt se nomine eorum, qui in aliis Castris erant, tam ad Regem quam ad Senatum mandata habere: ita prius cum solo Rege in secreto conclavi collocuti. Postea inde cum eodem Rege egressi monent Senatum accurate nomine suorum ne Regem a pugna cum hoste conserenda dehortentur. habere se vires hostium, licet hii numerosi sint, plane exploratas: victoriam esse in manibus, modo fortuna quam Deus eis obtulisset uti vellent. Venirent igitur cum Rege, et castra Deo bene iuvante, cum suis Castris hosti vicinioribus, et illi invadendo oportunioribus iungerent. quod si qui aliud Regi persuadere niterentur, illis paratum esse exitium. seque ab hoste contra nos, si Castra nostra Castris illorum quamprimum non admoneremus, venturos affirmabant.

His inter ipsas belli consultationes coram Rege et Senatu expositis, illis etiam qui saniora consilia sequebantur, tam atroci denunciatione deterritis pugna decernitur. nulla spe Waywodam neque Christoferum, neque Bohemos ad tempus prelii affuturos. Banus tantum Croatiae Franciscus Bathiani, qui iam non procul a quinque Ecclesiis, cum copiis Slauonicis erat, spem faciebat sese intra biduum aut triduum affuturum. id quod postea ita evenit. Fuerunt qui dimisso etiam Senatu, multum improbarent consilia pugne ita precipitanter ineunde. Fuit inter alios Franciscus Perinni

Episcopus Varadiensis, festiui ingenii iuuenis, et ita terso scribendi caractere preditus, vt ei neminem nostrorum, nisi fortasse Thomam Zalahasii Episcopum Vesprimiensem, in hoc genere preferre ausim, presertim si tantum ingenio excollendo quantum ocio, et hiis rebus, in quibus iuuenes nobiliores, magno suo et patrie damno, tempus plerunque conterrere solent indulsisset. Is igitur quasi eorum que paulo post sequuta sunt prescius, Regi non sine omnium qui aderant admiratione, dixit eum diem quo pugnandum esset, postquam ita placeret, viginti millibus Hungarorum martirum, nondum enim hunc numerum Exercitus excedebat, duce fratre Paulo Thomori, pro Christi relligione occisorum, fore consecrandum, ac pro eorum canonisatione quod vocant Cancellarium, si is huic bello superesset in vrbem fore mittendum: vt qui Pontifici, et supremis Patribus sit ob Legationes Rome defunctus bene notus. In quo vtinam ille falsus fuisset vates.

Sed erunt fortasse qui accusaturi sint audaciam nostrorum, qui ita cupide, pugnam hanc exposcebant; et hanc vel temeritatem vel improuidentiam sint vocaturi, quos neque nunc deesse video. Sed ignorant illi, multa fuisse in causa, que prudentissimos etiam et summos quosque Imperatores, ad idem facile impellere potuissent. Et ante omnia mirus et incredibilis, ac fatalis pene quidam militum ardor, ac certa et indubitata in omnium fere animis victorie spes. Adhec occulta etiam quedam Pauli Thomori, cum magna hostilis Exercitus parte consilia, cum hiis scilicet, qui vel Christiani ipsi, vel Christianis parentibus nati erant, et qui tormentorum bellicorum apud hostem curam habebant partim Germani, partim Italici generis. quin et illud accedebat quod non videbatur satis tutus ab hoste adeo propinquo recessus. hoste presertim ob equorum velocitatem, ad nullam rem magis apto ac prompto, quam ad persequendum cedentes.

Pugna igitur in hunc modum decreta, ea quae ad pugnam pertinebant curantur. Ante omnia Thomoreus in Castra sua, quae in proximo fuisse diximus proficiscitur, ibi aegre a suis impetrat, ut retro aliquantu: lum concedant, et se cum Exercitu Regio coniungi patiantur, ita sequenti die Castra nostra cum Castris illorum medio fere milli: ario infra Mohatium coniuncta fuerunt, sic tamen ut et ibi nostri illis non miscerentur, sed esset paruum interuallum inter nostra et illorum Castra relictum.

Eodem tempore venerunt ex Buda Naues Tormentis bellicis maioribus et minoribus, puluere item Bombardico et quibus: dam aliis ad pugnam necessariis plenae; Nouem etiam Ma: chinas a Viennensibus missas aduehentes. Venerunt et Alle: xii Thurzonis ducenti fere pedites, cum aliquot Machinis. Nam ipse cum Episcopo Wesprimiensi Budae relictus erat apud Re: ginam. Hii duo ad eius custodiam, et obsequia deputati fuerant; fugae etiam eius postea comites, qui in hunc usque diem in Reginae obsequiis permanserunt. Affuit et Banus Croaciae die Domini: co, qui pugnam praecessit cum elegantissimis copiis, fuere ad tria millia equitum, ac non ita multi pedites. Venerat cum eo Joannes Tabi, Joannes Banffi et nonnulli alii ex Regni Slauoniae Proce: ribus. Venit postridie eius diei mane, Rege aciem instruente. Nam eo etiam Die creditus est hostis in praelium descensurus: Simon de Erdewd Episcopus Zagrabiensis cum fratre Petro Er: dewdi, cum septingentis amplius equitibus, viris, equis, armis decenter instructis. Aduenit eodem fere temporis momento Ste: phanus Acel cum trecentis fermè equitibus quos Joannes Bor: nemissa Regi in subsidium miserat, cum aliquot millibus aureo: rum, supremum a patre filio alumno munus. Venit circa serum eiusdem diei Joannes Zerechen, supra duo millia peditum, eorum qui circa Drauum accolunt, et insignes Sagittarii habentur ducens, partim in suis, partim in Capituli quinque Ecclesien: sis possessionibus collectorum. Venerunt et alii quamplures

intra illud triduum: illi precipue qui propinqui erant. Et in his Philippus More Episcopus quinqz Ecclesiensis, et frater eius Ladislaus More.

Quibus omnibus simul congregatis, fuere autem ad viginti quatuor, vel xxv. hominum millia. Nam Naualium copiarum, quæ et ipse eodem in loco erant, nullus in eo bello usus fuit: Cesare cum illo suo tam numeroso et potenti trecentorum millium hominum Exercitu, nonnisi per duo milliaria distante. Consumpti sunt illi tres dies, qui pugnam antecesserunt, partim in pugnæ præludiis, quæ assidue fiebant, maiori semper hostium quàm nostrorum damno, partim in consultando, quo pacto, et in quo loco cum hoste congrediendum: quoui in modum acies esset struenda: vbi Rex in acie stare: vbi equites, vbi pedes, vbi Bombardæ poni deberent: quas ad octoginta habebamus, cum hostilibus minime conferendas.

Disputatum fuerat ante illud tempus diligenter de Regis persona. Fuerant qui censerent eum cum aliquot hominum millibus selectis procul ab acie stare debere, quod cum Exercitus nullo pacto laturus esse videretur, qui Regem de more volebant prelio interesse, agitatum est et illud, vt Regis loco, armis Regiis alius induceretur: sed id quoqz visum est, sine ingenti Exercitus reclamatione et consternatione fieri non posse. Decretum igitur postremo est, cum satis anceps pugna imminere videretur, vt essent qui Regis seruandi curam haberent: si quid grauius accidisset, et Regem simul et aciem ita vt restitui posse amplius non speraretur, inclinare viderent, ex media acie ereptum abducerent. Demandata fuit hæc cura Gasparo Raskaÿ Valentino Thewrek, et Joanni kalaÿ, tribus præstantibus viris, et Regi sine vlla controuersia fidelissimis. Dispositis etiam ad id equis velocioribus, quibus Rex, si ita necessitas postulasset in euadendo vteretur.

Sed ut ad rationem aciei disponendae redeamus, erant non pauci, et in his Gnoyenski Polonus, qui consultissimum censerent: si curribus, quibus Rex maxime abundabat, acies undique cingeretur: ac sic, quasi intra septa ac munimenta certamen fieret. hoc enim pacto futurum dicebant, ut hostis non ita facile nos posset, quod magnopere erat timendum, circumuenire. Aprobabant hanc struendae aciei formam, Radicz, Boszicz, et Paulus Bakicz ex quibus posterior tribus legittimis praeliis a Solimano cum hoste commissis interfuisse se dicebat. itum est igitur in hanc sententiam, demandataque ea cura Gnogenski, et quibusdam aliis, serius tamen quam oportebat, et eo demum vesperi quo in sequentem diem est cum hoste pugnatum. itaque haec quoque res, sicuti et alia multa fuit neglecta.

Aciem eo die quo est pugnatum, qui fuit vigesimus octauus Augusti diuo Joanni Baptistae decollato sacer: ex sententia eorum quos paulo ante nominauimus, ita extruere placuit, ut quanto latius extendi posset, extenderetur. In quo illud est potissimum spectatum, ne ab hoste circumueniremur. Deinde diuisus est uniuersus Exercitus in duo agmina. In primo agmine Duces belli erant nullo certo loco, sed ubi res postulasset: Dextrum eius cornu Banus Croaciae cum Joanne Tahi: sinistrum quod Vegeuodae Transiluano si adesse potuisset designatum fuerat, Petrus Perinni curabat.
Erant in hoc priori agmine plures ex primoribus, in quibus Antonius Paloczi: Franciscus Homonnaÿ: Gabriel Perinni Thomas Zeczi, Andreas Bathori: Emericus Cibak et plures alii.
Tormenta bellica statim post principia posita erant. Secundum agmen, fuit illa acies quam nos Statariam appellamus: in qua Rex erat ex equite magis constabat: paucos admodum pedites a lateribus habebat. inter hanc aciem et primam non intercedebat, nisi spacium lapidis iactus. In eo agmine ante eum ordinem, in quo Rex erat, triplex erat ordo magna ex parte ex Cubiculariis Regiis et Baronibus con:

flatus: quorum dux erat Nicolaus Tharczay vir et manu promptus et singulari in Regem fide. Ibidem erat vterque Aulæ Regiæ præfectus. Petrus Corlaczki: et Andreas Trepka Polonus. Erat et Stephanus Schlik Bohemus. cum aliis Bohemis et Moravis. et hii ante Regem Regi proximi erant. Tres illos ordines. subsequebatur ordo Regius: et in eius ordinis medio Rex ipse igitur: Ingenio specie virtuteque Numinis instar

Spes patriæ. regumque decus si fata tulissent.

Ad Regis dextram erant Antistites Strigoniensis. et Zagrabiensis: Nam Agriensis adhuc ex Batha Budam fuerat missus. post Zagrabiensem Varadiensis. quinque Ecclesiensis. Sirmiensis: duo enim ex Prælatis Jauriensis et Vaciensis ad leuam positi erant. Post Cancellarium Nitriensis. Bosnensis. Præpositus Albensis. et post hunc Secretarii ac Cubicularii Regii. In parte sinistra penes Regem locus erat relictus Comiti Palatino Regni. qui licet æger pedibus. et vix equo insidens. tamen modo in primo modo in secundo agmine diligentissime versabatur. In leua igitur parte. cum Palatinus a suo loco abesset. erant penes Regem aliquot Barones. et illi duo quos diximus Antistites. Regi a tergo adhærebant Cetrzicz. Mailats. et Horwath Stabuli Regii Magister. Post Proceres simili modo erant hii. quos quisque sibi magis fidos et strennuos pro tutela corporis sui delegerat.

His erat coniunctus post regem ac Proceres equitum Cathaphractorum. pulcherrimus globus. mille vel paulo amplius Cathaphractos continens. Nam alii huius generis equites per primum agmen sparsi erant. In medio huius globi erat vexillum Regis: quod Joannes Dragffi Judex Curiæ. quæ tercia est inter Seculares a rege dignitas sustinebat. hanc Statariam aciem cingebat vndique equites leuis armaturæ. et pedites quoque a lateribus quod superius diximus. In latere eius dextro post Antistites et Secretarios. erant illi tres quibus tutellam regii corporis commissam fuisse diximus.

Locus vbi acies fuit instructa, recesserat a Mohatio milliario vno, a Danubii praeterfluente milliario medio. Erat quod et superius dictum est, in eo loco ingens et lata planicies, nullis neque siluis neque virgultis, neque aquis, neque collibus impedita: nisi quod ad leuam inter eum locum ac Danubium erat aqua palustris et limosa, crebra arundine plena: vbi postea multi mortales perierunt. Contra nos collis erat in longum protensus, in Teatri quodam modo formam, vltra quem Caesar Thurcarum Castra habebat.

In collis imo descensu pagus ~~modicus~~ cum templo (Feldwar ei pago est nomen) ibi fuerunt positae Machinae hostiles. Eum locum oculis nos postea circa extremum certaminis tempus conspeximus, hostibus fuisse oppletum: maxime Janizariis quos vocant, qui quidquid erat vltra illius pagi casulas, omnia longo ordine occupabant, inter quos fuisse Caesarem postea fuit cognitum. Tormenta ita erant ibi posita, quasi in quadam valle: propter quod nostris longe minus quam si in plano fuissent, nocere potuerunt et plus terroris quam damni intulerunt.

Acie in hoc quem diximus loco, eo quem diximus modo, et Die paulo post Solis exortum instructa (Erat autem Dies clara et multum serena) Palatinus Regem, ex eo loco, quem ei designatum fuisse diximus eductum, quod et triduo ante fecerat, per vniuersum Exercitum circumducit: ibi eum praesentem de quo aliqui dubitauerant, omnibus manu ostentans, paratum dicebat omnia extrema et mortem etiam subire pro patria pro sacra Christi Dei optimi Maximi religione, pro coniugibus et liberis eorum. Agerent itaque ipsi quoque viri fortissimi, hungaros se esse meminissent, et eos qui et ipsi saepe, et eorum olim maiores incliti illi heroes, et fortissimi Christianae reipublicae propugnatores, tot clara trophaea, ex eodem illo, cum quo pugnaturi essent hoste retulissent. nec esse cur hostium multitudine terrerentur, non

Non enim in multitudine, sed in robore militum sitam esse victo:
riam. Deum etiam ipsum ex alto pro sua sancta religione pu:
gnaturis affuturum; in manu ipsorum positam esse dicebat, non
patriae solum, quam hostis occupare venisset, sed totius reip.cae
Christianae salutem. Haec et alia eiusmodi cum Palatinus,
et simul etiam Rex omnibus ordinibus obequitatis commemo:
rassent: Rex locum et ordinem suum repetiit. Consumpsimus
postea, maiorem diei partem in hoste expectando; qui se, haud
ita multis, qui levia cum nostris certamina ac belli praeludia
exercebant praemissis; adhuc post colles illos continebat, dubium
nostros ne, vt ad illas locorum angustias pertraheret; an vt pu:
gna in sequentem diem dilata, nos ea nocte in Castris ex im:
proviso aggressos opprimeret, quod pro ea militum et tormentorum
copia, qua abundabat non erat ei difficile factu; an potius
longa praelii expectatione fatigaret. quidquid in hoc hostis
fuerit sequutus, nam michi de hoc nihil est compertum, tenuit
certe nos tota fere illa die suspensos. Sic suspensis ac ex:
pectantibus, apparuit iam Sole in vesperam inclinante ag:
men hostium per vallem quae nobis ad dextram subiecta colli:
bus erat, tacite incedens, sola hastarum summitate illud prodente.
Monachus igitur ratus id quod erat, illos vel ad Castra nostra
diripienda, vel vt nos circumvenirent tendere; de prima acie
ad Regem advolans, iubet Casparum Raskay; cum duobus aliis
quos ad custodiam regii corporis deputatos fuisse diximus; ire
exploratum, quid nam illi molirentur; et vt eos si possent ab
incepto itinere avertant. Ille non immemor quid ei antea
fuerat de regis custodia mandatum, recusata quantum honeste
poterat ea provincia, Demum cum et Monachum instare videret
et Regem Monachi imperio non contradicere, ne quod non
sine magna causa faciebat, id ei in ignaviam, vel timiditatem
verteretur, subdit equo Calcaria, et illuc quo mittebatur
cum sociis, et tota equitum qui eis parebant cohorte festinat.

q non videbatur ullo modo dubitandu, cum ad tempus quo Regi eius opera esset necessaria, inde facile reuerti posse. His, eo quo diximus profectis, adhuc incertum erat, vtrum hostis facturus esset, eo die pugnandi potestatem, et erat post meridiem hora fere tercia, nec deerant ex primoribus qui tam longam expectationem pertesi, signa receptui canenda et in castra redeundu censerent. quod cu Monachus sensisset repente ad Regem cum Collega aduolat, pugna nullo modo differendam esse monet: minus esse periculi nunc cum parte copiaru hostiliu, qua in posteru diem cum toto exercitu congredi: non esse de victoria dubitandu. Ad quam vocem Rex statim signa canere iubet, et simul cum tubaru clangore, et timpanoru sonitu exoritur clamor vel cantus potius nostroru Jesu Saluatoris nomen de more inuocantiu. Et eodem tempore vidimus ingentem copiaru hostiliu vim de colle illo, qui nobis oppositus erat sese sensim demittentiu, vbi Caesar etiam Turcaru erat, tum demu Regis capiti galea est imposita. quo tempore, magnus in eius ore pallor apparuit, quasi futuri mali praescius. Signo belli dato, viriliter cu hoste concurrere hii qui in prima acie erant. Bombardae quoq nostrae omnes fuerunt emissae, paruo tamen hostiu damno. Fit certamen multo acrius, qua pro numero nostroru, plures ex hostibus quam ex nostris cadunt, donec nostris fortissime pugnantibus hostis cedere cepit, siue nostroru impressione coactus siue vt nos ad Tormentoru loca pertraheret. Et repente aduolat ad Regem Andreas Bathor, hostes terga dare, victoria esse nostram: promouendu esse gradu: et nostros hostem fugientem persequentes adiuuandos. Properamus igitur per aequa et iniqua. Verum vbi ad eum locu ventu est in quo paulo ante fuerat certatu: ibi vero multa nostroru, plura hostiu cadauera per campos iacentia vidissemus, et quosdam semiuiuos et adhuc spirantes. interim nostris hosti instantibus, et fortiter cum

eo pugnantibus, agmine regio, eodem quantum a Cataphracto milite properari poterat properante, inclinari cornu dextrum cepit et pleriqz ex eo cornu fugam capessere, tormentis credo quae hostis tunc primum iaculari ceperat exterriti, quae res, et globorum iam nostris etiam, qui penes Regem eramus, capitibus supervolantium crebri ictus non parum terroris omnibus mouerunt. Et eo ipso tempore Rex in ordine nostro non comparuit, sive priores illos ordines, quos ante eum fuisse diximus, pregressus (quamquam antea ita erat statutum, ne Rex eodem in loco staret) sive sublatus ex acie ab hiis, quos ei post tergum fuisse diximus. Nam utrumqz fieri potuit, nec desunt qui dicant eum priores sui agminis ordines transgressum, usqz ad Principia processisse, atqz ibi viriliter cum hoste pugnasse, quod ego neqz affirmare ausim, neqz aperte inficiari: illud michi certo constat eum tunc a nostro ordine, et a suo loco abfuisse, quando Tormenta hostilia tonare ceperunt, et quando ex cornu dextro fuga fieri cepit. Secundum ex eodem ordine, pene eodem tempore quo regem, sensimus abfuisse Archiepiscopum Strigoniensem et nonnullos alios Regi propinquos. Ego regis ammissi culpam, neqz in eos ausim conferre, qui et custodes fuerunt adhibiti, neqz in eos qui eum fortasse intempestive ex acie subduxerunt, sed infelici cuidam nostro fato, ut rege etiam ammisso, non solum pateremur ea, quae ab externo hoste passi sumus, sed domesticis etiam dissidiis ac factionibus ob alium regem in locum demortui substituendum agitaremur nostris flagitiis hiis etiam graviora promerentibus. Illos enim utrosqz scimus Regi fidissimos fuisse, et regiae salutis studiosissimos.

Nam quod ad tres illos attinet, ad Custodiam regii corporis deputatos, constat eos ab hoste ad quem reprimendum missi fuerant, non prius redire potuisse quam fuerit tota acies nostra in fugam conversa, capto etiam uno ex eis, et eodem in loco liberato.

Quo molestiore animo ferendum censeo quod ausus sit quidam orationem etiam de hoc publicatam, si oratio illa vocari debet, nostros sui Regis desertores falso vocare. An deseruisse regem sunt censendi, qui omnia illi officia bonorum ac fidelissimorum subditorum prebuerunt: qui omnes fere in eodem in quo Rex iacuit campo iacuerunt: testati morte quam fidi suo Regi quam amantes patriae fuerint. Sed idem ille egregius historiarum scriptor, qui haec scribit, et qui tot conuicia in gentem nostram ingerit, huius etiam cladis historiam ita scripsit, vt me pudeat eum ita impudenter rem sibi ignotam in vulgus prodere fuisse ausum. Sed nos ad institutum redeamus.

Regis Exercitu per ea quae diximus vehementer turbato, et ad fugam spectante, diu tamen etiam postea est pugnatum, iam non in latiore illa planitie: sed ante ipsa Tormenta, quae nobis adeo erant propinqua, vt non fuerint a nobis decem passibus remota: donec non solum terrore, sed et fumo Tormentorum omnia replente, ac visum etiam prohibente, coacta fuit magna Exercitus pars in vallem quae aquis illis palustribus iuncta erat descendere: reliquis adhuc ante tormenta viriliter pugnantibus. Caeterum cum hii quoque qui se in vallem receperant rursus in pugnam restaurandam rediissent, neque iam vlterius vis Tormentorum et fumi sustineri posse vllo modo videretur magna Exercitus parte in fugam dilapsa, ipsi etiam sunt fugere coacti. Fugam igitur ad vnum omnes qua cuique proximum erat capessunt: ac per ea potissimum loca, per quae paulo ante ouantes, et spe victoriae pleni veneramus. et per Castrorum loca quae fuerant antea, ita per hostes direpta ac disiecta vt vestigia eorum tantum superessent. et plena essent omnia eorum qui in Castris remanserant cadaueribus.

Hostes visa nostrorum fuga, vel fraudem subesse rati, vel pugna fatigati, diu intra se aciem suam continuerunt, et nisi tenebris noctis insequentis se se intendentibus, nequaquam nostros sunt insequuti. quae res, et quod nox paulo post cum himbribus effusissimis est subsequuta, multis mortalibus saluti fuit. Durauit instum certamen, per vnam fere et mediam horam. Sunt non pauci et illa palustri voragine absumpti. Nam Regis corpus quem et ipsum ibi periisse nonnulli dicebant, fuit postea repertum in hiatu quodam terrae praerupto, supra Mohacium milliario medio, sub page quem Czhele vocamus: qui locus tunc Danubii inundatione aquam solito maiorem habebat. Ibi simul cum equo ita vt erat armatus ab aquis fuit suffocatus, quo in loco plures etiam alii perierunt. Atque ab eo loco non procul repertum est corpus Andreae Trepka, et Steffani Acell.

Monachus in prima acie fertur occidisse fortiter pugnans. Eius caput a trunco abscisum, postero die per Castra hostium loco triumphi fuit circumlatum, longe hastae affixum, quod postea ante Tabernaculum Cesaris stetisse aiunt. Eo Die qui pugnam est insequutus mille et quingenti ex hiis qui capti fuerant, et inter hos magna Primorum Nobilium pars in Coronam positi, coram Exercitu victore capite sunt truncati Cesare sanguine illorum Diis suis libante. pauci ex captiuis seruati, vt essent a quibus posset Cesar, et himbraim Bassa, ea quae opus erant sciscitari. Inter hos Nicolaus cognomine herczik, quod lingua nostra Ducem significat, dux re vera, et Thesaurarius regius existimatus. item Joannes Pileczki, et Joannes Maciciowski Poloni, omnes Cubiculi Regii ministri, a quibus postea ad reginam reuersis multa cognouimus quae breuitas historica commemorare nunc non sinit.
Seruatus fuit et Michael Fekete, ac Bartholomeus Maÿtini qui postea magno inde aere redempti sunt.

Perierunt in eo prelio, et in fuga preter Regem, ex Antistitibus Ladislaus Zalcanus Archiep's Strigoniensis, Paulus Thomori Archiep's Colocen. dux Belli. Franciscus de Peren Varadiensis Philippus More quinqz Ecclesiar. Blasius Paxi Jauriensis. Franciscus Czaboli Canadiensis. Georgius de Palyna Bosznensis Episcopi.

Ex Baronibus Georgius de Zapola Comes Scepusien. alter belli dux. Joannes Dragffi Judex Curiae Regiae. Franciscus Orzagh Cubiculariorum. Petrus Corlaczki, et Andreas Trebka Janitorum. Simon harwat Pincernarum regiorum Magistri. Thomas Zeczi. Gabriel Perinni Ambrosius Sarkan. Antoni9 Paloczi. Mathias Czethini. Comes de Frangepanibus. Sigismundus Banfy. Franciscus hampo. Joannes de Bathian. Steffanus Szlick Bohemus, et nonnulli alii Bohemi et Morani.

Ex nobilioribus, et potioribus regni Franciscus Balassa. Nicolaus Tharczay. Joannes Pakszi. Joannes Isthwanske Emericus Varday. Michael Podmaniczki. Gregorius orlowczik Capitaneus Segniensis. Steffanus Acell. Castellanus Posonien. Sigismundus Pogan. Joannes Thornali. Joannes et Stephanus Calnay. Nicolaus Fergacz. Preter hos nobiles potiores ad quingenti, Equitum preterea tria vel quatuor millia. Pedites paucissimi euaserunt. Fuerunt autem usqz ad duodecim vel tredecim millia peditum. Ex quorum Ducibus vix euasit quisquam alius preter Anibalem Ciprium. Tormenta bellica omnia et illa quae in Acie, et ea quae partim in Castris partim in nauibus remanserant hostis habuit. Horum cura demandata fuerat, sed sero, et non nisi illa eadem nocte quae pugnam praecessit, comiti Joanni Hardekg. viro strenuo et industrio, et qui circa Regem ab initio fuerat diligentissime versatus Regi inter paucos charus.

Nocte et Die quae pugnam insequuta est, hostes in omnes partes propinquas cursu effusi, obuia quaeque vastarunt et combusserunt nulli mortalium parcentes non sexui, non aetati non religioni, omnia foeda et crudelia in miseram gentem exercentes. Neque est mearum virium cladem illius noctis et sequentium dierum deplorare: quae tanta fuit, per omnem illam Hungariae citerioris partem, vt non possim michi persuadere ab vllo vnquam hoste crudelius esse saeuitum. Illud inter alia contigit, nunquam fortasse antea auditum, vt infantuli viui, ne vagitu proderentur, fuerint ab infaelicissimis matribus in terram defossi, ibidem aere terra intercluso matribus inde aufugientibus misere suffocati.

Processit hostis vsque Balatum Lacum quinque Ecclesiis Ciuitate insigni combusta, cuius tamen Arx, et nobilissimum templum quod in Arce est remansit intactum.

Dum haec agerentur iam Vaiwoda Transsiluanus, circa Segedinum erat cum copiis Transsiluanis, quae cum ita cito subsequi non possent, ipse conscensis leuibus Rhedis, cum paucis ad Regem properabat, vt vel solus prelio quod intellexerat minime dilatum iri interesset. Comes Christophorus Zagrabiam peruenerat, Bohemorum aliqua pars eorum, qui in auxilium Regi veniebant partim non longe ab Alba Regali, partim circa Jaurinum erat, et circa eadem loca Georgius Marchio Brandeburgensis, et Cancellarius Bohemiae Adam de Noua domo.

Regina hac clade audita, cum Episcopo Vesprimiensi et Allexio Turzone, et Oratore Pontificio, incerta adhuc de regis interitu trepide Posonium confugit rerum suarum magna ex parte per Danubium subuecta, in quibus et in his quae ciuium Budensium erant, licet Andreas Orbanaz, qui Arci Strigomiensi praeerat nonnulla damna fecerit, tamen in huius rei commemoratione longe a veritate recessit ille, qui militibus nostris leuis ar:

maturæ quos vero nomine husarones appellat, eam culpam impinget, quod puellas Reginales inhonestuis habuerint, et in earum soleis per ludibrium saltauerint.

Cesar paucis diebus circa ea loca vbi prelium fuit commoratus, omnibus deinde quos predatum dimiserat ad se reuocatis, inde Budam versus mouit ad quam sextis aut septimis castris ripam Danubii Legens cum peruenisset, oppidis et villis obuiis omnibus exustis, eam sine omni presidio relictam reperit, et combussit, arce sola cum stabulo regio, ac vinario ferarum seruata. Inde dimissis in omnes Hungariæ citerioris partes predatoribus, quidquid inter Danubium et lacum Balatum iacet, vsque ad Jaurinum omnia ferro et flamma vastauit. Strigonii tamen Arx per eum quem superius nominauimus Andream Orbanass deserta, per hominem humillimæ sortis, et qui paulo ante peditum illius Capituli ductor fuerat Matheum cognomento Nagh, qui illuc cum paucis confugerat, Arx vero Wissegradi Coronæ Regiæ conseruatorium per rusticos et Monachos fuerunt seruatæ.

Tantus terror inuaserat animos nostrorum audito Cesaris Buda aduentu, quæ quidem Arces et cum hiis Tatha et Comarum, atque etiam Alba Regalis, propterea etiam ab hoste non fuerunt captæ, quod is, nescimus quo consilio regnum vastare tantum contentus, de Arcium et locorum munitiorum expugnatione nichil habuit pensi. Nusquam est hosti sic in Hungaria seuienti magis repugnatum quam in loco, cui Marotto est nomen, non procul a Strigonio, Secessus est Archiepiscopatus Strigoniensis, non inamenus, inter eas siluas, quas nos Viertesias appellamus: siluis et nemore vndique cinctus, huc se nostrorum aliquot millia receperant, cum coniugibus et liberis, locorum angustiis freti. Cum hiis hosti fuit non semel acerrimum certamen, magna hostium strage. Postremo cum nullo modo Castra nostrorum quæ curribus circumduxerant expugnari ab hoste possent,

coactus est hostis Tormenta quoque bellica illuc adducere, et ita demum et Castra disiecta, et omnes fere ad unum caesi fuerunt. Ingentes cadaverum cumuli, qui nunc quoque eo in loco visuntur facile magnitudinem caedis declarant. Fuere ut hii qui pauci inde effugerunt referunt, usque viginti quinque millia nostrorum. Omnium vero ubique tam caesorum quam captorum numerum, in unam summam colligendo, affirmare ausim, ex hiis quae cognoscere potui, periisse hac clade prope ducenta hominum millia.

Citeriore Hungaria in hunc quem diximus modum a Drawi hostio ad Jaurinum usque vexata terrore non modico, etiam hiis qui procul erant, ac Viennensibus quoque iniecto: ponte super Danubio ad Pestum facto, decimo quarto quam Budam venerat Die, Caesar in ulteriorem Hungariam transiit, dimissis inde ad omnes quoque partes, quae inter Danubium, et Tibiscum sunt: omnia similiter vastat et comburit, sicut in citeriore Hungaria fecerat, multitudinem omnem quae Tibiscum non transierat, partim gladio interimit, partim in servitutem rapit. Ipse satis iam in miseram Hungariam debachatus Domesticis quae interim in Asia minore quam Natholiam vocant exorta fuerant, dissidiis eum revocantibus, omnibus quae intra Dravum et Danubium occupaverat locis, atque ipsa etiam Arce et civitate Budensi, sine ullo presidio relictis domum est reversus.

Maria Regina Vngarie et Bohemie Sigismundo primo Regi Polonie.

SErmo Principi domino Sigismundo dei grã &c. Maria eadem gracia Regina Vngarie et Bohemie &c. Salute: foelicitatis ac prosperorum successuum perpetuum incremetum. Serme Rex consanguinee nr̃ charme &c. post hanc memorabilem regie Mtis domini et Mariti nr̃i charissimi, tociusqȝ regni Vngarie cladem, ad oppidum Mohacz, nuper acceptam, nullas ad vram̃ Mtem̃ literas dederimus, non obliuione mutue necessitudinis nr̃e, que firma et perpetua est, Sed ex eo vra Mtas existimet euenisse, quod non nisi certissima de eius belli euentu volebamus ad vram̃ Mtem̃ scribere, nam inicio ab his etiã qui prelio interfuerunt, varie omnia et confuse narrabãtur. Exactius deinde rem totam cognouimus, itaqȝ vt paucis vra Mtas infoelicem huius regni condicionem accipiat. Caesar Thurcorum cum bellatorum ducentis fere milibus, maximoqȝ huius generis terrestri ac nauali apparatu. Regnum hoc proximo mense Julio est aggressus, expugnatisqȝ ac in potestatem suam redactis Varadino Petri, Vilak et aliis Arcibus circa Danubium positis, ad Ezek, quod oppidum iuxta Drawi fluminis ripam situm est, factis mira celeritate pontibus, traducit Exercitum, ac non longe a castris Mtis regie castra metatur, Et quamuis nr̃i nec Tormentis, nec militum numero essent cum hoste conferendi, vt pote qui non plures viginti quinqȝ milibus fuerint, summa tamen alacritate

pugnam deposcunt ac frustra quibusdam sanioris consilij
viris dissuadentibus, manus cum Thurcis vigesimo nono
die mensis Augusti conserunt, pugnatumque est aliquan:
diu ex vtraque parte maximo ardore animi, Thurci de:
inde ex industria, terga vertunt, ac nostros insequentes
ad insidiarum locum vbi ingens bombardarum numerus
terra, et cespite tectus erat, pertrahunt, excussisque re:
pente Tormentis omnibus partem aliquam nostrorum militum
in fugam vertunt, ac dum demum perturbatis ordinibus
infoeliciter est pugnatum, ceciderunt multi viri vtriusque
ordinis clarissimi, inter quos vt accepimus dominum Stri:
goniensem, Varadien., Quinqueecclesien., Iaurien., Cha:
nadien., Boznen., Episcopos de dominis, Colocensi et Georgio Comite
Scepusiensi Capitaneis, incertum habemus viuant an pe:
rierint, nemo tamen adhuc est repertus qui eos post fu:
nestum hoc prelium se vidisse confirmauerit. Joannes Dra:
gffi Iudex Curie, ac Signifer Regius, Ambrosius
Sarkan, Franciscus Orzak, cum multis aliis optimis
ac fidelissimis subditis Mtis regie desiderantur. Sunt
hec nobis memoratu acerbissima. Sed vincit animi nri
dolor, et huius regni consternatio, quam ex luctuoso in:
teritu Regie Mtis percepimus omnem dolorem et acer:
bitatem, cuius casum miserabilem, et a nobis perpetuo
deplorandum, maluimus vre Mti per hunc nuncium
quam per lras significare, orbatum hoc regnum est, et
capite, et Principibus, hostis omnia igne et ferro popula:
tur, nullus locus satis est tutus, vbique fuga et mi:
seranda Christianorum comploratio. Nos hinc, quod pos:
sumus, dominos et Nobilitatis reliquias atque etiam ipsos
rusticos ad bellum instaurandum et hostem a regno
propulsandum per litteras hortari non desinimus, fris
quoque nri Sermi Archiducis Austrie presidium
cuius item prouincias Thurce iam ex omni parte atti:

gunt, assiduis litteris et nunctiis imploramus, spemque certam habemus, Sertem suam non neglecturam huius Regni pericula. Superest ut vestra maiestas meminerit quam diu Serenissimus eius frater ac Nepos in hoc regno rerum sint potiti, cogitet Poloniae atque Ungariae fines esse contiguos nec esse fidendum infidelissimi hostis paucorum annorum Judiciis, iuvet nos saltem his rebus et consiliis quibus fide salua poterit, nec paciatur, quantum in se erit, Regnum hoc Nobile et olim florentissimum nostro seculo cum euidentissima tocius Christiane Reipublicae ruina interire Reliqua dicet vestre maiestati noster nomine egregius Georgius Sabka regius Secretarius, cui dignetur bonam ac solidam fidem adhibere Commendamus nos maiestati vestrae diligentissime et eam Vale valere optamus foeliciter Dat Posonii nono die Septembris M. D. XXVI

PAVLVS Episcopus Agriensis Sigismundo primo regi Polonie.

Serenissime Princeps et domine, domine graciosissime. Post seruiciorum fidelium et oracionum deuotarum commendacionem, Credo iampridem peruenisse ad maiestatem vestram famam mei aduersi casus, quem nuper, non tantum nobis Hungaris sed omnibus christianis dolendum deflendumque, a Caesare Thurcarum hoste christiani nominis truculentissimo in medio pene Hungariae accepimus, iam enim deuastato toto Syrmio pontibus iuncto et transmisso Sauo Drauoque flumine, transfretato etiam Danubio expugnatis et captis plusque viginti duabus Arcibus in ipsa

viscera et precordia Ungarie penetrauerat ubi nos cum regia Maiestate domino meo gratiosissimo cum his viribus quantas maximas breui tempore habere potuimus aduocatis etiam nonnullis externis auxiliis ei occurrimus et eius impetum positis ex aduerso Castris paulisper repressimus, et leuibus preliis per aliquot dies tentatis semper superiores fuimus, quod nostrorum animus eum ardorem pugne accenderat ut nichil amplius differendum putarent, quin toto exercitu in acie educto fortunam belli tentarent, presertim cum hostis insolentissimus ad id eos quottidie irritando prouocaret, et nisi id facerent expugnationem Castrorum minarentur educte itaque et directe ex utraque parte acies in die decollationis Sancti Joannis Baptiste commissumque est prelium nobis, vel deo propter peccata nostra propicio, vel inscitia ducum, aduersissimum et periculosissimum, in eo enim prelio magnum robur nostri exercitus amisimus, in pugna enim plures quam pro numero ceciderunt et fortissimus quisque, In fuga vero plures quam pro damno more pecudum iugulati sunt, multi et ex dominis, Prelatis, et Baronibus, interierunt, Mihique sine omni dubio, idem casus tulisset, nisi me regia Maiestas sex diebus reluctantem et me omnibus viribus excusantem. Budam ex Castris reuerti propter sua quedam negocia maxime necessaria, paucis ante prelium diebus compulisset, cuius mandatis parere mihi etiam inuito necesse fuit. Budam itaque veneram tribus leuibus curribus cum sex adolescentibus et uno tantum homine militari, ceteris omnibus meis et militibus et rebus in Castris relictis, Cum vero Bude negocia domini mei gratiosissimi per aliquot dies perfecissem, et iam in Castra redire vellem, audiui sequenti

die post prelium circa noctem nros sinistre pugnasse qua:
re me Bude retinui donec certiora audierim, eadem
nocte Rlis Mtas sine scitu meo Buda excessit. tantusque
tumultus et terror factus est in vtraque Vrbe Budensi
et Peschtiensi vt ex eis ita passim ab omnibus migrare:
tur, ac si hostis in tergo instaret. Ego quantum potui
fugam et tumultum in vtraque Vrbe cohibui, meliora
adhuc sperare iubens, sed cum viderent nullum aliud
auxilium aliunde aduenturum, deposita omni spe ex:
vtraque Vrbe excesserunt, paucis tantum viris in illis
relictis qui potius hererent vsque ad aduentum hostis
quam permanerent ad custodiam Vrbium. Ita misero pre:
sidio formata est vtraque Vrbs. Arx vero Buden. mi:
seriori Ego autem illis subuenire non possum. amisi
enim in Castris omnes res meas ex militibus vero
meis quos fortissimos habebam pauci admodum redierunt
et illi vulnerati atque contusi. Qui testimonio omnium
ita dimicauerunt, vt si ceteri quoque domini his similes
habuissent, nunc nos ea victoria qua hostis exaultat
gauderemus. Scripsi ad dominum Vayvodam Trans:
siluanien. qui integrum Exercitum habet, Si quidem
prelio non interfuit, obsecrans vt properaret subsidium
ferre, saltem his duabus periclitantibus Vrbibus scri:
psi et vicinis michi dominis et Comitatibus vt capita:
tim insurgant ad ferendum auxilium laboranti tan:
ta mole et iam iam spiritum emittenti patrie. Scripsi etiam
Regie Mti domino meo graciosissimo (dicitur enim vi:
uere et posonii esse) sed graue vulnus habere, ne des:
peraret, sed reliquias belli colligeret, multos si quidem
cecidisse sed longe plures homines militares in Hunga:

xia superesse Preterea integram adhuc Bohemiam Morauiam Slesiam, vicinos quoqz et affines, Germanos cognatosqz Polonos auxilio non defuturos Sed a Regia Mte nuncius meus nondum rediit, quare de vita eius adhuc nil certi accepi. Certiora autem de eo expectare tardum putaui Quare properaui litteras cum nuncio ad vram Mtem mittere, Quoniam siue viuat regia Mtas dominus meus graciosissimus, siue (quod abhominor) non viuat, precipua nobis spes est in vra Mte, ad vram itaqz Mtem tanqz ad Turrim refugii et ad sacram quanda fiduciam recurrimus, vramqz Mtem per fidem dei Crucifixi, quam hostis sanguinarius delere nititur obsecramus et obtestamur vt vra Mtas qz primum potest auxilio sit, nam nisi mature huic hosti, late omnia vastanti, et recenti victoria insolescenti, occursum fuerit hoc ipso anno totum regnum Hungarie occupabit, et Clipeum vnius lateris Polonie propugnaculum autem tocius Christianitatis destruet, Scio Mtem vram cum eo fedus percussisse, sed profecto perfidus iste, Si Hungariam subiugauerit, eciam vicina Regna, neglecto ruptoqz federe aggredietur, timendumqz est, ne hoc incendium quo nunc Hungaria flagrat, omnia regna Christianorum inuoluat, Quare iterum atqz iterum obtestamur per deum optimum maximum vram Mtem ne nos in tanto periculo constitutos deserat, Sed qz primum nobis succurrat. Q Si vra Mtas nobis auxilio fuerit nos qui capitatim insurreximus, quibus maxime duce et authore opus est poterimus deo fauente non solum rabie rabiem Thurcarum euitare, verumeciam totum nomen et omnem memoriam eorum delere et extinguere Preterea supplico Mti vre humiliter vt huic homini meo presentium regt exhibitori, que nomine meo dicet ita credat, ac si ego

presens D. V. vre loquerer. deus autem V. vram saluam et foelicem conseruet. cui iterum mea perpetua seruicia et hu:ius miseri regni Hungarie tutelam commendo Dat Agrie in festo Exaltacionis Sancte Crucis Anno domini M°. D°. XXVI°

SIgismundus primus Rex Polonie Paulo Episcopo Agriensi

Reuerende in Chro Pater et dne nobis Sincere dilecte. anteqz littere vre Ptis, et hic eius nunctius ad nos per:uenisset, iam nobis constitit de infoelicissimo euentu Se:renissimi dni Nepotis nostri et istius Regni Hungarie quo hactenus adeo perturbati sumus, vt quid in presens certi vre Pti respondere debeamus prorsus nesciamus vrgent enim nos huic debitum, necessitudo, commune pe:riculum, relligio sancta, et memoria fauoris et benefi:ciorum, que in regno ipso Ungarie percepimus, illinc vero Induciae que nobis sunt cum hoste, vis Tartarica de pacto nobis imminens, victoria, et alia in manu hostili, aliorum Principum Chrianorum incerte spes et suppetie, vtcumqz tamen est, agimus immensas gras vre Pti pro hac eius et aliorum istic Regnicolarum tanta in nos beniuo:lencia, et rogamus illam plurimum curare velit, vna cum aliis dominis qui supersunt ne hostis saltem vniuersum Regnum tam celeriter occupare posset, nos enim in lon:ginquis locis existentes qz primum hunc acerbissimum casum accepimus omnibus negociis nris posthabitis, mox Cracouiam maioribus quibus possumus itineribus contendimus, eo animo et instituto, vt quoad fieri poterit

regno ipsi non desimus, velit itaqz vra Ptas nos de nobis certiores reddere, quo res summa loco et quod oportune factu videatur. Nam quicquid possibile nobis factu fue: rit pro ipso regno saluando, nichil omnino pretermitte: mus, modo vra Ptas vna cum aliis dominis interim adhuc reliquias ipsius regni conseruare curet, quibus, tam repente, a nobis succurri nequaqz potest, idemqz agat cum vicinis aliis Bohemis, Morauis, et Slesitis, vt non desint huic communi impendenti omnium calamitati et ruine, quod et nos iam per nuncios et litteras nostras fecimus, foeliciter valeat vra Ptas, et persuasum sibi habeat, quod nos hac sua in nos beniuolencia plurimum de: uinxit, quod aliquando, si dominus deus fauerit, re ipsa abunde cognoscet. Dat in Arce Ilzen die xxvij^a Septembris Anno domini M° D° XXVI° Re: gni vero nostri anno XX°

Petrus Tomicius eps Crac. Vicecancell^s Bone Sphortie regine Polonie.

SACRA Rlis Mtas et dna, dna mea clementissima Heri venit huc nuncius Rmi dni Epi Agriensis cum litteris qui quia pugne interfuit singulariora quedam nar: rare videbatur, tamen nichil ab illis, que prius iam pro compertis habebamus, discrepancia. Regem vict interemptum: Exercitum Hungarorum fusum, ac penitus deletum. Reliqu prouincie Hungarie quod superest, in ea positum esse Charibdi vt de salute eius pene iam sit conclamatum. Quibus rebus intellectis Mtas regia ma:

-turat aduentum Cracouiam esse, itaque ut iampridem consti-
tuerat, die vero proximo Martis (si deus concedet) is-
thuc peruentura. Ego certis et urgentibus rebus meis
priuatis, me remorantibus, cogor hic aliquantisper ma-
nere, tamen post paucos dies, sequar isthuc Cracouiam
Mtem suam. Interim me cum perpetua mea seruitute, de-
uotissimisque orationibus meis, Commendo humillime
vrae Sacrae Rliae Mti, quam ut deus omnipotens cum
Serma sua Sobole seruet quam diutissime incolumen et foelicem
assidue illius diuinam clementiam indignus oro

Petrus Tomicius epus Cracouien: Vicecancellarius Paulo epo Agriensi.

Rme mi dne dne obseruandissime, Constabat iam
quidem ante nobis ingens casus Sermi domini regis et re-
gni istius Vngariae, verum hactenus varii et incerti erat
rumores de omnibus, nunc vero demum litterae et nunctius
vrae Rmae d. nos de singulis fecerunt certiores, ex
quibus quanto dolore cum Mtas domini mei tum nos
omnes perculsi et consternati simus dici nequaquam potest
Expendens autem meam victoriam et vim hostilem et
quid nos aduersus illam in tam subito casu prestare pos-
simus, video rem undique difficilem et pene neglectam in
eo tanto periculo et ruina non solum horum regnorum
sed etiam totius Christianitatis, tamen non dubitet vra D.
Rma adeo Principem hunc meum et nos omnes affligi
et urgeri casu isto, ut omnino nobis comunem ~~representet~~ reputemus
habeatque persuasissimum quod quicquid Mtas sua et nos

vniuersi prestare poterimus in subsidium vrm̄ michil pretermittemus, modo interim curet vra dominacio Rma vna cum aliis optimatibus, qui reliqui sunt, ne tam breui tempore tantum regnum ad extremum concidat, et quod prudenter et oportune facit alios q3 vicinos ad succurrendum huic incendio exhortetur quod etiam nos iam diligenter fecimus, ego quantumcumq3 cura labore et facultatibus meis isti regno prodesse potero, michil omnino negligam, eaq3 causa nunc omni celeritate Cracouiam contendimus vt propiores simus et id quicquid a nobis prestari possit, exequamur, itaq3 d. vra Rma significare deinceps non pretermittat. ea omnia que hostis gerat, et quid spei reliquum videbitur, gratissima est enim huic Mti Regie hec illmis cura et in se obseruantia. Comendo me ex animo eidem Rme dominacioni vre quam deus omnipotens seruet in hoc discrimine sospitem et incolumem Dat

Sigismundus Rex Polonie
Georgio Comiti Scepusien
Alexio Thurzoni

Spectabiles et Mci etc. Nunctiatus est nobis infoelicissimus euentus cum Thurcis Serenissimi domini Hungarie et Bohemie regis Nepotis mei charmi et tanta clades quam eius Mtas cum Exercitu suo accepit, vt etiam de eius propria salute hactenus michil constare possit quo acerbissimo casu non solum eius Mtas sed etiam vniuerse rei christiane accepto ingenti dolore perculsi sumus et ne pessimis his successibus peiores adhuc succedant, maxime timentes tuam Mciam hortamur et rogamus vt pro amore domini sui, et suo ipsius, patrieq3 sue salutis causa curare velit vna cum aliis fidelibus subditis sue Mtis

quo id quod reliquum salutis et oportunum factu adhuc restare videbitur, non pretermittatur sed quod primum quicquid consilii et auxilii per illam prestare potest pro conservandis istis regnis in tanto communi casu non desit officio et debito suo pro illa fide et virtute quam semper erga illmis Ditem et rempublicam prefatam se tulit. Nos vero modis omnibus quibus poterimus deesse nolumus ut debemus et illmis Diti et regnis eius utcunque hec alea fortune sese verterit Et bene valeat sua Dignitas at nobis quod primum significare velit quod istic in tam afflictis rebus agi et opportunum esse cognoverit Cetera ex hoc nuncio nostro intelliget Dat

Sigismundus Rex Polonie
Burnemisse Castellano Posonien

SPEctabiles et Magnifice etc Narrauit nobis egregius et nobilis N. Liesieczki S. tue curam et prouidenciam in tanto casu et discrimine istius regni Hungarie quod et Arcem Posoniensem bene obfirmarit nullumque ad eam permittere velit donec ab vniuersis regnicolis debito modo Rex fuerit declaratus. Nos tametsi tue Stis prudenciam et Sagacitatem in multis aliis negociis dudum cognouimus, tamen et hanc eius animi constanciam et circumspectionem plurimum commendamus rogamusque illam, vt pro virili sua curet et agat quo rebus adeo collapsis mature et opportune prouideatur Rexque talis eligatur qui prudencia et experiencia sua vnitisque aliis viribus regnis et dominiis sciret et possit tantum tempes-

talem propulsare. hec ideo nos sollicitos habent quod et regno isti ex animo bene volumus, et quod res communis agitur bene valeat tua S.

SIgismundus primus Rex Polonie Joanni Anthonio Pulleoni Baroni Burgi Nunctio Appostolico in Vngaria.

Magce Sincere nobis dilecte. Accepimus infoelicissimum euentum Sermi domini Ludouici Vngarie et Bohemie Regis, et quanto dolore et amaritudine animi mei faci:lius est vnicuique existimare, quam nobis exprimere et quia cum de Salute illius Mtis, tum etiam de reliquis rebus vti se habent adhuc plane incerti sumus. mittimus istuc nuncium nostrum vt de omnibus quamprimum certiores esse possimus rogamusque tuam S. vt nobis significare velit quid cum illius Mte et Statu istius regni sui Vngarie agatur, deinde opera consilio et adhortationibus suis cum apud Sermam istam reginam, tum etiam reliquos dnos et Proceres subditos eius Mtis, vt pro amore domini sui et sue ipsius, et patrie sue salutis causa, curare ve:lint, quo id quod reliquum Salutis et oportunum factu adhuc restare videtur, non pretermittant. sed quamprimum quicquid consilii et auxilii prestare possit. pro conserua:dis istis regnis in tanto communi casu non desit officio et debito suo. Sanctissimo etiam dno meo significet citra moram tua S. hunc tantum casum non solum reg:norum istorum, sed etiam totius reipublice Christiane. vt iam tandem illius Sctitas adnitatur illam tam diu parturitam expeditionem aduersus hunc hostem. ad effectum dedu:

iccre et bella intestina Christianorum sopiret, ne quod nobiscum
nunc agitur, breui et ad eius Sanctam Sedem et reliqua
regna Christiana euertenda, hec tempestas perueniat faci:
et tua S. pro sua fide et sedulitate et communi bono quam
in illa semper cognouimus. Nos vero modis omnibus quibus
poterimus deesse nolumus ut debemus regno isti Hunga:
rie et reipublice Christiane, utcunque hec alea fortune sese
verterit. bene valeat tua S.

Generosi Egregii et Nobiles Sincere et grate nobis dilecti
Jam tandem certiores facti sumus Serenissimum olim dominum
Ludouicum Hungarie et Bohemie Regem Nepotem nostrum de:
sideratissimum in hoc funesto et inauspicato conflictu cum
Thurcis interiisse quo miserabili euentu, non solum grauis:
sime dolemus Christianum Principem et Nepotem nostrum chari:
ssimum interiisse verum eciam angimur et solliciti sumus
impense quod intelligamus quanta ex hoc casu primum isti
regno Hungarie et aliis ei contiguis, deinde toti Chri:
stianitati ruina impendeat nouimus enim hostis huius in:
stitutum ut per has regiones aditum sibi ad reliqua
omnia regna et dominia Christiana occupanda paret Qua:
re cum in memoria habeamus et habere semper volumus
vestrum singularem affectum et fidem cum erga Serenissimos olim
Reges nostros Vladislaum fratrem et Ludouicum Nepo:
tem nostrum, tum eciam erga nos ipsos, et proinde omnem

Statum et fortunam vestram cum nostra et subditorum nostrorum
communem reputantes presertim cum ecclesie omnino hostis est
communis, hortamur vos et plurimum rogamus, ut dum ad-
huc licet quam diligentissime consulere velitis, cum aliis vicinis
et fratribus vestris de hoc regno Hungarie in tanto discrimine
existenti saluando perpendatis hostilem potenciam et fortu-
nam illi nostris peccatis vestraque negligencia, et dissidiis intes-
tinis fauentem cui si concordibus et unitis viribus horum
regnorum non resistetur, actum de nobis omnibus breuissimo
tempore non dubitetis. Nos ut per nuncium vestrum a nobis
petiuistis parabimus pro virili nostra, et ut in celeritate fieri
potuit suppetias vobis laborantibus, sed cum interim edocti
sumus hostem discessisse, seroque ipsas suppecias futuras consul-
tius indicauimus illas pro alia necessitate reseruare et omni-
no persuasum habeatis, quod quantum nostris regnisque et domini-
orum nostrorum viribus et facultatibus prestare poterimus
nullo unquam tempore et euentu vobis et regno isti Ungarie
consilio et auxilio nostro deesse nolumus nunc de his que
nos sollicitant, et huic potissimum ac aliis regnis vicinis
impendere videmus admonendos vos eo animo duximus
quem erga vos gessimus semper beneuolentissimum et fauentem
postulamusque a vobis ut quorsum ipsi hostes se conuerte-
rint, ubi suas staciones habeant, quid agant, quidue molian-
tur, nos reddatis certiores Cracouie XI octobris Anno
domini M° D° XXI Regni nostri XX°

Sigismundo primo Regi Polonie
Alexius Thurzo.

SErme Princeps et domine, domine michi graciosissime
Accepi honore quo debui litteras Mtis vre Serme, quas per hunc suum Cubicularium Mtas vra ad me dedit, ex quibus vltra alia plurima argumenta, facile perspexi quan:ta benignitate Mtas vra me prosequatur. Quod ego, quo genere seruitutis mee possim a Mte vra promereri, non reperio. Dabo tamen operam pro virili mea, vt saltem ali:quam partem tante in me benignitatis perpetuis seruiciis meis promerear, perscripsi proximis his diebus Mti vre per Cubicularium Regium: id quod de Mte regia domino meo clementissimo bone memorie, Nepote Mtis vre dubio rumore ferebatur. Expectauimus hactenus feliciora. Sed iam (proh dolor) pro comperto est quod Mtas sua strenue et insigniter cum hoste pugnando, inclinata acie nostrorum, nostrisque in fugam conuersis equo cui insidebat, grauiter in prelio vulnerato, volens tandem manus hostiles, non nisi terciusmet effugere in quadam profunda fauce Danubii vna cum equo decidens, miserabiliter extinctus est. Quo casu infelicissimo regis optimi et hostis truculentissimi metu adeo tota fere Hungaria concussa et consternata est vt si dei benignitate et Mtis vre Serme ac Christianorum Principum ope adiuti non fuerimus, actum sit de nobis, et de tota ista patria. Caesar Thurcarum capta Buda vna cum suo Exerci:tu dicitur pontem in Danubio prope suburbium extruxisse

Danubiumque transiisse et iam maiorem partem Hungarie vl:
terioris hoc est eius partis que est vltra Danubium no:
bilissimas regiones vsque Jaurinum depopulatus est et omnia
igne excussit. Nunc combustis Ciuitatibus Buden' et Pesth:
hien' et pertransito Danubio, nemini satis compertum est
quid hostis immanissimus statuerit et quo profecturus sit
habet preoculis duas vias, et mea opinione aut iturus est
ad expugnandam Transiluaniam vel recta per citeriorem
Danubii partem rediturus ad sua et quicquid est intra am:
bitum fluminum Danubii et Tiçie ferro et igne in regressu
deuastaturus. Et tandem Danubium traiecturus et fortasse
in Castris vel Vilak aut Varadini petri vel Nando:
ralbe firmatis presidiis in Arcibus seu Castris illis hiema:
ture. Sed id nemini certe constat. Nichil est quod ille per:
fidissimus hostis ferro et igne non deuastet, viros et mu:
lieres passim promiscue cedit, pueros ac puellas secum
captiuas ducit. Hinc eciam citra Danubium a Vacia vsque
ad loca longinqua, omnia excussit Exercitum suum fere
per omnem dicitur habere in campo Rakos prope Ciuita:
tem Pesthien', Bude nichil intactum dicitur reliquisse,
preter Castrum Regium quod quandiu durect, nemo di:
uinare potest. Maiestas Regis domina mea clementissima
est nunc hic Posonii, cum his dominis Palatino, Episcopo Ves:
primien', Episcopo Sirmien' Cancellario regio, et Episcopo Vacien'
Sum hic et ego cum Maiestate sua ob amissum dominum meum
clementissimum, obque cladem nostrorum, ac deuastacionem pa:
trie huius mee, acerbitate et dolore confectus nescimus
quid consilii sit nobis, tam subito capiendum, nam maior
pars dominorum Hungarorum in illa proxima clade misera:
bili interiit, alii qui supersunt, sunt hincinde dispersi, nec
licuit hactenus illis propter hostem qui nos nunc ab inuicem
secreuit in vnum conuenire vt potuissemus de Salute mea iam

reliqua in medium consultare. Ego quidem gratiosissime domine, omnem substantiam meam ad regias necessitates et ad conducen gentes, in proximam expeditionem contra hostes consumpsi. Nichilominus tamen quicquid est mearum virium quicquid opere, ac laboris, paratus sum pro tuenda salute huius patrie mee impendere. Sed iam facile credi potest, quod nostris propriis viribus ita afflictis et contritis non possit vnquam tanto hosti obsisti aut Hungariam saluam permanere, cum hosti iam omnia pateant, sintque peruia, nisi post deum a Mte vra et a Christianis Principibus nobis succurratur, non parum spei erat in domino Vayvoda meo qui adhuc omnem Exercitum suum saluum et integrum habet Sed nichil potuit adhuc nobis constare vbi locorum sit et quidnam prese habeat. Quicquid erit in posterum quo se Status omnium istarumrerum verterit, tanquam deditissimus et fideles seruitor Mti vre perscribere non pretermittam Interea Mtas vra dignetur nobis et huic lacere patrie ope et consilio suo adesse. Agitur etiam per Mtem Rlem apud fres suos Sermos Principes dnos Carolum Imperatorem et Ferdinandum Archiducem Austrie et alios Status Imperii pro ferendis auxiliis. Cum hoste autem iam ista hieme confligi non potest, non videntur alia remedia nisi firmare castra et Ciuitates residuas presidiis et tandem coadunatis viribus Principum Christianorum ad futurum ver cum hoste tentanda fortuna. Alioqui si hostis non fuerit profligatus, et ammissa Castra in confiniis non recuperabuntur, Non est aliqua spes posse hoc regnum stare diucius, ammisso regno hoc (quod deus optimus procul auertat) quid vicina regna et prouincie debeant sperare Mtas vra facile iudicare potest. Ego me et perpetua seruicia mea rursus in gram Mtis vre humillime commendo Quam deus optimus maximus foe:

licissimam et incolumen conseruet Dat Posonij in festo
Beati Michaelis Archangeli Anno domini 1526

Rme domine, domine graciosissime. His diebus Serma
Rtis Mtas Vldricum Czietrzics cum quibusdam aliis
fidelibus seruitoribus suis ac litteris ad me miserat man:
daueratque vt ipse Czietrzic pro requisitione corporis Mtis
Regie domini graciosissimi foelicis memorie proficiscenti
duodecim equites meos dare ac cum ipso in eum locum mitte:
re deberem quamuis hoc dum arduum negocium Proceribus
regni Hungarie attingeret, ego tamen iuxta mee fidelitatis
exigenciam nolui Mti sue medio tantu familiarium et ser:
uitorum meorum seruicia exhibere verum in persona mea
propria cum eodem Czietrzic ad hoc ipsum peragendum
profectus sum nouerit autem Rma Dominatio Vra dicta et
relata omnia memorati Czietrzic fuisse verissima nam dum
loco approximquaremus nec dum tamen attigissemus, Czietrzic
à longe locum mihi digitto demonstrauit, festinanter illuc
equum mortuum in luto et paludibus comperimus Czietrzic
corpus Regie Mtis illi esse arbitratus spretis paludibus
luto se miecit sub equo corpus regium cum reliquis comiti:
bus quesiuit nec reperit arma tamen sue Mtis ibidem
inuenit paululum inde progressi, corpus vnum exangue vi:
dimus quod versando cognouimus corpus esse Trepka Magri Cu:
rie Regie Mtis sue, multa denique corpora diutius versantes

regium corpus inter illa non reperimus, non longe sub quodam
portu quandam sepulturam nouam vidimus, et quasi diuino
instinctu humatum corpus Mtis sue regie cognouimus, ac-
currimus omnes, ante omnes alios Czieterzic vnguibus suis
terram cepit vellicare nos quoque similiter primum a parte
pedum aperta sepultura dexterum pedum hominis sepulti
Czieterzicz arripuit aqua duorum pileorum diligentissime
lauit Signumque quod Mtas regia dextro pede habebat
deprehendit Exclamauitque voce magna hoc est regie Mtis
domini mei semper graciosissimi certissimum corpus flexisque
genibus cum lachrimis osculatus est recognita corpus effo-
dimus, caput primum et ora abluimus, pulcherrima per ea
signa que regia Mtas in dentibus gerebat se esse indica-
uit Teges quidam erat nobiscum ductus quem disterni-
mus et in eum corpus Mtis sue deposuimus aqua pu-
ra purissima abluimus absit adulatio, et Rma domi-
nacio credere dignetur nunquam vidi corpus exangue homi-
nis tam incorruptum, tanque non fastidiosum et minus ter-
ribile, nulla enim corporis sue Mtis pars corruptionem
aut feditatem aliquam habuit nec minimum vulneris etiam
in quantitate auri   preterque exiguum in labiis. His
igitur summa cum reverencia peractis regium corpus in lin-
teamen mundum quod ego ex Jaurino propter hoc ipsum
secum duxerem involuimus ac sepulcro quod similiter
ex Jaurino duxeram imposuimus, deoque optimo maximo opi-
tulante vbique magna et optatissima pace venimus, dum
autem albam regiam appulimus precurrit Czieterzicz et
hec ipsa Judici Ciuitatis aliisque omnibus declarauit
illi vt decuit, cum omni Clero et populo magna cum pro-
cessione Ciuitatem egressi regio ~~humera~~ funeri obuiam venerunt
demum corpus Mtis sue Ciuitatem induximus et in domo
Prepositure Alben. in quadam testudine magno honore

deposuimus aperto tumulo Regium corpus. Iudici Ciuitatis ostendimus cognouit et ipse suum dominum mox occlusimus ac Martino Horwath custodiendum reliquimus, de quibus omnibus ipse Czietrzic presentium exhibitor vre Rme Dni latius explicabit Ex Arce Iaurien feria sexta post festum Sancti Luce Euangeliste Anno 1526.

Sigismundus primus Rex Polonie Marie Regine Vngarie et Bohemie

SEr*ma* Princeps et domina Soror et affinis mea charma, Quamuis significauit iam nobis Mtas vra per suum nuncium casum et interitum Serm*i* Coniugis sui et Nepotis nri desideratissimi tamen quia post aduentum huc meum non cessant varii rumores de illius Mtis vita, et quide magis in dies inualescere, et vt audiuimus Mtas vra mittere dignata est Czietrzic ad eum locum in quo eius Mtem lapsam et extinctam referebat perquisitum, an eius relacio vera esset, nec ne, quod alii constanter id negarent, mittimus hunc nuncium meum ad inuisendam Mtem vram simul ac vt de his que istic aguntur certiores reddamur, plurimum rogamus Mtem vram vt tam de vita ipsius Sermi Nepotis mei quam eciam de rebus hostilibus et Statu presenti istius regni Vngarie nobis significare nobisque certum documentum quid tandem indubie credere debemus prestare dignetur, nam et iusta que illius Mti iam parauimus distulimus exoluere huiusmodi rumoribus de incolumitate ipsius quod omnipotens deus ita faxit permoti valeat foelicissime Mtas Vra et nos diligat Dat

SIgismundus primus Rex Polonie
Joanni comiti de Zapola palatino
Transsiluanie.

SPEctabilis et Mag.ce domine affinis Sincere nobis dilecte. Post varios rumores quibus nobis optima spes prebebatur de successibus Ser.mi domini Ludouici Vngarie et Bohemie Regis Nepotis n.ri char.mi tandem nunctiatum est nobis eius M.tem vna cum Exercitu suo tantam a Thurcis cladē accepisse vt de vita et Salute ipsius hactenus sciri non pos: sit quo acerbissimo casu non solum eius M.tis sed etiam vni: uerse Christiane rei, accepto ingenti dolore perculsi sumus et ne pessimis his successibus peiores adhuc succedant ma: xime timentes tuam M.: que omnes isthic et facultate et re: bus fortiter gestis longe prestat plurimum hortamur et rogamus vt amore domini sui et sue ipsius, patrieque sue salutis causa curare velit vna cum aliis fidelibus subditis sue M.tis quo id quicquid reliquum salutis et oportune facta adhuc restare videtur, non pretermittatur sed quam pri: mum quicquid consilii et auxilii per illam prestari potest pro conseruando isto regno in tanto commun casu, non desit officio et debito suo pro illa fide et virtute quam semper erga illius M.tem et rempublicam prestitit ostendatque nunc cum maxime est opus in tanta patrie sue calamitate illum excelsum ani: mum illamque in rebus agendis dexteritatem suam quam hactenus semper ostendit Nos vero et tue Mag.ce et isti re: gno in omnibus quecumque oportuna videbuntur et que per nos prestari poterint omni consilio et auxilio nostro nequaquam dee:

rimus Valeat foeliciter tua Magnificentia et nos de successibus suis certiores reddere non grauetur. Dat

Andreas Cricius Eps Premisliensis Petro Tomicio Epo Cracouiensi & Regni Polonie Vicecancellro Auunculo.

Rme mi domine. Mitto vre Rme Dm litteras nri domini Broderici Cancellarii, qui equo in prelio amisso vix pedes euasit, pedesque et Sago indutus Posonium venit. accurrit hic a regina Vngarie Zapka et Erasmus qui has litteras mihi reddiderunt. qui multa narrant aliter, quam ille Archidiaconus. de rege tamen conueniunt in quadam aqua limosa submersum, eumque tunc cum discederet venisse ad reginam, qui eius precipicio aderat, et mortuum palpauit. dominum Strigomien captum et capite truncatum multaque alia tristissima referunt, nondum auditi sunt, ad hec scriberem conijcio tamen illos nihil aliud habere quam preces de ferendo celeri subsidio. Ferdinandum quidem vt etiam ferat accingi. Sed nullam spem de illo esse commendo me humiliter Rme dominationi vre ex monte Sancte Crucis etc. Post scripta audiuimus Zapkam nihil egit nisi de subsidio

Stefanus Brodericus Eps Sirmiensis Regni
Vngarie Cancellarius

Petro Tomicio Epo Cracovien: Regni Polonie vicecancell
Andree Cricio Episcopo Premisliensi.

Rmi domini mei colenmi. Credo famam eciam que velocis: sima presertim in malis esse solet prevenient lras has de nro infoelici cum Cesare Thurcorum conflictu o nos nunq minus prudentes q tunc qn consilia pacis cum Thurcis vris D. non suadentibus solum sed hortantibus ac roga: tibus etiam, non suscepimus. Interfui infoelicissimo pre: lio, nam vix fuerunt xx millia hostis habuit ad ii^c millia. sed que bello essent apta lxxx millia, Nos tor: menta bellica pauca, et ea quoque male parata. Ille iii^c vel circiter, bombardis magnis q alio genere virium hostis prevaluit, fusi fugatiq sumus, amisso toto fere peditatu, que fuerunt ad x^m hominum, Exuti Castris, relictis tormentis omnibus, regia Mtas quam mei non sunt passi vllo modo a prelio abesse quamvis dispositi fuerunt qui postq acies cepisset inclinari de Salute eius gererent curam, nondum tamen pro certo sciri potuit vbi sit ego adhuc non desino bene sperare. multi ex dominis Pro: ceribus amissi Ex Epis. Quinqzecclesien. Iaurien, ad: dunt tercium q. sed nescimus adhuc quis sit ille credo esse Vacien. dominum Strigonien aiunt saluum esse Sed ego dubito, Ita enim erat male affectus, vt vix equo inside: ret Ex Secularibus ammissos esse aiunt. Nam ego hos pereuntes non vidi. dominum Sarkan. Thomam Zechy

Joannem Paxi de domino Comite Scepusien' adhuc dubitat~~tamen~~ Robur militie Hungarie saluum adhuc est, non multi equites meo iudicio ammissi, non enim visum fuit cum bombardis que innumerabiles erant pugnare, nil hastis nris nihil frameis, nihil aliis telis contra illas valentibus.

Thurcus habita hac insigni victoria Budam versus procedit, et Budam et totum regnum occupaturus Nemine resistere valente omnibus huc illuc dispersis. Et de prelio instaurando paruam certe spem habentibus, Bohemorum auxilia que cum dno Cancellario Bohemie venerut, incipiunt domum redire, verentes ne et ibi motus aliqui oriantur Nos sumus hic Posonii cum Mte Rgli sed paucissimi, dominus Marchio, dominus Banus Croacie ex bello reuersus, dominus Thurzo, dns Vesprimien, alii quoque dni huc conuocantur qui supersunt, ego heri vesperi huc applicui, multa pericula in itinere passus, et captus quoque a nris, de Bohemis dico et precio redemptus Quod ad Salutem regis attinuit nihil pretermisi quod a me prouideri potuit. fuerunt deputati ex Primoribus qui nihil aliud curarent, nisi seruare regem. non possum vllo modo mihi persuadere eum periisse Quid tn sit in facto. crastinus aut perendinus dies iudicabit

Hec propterea pluribus verbis licet fessus scripsi vt vre dnes sciant veritatem huius prelii. Quia reuera res ita se habet vt scribo et vt Mti eciam regie dno meo clementissimo referant hunc infoelicem casum que dignetur inquantum potest curam gerere de hoc regno apud dominum meum. dominum Christopherum cupio excusari non potui ob celeritatem discessus nuncii vt volebam ad sua Illmam do. scribere, vix hec scribere potui Ego redigor ad incitas ammisso Episcopatu, Prepositura Q. Jam agi de Cantoratu Strigo:

men quem non credo xv dies duraturum, ammissis preterea
rebus omnibus que partim in Castris, partim Bude vnde ex:
portari non possunt fuerunt. Quasi in vno diploide et cali:
gis, confugiendum erit michi ad dominorum et amicorum
presidium, inter quos vras dominationes habere precipuas
Sed de his alias me in graciam Serme Mtis regie, dominarum
vrarum, domini Palatini humillime commendo Que
optime valeant Ex Posonio vi Septembris Anno dni
M° . D° . XXVI°

Sigismundus primus Rex Polonie
Stefano Broderico Epo Sirmien

RNDE in Chro Pater. Audientes vram Ptem ex
tam ingenti naufragio Sermi Nepotis mei et istius
regni Vngarie saluam vtcumque enasisse, cepimus non me:
diocrem voluptatem et in tanto dolore quo tenemur, quod
vtique Ptas vra incolumis sit cuius in nos fidem et obser:
~~uantiam sit cuius in nos fidem et obseruanciam~~ habemus
compertissimam. Et proinde rogamus illam, describere no:
bis non grauetur quid certi istic sit cum de Salute ipsius
Sermi Nepotis mei, tum eciam de rebus hostilibus et Statu
istius regni Hungarie nam varii rumores huc quoti:
die ad nos deferri solent, sitque eius erga nos propensionis
et obseruancie qua consueuit Et bene Valeat Dat

Stefanus Brodericus eps Sirmien. cancell. Ungarie.
Petro Tomiczki epo Crac: regni Polo. vicecancell.
Andree Crziczki episcopo Premisliensi.

R. Mi dm̄ mei colendis.mi Scripsi his diebus ad vras Rmas Do: ex infoelici bello reuersus, et descripsi infoelicẽ nrm casum preterea Caesar Thurcarum Budam cum venisset pontem super Danubio facto Exercitum in vlteriore ripam totum traduxit. Buda Peschto omnibus vicinis Oppidis et Villis combustis spoliatis Sola Arce et secessu Nyeken saluo atque illeso relicto discessit vt intelligimus Varadinum Petri versus, ibi vel in Belgrado hibernaturus. Vischegradi Castrum. Strigonien, komaron, Thata, salua permanserunt et alia superiora penes Danubium, preterea omnia que sunt vltra lacum Balatonem, item patria mea Slauonia tota vltra Danubium inter Ticiam et Danubium, quo sit se moturus, quid acturus, quantum damni allaturus, incertum adhuc est. Dominus meus Strigonien. dominus Colocen. Varadien. Quinqueecclesien, Jaurien. Boznen. de Secularibus vero dominus Comes Scepusien. Dragffi Sarkan Tho: Zechii, Gabriel Perinij dominus Corlathky, dominus Trepka, dominus Hampo. dmus Orzagh multi alii desiderantur. Quid cogitet vre dominationes de nobis quid de se incerti sumus Ego vero rerum omnium vrarum incertissimus Vt qui a pluribus mensibus, ne Jota quidem. Me vris dominationibus humiliter commendo Que optime valeant. Ex Posonio ija Octobris Anno M.o D.o XXVI.

Petrus Tomicius: Crac: Andreas Cricius: Premisliensis episcopi.

Stefano Broderico Epo Sirmiensi Regni Vngarie Cancell^o.

Scripserat haud ita pridem R. d. vra ad me et Nepotem
meum dominum Premislien: coniunctim lras quibus et pu:
blicam Principis sui et Regni Hungarie, ac etiam suam
priuatam calamitatem et ruinam nobis declarauit. Nos
tametsi alioqui aliunde iam de hiisdem rebus nuncio
accepto casum tam infelicem non modo regni tam preclari
verum etiam totius Reipublice Chriane deplorauissemus,
tamen perlectis d. vre Rme lris, que certiora et ve:
riora significare videbantur in grauem luctum et mero:
rem recidimus, ita vt lachrimas non continueramus Sed cu
dei Immortalis benignitate vra Rma D. per tot casus
et discrimina rerum salua ad tuta loca peruenit, speran:
dum est quod idem deus, qui vitam seruauit, et euadere co:
cessit, etiam quibus rebus pro virtute et dignitate tuenda
et seruanda opus erit, benignissime prouidebit Ego vero
quicquid pro augendis eius commodis efficere potero, modo
scire possim quanam ratione id fieri debeat nihil laboris
et sollicitudinis pretermittam. De interitu Sermi domini
Ludouici Regis, tametsi iam propemodum apud nos concla:
matum sit, tamen quia nescio qui, hiique non ingrati et prop:
terea non reiecti rumores sparguntur fore adhuc nonnullam
spem de vita eius Maiestatis. Mtas domini mei mittit istuc nu:
cium cum lris Ego plurimum rogo vram Rmam domi:
nationem vt quicquid certi et explorati cum de hiis tum de
ceteris habuerit, simul et reliquie dominorum Hungarorum
quid per se ferant, quidue pretendant quorsum animos &

cogitaciones suas dirigant, quid consilii in tam ancipiti for:
tuna capiant, quemve sibi finem esse destinaverint, me literis suis
velit facere certiorem. Nam ego Principis et Regis mei
eam mentem eumque animum esse animadverto, vt regno
Hungarie quantumvis lacero et afflicto in nulla parte ve:
lit deesse, modo qua via quibusque consiliis id adoriri
debeat edoceretur. Commendo me ex animo vre Rme
D. que sit incolumis et felix

Sigismundus primus Rex Polonie Friderico Duci Legnicen et Brigen.

Illustris me Princeps. habuimus literas vre Illtis eas quibus
commeminit, quia nos nuper admonuerit de iure ex Bul:
la aurea ad nos pertinente ad affectandum Bohemie reg:
num, ideo potissimum se hoc nobis suggessisse, quia fide
et animo erga nos perpetue firmo et immutabili, quod vel
tacente vra Illte ita nobis semper de ea persuasum fuit
esse eam toto desiderio nostrarum vbique partium atque eciam:
num futuram mei decoris ac commodi studiosam, multo
etiam magis quam vt aliquid vlla in re de ea aliquando ad:
dubitare possimus aut debeamus toties propensionem ac
integritatem vre Illtis experti. Quid vero in re iam
transacta agendum putemus vre Illti, non dubitamus illa
cum aliis dominis Ducibus Slesie et Proceribus, ac
vniversis ordinibus Marchionatus Moravie conventuram
esse, vbi res ipsa et pericula impendencia vris illic Do:
minationibus multa suppeditabunt, et Principes, reliquique
viri prudentissimi, facile pro suo quisque animo et ingenio
excellenti invenient quibus consiliis et remediis habebit
opus res et causa vra communis, in tanta presertim pertur:
bacione reipublice Christiane, que si alias vnquam nunc certe
maxima et salutari indiget consultacione. Bene valeat vra
Illtas

Sigismundus primus Rex Polonie Dominis Bohemis: vnicuiqꝫ seorsum. Vno exemplo.

Spectabilis et Mgce nobis Sincere dilecte. Jam indies magis confirmatur Serenmi olim domini Ludouici Regis Nepotis nri charmi funestus interitus, et edocemur certo de iusticia mea in istud Regnum Bohemie vigore veterum Priuilegiorum succedendi, quare scribimus litteras, vris D. in commune commemorando ipsam iusticiam meam non quidem cupiditate aliqua lacius regnandi, hoc presertim tempore, quo cernimus extremum discrimen his regionibus imminere, sed ne omnino vel deesse rei christiane vel ita ignaui esse videremur si quod malum in comune nobis instat, negligere, et. Jus nostrum missum facere deberemus, nec dubitamus vras. D. racionem habituras ipsius iuris mei, et huius temporis necessitatis. Nichilominus tuam Sinceritatem de cuius singulari erga nos fide et affectu plurimum nobis pollicemur, specialiter hortamur et rogamus. tueatur pro virili Jus ipsum et dignitatem meam aduersus eos qui nobis istic aduersi essent. experietur nos huius obsequii sui perpetuo gratos et memores futuros Valeatqꝫ fideliter tua Sinceritas

Sigismundus primus Rex Polonie Proceribus Regni Bohemie.

Non egimus hactenus quicquam cum vestris D. super isto regno
Bohemie, suo Rege orbato, quod nos et ingens dolor, quem
ex casu ipsius Serenissimi Regis et Nepotis mei charissimi ac:
cepimus, nihil prorsus cogitare sinebat, et nondum pla:
ne de interitu sue Maiestatis constabat variis varia de successu
eius referentibus, verum cum tandem res certa esset par:
tim ex Hungaria, partim etiam vestrarumque D: et aliorum mul:
torum hominum literis ad nos conferretur, Maiestatem suam
casu isto, et fato miserabili functam esse, nec obscurum sit quan:
tum Juris nobis competat ex antiquis Privilegiis ad istud
Regnum Bohemie admonendas duximus vestras D: ut
que ad commune bonum non ipsarum tantum, sed etiam
totius rei christiane pertinent mature cogitent et exequan:
tur ac in primis testamur dominum deum qui est humanarum
mentium scrutator: Nos nulla ambicione, nullaque cupi:
ditate aliorum [alienorum] regnorum teneri, presertim hoc adversi:
ssimo tempore, hiisque regionibus, ad quas tota communis tem:
pestas est devoluta, satisque esse nobis hoc regnum et Do:
minia in quibus eius divina Maiestas nos constituit, que
utinam in tanto [discrimine, quod] ut videmus in dies magis iminere in:
tegra et inconcussa conservare possimus, Tamen nolen:
tes et deesse communi periculo rei christiane, et secordes
videri in hiis que Juris mei sunt hortamur et rogamus
vestras D: ut matura deliberatione de creando rege con:
silium et racionem ineant, ne postea sera sit omnis
adversus iminens periculum provisio, ac de creando qui:
dem tali Rege qui maturitate et experientia sua

unitisq; viribus aliorum Regnorum et dominiorũ vicinorum possit et sciat tantam hostilem molem et tempestatem propulsare, perpendatq; etiam apud se iusticiam meam quam ex vi antiquorum Privilegiorum Regni Bohemie, non ignoramus nobis esse in ipsum Regnum legittime ex avita femineaq; linea succedendi, et adversus hanc iusticiam meam nihil tractare et constituere velint. Nos vero quod ad defensionem ipsius Regni et Ducatuum ac Terrarum ad illud spectancium, quod ad iura et Privilegia vrã tam publica q̃ privata, quod demiq; Singillatim ad quemq; Statum et ordinem necnon ad personas vrãs pertinebit, in his õibus vos uti probum benignum et Christianum regem decet semper gerere et conservare volumus bene valeant vrẽ Dñes

Sigismundus Rex Polonie Friderico Duci Legnicensi

Illustris Princeps et dñe affinis m̃ charme. Jam indies magis confirmatur Serm̃i olim dn̄i Ludovici Hungarie et Bohemie Regis Nepotis mei charm̃i funestus interitus et edocemur certo de iusticia mea in Regnum Bohemie, vigore veterũ Privilegiorum presertim vero Bulle auree succedendi, Quare scribimus lr̃as omnibus ordinibus in commune commemorando ipsam iusticiam meã non quidem cupiditate aliqua latius regnandi hoc presertim tempore quo cernimus extremum discrimen his regionibus imminere, sed ne omnino vel deesse rei christiane velita ignavi esse videremur, si quod malum in comune nobis instat negligere et Jus m̃m missum facere deberemus, nec dubitamus vrãs D: racionem habituras ipius

Juris mei et huius temporis necessitatis. Nihilominus vram̄ Illtem̄ de cuius singulari erga nos fide et affectu plurimum nobis pollicemur specialim hortamur et rogamus tueamini pro virili sua ius ipsum et dignitatem meam adversus eos qui nobis istic adversi essent experiemini nos huius operae et studii sui perpetuo gratos et memores futuros valeatqȝ feliciter vra Illtas

Cricius Eps : Tomicio Epo

Rme mi dne. Mitto exemplum litterarum quales mihi scribende videntur et cum vterqȝ rex se Regem legittimū illius regni putet, videtur michi quod si eciā lre ipse in adversarios inciderent ambigue interpretari possent nam vtrum magis salutare et honestum sit, illi [Joanni] adherere qui Coronatus est et minus potest, an illi [Ferdinando] qui se ius et obligaciones habere pretendit, et plus potest, in dubium verti poss, et cuius est condere, eius est interpretari, quamuis non placet mihi nos sic participium agere

Sigismundus primus Rex Polonie. Prelatis et Baronibus liberisque Ciuitatibus in Transiluania cōgregatis

Reuerendi in Chro Pres, Spectabiles et Magci Generosi Egregii Nobiles et famati nobis sincere dilecti. Recepimus litteras vrarum D: quibus nobis Conuentum suum quem ad consulendum saluti patrie sue nuper in oppido Thorday habuerunt, declarant, et cum considerent se absque Rege et directore suo, nihil certi aut solidi aggredi et constituere posse, indixerunt Conuentum generalem Regni profesto Sancti Emerici Ducis et Confessoris in Alba Regali postulantes a nobis, vt ad illum Oratores nros mitteremus, fuerunt nobis ipse lre vrarum D. in his modernis turbatissimis temporibus, non mediocri solacio, quod intelligamus illas id agere et curare quod in eo casu reliquum salutis et oportunum videtur, vnde speramus adiutore dno deo et Sanctissima illius matre vrarumque D. maturo consilio, Regem in primis salutarem, deinde ordinem necessarium, et postremo firmam et certam defensionem aduersus tantum hostem istic adhuc constitui posse, ad quod illarum saluberrimum institutum adiuuandum, mittemus libentissime citra vllam moram Ores nros, vt optant, ad Conuentum ipsum, verum quia hodie primum lras de hac re vrarum D: accepimus, tam subito Ores expedire non potuimus, curabimus tamen vt quantum fieri poterit, non moreantur. Quod D: vre si tardius venerint, boni consulent et angustie temporis ascribent. Interim dominus Deus dirigat omnia consilia et actus illarum in gloriam nominis sui et regni istius salutem et incrementum. Que valeant foeliciter. Cracovie feria v in vigilia omnium Sanctorum Anno M° D° XXVI.

Ioanni de Zapola comiti Scepusiensi, et Palatino Transiluanie.

(Sigismundus. i. Rex Polonie

SPEctabilis et Mgce dne affinis nr charme. Hodie primum reddite sunt nobis littere tue Mgcie quibus nobis Conuentum nuper in Oppido Thokay habitum simul et singularem animi sui erga nos propensionem declarat. Nos in primis agimus illi gras non vulgares, q ea tam sollicite agit que saluti patrie sue et honori meo conducere intelligit. fuit hec nra semper de illa fiducia, et mittemus quidem citra moram ad ipsum Conuentum Albensem Oratores nostros non grauatim, verum quia terminus est iam admodum propinquus, haud scimus an ita per tempus vt res postulat venire illuc poterint. Tua tamen Mgcia curare iterum non pretermittat id quicquid communibus rebus et dignitati nostre expedire intelligit et foeliciter valeat Crac feria quarta in vigilia omnium Sanctorum Anno domini M° .. D° XXVI° Regni vero nostri Anno XX°

Anno domini M° D° XXVI° In Mense Nouembre missi erant a Rege Polonie in Hungariam Oratores Andreas Crziczki Epus Przemislien et Stanislaus de Sprowa Castellanus Biecen ad electionem noui Regis in Hungaria

Sigismundus I. Rex Polonie Proceribus Vngarie.

. Seorsum singulis scriptum.

SPectabilis et Mgce nobis sincere dilecte. Mittimus istuc ad Conuentum istius Regni in Alba Regali constitutum Rndum in Chro Prem dominum Andream Epm Premislien. et Mgcum dominum Stanislaum de Sprowa Castellanum Biecen et Capitaneum Opocznen quibus commisimus singillatim et visere tuam Mgciam, et illi que nostro nomine quedam referre. Itaqz postulamus ab illa, vt ipsis Oratoribus meis fidem adhibeat et ita se erga nos et patriam suam exhibeat sicuti de illa spem indubiam habemus, quod illi vberrima gratia et fauore meo curabimus. Quam feliciter valere optamus. Dat

Credentia ad Vngaros

Sigismundus primus Rex Polonie

RXndi in Chro Patres, Spectabiles et Mgci dni Generosi Egregii Nobiles et famati nobis sincere dilecti. Intellecto Conuentu vrarum D. quem ad consulendum bono statui Regni istius Hungarie agunt, misimus in medium illarum Rndum dominum Andream Epm Przemislien. et Stanislaum de Sprowa Castellanum Biecen. Consiliarios meos sincere nobis dilectos, nolentes vris D. et isti regno aliqua in parte consilio et auxilio meo, pro virili mea deesse. Itaqz postulamus ab eisdem D. vris vt ipsis Oratoribus meis plenam fidem in his que meo nomine retule:

rint adhibeant et que saluti sue et Regni istius sunt di-
ligenter expendant et prouideant Pro sua prudencia
et virtute factura que ne feliciter valeant

Legatio a Ser^mo dno Sigismundo primo Rege Polonie: missa ad Joannem de Zapola Comitem Scepusien Palatinum Transiluanie.

Dicta salute et oblatis lris. declarandus ingens dolor Mtis Regie, quem habet de tanto casu, et interitu Sermi Nepotis sui, deque Regni Hungarie moderna calamitate et iactura, quam ammisso Principe, ammisso Exercitu, et magna parte Procerum et Optimatum suorum, amissis denique Urbibus plurimis et terra depopulata nunc accepit.

Dolere etiam singillatim Mtem sua de interitu Spectabilis et Mgci dni Georgii de Zapolia Comitis Scepusien fris germani sue Mgcie, q utrumque, et domum ipsorum Mtas sua pro debito affinitatis et pristine beneuolencie singulari et affectu et fauore complectitur.

Non dubitare etiam Mtem suam ipsum dominum Vaiwodam hac iactura cum Principis tum patrie et germani sui in magno dolore et mesticia positum esse, verum cum hec mutacio est dextere excelsi cui resistere nemo potest, consolandus est nomine regio et admonendus ut eam aduersitatem equo et infracto animo ferat, q ille qui a deo nos per hostes meos affligere voluit idem post rursus consolari poterit

Cum autem perpendat Mtas sua vim hostilem, conatumque occupandi istud Regnum Vngarie, et istinc aditum sibi parandi ad reliqua Christiana Regna et Dominia

opprimenda perpendat item discordiam intestinam aliorum Principum Chrianorum, nullamq auxilii ipsorum spem his regnis esse, que adeo iam feracta sunt et inclinata vehementer esse solicitam Mtem suam, ne his pessimis euentibus adhuc priores sequantur.

Rogare itaq et hortari Mtem suam ipsum dominum Voiewodam vt cum ille nunc vnicus sit istic in quo potissima spes est tantis malis prouidendi, curaret vna cum reliquis dominis et Proceribus Regni qui adhuc relicti sunt, vt q primum Status regni Hungarie componatur, Rexq talis eligatur qui auctoritate prudencia et vnitis aliorum Regnorum et dominorum vicinorum viribus sciret et posset tantam hostilem vim et impetum propulsare et hec Regna totamq Chriamitatem ab extremo interitu vindicare.

Non ambire quidem neq cupere Mtem suam plura Regna et Principatus, nunc presertim in tanta rerum omnium perturbatione et aduersitate, nequaq tamen deesse velle Mtem suam ad Regno Hungarie, in quo tanto tempore genus Mtis sue foeliciter regnauit, et in quo Mtas sua multum beneuolentie et fauoris semper cognouit, tu sibi ipsi et regno suo totiq Christianitati postq res communis agitur, et proinde afferre Mtem suam pro salute ipsius Regni Hungarie omne studium vires et facultates suas.

Singillatim vero spem omnem habere Mtem suam in dno Voiewoda, q et saluti patrie et debito affinitatis quo Mti sue iunctus est non sit defuturus, Mtem vero suam ita se gesturam

esse semper aduersus illius Mgciam in omnibus euentibus sicuti bonum et fauorabilem affinem decet nec minus illius comodis ac honori Mtem suam propensam et fauentem futuram q3 cuiusuis sui arctissimi necessarii

Petrus Tomicski Eps Crac et R. P. Vicecancell.s Luce de Gorca Castello Posn: Capito Maioris Polonie generalj.

Non dubito vram Mgciam iam intellexisse Serenum Principe Ferdinandum Regem Bohemie declaratum esse, idq3 irrequisitis dominis Ducibus et Statibus Slesie et Morauie qui querunture quidem grauiter hanc tantam ignominiam sibi irrogatam esse, agereq3 volunt Conuentus, et mutua consilia super hoc habere. postremo tamen nil facient. Germani enim nisi Germanis fauent, et pecunia hoc tempore omnia potest, nam Princeps Ferdinandus preter ingentes largitiones priuatas et publicas et obligacionem de soluendis ere proprio debitis Regni, etiam de asscribenda in perpetuum Austria, et aliis suis prouinciis regno Bohemie se strictissime obligauit, Maior pars dominorum et Regnicolarum Hungarie qui in Thokai congregati erant declararunt non pridem Mti Regie per lras suas, se illuc ad consulendum saluti regni sui conuenisse. Cognito vero q absq3 Principe et directore nihil ex vsu geri possit se Conuentum generalem omnibus Regnicolis in Alba Regali statuisse pro festo Sancti Emerici Confessoris nuper preterito. Petiueruntq3 à Mte sua summopere, vt in medium ipsorum Oratores suos ad consulendum de bono Statu illius Regni mittere dignaretur, Scripsit eciam speciales lras Mti sue dominus Voiewoda Transiluanie quibus decla:

rauit id quod ab omnibus scriptum est. factum esse racione habi:
ta dignitatis M.tis suę, offerrendo illi sua seruicia impensis:
sime. M.tas vero sua, vt ante non solita est vnquam regno illi
aliqua in re deesse, in quo tanto seculo sanguinis eius foelici:
ter regnauit, et in quo plurimum fauoris et beneficentię cog:
nouit Statumque et sortem illius, cum Regno suo propter vi:
cinitatem communem reputat, ita et nunc noluit M.tas sua illarum Regnico:
larum preces obaudire, Misitque ad Conuentum ipsorum feria
quarta ante Sanctum Martinum R. D. Epum Przemislien.
Andream Cricium Nepotem meum, et dominum Stanislaum
de Sprowa Castellanum Biecen. et Capitaneum Opoczněn.
vt quacunque in re opera illorum indigerent pro Statu Regni
sui illam pro virili sua impenderent Idem factura fuisset M.tas
sua ad Regnum Bohemię mittendo, si eam racionem habuis:
sent domini Bohemię M.tis suę, quam habent domini Hunga:
rię, vt vel saltem aliquis ex his qui suę M.ti addictissimi
videntur, et in quos M.tas sua plurimum fauoris et beneuo:
lencię contulit, admonuissent illam, quando et quo pacto ge:
ri debuerint hec quę ita quasi ex improuiso sunt gesta Ego
michi certo persuadeo quod antequam Oratores mei Trencinium
peruenerint dnus Voiewoda Transiluanię erit Rex Hu:
garię electus et Coronatus, nam et Corona est in Alba
Regalem deducta, et compromissum inter Regnicolas, illinc
nisi electo et Coronato Rege non discedere, quę res si ita
cedet prout est mea et multorum hominum sentencia, peribit
haud dubie mox Regnum illud quod ita discerptum, et mu:
tilatum etiam honesto regio Statui tuendo, nedum hostilitati
a Thurco et Ferdinando sustinende, iam nequaquam sustinere
posse videtur.

SIgismundo Regi Polonie

Andreas Crzycki Eps Premislien
Stanislaus de Sprowa Castell Biecen.

Humillimam nri commendationem. Peruenimus huc hesterno die in Fristak gratia Dei incolumes, nam in tanta itineris malignitate magis accelerare nequaqz possumus. Excepti sumus ab Illmo domino Duce Teschien more illius solito officiosissime. peracto prandio, seu cena potius, petiuimus cum eius Illte Secretum colloquium, conclusiqz in Cubiclo retulimus illi vt Mtas vra pro affectu et confidencia quam de illa summam habet, committere nobis dignata sit illi raciones profectionis nre in Vngariam referre et cum illa de negociis illic occurrentibus consilium capere. diximus deinde vt maior pars dnorum et regnicolarum Hungarie qui in Thokai congregati erant, declarauint per lras suas Mti vre, se illuc ad consulendum saluti regni sui conuenisse, cognito tamen quod absqz Principe et directore, nihil ex vsu geri possit, Se Conuentum generalem omnibus Regnicolis in Alba regali statuisse pro festo Sancti Emerici nuper preterito, petiuisseqz illos a Mte vra summopere vt in medium ipsorum Oratores suos ad consulendum de bono Statu illius regni mittere dignaretur scripsisse etiam speciales lras Mti vre dominum Voiewodam Transiluanie, quibus declarat id quod ab omnibus scriptum sit. facere ratione habita dignitatis Mtis Vre offerrendo illi sua seruicia impensissime. vram vero Mtem vt ante non solitam esse vnqz regno illi aliqua in re deesse, in quo tanto seculo Sanguis eius feliz

regnauit, et in quo plurimum fauoris et beneficentie Mtas
vra cognouit. Statumqz et sortem illius communem cum re:
gno suo, propter vicinitatem reputet, ita et nunc noluisse
Mtem vram illorum Regnicolarum preces obaudire, eaqz
causa nos illuc ad Conuentum ipsorum mittere, vt quacun:
qz in re opera nra indigerent pro bono Statu regni sui illa
pro virili nra impenderemus. idem facturam fuisse Ma:
iestatem vram ad Regnum Bohemie mittendo, si eam
racionem habuissent domini Bohemi Mtis vre, quam ha:
bent domini Vngari, vt vel saltem aliquis ex his qui
Mti vre addictissimi videntur, et in quos Mtas vra
plurimum fauoris et beneficencie contulit admonuisset
illam quando et quo pacto geri debuerint. hec, que ita
quasi ex improuiso sunt gesta, mirari Mtem vram, quid
sibi velit, quod eciam irrequisitis dominis Ducibus et Sta:
tibus Slesie et Morauie facta sit in Bohemia Eleccio.
Quandoquidem res esset tanti momenti, vt olim ea cau:
sa fuerit tocius Slesie a Regno Polonie deficiendi, et
proinde quod iter nostrum attinet rogauimus vt sua Sttas
que in Vngaria sentiret, nobis communicare, et consili:
um suum, quo pacto nos gerere deberemus subministrare
dignaretur, In eam sentenciam fuit exordium nrm cum
eius Stte. respondit ad hec crebra ducens suspiria non
multis, velle se quidem si quid consilii haberet etiam ex
penetralibus cordis eruere et libentissime nobis impartiri.
pro eo, quod omnia bona Mti vre integerrimo animo
semper optet et faueat. verum apprime sibi displicere,
primum quod tam sero significatum sit vre Mti de hoc
Conuentu Albe regalis, rem enim factam esse de indus:

.tria ut vel non mitteret V.ra M.tas Ores in tanta an=
gustia temporis, vel si mitteret, non venirent tempori
denide quod Corona sit illuc in Albam regalem deduc:
ta, compromissumq inter regnicolas, illinc nisi electo
et Coronato rege non discedere, nos itaq sero venire,
et cum omnium oculi in nos velut insignes, ut inquit, Ora:
tores sint coniecti, nonnihil levitatis hinc nasciturum ta:
men cum iam eousq progressi essemus, pergeremus in dei
nomine, sed priusq Trenzinium veniemus nos certio:
res de re transacta futuros, respondimus autem V.ra
nos non mittere ad regnum illud petendum, sed ad Re:
gnicolarum, ut dictum est, postulata, alioquin id aliter
et tempestivius a M.te V.ra actum et practicatum esset
Subiunxit eius S.ttas esse tamen nuncium illic M.tis
V.re huius rei causa, idq dicens caput scalpsit, et suspi:
ravit acriter, innuens nescimus quid de ipso nuncio.
quesivimus denide quid censeret agendum, si in itinere
Electum Regem acciperemus. redeundum inquit potius
quam progrediendum, subiunximus at si dominus Vai:
woda eligetur, cui M.tas d.ni mei favet ex animo, num
non potius illi esset gratulandum, quam redeundum ex
itinere, nam ita nos a M.te V.ra instructos esse, Imo
inquit hoc erit consultissimum, et ad novum regem
vobis devinciendum, et ad suspicionem amovendam
quod causa regni captandi missi essetis, Magnam rem
esse, diadema, ut, cuicq imponatur rex sit sicut al:
ter, et promi de bonis verbis esset potius devinciendus
quam aliqua ingratitudinis et invidie seu doloris nota
ostendenda. et hec dicendo gestiebat quodamodo et subri:

debat, licet adderet, quod si res ita cederet, periturum haud dubie mox regnum illud quod ita discerptum et mutilatum etiam regio honesto Statui tenendo, nedum hostilitati cum Thurco et Ferdinando sustinende, iam nequaquam sufficere posse videtur / quesiuimus postea quid sentiret de Moravis et Slesitis, quod ipsis irrequisitis facta sit Electio. Conuentus, et querimonias, inquit, futuras, postremo nihil Germanos enim, nisi Germanis fauere pecuniam hoc tempore omnia posse, et iterum scalpens caput et suspirans scire se inquit, qui dicti vestre consilia suggerebant, qua via et iure exigeret regnum Bohemie, et eos ipsos precipuos fuisse, qui ita vt factum est opera et practicas suis effecerunt / Hec et alia plurima, plena Sycophanciarum, audiuimus ab eius Mte, cum ingenti dolore meo, et quantum cognouimus, eciam si Mtas vestra omnia studia et operas suas in hoc collocasset vt regnum illud optinuisset, nihil omnino absque ingenti largicione priuata et publica effecisset / Quare nunc maxime diuina nobis videtur Mtis vestre sentencia qua fuit ab inicio semper / nam et Princeps Ferdinandus preter largiciones ipsas et obligacionem de soluendis ere proprio debitis regni, eciam de ascribenda in perpetuum Austria et aliis suis prouinciis regno Bohemie se strictissime obligauit / Nunc Serme Princeps prosequemur iter nostrum cum maiori molestia ex his rebus quas audimus, quam ex luto Tartareo in quo assidue volutamur, et pestilencia, quam vitando, cogimur in Villis declinare. Si electus exit rex ille ante aduentum nostrum, gratulabimur illi iuxta instruccionem Mtis vestre, quod si aliter nunc propter aliquas causas censeret faciendum nobis quamprimum per litteras declarare dignetur, simul ac ea que tractare aut impetrare apud ipsum regem si creatus fuerit deberemus / quicquid postea nobis scriptu dignum oc:

occurrerit e vestigio Mti Vre perscribere curabimus, cuius gracie nos humillime commendamus Ex Freistak die Sancti Martini Anno domini M° D° XXVI°

Expectatur hic Marchio Georgius in horas idq[ue] non alia causa nisi ad tractandum ne quid Electioni Bohemice obsisteretur ab aliquo.

Sacra Mtas post scriptas has lras egimus cum dno Duce utsi dominus Voiewoda Rex crearetur, suggereret illi uti ad vnienda hec regna Hungarie et Polonie animum induceret et filium Mtis Vre in heredem suum acciperet, propter multa commoda que hinc sequerentur in partem utramque quod avidissime arripuit et nobis ut idem ageremus suasit quod faciemus modo oportuno, nisi Mtas Vra interim prohiberet, hec autem scribimus in eum eventum si rex ille crearetur, accederet enim hinc Mti Vre nostra sentencia, existimacio non vulgaris

Andreas Cricziki eps Premisliensis
Petro Tomiczki Epo Cracoviensi
& Regni Polonie Vicecancell.o

RMe mi domine, domine colenme, Quia scribo difuse Mti Regie que hic apud dominum Ducem egimus et percepimus eo labore, et itinerariis molestiis affectis non puto necessarium vre Rme D. illa repetere que omnia ex lris regiis accipiet/ omnino iste Dux persuasum habet regem futurum dominum Vaiwodam idque nos acceptuncos adhuc ante Trencinium Supplico Rme D. vre instruere nos dignetur quo pacto nos gerere in eo eventu debeamus nequid Ferdinandum offendamus, qui omnia olfacit et nequaquam negocium intermittere vult/ propter pestem cogimur in villis divertere cum maxima incommoditate. omnes qui nos vident, putant quod causa regni captandi vadamus, dicitque nobis passim nos sero venire, neque aliter cuique persuadere possumus quod mihi vere animus presagebat, prosequemur tamen iter nrm, et quicquid acceperimus mox Sacre Mti regie perscribemus interim me una cum collega meo vre Rme D. humiliter commendo ex Fristak die Sancti Martini Anno dni M.o D.o XXvi.o

SIgismundo primo Regi Polonie

Andreas Crzyczki Eps Premisliensis
Stanislaus de Sprowa Castell^s Biecensis

Post humilem nri commendacionem. Quam honesta et ne:
cessaria sit hec legacio mea in Vngariam Mtas vra ex li:
teris domini Nipczic satis intelliget, nos cum huc appliciu:
mus et rem omnem transactam cognouimus, dubii et anxii
fuimus quid potissimum nobis exequendum esset, nulla enim
racio suadebat iter prosequi, cum ea causa iam amputata esset
propter quam missi sumus, cumque ex literis tam noui regis
quam etiam domini Nipczic intelleximus non modo non
optari aduentum nrm, verumeciam quodamodo ignomini:
osum futurum, cum preterea dubium non sit quando apud ipm
nouum Regem erimus, illique gratulabimur, quin Sermo Prin:
cipi Ferdinando, et aliis dominis, qui eidem regi aduersi
sunt prebeamus sinistram de Mte vra suspicionem, tamen
cum hec et alia incommoda, que ex hac legacione mea se:
qui debuerunt adhuc Cracouie tanquam in speculo preuiden:
tes Mti vre recensuimus, neque dissuadere potuimus, quin
saltem per inferioris condicionis homines quam per nos, in
quos omnium oculi sunt intenti, hec legatio fuisset absolu:
ta, et cum instructi simus a Mte vra, idque dominus Dux
Theschinen approbauit, vt si ante aduentum nostrum Rex
electus esset, illi nomine Mtis vre gratularemur, non ausi
sumus retrocedere, ne quid aduersus sentenciam Mtis vre,
aut dominorum Consiliariorum committeremus, cum is mos

ne sit in sinistris successibus pro lucro habere si quid sit quod
culpari possit. cogimur itaque iter hoc omnium molestissimum
et prorsus aduersus sententiam nram exequi. accedemus ipm
nouum Regem. dicemus causam aduentus nri. dicemus et
id nobis esse commissum, vt si regnum hoc illi obtingeret,
gratularemur ei nomine Mtis vre etc Quod postea Mtas
vra illi confirmare per literas suas dignabitur. vt aliis le:
gationibus non fiat opus Agemus cum illo de terra Scepusien
De Valacho frenando et aliis de quibus prius scripsimus
ac quicquid ex vsu nobis videbitur vt saltem hec impesa
Mtis vre et nra molestissima fatiga non esset omnino frus:
tra, et vt consideremus, quo modo se erga Mtem vram ges:
turus sit. et que spes in conseruando isto regno videbitur
Interim nos Sacre Mti vre humillime commendo Dat
Tranczinii die xvi Nouembris Anno Dni M D XXVI

Schedula.

Serme Princeps dignetur Sacra Mtas vra pro sua sapientia
retinere animum et vultum illum suum, quem habuit ab ini:
cio non aucupandi regna ista, nam hinc maiorem laude
habitura est, quam si operas omnes in hoc collocasset, que
in Bohemia forsan prodesse potuissent neque id tamen absque
largicionibus, hic autem ne superi quidem omnes efficere
potuissent, vt Hungari alium crearent, quam suum sangui:
nem, adeo perlesi sunt exterorum regiminis proinde nunc quasi
renati sibi videntur, cum summa leticia domum redeuntes
Quam autem vtile fuisset regna hec Mti vre obtinuisse
que preter externas summas hostilitates, etiam intestinis
factionibus et inueterato malo ordine quasi in extremis la:

laborent, non disputamus in presens, verumtamen nobis
videtur, quod dum in his adversissimis temporibus Mtas
Vra vix unum suum regnum et dominia satis tueri et co:
servare potest, cum alia hec regna longe maioribus pericu:
lis exposita, et inordinationibus inveteratis depravata sus:
ciperet, sufficere non posset ad omnia conservanda, imo
circa unum occupata aliud certissime ruine exponere co:
geretur. nam quodlibet istorum Regnorum et presentem
Principem, et modis omnibus Satagentem requirit

SIgismundus primus Rex Polonie
Andrea Crzicski epo Premisliensi
Stanislao de Sprova Castell° Biecensi

REcte et ex animi mei sententia fecistis q Albam rega:
lem profecti estis, utcumque Trenchinii intellexeritis novum
regem illic iam creatum et Coronatum esse, volumusque
ut enarratis rationibus profectionis istuc vre, novo regi
ad regni istius fastigium erecto verbis meis gratulemini
eique favorem consilium et patrocinium meum pro condicione
temporum et facultate mea offeratis, de ceteris vero acti:
onibus supersedeatis, non enim nobis videtur tempus aptum
esse in presens, vel de filio meo aut terra Scepusien vel de
aliis quibuscumque rebus quicquam agere, Animadverti:
mus plane ea que in Alba regali gesta sunt Sermo Prin:
cipi Ferdinando et Primoribus regni istius Ungarie, qui
ad illius Serenitatem et Sermam do: Reginam eius Sororem
se contulerunt, non admodum placere, veremurque si deus
non prospexerit, ne inde extrema pernicies et excidium

Regno isti afflicto et lacero, et demum toti reipublice christiane proueniat. Cui malo imminenti vellemus nos quidem pro virili nra libentissime subuenire, sed excogitare non possumus, quibus modis et racionibus id aggredi debeamus. Scimus enim q Serenmus Princeps Ferdinandus, nemini permittere vult regnum Hungarie, quod sibi hereditarium esse pretendit et multiplici contractuum genere obligatum, vsqz ad vnicam guttam sanguinis. Alter est Electus et Coronatus, nec facile Diadema capiti suo impositum detrahi sibi pacietur. Quare vos nullas alias actiones isthic obeundas suscipiatis qz que vobis per nos sunt commisse et vtamini honesta excusacione, q nichil aliud a nobis in mandatis habeatis. Et bene valete

Petrus Tomiczki Eps Crac. R. P. Vicecancell.
Andree Crzieczki Epo Premisliensi: nepoti.

Rme Nepos mi charme. Bmas accepi his proximis diebus literas vre Ptis, Alteras ex Fristad, alteras ex Trancinio, Preuidebam ego vos ad Albam Regalem tempori peruenire non posse, id quod vra Ptas eciam perspiciebat, Bene tamen est factum q accepto nuncio de Rege Electo non substitistis nec retrocessistis sed persecuti estis iter vrm, proderit enim id aliquando regie Mti et patrie mee. hesterno die rediit Zorawinski ex Posonio et attulit multiplices lras, ex quibus conijcere licet rem ad magnum dissidium et arma spectare, Nam domini Vngari qui in Serme domine Regine, et Principis Ferdinandi partibus sunt, nolunt rata habere ea que in Alba Regali

forteqz in Conuentu suo in Comarno ad Electionem alte:
rius Regis procedent. Quodsi fecerint reliquie re:
gni istius Hungarie, nisi deus prospexerit sunt omnino
peritue. Reliqua ex litteris domini Brodezici nri intel:
liget vra Ptas

Andreas Cricius eps Premislien
Petro Tomicio epo Cracouiensi
Regni Polonie Vicecancellario

Rme mi domine, humilem mei commendationem. Su:
mus tandem ab hoc Rege absoluti, cum quo nichil aliud
constituimus, quam generalem beniuolenciam et coniunctio:
nem, et gaudemus Mtem Regiam nobis inhibuisse, licet
sero, ne aliqua alia negocia subrueremus nam id ipsi dilige:
ter cauimus, et que de filio Mtis sue et aliis specialibus
agenda nos scripseramus, non nisi oportuno modo facere
voluimus. quantum ex secretis tractatibus dominorum
qui regine adherent conicere licet omnes Principis Fer:
dinandi mine, et apparatus aduersus Vngaros eorsum
duntaxat tendunt vt hic nouus Rex, reginam duceret
quod ille maxime recusat, vt coram dicemus, habemus iter
adeo malignum vt prorsus nescire possumus quando istuc
applicare poterimus. Me vre Rme D. iterum humil:
lime commendo que scire dignetur nos hic tantam beni:
uolenciam a rege et omnibus cognouisse quanta verbis
non potest. Ex Trenchino 9a Decembris Anno dni
Mo . Do XXVIo

Andreas Criczki eps Premislien. Petro Tomiczki epo Cracoviensi Vicecancellario

Rme mi domine, Supplico humiliter vre Rme D. boni consulat quod ita Laconice illi scribo, cognoscet enim ex literis Regie a me scriptis, mihi ad illas scribendas vix diem suffecisse cognoscet item omnia ex ipsis lris quecumque illi essent a me scribenda, valeo gratia dei recte satis sumusque hic cum meo Collega viro certe optimo gratissimi. Me vre D Rme vnice comendo Quam dominus deus servet diutissime sospitem et foelicem Strigonii 4 Decembris Anno 1526

Sigismundo primo Regi Polonie Andreas Cricius eps Premisliensis Stanislaus de Sprova Castellanus Becen.

Post humillimam nri commendationem, Scripsimus binis lris Mti vre que primum apud dominum Ducem Theschmen. deinde vero Trencinium venien. cognovimus, Scripsimus etiam Mti vre nos intellecta hic creatione novi Regis nihilominus iter nrm prosequi, cum ad gratulandum ipsi novo Regi, tum ad alia negocia oportuna hic obeunda, nihil aliud pre nobis ferentes, quam id quod res est missos nos a Mte vra ad postulationem horum regnicolarum, vt mutuis consiliis bono statui huius regni pro:

uideretur. Quandoquidem vniuiusqz prudentis interest
ruenti vicino parieti prospicere, neqz Mtem vram aliquo
priuato affectu teneri, aut de alia re esse in pn's sollici:
tam, qz, vt in tanto comuni discrimine Status huius reg:
ni quoquo modo conseruari posset, et vt per nos Mtas
vra certior fieret, quid de Salute ipsius et communi de:
fensione sperare deberet. Igitur egressi de Trencimo, va:
rios rumores de Conuentu Albe Regalis, et ipso nouo
Rege accepimus, alii solutum Conuentum et Regem Bu:
dam, aut Strigonium discessisse, alii diuersa referebant,
propter quod premisimus ad ipsum Regem Kierstoff Cu:
bicularium Mtis vre, cum lris, quibus illi declarauimus
aduentum nrm ad Conuentum Albe Regalis, ita vt
à Mte vra postulatum erat, cum excusatione decenti q ce:
lerius venire non potuerimus, et quamuis intellexerimus
Conuentum ipsum dissolui, et illum regem esse creatum, ha:
bere nos tamen in mandatis eum accedere, et nonnulla illi
nomine Mtis vre referre, vt nobis declararet quo ad
se venire deberemus. Misso cum ipsis lris Kierstoff, ipi
substitimus in Vrablaroij, ne multum à via tam in Al:
bam Regalem qz etiam Budam, vel alibi deflecteremus
vbi quatuor dies expectando, responsum permansimus, ca
duas rationes in prospectu haben, vnam, vt cum res Pri:
cipalis absqz nobis acta esset, reliqua quoqz negotia, pre:
sertim defensionis, sine nobis absoluerentur, ne vel aliquid
oferre cogeremur, quod Mtas vra prestare non posset
vel nihil offerendo et excusando, animos horum Regni:
colarum à Mte vra alienaremus. Alteram, vt cum
nobis dictum esset, omnes absentes, presertim qui Principi
Ferdinando adheserunt citatos esse sub priuatione offi:
ciorum, et bonorum omnium, ne in eiusmodi tragediam

incideremus. Solent enim hic ad omnia huiusmodi negocia
Oratores adhiberi. Que res quid obfuerit paulo ante apud
vniversos Vngaros, Maiestati vestre coram dicemus latius.
Post quadriduum Cristoff rediens literas nobis regias
attulit, quibus significabat se Bude nos expectaturum cumque
iam illo proficisceremur, et pro hospicijs premiseramus, rur-
sus noctu ad nos Strigonium misit, vt hic prestolaremur
quod Bude, neque locus esset, neque facultas nos pro decencia ex-
cipiendi. Se vero in Crastino qui dies erat lune venturum,
qui crastinus productus fuit ad diem vsque veneris. Misimus
iterum ad illum Cristoff, et significavimus mirari nos cur
tanto tempore, vel non veniret, vt nobis dici fecerat, vel nos
ad se non accerseret. Renunciavit nobis per Consiliarium
quendam suum, cum amplissima excusatione impedimenta
et negocia sua summa, quibus distineretur, tamen omnino
se postridie venturum, vt interim equo animo hanc moram
ferremus. Venit tandem dominico vesperi satis egregie
et Magnifice, misit iterum ad visendos nos, et excusandam
moram suam in crastino tempusque accedendi se constituit
anteprandium, vbi ad illum deducti sumus per Reverendum D.
Episcopum Zagrabiensem et dominum Raßkai omnibus exclusis,
solus nobiscum restitit. Nos dicta Salutacione, verba in hanc
sentenciam fecimus. Quod causa propter quam huc veneri-
mus, iam esset eius Serenitati ex literis Maiestatis vestre, ac eciam meis
comperta. Maiestatem enim vestram cum intellexisset Conventum in
Alba regali institutum, ad consulendum de bono Statu huius
Regni, eaque causa Oratores suos postulari, nos e vestigio ad
eum ipsum Conventum expediuisse, ne vlla in parte huic re-
gno deesset, cuius fortunas omnes communes cum suis semper
existimavit et cui non secus quam suo proprio, omnem bo-

num Statum et successum optauit vtpote cuius Stirps et Sanguis hic longissimo tempore foelix imperauit. et ipsa Mtas vra multa in se beniuolencie officia cognouit persuasumque habuisse Mtem vram, quod presencia nra, et mutuis consiliis omnia negocia que agerentur, essent vbique plus ponderis et auctoritatis habitura, commisisse tamen et hoc nobis Mtem vram vt si soluto Conuentu, et illo in regem creato veniremus, nichilominus eius Serenitatem accederemus eique hunc nouum apicem regium nomine Mtis vre gratularemur. Quandoquidem Mtas vra pro ea affinitate, quam cum eius domo iamdudum inire voluit, et complexa sit semper illam beniuolencia ac amore non vulgari, et illi omnem foelicitatem, omnesque accessiones ex animo fauit, Cumque placuisset dno deo Mtem vram charmo Nepote priuare et tam miserabili eius casu, huiusque regni calamitate ingens animi vulnus Mti vre infligere hoc saltem sperare Mtem vram, quod pro illo desideratissimo Nepote suo habitura sit ex eius Mte affinem et vicinum non minus erga se propensum et officiosum quam ille defunctus Nepos fuerat, Sperare item Mtem vram quod illius regimine commodius hoc regnum ad pristinum bonum statum reduci et a faucibus inimici eripi poterit Quandoquidem eius Mtas, et gentis sue, et hostis sibi iminentis cum quo tociens est conflictata conditionem examussim nouit, Et proinde nisi intelligeret se huic prouincie satisfacere posse, nequaquam pro sua prudencia suos humeros huic oneri subiiciendos existimasset. Itaque gratulati sumus amplissimis verbis eius Mti de assequuto hoc regio culmine, et precati sumus vt hec illius sublimacio cederet in confusionem hostium nominis Christiani et ad horum regnorum tociusque Christianitatis presidium et incrementum, hortatique sumus eius Mtem, vt predecessorum suorum Serenissimorum Regum Vngarie vestigia sequendo, gladium suum Regium, quem accepit, strenue

vibraret pro patria sua, et fide ac relligione sancta Catho:
lica, que nunc non ab infidelibus solum sed etiam ab ip:
sismet Christianis turpissime profanditur et labefactatur,
unde et auxilium a domino deo et laudem mortalem
apud omnes mortales esset habitura. Quod ad Ma:
iestatem vestram attinet illam complexuram esse eius Ma.tem
constanti et paterno amore, neque illi omnibus officiis quibus
posset, defuturam esse unquam, siquidem ita illi cordi fuerit et
consiliis M.tis V.re uti voluerit Quibusquidem consiliis
si olim Ser.mus Rex Ludouicus innixus fuisset, potius quam
illorum, qui bellum hoc Turcicum ad hec regna, veluti me:
dici malum ad extremas corporis partes divertere solent,
non se et Regnum hoc in tantam perniciem et interitum
precipitasset. Rogauimus postremo ut cum hanc signifi:
cationem in se animi M.tis V.re haberet, nobis vicissim
declarare dignaretur quid sibi M.tas V.ra polliceri debe:
ret, cum de ipsius Serenitate quam singulari beniuolentia
et amore semper est prosequuta, tum etiam de hoc regno
pro cuius bono Statu M.tas V.ra, nichil unquam curae, la:
boris et impense, quantum potuit, pretermisit, et pro cu:
ius salute, olim patruus M.tis V.re, nouissime vero Nepos
charissimus animam suam posuerunt, Rogauimus item, ut
cum ad Conuentum Albe regalis vocati fuerimus ad con:
sulendum mutuis consiliis de bono Statu ac defensione hu:
ius regni et Conuentum ipsum non ulla tarditate mea
sed ipsorum sera significatione neglexerimus. Declarare dig:
naretur nobis M.tas sua quibus rationibus regnum suum
restaurare ac defensare constituerit, non cupere nos ea scire
ulla curiositate, que in aliena republica vicio dari solet Sed cum
hec ambo regna Vngarie et Polonie sibi inuicem parietes
sint, alterum a Turcis, alterum a Tartaris quorum ra:
biem esset etiam hoc regnum satis expertum interesse plu:

mum vtriusque Mtis vre ut cuiusque vicinus paries soli:
dus et inconcussus permaneat ne alter ruens, alterum
secum in ruinam trahat. Quare vt Mtem vram que
sit spes salutis ac defensionis huius regni, edocere posse:
mus, rogauimus etiam atque etiam, vt nos eius Mtas
de instituto suo certiores facere dignaretur. In hunc sen
sum fuerunt verba mea coram eius Mte, absque vllis pre:
sns arbitris, quibus etiam subiunximus ea, propter que
petiueramus seorsum aliam secretam audienciam his cau:
sis et racionibus quas Mti vre. Secretioribus literis
meis descripsimus, visum autem fuit nobis Serme rex
non expectato ad hec que egimus finali responso, hunc
Cubicularium Kierstoff ad Mtem vram expedire ne
in longa esset expectacione sciendi quid nobiscum aga:
tur, et vt quo pacto se principia legacionis mee habe:
ant intelligeret, veremur enim ne preter opinionem nos:
tram et peticionem assiduam nos hic Rex iste diutius
detineret, nam hoc illi accidisse videmus, quod artifici
solet, qui multos simul labores suscipit, quibus dum cito
satisfacere non potest, cogitur homines vanis promissis
ducere et cras semper in ore habere. Nunc Mtas vra
Statum huius regni breuibus accipiat. Regnum est
maiori ex parte adeo crudeliter vastatum et destructum
vt horrorem quendam intuentibus prebeat, omnia ple:
na egestatis et lamentacionis, hostis Arces, flumina
et aditus omnes opportunos ad regnum occupat, ita
vt ipsimet regnicole fateantur regnum esse in ipsius
potestate constitutum, eamque racionem se in eligendo
Rege habuisse palam dicunt, quod cum nemo inter Chris:
tianos Principes tam potens sit vt regnum hoc obtinere

posset, nisi conditionibus quibuscumque cum Thurcis initis, si id per alienos fieri deberet, fieret potius per ipsosmet, et Prin:cipem suum ex stirpe et sanguine suo electum, qui melius quam aliquis alienigena, suos regere sciret, et fovere mallet quam exteros / Contractum est hic tantum odium, nescimus quo fato, adversus Germanos, ut pro illis Thurci fratres et ami:ci reputentur, Nihil cogitatur nisi de coniunctione cum Thurcis, et de impetenda Germania una cum illis, si qua hostilitas aperto marte esse ceperit / Reginae prorsus omnia bona sunt ablata, idem fit illis, qui eius partibus adhuc adherent. Templa pene omni supellectili preciosa, sed per Reginam ut ipsi referunt, et per alios harpias sunt spoli:ata, pretextu illius infoelicis expeditionis contra Thur:cos / Quamobrem inter alia laudi datur huic moderno regi, quod in Transilvania et omnibus bonis suis, non per:miserit tunc quicquam harum Ecclesiasticarum rerum attingere. Et quod illos harpias comminatione suspendii abe:gerit, quin etiam nunc cum audisset Principem Ferdinan:dum capere argentum ex Ecclesiis, et monetam cudere, ipse mox in contrarium edictum fieri iussit, ut minima quae:que res Ecclesiastica sui regni, intra certum tempus suo loco restitueretur, sub pena Sacrilegiorum / Mira res est, nul:lus nunc Mercator, nullus artifex, nullus medicus, aut Apothecarius visitur, exulant mores et vestitus exotici maxime Germanici, exulat cultus, humanitas, et discre:tio, omnia in Scythicum quendam morem versa sunt. Rex ipse in omnibus et per omnia vitat ea, quae in defuncto a suis vituperari novit, proindeque non alios magis quam suos complectitur, fovet, et prefert, audit, tractat, et expedit

Odium Germanorum

omnia solus, equitat suo more militari Sago ad Sellam alligato, et discurrat inter suos per iter. In loco vero rei diuine, ante omnia et religiosissime operam dat, mox cō:sultat, et negocia sollicite tractat. Sed sic est, feruet semp principium, immo iam ita refrigescere videtur, vt dum solus omnia agere et expedire vult, ita distrahatur, vt quid potissimum agat, nesciat, omniaqz procrastinare cogitur, multiqz pertesi expectacionis et medie, absqz responso disce:dere coguntur cum maledicentia, ipseqz vt intimi eius refe:runt sepe testatur se penitere suscepti se huius regiminis, et profecto vtcumqz in publico spem vultu simulet, animumqz excelsum preferat, videtur tamen in maximis angustiis constitutus esse, vt omnino appareat ita illi accidisse que:admodum depingi solent in Comediis adolescentuli aman:tes, et clam inuitis parentibus amicas suas vxores ducē:tes, vt priusqz ducant, nihil cogitent, vtiles an perniciō:se sint nuptie, et quo pacto indignatio parentum vitetur ne vna cum vxore domo excludantur, id vnum curant vt voto suo paciantur, quo facto, tum demum subit anxi:etas et sollicitudo de omnibus incommodis et aduersis. Sic iste quanto amore regni huius potiundi flagrarit, nunc de:mum apparet. Captatus est in hoc a longo tempore fa:uor popularis, turbe, in Optimates et regios administra:tores excitate, Corona vt fertur adhuc ante conflictum Trencinium abducta, preoccupata omnium externorum studia, tractatibus, Conuentibus, Coronatione demqz, nihil interim quale regnum sit, et quibus discriminibus expositum perpendendo. Quare tantopere cupita et assequuta, nunc demum cogitatur magno ex omni parte timore et anxietate, quo pacto regnum instaurari ac

deffendi posset, nec tamen etiamnum modus vllus inuenitur
preter spem successus alicuius, aut res omnino desperatas.
vnum est Sermé Rex quod spem prebere videatur sta:
tum huius regni per illum conseruandi, videmus eum cau:
tissimum et ipsa vulpe astutiorem, videmus mores et actio:
nes eius, hominibus et tempori maxime congruentes, nihilque
illum vt nunc est ommittere, quicquid oportunum esse vi:
detur, omnia denique ex nutu ipsius pendere et administra:
ri. perpendimus insuper quod cum ab adolescentia sua hac
fortunam et industriam habuerit, vt multa in se molimi:
na summatum huius regni id dudum, quod accidit, time:
tium superare sciuerit et potuerit, ne addamus et regiam
auctoritatem, haud dubie cum rerum potitus sit, ita statum
suum dirigere sciet, vt ex his tempestatibus que illi iminet,
elabi, et regnum hoc stabilire poterit, Quod ita do:
minus Deus prestare dignetur vt vra Mtas in his re:
rum omnium turbinibus, saltem ex hac parte, vnde ma:
ius discrimen imminet, in aurem vtramque dormire pos:
set. Nam Sermé Princeps, quantum hic videmus, et que
alibi geruntur audimus, nusquam est adhuc felicius virtute
et prudentia Mtis vre, quam in regno et Dominiis eius,
nisi quod nos ipsi ne bene sit, modis omnibus admitimur,
Regnum hoc si Princeps Ferdinandus adeptus esset, aut
adipisci in posterum posset, vti se accingit vel vniuersam
hanc gentem delere cogeretur, ante quam illud paccate ob:
tineret, vel se et regnum hoc vna cum aliis vicinis penitus
precipitaret. Si vero Mtas vra electa fuisset, vti est hic
omnibus post eum qui sanguis ipsorum est acceptissima, duo
in primis facere cogeretur, primum condiciones quascunque
cum Thurco inire, secundo ingenti sumptu vastitatem et ru:

inas Regni sarcire, et regnicolas presertim militares, quo:
rum maxima pars hominum rerum suarum iacturam fecit,
sublevare. Quorum alterum indignum esset nomine Mtis
vre. Alterum ipsa scit, quod facile et sine his se et regnum
hoc omni spe frustraretur, immo incertum principium dedu:
ceret, hic autem preter bona Regine, et patrimonium
huius Regis, ac Transsilvaniam quam tenuit, nihil om:
nino aut modicum admodum superest proventus Regni.
Preterea aperta esset et perpetua cum domo Caesarea hos:
tilitas Mti vre ineunda. Nunc huic Regi, more ipso:
rum Scythico multa licent que aliis fortasse non peri:
de licerent. Occupavit bona Regine, privat maiori:
bus officiis, et bonis absentes sibi non consencientes, Epis
copatus vacantes mulgebit fortasse ad annum usque,
licet ad illos iam personas aliquas designaverit, nec:
quicquam in hac re, nisi cum consensu omnium Spiritua.
lium agat, in sarcienda tanta reipublice et Ecclesiarum
iactura, et alia id genus, que vult faciat. Patrimonium
habet amplissimum, opes non vulgares dudum reposi:
tas, et alia id genus. His omnibus adiutus, hos pecunia
iuvat, illos promovet, alios verbis lactat, instrumenta
et alia necessaria bellica, quibus hoc regnum penitus
vacuum est, comparat, scissa sarcire, diruta restaura:
re nititur, et nihil non agere videtur eorum, que opor:
tuna censentur, idque effusa iam, ut intelleximus, inge:
ti summa pecunie, ingentique labore et sollicitudine adhi:
bita, quod per alios, aliorumquoque regnorum et do:
miniorum curam habentes, ita commode fieri non pos:
set. Hec propterea scribimus ita verbosius, quod
nos subditi Mtis vre adeo optavimus illi preter eius
voluntatem hec regna contingere, et nesciuimus quid
optavimus, hocque ita dici non potest, ut appareret omnibus

faciem huius Regni intuentibus, non multos regere, sed be:
ne regere laudi datur. Quod in hiis perturbatis et infoe:
licissimis temporibus, in hiisque regnis, erroribus et li:
bertatibus inveteratis, hoc opus, hic labor est. Quid
autem profuerit maioribus nris, quod olim Ludouicus
et Vladislaus Vngarie simul et Polonie Reges fue:
rint, immo ipsis quoque regibus, satis historie testan:
tur, nam preter alia incommoda que plurima fuerut
et obligationes bonorum Regalium et nimie libertates,
quibus nunc laboramus, hinc potissimum manarunt. Nunc
ex ea propensione que hic erga Mtem vram cum a Re:
ge, tum ab omnibus passim exhibetur, Speramus Mti vre
futurum hoc Regnum deditissimum. Rex ipse se Mti
vre pro Nepote ammisso, filium dedicat, et qualem se of:
ferat, talem accipiemus, et Mti vre afferemus impari qui:
dem sorte et commutacione pro Nepote vero, filium ascti:
cium, tamen mos est eorum, qui Cultellos deferunt, vt
vno amisso ligneum interdum, ne alter pereat, aut va:
gina destruatur, imponant et sufficiant. Quian ex
vsu aliquo futurus sit Mti vre et nobis omnibus, aut
saltem impensam huius legacionis valiturus ignoramus
Licet si Mtas vra ponat ad Calculum tot et tantas im:
pensas pro defuncto Nepote factas, ex adverso vero vti:
litates, que illi aut eius Regno ex ea propinquitate
proveniebant, nescimus damni ne plus an lucri Mtas
vra offendet, cum interim ex vicinia non secus quam ex
hostili dominio, et cussiones monetarum et alia incom:
moda regno Mtis vre inferebantur, non quidem cul:
pa optimi illius Regis sed inobediencia subditorum
Et proinde cum ita deo placuit, non omnino hic filius
qualis qualis sit, aspernandus est, et presertim cum ab

aliis circumquaqz magne insidie, vt hic accepimus Mti vre et dominiis eius struuntur, et nusqz tuta fides, hic autem Rex si in Regno consistet vtcumqz pereqz astutus sit, et sciamus quod iuxta Baccalarium Mtis vre tria desunt in Vngaria, Coclearia etc, tamen cogitur ille velit nolit Mti vre addictus esse. Cum Thurco enim si pacem obtinebit, ea absqz tributo contingere non poterit quod iugum quisqz cogitat semper excutere, Cum Germanis autem, nescimus quo diuerso ipsorum genio ita congruet semper, vt solet congruere inter canem et gattam, nisi tempus quod omnia mutat, animos ipsorum formaret. Quod ad Principem Ferdinandum attinet, scripsi ego Epus Broderico Posonium, scripsi et illi Epo Noue Ciuitatis, eo exemplo, quod mitto Mti vre, dediqz lras ipsas perferendas Palatini di Raven. Aulico Regine, iuuenj bene discreto et versuto et que illic narrare deberet instruxi.

Sacra Mtas damus operam pro virili mea, vt hec Legatio mea, nescimus ad quid facta, habeat tamen speciem aliquam honesti, et commodi aliquid in posterum pariat, ita sermones et actiones meas moderantes, vt iuste neutra pars quicqz sinistre suspicionis de Mte vra, et nobis capere possit, sicqz hunc regem, et gentem Mti vre deuincimus vt nichilominus altera pars sibi de Mte vra iure persuadere possit, integrumqz fiat Mti vre, vtra in Sella considere velit, an vero in neutram, quod omnium est consultissimum declinare, quandoquidem neutra pars in eo quod aggressa est, vsa sit ante consilio Mtis vre, et si quando ad concordiam ventum fuerit, fieret auctoritate Mtis vre, que in hiis peremi:

·ciosissimis temporibus de nullo alio, qz de communi pace chri:
stianorum, et est et debet esse solicita, placeant aliquibus vel non
placeant hec Mtis vre in partem vtramqz beniuolencie officia
cum ab illa nichil rectius agi potest, vlcus enim asperius tra:
ctatum, vniuerso plerunqz corpori exicium afferre solet, quod
maxime nunc est metuendum, antequam enim Rex iste se
exturbari pacietur, pocius Thurcis se subijciet, quamuis si
quid Mtas vra coniunctionis sibi pararet aduersus eos qui
longe indignius contra Mtem vram conspirant, iure optimo
faceret, et par pari referret, de quo lacius coram, quo pacto
in hiis et aliis omnibus hinc absoluemur Mti vre ipsi deo
bene iuuante breui referemus. Serme Princeps dum
hec scribebamus superuenit fama Sermum Principem Fer:
dinandum iam adortum esse dicionem huius Regni, et Op:
pidum Tharnawa obsedisse, tamen cum apud hunc Regem
fuimus, visus est hiis rebus non credere, et satis excelsum
animum prefeferre. Disseruit nobis longo sermone vt
semper soliti sint Principes Germanie post decessum Regum
hoc Regnum impetere vt terram hanc possiderent, et ge:
nus Vngaricum extirparent, tamen hoc suum optatum
hactenus consequi non potuisse. Suscepisse se gubernacula
huius Regni non ambicione aliqua in tanto eius casu et
vastitate Sed amore seruande patrie, pro qua paratus
esset semper vitam suam exponere. spem suam summam in
deo ponere, et non dubitare se illius auxilium sibi affu:
turum. Quid postea sequetur Mti vre Serme, vel
ipsi declarabimus vel adhuc ex itinere perscribemus. Cum
nobis hic sermo incidere solet cum dominis et Regnicolis
de Mte vra et commemoramus illis quanta in hoc Reg:
num beniuolencie officia prestiterit Mtas vra, et vt pri:
mum patruus, demum Nepos Mtis vre pro ipso Regno

sanguinem et vitam suam fuderunt, cumque hortamur illos
vt Sacre huius et meritissime in se familie Mtis vre et
Regni Polonie memores essent, omnes vno ore non ali:
ter appellant Mtem vram, quam suum legittimum dominum
et Regnum Polonie non aliter se existimare putant quam
suum proprium. Rex ipse et nutibus Mtis vre se obte:
peraturum pollicetur, hec vt accepimus ita Mti vre per:
scribimus, vtinam alii quoque Principes eandem rationem
Mtis vre haberent, sperandum esse breui comunem pa:
cem futuram opera et consilio Mtis vre, Nunc si Tra:
gedia inter Germanos et Vngaros orietur, quid est
aliud, nisi aliqua ingens ruina totius Christianitatis expe:
ctanda, quam dominus Deus sua gratia longe auertere
dignetur. Pollicitus est quidem Rex ipse nos hodie
absoluere, tamen experti prius eius procrastinationem
noluimus hunc Cubicularium Mtis vre diutius reti:
nere, sed hec principia Legationis et actionum nrarum
Mti vre significare presertim cum iam preiudicium qua:
si habeamus expeditionis vre. vt Mtas vra ex secre:
tioribus literis intelliget. Tractamur hic honorifi:
centissime, et recte in omnibus habemus, tamen nihil
est quod magis cupimus quam ex hac afflictissima terra
quamprimum egredi, faciat dominus deus vt Sacram Mtem
vram breui saluam et incolumem reperiamus cuius
clementie nos humiliter comendamus Strigonii die
Quarta Decembris Anno domini M° D. XXvi°

SIgismundo primo regi Polonie

Andreas Cricziki Eps Premisliensis
Stanislaus de Sprowa Castellanus
Biecensis. Legati.

Post humillimam nri commendacionem. Cum venimus huc Strigonium diuerti ego Epus ad Prepositum huius Eccle Strigonien, virum eruditum, cordatum, et non vulgaris, cum apud hunc Regem, tum omnes alios exis: timationis, vir, quia Conuentui Alben interfuerat, et Regem in Coronatione dirigebat, multa nobis dixit et communicauit scitu necessaria et inter alia retulit, quod cum Oratores Principis Ferdinandi, ad Albam Regalem hac proficiscerentur, declinasset ad domum suam alter illorum Marcus quidam Doctor, et cum sermo incidisset de Rege eligendo, subiunxisset Marcus ipse Principem suum neminem scire, qui se impedire deberet preter Mtem vram, Preterea quod idem facere volu: isset in Regno Bohemie, Secretis nunciis et literis, tamen id efficere non potuisset, quod si factum fuisset fa: cile Principem suum de illa vlcisci posse, qui adhoc vnum iam habeat Moscum sibi arctissimo foedere coniunctum vt quandocumque velit Mtem vram castigare possit, Scripsisseque Oratores ipsius Principis ex Moschouia Ducem illum iam totum esse in manibus eius paratum ad omnem significationem Mtem vram impetere, Inducias, quas cum illa nunc habeat, neque nunc esse, neque vnquam futuras certas et stabiles, et alia id genus multa, que licet adhuc domi diuinabamus, tamen cum multo dolore audiuimus, subiitque in mentem querimonia domini Ducis

Casimiri de eo, quod negocia Matis vrē huiusmodi impos:
toribus, et Sycophantis qualis indubie est vnus ille Si:
gismundus, credunture, neq aliī apud nos magis ido:
nei videntur, quam huiusmodi dotibus prediti. His ac:
ceptis Serme Princeps, tanto magis placuit Regem
hunc Mati vrē deuincire, vt contra hanc virgam ferrea
in qua illi tenere volunt Matem vram, habeat illa vi:
cissim hanc ferulam qua illis semper maiori terrori esse
possit. Egimus itaq secretissime cum hoc ipso rege
de periculis, que impendent huic Regno, non à Thurcis
solum, sed etiam ab Almanis, quantum expediret con:
diciones quascunq in presens cum Thurco inire, qui supe:
rari, aut repelli, vllo modo non possit rebus huius re:
gni sic se habentibus, vt aliis, quod factu facilius sit, tā:
to comodius resisti posset. Quam item esset ex re vtriusq
Matis vrē vt sese aliquo modo seu necessitudine coniun:
gerent vt mutuis consiliis suas res et negocia stabilirent,
Suasimus demum ne inconsulta Mate vrā ad aliqua con:
nubia seu concordias sese precipitaret. Suasimus hoc au:
tem partim vt Connubium cum Regina, illi alioquin
et huic genti aspernabile, diuerteremus, partim vt si ille
Regnum suum bene firmabit, et Mati vrē placuerit,
posset postea racio iniri, de collocanda illi filia Matis
vrē Illma domina Isabella, de quibus tempus vtiq
iam esset cogitare, tamen eius rei, et alicuius alterius
specialis coniunctionis, nullam illi significationem de:
dimus, ne metas excederemus, sed duntaxat gene:
raliter de coniunctione aliqua egimus, vt postea libe:
rum esset Mati vrē prout vellet, et prout tempus af:
ferret, se cum illo coniungere. Ad quod ex collocuti:
one et responso ita extemporaneo hanc significatione

habemus, quod semper facturus sit omnia, que pertinebunt ad eam ipsam coniunctionem, iuxta arbitrium et voluntatem Mtis vre de suscipiendo in heredem filio Mtis vre, visum fuit postea domino Duci Casimiro non ita subito agere, visum et nobis nichil speciale proponere, inscia voluntate Mtis vre. De defensione et conseruatione huius Regni quantum intelligimus, petiturus est per nos rex ipse, vt Maiestatis vre medio condiciones pacis cum Thurco inire posset, quam operam credimus Mtem vram non recusaturam ne Regnum hoc precipitaretur et Thurcus vicinus Mti vre efficeretur, et vt eciam per hanc occasionem agere posset Mtas vra de suis Iudiciis longius producendis. Habemus eciam quoddam preiudicium ex primo sermone de terra Scepusien, dum subiunxit, recens adhuc esse, quod iurauit fines et dicionem Regni non alienare, vt forte non sit ita concessurus vt petebamus, tamen de omnibus cerciores erimus, post responsum vltimum. [Sacra Mtas, venit huc ex Posonio Palatinides Rawen, Aulicus regie qui multa nobis mira narrauit inter alia habuisse Dnum Thurzonem copiam legationis quam D. Nipszic apud hunc Regem nouum egit, et alia pleraque secreta Mtis vre, eaque cum aliis illic dominis excussisse, et ita omnes interpretatos esse, quod Mtas vra vel ambierit sola hoc Regnum vel illud huic nouo Regi fauerit, et cum quidam diceret se audiuisse Mtem vram habere gentes nonnullas in Scepusio ad defensionem ipsius Regis, subiunxisse illum Palatinum affinem Masouien, cum multis conuiciis Mtem vram solam defensore indigere, neque se et subditos suos a bestiis Thartaricis tueri posse, abducta hoc anno per illos Mti vre plus ducenta milia hominum, plusque illi quam Regno

Vngarie damni illatum, et alia multa in contumeliam Mtis vre, et generis Polonici, propter quod scripsi ego Epus ita Broderico, vt Mtas vra ex copia intelliget. Hanc gratiam refert ille nunc Mti vre, et pro vxore consecuta et pro dignitate bis restituta, sola auctoritate Mtis vre, quam semper dnus olim Archiepus in huiusmodi odiosis causis obtendere solebat ita vt in degradando dno Stephano Verbecio qui nunc est omnia, nuncius Mtis vre, non solum interfuerit ~~solum~~ eius nomine, sed etiam sententiam dictaverit, nescimus an ad hoc missus, quod nos crassioris intellectus, nunquam ausi fuissemus facere, nam ea res, et Sermo olim dno Regi Ludouico, et Mti vre plurimum detraxerat fauoris, apud hos omnes Regnicolas, sed illa omnia facta fuerat in gratiam Regine, et Principis Ferdinandi in eum fine qui nunc apparet. Narrauit etiam nobis ipse Palatinides valde iam nutare illos dominos qui adherent Principi Ferdinando, timeturque de ipsorum fuga, modo huc tuto reuerti possent, non sunt autem nisi Palatinus, Epus Vesprimien, Banus Croacie, et Brodericus, reliqui omnes cum vniuersis Regnicolis, emori mallent, quam huc Regem deserere / quid fiet postea nescimus, hodie pransuri sumus apud ipsum Regem, et speramus nos absolui, commendamus nos iterum Sacre Mtis clementie. Strigonii quarta Decembris Anno M°. D. XXVI°

Andreas Cricius Eps Premislien.
Stefano Broderico Epo ~~Varmien~~
vesprimiensi

RMe mi domine scire dignetur vra Dn. Rma me
nescio quibus malis auibus huc appulisse. Erat
Sermus Rex meus preter summum dolorem de ammisso
Nepote, eciam de Statu huius regni vti de vicino parie:
te apprime sollicitus vrgebatur a nobis, vt non deesset
communi saluti, si ab hiis Regnicolis, vt rex esset postula:
retur, id modis omnibus reluctabatur, nec dnes vre
in quibus potissimum confidebamus, vllam significationẽ
dabant, quorsum res inclinarent, vt penitus omnia igno:
raremus. Superuenit interim Orator Sermi Principis Fer:
dinandi auxilium ad regnum consequendum petẽs. letata
erat Mtas sua, q is Princeps, munus hoc sibi suscipiendũ
duxerit, qui potissimum illi satisfacere et rebus labanti:
bus succurrere posset, mox accurrit nuncius cum lris
ex Thokai ab Optimatibus et regnicolis illic congrega:
tis, quibus scribebant se Conuentum ad Consulendum de
bono Statu Regni sui in Alba Regali instituisse, enixe
rogantes, vt Mtas sua Oratores ad ipsum Conuentum
mittere dignaretur. Expeditus sum ego e uestigio cum Col:
lega non vulgari, vt terminus erat breuis, pene tumultu:
arie, vt iuuaremus, si quid possemus consilio. Salutem
huius regni, et rem Sermi Principis Ferdinandi, quan:
tum fieri posset, promoueremus, interim qz venimus et Co:
uentus solutus est, et Rex preter spem creatus, dm quid

facturi essemus, dubitauimus, visum tandem fuit turpe re:
trocedere, sed perreximus ad visendum ipsum Regem
et quae facies esset rerum explorandum, cum quo, nescio
quid suspicante, et congressum meum vitante, non cito co:
uenimus et inprimis vt decebat gratulati sumus illi,
hoc regium Culmen assequutum, rogauimus demum, vt
cum ad consulendum de bono Statu huius regni huc vo:
cati essemus et Conuentum neglexerimus, declarare no:
bis dignaretur, quibus racionibus Statum suum et huius re:
gni decreuerit aduersus tot tempestates tueri et conser:
uare, quandoquidem interesset plurimum dictis dni mei
scire, quo pacto hic Regni sui paries consisteret, ne sua ru:
ina Regnum etiam suum in preceps deduceret, Quantum
autem ex responso, et his quae video, colligere possum omnia
videntur noxia et desperata, neque aliud presagire possum
nisi ingentem aliquam horum Regnorum et totius rei
Christianae ruinam, maxime igitur perturbati reuertimur ad
Serenissimum dominum nostrum, qui nunc de hac vna re sollicitus
est, vt communis salus, aut saltem horum Regnorum ser:
uetur, cum vero accipiet quae perniciosa molimina hic
cognouerimus, quantum mali impendeat ex animis horum
vicinorum in sese exulceratis, haud dubie incredibilem
capiet dolorem. Si vobis placuisset tempori etiam aliquid
communicare, Serenissimo dno nro, et cum eius consilio agere
de salute patriae suae, et honore Serenissimi Principis Ferdinandi
aliter fortasse omnia successissent, nunc quam vobis, et
patriae consuluistis, videritis, nos ex mandato dni nri
libentissime inseruiuissemus ipsi Serenissimo Principi, Sed ve:
nimus post prandium, et haec gens vestra adeo fremit in Ger:
maniam, nescimus quo malo fato, vt nephas sit, nisi cum

contumelia nominare, et Thurci iam pro fratribus et amicis habentur. D. vra, si ita videtur, poterit rem istam M. Reli et ipsi Principi declarare, et mea obsequia utribus suis commendare non grauetur.

Rme mi dne accepi esse istic nonnullos, qui existimacioni Serm dni nri, et gentis mee modis omnibus detrahunt, qui impotenciam meam, qui tot centena milia hominum hoc anno per Thartaros abducta palam iactant, quod eo maiori amaritudine animi audiui, quo sciam eos ipsos plurimum officii et beneficencie Principis nri in se expertos esse, fatemur quidem impotenciam meam, sed tamen tot et tantis hostibus cincti hactenus gratia dei nulli succubuimus, incessebat nos magno seculo Germania, huic non ignauiter restitimus, impetebat vi inmensa Moscus, is quoque cesus, et repressus, eandem mercedem retulit Moldauus, adoriuntur plerunque Thurci, et hi maiori dispendio, quam lucro discedunt, neque hactenus nullam Arcem meam occupant, incursant Tartari, sed incursant illam oram ab inicio, id vel ex tristibus Ouidii liquet, neque illorum clandestinos insultus, regio campis patentissima vitare potest, qui si tantum muscarum abducerent, quantum vos hominum istic computatis, ne musca quidem iam superesset in Polonia, semel inuaserant Vngariam, et omnia deleuerant, semel vmbilicum rerum attigit Thurcus, et iam actum de omnibus videtur, et nos qui quotannis cum his, et aliis hostibus, soli absque vllius alterius auxilio confligimus, et subsistimus hactenus, vobis fungi videmur non homines, vtcunque est contenti sumus nos Principe meo, cui vtinam omnes essent similes, contentus est, et ipse dicione sua, nihil vnquam ex his vris foelicitatibus et amplioribus Imperiis ambiens, neque est vt apparet

quod ambiatur. spectabimus istas vras Magnificas Tra:
gedias equidem non libenter, quas ordimini, et videbi:
mus, quorsum, vel vos, vel patriam vram deducetis. fa:
ciat dominus Deus, ut omnia in pacem et tranquillitate
convertantur, quod unum Princeps meus optat et curat
et non deesset eciam opera, si id alicui cordi esset. foe:
licissime valeat vra D. et me diligat Dat. Stri:
gonii etc

Andreas Cricius Eps Premislien
Episcopo Noue ciuitatis in Austria

R.ME domine dne honorande. Vt nouit vra Rma D.
me cum Collega meo postulantibus his Optimati:
bus et Regnicolis ad Conuentum Albe Regalis mis:
sos esse ad consulendum de bono Statu huius Regni, ita
non ignoret nos post actum Conuentum et Regem pre:
ter spem creatum huc venisse, neque iam consilii de Statu hu:
ius Regni, neque seruicii prestandi Sermo Principi meo Fer:
dinando, vllum nobis locum relictum esse, accessisse nos ta:
men ipsum nouum Regem, et gratulatione facta, vt con:
ueniebat, hoc vnum nos in presens curasse, vt sciremus in
quam spem Rex ipse tantum onus susceperit, et quibus
racionibus defensionem statuerit, quid ne Sermus dnus
nr Polonie Rex sperare possit de hoc Regno conserua:
do, cum quo illi communis calamitas ab infidelibus impendet:
ne hic paries vicinus ruens nos secum in ruinam trahat,
comperisse nos hic tandem plus fremitus, et apparatus in
Christianos, quam in ipsos Thurcas, multaque molimina, pene
desperata, et reipublice Christiane perniciosissima, sed nec
minora istinc de vobis audimus, propter quod vehemen:
ter perturbati reuertemur ad Sermum dnum nostrum
quem scimus de nullo alio quam de communi salute nunc esse
sollicitum, deus omnipotens omnes has nebulas ac tempes:
tates in Serenitatem et comunem tranquillitatem conuer:
tat, hec vra Rma Ptas Sermo Principi suo refferre ve:
lit Cui Mtas dni mei et nos eius subditi omnem optamus

felicitatem. Commendo vrẽ Rmẽ Pth̃ que sit foelix et incolumis. Dat. Strigonii

Legatio a Ser^mo D. Ferdinando rege Bohemie ad Sigismundum primum regem Poloniae.

16 Apris 1526

Data Joanni Mrakieff: de hijs que nomine Regis Ferdinandi et vxoris eius Anne Regine: apud Regem Polo^e agere debet.

Nempe ad sue Mtis Curiam proficiscatur vbi oblatis lrĩs meis et Coniugis mẽ credentialibus dicat fraternũ nrm̃ amorem, amiciciam et singularem beniuolenciam, si sue Mti, et eius coniugi, in bona valetudine et foelici regimine omnia pro voto bene verterent vehementer gauderemus.

Preterea declarabit quemadmodum olim mẽ charmus predecessor Caesar Maximilianus simul et Vladislaus Hungarie et Bohemie etc Rex, ambo prefate Coniugis mee in suam Mtem singularem et eam fraternam confidentiam habuerunt, eam ob rem ille vterque Mtes in humanis agentes Regie Mti Polonie nos iuxta et Serm̃ olim Ludouicum Regem Bohemie nrũ desideratissimũ affinem foelicis recordationis, et vxorem iam nunc meam charmam vnice commendauerant, hinc est q predictus rex Polonie ex singulari affectu, eam ipsam Coniugem nostram

non vt patruus sed vt pater post obitum Serm̄i olim Vla:
dislai Hungarie et Bohemie &c Regis complexus est
quam paterno amore ac fide prosecutus est. Proinde nos
vnacum Coniuge mea obnoxii sumus sue Mti vt fratri
affini patri et Patruo occasione huiusmodi beniuolencie et
studii vt nos gratos exhibeamus. Nos item cum Coniuge
mea in illa Mte ponimus pre ceteris amicis meis, meam
singularem et summam confidentiam quamobrem visum
nobis fuit vt illi Mti meam et Coniugis nre grauitatem
et aduersitatem, que iam nunc nobis instat, pro beneuole:
tie mea erga illam Mtem innotescerem. Quemadmodum
prefata domina Anna Coniunx nra secundum sa:
guinem, deinde nos iuxta tenorem nonnullorum co:
tractuum, de quibus sua Mtas indubie bene scit, pro:
ximis superioribus annis hic inter quondam prefa:
tum Caesarem Maximilianum et Regem Vladislaum
foelicis recordationis excelsorum, veri et adeo ordinati
heredes Regni Hungarie sumus, neque nobis persuade:
bamus vt quispiam quicumque is esset nobis in hoc impe:
dimentum facere ausus fuisset. Atqui non animaduerso
iure hereditatis predicte et contractus erecti, Joannes
Comes a Scepusio Vaiwoda Transsiluanie, ausus est
contra deum, honorem, ius, imo omnem equitatem et iu:
stitiam nram agere, quippe qui se per adherentes suos in
Regni nri Hungarie hereditatem intrusit, seque Regem
vt pretendit declarans, contra vtriusque nrm iusticiam et
hereditatem.

Quantum nos eam ipsam rem apud nos ipsos expendimus
nihil aliud dispicere et inuenire possumus nisi quod ipse id

gentis practicam longo tempore et spatio ante, pro suo et sua:
rum complicum commodo intenderat, quod ex multis suis fac:
tis colligi potest, quippe qui viuentibus Sermis Vladis:
lao et Ludouico Regibus, ad Culmen Regni Hungarie
aspirare conatus est, vt non ignotum est qui etiam id tem:
poris cum Thurcus Christiane fidei hostis et persecutor cum
ingenti vi et Exercitu Hungariam inuasisset ad expu:
gnandum Castrum Nandoralben, tunc domino suo Sermo
Ludouico nullum subsidium quod tamen numq non apud
se habuit, ad sue Mtis multiplicem requisitionem pre:
stitit, quinimo suam Mtem in Castris agentem deseruit.
quo Imperator Thurcarum fortissimas munitiones diffici:
lium passuum innixum Arcem pariter et Ciuitatem
Nandoralbe, et alias id genus munitiones loca q co:
muni Christianitati in grauissimum dispendium expugna:
uit, et ditioni sue subiugauit, Insuper manifestum est
et res ipsa fert q idem Vaiwoda proxima superi:
ori aestate cum ipso Sermo domino Ludouico contra Tur:
cum in campo castra metanti cum non contemnendis
copiis equitum et peditum in procinctu esset vti Regi
presto fuisset, cum autem animaduertisset belli molem,
suam profectionem causando remoratus est, et ita pugne
non interfuit, imo a dno suo in suprema necessitate de:
seruit, quo proch dolor interitus Sermi domini Ludouici
subsecutus est, Quod nos et charmam Coniugem no:
stram et vtriusq nrm necessarios haud parum afficit.

Ad hec potissimum colligi potest q predictus Vaiwoda pri:
uatam intelligenciam cum Imperatore Thurcarum habuit
si quidem cum idem Thurcus post acceptam cladem nostro:

rum Budam concessisset, vnde se rursus promouit discessurus cum Exercitu suo descendens partim per ditiones ipsius Vaiwode, pretexendo Exercitum eius, quam profectionem ipse Vaywoda Thurco sine aliqua remitentia permisit, quamobrem Vaiwoda vna cum suis à Thurcis in demum permansit.

Postea idem Vaivoda auctoritate sua propria Ciuitatem capitalem Budam et Arces sibi vsurpauit, positis in eisdem presidiis, quo non contentus atque cum complu:ribus suis Conuentum in Oppido Thokaij celebrauit. vbi contra prefati Regis Ludouici derelictam sororem meam et Coronatam Reginam et Palatinum regni Hungarie in vita existentem in dispendium regni Hungarie Statutorum decretorum, et solemnium ex antiquo consuetudinum, Conuentum promulgauit in Alba regali, quem à decessu regis nulli nisi regine et Palatino regni indicere et statuere conuenit, quo non animaduerso se in hoc ita gessit, et Conuentum ipsum ita quasi verus heres regni Hungarie esset vniuersis innotuit.

Quamuis soror meá prefata et Palatinus regni iuxta tenorem ordinationis Statuti et Decretorum regni Hungarie etiam Conuentum omnibus Statibus indixerant et declarauerant. et maxime Vaivode qui sibi huiusmodi Conuentum non displicere preseferebat, imó consultum visum esset, qui denique ea in re secum tractare permisit vt videlicet suum pretensum Conuentum abrogaret et ad illius Relicte dicte et Palatini regni Hun:

garie legittimum Conuentum veniens vnacum aliis statibus Regno obedientibus, super rebus regni necessariis in medium consuleret, quorum omnium ipse Vaiwoda nullam rationem habuit, sed iuxta conatum suum, quem in vita saepius nominatorum Vladislai et Ludouici Regum etc practicari meditatus est procedens, se q3 30 octobris proxime preterita Budam cum certo numero equitum recepit, vbi Regium Palatium in possessionem accipiens, deinde cum suis complicibus in Albam Regalem peruenit, vbi cum primis demortuo Regi Ludouico sub apparentia gratificaturus eum sepelire iussit, se ipsum porro 19 Nouembris in pretensum Regem Hungarie eligere, et postridie mox Coronare permisit contra ipsius Regni Hungarie laudabilem et receptam consuetudinem decreta, simul et immunitates.

Etsi nos pro mea parte et persona, ad Vaiwodam miseramus ipsum super omnibus his rebus commonefacien, postulantes ne nos in iure nro hereditario impediret, qui tamen preterea quod eius rei oblitus est, nuncios nros verbis datis detinuit, pollicendo ei nonnihil spei, quod coram comuni contione sui pretensi Conuentus comparere impediuit, hinc est q sub eo ipso Conuentu nuncii mei, nram simul et Coniugis mee iusticiam ad consortes ipsius Vaiwode deferre minime potuerunt. Itaq3 ipse cum suis ius meum et Coniugis mee ad Regnum Hungarie preripuit, ad quod administrandum tum à Superis, tum à natura nichil iuris aut equitatis habet.

Ex omnibus iam premissis sua Mtas pro sua summa pru.

dentia predicti Vaivode et suorum adherentium ma:
chinationem expendat, que Serm̄i Ludouici Regis, cladis
et interitus et Thurci victorie non parua occasio fuit
proinde nos cum vxore simul et Sorore nris, ipsius Ludo:
uici Regis fratris et amici nri fatum ex animo dolemus

Isto prefati Vaivode negotium in meliori fundamento fixu
et locatum sit q̄m est, si etiam plurium suffragiis vt legitti:
mus Rex ad Regni habenas euectus esset, neq̄z etia
in aliquibus pactis cum Thurco staret, tum ipse pro sua par:
te adeo paruę potentię est vt ipsi Thurco si proxime ventu:
ro vere contra Chrianos ingenti vi belligerandum vt
preterita aestate decreuerit, neutiq̄z ita resistere possit
vt nos cum Regno nrō Bohemię, et aliis ad nos spectanti:
bus Ducatibus et prouinciis simul et Caesaree Mtis dn̄i
ac fris nri, necnon Imperii Statibus auxilio quod nobis
dubio procul non contemnendum affuturum persuademus.
Stantibus rebus Vaivode in eo Statu vt nunc non Re:
gnum Hungarię modo sed alia finitima Chriana domi:
nia multis partibus maioribus discriminibus exponan:
tur oportet. Si vero nobis et Coniugi nrę charme vti
veris et naturalibus Regni Hungarię heredibus habe:
nę Regni traderentur tum illa omnia pericula modo
bono vitari et precustodiri possunt.

Preter hec expendendum est, Si prefatus Vaivoda in eo
Regię dignitatis Culmine, contra nram coniugis nrę
iusticiam mansurus sit, tum id in futurum aliis se libenter
in altum ferre volentibus exemplum vt à decessu Princi:

pris derelinquentis liberos, vel non se per vim in heredi:
tates intrudendi prestabit, ex quo tandem nihil nisi san:
guinis ingens effusio consequeretur, prout idem Rex Po:
lonie apud semetipsum sufficienter estimare potest.

Licet nos ab interitu Ser^mi domini Ludouici Regis, tam stre:
nuum exercitum equitum et peditum conscriptum habuimus,
quod deo beneuolente ipsi Vaivode re ipsa ita conatus suos
ne ea ratione Coronam nram nobis preriperet, prohibere
potuissemus, Verum nos vt non inique meo hereditario
Iuri et contractibus inter Caesarem Maximilianum et Vla:
dislaum Regem factis omnino confidebamus, ne ante
contra Regni Hungarie decreta, Statuta, ordinatione
et modum prescriptum eligendi Regem quicque Re:
gnicole attentare auderent, Conuentum Soror nra
Hungarie et Bohemie Regina simul cum Palatino Re:
gni ad Posonium, iuxta vim et tenorem ordinationis
Regni Hungarie et Statutum indixit vbi obsequentibus
statibus Regni tum congregatis per nros insignes Ores
nram et Coniugis nre, iustitiam et contractus in hoc
certos proposuimus, super quo prefati status bene deli:
berato et maturo consilio et causa debita expensa, heri
nempe dominica die ante festum S. Thome Apli qui
xvi Decembris est, Superis sic volentibus nos et Con:
iugem meam, in Regem et Reginam legittima electione
eligentes publicarunt, Quare electio et Coronatio Vai:
vode que ex sua ipsius et adherentium suorum propria
vtilitate et audacia facta est inualida et nullius robo:
ris, pro electione vero mea nos cum primis superis
acceptum cum laude et honore referamus oportet, quam

Sermo Regi Polonie fri et affini nro charmo pro mu:
tua beneuolentia vt nobiscum congaudeat celandum esse
noluimus

Quemadmodum nos vt premissum est, cum Coniuge nra ex illa singulari comendatione qua nos Caesar Maximilianus et Vladislaus Rex Paterno amore et affectu Mti sue comendauerant, pro illa arctissima necessitudine et suma confidentia quam in illam Mtem figimus et locamus minime dubitantes, quin sua Mtas nobis vtrisqz vnice affecta sit, vt honorem et fortunas nras iure ad nos spectans promoueat, et dispendium et iacturam nram precustodiendo. Quod demqz eundem Sermum dominum Regem Polonie nos cum Coniuge nra maiorem in modum requirentes rogamus, vt sua Mtas in quam Caesar Maximilianus et Vladislaus Reges singularem confidentiam vt fratrem habuerunt, huiusmodi ardua negocia animo perpendat, super quo nobis suum fraternum, atqz adeo paternum consilium impartiat, et ad suscipiendum pro nra et Coniugis nre iusticia, Regnum Hungarie, ad quod iam debita electione vocati sumus, auxilio et assistentia sua nos nequaqz deserat quinimo se erga nos fauorabile exhibere velit, quia nos et Coninx nra secundum deum, spem sumam in suam Mtem collocamus, cui nos rursus offerrimus vbi sue Mti inseruire possumus, etiam contra eius aduersarios et hostes, cum requisiti fuerimus, quod nos pro facultate nra non illibenter vt nro charmo fri et affini presto esse volumus suam Mtem nulla ratione derelinquentes.

Prenominatus ~~Cubicularius~~ Consiliarius meus illi Mti Polonie significet si sua Mtas nomine Coniugis sue propinquitatis in regno Neapolitano aliquid difficultatis haberet, in quo sue Mti auxilio esse possemus vt nos sua Mtas confidenter certiores reddat, tum nos in ea re domino et fri Caesaree Mti fideliter scripturi sumus negotiumque ipsum sollicitabimus et promouebimus, non aliter quam si nrm proprium esset quo se indubie Caesarea Mtas amice erga illam Mtem exhibebit, Ita quod sua Mtas Polonie cum Coniuge sua bene contenta erit

Ex quo deliberauimus intra paucos dies, nempe post festum Epiphaniarum domini hinc esse soluturos versus Regnum nrm Bohemie ad suscipien Diadema, tum Consiliarius meus supranominatus Regem Polonie verbis meis et coniugis mee requirat, et petat vt sua Mtas pro honore et complacencia mea Oratorem suum ad huiusmodi Coronationem mittere non deneget, que omnia nos vnacum Coniuge mea illi Mti vt meo singulari fri affini patri et patruo obsequiis meis compensare et complacere studebimus .

Post huiusmodi Legationem quam Consiliarius meus ad Regem Polonie delaturus est tu ad Rlem Mtem affinem meam Coniugem sue Mtis adeat, cui post oblatas meas et Coniugis mee credentiales litteras, pari ratione vtriusque nrm verbis, beneuolenciam et studia mea dicat si sue Mti Rli omnia prosperarent responderent quod id nobis singulari gaudio esset, postea sue Mti Rli declaret, quomodo ipse a nobis vtrisque ex speciali confidentia

quam erga dominum et Maritum sue Mtis Rlis geri:
mus in necessitatibus et grauitatibus meis apud illam
Matem fidele consilium auxilium et assistenciam pecuit
Non dubitamus quin etiam eius Legationis tenor ad no:
ticiam sue Rlis Mtis peruenerit quam obnixius ro:
gabit vt sua Mtas apud dominum et Maritum suum
meo et Coniugis mee nominibus modo meliori quo pt
promoueat. Nos rursus sue Mti Rli exhibentes si ipsa
in Regno Neapolitano ratione hereditatis sue aliquam
difficultatem habet vt nobis innotesceret tum nos sue Mti
Rli apud dominum fratrem et Caesaream Matem summo stu:
dio adesse volumus. Itaque sua Mtas bonam et celeriorem
expeditionem consequatur. quemadmodum idem Mrakess
id diligentius pluribus verbis ad suam Matem Rlem de:
ferre potit.

Quodcumque responsum ex vtraque parte ei dabitur nos
in reditu suo presens edocturus est, quo voluntati mee
satisfaciet. Dat in Ciuitate mea Viennen dominica
die post Lucae hoc xvia die mensis Decembris Anno
domini M. D. XXVI Regni nri primo

Legatio a Ferdinando electo rege Bohemiæ ad Sigismundum primum regem Poloniæ. Secretius exponenda

INstructio pro Joanne Mrakeß de Naskaw quid in secreto inter cetera que à nobis in speciali instructione ad fr[atr]em et affinem n[ost]r[u]m charissimum Regem Polonie etc. deferre et tractare in commissis habet.

Quemadmodum in premissa Instructione eidem Consiliario n[ost]ro data, vt post enumeratam beniuolentia[m] et amore[m] de quo nobis apud illam M[aies]tem Polonie vt fr[atr]em affinem patrem et patruum plurimum confidimus, etiam exposito negotio Joannis Comitis Scepusien[sis] Vaivode Transsiluanie quomodo ipse contra n[ost]ram et Coniugis n[ost]re here: ditatem nempe Regnum Hungarie se hactenus iniuste gessit quòd petitio desiderium et studium n[ost]r[u]m eò tendat vt Ser[enissi]mus Rex Polonie in quem quondam Caesar Maxi: milianus et Vladislaus Rex singulariter confidens vt fr[atr]e suo char[issi]mo totam spem fixerant, n[ost]ram simul et Coniugis n[ost]re iniuriam respiciat, vtq[ue] nobis sua M[aies]tas pro suo f[rater]no paternum consilium àd suscipiendam hereditatem n[ost]ram Regni Hungarie auxilium et assistentia[m] prestet quemad: modum id latius instructio n[ost]ra in se continet.

Nichilominus ipse Joannes Mrakeß debet in speciali Regie M[aies]ti Polonie significare quòd quamuis n[ost]re petitiones et desideria, ac econtra exhibitiones erga suam M[aies]tem in generalitate consistunt, tamen non est animus n[oste]r vt hec

exhibitio nra huiusmodi limitibus vt instructio in se continet arctetur quinimo offerimus nos respectu illius auxilii quod nobis futurum speramus pro repetendo Diademate Regni Hungarie illi Mti Polonie econuerso contra hostes et aduer:sarios nempe Moschos Thartaros et alios nrm sedulum sub:sidium equestre et pedestre cum id a nobis sua Mtas requi:reret.

Cum sua Mtas in id, de quo nos minime dubitamus, consentiet ad idque ventum fuerit, vt designetur et nominetur quali aut quam magno auxilio nos sue Mti obnoxii esse debebimus, et cum quali et quam magno nobis sua Mtas iam nunc adesse vo:luerit. In quo Consiliarius nr cum sua Mte finaliter con:ueniet et concordabit iuxta continentiam mandati nri in hoc a nobis ei dati.

Per huiusmodi amicam et fraternam intelligentiam, ex vtra:que parte nostrum non parum commodi prouenturum est, quo etiam magna Chriani sanguinis effusio precustodiri potest Nimirum cum vtriusque nrm aduersarii et inimici huius:modi fraternam vnionem et confederationem senserint futura illi erit maiori terrori quam gaudio seque non faci:le contra alterum nrm aliquid hostiliter attentare moue:bunt.

Demum Consiliarius noster, ea omnia premissa summo stu:dio cura et opera apud illam Mtem agat, et referat quod nobis de sua Mte firmiter huiusmodi subsidium futurum persuademus, eo nomine quod sua Mtas, vt pius pater et

Patruus meus Coniugi in causa Matrimonii, et alias nunquam
defuit quinimo ipsamet matrimonium conficere iuuit, vt
vigore Regnum Hungariae post decessum masculini sexus,
nempe Regis Ludouici ad nos veniat et deuoluatur. Si:
quidem cum nos suae Mtis auxilium habuerimus quo bre:
ui in possessionem Regni mei Hungariae peruenire pos:
sumus. speramus deo duce breui futurum quod cum Regni
mei et aliis Ducatibus et dominiis meis, etiam Caesa:
reae Mtis domini et fris mei et Imperii insigni subsidio
pro quo iam nunc non indiligenter solicitamus, Thurco ta:
tam resistenciam facturi sumus, per quam non solum Re:
gna mea Hungariae et Bohemiae, sed etiam Regnum Poloe
atque adeo vtriusque meum Ducatus et Dominia imo tota
Christianitas ab vlteriori illius hostis impetu, et incursione
immunes erunt. Si autem ipse Vaivoda cum suis adhe:
rentibus diucius in Regno moraturus sit, id nequaquam fi:
eri possit. Sed cum Thurcus proximo vere cum suo exer:
citu veniret, tum non solum in Regno Hungariae, sed ali:
as magna strages et sanguinis effusio, et alia irrecupe:
rabilia damna subsequerentur, sua Mtas pro comperto
habeat quod a Statibus Imperii ipsi Vaivode contra
Thurcum nullum subsidium dabitur, quam quidem Chri:
stiani sanguinis effusionem sua Mtas frater et affinis noster
vt Christianus Rex precustodire cupidus et inclinatus est

Cum autem minime ambigendum est, quin vterque Vaivoda
tum Moldaviae, quam minoris Valachiae ipsi Vaivode
Transsiluaniae adherere poterint a quibus sibi subsidium
non vulgare fore sperat. Proinde sua Mtas admonet vt

nobis eam adiuturam persuademus, vt prefati Vai:
vode ab auxilio ei prestando alienentur et abducan:
tur.

Sunt preterea plures Ciuitates in Hungaria quarum spes
omnes fitte sunt in Rege Polonie, ad quem respectum
singularem habent, vt sua Mtas illas flectat et ducat
in id, vt nos et Coniugem nram pro veris heredibus
cognoscant, partesq nras sequantur, neq se alterius cu:
iusq debito subiicere sinant.

Si sua Mtas nos et Coniugem nram in Regnum nrm
hereditarium reponere adiuuabit, tum sua Mtas Re:
gnum Hungarie non solum à Thuras seruabit, sed sue
ipsius Mtis Regno Ducatibus Et Dominiis de securi:
tate optime consuluit, de tota demq christianitate optime
meruit. id quod si secus fiet, sua Mtas difficere posset
quid sue Mtis heredibus expectandum esset, et quod hu:
iusmodi bono et vtili comuni Chrianitatis sua Mtas
impedimento foret.

Responsum a Sigismundo rege Polonie datum oratori Ferdinandi Archiducis Austrie.

PErsuasum habet Sacra Mtas Regia Sermum Principem Ferdinandum dolere atque angi ex tam miserabili interitu Sermi olim domini Ludouici Hungarie et Bohemie regis non solum propter mutuam necessitudinem sed etiam quia casus illius Atis ingentem iacturam et periculum attulit vniuerse reipublice Chriane quod quidem periculum quo vicinius est, eo magis est omnibus in comune metuendum.

SEd quia diuine Mti placuit, et nra demerita exigunt vt vniuersa Chrianitas hoc vulnus et flagellum sustineat, ferenda est eius voluntas, cui nemo resistere potest, equo et infracto animo, curandumque vt placato dei furore, nichil quod ad communem salutem tuendam restat pretermittatur

Mtas Regia licet accepto hoc tristissimo nunctio incredibili dolore hactenus detineatur quodcumque tamen ab illa prestari potuit in eo casu insperato vt hec Regna salua et defensa manerent, nichil opere ac diligencie sue ommisit Quod eciam vt Sermus Princeps Ferdinandus faciat, et cum Caesaream Mtem tum alios Principes Chrianos ad hoc commune incendium extinguendum hortari et monere velit Mtas sua et suadet et rogat

Quod autem eius Sertas a Mte sua postulat vt sibi co:
silio et auxilio adesset ad regna ista Vngarie et Boemie
consequenda Mtas sua fauit semper ex animo cum Cesa:
ree Mti tum ipsi Sermo Principi Ferdinando ita vt
debet, omnem accessionem et prosperitatem, vt vtriqz Mti
satis compertum esse potest; et nunc Mtas sua intellecta
electione illius Sertis in Regem Bohemie magnam cepit
voluptatem et illius Mti ex animo gratulatur speratqz p
successu isto reliqua illius Serti pro voto succedet, atqz ita
cum illius Sertas consilium a Mte sua optat id consulit et
suadet Mtas sua vt eius Sertas admitatur quo Regnico:
le Vngarie vnanimi voto et sententia Regem eligerent
et scissio modis omnibus euitetur, ne ad externam calu:
mitatem hec quoqz domestica non nimis noxia accede:
ret Quem casum Mtas sua vehementer timens, optat,
vt Sermus Princeps Ferdinandus citra vllum tumultu
et sediciónem rem agat ac ea causa mittit illuc Mtas sua
Oratores suos ad postulata illorum dominorum et Regni:
colarum vt cum nunc pax et concordia intestina sit polis:
simum necessaria, modis omnibus curarent, quo vnani:
mibus votis Regem eligerent et que salutis sunt ample:
cterentur.

Qua in re et in omnibus aliis quicquid Mtas sua in mo:
dernis angustiis et difficultatibus fauoris et adiumenti
prestare poterit illius Serti citra incommodum dignita:
tis sue et iacturam reipublice Regni et dominiorum suo:
rum cui astricta est hoc semper est qz libentissime factura:

SIgismundus Primus Rex Polonie.
Ferdinando electo regi Bohemie.

SErme etc. Binas hiis diebus habuimus a Mte vra litteras alteras xvii die Nouembris, alteras xxva eiusdem mensis Vienne Austrie datas ex quibus id quod etiam alioqui non ignorabamus quale videlicet Ius Mti vre Sermeqz eius Coniugi domine Anne Nepti nre charissime ad Regnum Hungarie competat, ceterasqz res, que propositum eius impedire videntur, probe intelleximus. Nos quidem Serme Princeps, cum pro vetusta et a plurimis annis mutuis officiis confirmata beneuolentia et necessitudine, que cum Serma domo Caesarea nobis iampridem intercedit, tum etiam pro singulari amore, quo et Sertem vram et Coniugem eius Neptem meam iam dudum merito complexi sumus, amplissimas quasqz fortunas et maximorum honorum incrementa, ei sinceriter fauemus verum ad Regnum Hungarie assequendum, opem et consilium meum quod a nobis nunc poscere videtur, vt pote in re perplexa et difficili, tam subito ei prestare, cum arduum, tum perdifficile nobis videtur, perspicimus enim negotium ipsum cum propter plurima, tum vero maxime propter inopinatam noui Regis in Hungaria creationem tot difficultatum nodis implicatum esse, vt ad id consilio expediendum longiori et studiosori deliberatione, atqz iudicio opus esse

censeamus, Quocirca non dubitamus Sertem vram pro
humanitate et prudencia sua, equiore animo laturam, Si
ei in re tam impedita tamqz difficili, consilium meum ad
presens non aperimus, nec enim vllo pacto committere vel:
lemus, vt nos consilii mei pudere debeat, Quin pocius suc:
cessu temporis quod tamen breui fore confidimus, circumspe:
ctis rebus pluribus rationibusqz subductis quicquid e re
et dignitate Sertis vre fore arbitrabimur per proprium
Nuncium meum illi significabimus, Quam tamen pluri:
mum rogamus velit interim sibi a bello et reliqua hosti:
litate quantum fieri poterit temperare, nam preterquam
qp tempus ipsum anni, ad res gerendas sit minime aptum
et commodum, Considerare eciam atqz etiam Sertem vram
operepreciam ducimus ne Regnum christianum et quondam
florens, nunc vero ab immani hoste adeo quassatum et
afflictum existens, vt pene extremis laboret, funditus in:
tereat. Nam Thurcus qui omnes opportunitates et momenta
obseruare solet, Si Hungariam ab ea parte vrgeri olfe:
cerit, verendum erit ne ad eam euertendam et penitus
occupandam, omnes suos conatus animumqz adijciat vnde
quid consecuturum esset, facile quivis diiudicare potest, Itaqz
quid res, quid tempus, quid ratio postulet, pro sua summa
prudencia et rerum multiplici vsu, optime constituet et
perpendet Sertas vra, Nec dubitamus quin consilio nro
in re tam salubri, tamqz humana acquiescere dignabitur
Quam foelicissime et diutissime valere optamus eiusqz
mutuo amori nos commendamus Dat

Sigismundus primus rex poloniae Alexio Turzoni

Spectabilis et Magnifice sincere nobis dilecte. Accepimus literas Spectabilitatis tuae, quibus declaravit Serenissimum dominum Archiducem Austriae Regem Bohemiae electum, cum Serenissima domina Hungariae et Bohemiae Regina Hamburgi una fuisse et illic pariter constituisse, ut eadem Serenissima domina Regina cum domino Palatino Regni Hungariae generali, et reliquis optimatibus, ad proximum Divae Catherinae festum de futuro Rege Hungariae eligendo, simul et de tam afflictis Hungariae rebus fulciendis Conventum indiceret, etiam quomodo Magnificus dominus Vaivoda Transsiluaniae, omnibus Primoribus et Nobilitati Regni Hungariae pena proscriptionis, si quis contraiceret adiecta, per literas denunciaverit, ut Conventum, quem ipse ad proxime preteritum S. Emerici festum in Alba Regali indixerat coram interessent, ibique de creando novo Rege Comicia haberent. Preterea eundem Serenissimum Principem Ferdinandum in animo habere Jus suum quod ad Regnum Hungariae se habere pretendit armis et viribus persequi si alter quispiam quam ipse in Regem Hungariae designaretur postremo, ut (quo minus aliqua scissio et dissidium in Regno Hungariae fieret) operam et auctoritatem nostram interponeremus, nos admonuit et impense rogavit

Et primum omnium, hoc tue Serenitatis in nos officium studium et
fidem quod nos viz. de tantis rebus certiores effecerit grato
animo suscipimus, hancque eius de salute omnium sollicitu:
dinem plurimum commendamus, scire denique eam volumus
nos, et florentibus, et iam ruinam minantibus Regni Hu:
garie rebus auxilio et consilio nostro nunquam defuisse, et nuper
statim post miserabilem interitum Serenissimi domini Regis Ludouici
Nepotis nostri desideratissimi, nichil officii et beneuolencie
nostre pro reliquiis eiusdem regni seruandis pretermisisse, ad
vltimum cum proxime ab eodem superius nominato domino Vai:
voda Transsiluanie et reliqua congregatione, que cum eo
apud Thokai conuenerat, per literas rogaremur, vt ad Con:
uentum in Alba Regali indictum Oratores nostros mitte:
remus, Nos, vt fauorem et beniuolentiam nostram erga dic:
tum Hungarie Regnum re ipsa comprobaremus, euesti:
gio ipsos Oratores nostros illuc misisse, quibus inter cetera
ad salutem eius Regni pertinencia mandata, hoc primum
et precipuum dedimus, vt seposita omni ambicione, que reg:
norum et rerumpublicarum precipua pernicies, et excidium
fieri solet, sublatisque intestinis dissidiis, simultatibus, odiis,
et factionibus, dum ipsi, ac vniuersi ordines Regni Hu:
garie, de tali Rege eligendo agerent, ac omnia studia,
curas, cogitacionesque suas intenderent, suffragiaque sua
conferrent, qualis et regno ipsi Hungarie, et toti reipublice
christiane saluti, et presidio atque decori esset futurus qui:
que genere, dignitate, finitimarum nacionum amiciciis et
auxiliis, armis, viribusque ita suffultus sit, vt ad resistendum
tanto hosti sufficere posset, Sed et in posterum quicquid
possibile nobis factu fuerit pro isto regno saluando in

quo tanto tempore genus nrm̄ foelix regnauit, et in quo, multum beniuolenciae et fauoris semper cognouimus, nil omnino pretermittemus. Dabimus etiam omnem operam vt in eodem ipso Regno, scissio modis omnibus euitetur, ne ad calamitatem extremam, haec quoque domestica nō minus noxia accederet et vt vnanimi voto et senteñcia Rex eligeretur. bene valeat tua S.

Responsum a Sigismundo rege Poloniae datum oratori Joannis regis Vngariae.

SAcra Mtas Regia Rx nde dnē plurimas agit et habet grās Sermō dnō Regi Vngariae, fratri et affini suo charmō pro hac beniuolencia et propensione animi, quā erga eius Mtem cum ante hac multis argumentis et tes: timoniis, tum vero nunc per vram d. amplissime decla: rauit.

Mtas sua Regia vicissim si prosequuta fuit semper illius Mtem in minoribus existentem singulari fauore et be: niuolencia, cum illaque et domo ipsius affinitatem contra: here voluit, nunc illius Mtem ad Regium culmen euectam et quidem illius regni, in quō olim longo tpe sanguis Mtis suae foeliciter regnauit et in quō etiam Mtas sua multum erga se fauoris et beneficii experta est

Tanto magis illius Mtem complecti et amare dignabitur et, quemadmodum illius Mtas se pro filio, et Regnum suum eius Mti comendat, Mtas sua vult libentissime et illius Mtem ut filium suum, et Regnum eius, vt Re:

gnum proprium omni beniuolencia omnibusqz paternis officiis semper prosequi, nichilqz eorum pretermittere que Mtas sua pro dignitate et commodo illius Mtis et regni eius prestare posse videbitur quandoquidem preter hac mutuam beniuolenciam vtriusqz Mtis, eciam boni et mali successus vtriqz propter vicinitatem et mutua federa communes esse videntur.

Quare nunciabit vra Do nomine Mtis sue plurimam salutem et paternum amorem illius Mti, nunciabit hanc animi significacionem Mtis sue, quam audiuit, commendabitqz vicissim eius Mtem Regnumqz et Dominia Mtis sue fraterno amori et beniuolencie illius Mtis, pro conseruanda veteri amicitia et federibus dudum inter Sermos Reges et Regnum hoc vtriusqz initis. Declarabit illius Mti, quod quacumqz in re Mtas sua illi et eius regno commodare et gratificari vnqz poterit hoc non secus quam filio suo et quam proprio regno suo faciet semper libentissime

Sigismundus primus Rex Poloniȩ
Joanni Regi Vngariȩ .

SErme Princeps et dne frater et affinis nr charme. Etsi
post mortem, ac infelicem euentum Sermi Principis domini
Ludouici Hungariȩ ac Bohemiȩ Regis, Nepotis nri de:
sideratissimi, iusto dolori nro aliquatenus indulseramus
nonnihilqz vt par erat fuimus commoti, non solum pro:
pter mutuam necessitudinem et arctissimum sanguinis
vinculum, sed eciam quia casus illius Mtis ingentem ia:
cturam et periculum attulit regno isti Mtis vrȩ Hun:
gariȩ et reipublicȩ Chrianȩ, tamen cum naturȩ legẽ
ineuitabilem et durissimam rerum humanarum con:
dicionem, nobiscum in animo reuolueremus, resumpsi:
mus animum, acerbitatemqz meroris mitigauimus et
nosipsos sumus consolati, sed et lrȩ Mtis vrȩ per oportu:
ne nobis nuper oblatȩ, amicȩ simul et humaniter ad nos
perscriptȩ, non minimã partem doloris nri leuauerunt
quibus omnem ordinem et seriem rerum in Regno suo
his diebus gestarum, vt pote de congregacione in Oppido
Thokai, item de altera apud Albam Regalem de sepul:
tura ipsius Sermi dni Ludouici Regis iustisqz persolu:
tis, et quod maxime optabile, et periucundum erat de
sua in Regem Hungariȩ omnium ordinum cõcordibus
suffragiis prouectione et coronacione nos certiores effecit
quas cum perlegissemus incredibile dictu est quantum ex ho:
norifico Mtis vrȩ successu exhilariti ac in spem bonam erecti

simus. Iam enim multo ante cognouimus, quanta sit animi vre Mtis magnitudo, quanta prudencia, quantus demiq; in rebus agendis vsus, quibus fore, vt cum iam deus optimus maximus illam Regno isti multis cladibus nuper afflicto, et ferro ac igne crudelissime depopulato preficere voluerit, curabit in primis Statum illius componere, turbas et dissensiones intestinas sedare, discrimini quod foris impendet, q; celerrime prospicere, et totam Christianitatem ab extremo interitu vindicare. Et proinde maiori studio et alacritate qua possumus gratulamur Mti vre, hoc Regium Culmen et fastigium in quo vt diutissime presit, ac Dominia sua cum summa sua gloria, et perpetua subditorum suorum pace et tranquillitate moderetur, summopere optamus et precamur, et cum Mti vre pro nra singulari in eam beniuolencia proq; ea affinitatis necessitudine que inter nos intercedit Regnum istud quod Deo duce virtute comite est assecuta ex animo fauemus, postulamusq; ab ea, persuasum sibi habere velit, q nos erga illam semper in omnibus euentibus ita gerere volumus sicuti bonum et fauorabilem affinem decet. Quicquid etiam consilii et auxilii pro conditione temporum et facultate nra, illi et Regno eius prestare poterimus, nihil omnino pretermittemus. Dominus Deus seruet diutissime Mtem vram sospitem et foelicem

Dat. Cracouie

Joanni Regi Ungarie.

Petrus Tomiczki eps vicecancell[arius]

Inter faustas acclamationes, gratulationesq[ue] que post assequutu[m] tante dignitatis culmen ad M[aiesta]tem v[est]ram deferuntur ab eis qui de illa aut meriti sunt aut mereri student. Ego quoq[ue] qui et M[aiesta]tis v[est]re et totius eius domus dignitati et decori iam à multo tempore sincerissime studui, eidem Ser[enissi]me M[aiesta]ti v[est]re Regie que maximis virtutibus suis et rebus clarissime gestis ad tanti Regni fastigium electa est humillime gratulor. Deu[m]q[ue] imortalem precor vt eam pro salute Regni sui et totius rei publice Chr[isti]ane servet q[ua]m diutissime triumphantem incolumem et foelicem. Rogo autem plurimum M[aiesta]tem v[est]ram hoc sibi de me persuadere dignetur quod de addictissimo quo cumq[ue] servitore suo Cuius gratie me rursus humillime commendo Dat

Henricus Rex Anglie Sigismundo primo Regi Polonie.

Tanto facilius consilia, preces, adhortacionesq nras, apud vram Sertem locum habituras confidimus, quanto apertius constat, in eam calamitatem, Chriane reipublice summa, esse adductam, vt Iure quodam peculiari, expansis manibus, effusisq lachrimis, nunc gravissime periclitans, Chrianorum Principum auxilia imploret, collatorumq beneficiorum gram nunc exposcat, quam cogimur ex officio cumulatissime referre, tum q beneficio dei, qui tocius est reipublice caput, imensa munera accepimus, tum vero q commune incendium, publicum exitium, et summi Dei indignatio ad id omnes maxime impellit. Quodsi chrianorum pectora simultas, odium, saevaq bellorum cupiditas, et discordiarum appetitus ita obcecat, vt non paciatur illos mutue charitatis memores esse, aeterne tamen salutis racio, iugumq durissimum, qd a tam potenti et truculento nre fidei hoste, ex propinquo iminet, merito debet chrianos omnes ad publicam perniciem arcendam, ad comune extinguendum malum, Thurcarumq tiranni rabie, prius q se latius effundat, cohercendam, in tempore tam necessario inflamare eoq in loco meminisse debent, publicam causam, catholiceq religionis culmen, privato cuilibet odio vel affectui esse preponendum, in tanta presertim occasione ac necessitate, quam a deo in chrianorum oculos iniectam

arbitramur, ut cogatur in presenti malo, ex nobilissimi regni
Hungarie calamitate, ex potentissimi illius regis amissione
publicoq[ue] discrimine, quod longe antea prospici debuerat, pro:
prie nunc saluti consulere, que quum non nisi unicam spem
unicumq[ue] presidium relictum sibi habeat, id veluti tutissi:
mum portum, par est obviis ulnis, alacri animo, iunctis
viribus, concordiq[ue] voluntate, à cunctis amplecti, privatasq[ue]
iniurias, publice utilitate, ipsiq[ue] deo bonorum omnium opifici
tandem condonari, eius namq[ue] militia, et in sacrosancte fidei
gratiam susceptum bellum, tantum solidi promittit gaudii, cer:
tissimiq[ue] fructus, quantum à mutua, ac nefanda illa inter
Christianos grassatione, mali, calamitatisq[ue] expectandum est
existimantes itaq[ue] gloriosissimum esse, et Christiano nomine ma:
xime dignum, ut certatim omnes tante propulsande cladi
se accingant, seq[ue] totos expeditioni huic tantopere deo acce:
pte addicant, volumus in salutaria hec consilia vestram
Serenitatem: una cum aliis Principibus pro viribus allicere
et adducere, quo ex ista animorum, et virium coniunctione
facilius iniri queat necessarium illud adversus truculentissimos
fidei hostes certamen, quod non alio animo suademus, quam ut
in eo iuvando, nullas partes omittamus, que à Catholico
Principe possint expectari, vestram igitur Serenitatem intimis precor:
diis, omni studio, omniq[ue] ardore precamur, obsecramus
et obtestamur, ut ex animo velit ad dicti Regni defensi:
onem, Thurcorumq[ue] sevissimum Imperium reprimendum cogita:
tus, consilia actionesq[ue] suas, et se totam convertere, et quam plu:
rimos potest, suo exemplo, pientissimis his conatibus lu:
crifacere, quorum exitus, si modo ex multa disputatione

rei benegerende facultas non omittatur, foelicissimus opta: tissimusq sese vndiq offert. Et falix diutissime valeat eadem vrá Sertas: Ex Regia nrá Grenwici die ... Nouembris Anno domini M° D XXvj.

Sigismundus primus Rex Polonie Henrico Regi Anglie: dño Hijbernie.

Ser^me Princeps et domine fr, amice et consanguinee nr charme. Fuit apud nos Orator Sertis vré, exposuitq nobis, quamobrem ab illa in Hungariam, et ad nos sit missus, et lrás Sertis vré, nobis reddidit, ex quibus abunde cognouimus, quanto amore et pietate prędita sit erga rem: publicam Chrianam, quem animum et studium Sertis vré, licet iam antea fama eius illustri cognoueramus, fuit tn nobis hec significatio in laboribus et discriminibus nris voluptati et solacio non vulgari, agimusq immensas grás vré Serti, quod erga hec nrm et Hungarie Regna, que as: sidue tantam molem infidelium sustinent, vtiq maiori sollicitudine teneatur, quam hii qui post terga nostra securi degunt, propensiores ad turbas et sediciones intestinas, qui: bus diuina et humana omnia confunduntur, quam ad succur: rendum nobis in extremo discrimine constitutis, Iam enim Sertas vrá satis intelligere potuit, quemadmodu Nepos nr desideratissimus dns Ludouicus Vngarie et Bohemie Rex interierit, quantamq hoc tempore Regnu Vngarie

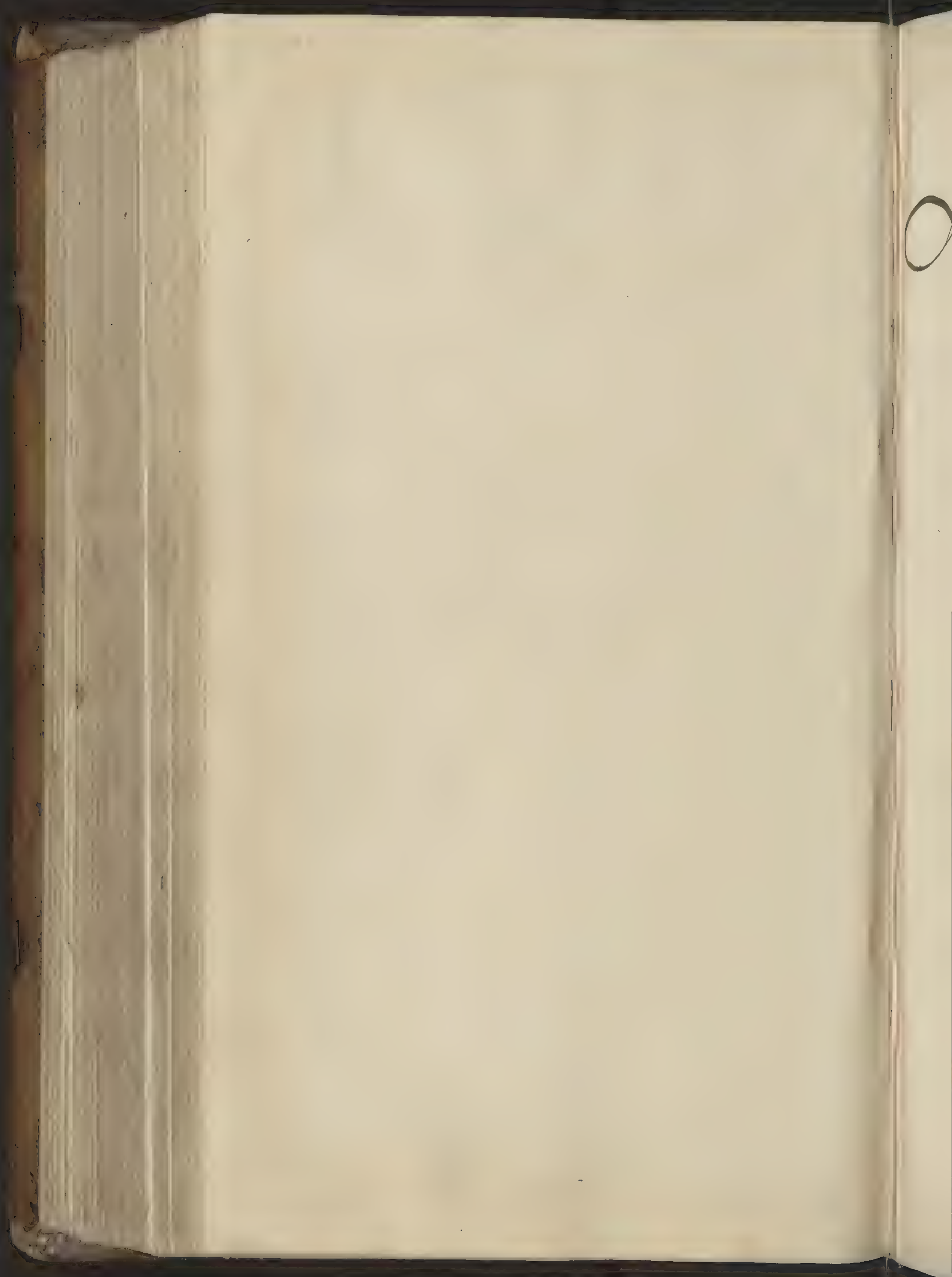
cladem acceperit, quantas item Regnū nrm calamitates et
labores sustineat in reprimendis assidue non solum Thur:
corum viribus, sed eciam Thartarorū, Moscorum, et alio:
rum infidelium ac Scismaticorū insultibus, soli enim nos
sumus, qui absqȝ ullius alterius auxilio totam illam oram
tuemur, ex qua olim Gotti, Vandali, Alani, Hunni pro:
ruperant in summam rei Chriane perniciem, quorum omniū
multitudinem et ferocitatem longe exuperant Tartari. Quare
cum nos suppeciis magis quā calcaribus egeamus, plurimū
rogamus Sertem vram, vt quod animo et officio veri Catho:
lici Principis facit et pollicetur, non desit nobis et Regno
Vngarie in tanta calamitate et discrimine constitutis, ali:
osqȝ Principes Chrianos, vt idem faciant, cohortari dignetur.
quandoquidem cōmunis res agitur; Et perfractis nobis, quid
reliqua Regna et naciones vtilitatis et solacii consequētur,
Sertas vra vt Prudentissimus Princeps abunde cognoscere
potest. Cum autem ad modernam cladem Vngarie hoc etiā
mali accidat, vt alter in regem Coronatus, statum suum mo:
dis omnibus eciam si extrema tentanda essent, tueri velit,
alter illum exturbare, et regno illo potiri summo conatu niti:
tur, nosqȝ hoc iter compendiosissimum esse ad interitum con:
siderantes, operam omnem facimus, vt hoc bellum adeo perni:
ciosum sisti et auerti posset, eciam atqȝ eciam rogamus Sertem
vram vt hoc studium et laborem nrm modis et mediis omni:
bus quibus potest adiuuet. Nec minus adnisi curet Sertas
vra, vt digladiantes inter se illos alios summates Principes,
in concordiam reducat, quorum alii ex aliis intestina bella
exiciali furore sine fine gliscentia totam rempublicam Chri:
stianam in perturbacionem et interitum deducunt. Comenda:
mus nos ex corde Serti vre, Regnumqȝ Dominia, gentes et fa:

cultates omnes nras, quas Serti vre ad omnem eius necessita:
tem offerimus Rogamusq illam, vt nos eo amore, quem
testatur, prosequi non desinat, et quicquid de integerrimo fre
et amico sibi persuadere potest, id omne cupimus de nobis sibi
semper persuadeat, dilectissime fr nr. dns deus seruet vram
Seretem diutissime sospitem et semper foelicem. Dat

SIgismundus primus Rex Poloniæ Cardinali Eboracensi.

R. me in Chro Pater et domine amice nobis charme.
Cum esset apud nos Mgcus Joannes Vallopp magnus Mar:
schalcus Caleti, declarauit nobis et singularem in nos beni:
uolenciam R me D. vre, et studium curamq non medi:
ocrem de bono Statu rei Chriane ac defensione aduersus
infideles, quod nobis eo gratius fuit audire q non igno:
ramus eandem D. vram Rmā, summa vt meretur,
cum apud inclytum istum Regem frem nrm charmum, tu
apud vniuersum regnum auctoritate prestare, et proinde
est quod illi gras agamus non vulgares, nobisq et ipsi rei
chriane afflicte, gratulemur, et spem aliquam salutis illi
polliceamur, Quo nos vicissim animo sumus et in Sermum
istum Regem fratrem et consanguineum nrm, et etiam
in vram Rmam D, que item sit condicio et Status horum
regnorum, que sola nunc totam infidelium molem sustinet
ita vt ferre iam diucius nequeant, declarabit rursus
item Mgcus Joannes Vallopp, Rogamus vram D. Rmā

dignetur suo consilio et fauore, adesse nobis et Regno Hungarie, vt iste Serenus Rex noster cum reliquis summatibus Principibus tandem ad iuuandum nos in extremo discrimine constitutos permoueantur, hii enim qui post terga nostra degunt, parum nobis spei de se prebent qui ipsi religionem Christianam magis turbant, maioriqz ignominia afficiunt, quam vlli infideles, non intelligentes, quanta nobis perfractis, calamitas in ipsos, et vniuersos alios dimanabit. Commendamus ex animo nos et subditos meos Gedanen et alios, qui istic in regno Anglie negociantur Dominationi vestre Reuerendissime vti amico nostro singulari, Cui in rebus omnibus quibus poterimus semper gratificari et nichil officii bone amicitie erga illam pretermittere volumus, dominus deus seruet illam semper sospitem et felicem. Datum Cracouie etc

Annus Domini 1527

Sigismundus primus Rex Polonie

Consiliariis Regni Polonie primariis.

Comitia Regni indicuntur in annum .1527.

Reuerende in Christo pater, sincere nobis dilecte, Meminit vestra Paternitas, quomodo in generali Conuentu, anni preteriti, decretum fuit, quod Iura et Statuta communia Regni, primum excuterentur, per Consiliarios à nobis designatos, et Nunctios terrarum, per Nobilitatem electos, Deinde vt Conuentus generalis, hac hyeme per nos statueretur, in quo, nihil aliud, nisi de corrigendis, et reformandis ipsis Statutis, ageretur, ac ea causa, Contributiones pro defensione, ad biennium esse institutas, Quod igitur ad Iura, et Statuta Regni attinet, iam curauimus, vt sint, per Consiliarios, et Nunctios electos, hac æstate, diligenter expensa, vt videlicet, et quo pacto reformatione indigerent, Restat igitur, vt ad illa corrigenda et reformanda Conuentum agamus. Verum, quia euentus huius anni infoelicissimus exigit, vt aliud defensionis modum, ac ordinem constituamus; opus est, vt non minus de ipsa defensione, quam de Iuribus reformandis, et quidem diligentius, quam alias vnquam, consulatur, Iam enim nouit vestra Paternitas, quantum damnum et iacturam intulerint nobis hoc anno Thartari sub defensione in Conuentu preterito decreta, Nouit.

etiã, vt Serenus olim dñs Ludouicus, Hungarie et Bohemie
Rex, Nepos nr̃ desyderatissimus, cũ plurimis Prelatis, et
Proceribus, innumerisq̃ Regnicolis, per Thurcos fusus et in-
teremptus sit, vt arces potissime occupate, et Regnũ ipsũ
Hungarie, miserabiter est deuastatũ, Et proinde cũ nr̃a
res agitur, ardente vicino pariete, et Thartarus alia ex
parte, nos indies magis conficit, ne futuro Vere, eadem, vel
maior calamitas, nos inuadat, Conuetũ generalem, nõ solũ
ad Jura reformanda, sed etiã ad consulendũ tantis discri-
minibus, que iam vndiq̃ impendent, necessario statu-
endũ duximus. Et fuit quidem institutũ nr̃ũ, illũ
Pyotrcouie, in loco consueto agere, verũ, cũ pestilentia
illic circumcirca adeo saeuiat, vt indies magis augeri,
et serpere videatur, et tante mutationes, in hijs Regnis
vicinis, afferet varios tractatus, et negotia, ad commu-
nem vtilitatem ptinẽtia, que propinquitate nr̃a indigebũt.
habito consilio, cũ Consiliarijs, tam absentibus, q̃ etiam
pn̄tibus, Conuentũ, ipsũ generalem, hic Cracouie, pro
festo sanctorũ Triũ Regũ proximo, instituim̃ et indi-
cimus, Quem, particularis in Camyenyecz, feria sexta,
in Vigilia Conceptionis, et communis
terrestris in Visliza, feria,
de more precedent, Hortamur vrã P, vt primũ ad Co-
uentũ particularem in Camyenyecz et cõuem terrestrẽ
in Visliza, vbi de eligendis cũ plena facultate Nuctijs
opã faciet, deinde ad gñalez huc Cracouiã, ad tps designatũ,
venire nõ negligat, nobiscũ vna, atq̃ alijs Consiliarijs nr̃is
pro fide et prudentia sua, tũ de oportuna defensiõe, q̃ etiã
de corrigẽdis Statutis, cõsultura. Que bn̄ valeat. Datũ Crac.

Sigismundus primus Rex Polonie
Minoribus Consiliariis.

GEnerose fidelis dilecte. Quamuis in generali Conuentu, anni preteriti, decretum fuerit, quod Iura, et Statuta communia Regni, primum excuterentur, per Consiliarios per nos designatos, et Nuncios terrarum per Nobilitatem electos, Deinde, vt Conuentus generalis, hac hyeme per nos statueretur, In quo, nihil aliud, nisi de corrigendis, et reformandis ipsis Statutis ageretur. ac ea causa Contributiones pro defensione ad biennium erant institute; quia tamen euentus huius anni infoelicissimus exigit, vt alium modum defensionis, ac ordinem constituamus, et vt non minus de ipsa defensione, quam de Iuribus reformandis, et quidem diligentius, quam alias vnquam consulamus, Conuentum generalem Regni nostri, non solum ad Iura reformanda, sed etiam ad consulendum tantis discriminibus, que iam vndique impendent, hic Cracouie, (cum pestilentia, circumquaque Cracouiam, seuiat) pro festo sanctorum Trium Regum proximo, indicendum duximus, ac indicimus, Quem particularis in . N. feria et communis terrestris in . B. feria de more, precedent. Itaque hortamur tuam f. vt constituta prius, in ipso particulari Conuentu in N. et communi terrestri in B. demum ad generalem huc Cracouiam, pro tempore designato, venire non negligat, nobiscum, et cum alijs Consiliarijs nostris, et

Nunctys terrarum, tam de oportuna defensione contra impe-
dentia pericula, qꝫ etiam de corrigendis Statutis, cosul-
tura. Pro offitio suo, et gratia nra factura. Datum Crac

Sigismundus primus Rex Polonie Capitaneis Arcium in Regno Pol.

GEnerose fidelis dilecte, Indiximus Conuetum gnalem Re-
gni, cum ad Iura reformanda, tum maxime ad cosuledum
tantis discriminibus, que iam vndiqꝫ Regno nro impedet,
hic Cracouie, pro festo sanctorum trium Regum proxio. Que
particularis in Grodek, feria secunda proxima, ante fe-
stum sancte Lucie virginis, et conis terrestris in Vislicza,
die sancte Lucie proximo, loco Noue Ciuitatis Corczin,
vbi pestilentia grassatur, de more, precedent. Itaqꝫ man-
damus tue S. vt istos Conuetus proclamari, ac publicari
faciat, in omnibus foris, et cogregationibus populi, Ciui-
tatum, et Opidorum, Capitaneatus sui, lrasqꝫ meas, quas
ad offitiales, et nonnullos Nobiles scripsimus, ad eosde
perferri, qꝫ primum, et diligentissime faciat, sic, vt ad
omnes deferatur, Que aut superscriptione no habent,
eas, hys, quos insigniores nouit, intitulatas transmittat.
Pro officio suo, et gratia nra, no aliter factura. Datum
Cracouie, feria quarta proxima, post festum sancti
Martini. M° D° XXVI. Regni nri XX°.

Legatio ad Conuentus prossouicensem & Vislicensem

Nuncius Regius, post dicta Maiestatis Regiae gratia, et oblatas literas, referet.

In Conuentu anni preteriti decretum fuisse, vt Iura, et Statuta Communia Regni, primum à principio, vsq3 ad fine dispiceretur, et excuterentur, et quod in eis videretur correctione, aut reformatione necessarium, illud corrigeretur, et reformaretur, idq3 per Consiliarios à Maiestate sua designatos, et Nunctios terrarum per Nobilitatem electos. Deinde vt Conuentus generalis, hac hyeme, per Maiestatem sua statueretur, in quo, nihil aliud, nisi de corrigendis ipsis Iuribus, et Statutis agereturn, ac ea causa Contributiones pro defensione Regni, ad biennium esse institutas.

Quod igitur ad Iura, et Statuta Regni attinet, curauit iam Maiestas sua, q, statuto tempore, et loco, hoc est, Piotrcouiae, Aestate preterita, per eosdem Consiliarios et Nunctios electos, sunt expensa et reuisa, vbi, videlicet, et quo pacto, et in quo, quodlibet caput, reformatione indigeret. Nihil enim sua Maiestas magis optat, nihilq3 aeque conatur, quam vt vnicuiq3, prompta, et debita iustitia ministraretur.

Verum, quia euentus, huius anni infoelicissimus, exigit, vt alius firmior, ac solidior defensionis modus, acordo

cōstituatur, opus est, vt nō minus de ipsa defensione, q̄ȝ de Juribus reformandis, et quidem diligentius, q̄ȝ alias vnq̄ȝ consulatur.

Jam em̄ D. vr̄e nouerunt, cum Mtās sua Regia, in longinqua, hoc est in terris Prußie ageret, et bonū statū earundem ter:rarū, qui tum summo periculo, proximus erat, componeret, et instauraret, quanta clades, et vastitas, sub tam leui defensione, in Conuentu preterito decreta, in terr Rußie, per Thartaros est accepta, nempe, cedibus, incendiis, rapi:nis, omnia illic depopulata sunt, predaq̄ȝ ingens hominū, et pecorū abducta,

Quam Cladem terrarū, et subditorū suorū, Mtās sua, vt pote clementißimus, et prudentissimus Princeps, q̄ȝuis cū magno dolore suo tulerit, tamen propter subitā, et inopi:natā hostiū incursione, nequaq̄ȝ propulsare potuit, eo, q̄ generalis Regni motio, priusq̄ȝ hostes aduenißent, nō fuit indicta, quam Mtās sua semper, omni studio, vitauit, nolens subditos suos illa grauare. Si vero tūc primū, cum de incursione hostiū, per Exploratores cognitū est, motio ipsa indici debuißet, nequaq̄ȝ efficax, et vtilis fuisset. Quid em̄ ex illa, et que defensionis efficatia, consequi soleat, D. vr̄e optime norunt.

Eciā D. vr̄is nō est incognitū, quomodo Serenus dn̄us Ludouicus, Hungarie, et Bohemie etc Rex, nepos Mtis sue charmus, cum multis vtriusq̄ȝ Status Prelatis, Ba:ronibus, ac innumeris Regnicolis, à Thurcis, miserabil: victus, profligatus, et cesus, interierit, Regnumq̄ȝ eius

Hungariae, pro maiori parte afflictum, et deuastatum, imo vi hostili occupatum sit, Castraque principaliora, et oportuniora intercepta, Buda Sedes Regni, Peschtum simul, et aliae Ciuitates multae et Viri, hostili igne, et gladio absumptae.

Quo quidem infoelicissimo euentu, non solum grauissime dolet Maiestas sua Christianum Principem, et Nepotem suum charissimum interiisse, Regnumque eius Hungariae, tanta calamitate affectum esse, quam, ammisso Principe, ammisso exercitu, et magna parte procerum, et optimatum suorum, ammissis denique Arcibus plurimis, et terra depopulata, nunc accepit, verum etiam angitur, et sollicita est Maiestas sua impense, quod intelligat, quanta ex hoc casu, primum his Regnis contiguis, deinde toti Christianitati, ruina, et periculum impedeat. Quodquidem periculum, quo vicinius est, eo magis est omnibus in commune metuendum.

Et proinde, cum mea res agitur, paries cum proximus ardet, et Thartari alia ex parte, Regnum, et Dominia Maiestatis suae, indies magis conficiunt, cum quibus Maiestas sua nihil habet constitutum, nihil firmatum, qui et nunc non longe à finibus terrarum Russiae degunt, easque assiduis incursionibus fatigant, et diripiunt, et vt Exploratores Maiestati suae nunciant, etiam sub grauissima hyeme, stante gelu, et niuibus, sunt timendi, ne inopinatae cladis, vel maior calamitas Regnum inuadat, Maiestas sua Conuentum generalem, non solum ad Iura reformanda, sed etiam ad consulendum tantis discriminibus, quae etiam vndique

impendent, necessario censuit inducendum esse.

Nouit enim Maiestas sua Imperatoris Thurcorum institutum, ut per has regiones aditum sibi, ad reliqua Dominia et Regna omnia Christiana occupanda, paret, nouit potentiam et fortunam, illi nostris peccatis, nostraque negligentia, et dissidiis intestinis, fauentem, nouit et perfidiam Thartari Precopensis, qui residens in gratiam cum Oslamsoltan fratre suo, nihil magis cogitat, nihil magis curat, et agit, quam ut Maiestati suae, et subditis eius, incommodare possit.

Non ignorat praeterea sua Maiestas Vayuode Moldauiae, uniuersos conatus, quid uidelicet in suam Maiestatem, et in subditos eius strenat, quidue moliatur, quam fraudulenter, quam insidiose, terras suae Maiestatis, sibi contiguas, innumeris damnis, calamitatibus, iniuriis, et incommoditatibus, clam, atque etiam aperte afficiat.

Atque ideo Maiestas sua, considerat fore summe necessarium, Conuentum generalem, mutuumque consilium, ac deliberationem, super praedictis habendam, ne, quod Deus auertat, Regnum, et subditi suae Maiestatis, in extremum aliquod discrimen, et periculum inciderent.

Et fuit quidem Maiestatis suae institutum, Conuentum ipsum generalem Piotrcouiae, in loco consueto, iuxta decretum Comitiis praeteriti agere, uerum, cum intellexisset Maiestas sua, non sine graui molestia sua, pestilentiam circumquaque Piotrcouiam adeo grassari, ut indies magis augeri et serpere, uersus ipsam Piotrcouiam uideatur, nec dubium sit, quin, ubi Conuentus illic celebraretur, subito ea labes, per uicinos

homines, illuc co[m]portarentur, quę res cederet non solum in perturbationem omnium rerum, sed etiam in discrimine vitę M[aies]t[a]tis suę, ac o[mn]ium tum Co[n]siliariorum, q[uam] aliorum qui illuc conve: nirent.

Cum p[rae]terea M[aies]tas sua animadvertat, et in a[nim]o suo revolvat, mutationes in Regnis Hungarię, et Bohemię, et vicinis Provinciis, ob miserabilem interitum Ser[enissi]mi et desyderatissimi Nepotis sui, d[omi]ni Regis Ludouici facta esse, cum quibus Regnis, et Prouinciis, multa, et maximi momenti negotia, ad com: munem vtilitatem pertinentia, sunt tractanda, quę, pro p[ro]pinquitate M[aies]tatis suę indigebunt, habito consilio cum Co[n]siliariis, tam absentibus q[uam] etiam p[rae]sentibus, Conventum ipsum generalem Cracovię, pro die festo sanctorum Trium Regum, instituit, et indixit,

Hortaturq[ue] v[est]ras D. M[aies]tas sua, vt sepositis turbis, et sedi: tionibus intestinis, et perniciosissimis, inter se colloquan: tur, tam de defensione Regni, melius ordinanda, qua M[aies]tas sua, debite ~~restituere~~ resistere posset suis hostibus, q[uam] etiam de reformandis et corrigend[is] Statutis, vtq[ue] ad co[n]sulendum et Statuend[um] de o[mni]b[us] supradictis, ad eundem g[e]n[er]alem Con: ventum Cracoviam, Nu[n]cios, viros bonos, graves, et pru: dentes, cum plenissima facultate, eligat, et mittat, qui, vna cum M[aies]t[a]te sua, vniversoq[ue] Senatu, id statuere, co[n]sulere, et ordinare sciant, et possint, quod ad servandam in tan: tis discriminib[us] Patriam, religionem, templa, vitam, vxores, liberos, libertatemq[ue], p[er]tinere videbitur. Nisi enim vnanimi voto, et sententia, sepositisq[ue] o[mn]ibus priuatis, affectionibus, et odiis, quę nocuerunt semp[er], et nocet

omnibus Rebuspublicis, de firma, ac solida defensione, nunc consultum, et statutum fuerit, verendum est, ne hec tempestas, que Regnum hungarie florentissimum, et opulentissimum, nuper subito afflixit, breui ad Regnum et Dominia Maiestatis sue, et alia Regna Christiana perueniat.

— Maiestas autem sua, diligenter prouidebit, ne quid incommoditatis, tam domini Consiliarii, quam etiam terrarum Nuntii, Cracouiam, ad generalem Conuentum venturi, in hospitiis, aut rebus aliis habeant, hocque illorum obsequium, omnimoda gratia sua illis referre curabit.

SIgismundus I^s Rex Poloniæ Joanni Laski Archiepo Gnesnensi

REverende in Chro pater, sincere nobis dilecte, Cum et iustis rationibus, et de consilio tam vre pctis, quam aliorum Consiliariorum, quos ante requisiuimus, Conuentum generalem, hic Cracouie indiximus, ad eumque cum alii Regnicolæ tum et Nobilitas Maioris Poloniæ consensit, non uidetur nobis necessarium, neque satis dignum, rem hanc, ita per nos constitutam, et vniuerso Regno declaratam, denuo, cum iam reliqui Consiliarii, et terrarum Nunctii, huc conueniet, in dubium, et disputationem Conuentus Colen, permittere, et illinc, tanquam ex oraculo, totius Regni, diffinitionem eius expectare, Et fuit quidem Conuentus ipse Colen satis de more, vt cæteri particulares Conuentus promulgatus, neque in ea re, à nobis, aut Cancellaria mea, quicque est omissum, sed quod pauci illuc conuenerit, neque mirum est, neque nouum, Idem accidere solet in Conuentu Nouæ Ciuitatis, quod tamen ante, nihil Conuentui generali officiebat, et si omnes Conuentus, ad quos non omnes qui debent conueniunt iterare debereque, nihil nos nisi Conuentus agere oporteret, vt vix hoc modo aliquis legittimus contingeret. Vt autem alia omnia, huiusmodi superfluas moras, et rones pateretur, tempus tamen tam angustum, consulendis tot difficultatibus, et discriminibus Regni, nequaquam patitur, Imo Thartaris in campis meis degentibus, cogimur etiam nunc

assidue, insultu ipsorum formidare. Quapropter hortamur vram Sitem, vt posthabitis extrauagantibus causis, et rationibus, huc ad Conuentum gnalem Cracovien. pro die designato, venire no negligat, vbi de corrigendis, interpretandisqz Iuribus, et de oportuna defensione, ac quod aliud pro bono, et tranquillo Statu Regni nri, necessarium esse videbitur, ita libere, sicut Rnetcome, disserere et consulere poterit. Que bene valeat. Datum

Sigismundus primus Rex Polonie Palat° et septem Castellanis ducatus Mazouie.

MAgce sincere nobis dilecte, Non est incognitum tue Stti. quantas, populationes, vastationes, cedes, incendia, et rapinas fecerint aestate preterita Thartari, annuersarii ac continui hostes nri, in terris nris Russie, quantam item calamitatem, et iacturam aestate praeterita, accepit à Thurcis Regnum hungarie florentissimum quondam, ac opulentissimum, amisso Principe, Serenmo ac desyderatissimo Nepote nro, dno Rege Ludouico, amisso exercitu, et magna parte Procerum et optimatum suorum, amissis denique arcibus plurimis, et terra depopulata, Hec et alia Regno et Dnijs nris, impendentia pericula, reuoluetes in aio nro, et rem meam agi cernentes, paries dum proximus ardet, timentesqz ne proximo Vere, aliquis nos hostis imparatos aggrediatur, statuimus generalem Conuentum Regni nri,

hic Cracoviæ, pro festo sanctorum Trium Regum proximo. In quo, vt omnia, quæ ad validiorem, solidioremque, et expeditiorem provisionem, eiusdem Regni nri, et bonum Statum istius Ducatus nri Mazoviæ, attinent, melius perpendi possint, indiximus etiam, et indicimus Cōventum eiusdem Ducatus nri Masoviæ, in Ciuitate nostra Varschoviensi, pro feria secunda proxima, ante festum sancti Thome Apostoli, Hortamurque, et mandamus tuæ Sti vt constituta prius in eodē Cōventu Varschoviensi, et de rebus necessariis in eo, et hijs, quæ per Nunctium nostrum proponentur, diligēti consilio habito, demum huc, ad generalem Regni, veniat, Pro debito suo, et gratia nra factura, Datum Cracoviæ Sabbato proximo, ante festum sanctæ Elizabeth. M°. D. xxvj°. Regni nri, anno, xx°

SIgismundus primus Rex Polonie Joanni de Lusianis Palat° Culmensi Capit° Radzinensi

MAgce sincere nobis dilecte, Non est incognitu tue S^ti,
quantas, preterita Aestate, quo fere tempore nos, istic
in Preussia fuimus, fecerint populationes, vastationes, et
incendia, in terris Russie hostes mei Thartari, à quibq
adeò iam nihil, tutu, securuq3 esse potest, quia, quod
proxime fecerunt, facere iam tandem eos sæpius opor:
tet, instinctu, iussuq3 Cæsaris Thurcoru, hominis, tot,
tantisq3 fortune successibus exultabundi, fretiq3 cum
opibus, tum copiis, Qui, quod etiā non nescit tua S,
nuperrime illud celebratissimu olim, pariter opulen:
tissimu Hungarioru Regnu, tanta clade subito affe:
cit, vt ipsu Serenu dnm Ludovicu, Hungarie, et Bo:
hemie Regem, Nepotem nostru desideratissimu, cu mltis,
vna tam spualibus, q3 Secularibus, Prelatis, Proceribq,
et optimatibus, pariter, et cu innumera suoru Regni:
colaru multitudine, ad internitionem omnino pro:
stravit, ne dixerimus obtriuit, Postremo ibidem, plu:
rimis, Ciuitatibus, opidis, Arcibus, partim possessis,
partim, aut demolitis, aut igne absumptis, ipsu q3
Regnu, vsq3 adeò calamitosu reddidit, vt lacerum
direptumq3, reliquerit, Cuius nos animu expēdētes,
nihil ambigimus, quin, si vnq3, nunc maxe post eam
victoriam, futuru eum certe confidentissimum,

subuerentesq3; ne prosequi pergat sua fortuna, in aurzq3 inducat, Regnu subinde nostru adoriri, hinc ipse, illinc, per Thartaros, sibi obsequentissimos, negotia nobis facesses, atq3 exhibens, vtu fama est, eosdem ipsos Thartaros, hac aduentante hyeme, omnino in mea Pnia, inuersio: nem moliri, ac adornare. Itaq3 nos de hys, tot et talis nobiscu ratiotinantes, atq3 in primis rem mea agi cer: nentes, paries dum proximus ardet, et precipue, ne pro: ximo Vere, aliquis hostis, nos imparatos aggrediatur, Statuimus generalem Conuentu Regni mei, hic in Cra: couia, pro festo proximo sanctorum Triu Regum, id est, ad diem sacru Epiphanie Domini, desyderio (Deo bene iuuante) faciendi tandem aliquam vali: diorem, solidioremq3, ac expeditiorem prouisione Status, et securitati Regni mei, demq3 et inueniri aliqua rationem, conseruande, tam mee, q3 subditoru, ac vni: uersi Regni, pacis, et incolumitatis. In quoquide Co: uentu Regni mei, vt, omnia melius, que ad Statum istaru terraru Prussie attinent, perpendi possint, indiximus etia, et indicimus pntbus, Conuentu, ea: rundem terraru, in Ciuitate mea Thorunensi, pro die sancte Lucie proximo, Hortamurq3 tua fidem, vt constituta prius, in eodem Conuentu Thorunen. et de rebus necessarys in eo, et hys, que per Nun: ctiu nostru proponentur, diligenti consilio habito, demu huc ad gnalem Regni veniat, pro debito suo, et gratia mea.

Vt aut Communis Nobilitas non ignoret ea, que

in predicto Conuentu Thorunensi, proponentur, et agetur, volumus, et mandamus tue Sti, vt ante eundem Conuentum Thorunen, statuat, ac indicat suis. lris, Conuentum particularem, in aliquo loco, Palatinatus sui, vt in eo Nunctii, ad ipsum Conuentum Thorunen, eligantur, et mittantur. Et bene valeat, Datum Cracouie, feria sexta proxima post festum sancti Martini. Anno Dni M°. D. XXvj°. Regni mei, anno XX°.

Legatio ad Conuentum Prussie Torunii actum, a Sigismundo rege missa

Imprimis Nunctius Regius in Conuetu Thorunen, hec aget, Dicet gratiam Mtis sue vniuersis ordinibus. Deinde post oblatas lras referet.

Non est incognitum D. vris, quomodo sub id tempus, quo Regia Mtas, ordinandis, et componendis, terre huius Prussie, rebus, intendebat, Thartari perpetui Mts sue hostes, cum numerosissimo exercitu, incursione facta, terras Russie sue Mti subiectas, longe, lateque depopulati sunt, predamque ingentem abduxerunt, Quomodo etiam vno eodemque tempore Thurcorum Imperator, cum validissimis copijs, maximoque belli apparatu, Regnum Hungarie potentissimum, et ditissimum ingressus, arcibus nobilissimis, firmissimisque, atque oportunis, vi potitus, tandem collatis signis, Sermum dnm Ludouicum, Hungarie ac Bohemie Regem, exercitumque eius fuderit, prostrauerit, et deleuerit, quo in bello, idem Serenus Rex Ludouicus, nepos sue Mtis desyderatissimus, cum maxima parte Procerum, et optimatum Regni sui Hungarie, Status vtriusque, cecidit, et interijt.

Quibus rebus, effectum est, vt Thartari ipsi, et modo nihil aliud agant, moliantureque, quam vt terras, et Dominia sue Mtis, in perpetuam vastitate, solitudinemque,

redigant, et Thurcus ipse, tot successibus et victoriis elatus, orbem terrarum sibi subigendum destinauit, neque Regno Hungarie contentus, etiam finitimis gentibus, atque ita, et Dominijs sue Maiestatis, perniciem, interitumque, (quod omen Deus auertat) minatur.

Hijs, et similibus causis Regia Maiestas permota, tanquam optimus et prouidentissimus Princeps, Conuentum generalem terris Regni sui, ad festum Epiphanie domini proximum, Cracouie habendum indixit.

Sed quo D. vestre, paratiores, instructioresque ad eundem Conuentum venirent, et salubriora consilia, de terris rei Christiane, et omnium terrarum sue Maiestatis, tum precipue istarum terrarum Prussie, dare possent, sua Maiestas etiam hic Thorunii, Conuentum, à vestris D. haberi voluit, in quo mutua et concordi deliberatione inter se habita, totisque vrgentibus rebus perpensis, quid potissimum agendum sit, et quibusnam remedijs vtendum, quo pacto, tot, tantisque impendentibus periculis obuiandum, in commune consulere possint.

Meminit preterea sua Maiestas, dum proxime hic agebat, quomodo vniuersa Nobilitas, à sua Maiestate, magnis precibus optabat, vt Jus Culmense, quo terre iste Prussie vtuntur et diriguntur, conscriberetur, In eamque formam redigeretur, quo vniuersi earundem terrarum Incole, notitiam illius habere possent, Itaque sua Maiestas vult, vt D. vestre, iam modo committere velint, auctoritate Maiestatis sue Doctoribus Jurium, quibus hec

prouintia, demandata est, vt tandem rem, eiusdē Juris Culmēsis conscribendi aggrederentur, et de prouisione, vnde, et de quibus peccuniis, eis dari debeat, deliberent et constituant, et ad suā M^tem referat que dignabitur, curę, et laboris eorundem Doctorū, et Juris peritorū, benignā habere rationem.

Monetā cudere hic in Prussia, etiā M^tas sua, de cōsilio vrarū D. cōstituit, talem, qualis monetę Polonicę, in valore responderet, Sed quia Ill^mus dn̄s Dux Prussię, dū cum eo, de ratione Monetę cudendę ageretur, cupiuit sibi concedi dilationem ad festū sancti Martini, quo sup ea re, cū suis subditis conferret, nec tamen hactenus quicq̧ de ea re significauit, sua M^tas Regia etiam vult, in eodem monetario negotio à vrs D. interim consuli, et deliberari, quid sit faciendū; Et si vlterius deliberatio dn̄i Ducis in Prussia expectanda,

Preterea, puenit ad notitiā suę M^tis, Ciuitatem istam Thorunen, in magna sui parte, Lutherana hæresi infectā esse, Ideo mandat vris D. M^tas sua, vt secundū quod, et Gdani, et Elbingi, in causa religiōis cōstitutū est, id etiā Thorunii pficiant, et obfirment, ne Ciuitas ipsa, nouis doctrinis, et ritibus se accōmodet, qu vetustū ritū Eccl̄ie, à sanctis Patribq iā olim institutū, et p tot secula à maioribus eorum religiosissime obseruatum, seruent, et inuiolabiliter retineant. ordinatio est supra anno 1526. folio.

Magistratum preterea Ciuitatis Thorunen̄, qui propter tumultuantem Plebem, fere exauctoratus est vult, et iubet Maiestas sua, vt primo splendori, et auctoritati vre D. restituat, et Plebi Conuenticula (que ipsi per sagittandi occasionem, in Sagittario horto habere solent) ne habere liceat, semel duntaxat in anno, hoc est ad festum Penthecostes, dum auis, balistis petitur, strictissime, et seuerissime prohibeant, aliaqz omnia ordinent, et constituant vre D. que ad dignitatem Maiestatis sue, simul et ad bonum, tranquillumqz Statum eiusdem Ciuitatis, et Ciuium vnionem ac concordiam pertinere putabunt.

Franciscus Estche, Ciuis Thorunen̄, propter famam virtutis et probitatis, Regie Maiestati, non vulgariter est commendatus, Iubet igitur sua Maiestas, vt eum vre D. in pristinum Statum suum, hoc est, ad Sedem, et locum Proconsularem, et ordinem Senatorium, auctoritate sue Maiestatis reponant, et restituant.

Caeterum, si Galzewski, nondum satisfecit, sorori . famati Conradi Hithfelth, Proconsulis Thorunen̄, pro iniuria, quam ei, in eius domo propria intulit, vult Maiestas sua, vt illum cogant vre D. quo illi satisfaciat, eamqz saltem precibus sibi reconciliet,

Idem Galzewski, quia se temere ingerit, in bona puerorum, bone memorie, Joanis de Ponte, committit Maiestas sua, vris D. vt illum, et similiter nobilem Volski prohibeat, nomine et auctoritate Maiestatis sue, ne ad eadem bona gubernanda, se quoquo modo intromittere audeant, sub graui indignatione Maiestatis sue.

Mandata a Ser^mo D^no Sigismundo Rege Poloniæ: solis Proconsulibus Gdanensibus: per Castellanũ Gdanen exposita

Sæpenumero refertur ad Regiā M^tem, nimia asperitas, vehementiaq; vra, D^ni Procõsules, qua, reliquos Cives, populũ, et Plebem Gdanen, gravare, eamq;, licet immeritã, verbis atrocibus, et minime Civilibus territare dicimini,

Invita hæc de vobis audit M^tas sua, clementissimus d^ns n^r, Multo em̃ libentius concordiā, et pacem inter vos, q; odiũ, et simultates, audire vellet, sed cũ intelligat Plebem urbanā, de supradictis conqueri, facile intelligit concordiā, et amorem, inter vos non eße.

Ne itaq; occulta odia, et simultates, inter vos, et Plebẽ, latius serpant, et radices agant, mandat sua M^tas, ut vos, ab illa ipsa, de qua criminamini, austeritate, et inclementioribus verbis, erga immeritos, cohibeatis.

Defertur præterea ad suā M^tem, multa nova, à Senatu, in dammũ Civiũ, reliqueq; Plebis exoriri, idq; fieri prætextu Privilegiorũ, quibus Senatui Constitutiones, et ordinationes, de consilio prudentiorum facere licet, nõ placuit suæ M^ti, nec fieri vult, ut à modo quicq; novetur, quo victus ratio, ipsi plebi imminui deberet, sine scitu, et permißu suæ M^tis.

Privilegia nihilominus et ordinationes, si in bonum tendunt, secundum modernam conditionem Civitatis, non vult seponi sua M^tas, aut illis in aliquo derogari, modo, ne ad superfluas ordinationes Senatus acceleret, tales presertim, quae Constitutionibus, recens à sua M^te sancitis, contraveniant.

Accepit insuper sua M^tas, nonnullos, qui ad intercessionem Consiliariorum Regni, in officia Civitatis evecti sunt, rursus permutandos fore, unde non aliud nisi exacerbatio, animorum consequeretur, Est itaque super hoc velle suae M^tis, ut dicta officia, ad ulterius tempus, in suis locis manere permittantur,

Praefecti Militaris praesidii, quod, abiens istinc M^tas sua, reliquerat, petierunt à M^te sua missionem, et ab tali Praefectura vacationem. Qua de re, cum vos, M^ti suae, per literas vras, nihil significastis, sine scitu vro nihil constituere voluit M^tas sua, Dignum tamen ei visum est, ut meritorum eorum, et sumptuum, à vobis ratio habeatur, praesertim cum in huc usum, Contributio, de tota Civitate ista, cum voluntate M^tis suae, constituta, fuerit, nec dubitat M^tas sua, quin erga eos, vos, ita geretis, quemadmodum ipsi de vobis meriti sunt.

In summa, serio imperat M^tas sua, ut cum universo populo, et plebe Gdanensi, invicem diligatis, ne quicquam novi, in detrimentum commune, novetis et instituatis. Vetus odium ex cordibus vris abiiciatis, Et quibus nos

pepercimus, et delicta condonavimus, ne ea deinceps illis commemoretis, vel renouetis, sub gratia Regie Mtis.

Singulariter vobis dn̄e Philippe Bisschow, vt p̄fecte Burgrabio huius Vrbis, sua Mtas mandat et committit, vt omnibus rebus ita intendatis, quatenus Gdanen̄ vrbs, in amore, et concordia Ciuili contineatur,

Imperat insuper sua Mtas, ne in reddendo Ciuibus vr̄is Iure, negligentes vel arrogantes sitis, quin eos benignis verbis, et mera iustitia absoluatis, plusq̄ valeat apud vos, in tractandis Conciuium vestrorum rebus et causis, prudentia et modestia, q̄ asperitas, et odium, Hoc à vobis sua Mtas fieri vult secretius, et seriosius.

Populus Gdanensis, dicitur aduenas, qui frumenta ex Regno Mtis sue isthuc deuehunt, occlusione portus grauare, Cui tamē rei, Mtas sua, ex quo illam de ea re certiorem nō fecistis, minime fidem habet, Sed siue ita fuerit, siue non, sciatis Mti sue vehemēter displicere, si quicq̄ cōtra ordinationes suas, quas vobis reliquit, et quas obseruari à vobis, in omnibus earum punctis, et articulis, vult, et precipit, à quibuscumq̄ attentari deberet,

Non potest etiā nō improbare Mtas sua, q̄ plerăq̄ mādata sua, que ad vos dat, non adimpletis. Vult igitur, vt in futurum tempus, omnia Mandata sua, obseruentur à vobis, ne eis contemptis, vetus ludus (castigatis regem) iterum inchoëtur.

Videte preterea, vt debite, et sine negligentia contributioēs

que Ciza vocatur, Mti sue decreta, exigatis, et exigi fa-
ciatis, Pro fide vra, et gratia Mtis sue, hec omnia supra
dicta facture.

V

Niuer
teriſq
& offi
& pra
ſtétib
diſſim
& pro
contin
milite
Conſi
nerale
plusq
ducen
ſcript

In pr
floren
tias,c
alis q̃
groſſ
for ui
ad du
nica
nica
bus n
ro gr
a nob
bus ſ

In qu
alias
laris

VS

Igismundus Dei gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithuaniæ Russiæ, Prussiæ, Masouiæq;, &c. Dominus & hæres.

Niuersis & singulis Ecclesiasticis & secularibus Consiliariis Regni nostri, cæterisq; subditis nostris tam terrestribus q̃ Ciuitatum & oppidorum honoribus & officiis insignitis, ad quorum notitiam præsentes literæ nostræ peruenerint & præsertim in Palatinatu & districtibus eius consistētibus, sincere & fidelibus dilectis salutem & gratiam Regiam. Reuerendissimi ac Reuereñ in Christo patres ac Magnifici Generosi Nobiles famati & prouidi, sincere & fideles dilecti. Cum Regnum nostrum adeo ualide & continue ab incursionibus Thartarorum infestetur, ut necesse sit uel conducto milite, uel generali belli expeditiōe illos reprimere, perpendeñ nos una cum Consiliariis, & terrarum Nunctiis in hoc generali Conuentu Cracouieñ. generalem belli expeditionem, neq; tempestiuam, neq; diuturnam fieri posse, plusq; damno esse uniuerso Regno, q̃ defensionis aut utilitatis alicuius. Ad cōducendū militem & præsidia Regni quæ maiora fieri posse uidebātur, infrascriptas Contributiones omniū Cōsilio & cōsensu cōstituimus & decreuimus.

In primis ex triginta mansis seu Laneis agrorum, contribuentur decemocto floreni in moneta per triginta grossos computati secūdum antiquas quittantias, quos soluet dominus hæreditarius seu tenutarius & possessor tam spiritualis q̃ secularis, & Colonus, soluendo uidelicet de quolibet Laneo decemocto grossos, quorum medietatem hoc est nouem grossos soluet dominus et possessor uillæ, alterā uero medietatem, hoc est alios nouem grossos ipse Colonus, ad duas temporis rathas infrascriptas, hoc est duodecim grossos pro Dominica Iudica proxima. Ita q͂ omnes soluāt & contribuant incipiendo a Dominica Iudica, usq; ad festum Paschæ, sub pœna dupli, quæ exigi debet ab omnibus negligentibus, aut soluere non curātibus, mox post festum Paschæ, sex uero grossos reliquos pro festo Natiuitatis sanctæ Mariæ. Ea autem solutio a nobis, ac primis statibus ac ordinibus Regni nostri spiritualibus & secularibus fieri & incipi debet.

In quibus autem Villis obligati sunt census perpetui seu in uim reemptionis alias na widerkoff. Is qui percipit eiusmodi censum siue spiritualis siue secularis, soluet a qualibet Marca eiusdem census sex grossos, quos illi dominis &

poſſeſſor uillæ deſalcabit, quando ei Cenſum debitum ſoluet, & ipſe ſolus, ne defenſio reipublicæ negligatur, ſoluet ut ſupra dictum eſt, cum ſuo Colono de quolibet Laneo ſecundum antiquas quittantias decemocto groſſos.

Item Domini Spirituales & ſeculares habẽt Cenſus nudos, qui non includuntur in proprietate Laneorum, ut ex Cenſibus quibuſcumq; annuis Ciuitatum & oppidorum, ex Theloneis, Zuppis, Exactione Poradlne, Pontalibus, Aggeralibus, Nauigijs, Albatorijs, quæ uulgo Blechi uocatur, Molendinis pecuniarijs, quæ non ſoluunt menſuram in grano, ſed cenſum annuum in numerata pecunia ſoluunt. Ex officinis minerarijs, & ſimiliter ex officinis Vitrearijs, quæ Hutti uocantur alias ex cenſu ollarum qui domino ſoluitur. Item ex uillis deſertis ſeu etiam nõ deſertis, quarũ agri ſub certa penſione annua locantur, ſeu aredantur, & alijs id genus prouentibus pecuniarijs dabunt & ſoluent ab octoginta Marcis eiuſmodi cenſuum & prouentuũ, decem octo florenos in moneta per triginta groſſos computatos. Et qui non habuerint integras octoginta Marcas, ex huiuſmodi cenſu pecuniario, ſoluent iuxta quantitatem ſummæ iuſtam partem decem octo florenorum, hoc eſt a qualibet Marca uſuali ſex groſſos cum medio, quatuor denarios cum medio. Medietas autem a prædictis Cẽſibus nudis ſolui debet pro Dominica Iudica proxima, Alia medietas pro feſto Natiuitatis beatæ Mariæ.

Item Domini Spirituales & ſeculares, ac etiam Aduocati, qui habent cenſus pecuniarios nudos, ex domibus quæ ſunt in Ciuitatibus ſub locatiõe ſeu arenda, ex balneis, ex opificibus Picis & Cinerum, Thabernis, Cerdonibus, Piſtoribus, Mercatoribus, Lanijs ſeu Carnificibus, Inſtitis, Sutoribus. Alias ex omnibus prouentibus pecuniarijs, qui aliunde q̃ ex Laneis illis obueniunt, ſoluẽt ſimiliter ab octoginta Marcis pecuniarum decemocto florenos in moneta, ad rathas temporum ſupraſcriptas, hoc eſt medietatem pro Dominica Iudica proxima. Aliam medietatem pro feſto Natiuitatis beatæ Mariæ.

Palatini, Caſtellani, dignitarij, Succamerarij, Burgrabij Caſtrorum, Tribuni & alij omnes Officiales, prouentus pecuniarios quoſcumq; & qualeſcumq; in Zuppis, Theloneis, uel aliubi habentes, ſoluent etiam ab octoginta Marcis pecuniarum decemocto florenos in moneta ad rathas temporum ſupradictas.

Item Venatores, Cuſtodes equirearum noſtrarum Regiarum, & ſerui dominorum poſſeſſiones & prouentus aliquos haben̄. & neq; ciuilem, neq; aliam quamcunq; Contributionem ſolueñ. ſoluent de quolibet Laneo duodecim groſſos. Qui uero non habent integros Laneos, ſecundum quantitatem Lanei contribuent, de medio uidelicet Laneo ſex groſſos, de quarta parte Lanei tres groſſos. &c.

Item Villæ noſtræ Regiæ, & dominorum ſecularium Caſtris ſeruientes & cenſum non ſoluentes, ſoluent uigore præſentis conſtitutionis de quolibet Laneo nouem groſſos, non obſtante eo, ꝙ antea publicas Contributiones ſoluere non ſolebant.

Item Burgrabij terreſtres, & Exactores, qui quodam abuſu, publicas Contributiones, pro Regni defenſione decretas, de bonis ſuis non ſoluebant, contribuere debent de omnibus bonis ſuis, ac etiā de prouentibus pecuniarijs quos habent, modo & ordine ſupraſcripto, quemadmodum alij contribuent.

Item Sculteti & Aduocati liberi Villarum, non habentes Cenſus, duntaxat Laneos colētes, ſoluent de ſuis Laneis per unum fertonem. Aduocati uero colonos ſeu Kmetones haben̄. ita ut alij domini cum ſuis Colonis, ad rathas ſupradictas contribuent, uidelicet de quolibet Laneo decem octo groſſos, quorum medietatem hoc eſt nouem groſſos ſoluet aduocatus, aliam medietatem hoc eſt alios nouē groſſos, quiſq; eius Colonꝰ ſeu Kmetho, ꝑſoluet et cōtribuet.

Item Nobiles Pauperes Colonos & Cenſus nō haben̄, de quolibet Laneo culto ſoluent duodecim groſſos. Qui uero non colunt ſoli agros, nec Colonos in eis habent, ſed locant pro cenſu pecuniario ipſos agros ſuos, ſoluent ab octoginta Marcis pecuniarum decemocto florenos, ita, ut a Cenſibus nudis pecuniarijs alij omnes contribuent. Illi uero Nobiles, qui non habent Laneos, ſed prædia, computatis eiuſmodi eorum predijs in Laneos, ſoluēt de quolibet Laneo, duodecim groſſos. De medio Laneo ſex groſſos, de quarta parte Lanei tres groſſos. Et reliquum de quantitate Laneorum. Vbi autem duo, tres, aut quatuor pauperes Nobiles unum Laneum colunt, ſoluent omnes ſimul de huiuſmodi uno Laneo duodecim groſſos, alias quiſq; illorum ſoluet, ſecundum quantitatem agri & portionis Lanei. Medietatem uidelicet pro Domini. Iudica proxima. Aliam medietatem pro feſto Natiuitatis beatæ Mariæ.

Item Ciuitates & oppida tam nostra Regia, q̄ subditorum nostrorum spiritualium & secularium in toto Regno nostro. Exactionem ciuilē, quam Schoss uocant, unam cum media, iuxta antiquas quitantias soluent & contribuent, Quæ quidem exactio Ciuilis integra solui debet per easdem Ciuitates & oppida pro Dominica Iudica proxima, medietas uero eiusdem exactionis ciuilis, contribuetur pro festo Natiuitatis Sanctæ Mariæ proxime futuro.

Quæ autem Ciuitates & oppida libertatem habent a ciuili exactione, & nihilominus de agris quos colunt, soluunt census dominis suis, de ijsdem agris soluent a quolibet Laneo duodecim grossos. Vbi uero dominis suis censum non soluunt, nihil contribuent de ijsdem agris. Idem de uillis uastatis, exustis, & libertatem habentibus, quæ non soluunt census dominis suis, est intelligendum. Ita ꝙ Incolæ huiusmodi uillarum liberi sint & esse debeant, a solutione contributionis in præsenti Conuentu institutæ.

Item Inquilini in Ciuitatibus & Villis existentes, qui neq; exactionem ciuilē, neq; de Laneis soluunt, Et similiter Piscatores circa fluuios aut alias aquas residentes, qui nullos agros habēt. Item Rustici septimanatim laborañ. in quocumq; loco fuerint soluent per sex grossos, pro ratha utraq;. Exceptis Viduis pauperibus & Hortulanis, ac familia artificum.

Item Contributio Ceruisiæ, Vini, Medonis, Malmatici, Muscatelli, Czopoue dicta, in ijsdem Ciuitatibus & oppidis ac etiam Tabernis Villarum, tam nostris q̄ subditorum nostrorum spiritualium & secularium incipiendo a festo Anunctiationis beatæ Mariæ proxime uenturo, ad integrum annũ, a singulis Ceruisiæ coctoribus more solito solui debet, ex quibuscũq; braseis fuerit eadē Ceruisia cocta, siue brasea ipsa sint ciuium & dominorum ex molendinis prouenientia & emensurata, siue domi facta.

Item etiam a Ceruisia, quam Domini & Nobiles ex Braseis suis coquunt seu braxant, & illam dant ad propinandum suis tabernatoribus, ab eadem Ceruisia exactionem ducillorum ipsi Domini soluant. Ac etiam de Ceruisia externa, quæ de externis regionibus & ducatibus, nobis, & Regno nostro, non subiectis, ad Regnum nostrum ducitur, ut Swidniceñ. Thessneñ. Bernouieñ. & alia quacumq;, Contributio ipsa Czopoue soluatur, Qui uero nobiles subditi nostri, pro sua domestica necessitate & usu proprio coqui faciunt Cerui-

ſiam in Ciuitatibus & oppidis contributionem Czopoue ab illa non ſoluent. Si autem illã ad propinandum ſuis aut alienis Tabernatoribus dederint ſoluere ab illa contributionem ipſam Czopoue tenebuntur.

Item Tabernatores Manuales, qui aduectitiam propinant Ceruiſiam, ſex groſſos hoc anno ſoluent. Tres groſſos pro prima ratha, & pro ultima tres groſſos ſoluant.

Item Molendina omnium Villarum tam noſtratum, q̃ ſubditorum noſtrorũ, ſpiritualium & ſecularium, quæ Poyſrzebne uocantur, manuales ſeu anniuerſarios Molendinatores habentia, ex ſingulis rotis ſex groſſos ſoluent.

Hæreditarij uero Molendinatores dictarum uillarum. Et ſolusſche, ex ſingulis rotis Molendinorum ſuorum quæ walne dicuntur, duodecim groſſos perſoluent, ad rathas temporum ſupra dictas, uidelicet groſſos ſex pro prima, & alios ſex groſſos pro ultima rathis.

Item Molendina braſealia & hæreditaria aquatica & equeſtria in om̃ibus Ciuitatibus & oppidis more ueteri taxata, & ſecundum antiquas quittantias, Contributionem unam cum media, quæ Schoſſ dicitur, a qualibet Marca taxæ duos groſſos perſoluent, pro Dominica uidelicet Iudica proxima integrã Contributionem Schoſſ, mediam uero pro feſto Natiuitatis ſanctæ Mariæ.

Et ſimiliter illa Molendina quorum tertias menſuras Tenutarij bonorum noſtrorum Regiorum exemerunt, & illas a ſe emptas, ſeu in ſummis pecuniarum obligatas tenent, ſoluent Contributionem quæ Schoſſ dicitur, ſicut reliqua omnia Molendina in Regno, ſeu illorum Molẽdinatores eam ſoluere ſolent, Cõtraria conſuetudine, quæ corruptela potius dici debet, penitus nõ obſtãte.

Minerariæ uero officinæ, alias Ferrũ facieñ. Et ſerræ hæreditariæ, ex ſingulis rotis, duodecim groſſos. Annales autẽ officinæ minerariæ & ſimiliter Annales Serræ, hoc eſt locatæ ſeu conducticiæ, a qualibet rota, ſex groſſos ſoluent.

Item Molendina uentilia hæreditaria, duodecim groſſos. Illa uero Molendina uentilia, quæ anniuerſarios Molendinatores habent, ſex groſſos ſoluent,

ad rhatas temporum supra dictas, hoc est medietatem pro Dominica Iudica proxima. Et aliam medietatem pro festo Natiuitatis sanctæ Mariæ.
Item Sacerdotes Rutheni qui Popones uocantur, ex singulis Ecclesijs & Sinagogis mediam sexagenam grossorum.

Protopopones uero alias Namyestnyczi, per duos florenos in moneta soluãt.

Item Episcopi Rutheni, qui Wladice dicuntur, de censibus suis pecuniarijs nudis quibuscunque, soluent etiam quemadmodum & alij ab octoginta Marcis decemocto florenos per mediam sexagenam computatos.

Item Walachi ex singulis Laneis integris, si illos habent, uel areis quæ dworzyscza dicuntur, duodecim grossos soluent.

Et qui agros non habent, a singulo centenario ouiũ, similiter duodecim grossos persoluent. Sex grossos pro prima, & reliquos sex grossos pro secunda ratha superius expressa.

Item dantes suas pecunias Iudæis, & quibuscunque alijs personis pro censu annuo, etiam ab octoginta Marcis pecuniarum, decemocto florenos soluent.

Solutio aũt a censibus nudis pecuniarijs, modo supradicto fieri debet, medio uniuscuiusque soluentis iuramento, & medietas summæ soluendæ ab ijsdẽ censibus pecuniarijs nudis dari & solui debet pro Dominica Iudica ꝓxima. Alia uero medietas pro festo Natiuitatis sanctæ Mariæ.

Quicunque autem deprehensus fuerit fraudem aliquam in solutione ab ipsis censibus pecuniarijs nudis commisisse, & non iuste id quod debet soluisse, teneatur duplum soluere.

Vt autem supradicta ordinatio in exigendis eisdem Contributionibus facta debite executioni demandetur.

in Palatinatu

& districtibus eius, Exactores, designauimus & constituimus præsentibus literis nostris. Mandamusque ut in manus illorum, designato tempore easdẽ Cõtributiones persoluere curetis.

Vobis uero Capitaneis quorum interest, Mandamus, ut præfatis exactoribus nostris pro tempore & termino superius expresso, sub pœnis ad hoc constitutis absq; cuiusuis moræ & dilationis interuentu, de dictis Cõtributiõibus per eos ad quos pertinet responderi faciatis & uos ipsi respondeatis. Negligentes uero in soluendo, & contumaces, per pignorationes & alias pœnas solitas ad soluendum easdem Contributiones compellatis, pro officio uestro & gratia nostra factur.

Exactores autem prædicti, eas ipsas Contributiones, modo & ordine suprascripto exigent, & collectas, cum Palatino, & uno ex ordine Nobilium eligendo dispensabunt, & militibus mercenarijs, qui in terris Russiæ sunt militaturi distribuent.

Iidem exactores habebunt mercedẽ seu salariũ pro labore & expensis suis de publicis Contributionibus, secundum constitutionem Conuentus Thorunen. Marcas pecuniarum, hoc est quisq; illorũ habebit pro labore suo & expẽsis Marcas pecuniarũ. Et in Cõuentibus particularibus qui precedent generalẽ Regni Conuentũ futurum, facient, facereq; tenebuntur rationem de pecunijs Cõtributionum a se perceptis & expositis, corã Palatino, Castellanis, dignitarijs, & Officialibus Palatinatus sui ac etiam coram uniuersa Nobilitate, si eandem rationem audire uoluerit. Alias coram aliquot uiris, quos eadem Nobilitas de medio sui elegerit, & illo uiro Nobili qui ad dispensandam publicã pecuniam cum Palatino & ipsis Exactoribus fuerit electus. Et eandem suam rationem ueram esse comprobabũt hij ipsi exactores, quittantijs quas dabunt hominibus, Contributiones ipsas soluentibus, non autem regestris suis. Eas autem quittantias Rectores parrochialium Ecclesiarum seu Plebani de mandato Dominorum Episcoporum in Ciuitatibus, oppidis, & uillis parrochiarum suarum exscribent fideliter, & eas ad ipsos Dominos Episcopos perferent, Domini autẽ Episcopi transmittent illas, ad Conuentus particulares, in quibus eadem ipsa ratio fieri per Exactores debebit, ad rationem exactorum melius comprobandam.

Vt autem Plebani ipsi non impediantur in exscribendis eisdem quittañ. Domini & tenutarij seu possessores Ciuitatum oppidorum & uillarum Spirituales & Seculares, mandare debent, seu pœnis nostris regalibus Colonis & subditis suis, ut eas ipsas quittantias contributionum Plebanis suis exscribendas, sine quauis renitentia concedant, & soli ipsi Domini & Nobiles, Colonis suis, quo minus id faciant, non prohibeant, oculte seu manifeste, directe uel indirecte, aut quouis quesito colore, quandoquidem hæc res non propter aliud fieri

debet, q̄ ad cognoſcendam uerius exactorum fidelitatem, quam omnes libenter uidere debent, q̄ ſi alio modo q̄ ſupra dicto ipſe exactor rationem facere uellet, ſuſcipi ab illo non debet.

Iidem exactores facient rationem diſtinctæ, demonſtrando ſingillatim quantum ex Contributione Laneorum, quantum ex ciuili exactiōe, quæ Schoſſ dicitur, quantum ex Czopowe, quantum ex nudis cenſibus, & quantum ex Nobilibus pauperibus, qui Colonos non habent, perceperint & diſtribuerint, ut ſciri poſſit, quæ ſumma pecuniarum, ex unaquaq; Contributionum prædictarum colligatur.

Quia autem Cenſus nudi, non ſunt omnibus hominibus cogniti, poſſetq; in eis magna fraus committi, ut uia maliciæ hominum præcludatur, uolumus & mandamus, ut omnes qui cenſus nudos, & ſimiliter exactionem Ciuilem quæ Schoſſ dicitur, & Contributionem Czopowe ſoluent, quittantias, ſeu recognitiones ſuas apud exactores relinquant, quibus declarent, quantum de eiſdem Contributionibus ad manus exactorum dederint ac perſoluerint, quo exactores ipſi poſſent ſe ab omni ſuſpitione uendicare.

Tabernatores uero Villarum qui ſcribere neſciunt, priuſq̄ portabunt pecuniam exactionis Czopowe ad exactores, præſentare ſe debebunt Plebanis ſuis, & illis declarare, quantam ſummam pecuniæ Contributionis Czopowe. ſint ad ipſos exactores perlaturi, quam ſummam Plebani in regeſtris ſuis annotabunt, & recognitiones ſuas dabunt ad exactores, ut ſciant, quantum ab ipſis tabernatoribus parrochiæ ſuæ ſint percepturi. Dat̃ Cracouiæ feria tertia proxima poſt Dominicam Reminiſcere. Anno Domini Milleſimo quingenteſimo uigeſimo ſeptimo. Regni uero noſtri Anno uigeſimo primo.

Ad Mandatum Regiæ
Maieſtatis proprium.

SIgismundus Dei gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithuaniæ Russiæ, Prussiæ, Masouiæq. &c. Dominus & hæres.

SIgnificamus tenore præsentium quibus expedit uniuersis. Quia cum fatali quadam aduersitate hactenus contingere non potuit, ut certa, stabilis, & oportuna defensio, aduersus continuos et anniuersarios hostes Regni nostri statueretur, ita ut quotannis nos Conuentus agere, et nouos semper tractatus de ipsa defensione facere oporteat. Factum est, ut pene quotannis ingentia damna Regno et dominijs nostris inferantur, et respublica in deterius semper labi uideatur. Quare cum per Statutam anno superiore debilem ac incertam defensionem, maxima damna regno nostro essent illata, Regnumq; Hungariæ summam cladem accepisset, nolentes deesse reipublicæ tantis discriminibus exposite et solidiorem aliquã defensionem constituere: indixeramus Conuentum generalem Cracouieñ. in quo una cum uniuersis Consiliarijs et Nuncijs anxie disquirentes, et in medium consulentes de certo et firmo aliquo defensionis modo, tandem ad infrascriptas Constitutiones: omnes conuenimus, et ut in executionem deuenirent decreuimus.

In primis statuemus Conuentus particulares in singulis Palatinatibus Regni nostri, uidelicet in Palatinatibus terrarum Maioris Poloniæ pro feria secunda proxima post Dominicam Conductus Paschæ, in Palatinatibus uero terrarum Minoris Poloniæ, ad feriam Tertiam proximam post Dominicam Iudica proxime futuram. Ad quos quidem Conuentus Palatini, et omnes dignitarij, Castellani, Capitanei, et Officiales totaq; Nobilitas uniuscuiusq; Palatinatus conuenire debent sub pœnis nostris regalibus, et in eis Palatini, Castellani, et Nunctij terrarum, qui ad hunc generalem Conuentum Cracouieñ. erant missi, declarabunt communi Nobilitati, q̃ decreta est in hoc ipso generali Conuentu Cracouieñ. taxatio omnium bonorum seu fundorũ, hoc est Ciuitatum, oppidorum, et uillarum totius Regni, præter bona nostra Regia, quæ libera sunt et non oppignorata, iuxta decretum Conuentus Pyotrkouieñ ante biennium habiti, quod poni debet hoc anno in executionem.

In hijs autem Conuentibus quisq; Palatinus cum Castellanis, Officialibus, et Nobilibus sui Palatinatus, eliget et designabit ad singulos districtus unum Castellanum illius districtus, & duos uiros Nobiles eiusdem districtus. Sic q̃ ad singulos districtus sit electus & designatus Castellanus, & duo Nobiles eiusdem districtus fide digni probatæ uirtutis, & bonæ conscientiæ ad ipsos fundos seu bona terrestria taxanda. Quod si non fuerit in aliquo districtu Ca/

ſtellanus, eliget Palatinus alium dignitarium ſeu Officialem illius diſtrictus, de cõſenſu dignitariorum, Officialium, ac Nobilitatis quæ ibi fuerit aut maioris partis ipſius.

Eligetur etiam in eiſdem Conuentibus ad Contributiones nouiſſime laudatas colligendas, unus uir Nobilis, ex ordine Nobilium, qui cum Palatino ſeu Caſtellano & exactoribus, quorum duo eſſe debent, in quolibet Palatinatu, alter ſpiritualis, per Dominos Epiſcopos eligendus. Alter uero ſecularis, qui publicas contributionum pecunias diſpenſabit, & erogabit militibus mercenariis, qui in terris Ruſſiæ ſunt militaturi. Deſignabuntur præterea in hiis ipſis Conuentibus ad iura reformanda, illi, qui prius erant deſignati. Vbi uero aliquis illorum ægritudine, uel morte preuentus, munus hoc obire nõ poſſet, alter in locum illius ſufficietur.

Exactores in omnibus Palatinatibus habebunt pro mercede & expenſis ſuis, id quod in Conuentu Thorunen. eſt conſtitutum, & non plus, uidelicet ambo exactores terræ & Palatinatus Cracouien. ſpiritualis & ſecularis habebunt pro ſalario ſeu mercede annua, & expenſis, nonaginta Marcas pecuniarum.

Exactores terræ & Palatinatus Poſnanien. nonaginta Marcas pecuniarum.
Sandomirien. Centum Marcas pecuniarum.
Caliſſien. Nonaginta Marcas pecuniarum pro mercede annua & expenſis.
Siradien. Octoginta Marcas.
Lancicien. Sexaginta Marcas pecuniarum.
Brzeſten. Quadraginta Marcas.
Iuniw. ladiſlawien. Quadraginta Marcas pecuniarum.
Ruſſiæ Centum & decem Marcas.
Lublinen. Quinquaginta quinq; Marcas.
Belzen. Quadraginta Marcas.
Podoliæ Triginta Marcas. Plocen. Quadraginta Marcas
Terræ ſeu Palatinatus Rauen exactores pro ſalario annuo & expenſis habebũt Sexaginta Marcas. Terræ Dobrzinen. triginta Marcas pecuniarũ.
Palatini uero, ſeu in eorum abſentia Caſtellani, qui diſpenſabunt publicas pecunias, habituri ſunt pro labore & impenſis ſuis, quiſq; illorum Viginti Marcas. Qui uero illis adiungentur ex ordine Nobilium quiſq; illorum decem Marcas eſt pro ſalario ſuo habiturus.

Item eligemus cum Capitaneo generali præfectos militũ hoc eſt poruczniki in quolibet Palatinatu uiros poſſeſſionatos & rei militaris peritos. Ipſi uero præfecti delectum facient militum in Palatinatibus ſuis pro arbitrio ſuo.

Quiſq; Præfectus militum, qui ducentos equites in ſuo comitatu & præfectu-ra habuerit, aut paulo minus, habebit ſeruitium ſuper decem equos, & ad ſin-gulum equum ſtipendium decem florenorum, per quatuordecim ſcotos quem-libet florenum computando.

Reliquis uero militibus ſoluetur ſtipendium ſuper quemlibet equũ, ad quod-libet quartale anni per ſex florenos per mediam ſexagenam.

Quilibet autem præfectus non per ſubſtitutum, ſed ſolus per ſeipſum ducere debet Comites ſeu commilitones ſuos tam eundo ad terras Ruſſiæ, q̃ inde re-deũdo, & proſpicere, ne damna fiant hominibus ſpiritualibus & ſecularibus, aut eorum ſubditis, neue ab illis ſtationes exigantur. Quæ damna ſi facta fu-erint, ipſe præfectus pro illis conuenietur, & ad ſolutionem reſartionemq; il-lorum erit obligatus.

Vt autem præfectus poſſit prouidere indemnitati ſuæ, cum ob culpam alte-rius, nemo mulctari debet, reſeruabit apud ſe partem aliquam pecuniæ com-militonibus ſuis ſoluendæ, cum ad terras Ruſſiæ cum illis proficiſcetur, & ſi-militer cum ad domum cum eis reuertetur, ut ſi in itinere & profectione ali-quis comes ſeu ſocius eius, damnũ cuipiam homini cuiuſcunq; ſtatus fecerit, & reſarcire illud noluerit, ipſe pro illo, ei, qui damnum paſſus eſt, ſub teſtimo-nio ſociorum ſuorum ſatiſfaciat, & poſthac eidem militi qui damnum fecerit, de eius ſtipendio, id quod pro eo ſoluerit, detrahat & defalcet.

Idem præfectus cuiuſlibet Palatinatus duabus ſeptimanis ante finitũ ſeu ex-piratum ſeruitium ſuum, & comitiuam ſuam de caſtris & terris Ruſſiæ diſcedet, ut comitiuam ſuam ſub obedientia ſua habeat, & in officio contineat, prohi-bereq; commodius poſſit, ne damna hominibus & miſeris colonis, ac ſpiritu-alibus inferantur.

Iidem præfecti militum prouidere debebunt, ut neminem ſuſcipiant ad mili-tiam, niſi ad ſummum in octo equis, & inferius, in ſeptem, ſex, quinq;, quatuor, Et ut quiſq; militũ ſolus per ſeipſum ſeruiat, non per ſubſtitutũ, & ſeruos ſuos.

Item milites mercenarij cum eorum præfectis cogi non debent ad inſolita iu-ramenta per Capitaneum generalem exercituum Regni. Obedire tamen ei-dem Capitaneo debent, & militari obedientia ſubiecti eſſe.

Literæ indemnitatis non uidentur eſſe dandæ præfectis, & eorum comitiuis prout anno ab hinc ſecundo etiã non erant datæ, ſed ſtabitur pro damnis. Ea-

demq; damna suscipientur a præfectis & eorum socijs per Capitaneum generalem, seu imperatorem exercitus, ac per Palatinos & exactores, ac illis adiunctos persoluentur.

Terræ, Cracouieñ, Sandomirieñ, & Lublineñ, habebunt unum Notarium, hominem industrium, & fidum, per nos designãdum, qui conductus publicis pecunijs, militibus mercenarijs ad terras Russiæ, pecuniam perferet, ac eam illis numerabit secundum regestra conscriptionis, quæ apud se habebit.
Terræ uero maioris Poloniæ, mittent pecuniam contributionum suarum in Lancitiam, quam inde Notarius per nos eligẽdus perferet in Russiam, & soluet stipendia militibus illic militantibus secundum regestra conscriptionis, quæ illi ex unoquoq; Palatinatu mitti debent.
De terris autem Russiæ Exactores portabunt pecuniam militibus, & eam illis numerabunt.

Exactores publicarum Contributionum deferre tenebuntur nobis, si in loco propinquo fuerimus, uel si in remotis ageremus. Capitaneo loci, omnes qui negligentes fuerint in soluendis ipsis Contributionibus, aut qui illas non soluerint, aut integre non extradiderint, & tales, cuiuscunq; status, ordinis, & præeminentiæ illi fuerint, nos sine omni spe ueniæ pœnis debitis puniemus. Et simili pœnæ seu mulctæ, subiacebunt Capitanei, qui executionem non fecerint mandatorum nostrorum, & decretorum conuentualium.

Villæ & Tabernæ, quæ ex quadam negligentia seu conniuentia exactorũ & Capitaneorum, publicas contributiones hactenus non soluerunt, ad solutionem illarum omnino compellantur. Et similiter molendina quorum tertias mensuras Tenutarij bonorum nostrorum exemerunt, & illas a se emptas, seu in summis pecuniarum obligatas tenent, soluant contributionem quæ Schoss dicitur, sicut reliqua omnia molendina in regno nostro seu illorum molendinatores eam soluere solent, contraria consuetudine, quæ corruptela potius dici debet, penitus non obstante.

Et quia moneta Swidniceñ, quæ uniuerso Regno nostro inestimabilem iacturam facit, & detrimentum, hactenus cohiberi nõ potest ignorantia simpliciũ hominum, & licentia eorum, qui decreta & prohibitiones nostras transgrediuntur, decreuimus cum uniuerso Senatu Regni nostri, non solum progorã-

dam & custodiendam diligentius occlusionem uiæ in Slesiam, sed etiam eandem monetam prorsus ex regno extirpãdam, ita q̃ deinceps, nemo illam recipere, expẽdere, aut in regnum & dominia nobis subiecta inferre audeat, sed quisq; intra hunc annum, alias hinc ad duodecimam diem Martij anni futuri, illam extra regnum exportet aut permutet per modum cambij, aut rerũ emptionis, seu quocunq; negotiationis genere, sub pœna nostra regia quatuordecim Marcarum, & amissione huiusmodi pecuniæ. Et qui illam intra hoc tempus permutare & alienare a se non posset, expendat illam & permutet intra spacium huius anni sed non carius, q̃ quemlibet eius medium grossum per quinq; denarios, aut ad officinam nostram monetariam portet, pro qua dabitur bona moneta, & soluentur similiter illi pro quolibet medio grosso Swydnicen̄ quinq; denarij. Post exactum autem annum, ea ipsa moneta, per quam splendor & decus Maiestatis nostræ Regiæ imminuitur, omniumq; Statuum & ordinum hominibus, non mediocre damnum infertur, nullo modo recipiatur, sed tanq̃ falsa ac noxia ab omnibus uitetur, & apud quemcunq; hominem cuiuscumq; status & conditionis reperta fuerit, & perdere illam debeat, & pœna quatuordecim Marcarum puniri, sic q̃ apud quemcumq; duo grossi illius in una Marca inuenti fuerint, totam illam Marcam perdat, absq; spe alicuius ueniæ.

Constituemus etiam Custodes in finibus Regni, qui custodiant & diligenter inquirant, ne deinceps ea ipsa Moneta Swydnicen̄. in Regnum inferatur. Qui quidem Custodes, apud quemcunq; illam inuenerint, recipere eam possint & debeant.

Quia uero præter ipsam externam Monetam Swydnicen̄. magna etiam uis falsæ Monetæ, tam in Regno nostro q̃ etiam alibi excusa est, & exciditur, in maximum damnum & detrimentum reipublicæ ipsius Regni & Dominiorum nostrorum. Proinde ne malefactores cudendi illam deinceps, & importandi in Regnum occasionem habeant, prouidebimus, & Braccatores constituemus in Ciuitatibus & oppidis, qui illam signent, & notam seu signum percussionis illi imponant, quo facilius cognosci ab omnibus & uitari possit.

Capitanei autem locorum, exactam diligentiam facere debebunt, ut prædicta constitutio tam de Swydnicen̄ q̃ etiam falsa Moneta ab omnibus strictissime & inuiolabiliter obseruetur.

Ad corrigenda autem tam enormia facinora, & tantas falſitates, a quibus etiam nec Nobiles aliqui, ut ea eſt huius temporis malignitas, ſeſe continent. Statuimus, ꝙ accuſatus ſeu inculpatus de falſa Moneta, aliquis uir Nobilis, cuiuſcumq; ſtatus & dignitatis, citari debet ad præſentiam noſtram ex officio noſtro, & ſi cõuici poterit per duos teſtes Nobiles, in ſimili crimine falſæ Monetæ deprehenſos & condemnatos, ac ultimo ſupplicio affectos, qui confeſſi ſint illum, reum eius criminis eſſe, & falſam Monetam cudiſſe, aut conſilium auxilium, patrocinium, ad illam excudendam preſtitiſſe, ac in ea confeſſione perſeuerauerint, & morte ſua cõfirmauerint, talis pœna capitis plectetur, bonaq; eius confiſcabuntur, quæ nos pro nobis, & fiſco noſtro regio retinebimus ad præcludendam uiam calumnijs hominum, & nemini illa conferemus, alias uita, ſalus, & ſtatus, eius ipſius Nobilis inculpati, & hoc modo conuicti, erit in gratia noſtra regia. Si uero teſtes contra illum teſtificañ. non fuerit Nobiles, ſed alterius inferioris ordinis, & conditionis, domeſtici, ſeu externi, qui in eo ipſo crimine deprehenſi, & contra illum teſtificañ; & non reclamantes, ſeu confeſſionem ſuam non reuocañ. ultimo ſupplicio affecti fuerint, in eo caſu Nobilis ille accuſatus ſeu inculpatus, expurgabit ſe, cum decemocto uiris Nobilibus bonæ famæ, ſibi in genere ſimilibus, quos nos ipſi deligemus ex ter decemocto, hoc eſt quinquaginta quatuor teſtibus Nobilibus, quos ille qui ſe expurgaturus eſt, ſtatuere coram nobis debebit in ſex Septimanis, a die indictæ & decretæ ſibi huiuſmodi expurgationis, qui ſi in probatiõe, & in ſui expurgatione defecerit, pro conuicto habebitur, & pœna falſi punietur. Si uero in ſe expurgando non defecerit, abſolui a crimine illi obiecto debebit, ubi tamen poſthac de hoc ipſo crimine falſæ monetæ, de quo ſe ſemel modo præmiſſo expurgauerit, accuſatus, inculpatus, & teſtimonijs hominum ciuilis, plebeæ, aut alterius conditionis conuictus modo ſupradicto fuerit, ad aliam expurgationem non admittetur, ſed ut falſarius, pœna debita punietur, ac bona eius confiſcabuntur, caputq; uita, & ſalus eius, erit in gratia noſtra Regia Citatus aũt literis citatiõis noſtræ de falſa moneta cõparere coram nobis debebit, nõ reuocando ſe ad diſtrictũ & ſi in primo termino nõ comparuerit, citabitur ſecunda citatione, & terminus tam primæ q̃ etiam ſecundæ citationis, debet illi aſſignari & præfigi in quatuor Septimanis a die poſitiõis & executionis eiuſdem Citationis, qui ſi in ſecundo termino non comparuerit, pro conuicto habebitur, ſiue is fuerit poſſeſſionatus ſiue nõ, debebitq; banniri de Regno, & bona eius confiſcari. Et præſens ſtatutum durabit ad uitam noſtrã.

Et quia non uerentur plurimi, prohibitionem uiæ in Sleſiam, multiplicibus modis tranſgredi, in contemptum decretorum & mandatorum noſtrorum,

& in pessimum inobedientiæ exemplum, uolentes tam custodes, q̃ etiam negociatores, hanc ipsam prohibitionem nostram trāsgredientes coercere. Statuimus, cum uniuersis Consiliarijs & terrarum Nuncijs, ꝙ quicunqꝫ deinceps compertus fuerit, eandem prohibitionem nostram, transeūdi cum mercibus aut frumentis qualibuscunqꝫ in Slesiam, ultra fines Regni nostri transgressus esse, & capite & bonis omnibus puniri debebit. Qui uero non fuerit in transgrediendo deprehensus, sed uel furtim, uel conniuentia Capitaneorū transgressus, & dehinc domum reuersus, si testibus idoneis conuictus fuerit, eam transgressionem commisisse, pœna capitis punietur. Si autem quispiam Capitaneorū permiserit aliquem, contra ipsam prohibitionē nostrā in Slesiā transire, & Capitaneatus sui officio priuari, & alia quæ nobis condigna uidebitur animaduersione puniri debebit. Si uero fuerit Capitaneus, qui bona nostra habuerit oppignorata, perdere debebit absqꝫ ulla spe ueniæ, summas omnes pecuniarum, quas in ipsis bonis nostris habuerit inscriptas, eademqꝫ bona ad nos ipso facto deuolui debebunt. Quod si Burgrabius Vicecapitaneus aut Notarius Capitanei, modo supradicto excesserit, & idoneo testimonio conuictus fuerit, ꝙ aliquem contra prohibitionem nostram transire in Slesiam permisisset, quouis colore uel prætextu, illum, eius dominus uel euincere uel ad pœnam capitis & bonorum nobis extradere debebit. Atqꝫ huic constitutioni & decreto nostro, uniuersi homines, tam nostri q̃ subditorum nostrorum spiritualium & secularium subiacebunt, nec quisq̃ exemptus esse debebit.

Quod ad uiolentias, quæ in Ciuitatibus & oppidis Regni nostri committuntur attinet, si quispiam Nobilis, uiolentiam ipsam perpetrauerit, & in Ciuitate seu oppido, Ciuem uel hominem aliquem uerberauerit aut iniuriam aliquam per uiolentiam cuipiam intulerit, detineri quidem seu comprehendi ab officio Ciuitatis poterit, sed Iudicari & ad pœnam condemnari, non nisi sub præsentia officij castreñ debebit.

Statuimus etiam, ꝙ sanctimoniales, ordinem aliquem a sede Apostolica approbatum professæ, tametsi mundo & bonis temporalibus renunctiauerint, nihilqꝫ proprij habere possint, Quia tamen non sunt ubiqꝫ debito modo prouisæ, & cōcessum sit illis ex indulgētia sedis apostolicæ, ut succedere possint, in bona paterna & materna ad se deuoluta, de illisqꝫ libere, cum auctoritate superiorum suorum disponere, quia multæ querelæ subditorum nostrorum ad nos deferebantur, qui indigne ferebāt, ꝙ ipsæ sanctimoniales succedere deberent in bonis suis paternis & maternis, ad eas post mortem parentum aut cōsanguineorum earum deuolutis, Ureqꝫ illas, ab eiusmodi successiōibus repel

lere nitebantur. Volentes huiuſmodi querelas cohibere, & eaſdem ſanctimoniales in bona gratia & fauore conſanguineorum illarum cōſeruare, illarumq; neceſſitatibus benigne proſpicere. Statuimus & ordinamus de conſilio & cōſenſu Conſiliariorum Regni noſtri ſtatus utriuſq;, & Nunctiorum terreſtrium, ꝙ moniales ipſæ, ordinem regularem profeſſæ, & in Cœnobijs ac clauſtris manentes, ſuccedere quidem poſſint ad bona paterna & materna quæ ad eas deuoluta legittime fuerint, alienare tamen illa a conſanguineis, & propinquis, aut in alienas perſonas quoquo modo transferre, nullo modo ualeāt, ſed cumprimum ad eas, aut earum aliquam, ea ipſa bona deuoluta fuerint, iure legittimæ ſucceſſionis ac deuolutionis, proximiores conſanguinei ſeu agnati & cognati earum illa tenere, eorumq; poſſeſſionem adire debebunt, & ex illis medietatem omnium Cenſuum & prouētuum pecuniariorum, illis, & cuilibet illarum ſoluere erunt aſtricti, uita illarum durante. Reliquam uero medietatem prouentuum pecuniariorum, ſimul ac fructus omnes ex bonis illis prouenieñ. pro ſe retinebunt, & ex illis onera reipulicæ Regni & bellicæ expeditionis ſuſtinebunt.

Quod ſi bona ad moniales ipſas deuoluta, nullos prouentus pecuniarios habuerint, eſſent tamen in illis predia, ſeu piſcinæ, ſeu molēdina, uel prata, uel ſiluæ cæduæ, aut mellificia, aut agri, qui locari poſſint, & aliæ id genus utilitates, quocumq; nomine cenſeantur, in eo caſu Epiſcopus & Ordinarius loci, ſeu eius in ſpiritualibus Vicarius, cum Capitaneo terræ ſeu diſtrictus illius, in quo bona eiuſmodi conſiſtunt, diſquirent diligenter, quantum ex eiuſmodi bonis prouenire in anno poſſit, illaq; & obuentiones ſeu utilitates, quæ ex illis, annis ſingulis prouenire poſſent, diligenter taxabunt ac eſtimabunt, & ad quamcumq; ſummam illa taxauerint, conſanguinei dictarum monialium, qui bona eiuſmodi tenebunt, ſoluere illis, & cuilibet earum reſpectiue, medietatē eiuſdem ſummæ quotannis, abſq; omni contradictione tenebuntur,

Et ſi ijdem conſanguinei in ſoluendo negligentes & remiſſi fuerint, & moniti literis monitionis Domini Epiſcopi ſeu loci Ordinarij aut eius in ſpiritualibus Vicarij ſeu Officialis, illis ſatiſfacere de bonis illarum temere noluerint, ac demum propterea excommunicati, tres menſes cenſuras eccleſiaſticas ſuſtinuerint, extunc libertatem & facultatem habebunt moniales prædictæ, bona ſua huiuſmodi alteri cuipiam conſanguineo aut etiam externo locandi ſeu arendandi pro arbitrio ſuo ad uitam ſuam, poſt mortem uero illarum eadem ipſa bona earum, ad proximiores illarum conſanguineos rurſus deuoluentur & deuolui debebunt.

Cæterum considerantes subditorum vniuersi Regni detrimentum, relaxauimus de consilio, et consensu vniuersi Senatus Regni nr̄i, et Nunctiorum terrarum suspensionem libertatum, quę erat ad Quinquennium facta, à soluendis theloneis antiquis, Omnibusq; ad pristinum statum restitutis, ipsam suspensionem, penitus sustulimus. Et quia incerta est futurorum euentuum cognitio, nec aduersus illos, certa consilia dari, aut prouisiones fieri possunt, erit in potestate nr̄a, ex decreto pręsentis Conuentus, generalem belli motionem facere, vbi talis necessitas ingrueret, vt illi per pręsidia decreta, obstari non posset. Harum quibus sigillū nostrum etc. Crac. in Conuentu ḡnali, feria tercia proxima post Dominicam Reminiscere. M°. D°. xxvij. Regni nr̄i xxi°.

Ad Mandatum Regię
Mtis proprium.

Taxatio seu estimatio omnium fundorum in regno Polonie

Sigismundus dei gratia Rex Polonie, Magnus dux Lituanie etc.

Vniversis et singulis Principibus, tam Spiritualibus quam Secu:
laribus Reverendissimis ac Reverendis in Christo Patribus dominis
Archiepiscopis, Episcopis, omnibusque aliis Status Ecclesiastici
ordinibus, necnon Magnificis, Generosis, Nobilibus, Fama:
tis et Prouidis, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Te:
nutariis, Terrigenis, Nobilibus, Officialibus, et eorum
vices gerentibus, Ciuitatumque et Oppidorum tam nostrorum
quam quorumcunque subditorum nostrorum, Magistris Ciuium, nec:
non Consulibus, Ciuibus, Oppidanis et eorum communitati:
bus et generaliter omnibus subditis nostris Spiritualibus et
Secularibus, cuiuscunque Status, sexus, conditionis, et preemi:
nentie in Regno nostro existentibus, Sincere et fidelibus nobis
dilectis, Salutem et gratiam nostram regiam, Sincere et fideles
dilecti. Licet ante biennium perpendentes, cum vniuersis
consiliariis et terrarum Nunciis, in Conuentu generali Pio:
trkouien. nullam certam et firmam defensionem, sine bono
ordine, bonum ordinem vero absque iusta et conueniente dis:
positione, iustam autem dispositionem et facultatis vniuscu=
iusque cognitionem, fieri non posse, absque debita bonorum
taxatione, statueramus vnanimi omnium consensu, fundos
bonorum terrestrium, in vniuerso Regno taxandos, et qui:
bus modis id fieri debebat, fuit sufficienter descriptum et

omnibus publicatum. Verum cum per aliquos homines, omnis boni ordinis impacientes, fuit hec salutaris institucio prepedita, ita, ut prout decretum erat, ad effectum suum venire non potuerit, et in presenti Conuentu Cracouien. consulentes imminentibus indies magis Regno nro periculis et discriminibus, nihil vtilius reperire potuerimus, ad firmam et omnibus æquam ac tolerabilem defensionem statuendam, quam ipsam fundorum taxationem, placuit vniuersis Consiliariis et terrarum Nunctiis, illud decretum ante biennium factum, in integrum restituere, et ad taxandos ipsos fundos, modo infrascripto procedere.

In primis, in Conuentibus particularibus, quos in omnibus Palatinatibus Regni nri, et locis consuetis iam indiximus et ad eos, Palatinos, et omnes dignitarios, Castellanos, Capitaneos, et Officiales, totamque Nobilitatem, vniuscuiusque Palatinatus conuenire iussimus, quisque Palatinus cum Castellanis, Officialibus et Nobilibus sui Palatinatus eliget et designabit ad singulos Districtus, vnum Castellanum illius Districtus, et duos viros Nobiles eiusdem Districtus, sic quod ad singulos Districtus sit Electus ac designatus Castellanus et duo Nobiles eiusdem Districtus fide digni, probate virtutis, et bone consciencie. Quod si non fuerit in aliquo Districtu Castellanus, eliget Palatinus alium Dignitarium seu Officialem illius Districtus de consensu Dignitariorum, Officialium ac Nobilitatis que ibi fuerit, aut maioris partis ipsius.

Hij vero omnes supradicti Jurati esse debebunt, Palatinus et Castellanus, sub eo iuramento, quo nobis et reipublice

Regni nri obstricti sunt, dicent, duo vero illi Nobiles ex communitate electi, corporale Iuramentum prestabunt, q omnium et singulorum bona, iuste taxabunt et conscribent, ita, vt illa vendi aut emi deberent, non habita ratione sanguinis aut amicitie, vel cuiuscunque necessitudinis, neque ex amore, prece, pretio, aut odio, nec propter munera, aut pollicitationes, nec metu aut timore, sed pure, sincere, ac secundum deum et iustitiam.

Quisque autem Palatinus cum Castellano Primario et duobus Nobilibus ex communitate electis initium faciet, eiusmodi taxationis bonorum, feria secunda post festum Sancte Trinitatis proxima, et primus ipse capitalem Districtum sui Palatinatus obequitabit, videndo, estimando, et taxando cuiusque bona, a suis propriis incipiendo, si illa in eodem Districtu capitali habuerit, siue illa sint hereditaria, siue obligatoria, secundum industriam, discretionem, et conscientiam, et descendendo personaliter cum sibi adiunctis Castellano et Nobilibus, ad singulas Parrochias eiusdem Districtus, et vbi opus fuerit et dominis taxatoribus ita expedire videbitur, etiam ad villas ipsas, Ciuitates, et Oppida, situm, prouentus omnes diligenter perpendendo et disquirendo, et ibidem valorem et extimationem bonorum illius Parrochie, vocato ad se Plebano aut eius Comendario, et aliis hominibus tam Nobilibus q plebeis omnis ordinis et Status circumadiacentibus, inquiret nulli fauendo, sed deum et conscientiam pre oculis habendo, ac ipsam taxam ac valorem singulorum bonorum eiusdem Districtus, fideliter conscribi et annotari faciet.

Quo exemplo alii Castellani cum duobus nobilibus Iuratis, ibunt per Districtus sibi deputatos illius Palatinatus et ta:

xationem omnium bonorum, descendendo ad Parrochias modo
premisso facient et fideliter conscribent.

Ibit autem vnus Castellanus post alium infra vnam septimanã
si et inquantum priorem Districtum absoluerit, per alios sin:
gulos Districtus, propterea, vt Nobiles in diuersis Distric:
tibus bona hereditaria habentes taxationi suorum bonorũ
interesse possint, id quod facere debebunt et tenebuntur sub
pœnis nrĩs Regalibus, vel si ipsimet personaliter comode
interesse non valerent, vices suas amicis, vicinis, famili:
aribus, aut Officialibus suis, comittere possint, alioquin eo:
rum bona nihilominus taxabuntur, et taxari debent ab:
sentia illorum non obstante

Et quoniam in omnibus Palatinatibus et Districtibus, dñi
Spirituales, habent bona sua Ecclesiastica seu fundos, quę
licet nunq̃ alias subiecta erant oneri bellicę seruitutis, vt
quę per Sermos prędecessores nrõs Polonię Reges et Du:
ces, sunt ab inicio fundationis Ecclesiarum ad vsum dunta:
xat et onera Ecclesię collata, multisq; immunitatibus et
libertatibus donata, tamen in pręsenti Regni necessitate
et summo discrimine, volentes ipsi domini Spirituales, sibi
et Ecclesiis suis gratiam nostram Regiam demereri, fra:
tribus vero suis dominis Secularibus gratificari, reiq; pub:
lice pro cuius bono Statu orare tenentur, ope sua non deesse
permiserunt etiam non grauatim, bona sua Ecclesiastica hac:
tenus semper libera, cum his quę ad defensionem obligata sũt
in presens taxari, ita vt bona dominorũ secularium taxabũ:
tur. Et proinde domini Archiepi, et Epi, designabunt duos
viros Ecclesiasticos bonę fidei et conscientię ad quemlibet
Palatinatum, qui vna cum taxatoribus, per Palatinum Cas:
tellanos, Officiales et Nobilitatem electis seu eligendis

taxabunt bona omnia tam Spiritualium quam Secularium
personarum, et hi primum cum Palatino et Castellano Prima:
rio, ac duobus Nobilibus electis, capitalem Districtum
obequitabunt per singulas Parrochias, et simul cum illis
bona eiusdem Districtus taxabunt et estimabunt mo:
do suprascripto, secundum Deum et conscientiam sublato
amore, fauore, metu, prece, odio, etc.

Idem Spirituales designandi per dominos Archiepos et Epos
ituri deinceps sunt successiue per alios districtus illius
Palatinatus, et bona omnia tam spiritualia quam Secularia
cum Castellanis et Nobilibus electis seu eligendis taxa:
bunt modo et ordine suprascripto, et non erit opus, vt
ad singulos Districtus eligantur, seu designentur alij et
alii Spirituales, prout taxatores Seculares qui ad singu:
los Districtus eligi et designari debent. Sed ad totum Pa:
latinatum et Districtus illius omnes, duo duntaxat taxa:
tores Spirituales, incipiendo a primo et Capitali Distri:
ctu, bona omnia vt supra dictum est, cum taxatoribus ad
singulos Districtus electis seu eligendis taxabunt seu esti:
mabunt.

Verum prestabunt prius Iuramentum corporale in manibus
sui Epi, quod non amore, non prece, odio, metu, fauore, etc
sed iuste et secundum Deum, ac conscientiam, ac iustum
rationis sue iudicium, bona omnia taxabunt, et estima:
bunt.

Si uero Taxatores Spirituales et Seculares inter se fuerit
discordes in taxatione aliquorum bonorum Spiritualium
aut Secularium, huiusmodi differentiam et quibus ra:

tionibus et causis quęq; pars nititur, et assertionem ac motum animi sui fulciet, describent, et ad nos ad proximum generalem Conuentum preferent, reuidendam per nos et Consiliarios nrós, et iusticia mediante decernendam.

P eracta autem in singulis Palatinatibus et Districtibus eorum taxatione suprascripta, descriptisq; diligenter omnibus differentiis, si que circa eam exorientur, eam Palatini ipsi Castellani, et Taxatores Spirituales et Seculares suprascripti, in singulis Palatinatibus conscribent, ac in regestra seu libros redigent ac redigi facient, illaq; manibus propriis subscripta Sigillis suis obsignabunt, que Palatini ipsi terrarum ad se recipient et nobis afferent, ad proximum generalem Conuentum, in quo nos cum Consiliariis nostris et terrarum Nunctiis, visis, perspectis, et mature perpensis taxationibus omnium bonorum, constituemus modum et ordinem defensionis Regni nri, qui eidem regno vtilis et subditis nris tolerabilis et ferendus sit futurus, idq; quod nobis in ea ipsa taxatione bonorum moderandum, augendum et minuendum videbitur facere et constituere cum Senatu Regni nri et nunctiis terrarum curabimus.

Q uia vero nos ferimus multa onera in sustinendo Statu nró Regio et expediendis reipublice negociis, non visum fuit vt bona nrá Regia, que libera et non oppignorata habemus, subyicerentur taxationi suprascripte quoniam nos pro officio ac debito nró, proq; virtute et benignitate Regia, nunq̃ deesse solemus, nec vnq̃ deesse volumus, viribus et facultatibus nris defensioni ipsius Regni et subditorum nrorum.

V erum bona reliqua omnia nrá Regia, in summis pecuniarum quibuscunq; obligata, subiecimus, et subyciimus taxationi

supraſcripte, que perinde taxari et eſtimari debebunt, ac aliorum, ſubditorum uxorum ſpiritualium et Secularium bona hereditaria et obligatoria taxabuntur.

Quocirca vobis omnibus Palatinis, Caſtellanis, ceteriſque Dignitariis et officialibus ac vniverſis ſubditis nris, tam Spiritualibus quam Secularibus Regni nri presentem conſtitucionem Conventus generalis denunctiamus, Mandamusque vobis, vt illam eo ordine et modo vt premiſſum eſt, diligenter exequamini, pro fide vra ac gratia nra non aliter facturi. Dat. Cracovie in Conventu generali feria tercia proxima, post Dominicam Reminiſcere Anno domini M° D XXVII° Regni noſtri anno XXI°

SIgismundus .I. Rex Polonię
Castellanis regni Polonię.

GEnerose, fidelis dilecte, Constituimus in hoc Conuētu generali Crac, vt in omnibus Palatinatibus Regni nri, fierent Conuētus particulares, in locis consuetis, ad exequendū ea, quę decreta sunt in eo ipso Conuētu Crac. et eligendū eos, qui taxatori sunt bona omnia, et fructos, iuxta decretū Conuētus Piotrcouien, ante bienniū habiti, Quod, in pnti gnali Conuētu est approbatū, simul et ad designandū, atq3 eligendū vnū virū Nobilem, ex ordie Nobiliū, qui cū Palatino, et Castellano, et exactoribus, publicas Contributionū pecunias dispensent, et ad comittēdū illi denuo, qui prius ad Iura, et Statuta Regni nri reformāda, erat designatus, vt paratus sit ad hoc ipsū, reformationis Iuriū, et Statutorū, negotiū ceptum, cū aliis perficiendū; quando lris nris fuerit admonitus. vel si is morte obiißet, ad aliū in eius locū eligendum. Quare Conuētū ipsū particularem in

pro feria tertia proxima, post Dnica Iudica, proxime futura statuimus. Mandamusq3 tuę f.ti vt ad illū proficiscatur, et omnia supradicta, atq3 alia, quę neceßaria esse videbuntur, iuxta constitutiones ipsius Conētus gnalis Cracouien, cū Palatino, ac aliis Dignitariis, et nobilibus, agat, et exequatur. Pro gra nra. Crac in Conventu gnali feria tertia pxia post Dnica Remiscere M.D.xxvij.

Sigismundus primus Rex Poloniæ Nobilitati

GEnerose fidelis dilecte. Constituimus in hoc Conventu generali Cracovien. Conventus particulares, in locis cõsuetis, ad exequendas Constitutiones, in eodem Conventu decretas, que isthic vobis, per Palatinũ, vel, Castellanũ, denunciabuntur. Itaqz mandamus tue f^ti^ vt in
pro feria tertia proxima post Dñica Iudica pxime futura, pſicificatur, et eas ipsas Cõstitucões, ad Dignitarijs, et Officialibus, alijsqz Nobilibus exequatur, Pro gratia nra no aliter factura. Datũ ~~xts~~ fe^a^ in [illegible]
Post dominicam [illegible] 1527 [illegible] 21.

Capitaneis Arcium.

GEnerose fidelis dilecte. Cõstituimus in hoc Conventu gnali Cracoviensi, Conventus particulares, in omnibus terris Minoris Poloniæ, in locis cõsuetis, pro feria tertia pxima, post Dñica Iudica pxime futura, ad exequẽdas Cõstitutiões, in eodem Conventu decretas, que per Palatinũ, vel Castellanũ denunciabuntur. Quia vero in
fra tertia pdicta p. Dñica Iudica, Cõventus etiã particulares agi debet, Mãdãq tue f^ti^ vt illũ p publicas pclamacões, qzprimũ publicari faciat, lrasqz nras, qs ad Dignitarios, et offles ac nonullos Nobiles mittĩq, diligẽter, et absqz mora distribui curet. Que aut intitulate no fuerit, illas Nobilibq, quos

isthic insigniores noxit, intitulari, et ad eos transmitti faciat. Pro debito officij sui, et gratia nostra. Datum

SIgi
xilu
bus
libu
neis
offi
Scul
subd
et ge
præ
et a
pex
et g
Since
vt g
Re
potes
exet
dam
ex e
dece
Sena

De eliminanda moneta Swidnicen e Regno Poloniae.

Sigismundus. etc. Vniuersis et singulis Principibus tam spiritualibus, quam Secularibus, Reuerendissimis ac Reuerendis in Christo patribus, dominis Archiepiscopis, Episcopis, necnon Magnificis, Generosis Nobilibus, Famatis, et Prouidis, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Tenutariis, terrigenis, et quibusuis aliis Dignitariis, officialibus, et eorum vicesgerentibus, haeredibus, Aduocatis, Scultetis, Ciuitatumque et opidorum meorum, et quorumcunque subditorum meorum, magistris Ciuium, Consulibusque, ac Comitatibus, et generaliter omnibus subditis nostris, cuiuscunque conditionis, et preeminentie existentibus, ad quos presentes nostrae litterae peruenerint, et ad quorum notitiam verisimiliter, infrascriptum aedictum nostrum perlatum fuerit, sincere, et fidelibus nostris dilectis. Salutem, et gratiam nostram Regiam.

Sincere, et fideles dilecti, Jam satis vobis constare potest, vt grauissimis damnis afficiat, vniuersam Rempublicam Regni nostri, Moneta Swydnicensis, quae hactenus cohiberi non potest, ignorantia simplicium hominum, et licentia eorum, qui decreta, et probibitiones nostras transgrediuntur, Quae quidem damna, nos considerantes, et futuris maioribus incommodis, ex eadem moneta, fortiori remedio, obuiare volentes, decreuimus, in Conuentu generali nouissime acto, cum vniuerso Senatu Regni nostri, eandem Monetam Swidnicensem, prorsus

ex Regno nr̃o extirpandã esse, ita, q̃ deinceps nemo illam recipere, expendere, aut in Regnũ et Dominia, nobis subiecta inferre audeat, sed quisq; intra hunc annũ, ab hinc ad duodecimã diem Martii, futuri anni, illã extra Regnũ exportet, aut pmutet per modũ cambii, aut rerũ emptionis, seu quocumq; negotiationũ genere, sub poena nr̃a Regia quatuordecim marcarũ, et ammissione huiusmodi pecunie. Et qui illã intra hoc tempus, pmutare, et alienare à se, nõ posset, expendat illã et pmutet, intra spatiũ huius anni, sed nõ carius, q̃ quemlibet eius mediũ grossũ, per quinq; denarios, aut ad officinã nr̃am monetariã illam portet, pro qua dabitur bona Moneta, et solvetur similiter illi, pro quolibet medio grosso Swydnicen̄, quinq; denarii usuales. Post exactũ aũt annũ, ea ipsa Moneta, per quam splendor et decus Maiestatis nr̃e Regie imminuitur, omniũq; Statuũ, et ordinũ hominibus, non mediocre damnũ infertur, nullo modo recipiatur, sed tanq; falsa, ac noxia, ab omnibus vitetur. Et apud quemq; hominẽ, cuiuscumq; Status, et conditionis, reperta fuerit, et perdere illã debeat, et poena quatuordecim marcarũ puniri, sic q̃ apud quemcunq; duo grossi illius, in una marca, inventi fuerint, tota illã marcã perdat, absq; spe alicuius venie.

Quia vero preter ipsã, externã Monetã Swydnicenũ, magna etiã vis falsæ monete, tam in Regno nr̃o, q̃ etiã alibi, excussa est, et excuditur, in maximũ damnũ, et detrimentũ Reipublice ipsius Regni, et Dominiorum nr̃orũ, Proinde ne malefactores cudendi illã deinceps, et importandi in Regnũ, occasionẽ habeat, volumus, et

Mandamus, vt Capitanei locorũ, seu Vicecapitanei, vna cum Proconsule, et Consulibus, Ciuitatũ et opidorum Capitaneatuũ suorũ, constituant Braccatores, in singulis Ciuitatibus, et Opidis, qui eandem Monetã signent, et notã, seu signũ percussionis, illi imponant, quo facilius cognosci ab omnibus, et vitari possit, Ipsis autẽ Braccatoribus, qui huiõi falsam Monetã conspecturi, signoq3 et impressione, notaturi erunt, Proconsul, et Consules, vniuscuiusq3 Ciuitatis, et opidi, salarium competens, cũ Capitanei, seu Vicecapitanei scientia, et moderatione, constituent, ex poenis predictis soluendũ.

Vt autẽ tam prefatã Monetã Swidnicẽn, q3 aliã falsã omnes homines, facilius noscere, et cauere poßint, volumus, et precipimus, vt per officiales Ciuitatũ, et opidorũ, in singulis Ciuitatibus, et Opidis, aliquot medii großi, tam Swidnicẽn, q3 falsẽ monetẽ, circa Pretoriũ, vel aliũ locũ publicũ affigãtur, quo ab aduenientibus, et illos noscere volentibus, videri, et conspici possint, parũ enĩ admodũ, à vera Moneta nr̃a differre videtur.

Quocirca vobis, et presertim locorũ Capitaneis, et eorũ Vicesgerentibus, cõmittimus p̃ntibus, mandãtes, quatinus hoc edictũ nostrũ, per loca, Ciuitates et Opida, et apud Parochiales Ecclesias diebus festis, per publicas proclamationes, ad vniuersorũ noticiam denunciari, exemplaq3, seu Copias p̃ntiũ, ad valuas Pretorii, et Ecclesiarũ, affigi faciatis. Custodesq3

in finibus Regni constituatis, qui diligenter inquirant, ne deinceps ea ipsa Moneta Swidnicen, in Regnum inferatur. Quiquidem Custodes, apud quemcumque illam inuenerit, recipere eam possint et debeat, et pro fisco meo Regio conseruare.

Quantum verò ad falsam Monetam attinet, contra huiusmodi falsarios, et ea vtentes, Statutum Regni comune desuper æditum, extendatur.

Quæ omnia et singula premissa, sedulo exequi volumus, per eos, quorum interest, sub poenis, contra negligentes Capitaneos, et officiales constitutis, et gratia nostra. Datum Cracouiæ sabbato proximo ante Dominicam Conductus Paschæ. M.° D.° XXVII. Regni nri, anno XXI°

Sigismundus Dei gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithuaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ etc. dominus et hæres

Vniversis et Singulis Principibus, tam Spiritualibus quam Secularibus, Reverendissimis ac Reverendis in Christo Patribus et dominis Archiepiscopis, Episcopis, necnon Magnificis, Generosis, Nobilibus, Famatis et providis, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Tenutariis, Terrigenis, Nobilibus, Officialibus, et eorum vices gerentibus, Civitatumque et Oppidorum tam nostrorum quam quorumcunque subditorum nostrorum, Magistris Civium necnon Consulibus, Civibus Oppidanis et eorum communitatibus, et generaliter omnibus subditis nostris Spiritualibus et Secularibus cuiuscunque Status, sexus, conditionis et preeminentiæ in Regno nostro existentibus, Sincere et fidelibus dilectis, Salutem et gratiam nostram Regiam. Sincere et fideles dilecti, Quamvis nos, de consilio et consensu omnium utriusque Status Consiliariorum et Nunciorum terrarum Regni nostri in Conventu generali Piotrkovien. ante triennium acto, libertates quasi plurimis Civitatibus et Oppidis tam nostris, quam etiam Spiritualium et Secularium subditorum nostrorum, a solvendis Theloneis nostris antiquis, per nos, predecessoresque nostros concessas propter Reipublicæ arduam necessitatem, ad quinque annos suspenderimus, ita ut deinceps, quilibet Mercator intra tempus

ipsius quinquennii, de predictis Ciuitatibus, et Oppidis libe:
ris, à rebus et Mercibus suis, ipsum Theloneum antiquum
nobis soluere, idqz Theloneatoribus nris reponere teneba:
tur. Tamen considerantes, ex hac suspensione libertatum
ipsorum subditorum vniuersi Regni magnum detrimentum
de consilio totius Senatus ipsius Regni nri, et Nunctiorum
terrarum, in proxime preterito Conuentu generali Craz:
couien congregatorum, ipsas libertates, à soluendis The:
loneis antiquis in pristinum Statum omnibus et singulis
Ciuitatibus et oppidis quibus concesse sunt restituimus
earumqz suspensionem relaxauimus, et penitus tollimus,
ac relaxamus per presentes. Quocirca Mandamus vo:
bis vniuersis et singulis Theloneatoribus nris in Re:
gno et dominiis nostris vbilibet existentibus, ac eorum
vices gerentibus, vt deinceps à Ciuibus et Oppidanis
de Ciuitatibus et oppidis, libertatem et immunitatem
à soluendis dictis Theloneis antiquis habentibus, eadē
Thelonea antiqua non exigatis, nec exigi faciatis. Verum
incolas earundem Ciuitatum et Oppidorum in eorum liber:
tate quam habent à nobis seu predecessoribus nris sibi cō:
cessam, et qua ante hac vsi fuerunt conseruetis et conser:
uari faciatis pro fide vrā et gratia nrā non aliter fa:
cturi Dat Cracouie Sabato proximo ante Dominicam
Conductus Pasche, Anno domini M° . D . XXvii°
Regni nostri anno XXi°

Sigismundus Dei grã Rex Polonie Magnus Dux
Lithuanie Russie Prussie Masovie etc dñus et heres

Vniversis et singulis Principibus tam Spiritualibus q̃ Secu:
laribus, Revmis ac Reveren̄ in Chro Patribus et dominis
Archiepis Epis necnon Mags Generosis Nobilibus
Famatis et Providis, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Te:
nutariis, Terrigenis, Nobilibus, Officialibus, et eorum vices
gerentibus, Civitatumq et Oppidorum tam nrorum q̃ quorū:
cumq subditorum nrorum Mgris Civium necnon Consuli:
bus, Civibus Oppidanis et eorum communitatibus, et gene:
raliter omnibus subditis nostris Spiritualibus et secula:
bus cuiuscumq Status sexus, conditionis et preeminentie
in regno nro existentibus. Sincere et fidelibus nobis dile:
ctis, Salutem et gratiam nostram Regiam. Sincere et fide:
les dilecti. Manifestum vobis et cuilibet vrm facimus per
presentes. Quia nos considerantes, ac nobiscum reputan:
tes, varias et multiplices iniurias et gravamina, que
ex Slesia, Regno et subditis nris inferuntur, presertim
Moneta Swidnicen̄ que longo tempore in magna copia
in Regnum nrm inferebatur, et etiamnum infertur, cum
maximo detrimento subditorū nostrorū et reipublice

Regni nostri. et ad quam prohibendam. cum per hoc omne te:
pus nichil opere et studii pretermiserimus, nec quicquam
tamen proficere potuerimus, ac proinde nullum aliud
remedium ad eam ipsam Monetam sistendam restare vide:
tes: quam omne commercium cum ea tota vicinia prohibendum
de consilio vniuersi Senatus et instantia Regnicolarum
nostrorum, inhibitionem et occlusionem omnium itinerum
in Slesiam non solum prorogandam, sed etiam diligentius
custodiendam esse decreuimus. ac vt eadem inhibitio et oc:
clusio suum debitum sortiatur effectum, vobis omnibus
et singulis supradictis cuiuscunque ordinis et conditionis exi:
stentibus strictissime mandamus, vt eam inhibitionem et
occlusionem firmissime obseruetis, ita quod nemo audeat in Sle:
siam res vel Merces aliquas, tam grandes quam exiguas, cu:
iuscunque qualitatis fuerint, preterquam Sal nostrum Regium
vehere, vel inferre, sed nec ad alias quoque quascunque re:
motiores partes, easdem res et Merces de regno nostro per
ipsam Slesiam ducere, et boues etiam ad aliqua alia loca
extra ipsum Regnum nostrum preterquam ad ea, que iam pridem
per nos designata, et per litteras nostras vniuersales ante biennium
omnibus notificata sunt, pellere quouis modo, pretextu,
vel colore presumat, nedum sub ammissione ipsorum bonorum
Merciumque et rerum quas contra presentem inhibitionem no:
stram de Regno nostro quispiam eduxerit, verum etiam bo:
norum suorum omnium confiscatione. liberum autem esse de:
bet Mercatoribus aliisque hominibus ex Slesia, et ex aliis
extraneis partibus quibuscunque, ad Ciuitates et Oppida
Regni nostri, ad ea videlicet ad que ab antiquo venire consue:
uerant, cum rebus et Mercibus suis quibuscunque venire
et ibidem emere aut vendere resque et negociationes suas
ac alias actiones licitas cum nostris subditis exercere et co:

tra e Regno libere cum bobus rebus et Mercibus solutis Daciis et Theloneis debitis exire. Subditis vero nris licebit ad alias prouincias et regna preterquam ad Slesiam res et Mercias quascumque de Regno transmittere, et ducere, dumodo illas per ipsam Slesiam non transmittant, nec duci aut vehi faciat. Et quia non verentur plurimi hanc prohibitionem et occlusionem vie in Slesiam multiplicibus modis transgredi, in contemptum decretorum et mandatorum nrorum, et in pessimum inobedientie exemplum, volentes tam custodes quam etiam negociatores hanc ipsam prohibitionem nram transgredientes seuerius coercere, Statuimus cum vniuersis Consiliariis et terrarum nunctiis in Conuentu generali Cracouien. proxime preterito congregatis, quod quicunque deinceps compertus fuerit, eandem prohibitionem nram, transeundi cum mercibus aut frumentis qualibuscunque in Slesiam, vltra fines Regni nri transgressus esse, et capite et bonis omnibus puniri debebit. Qui vero non fuerit in transgrediendo deprehensus, sed vel furtim, vel conniuentia Capitaneorum trangressus, et dehinc domum reuersus, si testibus idoneis conuictus fuerit, eam transgressionem commisisse, pena capitis punietur. Si autem quispiam Capitaneorum permiserit aliquem contra ipsam prohibitionem nostram in Slesiam transire, et Capitaneatus sui officio priuari, et alia que nobis condigna videbitur animaduersione puniri debebit. Si vero fuerit Capitaneus qui bona nra habuerit oppignorata perdere debebit absque vlla spe venie, summas omnes pecuniarum, quas in ipsis bonis nris habuerit inscriptas, eademque bona ad nos ipso facto deuolui debebunt. Quodsi Burgrabius, Vicecapita:

neus aut Notarius Capitanei, modo supradicto excesse:
rit, et idoneo testimonio conuictus fuerit, q aliquem cō:
tra prohibitionem nostram transire in Slesiam permisisset,
quouis colore vel pretextu, illum eius dominus vel euin:
cere, vel ad pœnam capitis et bonorum nobis extradere
debebit. Atque huic constitucioni, et decreto nrō vniuer:
si homines, tam nri q subditorum nrorum Spiritualium
et Secularium subiacebunt, nec quisque exemptus esse
debebit. Proinde vobis locorum Capitaneis ac Procō:
sulibus et Consulibus Ciuitatum et Oppidorū seuere
precepimus, vt hanc nostram constitucionem ac ædictū,
vbique in omnibus locis publicis, ad que homines freque:
ter conuenire solent denunctiari et proclamari faciatis
ne aliquis ignorantiam pretendens, aliquid contra eā
constitucionem nostram comittat et pœnas suprascriptas
incurrat. Vos vero Capitanei in custodiendis, et perue:
stigandis locis omnibus, ac itineribus, ne quis eandem
inhibitionem nrām transgrediatur, curam et diligentiā
omnem adhibeatis, et quoscumque offenderitis vel deprehen:
deritis, in minima quaque re, contra hanc ipsam inhibitio:
nem nostram excessisse, illius res et ipsummet, capiatis,
et vsque ad instructionem et documentū nostrum detinea:
tis, sub pœnis, contra Capitaneos et Officiales negligen:
tes Statutis, et pro gratia nostra non aliter facturi.
Dat Cracoviē Sabato proximo ante Dominicā Condu:
ctus Pasche Anno domini M° . D . XXVII° Regni
vero nostri anno XXI°

Petrus Tomiczki Eps Cracovien. R. Poloniae Vicecancellarius Joanni Archiepo Rigensi et Epo Terbatensi

Rme in Chro pater, et dne amice charme, et maior honorān. Habui nuper isthinc e Roma lras, a dno Nicolao Gamrato, Decano Plocensi, quibus mihi significavit, qz singulari benevolentia, cura, sollicitudineqz, vra Rma D. res, cum Regiae Mtis tum meas isthic egerit, quod ego illi, per omnem occasionez, omni meo studio, et facultate, omnibusqz officiis amicitiae referre studebo. Scripsi nunc eidem dno Gamrath, et comisi, aliqua negotia mea, apud Sedem Aplicam obeunda. Rogo itaqz vram Rmam D. velit se bonum, et fauentem Patronum praestare, et adiutor esse, vt tam Regiae Mtis, qz meis desyderiis, quantum maxime fieri poterit satisfiat. Quae aut, et qualia, ea negotia sint, quae eide dno Nicolao Gamratho tractanda, et curanda commedo, nihil ad praesens significare attinet; quandoquidem de omnibus eis, illi abunde perscripsi; Is, Rme D. vre, declarabit, et patefaciet omnia, modo sibi fidem omnem adhibeat.

Hic apud nos, et in vicinis Regnis, tametsi nonnullae res novae cooriantur, tamen omnium earum, ea est memorabilior, q, Serenus Princeps Ferdinandus Archidux, Electus Bohemiae Rex, omnia sua consilia, et studia in hoc stabilit, vt Joannem de Sapola, iam Coronatum Regem Hungariae, Regno

deturbet, neq3 etiã dubitandum existimo, quin ipse Hũgarie
Rex, ad se tuendum, et arcendam vim, enitetur, Itaq3, nisi
spiritus pacis, cęlitus, in animos istorũ Regũ illabetur.
timenda est maxima, et periculosissima Reipcę Chriãnę
perturbatio, ne dicã ruina, Sed neq3 nos, qui perpetuũ,
et immortale quoddam bellũ à Thartaris sustinemus,
immunes à pernicie fuimus, Non profuit hyemis atroci:
tas, ediderunt Thartari stragem in Ducatu Lithwanię,
tametsi (Deo gratia) non impune, Dux Constantinus
quippe, sũmus cũ Thartaris belli gerẽdi Imparator, coacta tu:
multuaria manu, eos, cũ preda, iã Sedibus suis appro:
pinquantes, maximis itineribq, per vastissimas solitudines,
et frigora, assecutus est, quos etiã (quia in tam vastis,
et õi cultu humano desertis locis, in se tutos esse existi:
mabant.) nec custodias, nec vigilias agẽtes, incautos aggres:
sus, ad viginti milia hominũ, cecidit, fudit, et profliga:
vit, predamq3 omnẽ recuperauit, et reduxit, Capti sunt
in eo cõflictu septingenti viui, poterant capi et plures,
sed haud satis tutũ visũ erat, tot pene captiuos habere,
quot bellatores, Itaq3 preter eos, qui p̄nicibus equis vsi,
effugerunt, reliqui omnes trucidati sunt,

Hęc habui, quę pro summa mea erga vrã Rmã D. beneuo:
lentia, et amore, significanda illi existimaui, Quã foeli:
cem, et incolumem esse, et fore cupio, meq3 ex corde
cõmẽdo. Datũ

Oratio Francisci Speruli Epi Sancti Leonis: in missa Pape Clementis septimi habita ex tempore: ob memorabilem victoriam. quam Sigismundus primus Rex Polonie obtinuit de Tartaris anno 1527 . in mense Januario

Cum diu B. P. nihil delatum sit ad aures meas, preter miserabilis Italie, aliam super aliam clades, et quocumque se se oculi nostri converterint, omnia viderint labantia, atque ad extremam calamitatem redacta, dignum, simul et iucundum fore existimavi, ex hoc ornatissimo ad dicendum loco hodie audiri, quod Serenissimus Polonie Rex, Magnus Dux Lithuanie Sigismundus, datis Cracovie ad te literis, scribit, diuturnum contra Thartaros bellum, à Maioribus pientissime susceptum, ab eo prudentissime et fortissime semper administratum, nunc demum à paucis per insperatam occasionem, et quasi divinitus, ingenti victoria illustratum fuisse, Ideoque tu rerum bene gestarum, sanctissimus aestimator, indictis rite sacris, Deo gratulari hodie voluisti, Sed eam profecto rem, aliorum (ut par erat, et fieri facillime poterat) oratione auctam, atque ornatam, audire me potius decuisset, quàm obedientia mea committi, ut quisque ingenii mei, in dicendo culpam depressam, atque imminutam, aliquando indicaret, Verum ipsa res gesta, per se se tam preclara est, atque insignis, ut sperem in ea magis humilitatem, atque obscuritatem orationis mee allevari, et illustrari posse, quam ei quicquam dicendo

à me fuisse detractum, recte ab aliquo mirari; Atq; vt inde excellentis, memorabilisq; facinoris enarratio deducatur, vnde vetus et perpetua, ta diuturni belli seges exoritur, Europeæ Scythiæ, quā Sarmatiā vocāt, partem eam, quę inter Borysthenem, Meotidem, et Tanaim, latis, vastissimisq; campis, ad Euxinū protenditur, necnō Tauricā Chersonessū incolunt Thartari, ob ingentem frigoris vim, quam patiendo vincunt, sic appellati, Gens victu cultuq; fera, et ore ipso prope monstrosa, vini, frugū, tectorū, rerumq; omniū, prëterq; pecorū, egens comoditate, religionis instituto, et lingua preter suā, plurimū vtitur, Mamethana, et cū finitimis Turcis, qui in eadem peninsula Caphatā, nobile Emporiū Januensiū olim Coloniā ditione obtinent, magna habet cōmertia, ac mutuo sanguinis vinculo, sæpissime cōiunguntur, manus illis ad pugnandū prompta, ac sane ferina temeritas, vt qui olim Batino Duce finibus egreßi, ad Balteū mare puasezint, Indeq; per Roxolanos, Gazeasq; ac demū Polonos, populabundi, in Pannonas penetrantes, omnē eam regionem, triennio vastauere, Polonia vero ipsa, à lata, Campestriq; planitie, quā Pole Incolę vocant, dicta, vtramq; Vistulę ripam, latißime obtinet, et qua inferior Borysthenis pars fluit, ac demū nō procul à Thaurica Chersonesso, Euxinū irrupit, Tartaris proxima est, prius tamē Lithuanis Gitonibusq; qui hodie Prutheni sunt, coniungitur, Qua vero Germaniā spectat, Slesię, Morauięq; ea duplex est, Minor, in qua Cracouia regio, hospitio nobilis, studio literarum, Maior vero, vbi Posnania, Gueznaq; ad Septemtrionem

magis porrecta, Loca habet fluminibus, paludibusq; pluri-mum intercepta, et ea quidem ita per hyemem solita gelu cogi, atq; obstringi, vt grauibus plaustris, equitibusq; tuto trãs-mitti queant, lato quidem pluriũ prouinciarũ nunc at latis-simo olim Imperio formidabilis, vt quę à Borysthene ipso ad Albim Germanię ditionem protenderit, Quanto aũt Poloni pie-tatis, morumq; cultu, quàm celebri bonarũ lrãrũ, quàm pro Militię studio teneantur, qꝛ hic fere omnibus notum reor, breuitatis cura, silentio prętermittam, Cum verò mortaliũ iniquitate frequentissime fiat, vt finitimi, inter quos precipuè humana vigere societas iure ipso debeat, dissidere maxime natiua quadam inuidia videantur, quanta Polonis, Lithua-nisq; esse discordia cũ Tartaris censeamus, qui nõ de finibus modo, sed de vitę institutis, de religione, de imperio, bellũ cõ-tinenter gerere, et dimicare cogantur? quod ipsũ interfluens Borysthenes euento persæpe aquarũ cursu testatur, dũ à sua quisq; fluminis ripa, inuadentiũ hostium impetus, in-festis armis, retundit. Anno igr̃ superiore, cũ Turcarum tyrannus, perrumpere in Pannoniã decreuißet, vt inuisę Italię demũ claustra perfringeret, et Romano tantopere expetito Imperio, potiretur, ne Poloni, belli studiis exhine-scendi, interrũpere hoc propositũ, et Pannonię Regi, eorũq; Regis neceßario, ferre suppetias possent, ad res contra eos nouandas, Tartaros cohortatus, bellico apparatu in-struxit, eisq; negotiũ indidit, vt eodem tpe, quo ipse Pan-nonas aggrederetur, omni robore, atq; impetu, in Polonos mouerẽt, Quodquidem et diligenter fecerunt, Eorum vero impetus per Aestatem Poloni, non substinuerunt modo, sed ita fortiter represserunt, et fregerũt, vt pluribꝰ

illi acceptis, quam illatis incomodis, prima statim hyeme in Sta-
tiones concesserunt, Et iam Poloni quoque, Lithvanique, citra
omnem belli suspitionem (: vt propter frigoris asperitatem,
vtrinque mos erat :) in hybernis agebant, cum subito Tartarorum
Imperatoris (: sic enim Tyrannum appellant :) filii, magno cla
coacto exercitu, per obstrictas gelu paludes, Lithvaniae oram,
parum tum custoditam, quia custodita, satis tuto semper prius
hyemis presidio videbatur, inuadunt, et subito quodam quasi
armorum diluuio obruunt, vicos tumultuose irrumpunt, popu-
lantur, exurunt, magnaque inde omnis aetatis, ac sexus
mortalium multitudine, pecorum maiore abacta, eadem ce-
leritate, qua venerat, reuertuntur. Hac re per Nuntios,
vt in tanta fieri trepidatione potuit, delata ad Constan-
tinum, Supremum Exercitus Lithvanici Ducem, pietate,
rei Militaris scientia, virtute, et fortuna insignem, nec
semel ex hoc loco, ob rem saepe gestam, foeliciter, laudatum,
vir ille aetate iam grauis, sed animorum adhuc plenus, et
subitos belli casus, ac varietates, tot annos expertus, ex
hybernis, hincinde, qua festinatione potuit, ad delectorum
Equitum septem millia reuocat, magnam predam, paucorum
hostium dolo abactam docet, facturque facillimum fore, vt si
cum eo simul diligentia, et celeritate vti velint, ne preda
ipsa modo ex onatum, et nullo ordine procedentium, manu
extorqueatur; verum insignis aliqua illis clades, inferri
possit, Sicque dissimulata hostium multitudine, et negotio
grauissimo, pro facili persuaso, nulla interposita mora,
per loca auia, aequa, et iniqua, omniaque niue, glacieque

obducta, hostes aliquot dierum ærumnoso itinere persecutus, propinquos demum domesticis stationibus, et iam iam abeuntes in tutum, ideoque periculi omnis securiores incautioresque XXVII Ianuarii, haud procul à sylua, quæ nigra dicitur, repentino incursu, et clamore adortus, priusque sui, nedum armorum, meminisse potuerint, latè fundit, fugatque, et fœdè cæcendo insequitur. Pari tum quoque fortuna, ad octo millia equitum, qui è proximis stationibus effusi, obuiam suis, præda grauibus, gratulabundi prodierant, in subitam fugam actos, paßim ferro absumit. Tum vidisses captiuos ipsos, vt qui insperato auxilio reuixissent, quasi ex timidis agnis, animosos leones factos, ad suam quemque iniuriam vlciscendam insurgere, ex labentium hostium manu arma corripere, stratos trucidare, equos suffodere, et mutatæ rerum conditionis haud quaque ignaros, quam ab hoste timuerat crudelitatem, in eundem strenue exercere, atque inuiso prædonum sanguine cruentari, demique pugnantium simul, ac fugientium hostium, supra XX. millia, strata sunt, septingenti ex primoribus capti, Tyranni verò filii, quantum ex repertis armis conijcere potuerunt, et ipsi à nostris occisi, quodque miraculum auget, Christianorum ad quadraginta millia, ex hostium potestate in libertatem asserta, pauci desyderati, vnoque momento, tanta rerum mutatio fuit, vt victores fugati, cæsique sint, captiui non recepti modo, sed ipsi Victores facti, summa vis prædæ recuperata, et ad suorum cuiusque lachrymas gaudia deportata, Sed dum hæc narro, et longe quidem impari 1527

dicendi facultate persequor verum, Abrahe facinus illud, vetustis scriptorum monumentis, tantopere celebratum, animo obuersatur, videor videre Abraham ipsum, fraterne cladis nuntio, haud quaque animo consternatum, sed animosa charitate incensum, ore, oculisque, piam vindictam spirare, iubere mox suos, ad trecentos decem et octo, contra hostium millia, armis accingi, pugne expediri, et iam accipit iter Dux egregius paucorum, iam assequitur hostem, iam comminus conserit manum, mirum, vt coniurati bello, tot Reges, periculo se se turpi fuga eripiunt, reliqui dissipati caeduntur, Frater, ex confertissimo hostium cuneo extorquetur, familia recuperatur, ac preda recipitur, Ille vero in summa laetitia, et gloria, humilis pacatusque domum reuertens, Deo acceptam, non sibi, non suis, tantam victoriam refert, Sic tu Serenissime Sigismunde, decus, et praesidium pietatis, non Constantino tuo Duci inuicto, non strenuis tuis equitibus, non foelicibus auspicijs tuis, sed Deo optimo maximo, tantae victorie gloriam defers, illi totam ascribis, illius propriam, et peculiarem fateris, Idque aemulus Abrahe facis recte, ac pientissime quidem, Quis enim Aegyptios illos Chaldeos, Philistreos, caeterosque populos orientis complures, quod testantur Annales veteres, profligauit? solus nimirum Deus, qui deijcit impios, et erigit iustos, qui respicit terram, et facit eam tremere, qui tangit montes, et fumigant. Sed tum vera demum laus, et gloria redundat in hominem, cum ab homine in Deum, tota effunditur. Quapropter, et Illustrissimus Constantinus Dux tuus, et equidem

paucorum ille delectus, suā laudem seruiant, famę preco-
niis celebrentur, et tam generosi, rari, piiq; facinoris gau-
deant memoria sempiterna, Tu vero, tametsi tanto certa-
mini nō adfuisti, tamē vicisti, quia adfuit virtus tua,
pietas tua pugnauit, tua merita euicere, Hic hic fructus
fortitudinis tuę, qua rebelles Deo Germanos, q; longißimē
tuis finibus abegisti, Lutheri incendia, quoadusq; tuis
armis, progredi licuit, extinxisti, Scimus, scis ausus
illos nefarios, tua potissimū pietate, diligētia, cōstātia,
fuisse repressos, et ad tui vicerint, nō tu vicisse videaris?
Vere tu victor, vere foelix, qui nō in angustū Italię Re-
gnū, nō in hūc nrū Europę angulū, in quo, proh ne-
fas, et dolor, tamdiu certatur, arma conuertis, non, ex
plusq; Ciuili bello, triumphos expectas, impiā impiam
Scythiā vexas, Asię Regna Reipcę Chrīanę affectas, et
in veros hostes saeuiendo, sedula profiteris pietate, et nos
quotidie, aliquo virtutis tuę, preclaro facinore, aras sacra
instaurare, et sancta sacris laetitia exultare, Benedictus
Abrahā, inquit Melchisedech, benedictus, dic etiā tu Rē
beatißime, Sigismundus Deo excelso, qui creauit coelū
et terrā, et benedictus Deus excelsus, quo protegente
hostes fuerunt in manibus Abrahę, et nūc sunt in tuis
manibus fortißime Sigismunde, qui vt iustas belli causas
pro pietate, pro Chr̄o seruatore nr̄o persequeris, Sic tibi fre-
quens victoria cōtingat in terra, et aeternus triumphus
nō desit in coelo,

SIgismundus primus Rex Poloniae
Joanni Regi Vngariae

SErme, etc, Perpetuorum hostium nrorum Thartarorum, cedem, victoriamque, quam nobis dns Deus, de ipsis, per nros, nuper in Magno Ducatu nro Lithwaniae, concessit, tametsi paulo ante lrīs nrīs declarauimus Mti vrae, pro summo nro erga illam amore: tamen iterum significans eam illi, per hunc fidelem dilectum, Generosum et Strennuum Hieronymum Noskowski, Aulicum nrm, Atque ex numero captiuorum, qui ad nos adducti sunt, per eundem, eidem Mti vrae, quatuor mittimus, non quo triumphos, aut victorias nras ostentemus, aut iactemus, sed petentes, vt pro tam ingenti dono, Mtas vra, pro virtute sua ac pietate insigni, pariter nobiscum, Deo immortali, gratias agat, eumque precetur, vt olim iunctis viribus cum ea, maiorem ex fidei nrae hostibus, victoriam reportemus, et de grege Christi, que optime mereamur, Quo modo, et quo ordine, victoria hec nobis obtigerit, si audire libuerit, intelliget ex eodem Aulico nro, Affuit enim tunc coram nobis, cum hijs, qui in eo bello strennuam operam nauarunt, captiuosque adduxerunt, de eis rebus referebant, Quem Hieronymum Mti vrae ex animo commendamus, Rogantes eam, vt illius, simul ac negocii, pro quo, coram ea acturus est, clementem rationem habere, fauoremque et gratiam suam illi impartiri dignetur, Et faustissime, ac diutissime valeat, et regnet Mtas vra, Cuius amori nos commendans. Crac. xxiij Marcii. M° D° XXVij°.

Responsum a Sigismundo rege Polonie datum nunciis Ducatus Masouie in Conuentu Cracouien per mensem Februarium Et Marcium 1527 habitum

IN tota Legatione vra, dni Legati, duas res precipuas, potissimum petere, visi estis, Vnam, vt Regia Mtas, filium suum Illmum d. d. Sigismundum, iam Magnum Ducem Lithwanie designatum, vobis, in dnm et Principem, Ducemque Masonie daret, constitueretque, quo vsque Ducatus ipse Mazonie, Ducibus suis, Stanislao, et Janussio nouissime extinctis, orbatus, veterem formam Ducatus, qua, à tot annis, florebat, dum proprium, et peculiarem Ducem haberet, retinere posset, Hoc nempe esse vestrum, totiusque Nobilitatis Mazonie, precipuum robur, atque firmamentum, si filius sue Mtis, vobis seorsum imperaret, Ducemque Masonie ageret.

Alteram, quam ex priore, totam dependere asseruistis, vt sua Mtas Jura, Priuilegia, consuetudines, libertates, quibus sub Ducibus Masonie, à tot Seculis gaudebatis, vobis conseruaret, et confirmaret, Id autem tunc optime et facillime fieri posse, si modo filium suum, vobis sua Mtas seorsum dominari permitteret.

Quantum igitur ad priorem petitionem vram attinet, sua Mtas ita vobis respondere dignatur, prout etiam nuper Varssouie respondi mandauerat, Primum, hanc vram voluntatem, et affectionem, qua sue Mtis filio, Illmo dno dno Sigismundo etc.

affecti estis, plurimum probat, et commendat, vultqz et pol-
licetur illa vobis, et vniuersis Statibus Ducatus Maso-
viae, fauore, et gratia sua Regia referre,

Sed quod filium eius, vobis in Ducem Masoviae, et dnm ve-
strum, dare deberet, id suae Mti (cum ob aetatem filii sui
teneram, et ad imperandum minime aptam, tum ob multas
alias causas) facere non est visum, Quin sua Mtas Regia
in hoc est, vt vniuersum Ducatum Masoviae (eodem Jure
foendi ad se deuolutum, quo olim partes eius, et ad Serenmu
parentem, et fratres suae Mtis Reges Poloniae, deuolutae erat.)
obtineat, possideatqz, prout iam obtinuit, et iustissime possedit,
eumqz Imperio, et auctoritate sua, et nullius alterius, re-
gat, et moderetur, tali modo, et forma, put aliis suis Do-
minijs imperat. Frustra igr vobis est, alium dnm petere,
cum sua Mtas vobis id non est concessura.

De conseruatione Jurium, Priuilegiorum, consuetudinum, et liber-
tatum vrarum, terraeqz Masoviae, et reliquae nobilitatis, quae
fuit altera pars petitionis vrae, sua Mtas ita vobis res-
pondere mandauit, q inter caetera, Jurium, libertatum, et
Priuilegiorum etc Instrumenta, quae coram sua Mte produxi-
stis, animaduertit sua Mtas certas lras Illustr olim Bo-
leslai, Ducis Masoviae, vobis concessas, In quibus post mul-
ta id clare expressum est, q Ducibus vris, semper seruitia,
et expeditionem bellicam, vigore earundem lrarum, praestare
tenebamini, Id et modo foelici suo Principatu, quo, Jure
feudi, vobis dominatur sua Mtas, a vobis omnino

habere vult, vt pariter et æqualiter, cum vniverso Regno Poloniæ, siue inferendi, siue sustinendi belli onera subeat.

Quia vero, quod ad expeditionem bellicam seruiendam attinet, quo modo, et quo ordine, eam Regia Maiestas, à Ducatu Masouiæ habere vult, dixistis vos, non habere facultatem à fratribus vestris, aliquid super hys et alijs, quæ vobis, nomine Maiestatis suæ dicta sunt, agendi, vel suscipiendi, Et ideo petiistis, vt sua Maiestas faueret vobis, eandem rem, ad fratres vestros referendam, Ob eamque rem Conuentum vobis, in Ducatu Masouiæ indici postulastis, Maiestas sua acquieuit petitioni vestræ, et Conuentum vobis in Ducatu Masouiæ, indicere oportuno tempore dignabitur.

Ex quo autem seruitium expeditionis bellicæ, vt potè primarium, et maxime vrgens negotium, ad Conuentum Masouiæ, ad conferendum super eo, cum reliquis fratribus vestris deferri postulastis, Ideo etiam Maiestas Regia, confirmationem reliquorum Iurium vestrorum, etiam in aliud tempus differre dignatur.

Et hoc est Responsum suæ Maiestatis, quo, ad legationem vestram, quam generatim coram sua Maiestate habuistis, vobis respondere dignata est.

Responsum a Ser^mo Dño Sigismundo rege Poloniç datum ad postulata Masouiensium. eorum nunctiis datum in Conuentu Cracouiensi 1527

Animaduersionem in eos, qui, tanq[uam] Ill[ust]morum d[omi]norum Masouię Ducum mortis, causa essent, notati sunt, quo plenius, certius, et lucidius, de vniuersa re, inquirere posset, suspendit sua M[aies]tas, ad aliu[m] et proximu[m] Regni sui generalem Co[n]uentum.

Concedit sua M[aies]tas, vt interim Judicia terrestria, more solito, et antiquo celebrentur, iuxta antiqua[m] consuetudine[m], vt etia[m] appellationes habeant locu[m], ex terminis Comib[us] ad g[e]n[er]ales, et ex g[e]n[er]alibus terminis, ad Conuentione[m] generalem, in Ducatu Masouię, in sex septimanis, post co[n]tinuatione[m] terminoru[m] Ducaliu[m], et no[n] alibi celebranda[m], Ea tamen conditione, vt ex ea ipsa Conuetione g[e]n[er]ali, vnicuiq[ue] ad sua[m] Regia[m] M[aies]tem, appellare et p[ro]uocare liceret.

Nobiles, qui extra Ducatu[m] Masouię, possessiones in Regno habent, et in Ducatu Masouię resident, expeditione[m] bellica[m] de bonis in Regno habitis, per alias personas facient. Sed si eos l[itte]re Restiu[m], quę, ante tempus expeditionis, mitti solent, in bonis, quę in Regno habent, occupauerit, ad expeditione[m] bellica[m] proficisci tenebuntur.

Efficiet etia[m] M[aies]tas sua, vt limites inter Ducatu[m] Masouię

et Ducatu Lithwaniæ, necno Preußiæ, Russiæ, et terram Lukoviensem, cu bonis Vodinye, et aliis Nobilibus determinentur, propter oppreßiones subditoru ex vtraq3 parte.

Quod à sua Mte petitu est, vt si sua Mtas, per aliquem subditu suu, pro limitibus faciendis, inter bona sua Regia, et bona Nobiliu, det Comißarios, ad determinandu ipsos limites, iuxta antiqua consuetudine, prout tpe administrationis dnoru Ducu, obseruatu erat, Id sua Mtas in aliud tempus suspendit.

Vult item sua Mtas, vt thelonea, et foralia, ex subditis Ducatus Masoniæ, no aliter, q3 iuxta consuetudine antiqua, prout tempore Ducu exigebatur, exigantur, in locis vzt institutis, et no vltra, solu iuxta Statuta, et Priuilegia terrestria, illius Ducatus.

Vicesgeretem in Ducatu Masoniæ, conseruat Regia Mtas dnm Palatinu Masoniæ, in ea facultate, qua eu Varßeniæ instituit, vsq3 ad proximu generalem Conuetum.

Deputabuntur etia per Mtem sua, tempore suo, certi Iudices, et Dietæ obseruabuntur in locis consuetis, super iniuriis iudicadis, in limitibus vtrarumq3 partiu, vzt Russiæ, Preußiæ, Lithwaniæ. Similiter pro Colonis, seu Cmethonibus fugitiuis, ac alys oibus iniuriis, prout ex antiquo obseruabatur.

Q petitur, ne Mtas sua dignaretur dare lras, suæ

Cōmissiones, nisi ad limites faciendos, et hoc, vbi talis limitatio, attingeret bona Regalia, tum etiā pro facienda divisione bonorū inter fratres germanos, nec etiā Inhibitionū lrās, vel aliquas alias, quę libertatem Juditiorū, in Ducatu Masovię, consueta, impedirent, dari permittat: Mtas sua vult, in hys rebus, ea auctoritate vti, qua, dni Duces defuncti, vtebantur.

Observabit preterea Mtas sua morem, qui tempore dnorū Ducū observabatur, et hoc in negotio hospitalis. Similiter circa omnes bona Ecclesiastica habentes, In nulla enim re vult derogatū iri auctoritati suę, sed ea ita vti, prout dni olim Duces vtebantur.

Petitū etiā est, vt Mtas Regia absolueret terrigenas, à labore pontis circa Blonye, et vt opidani Blonen laborent Pontem etc. Sua Mtas ad presens vult, vt ita observetur, quemadmodū antea fuit observatū, Postea successu temporis, poterit sup talibus rebus, sua Mtas constituere, pro libito suo, et prout illi melius, et vtilius videbitur.

Quod ad negotiū salis attinet, nō est opus iā aliqd constituere, cum sua Mtas copiā salis, per fluviū Vistulā, iā dimitti curavit, quo omnes Incolę Ducatus Masovię, et nō alio, vtentur.

Placet etiā Regię Mti, ne causę merè terrestres, in Iure spūali iudicentur.

De provisiōe Cōsiliariorū Ducatu Masovię negotiū R. Mtas in

aliud tempus suspendit.

Difficile est suę M^ti, remittere prouentus retentos, propterea, quod Ducatus Masoniæ, magno ære alieno, grauatus est, ipsique Duces, multum æris alieni reliquerunt, quod tamen sua M^tas dissoluere intendit. Nihilominus tamen sua M^tas, benignam, et clementem rationem, pauperum hominum, et egenorum, habitura est,

Prouidebit præterea M^tas sua, ne Cortisani, Iurapatronatus Secularium hominum, in Ducatu Masoniæ, quocumque modo, turbent et inquietent.

Castellanos et alios Consiliarios, per dominos Duces olim institutos, conseruabit M^tas sua in eorum dignitatibus, verum Capitaneatus Castrorum, et bonorum suorum, atque alia temporalia officia, arbitrio, et voluntati suę reseruat, de illisque pro commodo, et libito suo disponere semper dignabitur.

Curialibus, Ducalibus, exoluet stipendia merita sua M^tas, ad tertiam Dominicam post festum Paschę, hoc est ad Dominicam Iubilate,.

Curabit et de Lutheranis inquiri, idque vt fieret, mandauit sua M^tas iam coram Nunctijs, Reuerendo domino Episcopo Posnaniensi, Quod etiam Capitaneis locorum, mandatura est.

Pretium salis moderabitur sua M^tas in Ducatu Masoniæ quam lenissime et æquissime fieri poterit.
Subueniet etiam sua M^tas tempore suo grauaminibus. etc.

oppressioni, subditorum Ducatus Masoviae, quod a dnis, et officialibus Ducatus Lithuaniae, et Russiae, ratione Possyemzizna, patiuntur, modo sua Mtas admoneatur tuc, quando in treis illis, in quibus de eadem Poziemzisna, tractari conveniet, constituetur.

Facit etiam Regia Mtas ptatem cuilibet, homines ex Ducatu Masoviae, ad terras Prussiae transeuntes, sive fugientes, in finibus Masoviae, detinendi, Arrestatione aut talium hominum, ne inter vicinos Ducatus, dissidia et simultates orirentur, in aliud tempus suspendit.

Delatum est insuper ad suam Mtem, quomodo dni Gastolt Vilnensis, et Petrus Kiska Polocensis, Palatini, magnam partem Ducatus Masoviae, occupare conatur, et iam occupaverunt, super ea controversia, dabit sua Mtas, utrorumque Dnorum Consiliarios, qui, loco, et tempore debitis, controversiam dirimient. et quemlibet, intra suos ltimos fines, se continere, auctoritate suae Mtis cogent.

Mandabit ultimo Notariis suis Mtas Regia, ut Census, Contributiones, et proventus omnes, non servent, nec retineat in bonis Nobilium, ultra unum annum, sed ut eos quolibet anno plenarie exigant.

Sigismundus primus Rex Polonie,
Adriano Golinski Castell^o Vissegraden
Alberto Popielski. Joanni Bielinski
Canonicis Varssevien.

GEnerose et Venbles, fideles, et devoti nobis dilecti. Rogavit nos impense Illustr dna Anna, Dux Mazovie, per suu Nuctiu, quem ad nos misit, vt Aulicis et Servitoribus Illris olim dni Ducis Janussii, fratris ipsius, coru stipendia solui, et tempus coru servicii, vsq3 ad diem sepulture sue computari iuberemus. Nobis vero no est visu, vt eadem stipendia computari deberent ipsis Aulicis, et aliis Servitoribus ad diem sepulture, que fuit preter. vlla causa necessaria extracta in longum, sed ad diem mortis dni Janussii Ducis, Et ita volumus, vt ea soluatis, et computetis.

Quod attinet ad alios servitores, qui no habuerut mercede condicta, nec servitiu super equos, cu nesciamus, q3 longo tempore quisq3 illoru servierit, vobis comittimus, et mandamus, vt inter eos, quinquaginta sexagenas grossoru, in mediis grossis, dividatis, secundu arbitriu et Judiciu vestru, pensata cuiusq3 illoru fide, et serviendi sedulitate. Quibus vero servitoribus, precio convictis, pannus adhuc Lundensis debetur, volumus, vt eu illis detis, ad ratioez pecuniaru nostrarum, Datum

VEncra
gia d
lata e
sonie
Stipena
ad cos
mum i
afferar
ditori
vt do
lmski
sue m
ipsis
nete
Crac
termin
lre
scent g
graui
domin
skij co
hanc
nra.
adiun

Petrus Tomiczki Eps Crac et Regni Polonie Vicecancellarius

Alberto Popelski Canco Varschouien Regio Secretario.

Venerabilis domine fr et amice charme. Miratur plurimum regia Mtas, miramur et nos, quod tam pauca pecunie summa collata est ad vos per Capitaneos et Notarios istius Ducatus Masovie, ad hoc tempus, et proinde cum tempus quo solui debent Stipendia Aulicorum Ducalium, mittit Mtas sua alias lras ad eosdem Capitaneos et Notarios, quibus precipit vt qz primum istuc pecuniam omnem de prouentibus Mtis sue collectam afferant, quo debita tam Aulicis qz aliis servitoribus et creditoribus Ducalibus exolui possint. Visum autem est Mti sue vt dominus Capitaneus Varschouien et vos, ac dominus Bielinski ea ipsa debita soluatis secundum instructionem Mtis sue, in qua clare descriptum est quomodo in exoluendis hiis ipsis debitis procedere et vos gerere debeatis. Vsus Monete Swidnicen dudum est prohibitus. In Conuentu vero Crac preterito constitutum est et decretum, vt penitus exterminetur et amplius non recipiatur. Misseqz sunt nuper lre vniuersales etiam istuc ad vos ex quibus omnes cognoscent q eandem monetam recipere et expendere non debent sub grauibus penis. Agimus et habemus magnas gracias Illustrime Domine Duci pro diligentia et opera prestita in re Luce Sborski consanguinei et seruitoris nri, referreqz curabimus illi hanc tantam erga nos beneuolentiam omni studio et facultate nra. vobis etiam gras agimus ingentes qd promouetis et adiuuatis fortunas gentilis nri et rogamus vos, non desistatis

ab inceptis sed rem ad effectum perducere curetis. Delatum est ad Mtem regiam q Conventus aliqui agi istic debent quos tamen Mtas sua et indici et agi prohibuit absqz man: dato et voluntate sua. et molesto animo audiuit eam rem Mtas sua. Quare si ita factum est necne faciatis nos de hoc certiores

Petrus Tomiczki Eps Cracouien Vicecancellarius Laurentio Prasmowski Castell° Czernensi

Generose domine. amice charme. propter ingentes occupaciones et curas quibus et Piotrkouie et hic districti eramus non potuimus tam celeriter, prout optastis, absoluere negotia vra, absoluimus tn illa iam tandem satis foelr, nam Mtas regia de gratia sua contulit vobis Capitaneatum Zacroczimen a festo Sancti Augustini proximo et summas pecuniarum quas habetis asscriptas in nonnullis bonis et villis Mtis sue vnivi vobis fecit, vosqz conseruare vult et promittit in tenuta et possessione eorundem bonoru ad vitam vram. De Iure patronatus Ecclesie vnius fuit difficilis Mtas sua, dicens non solere se illud cuiqz Tenutario qui bona Mtis sue tenet in pignore concedere, certo tamen vobis persuadeatis quod quando vacatio eiusdem Eccle euenerit. non grauatim putabit Mtas sua illum quem vos ei commendabitis. Nulla ratione persuadere nobis possumus, quod Capitaneus modernus Zacroczimen haberet lras regias vt dotem vxoris sue sibi de prouentibus Capitaneatus quem nuc

administrat extennaret. nam de illis nec Mtas sua, neqz nos meminisse possumus. Si quas tamen eiusmodi produxerit lras de quibus nos penitus ignoramus inueniemus facile modum quod ille habebit promptam solucionem aliunde debiti sui cedere tn nihilominus Capitaneatu omnino cogetur. Quod attinet ad vnionem Summarum pecuniariarum, quas in bonis et villis re: gijs asscriptas habetis, opus est vt mittatis ad nos omnes lras tam Ducales quam regias quibus eadem bona sunt vobis asscripta quibus nos reuisis coniungemus omnes summas pecuniaru in vnam summam et cassatis hijsdem prioribus lris, nouas lras vobis dabimus et in eis conseruationem ad vitam vobis ad: scribi faciemus. Ad Capitaneatum autem Zacroczimen mit: timus vobis lras cum patibus manu Mtis Regie subscrip: tas. Rogamusqz vos curetis res Mtis sue et regni diligen: ter istic promouere, et consulatis vt onus dotium in subditis istius Ducatus remaneat, quod si quando soluendum illis oc: currerit aliud onus quodcuqz eo anno non sustinebunt prout Piotrcouie fuit vobis dictu. Cum enim cognoscetis quod Mtas sua singulari gratia et munificentia sua vos prosequetur equm est vt illam omni studio et seruitute vra illi promereri stude: atis, bene valere Dat

Petrus Tomiczki Eps. Crac. R. P. Vicecancell.
Alberto Popielski Can^co Varssenien: &
Secretario regio

Venerabilis domine fr et amice charme. Intelligetis ex lris Regie Mtis quomodo et ad quod tempus computari vult Mtas sua servitium Aulicorum Illustr olim domini Ducis Januschii. Rogavimus nos Mtem suam diligentissime vt saltem ad tempus Sepulture quod Mtas sua statuerat Stipendia illorum solverentur, Sed flectere non potui Mtem suam, neqz persuadere vt id faceret propter multos creditores quos etiam nollet inconsolatos relinquere. De aliis servitoribus qui nullum certu habeant Stipendium, et similiter de panno londen qui nonnullis qui ex pretio condicto serviebant debetur, quid fieri velit Mtas sua ex eius lris cognoscetis. Mercatores qui nullas lras habent super eorum debita, dummodo probare possent legittimis documentis quod res et Merces alique sint ab eis recepte et non solute, nro Iudicio debent habere solutionem suam, non solent enim subditi expetere obligaciones a Principibus et dominis suis, sed credunt eis ac in eorum necessitates expendunt quicquid illi iubent. Lre seu quittacio que dabatur ex gratia et suscepte non fuerunt per Notarios, cum morte dominorum Ducum extincte esse videantur, nec inter debita iuste computari possent, non videtur Mti Regie vt suscipiantur aut exolvantur. Gradowski vr cum habeat lras regias et in eis summam sibi designatam curetis vt ei persolvatur. Phisicus dni olim Raphaelis Epi Ploczen qui venire istuc in presens non potuit optat vt pecunia que ei debetur, apud consules Varschevien deponatur, et adservetur vsqz ad illius istuc adventum

faciatis itaqz id quod ille postulat et omnem operam vram fa:
ciatis vt absolutis et expeditis seruitoribus dominorum Ducum,
creditoribus etiam aliis, et mercatoribus satisffiat, si non in
toto saltem in aliqua parte et bene valete Datum

Petrus Tomicius Eps Crac. Vicecancell^s
Nicolao Zukowski Pl^co Varssouiensi

VEnerabilis domine frater et amice in Christo charme. Non est mirum
quod Notarii et alii Officiales istius Ducatus Masouie trepidant
timore, vbi non est timor, cauent ne quam sinistram de se suspicio:
nem incurrant aut aliqua in re animum Mtis regie offendant, id
quod illis imputari a quopiam non debet, cum faciant id quod
bonos et fidos seruos decet, cum autem intelligamus nos quod
nichil erit contra voluntatem et mentem Mtis sue, cum dabitur
vobis mel et auena vtraqz anno preterito collecta, et similiter
cum emensurabuntur vobis decem mansi Silue citra magnum
preiuditium et damnum mellificorum regiorum. dedimus lras
nras ad dominum Popielski Decanum, et Notarium Varscheuien:
en, vt donationem Mtis Regie vobis factam non impediant
sed illam diligenter exequi curent. Speramusqz illos id non
grauatim esse facturos, non enim subest vlla legittima causa
cur facere id non debeant. felicissime valete, et lras nras
quas ad dum Epm Plocen scripsimus et huc vro nunctio istuc
preferendas commisimus ad illum per aliquem fidum hominem
transmitti curetis Datum in Bodzeczin

Decretum Ser^mi Do. Sigismundi primi Regis Poloniae: inter Annam Falenczka et inter Nobiles Sigismundum Zawissam de Budzisschin: ac Martinum Jesserowski eiusdem Annae maritos.

Significamus tenore presentium quibus expedit vniuersis Quia cum Nobilis Anna Phalanczka de Phalenta ad nos in querela per amicos suos retulisset quod Nobilis Sigismundus Zavischa de Budzischino, in domum ipsius cum complicibus suis violenter irruens eam arripuisset et in domum suam abductam instar captiue detinuisset, Nosque parte altera absente de hac re commode cognoscere non valentes mandauissemus per literas Capitaneo nostro Czernen. vt eidem Sigismundo Zavischa auctoritate nostra coram se comparere, ipsamque Annam sead sistere illi precepisset. deindeque parti vtrique terminum comparendi coram nobis prefiniuisset, Id cum prefatus Capitaneus fecisset et ipsa Anna Phalanczka comparens in eo termino coram nobis, querelam per amicos suos prefatos iam antea coram nobis depositam, ad lachrimans repetiisset, Supplicans nobis vt contra prenominatum Sigismundum Zavischa Statutum Regni contra violentos raptores foeminarum factum, extendi et exequi mandaremus, ex aduerso vero ipse Sigismundus respondisset se non vt raptorem, sed tanquam maritum vxorem propriam illam accepisse, quippe quae duobus anteactis annis sibi legittime nupsisset, ipseque cum illa vt propria vxore habitasset et maritali affectione illam tractasset, prenominata vero Anna dixisset, non ipsum Zawischa, sed No:

bilem Martinum Iezewski de Iezewa Maritum suum esse eodem Zavischa asseverante et dicente se ipsius Anne verum ac legittimum Maritum esse, idque coram Officiali in Spiritualibus Varschovien. sufficienter iam probatum fuisse, illicque per sentenciam Officialis predicti eam sibi tanquam vxorem adiudicatam esse, atque ita virtute eiusmodi sentencie sibi capere illam vt Marito vxorem licuisse / Contrario vero ipsa Anna replicasset et allegasset, se ab ipso Zavischa capi non potuisse post latam sentenciam predictam a qua ipsa ad bone memorie dominum Archiepiscopum Gnesnen. appellasset; Altercantibus itaque ad eum modum coram nobis inter se partibus predictis, Nos ex illarum propositis ac responsis comperientes non posse debite cognosci et decerni de querela nominate Anne Phalanczka contra Sigismundum Zavischa coram nobis facta, nisi prius causa ipsorum Matrimonialis quam habent in foro Iudicii Ecclesiastici ad finalem suam determinacionem deducatur. suspendendum duximus hanc omnem actionem per prefatam Annam Phalanczka Sigismundo Zavischa coram nobis de raptu violento intentatam. Suspendimusque presentibus vnacum Citacionibus et toto illius effectu tamdiu quoad causa Matrimonialis illarum predicta fuerit in Iudicio Ecclesiastico discussa et diffinita, vbi posteaquam sentencia diffinitiva fuerit facta nos eciam de ea ipsa actione tandem decernemus et quod iustum videbitur in vtramque partem faciemus. Interim autem volumus vt prefata Anna Phalanczka resideat apud Matrem suam vel in bonis suis propriis ea lege vt neutri eorum duorum qui illam vxorem suam esse pretendunt, hoc est nec Sigismundo Zavischa nec Martino Iezewski commaneat sub pena mille marcarum pecunie per eum cui commanserit nobis pro vna medietate: pro altera vero medietate parti adverse irremissibiliter solvenda — Datum Cracovie 1527

De successione filiarum in bona Parentum : in Ducatu Mazouie

IN NOMINE Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam Regium ac Principum benignitas, memorabilis esse solet, cum iusticiae unicuique subditorum ex equo succurrit et opitulatur. Proinde nos Sigismundus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Terrarumque etc. dominus et heres. Manifestum facimus tenore presentium quibus expedit universis et singulis presentibus et futuris harum noticiam habituris. Quia tametsi in Ducatu nostro Masouiae consuetudo quedam dudum introducta et recepta, hactenusque continuata disponat, ut filiae, sublatis e vita parentibus suis, et prole sexus masculini defficiente in bona per mortem ipsorum parentum suorum derelicta iure vero legittimo hereditario et perpetuo succedere non posset sed quod eiusmodi bona ab eis per Consanguineos, aut familia et armis attinentes, precio redimerentur. Annuentes tamen nos instantissimis precibus Prelatorum, Baronum aliorumque Consiliariorum nostrorum, Status utriusque, nobiscum ad presens existencium pro Generosa Catherina de Boglewicze, filia Generosi olim Stanislai Boglewski, Consorte vero nunc, Generosi Petri Kozinsky, nobis solenniter factis, tum eciam de certa sciencia et deliberacione nostra, eidem Catherine de Boglevicze et ipsius legittime posteritati, hanc graciam et prerogativam auctoritate

nostra faciendum duximus et facimus, harum serie literarum
vt videlicet ipsa Catherina donec vixerit, et post eius mortem
posteritas sua sexus foeminei, vbi proles mascula deffecerit, bo:
na infrascripta per eandem Catherinam a propinquis sexus foe:
minei prioris Mariti sui, Generosi olim Joannis Oßranowski
Pincerne Liven et Capitanei Varschevien redempta, Villas
videlicet Oßranow, Zelechow, Zarambi, Calyn, Vola,
Viessiola, Zaliesie, Mischuli aliaque omnia bona ad ea specta:
ntia, Necnon etiam villas Vierzbno, Czirpianthi, Javorik, Zim:
na voda, als Vola Dobrzesinia, ac omnia alia bona que preno:
minata Catherina vel etiam Generosus Petrus Gorinski Ma:
ritus suus aut eorum posteritas in prefato Ducatu Masovie
quocunque Jure et titulo posthac acquisiverit, Jure vero heredi:
tario ac perpetuo, vt vera heres teneat possideat eisque here:
ditarie vtifruatur. Dictaque posteritas sua sexus foeminei pro:
le masculina defficiente in eiusmodi bona pari Jure hereditario
ac perpetuo succedat et legittima heres eorundem bonorum sit ac
censeatur non obstantibus Juribus consuetudinibus et constitu:
tionibus contrariis Ducatus Masovie quibuscunque Quibus om:
nibus et singulis de potestatis nre plenitudine in toto pro hac
vice derogamus, prefatamque Catherinam ac Maritum ipsius eo:
rumque legittimam posteritatem, Necnon bona supradicta, et
omnia alia adue in Ducatu ipso Masovie vt prefertur acquirenda
ab illis eximimus liberaque facimus, et consuetudini regni nri
in talibus fieri solite illa subiicimus ac prorsus incorporamus,
tenore presentium mediante per prefatam Catherinam, eiusque
posteritatem foemineam prole sua Mascula defficiente Villas
omnes supradictas et alia omnia bona per illam in Ducatu Maso:
vie vt prefertur posthac acquirenda, cum omnibus et singulis

earum attinentiis, agris cultis et incultis, Campis, hortis, Pra:
tis, pascuis, Areis, Prediis, laboribus seruiciis, Nemoribus,
Siluis, indaginibus, rubetis, quercetis, venacionibus, Apibus
Mellificijs, et melle ex eis prouenientе atque mellicidiis, fluuiis
Stagnis Lacubus Piscinis et earum demissionibus Piscaturis
Cmetonibus Molendinis Tabernis et generaliter cum omnibus
et singulis censibus, fructibus, vtilitatibus prouentibus, red:
ditibus et obuencionibus vniuersis quibuscumque nominibus
nuncupatis generalitate specialitati, et specialitate generalitati
non derogante, ita late longe et circumferencialiter prout dicta
bona cum suis metis et limitibus ab antiquo sunt distincta, cum
omni vero hereditario ac perpetuo Iure dominio et proprietate
tenendum, habendum, vtifruendum pacifice quoque et quiete possi:
denda danda donanda vendenda commutanda obliganda seu quo:
cumque alio modo alienanda prout ipsi Catherine eiusque posteri
tati predicta melius ac vtilius expedire videbitur. Serui:
cio tamen bellico seu militari per Nobilitatem vniuersam no:
bis debito saluo remanente. In cuius rei testimonium Sigil:
lum nostrum presentibus est appensum Dat Cracouie feria quinta
ante dominicam Palmarum Anno etc

Petrus Tomiczki Eps Cracouien & Regni Polonie Vicecancells Anne virgini Ducisse Masouie.

Illustrissima Princeps et dna dna honorandissima, Nolim Illtem vram egre ferre Quod nunctius eius dominus Ploczsky per tantum temporis spacium hic moratus est, neque ad plenum, omnia ea hinc reportauit que Illtas vra per eum postulauit ipse quidem admonendo, sollicitando nulla in parte defuit, rebus sibi ab Illte vra commissis verum Regia Mtas d. nra tanta magnitudine et varietate negotiorum per hos continuos dies, distrahitur vt vix tantum otii nacta est, Quod nunctio eius Illtis vre domino Ploczski responderet, nequaquam hoc erat impetrabile a sua Mte, vt prouentus Ducatus Masouie vlla in parte distrahi aut alienari deberent, Quandoquidem tot debita per Illtres olim dnos Duces contracta: sue Mti dissoluenda adhuc restat vt ad id faciendum redditus ipsi non sufficiant egi ego apud suam Mtem res Illtis vre, tam accurrate, tam exacte vt accurracius et exactius agi non potuerint, nichil tamen proficere potui, propter superius descriptas causas Rogo igr vram Illtem in bonam partem accipere velit et non mee negligentie ascribere, Si desiderio eius ad presens non est satisfactum, Curabo enim deinceps vt in reliquis rebus votis et desyderys eius me accommodare gratifficarique plurimum possim, Cui me cum seruiciis meis ex animo Commendo, et valere illam foelicissime desydero Dat

Andreas Cricius. eps Plocen/ Petro Tomicio Epo Cracovien Regni Polonie Vicecancellario

RMe in Chro Pr et Domine benefactor colendissime. Mitto ea que vra Rma D sibi mitti mandavit, que ut citius fiant summe necessarium est licet si vera sunt que D. Laski nudiustercius mihi narravit sera videntur omnia, omniaque et nostra esse in discrimine. Mi domine Rme narrabit vre Rme Dni dominus Choienski negocium quoddam meum de Plebanatu Mlaven loco cuius eram coactus ad satisfaciendum postulatis Regiis decimam mense mee dare dno Kossobuczki Canco Ecclesie mee, ad quam redimendam cum vacaverit Plebanatus consensit Mtas Regia ad dandum demum Juspatronatus eius fratribus D. Cossobuczki, res modica est, rogo habeam aliquam eius rei significationem seu testimonium literarium quod mihi afferre poterit aliquis ex dominis Masoviensibus qui istic restiterunt. Commendo me et servitutem meam gracie vre Rme D. ex Miechow etc

Petrus Tomiczki Eps Cracouien
et Regni Polonie Viceecancellarius

Nicolao Gamrato

VEnerabilis domine fr' et amice charme. Proficiscitur istuc in Italiam peregrinandi causa dominus Iaroslaus Laski Palatinus Siradien' qui vt dicitur etiam Rome futurus sit, et quia sus:picantur homines aliam esse causam huius peregrinationis quam deuocionem, omnino nouam. rogamus vos plurimum vt cum istic erit obseruetis diligenter actus et practicas eius, et si quid compereritis illum agere quod esset aduersus animum Mtis regie et Statum Ecclesiarum nrarum. aut etiam consuetudinem et iura nra, impediatis conatus eius pro virili vra per Rmum D. Cardinalem Protectorem, cui Mtas Regia hoc negotium diligenter committit, et ob hoc solum hunc nunctium istuc ex:pediri facit. si etiam auderet aliquid aduersum nos aut nostros Ecclesiasque dioecesis nre suo vel patrui sui nomine quorum vterque nos eo quod prauis et perniciosis eorum conatibus obsistimus non secus odiis omnibus prosequuntur quam defunctum olim dnm vrm Erasmum Episcopum Plocen' prosequebantur, ro:go vt modis omnibus impediatis et nobis omnia que cognoue:ritis et que aget diligenter perscribatis, quam etiam refere:mus vobis vicissim omni fauore et gratificatione nostra.

Misimus vobis iamdudum copiam breuis Apostolici, quo reseruata sunt collocationi nre omnia Sacerdotia dni Bernhar:di Vaporski, in quo si quid est quod emendatione indigeat vta illud obfirmari et emendari curetis patrocinio Rmi dni Cardinalis Protectoris vt nullam posthac difficultatem habea:mus gratiamque Sedis Apostolice et Sanctmi dni nri firmam

et solidam retineamus. Scripsimus vobis à decem diebus de
collstato Epo Plocen per litem regiam Rendo dno Andree
Critio Epo Przemislien Nepoti nro et negotium eius vobis
commendamus. Quodsi hactenus expeditum istic non est,
rogamus vos facite operam vram, vt quantocius expediatur
Nam longa mora multum detinenti afferret tam in Spiritu:
alibus rebus, qz etiam in bonis illius Epatus. Coeteru ne:
gotium expeditionis Suffraganeatus Crac, dm Isdbenski
nri, ac extensionis Bulle ordinariorum, et vnionem Ecclie
in Vawrzinczicze, vobis iterum commendamus et roga:
mus vos, curate vt ea omnia pro voto et desiderio nro q citis:
sime expediatis et bene valete Dat

VEnerabilis domine fr et amice charme. Studium vrm et de
nobis benemerendi voluntatem quam lris vris habunde nobis
declarastis. grato animo suscepimus, idqz ita esse re experimini
modo se occasio obtulerit. Qd aut timoris nescio, cuius men:
cionem fecistis ob quem in conspectum nrm venire (vt scribitis)
detrectastis miramur vnde nam ea suspicio timoris vobis su:
borta erat. Cum nos iam ab inicio ita vitam instituimus
nram idqz quottidiana consuetudine comprobamus, vt nec
inimicis nris, nedum vobis nos vnqz exhibuerimus terri:
biles vel formidandos. De taxacione fundorum terre Sy:
radien, non aliud vobis consulere scimus, qz vt rem protra:
hatis, cum et hee quoqz terre hic tergiversantur, et negotium
differunt expectantes vt prius Palatinatus maioris Polonie

illud exequi incipiant Conniuente Regia M^te et neminem vrgente cum ea taxacio maxime totius Nobilitatis interest. Dominus Thesaurarius abest modo à Curia, Itaqz triplex illud nummorum genus, non potest nunc istuc ad vos mitti. cum primum idem dominus Thesaurarius redierit, dabimus operam, vt ea ipsa summa pro qua scripsistis, in amborum, vi: delicet, vrae, et domini Comolinski manus mittatur, Qd scribites dolere vos, q cum R^mo domino Archiepiscopo nō ita vt amicos et Primores decet, nuper in Conuentu nos senn: xeramus: sciatis cum eodem R^mo dnō Archiepiscopo nullas vnqz priuatas inimicicias nobis intercessisse, nec modo intercedere, cuius rei, non dubium argumentum extat, q nullum vnqz officii genus in colenda et obseruanda eius P^te praeter miserimus. nichilqz nobis ab illa vnqz iniunctum fuisse, quod non libēter alacriqz animo obierimus, nisi forte in eo se offensum putat, q nō: nunqz pro seruitoribus regiis loquens vel in Senatu sentenciam rogatus ab ipso dissenserimus, Quod si aliquando contigit (prout in tanta rerum varietate et difficultate fortassis nonnunqz contigere necesse erat) re uera nulla malevolencia, vel acer: bitate animi à nobis id fiebat, Sed duntaxat quicquid Reip^ce Salutare et frugiferum esse censebamus id libere, nullius pri: uati comōdi ratione habita pronunctiauimus, Cum in libero regno et sentencias et voces liberas esse semper decet, Qd de aduersa valetudine eiusdem R^mi domini Archiepi nos cer: tiorem facitis et vt Archiepatum Capesseremus nos adhorta: mini, vtqz quid in ea re fieri velimus vobis significemus nō dubitamus nos quidem vos hoc amico animo, et habundancia quadam amoris in nos vri facere, Sed scire debetis nos ea esse iam et aetate et valetudine vt nos plures dignitates et honores captare et ambire minime deceat, contenti sumus

hac sorte et ea vocacione a deo et Principe nobis licet immeritis donata, presertim tam turbulentis Reipublice christiane temporibus, recteque nobis eam agi existimaremus si vnice Ecclesie huic cui presumus sufficere possimus nedum duabus nec sine dedecore et indignitate, ei negocio nos involuere possemus, propterea quod sciamus Regiam Maiestatem instante domino Archiepiscopo vt sua Maiestas successorem ei designaret Reverendissimum Dominum Episcopum Vladislauiensem iam designasse eamque famam iam per omnium hominum ora volitare, habetis que de Archiepiscopatu nostra sit mens et sentencia. De rebus romanis quamuis non nisi tristia huc quottidie afferantur, tamen quia ex alia parte de victoria et Salute Pontificis maximi etiam non dissimiles vero rumores afferuntur adhuc incerti heremus Si certo constiterit Hannibali Cortisano de quo scripsistis aliquid aduersi contigisse, faciemus operam nostram vt Parrochiam Piotrcouiensem vobis impetremus modo ab aliquo alio petitore potentiore non impediamur. In negotio domini Joannis de Leschno non erat visum Regie Maiestati dare literas ad Synodum nec rem in tanta contencionem conycere quando quidem dubium non est quod quamprimum Reverendissimo domino Episcopo Plocensi Nepoti meo venerint littere, ipse inter eum, et Prelatos Ecclesie sue Plocensis, rem onerum levi negotio componere poterit bene valete et nos diligite

Dat

Petrus Thomiczki Eps Cracovien. Vicecancell.
Luce de Gorca Castell.o Posnanien: Capitaneo
Maioris Polonie generali.

MAgce domine domine et frater honorandme Salutem, et plurimam foelicitatem. Periocunde mihi fuerunt lre Mgce vre per dominum Bogusch Pirzchniczki michi reddite, ex quibus pristinum amorem et Summam eius erga me beneuolentiam (quam ego plurimi semper faciebam et facio) nequaquam imminutam aut immutatam esse intellexi, pro qua re Mgce vre et habeo (et si deus volet) relaturus summas gras. conueniret quidem me sepissime ad Mgciam vram scribere, Sed ipa Mcia vra optime norit, me, tanta occupationum maxime publicarum mole dies noctesque obrui, vt, nec cibum, nec somnum commode capere mihi liceat, nedum scribere vel dictare, Rogo igitur et oro, ne id alicui negligentie mee vel cessationi imputet, quod me eo facilius impetraturum confido quia filius eius dnus Andreas in Aula continue existens (vtpote archanorum omnium pene conscius, et cui est plus ocii) de omnibus rebus que hic geri solent, lris suis certiorem facit Mgciam vram Nunc, qui rumor, isque non vanus, ad me perlatus sit, au: scultare velit rogo Mgciam vram, Dominus Archieps Gnes: nen, tametsi ante ea iam pridem, non satis mihi equus erat propterea fortassis quod turbulentis conatibus, et perniciosis eius cupiditatibus pro Principis et Reipublice bono, me op: ponebam, nunc posteaquam ex his proximis Comitiis discess: sset. Apertas mihi inimicitias denunctiare videtur, Excepta

est enim vox eius, se Archiepo, me lras regias, non ultra
obsignaturu, iamqz Sectatorum suorum consilia contrahere
dicitur, quibus me deprimere, mihiqz qz maxime incommo:
dare contendit propterea q prefecturam Marieburgensem
Gentili et affini M. vre domino Palatino Posnaniensi e
manibus extorqueri passus non sum, simulet q Visnensem
terram (pro qua accepta magna vi pecunie, eam iterum con:
sequi conabatur) pro Genero suo euincere non potuit, Cuius
tam acerbus in me animus, tametsi ob rectam conscientiam mea
non adeo me permouit, ut mihi ab eius conatibus magnope:
re pertimescendum putarem, tamen Mgcie vre, utpote dno
et fri charmo ea significanda duxi. Certissime persuasum mihi
habens (pro eo amore, quo me ab ea iampridem ╪ pro facultate
mea semper eram solitus) Qz eiuscemodi rerum cogitacione
suscipiet, easqz communibus amicis nris impartiet. Et quicquid
vere et Sincere amicitie congruet, subibit et perficiet, Quando:
quidem huius Prelati inimicitias non insolencia aliqua mea,
Sed iusticiam et necessariorum meorum decus, et dignitatem pro:
pugnando susceperim, heri domini Oratores Regie Mtis iue:
runt in Olomuncz quorum iter et actiones dominus Deus for:
tunet. foelicissime valeat vra Mgcia et me diligat Dat

complecti perspexi, pro qz summo meo studio, quod ego
in ornanda et augenda eius dignitate impendere //

Petrus Tomiczki Eps Crac. Vicecancell.
Stanislao de Cosczielec: Palat° Posnan.
Luce de Gorca Castell° Posnanien.

MAgci domini, fratres et amici charmi et honoranmi Salutem
et plurimam foelicitatem. Ea que dnus Arcebiscopus [Laski] cum Nepote [s. Hieronimo palat°]
coeterisque affectis suis struat et moliatur, et Regia Mtas scit
et nos non ignoramus, multoplura etiam similia iampridem
ab eo facta esse et fieri sentimus et videmus. ad que tamen Re:
gia Mtas utpote mitissimus Princeps, ex singulari sua lenita:
te et mansuetudine conniuet, vincetur fortassis aliquando toties
lesa et lacessita, clementissima Regis patientia, et in maleme:
ritos digne animaduertet, Sciant Mgce vre, omnia hec que
Palatinus Syradiensis tentat et miscet inuita ar insciа Regia
Mte fieri, et propterea ab ea iniquissimo animo ferri. Conces:
serat sibi quidem petenti regia Mtas potestatem et veniam Lo:
retum ad quendam vota persoluenda concedendi, at ille omisso
ipso votario itinere in Vngariam deflexit, seseque illi Regi
addixit, demum in Galliam et Angliam eius nomine tran:
siliit neque id dissimulanter egit, nam ab Eluetiis ex itinere,
et nouissime ex Luthetia Parisiorum, litteras huc misit.
Considerat etiam id Regia Mtas quod Mgce vre pruden:
tissime, simul et prouidentissime vereri se scribunt, ne vicht
Caesaris simul et Ferdinandi Regis animi, ob eam rem a
sua Mte alienentur. Cum tamen sua Mtas tantorum Principum
amicitiam et fauorem maximopere concupiscat. quamuis enim Pa:
latini ipsius Syradien. hec cursitatio, et futiles ac prope nulla

racione suscepti conatus non sunt tanti, vt alicui officere de:
beant, tamen fieri non potest, vt hec eius volitacio vsque in
Aulam Coesaris non perueniat (Ferdinandus quidem Rex
eum vsque eo euagatum esse iampridem scit) et exinde veri:
simile est, Suspicionem apud Coesarem et Ferdinandum nasci
quasi Serenissimus dominus noster aliqua occulta consilia vel socie:
tates aduersus eos inierit Cum tamen talia ne cogitat
quidem quin nichil magis cupit, quam concordiam et chari:
tatem inter Christianos Principes vigere, itaque quo omnem
suspicionem à se auerteret ipsa Maiestas regia, iussit ad Danti:
scum qui aput Coesarem in Hispania legatum agit, literas scribi,
vt si forte tale quidpiam ad Coesarem defferretur, Dantiscus
ipse rem omnem, vt est, Coesari patefaceret, plura de his rebus
coram cum deus simul conuenire nos concesserit, nunc Maiestates
vestras foelicissime et diutissime valere cupio, eorumque amori
me ex animo commendo. Datum etc.

Summa Legationis a Joanne Rege Ungarie ad Sigismundum regem Polonie

De missis Oratoribus ad Ferdinandum post Coronationem, et quam ingrati fuerint apud illum, adeo quod nec manum illorum tangere volebat, nisi ut subditorum Regni Hungarie, non autem ut Oratorum Regis, et quomodo illi responderint, et quomodo tenti sunt longo tempore apud illum, et sub libera custodia.

Optabat autem Joannes Rex per illos, ut Rex Ferdinandus se iuvaret contra communem hostem, et cum eo in bona amicitia esse vellet, verum ille declaravit magnum suum odium erga Regem.

It. Quod miserint domini Duces Bavarie ad Regem Joannem suum hortando illum, ut susciperet bellum contra Thurcos, ipsi autem vellent illi suppetias ferre et apud Imperium agere, ut inde quoque auxilia illi prestarentur, Sed id Ios Rex renuit, inconsultum ac insecurum esse ducens, ut Germanorum auxilia permittere deberet, venire in Hungariam non facta presens cum illis pace, et cum rege Ferdinando.

De nuncio Ibraimbassae et aliorum Bassarum misso ad Regem Hungarie et quid attulerit, quid rursum fecerit ipse rex, ut exploraret melius mentem aliarum Bascharum et in his petit consilium Regie Maiestatis, que nemini adhuc communicavit, quoniam solus et audit Oratores et absolvit adeo quod et Cancellario suo id non communicaverit.

DE his que locutus est Cancellarius Austriae cum Stephano Verbecio de modis et conditionibus pacis et concordie inter hos

duos Reges, dixitq illa locutum se esse absq voluntate et sciencia Regis sui Ferdinandi, et quod breui conuenire deberent iterum Trencinii, nam pro dominica Reminiscere indictus est Conuentus Regni Hungarie, ad quem Stephanus Verbec omnino est iturus quare rogat Rex vt Mtas regia consulat quid facere deberet super condicionibus propositis, quarum prima de ducenda Regina.

Altera de remittenda libere Slesia et Morauia Regi Ferdinando et Summa quater Centies mille aureorum.

Tercia vt si rex decederet sine Prole Regni Hungarie ad Regem Ferdinandum, et eius posteritatem deuolueretur, et super hiis omnibus postulat consilium Regie Mtis.

Postremo questus est contra Bohemos et Morauos, quod adhesérint Regi Ferdinando contra Priuilegia sua.

Et licet domini Duces Bauarie promiserint se ponere bonos mediatores inter Regem Hungarie, et Regem Ferdinandum, ipse tamen Rex Hungarie plus cuperet vt Mtas regia poneret se mediatorem, cum auxilio Bohemorum, quos scit Mti sue esse affectos et obsequentes scit eciam Bohemos esse importunos, et sua importunitate plura efficere solere, quam quod Principes Germanie deberent esse arbitri seu arbitratores huius tante differentie, Ita autem cuperet. Ds. Rex Hungarie vt Mtas regia sit pocius arbiter inter se et Regem Ferdinandum, quam amicabilis compositor.

Item petit cum Principes Germanie breui habituri sint Conuentum Ratispone ad quem. Ds. Rex Hungarie insignes suos Oratores mittere decreuit, petitum Suppetias et auxilia contra comunem hostem, vt Mtas quoq sua suos Oratores illuc mittere vellet, quorum preces putat esse et fore magis efficaces pro obtinendo

subsidio contra Thurcos, quae Oratorum suorum.

Item recensuit de muneribus et Cuppis aliquibus missis Mti suae a Rege suo, petens ut illa Mtas sua leta et hilari fronte excipere dignetur in signum amoris et beniuolentiae erga se illius.

Quod interogaui eum si rex suus cogitauerit de aliquibus mediis concordiae praeter illa quae proposita sunt Stephano Verbeczio, et ille respondit, quod non: et causam huius retulit.

Sigismundus primus Rex Poloniae Petro son Vayvode valachiae.

MAgnifice domine, amice sincere nobis dilecte, Reuertitur ad vram M: et terram Moldauien Theorr Shorepa optimus iuuenis, qui fugiens crudelitatem et summam iniustitiam Stephani Vaiwodae nuper defuncti, venerat cum Patre suo ad nos quem nos propter eius virtutes fouimus, et gratia nostra prosecuti sumus. Audiens autem vram dignitatem Sedem Patris sui conscendisse, et Voievodam ac dominum terrae Moldauien constitutam esse, virtuti et benignitati illius confidens, vadit ad illam et Solum suum Paternum. Quem nos dignitati vrae commendamus, postulamusque ab ea, vt illum et benigne excipiat ad bonaque eius paterna restituat, quae illi et eius Patri ministre, et per summam licentiam erant adempta, et fauore suo complectatur. quo faciet vra dignitas rem sua benignitate dignam et nobis ac omnibus subditis suis admodum gratam. Quae valeat foeliciter. Dat

SIgismundus .I. Rex Polonie Petro Voieuode Valachorum .

SPEctabilis Et Mgce domine, amice Sincere nobis dilecte. Salute. Ex lris Mgcie tue nobis heri redditis intelleximus eandem Mgciam tuam, vtpote veram Stephani Voievode progeniem ab omnibus terre Moldauie Ordinibus concordibus et vnanimibus votis in dominum et Vaiwodam eiusdem terre Moldauie, esse Electam, et pronunctiatum, in Sedeque Patris sui residentem. Qua de re Mgcie tue gratulamur, non enim dubitamus, quin se cum Ditione sua, erga nos et Regnum nostrum ita geret, vt bonum vicinum decet, Supersedebitque, ab omni hostilitate, que nichil aliud gignit quam Prouintiarum interitum, neque Stephanum recens defunctum imitabitur qui ad nichil aliud vtilis erat, quam ad insolentias cedes, et turbas conciandas, Nam is si diutius vixisset, forsitan et sibi, et Ditioni sue iustam penam accersiuisset, Preterea lras fidei publice, vel Salui Conductus, quarum vigore Mgcie tue Oratoribus, (quos ad nos missuram se scribit) ad nos secure aduenire liceret, ei mittimus, Oratoresque eius cum beniuolentia expectamus. Qui cum huc venerint, experientur re ipsa, nos, amicos nostros, et nobis beneuolentes, pari officio, et beneuolentia prosecuturos esse, et valeat tua Mgcia foeliciter. Dat

Fœdus inter Sigismundum primum Regem Poloniæ et Petrum Ion Voievodam Valachorum.

IN Nomine domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam Nos Sigismundus Dei gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithua:
niæ, Necnon terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiaviæ, Russiæ, Prussiæ, totius Masoviæ, Culmen,
Elbingen, et Pomeraniæ etc. dominus et heres. Manifestum facimus vniuersis et singulis p[rese]ntes lecturis seu audituris.
Quia cum M[agnifi]cus dominus Ion Petrus Vaiwoda terre Mol:
dauien, amicus sincere nobis dilectus, Sedem Patris sui Ste:
phani Vaivode, et fratris sui Ioannis Bohdani, ac Nepotis sui Ioannis Stephani Voievode nuper defuncti assecutus per No:
biles Wladum, Capitaneum Chocimen, et Thomam Bernow:
ski Capitaneum Czarnovien, a nobis postulasset, vt cum eo antiqua fœdera et inscriptiones, quæ cum Patre suo olim Stepha:
no, et fratre Bohdano, ac Nepote Stephano Voiewoda fecimus innouaremus, et confirmaremus, Nos cognoscentes cuilibet
etiam potentissimo domino, multum expedire concordiam, et foedus mutuum cum aliis vicinis dominiis, et presertim his vtri:
usque nostrum, propter inualescentem indies magis hostium Christianorum potentiam, æquum censuimus, eadem ipsa foedera
et inscriptiones renouare et confirmare, renouamusque et con:
firmamus harum serie literarum, Et volumus nos Sigis:
mundus Rex foedus et pacem perpetuam tenere et habere cum eodem Mag[nifi]co Ion Petro Voievoda ac terra eius Mol:
dauien, pollicemurque verbo n[ost]ro regio pro nobis successoribus meis et consiliariis Ecclesiasticis et Secularibus ac vniuersis

subditis Regni et Dominiorum nrorum eandem pacem perpetua cum ipso Magco Jon Petro Voiewoda eiusq pueris et puerorum pueris ac Successoribus ipsius ac Boiaris et vniversis subditis ipsius, ac terra eius Moldavien teneere et inviolabiliter observare in perpetuum Regnumq et dominia nra ac Consiliarii et omnes subditi nri tenebunt et observabunt, ipseq Jon Petrus Vaivoda securus esse debebit et imperabit in terra sua Moldavien absq vllo nro liberorum successorumq et subditorum regni et Dominiorum nostrorum impedimento nunc et imposterum/ Pollicemur insuper q Jon Petro Voiewode pueris ipsius puerorum eius pueris, subditis ac terre eius Moldavien contra Thartaros, et omnes alios illius inimicos, consilio et auxilio nro assistemus, et consilia atq auxilia nostra illi pro posse nro prestabimus, armis et gentibus nris et successores nri prestabunt. Et similiter Jon Petrus ipse Vaivoda successoresq ipsius, nobis successoribusq nris contra Thartaros et omnes hostes nostros assistent, et consilia atq auxilia sua pro posse suo prestabunt, armis et gentibus) Pollicemur etiam cum Consiliariis et subditis nris Jon Petro Voiewode eiusq pueris et pueris puerorum ipsius, Boiaris et subditis ipsius, ac terre eius Moldavien, q inimicis ipsius erimus inimici, et amicis ipsius erimus et esse semper volumus amici, Ipse etiam Jon Petrus Voievoda pueri ipsius, et pueri puerorum eius ac subditi ipsius terre Moldavien, erunt et esse debebunt nris amicis amici et nris inimicis semper inimici) Item q nullum inimicum Jon Petri Vaivode qui se appellaret dominum terre Moldavien, et veniret ad nos aut subditos regni et Dominiorum nrorum suscipiemus, nec locum vsq illi aut victum dabimus in terris nris et apud subditos nros, sed vbi talis homo compertus foret in terris nris apud quemcumq ex subditis nostris abire illum et pellere de terris nostris mandabimus vt nullo

tempore maneat in dominiis nr̃is, nec illum fouebimus nec tenebimus in damnum Ion Petri Voiewode successorumq; et subditorum ipsius ac terre Moldauien' oculte seu manifeste

) Similiter Ion Petrus Voiewoda nullum inimicũ nostrum qui se appellaret dominum terre Russie aut Podolie ad se aut aliquem ex subditis suis terre Moldauien' venientem suscipiet nec locum vsq; illi aut victum dabit in terra sua Moldauien' et apud subditos suos, sed vbicumq; talis reper: tus foret in terra eius Moldauien' apud quemcūq; ex ipsius subditis, abire illum et pellere de terra et dominio suo man: dabit, vt nullo tempore maneat in dominio ipsius nec illũ tenebit nec fouebit in damnum nostrum successorum ac sub: ditorum nr̃orum regniq; et dominiorũ, occulte seu manifeste

) Etsi contingeret q̃ aliquis Boiarus aut seruus Ion Petri Voi: vode profugeret ad nos et terras aut subditos nr̃os, is que: rere poterit sibi graciam, apud dominum suum Ion Petrũ Voievodam per se aut per intercessionem nr̃am, et si eam obti: nebit, liberum erit illi securum reuerti ad dominum suum Ion Petrum Voiewodam. Et si graciam et veniam conse: qui non posset, nos illum non seruabimus apud nos et sub: ditos nr̃os in terris et Dominiis nr̃is, neq; occulte neq; manifeste, Similiter si contingeret quod aliquis Nobilis seruitor aut subditus nr̃ fugeret ad Ion Petrum Voievo: dam aut quemcūq; subditum in terra ipsius, is quereret graciã apud nos per seipsum, aut intercessione dicti Petri Voiewode, et si illam obtinuerit erit illi liberum et securũ redire ad nos regnumq; ac dominia nostra. Et si graciã et veniam nostram consequi non posset, Ion Petrus Voi: voda illum non seruabit apud se et subditos suos in terra eius Moldauien' nec occulte, nec manifeste.) Item pollicemur

Ion Petro Voievodæ, et pueris eius, puerorumq ipsius pue:
ris et terre Moldanien, quod nullum damnum et impedimentum
illi faciemus, nec ullam hostilitatem seu iniuriam cum illo,
facto aut consilio, occulte aut manifeste habebimus. Etsi in:
tellexerimus undecunque aut à quibuscunque inimicis aliquod
malum aut damnum illi iminere, id nos Ion Petro Voiewode
ac liberis eius, et terre Moldanien significabimus. Et similr
Ion Petrus Voievoda et liberi ac subditi ipsius, nullum detri:
mentum et damnum nobis et terris nostris inferre, nullas quoque
inimicitias nobiscum exercere debet, facto aut consilio occulte
seu manifeste, Etsi intellexerit aliquod malum à nris hosti:
bus nobis imminere ipse Ion Petrus Vaiwoda, debet nobis
illud indicare et significare) Preterea si quando nos generalem
expedicionem unacum Sermo Principe domino Rege Hunga:
rie facere voluerimus contra Thurcorum Imperatorem et
terram illius, et nos ipsi in personis nris cum omnibus pote:
ciis dominiorum nrorum in eandem expedicionem proficisci tunc
Ion Petrus Voiewoda solus in persona sua cum omnibus po:
tenciis suis et tota terra sua Moldanien, una nobiscum con:
tra eundem Thurcorum Imperatorem ire debebit, nisi quod
absit gravi infirmitate detineretur propter quam solus in per:
sona sua ire non posset, quia tunc et eo casu prefectum suum
cum omnibus suis potenciis mittere nobiscum et expedire de:
bebit, Prinsquam vero eiusmodi generalem expedicionem con:
tra Caesarem Thurcorum faciamus, Nos Sigismundus
Rex una cum Sermo domino Rege Hungarie ipsi Ion Pe:
tro Vaivode ac eius terre Moldanien contra eundem Cae:
sarem Thurcorum assistemus, et auxilium prestabimus,
Similiter quoque Ion Petrus Voievoda, quecunque interim
audierit de Thurcis, nobis illa et dicto Sermo Regi Hun:
garie quantum poterit significare debebit, et neque consilium
neque auxilium ipse Ion Petrus Voiewoda dabit Thurcis adversus

nos, Sed quantum maxime poterit erit illis inimicus. Quodsi
Thurcorum Imperator solus in persona sua cum valido Exer:
citu veniens cogeret vi et armis Ion Petrum Voiewodam
dare sibi auxilia contra terras nras, ipseq3 magne illius
potencie resistere non valens, ferret auxilia Thurcis adversus ter:
ram nram, foedus et pax perpetua inter nos propterea vio:
lari et rumpi non debet, in quantum constaret ipsum Ion Pe:
trum Voievodam vi ad hoc coactum fuisse.) Etiam polli:
cemur Ion Petro Voievode quod si contingeret ex permissione
divina quod absit, ipsum propter potenciam alicuius validi
hostis cui resistere non posset, exire de terra sua ad Regnum
Polonie, aut alia dominia nra, tunc et eo casu terre nre aperte
erunt illi eiusq3 vxori, liberis et vniverse familie seu generi
ipsius, et Boiaris ipsius, cum vxoribus, cum liberis et subditis
eorundem, cum Thesauris et rebus omnibus, que ad eos spectat
liberum erit eis venire ad nos terras Castra et Civitates nos:
tras et manere libere et secure vbicunq3 illis visum fuerit.
Nosq3 in eo casu ipsum Ion Petrum Voiewodam ac Coniugem
liberosq3 ipsius ac Boiaros cum vxoribus cum pueris ipsorum
gratia et benevolentia nra prosequemur, et in gratia ac honore
conservabimus, habebitq3 ipse Petrus Voiewoda libertatem
in terris nris manens recuperare terram suam Moldavien
et cum id facere voluerit, Nos Sigismundus Rex viribus
et potenciis nris illum adiuvabimus vt repetere et recuperare
posset terram ipsam suam Moldavien. Et cum dominus deus
adiuverit quod eandem terram suam recuperabit, liberum
erit et securum, et apertum ipsi Ion Petro Voiewode amico
nro absq3 omni incommodo et damno exire de terris nris ad
Coniuge liberis, et cum vniverso genere et omnibus Boiaris
suis ac vxoribus eorundem pueris et servis ac Thesauris
ipsorum et omnibus que habuerint ad terram suam Moldavien

Ut Mercatoribus Ion Petri Voievode de terra Moldauien' li:
berum erit et securum ire per terras meas et mercari ac
negocia sua exercere solutis vectigalibus et theloneis con:
suetis, et seruato iure antiquorum Emporiorum seu Depositorum
Et similiter nostris Mercatoribus et subditis liberum esse
debet securum et apertum ire per terram Moldauien' et Mer:
cari, et negocia exercere solutis vectigalibus et Theloneis
antiquis et seruato Iure antiquorum Emporiorum et Depositorum
Si que autem iniurie et damna euenient inter subditos vtriusque
circa fines, nos cognicionem illarum Camenecen' et Halicien' Ca:
pitaneis pro tempore existentibus committemus. Sic quandocunque cum
facta fuerit aliqua iniuria aut damnum alicui subdito de
terra Moldauien' ab aliquo subdito nro, Is cui facta fuerit
iniuria petere debet iusticiam a Capitaneis Camenecen' et Hali:
cien' et hii ipsi Capitanei habebunt potestatem in vnumquemque sub:
ditum nostrum vt facere possint cum eis iusticiam deum pre
oculis haben' hominibus Petri Voievode de terra Moldauien'
Similiter si cuipiam ex subditis meis facta erit iniuria aut
damnum a subditis aut aliquo homine Petri Voievode et
terre Moldauien', Is petere debet iusticiam a Capitaneis Cho:
czimen' et Czarnouien', illi vero potestatem et auctoritatem
habere debent a domino suo Petro Voievoda de omnibus
deum pre oculis haben' iusticiam ministrare. Et si aliqua
magna grauis iniuria et dissensio accideret inter Capitaneos
nostros et ipsius Petri Voievode, Nos id Petro Voie:
vode significabimus et ille nobis vicissim et vterque nostrum
Oratores et Consiliarios suos solemnes mittere debebit qui
simul conuenientes de eiusmodi iniuria et differentia cogno:
scant et iusticiam faciant, hec autem iniurie et damna que
vtrinque inter subditos euenerint, hoc fedus et pacem per:
petuam inter nos violare et frangere non debent. Conuentus
vero ad componendum et cognoscendum vtrinque de eiusmodi

iniurias et damnis fieri debet in locis consuetis in quibus hac:
tenus fuit tentus et habitus. Hec omnia supradicta Nos Si:
gismundus Rex Polonie Magnus Dux Lithuanie etc.
pollicemur verbo nro Regio cum omnibus Archiepis Epis
Consiliariis Ecclesiasticis et Secularibus et subditis Regni
et dominiorum nrorum, amico nro Mag[nifi]co Petro terre Mol:
dauiensis Voiewode, terre Moldauien[sis], eiusque pueris, puerorumque
ipsius pueris, ac omnibus heredibus et subditis ipsius firmiter
tenere implere et inuiolabiliter obseruare sine fraude et dolo
Successoresque et subditi nri obseruabunt In quorum omnium et
Singulorum fidem et euidens testimonium, Sigillum nostrum ac
eciam Sigilla Consiliariorum nrorum presentibus sunt appensa
Act et Dat Cracouie in Conuentu generali

Anno domini 1527 Regni nri anno 2
presentibus Rever[endi]s in Chro Patribus, Petro Cracouien[si] et Re:
gni nri Vicecancellario, Andrea Przemislien[si] et Electo
Ploczen[si] Epis Joanne Electo Przemislien[si], necnon Mag[nifi]cis Ge:
nerosis Venerabilibus et Nobilibus Nicolao de Schidlowiec
Sandomirien[si] Regni nri Thesaurario, ac Radomien[si], Osswiac:
zimen[si], Zathorien[si], Olsthinen[si], Crzepicen[si], Capitaneo, Janus:
sio Swiechowski Visliacen[si] et lublinen[si] Threbowlien[si] Rop:
czicen[si] Capitaneo, Stanislao de Sprowa Biecen[si] et Capitaneo
Opoczhnen[si], Martino Mischkowski Vielunen[si], Nikolao Gi:
kowski Polanecen[si] Castellanis, Stanislao de Chodecz Regni
nri Marschalco et Leopolien[si] Capitaneo. Joanne Choienski
Preposito Posnanien[si], et Archidiacono, Stanislao Oliesch:
nizki Canthori Gnesnen[si], Joanne Gorski Archidiacono
Posnanien[si], Stanislao Tharlo Archidiacono Lublinen[si], Jacobo
Staskowski Canonicis Eccl[es]ie Cracouien[si] Secretariis nris
Siluestro Ozarowski Succamerario nro, Martino Zborowski

Pincerna, Stanislao de Thanczin Succamerario Sandomirien'
Simone de Chlewiska Magistro Coquine Joanne Tharlo
Structore mense nostre, Bernardo Maczieiowski Judice San:
domirien' et Referendario Curie nre, ceterisque officiali:
bus et Aulicis nris Sincere et fidelibus dilectis. Datum
per manus prefati Reueren' in Chro Pris domini Petri
Thomiczki Epi Cracouien' et Regni nostri Vicecancellarii
Sincere nobis dilecti

Summa Legationis Valachorum ad Sigismundum primum. Regem Polonię. 1527

Oratores Voievodę Moldavien. auditi sunt in Piotrkow feria tercia ante festum Sanctę Barbarę.

Commemorarunt tenorem prioris sue Legacionis quam Cracovię habuerunt de sublimatione Voievodę et domini sui ad Sedem paternam, quod illam Mtas regia gratam habuerit et pacem ac foedus perpetuum cum suo Voievoda inierit literisque et Juramento suo confirmaverit. Quia vero lrę eiusdem foederis et pacis sunt obsignate tantum Sigillo minore Mtis suę, rogavit vt eędem ipse lrę maiori Sigillo Mtis suę, et Sigillis dominorum Archiepiscoporum Episcoporum, Palatinorum et omnium Consiliariorum regni obsignarentur, eademque foedera hic palam adhuc Juramento Mtis suę confirmarentur.

Retulerunt quendam hominem qui se asserebat esse Voievodam terre Moldavien. qui educatus est apud Thurcos venisse in potestatem domini sui Voievode et premium ambicionis sue recepisse.

Retulerunt, quod graue sit illis et onerosum soluere tributum Turco quod omni anno augetur, rogarunt vt Mtas regia iuvaret aliqua pecunię summa dominum suum Voievodam quo soluere posset hoc ipsum tributum, quandoquidem thesauri omnes antiquorum Voievodarum sunt distracti per Stephanum Voievodam defunctum, ipse vero offert se seruire Mti suę et regno eius non solum gentibus sed etiam persona et capite suę contra quoscumque hostes

Vt nuncii sui per mittantur ire ad Moscouiam pro comparandis Sabellis et aliis pellibus, et similiter dentibus quibus indiget ad soluendum tributum Thurco.

Pecierunt vt dominus suus Voievoda possit emere plumbum in regno ad tegendam Ecclesiam a se edificatam et idem plumbum dimittatur educi libere absque solucione cuiusque Thelonei.

De Duce Visniowski et Thesauro ad eum deportato cum Sorore olim Bohdani Voievode restituendo

De Petro Voievoda qui est in regno vt nares ei preciderentur

Post hac Honiecz retulit Nunctium Voievode predicti ex Thurcia rediisse qui tota estate illic mansit. Imperatoremque Thurcorum ait se instruere contra Christianitatem, preterea Caesarem Precopen ab eodem Imperatore Thurcorum postulasse mitti sibi ccc Janiceros cum pixidibus manualibus ad expugnanda Castra Mtis Regie, et eundem Imperatorem Thurcorum id fecisse, et ipsos Janiceros illi misisse, et proinde admonuit vt Mtas sua faceret bonam prouisionem in Castris suis que habet in finibus regni et Magni ducatus Lithuanie. Postulauit postreo idem honiecz vt Mtas regia mittat ad dominum suum Voievodam Moldauien aliquem hominem fidum et discretum per quem vellet significare omnia que prefatus eius Nunctius ex Thurcia rediens illi narrauit.

Legatio a Sigismundo primo Rege Polonie ad Voieuodam Valachie. Data Mag[co] Stanislao de Chodecz Marsalco Regni Polonie.

Post dictam Salutem et fauorem regium. Excuset inprimis tardu[m] aduentum suum dominus Or. et dicat, quod quamuis M[aies]tas regia dudum designauerit me Oratorem ad tuam D. non potuit tamen me hactenus à se dimittere, propter nonnulla negotia sua et regni sui, à quibus noluit me abesse, presertim vero propter tractatus quos fecit M[aies]tas sua per Oratores suos in Olumuncz, cupiens sis: tere bellum inter Ser[enissi]mos dominos Hungarie et Bohemie Reges et eos ad concordiam reducere. Si igitur tardius venerim ad tuam D. quam ipsa sperabat, non negligentie M[aies]tatis sue, aut mee, sed grauibus negociis, propter que discedere à M[aies]te sua hactenus non potui, id as: scribat et boni consulat.

Deinde dicat dominus Orator ad hunc sensum, Regia M[aies]tas, cum primum ex Oratore et litteris D[omi]nis tue certior facta fuisset, D. tuam in Sede patris et maiorum eius collocatam esse, ei ex animo gratulata est, eamq[ue] dignitatem, et dominium fauet D[omi]ni v[est]re, quoniam eam spem de D. v[est]ra concepit quod se in hoc dominio amice, et Sinceriter erga suam M[aies]tem Regnumq[ue] et subditos eius geret, ita, vt boni vicini decet.

Cum preterea eadem Regia M[aies]tas, ex insignibus Oratoribus D[omi]nis v[est]re accepisset, eam cupere, vt foedera et inscriptiones que inter Reges et Regnum Polonie, et Vaivodas atq[ue] terram Moldauie antiquitus obseruata, et facta erant renouarentur et confir: marentur, tametsi Stephanus Voievoda adolescens nuper mortuus, eadem foedera, et inscriptiones, non curabat, easq[ue] pro maiori parte violauerat, sueq[ue] Regie M[aies]ti, et subditis eius

hostem pene apertum se declarabat, multis iniuriis et clandesti:
nis incursionibus subditos Ma^tis sue afficiebat, in ditione quoqz
sua nil aliud nisi crudelitatem et cedes in suos exercebat, quod
D^ni vre optime constat Nichilominus tamen, sua Ma^tas vt
Princeps Christianus pro bono rei Chrianę, talia federa et in:
scriptiones renouauit, atqz confirmauit. Me quoqz huc ad
vram D. misit eam adhortatum, vt similiter talia foedera
et inscriptiones renouet, iureqz iurando suo, et literis sigillo
suo et Boiarorum suorū obsignatisqz coram me confirmet.

¶ INsuper sua Ma^tas animaduertens vires et potenciam infidelium
magnam esse, nihilqz eos aliud moliri, qz vt Christianitatem cir:
cumuenirent et opprimerent Considerans quoqz magnum mo:
mentum sit si D. tua, in tuendis et defendendis ab infidelibus
finibus et subiectis cum Mate sua, vnum et idem velit atqz
senserit, eosdemqz amicos et eosdem hostes, cum eadem regia
Ma^te habuerit tametsi hoc ipsum in foederibus, et in inscriptio:
nibus sufficienter expressum sit, tamen Mandauit michi sua
Ma^tas regia, super hac re diligentius et exquisitius seorsum
et speciatim cum D. tua agere, postulatqz à D. tua et eam hor:
tatur, vt si quando Tartari in Dicionem sue Ma^tis incursioné
facere velint. D. tua velit ei cum gentibus suis auxilium
prestare, vicissim vero sua Ma^tas si quando D. tuam, aut Do:
minium eius ab eisdem Thartaris infestari contigerit, mittet
etiam ei auxilium ex gentibus suis.

Et quoniam sua Ma^tas regia Tartaros in campis paratos esse, tal
ex significationes D. tue, qz etiam a speculatoribus suis certo
scit, Ideo prefecto copiarum suarum quas in terris Russie
habet, iam mandauit vt si iidem Thartari in terram D^nis tue
incurrerint mox idem dnus prefectus cum omnibus copiis
D^ni tue in auxilium presto adsit

Idem Mtas sua à D. tua cupit, vt si eosdem Thartaros in regnú Mtis sue vires suas conuertere constiterit. D. tua etiam cum suis copiis, gentibus sue Mtis adsit, vt ita coniunctis viribus esset defensio, et de hostibus victoria.

Quod Oratores D. vrē commemorauerút terram Moldauien plus iusto grauatam esse, atq3 exhaustam tributo Thurcorum Im: peratori debito, pecieruntq3 D. vrám in hoc subleuari, asseuerantes precessores Mtis regie predecessoribus D. vrē id factitare solitos

Quantum ad hoc negotium attinet, Scire dignetur D. vrá et Mtez suam magnis nunc in Regno et dominiis suis difficultatibus et im: pendiis esse grauatam si vnq3 precessores Mtis sue predecessores D. tue in pendendo tributo iuuabant id fortasse tunc fuit, quando predecessores D. tue predecessoribus sue Mtis erant subiecti, Nuc vero maxima mutacio in hiis rebus facta est et longe alr res omnes se habent ac se tunc habebant, attamen sua Mtas hoc negocium sub: sidii ferendi differt ad proximum Regni sui generalem Conuentú In quo, cum omnibus Consiliariis Regni sui super ea re deliberatióe et consultacione habita, certius responsum D. tue dabit.

Retulerunt etiam Oratores D. tue. Eam Thurcorum Imperatori nomine tributi etiam pelles preciosas pendere solere, vt pote Sabellos, et hermellinos, vel albulas, et ob eam rem, liberum trá: situm hominibus et Nunciis D. vrē ad Moschkouiam postulabant Super qua re, sua Mtas Regia taliter respondit.

Se videlicet cum Duce Moschkorum nondum in gratiam rediisse, nec secum adhuc firmam et perfectam amicitiá habere Et propterea non conuenire sue Mti, vt ad eum, vel terram eius, per terras et dominia sua alicui externo transitum concedere deberet, tamen ea

deliberationem suspendit sua Mtas ad aduentum suum in Magnum Ducatum Lithuaniae, quo cum foeliciter peruenerit, consultabit super ea re cum Senatoribus Lithuaniae, et quicquid cum dignitate et sine detrimento rerum suarum facere poterit sua Mtas illic constituet, et vt constituerit faciet D. tuam certiorem.

Interea temporis, Si talibus pellibus, vel aliis similibus rebus D. tuae opus fuerit, facile eas venales reperiet, idque in copia in regno suo Poloniae, aut Magno Ducatu Lithuaniae.

Poterit Orator dominus Marschalcus, Legationem istam, iuxta exigentiam temporis et iuxta arbitrium suum, diuidere, et partem eius palam et publice, partem secreto et priuatim refferre, Id quod arbitrio suo, et solertiae, temporisque qualitate permittitur.

Quod si qua mentio ingeretur, de Suppellectili et Thesauris, quos Dux Visniovien. olim cum vxore sua, filia Vaivodae Moldauiae acceperat, respondebit dominus Orator causam hanc quoque ad aduentum suae Mtis in Magnum Ducatum Lithuaniae reiectam, cum enim sua Mtas illuc venerit, et dominus Vaivoda Moldaniae Nunctium suum illuc miserit, non negliget cum Duce Visniovien. iusticiam debitam facere.

DE Iniuriis violenciis ac rapinis, Ex Moldauia subditis regiae Mtis iampridem illatis, Si opportunitas temporis adfuerit, poterit expostulare Orator et tractare. Etiam de quatuor villis in Pokrzie interceptis poterit agere, Si aptam ad hoc occasionem viderit.

Haec et caetera idem dominus Orator pro sua prudencia ita extendet et moderabitur, prout res tempus et dignitas Mtis regiae postulabit.

Nunctiatio a Petro Vogeuoda Valachoru ad Sigiſmundum primum regem Polonie De Turcorum molimimbus. etc

PAn Voiewoda roſkazal waſchei M.ci powiedziec o Poganſthwie ktore ieſt po gotowiv, i ktemv ſie przipzawuią iakobi valką na Chrzeſczianſthwo podnieſc. Thich to czaſſow niedawno prziiachal naſch Poſſel ktori bil v Thureczkiego czara od nas ktori powiedzial iſch Thureczki Czarz, o wielie ſią rzeczach pital timi obiczaiem, czo bi bil za ſpoſſob tich Ziem chrzeſcziianſkich Vzgierſkiei i tudzieſch vaſſei M.ci chczanc Valką podnieſc na nie.

Thenze Poſſel powiedzial nam iſch Sliſſal tam miedzi gimi wrozmowach gich, zebi mieli cziągnącz vnet na początkv Mieſiąncza Marzga a vderzic na Ozdelſką Ziemią, i na Zaleſką à od tąd mieli bi potim wtargnąc wpanſthwo vaßei M.ci.

I takieſch miedzi inimi ludzmi gich, glos ieſth zebi to od Rad Czeſarſkich Sliſcheli, izbi chczieli prziic wnaſchą ziemią i nas Ssobą wziąnc i tudzieſch tich Valachow ktorzi mieſchkaią Wbeſarabſkiei ziemi a Stimi ludzmi mielbi prziic wpanſtwa vaſchei M.ci à ktemv chcząx zaſlac Tatari zdeugiei Stroni, chczanc zaiącz ze wſchech Stron panſtwa vaſchei miloſczi. à Stąd potim bi sie mieli zgiechac Vozdelską ziemią, chczącz wziąnc i podbic Ozdel i wßiſtkie panſthwa ktore ſą wziemi Vangierſkiei.

I tąk ieſth miedzi gimi gich rada i wſchiſtka wola wziąwßi

wtich to Craginach Chrzeſcziianſkie panſtwa, dopiero ma: ia na to rada wziancz iakobi podbili i poſiedli wſchiſtko Chrzeſcziianſtwo, ot czego nas boze zachowai a niera[z] gim pomagac.

J thudzieſch poruczil mi powiedziec waſchei Mci o vczinek Venetow ize oni ſa takowimi nieprziiacziolmi wſemu Chrzeſcziianſtwu ze gorſchich ſwiat miec niemoze, czi widali rada Thurkowi na zle Chrzeſcziianſkie, ktorzi za porada gich wzial Bialogrod, wzial Rodos i ginich wiele Zamkow i Miaſth glownich. J ktemu vidali ra: da na wſchitko Vengierſkie panſtwo, ktorego nieprziiaciel za ta to rada gich barzo nawantlil, A racziczie vaſcha Mć wiedziec iſch do tich czaſſow oni na tem ſa, i Thurkowi radi dodawaia zebi moczniie cziagnal po morzu i po ſuſchi na wſſi: tko Chrzeſcziianſtwo.

A dzieſchmi zadami i proſimi vaſchei Mci iſbi vaſcha Mć racil pilnie a vzitecznie radzic ze wſchemi Radami vaſchei Mci oczim viem iſch vaſcha Mć macie madra a wiſſoka Rade vaſchei Mci abiſcie teſch vaſcha Mć doſiegli rad ginich panow ktorzi przilegli panſtwu vaſchei Mci, abi to vaſcha Mć radzili pilnie a nieomieſchkale iako bibil odpor nieprzi: iacziolowi wiari Swientei abi Chrzeſcziianſtwo niepoginalo za czaſchow panowania vaſchei Mci.

T heſch proſim vaſchei Mci z wiſoka rada vaſchei Mci abiſ: czie vaſcha Mć zrozumieli i rozbaczili ize Vengierſkie pan: ſthwo ma dwa Crola przeto abiſcie vaſcha Mć na to ſtali

po ktorim bisciē moc liepsche znali, ten bi niechai niemiesch:
kaianc poczal Crolowac bo iesti iedenn drugiemo nierstrpi
tedi pogani temo obiczai naidex iako to panstwo przi zadnim
snich niezosthanie .

Responsum a Sigismundo primo Rege
Polonie datum Nunciis Caroli .V. Cesaris
Et Ferdinandi Regis ~~25 Januarii~~. I. Aprilis. 1527
Cracovie

Ex Moscovia rcnersis / De hijs nuntiis Cricius facit mentionem in epla sua ad regem scripta ex legatione Ungarica: supra 2 folio

SACRA M^tas^ Regia intellexit abunde ea omnia que
D^nes^ vre retulerunt cum de rebus Moskouiticis, tum etiā
de Principibus suis et rumoribus quos hic existentes agno:
verunt .

Ac imprimis agit et habet M^tas^ sua immensas gracias Sacre
Caesaree M^ti^ et Ser^mo^ Principi Ferdinando Electo Regi
Bohemie, pro ea cura quam M^tes^ sue gerunt de bono Statu et
bellis M^tis^ sue componendis, quod studium et beniuolenciā
fraternam earum M^tum^, vult vicissim illis M^tas^ sua omni
qua poterit obseruantia et omnibus officiis semper referre

Non dubitauit unq̄ M^tas^ sua de amore in se fraterno earū
M^tum^, non dubitauit de cura in Rempublicā Christianā
quam per istas sediciones et bella intestina magis indies in:
preceps ire M^tas^ sua vehementer dolet, quod non aliunde ac:
cidit, nisi quod Principes Christiani non contenti dicionibus

suis alienos fines impetunt et his privatis affectibus et am:
bitu tradunt ipsam totam Rempublicam Christianam com:
muni hosti libere occupandam

Optatq; super omnia Mtas sua ut ipsi Principes Chriani de:
positis simultatibus deposita cupiditate sibi inuicem dominia
sua occupandi, consurgerent tandem unanimiter ad tantum
commune incendium extinguendum, quod nisi mature fiat cogno:
scent et hi qui Thurcu Caesarea Mte et Principibus Christi:
anis meliorem et iustiorem esse in vulgos iactant, quanta sit
huius hostis rabies et feritas, qui sub eius imperio si essent
illi, non eas turbas tam insolenter miscerent, nec ita bonitate
Principum suorum abuterentur

Quod ad ea attinet que Dnes vre hic intellexerunt non
habet Mtas sua quod vris Dnibus respondeat, maxime de
vulgi rumore et opinionibus, que ut nulla ratione neq; indi:
cio ducuntur, ita a nemine prohibentur, sed neq; a quoquam prudenti
iure alicuius momenti reputari possunt et proinde neq; Dnes
vre illas magnifaciant et curant.

Amorem et beneuolentiam eius Mtis erga Sermos Principes suos,
integram et inuiolatam esse, nichil omnino dubitent, curamq; hac
et officium in re Moskouitica prestitum, esse Mti sue acceptissimum
certo credant, simul ac commendare Mtem suam laborem ~~vram~~ vra
D. in ea ipsa re prestitum, quem illis Mtas sua curabit per occa:
sionem omni fauore et beniuolentia sua regia abunde referre

Responsum a Ser^mo^ Dno Sigismundo Rege Poloniæ: datum Epo Scarensi nunctio Pape Clementis vii, ex Moscouia reuerso. 1 April. 1527

SACRA Mtas Regia Rme domine immensas agit et habet gracias Sanctissimo dno nro pro hac cura et sollicitudine pater: na, quam illius Stas gerit de bono Statu Mtis sue ita vt sua: sponte mittere dignata sit vram d Rmam ad Ducem Mosco: uie, causa pacis inter eius Mtem et ipsum Ducem componende

Quam curam et benignitatem paternam in se illius Stis vult eius Mtas omnibus officiis et obseruantia sua, quacunque poterit illius Sti perpetuo referre et demereri.

Et quamuis maluisset eius Mtas cum ipso Duce Moscouie causa rei christiane pacem et concordiam stabilem inire, que et dignitati Mtis sue non officeret, et viribus magniducatus Lithuanie non detraheret, tamen cum ea in presens ita contingere non potuit suscipit eius Mtas grato animo eas inducias que per vram Ptem Rmam et Oratores Cesaree Mtis Sermique Regis Ferdinandi sunt condicte, illasque Mtas sua vti Christianum decet Principem firmiter et inuiolabiliter obseruabit.

Agit etiam Mtas sua plurimas gras vre Rme Pti pro hac opera, quam in ipso negocio tam sedulo et fideliter impendit vt et opposuerit se illic multis tractibus qui in detrimentum Mtis sue vergere videbantur, et illos eius Mti communicarit

quod sincerum obsequium vre Rme Dnis vult Mtas sua acceptum habere semper et illud suo regio fauore per omnem occasionem vre Rme Dni libenter referre.

Postulat autem eius Mtas a vra Rma Dne vt Sanmo dno nostro Mtem suam diligenter commendare velit, pro cuius be: atitudinis ac illius Sancte Sedis bono statu et dignitate of: fert Mtas sua Regnum dominia gentes facultates et vitam demum suam nec vllis vnquam laboribus sumptibus et dis: criminibus suis parcere dignabitur Mtas sua, quibus rel: ligioni Catholice et Sancte Sedi Apostolice ita vt hac: tenus consueuit conducere et inseruire posse videbitur

Instructio a Sigismundo primo Rege Polonie ad Papam Clementem vii data eius nuctio Epo Scardonensi, ex Moscouia Romam redeunti prima Aprilis 1527

POST factam apud Sanmum Dnum nostrum commendationem nri referet vra P. vt ipsa vidit quantis discriminibus regnum et dominia nra sint exposita quot et quantis hostibus infide: lium et Scysmaticorum assidue premantur, vt subditi nri nullo vnquam externo subsidio suffulti sed suis duntaxat viribus et impensis tantas moles hostium sustinentes indies magis atteran: tur, ac deficiant.

Commemorabit vra Ptas vt Sedes Apostolica consueuit re: gno Hungarie non vulgares suppetias ferre quod tamen cum vno duntaxat hoste infideli rem habet, nobis vero qui cum

eodem hoste et aliis insuper infidelibus et Scysmaticis assidue conflictamur, nichil hactenus neqz à Sede Apostolica, neqz ab vllo alio Principe Christiano subsidii est vnqz prestitum

Supplicabit itaqz P. vra vnacum Rmo dno Cardinali S. qua: tuor Protectore Regni nri ipsi Sanmo domino nro, vt eius Stas si aliquo impendio suo non potest nobis in presens suppetias ferre, saltem his rebus que eius Sti parum vel nichil constat, nobis adesse pro paterna benignitate dignaretur.

Nempe vt eius Stas graciam aliquam singularem Jubilei ad aliquot annos ad regnum nostrum, Magnum Ducatum Lithuanie et cetera dominia nobis subiecta et Annatas Cpatuum et om: nium Sacerdotiorum in regno nro prouenientes, simul ac denarium Sancti Petri post expiratam et finitam donationem eiusdem dena: rii Sancti Petri quam habemus à bone memorie Leone Pontifice decimo, nobis in defensionem contra infideles concedere dignare: tur, et omnes milites et subditi nri qui in preliis cum infidelibus pugnantes occumbunt plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam consequantur, et licet deuocio hominum erga in: dulgencias et Jubileos hoc tempore nimis refriguit, et Annate et raro contingunt, et exigue sunt in hoc regno denarius eciam Sancti Petri est satis exilis, tamen hoc qualicunqz subsidio con: solati subditi nri, et ardencius suis hostibus resisterent et Se: dem Apostolicam tanto maiori veneracione obseruarent.

Si quid preterea eius Stas citra suum magnum incommodum pre: stare nobis posset in subsidium regni nri et presertim quod ad lites et turbas Ecclesiasticorum tollendas conducere videretur ex qui: bus magna pars malorum in Ecclesiis redundat id eius Stas concedere

dignaretur, ita tamen vt illud quicquid esset nobis prius ad expendendum et eligendum deferret.

Aget postremo vra Ptas apud ipsum San^mum^ dominum nrm vt illius Stas operam suam facere velit, et quidem citra moram de reducendis in concordiam cum aliis Principibus Chrianis, tum vero potissimum Ser^mos^ Hungarie et Bohemie reges inter quos si ad arma ventum fuerit, regnoque Hungarie alioquin satis calamitoso, vis inferri videbitur, omnino sese Thurco subiciet, vnde quanta ruina instaret non nobis solum vicinis sed etiam vniverse christianitati, eius Stas facile cognoscere potest, Agimus quidem nos magna cura et impendio de ipsa concordia apud vtrumque sed veremur vt soli id perficere possimus absque adminiculo illius Stis, et aliorum Principum Christianorum, et proinde vt in eo negocio illius Stas operam suam maturare velit, ne interim regnum Hungarie in potestatem Thurci veniret.

SIgismundus primus Rex Polonie Clementi Pape septimo.

SAnctis^me etc. Jam non ignorat vra Stas, vt post cladem et interitum char^mi Nepotis mei, domini olim Ludouici Hungarie et Bohemie Regis, Bohemi Ser^mum Principem Ferdinandum, Hungari Vairodam Transsiluanie: nonnulli tamen etiam ipsu Ser^mu3 Principem Ferdinandum degerunt: res ad summam spectat discordiam, et extremum afflicti regni Hungarie interitum, conante eodem Ser^mo Principe Ferdinando Regnum ipsum vindicare, et creatum Regem exturbare: ediuerso vero Hungaris extrema queque potius subire, quam regem suum deserere volentibus, petit a me ipse Ser^mus Princeps Ferdinandus suppecias alter etiam mihi sese apprime commendat, ambo affinitate, alter eciam mihi sanguine iunctus est, libenter adessem Ser^mo Principi Ferdinando, sed nec possum domesticis hostibus distetus nec si possem, particeps esse vellem effusionis sanguinis Christiani indignum enim iuxta et impium mihi videtur rem Christianam satis superque his et insanissimis turbis concussam, etiam in his partibus armis intestinis turbare, et afflictis afflictionem addere, consulo itaque vtrique parti vt aliis pocius modis honestis quam armis rem agant, in quibus illis operam meam pollicitor vram eciam Sanctitatem obsecro dignetur ipsum vtrumque Regem adhortari, vti sese a talibus armis contineant, que vniuerse rei Christiane plurimum incommodare possunt, meque Sanctitas vra in ea salutari opera sua auctoritate, iuuare dignetur, similiter de reducendis in graciam aliis Principibus

Christianis, vt Sanctitas vra operam suam impendat, illa etiam atque etiam rogo, quam dominus deus quam diutissime seruet sospitem ac felicem, cui me iterum ex corde commendo Datum Cracouie prima apr. 1527

SIgismundus primus Rex Polonie Collegio Cardinalium.

Sigismundus etc. Rmi in Christo Patres et domini amici charmi ac honorandmi. Jam non latet vras Rmas Dnes quantam ruinam passum est Regnum Vngarie, quantum propugnaculum totius Christianitatis ita labefactatum sit vt suis viribus nequaquam consistere possit, hoc etiam regnum nostrum quantis hostium arietibus quassetur assidue dicet abunde vris Rmis Dominationibus Rndus dnus Epus Scaren. Nunctius Sanmi Dmi nri cui rogamus vt plenam fidem adhibere velint agereque curent apud ipsum Sanmum D. nrm, vt pro sua sapientia et pietate in religionem Christianam, operam faciat de reducendis in concordiam cum aliis Principibus Christianis dissidentibus, tum vero Sermis Hungarie, et Bohemie Regibus, contra vtrinque aduersum se molientibus, ac vt quam primum his Regnis laborantibus succurratur, que iam in faucibus hostium Christiani nominis sunt constituta, facient vre Rme Dnes officium se et prudentia sua dignum, et nos sibi perpetuo deuincient, Quae valeant foelicissime nosque sibi habeant commendatos Datum Cracouie die prima Aprilis Anno dni M°. D. XXvii° Regni vero nostri anno XXi°

Petrus Tomiczki Eps Cracoviensis
& Regni Polonie Vicecancell[arius]

Luce de Gorka Castellano Posnanien[si]
et Capit[aneo] Maioris Polonie generali.

Magnifice domine, domine et fr[ater] honorandissime. Cum res huma:
nas sors ita verset, et in eas tantum possit, ut presentiam M:
vre, (qua sola recreari debueram, quamque hic singulari cum
desiderio expectabam) mihi quod abstulerit pro summo meo amore
perpetuaque mea erga eam benevolentia, observantia, studio, et
fide, non potui mihi temperare, quin absentis valetudinem bo:
nam per internuncium, absens quoque inviserem, ageremque id, quod ad
presente, acturus eram, quam quidem ad rem, per idoneus mihi vi:
sus est, is familiaris meus et utriusque nostrum gentilis Venera:
bilis dominus Joannes Sbaski Canonicus Posnaniensis, quem ad Sbysk.
M. vram mitto. Mandavi ei preterea quedam nomine meo cum
ea conferenda, agendaque, faciet vra Magcia rem summa sua
humanitate, et in me benivolencia dignam, michique gratissima
Si in hijs ipsis rebus, quas verbis meis aget, desiderio meo simul
et preci acquieverit, eidemque Joanni Sbaski in omnibus indu:
bitatam fidem habuerit, commendo me ex animo vre Magcie quam
dominus deus servet mihi et meis quam diutissime sospitem et foeli:
cem Dat

Instructio a Dno Petro Tomicio Epo Cracovien. R. P. Vicecancell° : ad Magcum Lucam de Gorca Castellanu Posnamen : Et Capitaneum Maioris Polonie generalem, data Dno Joanni Sbasski Canoco Cracovien.

POST dictam verbis meis Salutem, et mei commendacionem. dices domino Castellano Posnamen, me iam ab initio, semper (ita vt ex necessitate affinitatis teneor) eius dignitati et laudi fauisse, in hoc qz potissimum elaborauisse vt de eo eiusqz domo, qz amplissima fama, temperantie, iusticie, et integritatis latissime pateret, hiis enim virtutibus et Regie Mtis perfectam graciam et apud omnes beniuolentiam sibi eam facile conciliare posse existimabam

Quod autem nonunqz sibi cum vicinis et necessariis vel de finibus, vel de domesticis et priuatis iniuriis, non satis recte conueniebat, ob easqz res, vel ad occultas simultates, vel ad lites deueniebatur cum non mediocri dolore meo audiebam, idqz fortune malignitati et hominum neqciam eius lacessentium temeritati adscribebam, nec tamen vsqz quaqz probabam.

Quod tametsi superioribus temporibus alias contingebat tamen nihil me eque vnqz tanta molestia affecit qz dissidium hoc modernum, quod nescio quis malus genius inter eum et dominum Vincentium Swidwam Castellanum Gnesnen fratrem meum excitauit.

Is dnus Castellanus Gnesnen forte errore quodam humano, vel imprudenti consilio vsus. se iniuriis extimulatum existimans venit huc easdem iniurias quas se habere pretendit questum Cum ad Regiam Mtem tu amicos et necessarios suos

Quod propositum suum cum ad me domum meam veniens michi renunctiasset, sane pro debito necessitudinis, quo utriqz eorum deuinctussum, non potui non vehementer commoueri propterea quod quos ego coniunctissimos esse et opto et cupio, eos video cum summo eorum dedecore et maliuolorum oblectatione capitalibus prope odiis interse dissidere.

Itaqz tametsi in maximo Pelago publicarum occuppationum me versarer, volui tamen tante indignitati pro facultate mea et erga utrumqz eorum amore, vel potius pietate occurrere, et te ad Magnificum dnm Castellanum Posnamien mittere.

Rogabis et obsecrabis eum verbis meis, tribuat hoc primum virtuti atqz mansuetudini sue, et iusto dolori meo, et remittat aliquid ex ea acerbitate, quam erga eundem dominum Castellanum Gnesnensem concepit, et obmissa iuris et litium alea velit ad eas conditiones deflecti que michi, et eque et iuste, utriqz etiam parti tolerabiles et honeste videntur, hee sunt huiusmodi.

Cum vadium duorum millium Marcarum, in quo dominus Castellanus Gnesnen aduersus dominum Castellanum Posnaniensem succubuit, imperitia iuris dicti domini Castellani Gnesnen et eius Procuratoris inscitia et ruditate potius quam ob aliquam insignem et legittimam iniuriam domino Castellano Posnamien factam, decretum fuerit, Rogabis suam Magnificentiam ut illud ipsum vadium tollere et extinguere, et bona domino Castell Gnesnen que tenet in eo ipso vadio libere illi dimittere dignaretur, propter preces meas. Nam dominus Castellanus Gnesnen deum testatur se inscriptiones et pacta que interse mutuo habent, nunquam in minima re violauisse, neqz vnqz suis mandauisse ut precium cerui'sie ultra constitutum modum

augeretur, quod tamen si ab aliquo suorum aliquando auctum fuerat id se inscio factum fuisse nec debere id sibi imputari quod subditi sui temerarie, eo non iubente deliquerunt Quandoquidem, ipse de suis subditis si in aliquo deliquerint, paratus est iusticiam ministrare, eosque iuxta crimen eis intentatum punire.

Quod vero ad decemseptem seu decemocto Marcas attinet quas dominus Castellanus Gnesnen a suis subditis extorsit ratione penę quia brasea domini Castellani Posnanien emerunt, ego propter bonum pacis, et mutuam inter Magcias suas concordiam, tanquam mediator de meis pecuniis soluere sum paratus.

DE Molendino Schamotulensi, sit ita quemadmodum ab antiquo obseruatum fuerat, donec Magcus dominus Posnanien Castellanus per ocium aliquando in Archiuis Priuilegium super idem Molendinum quęrere et reuidere mandet, verisimile est in tali Priuilegio, ad amussim contineri, quid dnus quidue Molendinator, ad onera Molendini teneatur.

REliqua dices et ages quę dominus Gnesnen affert in excusationem sui et quę nos tibi commisimus, quę omnia industrię et diligentię tuę committimus

Responsum a Sigismundo primo Rege Poloniae datum oratori Ill. do. Georgii et Barnimi Pomeraniae Ducum.

Quod domine Orator Regiae Mti dno meo gratiosissimo nomine Illustrium dominorum Ducum vestrorum habuistis gratias pro eo quia dominum Achacium Czeme Capitaneum Slochovien ad tractatus inter dominum Marchionem Joachimum Electorem et Illtes eorum in Juterbork habitos miserit, sciatis Regiam Mtem id libenti animo fecisse

Renunciastis preterea sue Mti Illtrem dominum Joachimum Marchionem Brandeburgen etc Electorem relictis equis et legittimis pretensi iuris sui persequendi rationibus ad vim et arma animum convertisse, eiusque rei indicia declarastis quod auxilia conquirat, rebusque omnibus, quas usus belli poscit, se instruat, ideoque cum dictus dominus Marchio ab instituto abduci non possit coguntur etiam domini Duces violentiae resistere.

Rogatam ergo habuistis Regiam Mtem ne Illtres eorundem dominorum Ducum in hiis periculis deserat, Sed pro omnibus necessitudinis ac nuper initi federis vinculis, eos tueri dignaretur, imperaretque Prefectis nonnullarum Terrarum suarum atque ita et Gedanensibus ut si ubi usus et ratio belli poscerent, et idem dominus Marchio bellum gerere perrexerit, eos armis et auxiliis iuvaret.

Postremo addidistis si Regia Mtas pro prudentia sua aequas rationes inuenire posset, quibus dissidium hoc inter dominum Marchionem, et ipsos dominos Duces citra bellum et caedem dirimi posset, velle dominos Duces consilio sue Mtis obtemperare

Mtas sua regia tametsi vehementer cupiebat litem hanc et controuersiam illic in Guterborck, dirimi et sedari, inuitaque audit eandem litem, exasperatam verius quam sopitam et extinctam esse, tamen, cum rem eo deuenisse conspicit, Illtesque ipsi dominorum Ducum id velle uidentur, non grauabitur sua Mtas iterum experiri, posset negotium absque vi et armis componi, necne, mittetque Legatum suum ad dominum Marchionem Joachimum, eumque adhortabitur, et petet, vt a vi et armis sibi temperet presertim hiis turbulentissimis temporibus non enim deesse bonos viros, qui causam hanc in otio et pace componere possent, Quod si idem dominus Marchio in sua Mtem arbitrium consentire voluerit, vel adiuncto uno aut altero ex Germanie Ducibus non grauaretur sua Mtas subire onus et negotium vt ita eo arbitrio, vtriusque simultates omnes et inimicitie extinguerentur, nec alioqui quicquam pretermissura est sua Mtas quod ad officium Christiani Regis, et ad conciliandam vtriusque beneuolentiam pertinere existimauerit.

Qua in re si Mtas sua se minime proficere senserit, dominoque Marchioni non posse persuaderi vt ab armis discedat, animaduerterit, et dominos ipsos Duces Nepotes suos, vi et armis peti viderit, nequaquam eis consilio et auxilio, vna cum toto regno suo deesse vult.

Sigismundus primus Rex Polonie Joachimo Marchioni Brandeburgensi electori.

Illustris Princeps et domine affinis noster charissime. Accepimus literas ab Illustritate vestra quibus petit, vt si quid indignacionis et odii adversus subiectum eius Magistrum Ordinis Sancti Joannis, qui in nos plurimum deliquit concepissemus, id propter intercessionem eiusdem Illustritatis vestre, pro eo ad nos factam, ex animo nostro ammoveremus, eteum in pristinam et solitam graciam nostram susciperemus. Nos quidem iuste erga eum commoti eramus, propterea, quod nos tanta contumelia affecerit, quanta nec precessorum nostrorum quisquam vnquam affectus fuit, quod factum eius eo indignius ab eo reputavimus, quod ex religione quam profitetur, modestie potius et humanitatis quam violentiarum et sedicionum auctor esse debuerat. tamen cum Illustritas vestra cuius nos benevolentiam, et bonam vicinitatem magnifacimus pro eo intercedendi munus sibi desumpsit. Condonamus ei totum hoc quo nos offenderat ea tamen lege vt Conventis et pactis satisfaciat, favore etiam eo prosequi eum non abnuimus quo omnes Religionem professos prosequi solemus, modo causam nobis deinceps ne prebeat iusti erga se odii. Quod et Illustritatem ipsam vestram rogamus, contineat et coherceat suos, vt tandem, nos et nostros lacessere desinant. Sic enim mutuam benevolentiam ab vsque maioribus nostris sancte custoditam, optime vtrinque fovebimus. Nam quod ad alias causas et controversias attinet, que in preterito Conventu (vt scribit) finiri non poterant nos quoque volumus. Imo cupimus, vt amice dirimantur componanturque, et ob eam rem Legatos nostros ad id negotium obeundum alio tempore comodo designabimus quos cum isthuc missuri sumus, faciemus aliis literis certiorem Illustritatem vestram, quam foeliciter valere optamus.

Responsum a Sigismundo rege Polonie datum nuncio Mag[ci] Stefani de Bator qui Zophiam virginem Ducissam Masouie uxorem duxerat.

SAcra M[tas] Regia, cum magno dolore suo accepit eam scissionem regni Hungarie, que Electione duorum regum est subsecuta, nam cum ea differentia, vel in media pace non possit non esse perniciosissima, quanto magis nunc perniciosa videri debet Regno ipso Hungarie in faucibus comunis hostis constituto.

Non dubitat enim M[tas] sua Ser[mum] Principem Ferdinand[um] vigore iuris sui quod habere dicitur, et huius Electionis facte Regnum modis omnibus repetiturum, non dubitat item M[tas] sua alterum quiiam Coronatus est, ad tuendu[m] se nichil ommissurum, et si res postulabit, etiam extrema queque tentarum, itaque qualis alius exitus expectari debeat nisi perniciosissimus M[tas] sua non videt.

Cuperet tamen M[tas] sua ex animo diferenciam hanc componi nec in ea re quicque opere et studii pretermitteret, sed ne mod[um] quidem adhuc vllum videt M[tas] sua tante dissensionis et differentie sistende.

Si rebus integris hec vel illa pars M[tem] suam consuluisset et parere consiliis M[tis] sue voluisset fortasse res in tam perniciosissimum dissidium non venisset, nunc rebus transactis et eo deductis, vt neque consiliis, neque remediis vllis locus relictus videatur quid aliud respondere possit M[tas] sua preter

id quod vehementer de eo euentu dolet, omnino non habet

Caeterum quod ad negotium Spectabilis et Mag.ci domini Pala:
tini et Ill.ris Coniugis eius attinet, datura est vobis M.tas
sua mille florenos iuxta promissum suum in Varschouia,
et dabit reliquum M.tas sua non grauatim quando dnus
Palatinus iuxta contradictum et inscriptiones suas mittet
huc litteras facte et reformate dotis et dotalicii in bonis
suis certis et conuenientibus, nam M.tas sua vt in dominium
et hereditatem Ducatus Masouie successit, ita illi patroci:
nium et cura incumbit ambarum dominarum Ducum super:
stitum, ne in sinistro aliquo euentu M.tas sua culpari vel ab
illis vel a quouis alio iuste possit. Quandocunque igitur dns
Palatinus bona certa ipsi domine Duci Coniugi sue consi:
gnabit et inscribet, literasque huc ad M.tem suam mittet.
Reliquum dotis, citra omnem difficultatem accipiet.

Petrus Tomiczki Eps Cracouien. & Regni Poloniae Vicecancellarius

Stefano Broderico Epo Sirmiensi

R ME. etc. Cum magno animi mei dolore, cum ex domino Alberto Spectabilis et Magci domini Regni Hungariae Palatini Nunctio tum etiam ex multorum litteris et nunctiis accepi, quo in Cardine res Regni Hungariae versentur, doleoque vehementer Regnum hoc tam clarum tamque inclytum in hanc calamitatem, quam omnes perspicimus devenisse. Quid enim ea scissione quam ex duorum Regum Electione consequi necesse est perniciosius excogitari potest, aut quid periculosius. Insumma omnium rerum tranquillitate ea differentia ac dissensio intestina, non periculosissima esse non posset, quid nunc sperandum tam potente et tam immani hoste cervicibus imminente? Deus omnipotens summa sua misericordia fortassis talem pestem terris avertet, Sed et regia Mtas domini nostri omni suo conatu et studio ad tantum dissidium componendum non deerit modo via et modus se offerrent quibus id ex dignitate et commodo fieri possit, tametsi sua Mtas nondum perspicere potest, quo nam consilio id aggredi debeat, Sed utcunque res ceciderit ego Rmam. D. vram veteri benivolentia prosequi et rebus atque fortunis pro virili mea adesse non cessabo Dat.

Stefanus Brodericus Eps Sirmiensis
Andree Cricio Epo Plocensi &
Joanni Comiti (Cyassiski) de Tarnow Castellano
Biecensi

hec scripsit Brodericus Posonij
adhuc existens, penes reginam Mariam

CREDO D.nes vras intellexisse de quodam homine quem
nri nigrum vocant, est nacione Rascianus genere, vt pro
certo asseritur, de familia Imperatorum Constantinopolita:
norum multi eum sequuntur recuperauit his diebus Thracis
inde expulsis Castrum Cherewgh non procul à Sauo flu:
mine, hodie accepimus lras à Despoto Rasciae, in quibus
scribit eum Ciuitatem quoque et Sedem Epatus mei Bazimo:
nosthra vocata à Thurcas liberasse, et milites suos ibi
imposuisse, Scribit preterea Despotus eum à se petere Bom:
bardas, velle transire Sauum inuadere terras hostiles.

Italiam totam intelligimus bellis feruere, Hyshpanorum
aliquot millia hostia Tiberina occupasse, De Pontifice
etiam intelligimus rursus nescio quid aduersi, miro modo
prosperatur vbique Coesaris fortuna, nescio quomodo dnus
Vaivoda sit et viribus et fortune Coesaree par futurus.
deus det illud quod est pro regno Hungarie misera patria
mea et pro tota Chriantate melius.

Ego quin viderem dissensionum istarum que exoriuntur
non fore ita cito finem, in quo vtinam sim falsus vates

Sigillum Regium quod fuit apud me quod iam nullo poterat
esse vsui, dominis apud dictum Regem existen. et dicti Regi

publice presentaui, consulens quid nam de eo esset agendum illi, habita superinde deliberacione responderunt, ob easdem causas quas ego proposueram illud esse confringendum atque ita presente dicte Regie dominis Consiliariis multis Pri: moribus, Nobilibus, est confractum atque in tres partes dis: sectum. Quod propter multas causas visum est longe con: sulcius quam illud diutius, presertim inter istas dissensiones retinere, presertim regno in duas partes diuiso, et me omnino neutrali esse non valente.

Nunctiant michi fratres et amici apud dominum Vaivodam existentes, integra mihi esse et salua omnia, tam quo ad alias promociones, quam quo ad officium. Ego tamen non possum hinc discedere, magis officio boni et constantis viri ductus quam vlla alia causa.

Dominum Vaivodam colo et obseruo vt optimum patronum et dominum, sed officio deesse non possum, quicquid vlterius sors tulerit neque id propterea quod huic parti me obligarim nam id non feci, sed quod saluo honore vix aliud facere possum quam remanere apud Reginam. Que vt alia omittam omnia sua consilia meum hactenus sine vlla excepcione com: municauit expectabo exitum istarum rerum neque me intro: mittam, presertim in ea que ad dissensiones Ciuiles et ad bella pertinent, precabor dum alii pugnabunt deum au: ctorem et amatorem pacis sicut bonus sacerdos vt velit iam tandem tante ruine patrie misereri vt par: cat populo suo, et ne det hereditatem meam funditus in perdicionem.

Brodericus Episcopus Sirmiensis Petro Tomicio Epo Craconiensi et Regni Polonie Vicecancellario.

Rme domine domine colenme. Servitis commen, et mille Salut. Ego ex Posonio vbi per bos menses superiores apud Mtem Rlem dominam meam graciosissimam partim vero in Castro Deuen quod est domini Bornamii bic fui, ad proximum Regni Conuentum generalem rediui à Mte Regia Joanne domino meo graciosissmo benigne exceptus, vt quem tunc qz cum Posonii essem Mtas sua sciat in nullam prorsus rem que aliquid Regno incommodum afferre posset intromisisse, qui pacis tantum ac mutue amicitie inter istos duos Principes suasor fuerim. Qua de re et circa inicia istarum diuisionum scripseram et nunc scribo prolixius ad Rmum dominum meum dum Premislien. Ex quo, supplico dignetur cetera cognoscere. Quamuis non desint quedam que litteris non videbantur comittenda. Quibus cognitis nichil dubito vrā Rma Do. consilium meum non improbabit. Intellexi à Mte S. Joanne Regia istac Sacram Mtem domini nostri cois graciosissimi aliqua ei in meam commendacionem nunciasse Scio hec cum à benignitate et clementia Regia, tum à vrē Rme Dnis in me singulari amore ac studio proficisci, ago igr eidem infinitas et qz maximas possum gras que me inter eciam istas tot meas calamitates non desinit suo fauore sua gracia prosequi. Si deus opt. Max. concesserit facultatem graciam referendi et reseruiendi hec vrē Rme Dni in me merita, dabo operam vt me experiatur non esse sibi ingratum seruitorem, que, supplico humillime, non desinat eciam imposterum me gracia sua prosequi et tam ipsa per se, qz commendacione Regia me adiuuare et seruitorē

iacentem de tanto gradu in quem ipsa me pro magna parte ele:
uanerat casu pocius quodam quam culpa aliqua deiectum exigere
alia vt premisi ad dominum Premisliensem vestram Reverendissimam. D.
cupio optime valere Dat ex Buda iij Aprilis Anno
domini M° . D XXVii°

Stefanus Brodericus Episcopus Sirmiensis Andree Cricio Episcopo Premisliensi

RME domine, domine colendissime Servitutis commendacionem et
mille Salut. Perscripseram circa inicia istarum diuisionum
post cladem illam lamentabilem a nobis acceptam vestre Reverendissime
Dominationi omnem consiliorum meorum rationem, idem feci aliquot
ante Septimanis ex Castro Deuen quo me contuleram perter:
sus et abhorrens pocius ab his rebus, quas impendere vi:
debam. Perscripseram vero omnia, vere, sincere, et aperte.
Et cum Serenissimo eciam Rege Ferdinando de rebus omnibus
egeram valde ingenue et ita vt quocies mihi liberet, et id
rebus patrie mee consulcius esse existimarem, possem id facere
quod vellem quippe qui rebus in omnibus nihil aliud fuerim
sequutus, nisi quod patrie ducerem esse conducibile, ne obolo
quidem minimo vel a Principe vel a Regia Maiestate domina mea
graciosissima vnquam adepto. Qui cum postea et Jus ac liber:
tatem patrie, nulli obnoxie, plenius cognouissem, et sub per:
duellionis pena ad patriam reuocarer, memor patrie, me:
mor beneficiorum ab ea acceptorum, memor eciam Maiestatem hac
Regiam dum in minore Statu esset, rebus meis semper ex
animo fauisse, prouidens animo que ex his diuisionibus et
factionibus sequi possent, que vtinam non sequantur, memor
eciam quid ad me aliquando vestra Reverendissima Dominatio, multum certe vere

et fraterne de rebus suis scripserat, redii in eius gremium, que me genuerat, que aluerat, que non paruis commodis et honoribus vro potissimum patrocinio affecerat, expositis tamen prius coram Mte Rli domina mea clementissia et coram dominis Consiliariis sue Mtis vtriusque ordinis et nationis, omnibus meis racionibus ac mea huiusmodi voluntate declarata, parabam eciam vt omnia mea negocia clariora essent ad Principem tunc Prage agentem proficisci, sed breuitas temporis non est passa. Res mee Rme et charme domine breuiter in hunc modum se habent, quas cupio vre Dni Rme et per eam dominis meis domino Palatino et domino Epo Tominensi Cracouien esse notas. de quibus dicet nonnulla dnus Statilius dnus et frater meus charmus. Non dubito futuros vt in talibus rebus quandoque euenire solet, qui aliter actiones meas interpretentur. Sed res ita se habet reuera sicut prescripsi.

Intellexi ab hac Mte domini mei graciosissimi Mtem istam similiter domini nri cois graciosissimi nonnulla in meam commendationem eidem nunciasse, Agnosco in hoc regie Mtis clementiam et benignitatem, agnosco vrarum eciam dnum in me singularem fauorem, Si res nre, vt spero futurum, pacatiores fuerint non dubito mihi commendacionem huiusmodi plurimum profuturam, deus optimus ita voluit, vt ego in omnibus et per omnia fauore sue Mtis et vrarum Dnum adiuuarer ac subleuarer, Nihilque michi vnquam obuenire prosperi posset quod non semper recta a vris D. proficisceretur, idem ergo deus qui hoc voluit, velit et efficiat, vt particulam saltem aliquam tot meritorum, tante in me gracie reseruire aliquando vris Dnibus et imprimis sue Sacre Mti possim, Supplico vre Rme Dni dignetur per omnes occasiones, seruitutem meam humilimam in gram sue Mtis comendare

quousque vivam M^tem suam et domum istam Ser^mam non alr' culturus ac serviturus, qz vnus ex his quos in suo regno procreatos, fidelissimos habet. Nova que hic habemus ab eodem domino Statilio intelliget me et mea servicia vre Rme D^m humiliter commendo q ue optime valeat Ex Buda xii^a Aprilis 1527

Petrus Tomiczki Eps Crac. Vicecancell^s
Stephano Broderico Epo Sirmiensi

Cum ex Oratore Ser^mi domini Regis vri dno Statilio intellexissem Rmam D. vram, quasi ex tempestate et naufragio ad portum, sic ad patriam suam Hungariam rediisse pro summo et incredibili amore, quo eam iampridem prosequebar, dici vix potest quanta leticia fuerim perfusus, quantumqz ei sum gratulatus, ita enim animus presagit, hoc factum vre Rme D^nis, magne laudi et glorie ei olim futurum indeqz illam (presertim apud regem istum sapientissimum) facile locum et dignitatem suam brevi recuperaturam esse. Quumqz hic non sine summo dolore nro animadvertimus preclarissimo isti regno iterum bellum imminere, neqz Ser^mum D Ferdinandum regem abduci posse, quin armis aliquid tentet, et inde veremur, ne rursus aliquo incommodo afficiamini, itaqz vehementissime cupimus vicino nobis regno et amicis nris quos istic habemus, rebusqz eorum qz diligen^tme esse prospectum atqz consultum quod quidem prudencia providenciaqz Ser^mi domini vri regis, Consiliariorumqz eius atqz ita et Rme. D. vre divina primum clementia fauente obvenire non dubitamus Rmam. D. vram optime et foeliciissime valere cupimus euisqz fr̃no amori me commendo

Sigismundus I. Rex Polonie
Casimiro Duci Tessinensi

Illris Princeps et domine affinis nr charme Salutem. Ex lris
Illtis vre intelleximus illam ob causam Opavien Ducatus
non parum esse perturbatam, urgentibus eam utrinque Serenissimis
hinc Hungarie illinc Bohemie Regibus, ad debitum sibi
prestandum, non libenter certe audimus Illtem vram aliqd
perturbationis vel incommodi pati. Et ut iam ab initio re:
bus et dignitati Illtis vre pro facultate mea adesse su:
mus soliti, ita et modo ad Sermum dominum Hungarie re:
gem pro Illte vra scribimus, rogantes, ne, priusq deter:
minatum fuerit, cui nam Slesia cessura sit, Illtem vram
ad aliquod debitum sibi prestandum, urgeat, quod pro mutua
amicitia nostra, eius Sertem facturam confidimus. Quod
attinet ad eam differentiam que est inter hos duos reges, ra:
tione regni Hungarie, nos libenter omnem operam nram im:
pendemus, quo illam equis ac honestis mediis componamus
Scimus enim nisi quod tempestive sopiatur eadem ipsa diffe:
rentia cessura sit in magnum discrimen et ruinam non mo:
do horum Regnorum sed etiam totius reipublice Chriane
Illtem vram cum suis foeliciter valere optamus

Sigismundus primus Rex Polonie
Joanni Regi Vngarie

SEx.me etc. Declarauit nobis Illris dominus Dux Casi:
mirus Thessinen. in quantis angustiis nunc sit constitutus
eo quod ad debitum fidelitatis et subiectionis prestandum
ex Ducatu Opauien., et a M.te vra et a Ser.mo Principe Fer:
dinando Electo Rege Bohemie admoneatur, hinc enim
cuperet M.ti vre adherere et debito suo satisffacere, illinc
vero insidias sibi parari senciens, metuit discrimen bonorum
et difficultates aliquas, et proinde rogauit nos vt interce:
deremus ad M.tem vram quo tantisper supersederet ab
exigendo ipso debito suo donec transigatur et constabit
in quam partem Slesia deueniet, nobis non indignum vide:
tur, vt M.tas vra hunc bonum senem Auunculum suum
in hac peticione exaudiat et paciatur, vt ad vitandas eas
difficultates quas incidere posset, sit tam diu neutri parti
addictus donec de tota Slesia fuerit constitutum nam de il:
lius fide erga se dubitare non poterit M.tas vra, neque vt
putamus aliquid hinc detrimenti iuribus eius eueniet, qua:
re rogamus M.tem vram dignetur equo ferre animo hanc
peticionem eius et non exigere adhuc ab illo hoc ipsum debi:
tum vsque dum fuerit determinatum vtram in partem Slesia
deuoluetur. Quod nobis M.tas vra faciet rem non vulga:
riter gratam. Quam felicissime valere optamus. Dat.

Sigismundus Rex Polonie
Cazimiro Duci Tesßnensi

Illris Princeps et domine affinis nr charme Salutem. Ex lris Illtis vre intelleximus quibus curis cogitacionibusq3 distri: gitur eadem Illtas vra, quas ob res, nos quoq3 ipsi pro ve: teri et singulari nra erga eam beniuolencia non modice com: monemur. cupimus enim profecto Illti vre id maxime conti: gere quod eciam eam et cupere equum est, et optare plane perspicimus, videlicet cum dignitate ociu, presertim hac que est provecciori etate. Sed cum ea nunc sit rerum condicio quam videmus, Illtasq3 vra a nobis consilium expetit, Ape: riemus ei mentem et sniam nram. et primum omnium non in: commode contigit q Sermus Rex Ferdinandus Oppaviam declinans, aliorsum iter convertit, cum vero Illtem vram lris suis (vt scribit) Vratislaviam accersivit, censemus eundum illuc esse, et se ceteris Ducibus et Primoribus Slesie adaptandum atq3 conformandu, Etsi alii Jusiurandum pre: stabunt, Svademus, vt Illtas vra illud eciam prestet, neq3 exi: stimamus eidem Illti vre id dedecori futurum fore, si to: cius Slesie factum secuta, id fecerit quod vniversi paris co: dicionis facturi sunt, ita se facile ex quauis difficultate ex: pediet, et quieti sue consulet. Deliberavimus insuper Orem nrm Vratislaviam mittere, cui imperabimus, vt comuni: cato consilio cum Illte vra id pro ea agat apud illam Mtes que q3 maxime honesta et vtilia futura sint Illti vre Quam bene valere optamus Dat

Sigismundus .I. Rex Polonie
Cazimiro Duci Tessinensi .

Illris Princeps et domine affinis nr charme, Intelleximus vram Illtem profecturam esse ad Sermu. D. Hungarie Regem affinem et uti filium nostrum charmu Neqz dubitamus quin vra Illtas et pro sua prudencia et etiam pro debito necessitudinis quo illius Mti deuincta est actura et consultura sit illius Mti ea omnia que ad bonum et tranquillum eius regniqz ipsius Statum conducere videbuntur et proinde libentissime audiuimus vram Illtem illuc proficisci Rogamusqz illam plurimum vt quantu fieri potest cum dignitate illius Mtis et bono Statu regni eius Hungarie operam omnem impendat vt pax et concordia aliqua honesta inter eius Mtem et Sermum Principem Ferdinandum Electum Regem Bohemie componi posset, faciet non solum his regnis sed etiam toti Chrianitati rem vtilem et salutarem, nos enim qui plane intelligimus quantum hec discordia Mtum suarum afferre posset nocumentu toti reipublice Chriane eam pacem et concordiam libentissime videremus et quicquid pro illa opere prestare possemus nihil omnino pretermittemus valeat foeliciter vra Illtas Dat

Sigismundus primus Rex Polonie, Ferdinando Regi Vngarie et Bohe.

S. Ex^me Princeps et domine frater et consanguinee n^r char^me Cum primum intellexissemus M^tem v^ram ad suscipiendum istius Regni Bohemie Diadema foeliciter esse profectam, evestigio pro nostra necessitudine, et nostro mutuo amore, expediuimus ad v^ram M^tem Spectabilem et Mg^cum Christoforum de Schidlowiecz in Szmielow et Magni Opathow dominum Palatinum et Capitaneum Cracouien^ generalem et Regni n^ri Cancellarium ac Siradien^, Costinen^, Sochaczouien^ Noue Ciuitatis, Corczin, et Lukouien^ Capitaneum Sincere nobis dilectum, vt nomine n^ro, et ipsam Coronationem M^tis v^re honestaret et nonnulla alia, que illi co̅misimus, cum M^te v^ra ageret et tractaret, Rogamus plurimum M^tem, vt hoc nostrum fraternum officium, in eam partem accipere, et huic Oratori n^ro, in hiis, que cum illa egerit tractaueritque plenam fidem adhibere dignetur et foelicissime valeat, nosque diligat. Dat Cracouie die XXII Februarii Anno domini M^o D^o XXVIJ regni vero nostri anno XXI°

Ora

Decla

amor

Reg

potui

ction

Proim

Reg

fueri

spem

quib

Reg

ceda

noru

Decla

garic

Legatio a Sigismundo Primo Rege Polonie ad Ferdinandum Vngarie et Bohemie regem Archiducem Austrie : Data Christofero de Schidlowiec Castellano et Capit.° Cracovien 24 februarii 1527.

Sub Conuentu generali Cracoviae acto. cum hac Legatione Schidlovitius est profectus

Orator noster apud Ser.mum Regem Ferdinandum hec aget. Declarabit inprimis, quanta sit, et fuerit, beniuolentia n̄ra, et amor noster fraternus erga Caesaream M.tem, et ipsum Ser.mu Regem Ferdinandum, et vt hactenus, quicquid per nos prestari potuit, nichil vnq̄ pretermisserimus studii et officii n̄ri ad prouectionem et honorem vtriusq̄ M.tis ampliandum.

Proindeq̄ cum Nunctiatum esset nobis de prouectione ipsius Ser.mi Regis Ferdinandi, ad Regnum Bohemie, vt ex animo letati fuerimus, vtq̄ de inclinata re Christiana meliorem hoc successu spem conceperimus, gratulabiturq̄ n̄ro nomine illius M.ti verbis quibus poterit amplioribus, de assecuto et suscepto hoc nouo Regio Diademate, et precabitur, vt hec M.tis sue sublimatio cedat in confusionem hostium nominis Chr̄iani, et horum Regnorum, totiusq̄ Chr̄ianitatis commodu' et incrementum.

Que orator noster apud Ser.m Regem Ferdinandum agere debet speciatim.

DEclarabit quanto nos dolore affecerit, ingens casus Regni Hungarie, et Ser.mi olim domini Ludouici Regis desiderat.mi Nepotis

nostri, miserabilis interitus. Quantum item auxerit nobis huc dolorem nostrum, ipsius Regni Hungariæ discordia et scissio, intestina, quæ, cum vel in media pace perniciosa sit omni Reipublicæ, tum in tanto discrimine et casu plane exicialis.

DE qua cum ad nos ipse Sermus Rex Ferdinandus scripserat questusque fuerat de Rege illic adversus pacta et Jura sua electo et Coronato, Nos vero rescripseramus, responsuros nos eius Mti per Nuncium nrm, quem ad visendam Mtem suam et Serma Nepotem nram mittere destinaveramus, Supervenit utriusque Mtis Orator, et Consiliarius Mgcus Joannes Mrakesch et de hiisdem rebus nobiscum egit, postulans à nobis utriusque Mtis nomine consilium et auxilium ad Regnum ipsum Hungariæ recuperandum et Regem illum exturbandum.

Ad quæ postulata declarabit ipse Orator nr, neminem quidem esse, cui concedamus, ut plus quam nos faveat omnes fælices successus earum utrique Mti, neque ambigere nos quin et Regnum Hungariæ et tota respublica Christiana commodius à domo Cæsarea, quam ab ullo alio Principe defendi et salvari posset.

Habere item nos in memoria quantum nobis Mtes suæ cum à divo olim Maximiliano Cæsare, tum etiam à defuncto Sermo Rege Wladislao fratre nro sint commendatæ, Verum de præstandis suppetiis, nihil omnino hoc adversissimo tempore nro nos illis polliceri posse, Eo enim angustiarum deductum esse Regnum nrm, ut à vicinis potentissimis hostibus, præsertim vero à Thartaro quem Thurcus in hoc constituit, continuo etiam hieme præter solitum, acerrime infestetur, unde tantum abest ut

prestare possemus auxilium aliis, vt etiam ipsi aliorum auxilio quod hactenus nemo prestare curat, plurimum indigeamus .

Quam autem non ficta sit haec excusatio nra, facile vel hic Mtes sue cognoscere possunt. Quod licet Sermum olim re: gem Ludouicum filii loco habuerimus, isque non minus quam Mtes sue commendatus nobis fuerat, tamen in piissimo eius bello, ac in summo eius discrimine non potuerimus illius Mti, quod omnium maxime cupiebamus, vllas suppetias ferre .

Cum enim Thurcus Vngariam aggressus erat, sublegauit Thartarum qui nos data opera domi distineret, et viribus om: nibus infestaret, quod vsque huc facere non cessauit. Et licet hiis diebus, Milites nri, ex dei benignitate, insignem ex illo victoriam reportarunt, ita, vt supra viginti millia ho: stium cesa sint et profligata, tamen ea est eorum multitudo vt subinde veluti Hydrae capita succrescant .

Petet igitur Orator noster Mtes suas, vt has rationes nras boni consulant, neque aliorsum vertant quam vt res est, et amor nr mutuus exposcit. Nam quod consilium nrm requirunt de iusticia sua vindicanda, vtcumque non satis comperta sint nobis ea pacta et Iura Maiestatum suarum de quibus nihil nobis presentibus actum meminimus, nec id quoquo modo con: sulere vellemus, quod honori et accessioni earum officeret.

Tamen considerantes in quanto discrimine constitutum sit Regnu

Hungarie, quamquam iam in ipsis faucibus hostilibus hereat, co:
gnoscentes plane, ut si arma et infestacio Christianorum acce:
derent, quam facile hac occasione communis hostis, non solum ipm
Hungarie Regnum, sed eciam universam rempublicam Chri:
stianam opprimere posset. Censemus et consulimus ex animo
ut aliis pocius honestis modis et condicionibus Jus Maiesta:
tum suarum requiratur, quam tumultu bellico exigatur, ne Ul:
cius asperius tractatum, universo corpori exitium afferret

Ad componendas autem has perniciosissimas discordias et iusti:
ciam Maiestatum suarum aequis ac decentibus modis et con:
dicionibus obtinendam, offeret Orator noster, studium, favorem,
et omnem operam nostram, offeret amorem et coniunctionem
nostram mutuam ad communium Regnorum et dominiorum
ac tocius Christianitatis commodum et tranquillitatem.

Si quereretur de voluntate Regis Ungarie, utrum nos velit
de ipsa concordia inter se et Sermum Regem Ferdinandum
agere et tractare, dicendum nos minime dubitare quin ipse
Sermus Rex Ungarie non abnuet sequi hoc salubre studium
et consilium nostrum, cum nemo sit adeo racionis expers, qui
non malit certam et honestam concordiam, quam dubii eventus
bellum aggredi, et proinde modis omnibus Orator noster ad:
nitetur, ut inter ipsos duos Reges bellum intercipiatur, et
concordia inter eos et pax honesta componatur.

De Jure nostro quod nobis vigore bulle auree ad regnum Bohemie
competit, prius, et seorsum agendum erit cum aliquibus dominis

illis, nobis affectis, et si ex illis cognoscet nihil esse literarum
alicuius vigoris, quod huic Iuri nr̃o et Bullę aureę obsisteret
videlicet si non ostenderent aliam Bullam, seu lr̃as Bullę au-
reę contrarias quibus concederetur Bohemis libera electio
et excluderentur propinquiores agnati ex linea masculina
Tum demum agat prius priuatim idem Orator nr̃, cum Ser^mo
Rege Ferdinando, et declaret quam plenum et optimum Ius ha-
beamus ad ipsum Regnum Bohemię quod tamen prosequi
nolumus, nec impedire in animo habemus illius maiestatem
cui fauemus ex animo omnem foelicitatem et prouectionem, sed
tantum Ius nr̃m commemoramus, vt tametsi illud potuissemus
prosequi, destitimus ab eo prosequendo causa pacis Chrianę
Rogamus tamen ipsum Ser^mum dominum Regem Ferdinandum
vt Iuris nr̃i benignam habere velit rationem et prouidere
vt illud nos et posteri nr̃i non ammittant, Nam Consiliarij
et subditi nr̃i expostulant a nobis, vt hoc ipsum Ius nr̃m si-
lentio non pretermittamus.

Quemadmodum autem nos in presens Ius nr̃m predictum
prosequi substitimus, sic et ipse Ser^mus Rex Ferdinandus
facere dignetur causa rei Chrianę, de Iure quod ei competit
ad Regnum Vngarię quod quibusuis aliis modis potius
quam bello et armis repetere dignetur.

De foederibus et arctiori coniunctione nr̃a cum Caesarea M^te et
Rege ipso Ferdinando ineunda licet nobis necessitudo san-
guinis et vetus coniunctio cum earum Maiestatibus intercedat
tamen ad firmandam magis ipsam coniunctionem nostram et
ad communium subditorum nostrorum tranquillitatem et pacem,
fiat innouatio et confirmatio aliquorum foederum, quę fuerant

inter Sermu olim parentem nostrum Casimirum Regem, et Georgium Bohemie Regem, Et si quid in eis mutandum vel addendum videbitur, iuxta conditionem et Statum presentis temporis id immutetur, vel addatur, videlicet si magis expedire cognoscetur pro conseruanda inter communia regna, dominia, et subditos, pace et tranquillitate, incipiendo anno pnti, deinde singulis trienniis fiant Conuentus in finibus, alter in aliquo loco prope fines Slesie in minori, alter in maiori Polonia, ad quos Conuentus conuenirent statis diebus Consiliarii seu Commissarii de Regno nostro et Ducatu Slesie qui querelas et iniurias subditorum tam de ipso regno nostro, quam de Ducatu Slesie et Lusacie audirent, et iusticiam ministrarent.

DE Ducatibus et Castris Osswiancim, Zathor, Siewior, Volek, Berwalth, etc si non incidet mentio aliqua per dnos Bohemos et alios Consiliarios Sermi Regis Bohemie, etiã de illis in presens Orator subticebit, et nihil constituet, ubi vero illi aliquam ipsorum Ducatuum et Castrorum memoriam facerent, producet e diuerso Orator lras dotis promisse et debite Serme olim domine Elizabete Regine matri mee et aget ut in recompensationem eiusdem dotis Castra et Ducatus predicti apud Regnum ipsum nrm, ita ut nunc possidentur remaneant. Quod si effici non posset reseruaretur et suspenderetur tractatus de illis ad tempus componende pacis et concordie inter Sermos Ungarie et Bohemie Reges, tum demum enim commodius hec et alia inter huiusmodi tractatus ingeri et expediri possent

Quoniam vero multe suboriuntur differentie inter communes subditos racione finium et limitum, aget Or, ut depu:

tentur Commissarii de Ducatu Slesie qui cum nris Commis:
sariis conuenientes limites faciant, et omnes controuersias
racione illarum subortas sopiant et componant.

Et cum in federibus antiquis caueatur, ne cudatur falsa moneta
in damnum alterius dominii, Dicatur q in Slesia cusa est
à longo tempore et etiamnum cuditur moneta Swidnicen
sub signis nris, in maximum reipublice Regni nri detri:
mentum, agatqz Orator et petat, vt prohibeatur eius cusio
et moneta illa amplius in Regnum nrm non importetur

Referetqz eam fuisse potissimam causam prohibicionis com:
merciorum in Slesiam, ex Regno nro, quamuis et alie fuerit
raciones non vulgares, presertim heresis Lutherana, qua
subditos nros, per eiusmodi commercia infici et corrumpi
nollemus, Que, quantum malorum rebus humanis in:
uexerit, lacius patet qz explicari necesse sit, tamen velle
nos de ipsa prohibicione cum Consiliariis subditis nris
in hoc Conuentu Consilium capere, et alio tempore Sermo
Regi Ferdinando de hoc negocio prout ad nos scripsit res:
pondere.

Visenda erit Serma Neptis nra, et post declaratum illi de:
bitum necessitudinis nre amorem, explicande erunt cau:
se propter quas ipsum Oratorem ad earum Mtes miserimus
nempe vt adesset et honorem exhiberet nro nomine Coro:
nationi Mtum suarum, et de renouandis antiquis foederibus
et arctiori coniunctione cum Coesarea Mte, et Sermo Rege
Ferdinando, ineunda ageret, et propterea cum discordia

inter ipsum Ser.mum Regem Ferdinandum cum rege Hunga: rie vergere videtur, in maximum, non solum horum Re: gnorum, sed etiam totius Christianitatis discrimen. Decla: rabit Orator noster studium nostrum de reducendis ad concordiam ipsis ambobus regibus propter salutem rei christiane in extremo periculo constitute. agetque ut ipsa Ser.ma Neptis nostra adiu: uare dignaretur hoc ipsum studium nostrum et alia negocia que tractabit, pro voto nostro transigenda.

Eadem erunt speciatim agenda cum dominis Regni Bohemie simul ac cum aliis, ad quos literas fidei dari fecimus. Et si ventum fuerit ad tractatus de concordia inter hos duos Reges, utendum erit consilio Oratorum Illustris domini Georgii Ducis Saxonie

DE Matrimonio inter filium nostrum et filiam Ser.mi Regis Fer: dinandi cum ad tractatum eius solidum ventum fuerit, con: sentiet Orator noster ad ipsum Connubium et promittet pro no: bis Nos filium nostrum ad hoc inducturos ut cum Ill.ma filia Ser.mi Regis Ferdinandi septennis fuerit sponsalia per verba de futuro. Cum vero etatem legittimam duodecim annorum attigerit, Matrimonium per verba de presenti cum eius Ill.te contrahere debebit et contrahet.

In omnibus autem hiis et aliis negociis tractandis, si quid tale occurrerit, quod ipse Orator non possit facere absque speciali instructione et voluntate nostra, id quicquid fuerit e vestigio nobis perscribere curabit, ut que sententia et voluntas nostra fuerit, illum plane instruere possemus.

Ceterum visendus erit et salutandus nomine Ser.me Coniugis

nre domine Regine Sermus Rex Ferdinandus visenda
et Serma eius Coniunx Neptis nra, et vtrique gratulabitur
Orator de prouectione ad hoc regium fastigium, cum spe ma:
ioris incrementi, tum ob Sanguinis et arctissime affinitatis
necessitudinem, tum etiam, ob ipsius Sermi Regis Ferdina:
di animi magnitudinem, prudentiam, et in rebus peragendis
dexteritatem quibus sua Sertas labanti reipublice Christiane
consulere poterit.

Testabitur deinde et declarabit singularem affectum et beniuole:
tiam non vulgarem Reginalis Mtis, erga illas ambas Mtes
et subinferet per occasionem de negociis Ducatus Baren.

In primis de libera restitutione Arcis Baren, que iussa est
resignari sub conditione, videlicet, quod nominetur prefectus ali:
quis qui sit gratus Cesari, vel viceregi, et deinde confir:
metur.

Et quia hinc multe ambiguitates oriri, et difficulter inueni:
retur qui placeret, idcirco rogandus erit Sermus Rex Fer:
dinandus, quod literas scribat Cesaree et Catholice Mti, vt
Arcis Baren restitutio libera et sine conditione aliqua con:
cedatur, Nam non aliter custodietur, et fideliter, et vigilanter
quam si per Prefectum Cesaris seruaretur.

Preterea exponende erunt multe difficultates que emerserunt
post obitum Illme domine Ducis Isabelle felicis memorie super
ipso Ducatu Baren, ad quem Illustris viceRex totis ingenii
viribus anhelabat, Nam et modo idem Vicerex ex Hispaniis

in Italiam rediens, licet commissum fuit illi à Caesare, vt ad Ducatum Baren' specialem respectum haberet, tamen in primo Concilio quod Neapoli habitum est, proposuit, quod Serma domina Coniunx nra teneatur persoluere Adohamquae est Contributio pecuniaria solita indici inter Proceres et Barones illius Regni, tempore belli, vel alterius vrgentis necessitatis, et hoc esse de mente Caesaris asserebat, quod minime credendum est.

Et quia per alios Consiliarios hoc fuit reuocatum in dubium et reiectum in consultacionem Caesaris, pendente hoc dubio verendum est ne ipse Vicerex temere ad executionem et exactionem pecuniariam procedat, Idcirco scripsimus Oratori nro Joanni Dantisco, quem apud Caesarem habemus, et rationes significauimus quibus nos, ac Serma Coniuge nra, ad hanc Contribucionem quam Adoham vocant, non teneremur, tum quia Illma domina Dux Isabella, nunquam ad hanc Adoham compulsa sit, licet pluries fuerit indicta, tum quia ex Regula regiae Camerae summariae cautum est, quod Reges et filii Regum non debeant huic tributo subiacere, et hoc fuit diutius, et semper in Regno illo obseruatum, modo, si nos, et Serma Coniux nra ad hanc abdoham compelleremur, esset iniustissimum et in nostram grauem iniuriam et leuitatem, et praesertim si retractarentur ac infringerentur quae Illmae dominae Duci Isabellae fuere iuste obseruata et gratiose concessa per Sermum et Catholicum Regem Ferdinandum diuae memoriae Caesaris et Regis Ferdinandi proauum et praedecessorem.

Quamobrem impetrandae erunt lrae à Sermo Rege Fer:

dimando ad Cæsarem, quibus rogetur Cæsar, velit mā:
dare et iubere Illustri viceregi, et in eius absencia Col:
laterali Consilio Regni Neapolitani q super Ducatu
Baren singularem et specialem respectum habeant, nec
innouent, aut innouari permittant quidq in eo Ducatu
quod nobis et Ser.me Coniugi nrē damnū aut dedecus
parere posset, inconsulta Cæsarea M.te, à qua nichil in:
iusti timeri debet, sed prout Ducatus Baren, per Ill.mā
dominā Ducem Isabellam fuit quiete et pacifice tentus
et possessus, sic et ad presens in possessione pacifica et tran:
quilla nrā et Ser.me Coniugis meē continnetur et per:
seueret, cum eisdem graciis, Priuilegiis, Iuribus, exem:
ptionibus, et immunitatibus, quibus Ill.ma domina Dux
Isabella iure potita est.

Obtineantur et altere lr̄e ad ipsum Viceregem, quibus
à Ser.mo Rege Ferdinando moneatur, ad ea omnia ob:
seruanda, quē super Statu Baren Cæsar illi mandauit

Quod reliquum est, erit prudenciē ipsius Oratoris, ita
operam studium et sermones suos accommodare et diri:
gere, vt temporis et rerum nrarum, ac Regni nrī ra:
cio postulabit, vtq maxime ex vsu et dignitate meā fieri
posse videbitur quod totum illius consilio et industriē
committimus Dat in Ciuitate meā Cracouien die
xxiiij mensis Februarii Anno domini M.o D. XXVI
Regni vero mei anno vigesimo primo

SEr
notas
onem
rem
Dros
perfe
kiese
bui, c
pro f
tran
Re
suo e
vré
Mten
esse
effice
mimi
Serm
feclu
de Se
Polom
vrai

Ferdinando Vngarie et Bohemie regi

Petrus Tomiczki Eps Cracouiensis & Regni Polonie Vicecancellarius.

Serme Princeps et domine, domine clementisme. Post deuotas Orationes seruitutisque mee humillimam commendationem, Illud quod Mtas vra et per lras et per Oratorem suum dominum Joannem Mrakesch Prefectum in Drossendorff michi mandare dignata est, summo studio perfeci, nam et quicquid idem dominus Joannes Mrakiesch nomine Mtis vre meum contulit, ei fidem habui, et negotia tam Mtis vre quam Serme eius Coniugis, pro facultate mea aput Sermu dominum meum Regem transigenda curaui, tametsi idem Sermus dominus meus Rex, suapte sponte, sine alicuius adminiculo (pro summo suo erga Mtem vram amore pro voluntate eiusdem Mtis vre nichil est quod non peragere in animo habet, tamen Mtem vram humillime rogo, vt si quid eiusmodi in me esse persenserit, quod ego pro gloria et dignitate eius efficere possem, non aliter michi imperare dignetur quam minimo cuique ex suis. Quo autem animo, quaque voluntate Sermus dominus Rex meus erga Mtem, et res eius affectus sit, ex Spectabili et Mgco domino Christophoro de Schidlowiecz Palatino et Capitaneo Crac et regni Polonie Cancellario etc quem oratorem istuc ad Mtem vram mittit, plenissime intelliget. Deus omnipotens inco:

lumem et felicem servet eundem Mtem vram qз diu:
tissime cui ego me iterum cum oracionibus et perpetua
servitute mea humillime commendo Dat Crac
Anno domini Mº . Dº. XXvi°

Anne Regine vxori Regis Ferdinandi
Petrus Tomicius Eps Crac . Regni Polonie Vicecancellarius

Exma Princeps et domina, domina clementma. Cum
Generosus dominus Joannes Mrakesch, Orator à Sermo
domino Ferdinando Hungarie et Bohemie Rege etc ad Sermum
dominum Regem meum missus huc venisset, literas et mā:
data à Mte vra michi dedisset, confestim summa animi
mei alacritate, et studio, id agere cepi quod mihi Mtas
vra imperare dignata est. id n. michi iampridem vsu ve:
nit, cum predecessoribus eius, tum etiam eque Mti vre
omne genus meritorum meorum, pro facultate mea diligen:
tissime impendere. Et proinde quāqз ad Sermum dominum
meum Regem nullius opera eguit Mtas vra, tamen quando
ita ei libuit, ego etiam partes meas in negotio ambarum Mtum
vrarum desumsi apud eundem Sermum dominum meum Regem,
qui quo amore, ne dicam pietate rebus Mtum vrarum adficiatur
Intelliget Mtas vra Rxlis ex Oratore eius Spectabili ac
Mgco domino Christophoro de Schidlowiecz Palatino et Ca:
pitaneo Crac, et regni Mtis sue Polonie Cancellario. quam
rogo rogo et oro, vt quoties aliquid tale se obtulerit in
quo servitus mea adaptari posset, dignetur non aliter ea
vti, vt cuiuspiam minimi servitoris sui. Deus omnipotens
servet Mtem vram diutissime, foelicissimeqз sospitem et felicē

Cui ego me cum orationibus, et promptissimis seruiciis meis humillime commendo Dat Mº. D. XXVIIº

Sigismundus primus Rex Polonie
Christofero de SSidlowec Castell° Crac
& Regni Polonie Cancellario
Oratori apud Regē Ferdinando agenti

MAg^ce sincere nobis dilecte. Hactenus vix perfecimus Conuentum hunc nrm multis sese difficultatibus et contro: uersiis ingerentibus, presertim de defensione, que tandem idq3 cum magna difficultate, ad eum modum constituta est que fuit ante biennium. negotium Ducatus Masouie non po: tuimus determinare, sed illud ad aliud tempus suspendere coacti sumus. De occlusione vie in Slesiam quesiuimus modos aliquos decentes, vt relaxaretur, verum cum hee cause propter quas occlusa sit ea via, non solum non cessa: runt, sed indies magis augeri videantur, nequaq3 con: sentire voluerunt vniuersi, vt ipsa via rursus aperiretur, grauarunt omnes, et quidem merito, tanta esse damna illata per monetam Swidnicen ex Ducatu Slesie, quanta vix hostes inferre possent, si ad intima regni penetrarent, Perpenderunt item Lutheranismum, quo regio illa tota est infecta, quanta perturbatio et dispendia ex huiusmodi corruptela peruenire solent. Itaq3 visum est omnibus, ve: teri deo adherere, quemadmodum maiores mei in talibus euentibus presertim Bohemicis gerere se consueuerunt, ita nos impense rogarunt, vt pariter nos conseruaremus. Quare cum hec vtraq3 causa merito magni momenti esse debet apud Ser^mu Regem Ferdinandum, vt apud Christianissimum Principem et nrm char^mu consanguineum et affinem, non dubitamus quin vbi illius cu^tem consulerimus censeret vtrum hoc malū

et iniuriam Regni nri, modis omnibus arcendam et vindicandam. rogabitqz tua S. eius Mtem nrō nomine, vt hoc grauissimum damnum quod nobis ex Slesia per ipsam monetam Swidnicen. est illatum, et inferture quotidie resarciri nobis mandet, sectamqz illam vesanam, pro debito Chriani Regis illic cohibeat et extirpet. Quod vtrunqz cum factum esse cognouerimus, neqz nos grauabimur, neqz subditi nri reluctabuntur, hanc occlusionem vie in Slesiam relaxare. Caeterum. Haben. racionem, cum maiorum Serntis tue tum ipsius maxime meritorum, que tam erga nos a pueritia qua etiam erga Regnum nostrum, cum magno commodo et laude nostra impendit contulimus illi Castellanatum Cracouien. sperantes quod quemadmodum hactenus se in omnibus offitiis et dignitatibus gerere consueuit ad non mediocre nre et Reipublice nre ornamentum ita in hoc summo Magistratu et dignitate Regni nostri se deinceps conseruare curabit, nostreqz huiusmodi in se gratie et beneficentie, non obliuiscetur Que valeat foeliciter Dat. Cracouie Anno domini 1527

Petrus Tomiczki Eps Crac. Vicecancell
Christophoro de Schidlowiec Castellano
Et Capitaneo Crac. R. P. Cancellario
in Bohemia Legationem obeunti.

MAgce domine etc. Reddite sunt mihi littere Mgcie vre manu eius scripte quibus inter alia perhumane et amice ad me perscripta, sollicite exquirere videtur. Regina quali animo sit, erga duos illos, qui nigra in candida vertere conantur, sciat Mgcia vra, eam alterum. Curtum videlicet illum aperte accusare, de altero vero vehementer admirari, quod ea moliri in animum induxerit nam Archiepm cum suis practicis, quas huc misit adeo aversatur vt eum turbatorem omnium rerum esse, palam loquatur, indignataque est vehementer, quod Iuspatronatus, Archidiaconatus Varschenien a R. Mte obtinuerit, quodque Mgcia vra litteras super eodem signauerit, adiciens, Si tunc coram affuisset, se omnino impeditura fuisse, quominus eundem Archidiaconatum assecutus esset, Sed curaturam vt deinceps se vnica nichil practicarum suarum, a Regia Mte obtineat. De negotiis cum domino Swihowski tractando non dubito quin probe meminerit Mgcia vra, quandoquidem nunctium eius ipsa absoluebat, Quodsi negotium illud Mgcie vre tam repente excidit ita de eo habeat non aliud Regiam Mtem ad presens velle quam Illustribus dominis Bauarie Ducibus summas gras agere, pro tanta eorum erga Mtem suam beniuolentia, quod de rebus sue Mtis et Regni eius tantopere sunt solliciti, quam beneuolentiam eorum erga se Mtem vult sua Mtas vicissim erga illos, omni amore et officiis occasione oblata compensare, Quod autem ad fedus ineundum

attinet non ignorat Mg^{cia} vra sue Mti cum aliis q3 vicinis Regibus et Principibus foedera nuper intercessisse, quare non videtur sue Mti integrum aut satis decorum esse, presertim tam perturbato seculo ad presens tempus foedera super foedera inire, seq3 tam variis, et difficilibus negotiis implicare alioqui interea quicquid amoris et beniuolentie eisdem Illustribus dominis Ducibus exibere poterit id libentissime Illustratibus eorum suam Mtez prestituram. | De Sponsalibus Illme virginis Heduigis Regine etiam scit Mgcia vra id negotium alioqui a plurimis esse tentatum, nonnullosq3 tractatus, super ea re habitos nec ignorat mentem regie Mtis de hac re nisi cum summorum amicorum suorum consilio, et diutina deliberacione in hac causa Sponsaliorum procedere non cogitat, atq3 ita etiam pro hac vice, nichil certi vel determinati super ea re respondere potest | Mgcus dominus Castellanus Sandomirien, fr Mg^{cie} vre legit michi lras a Mg^{cia} vra ad se scriptas, ex quibus palam constat Mgciam vram vehementissime esse indignatam grauiori q3 q3 par est animo, ferre, q tunc ad consilium vocata non fuerit, Cum dnus Sigismundus de Erberstein in secretiori sua Legatione absoluebatur, Suspicariq3 videtur Sigismundum ipsum occasionem ei rei prestitisse, Qua de re vt primum pro me respondeam, testari possum conscientia mea, me tunc existimasse Mgciam vram actu illum absoluende Sigismundi legationis, consulto et data opera vitauisse, nam res aperte propemodum acta est ad quam etiam multi longe inferioris ordinis admissi sunt itaq3 nec de Sigismundo Erberstaino adduci possum vt suspicor eum aliquid (quo minus M: vra accerseretur) molitum fuisse Quin potius omnia istic casu quodam fortuito, vt in repentinis profectionibus communiter fieri solet accidisse, itaq3 non video subesse causam cur Mgcia vra id factum tam egre ferre

debeat. De me autem et persuasum iam dudum habere po:
tuit, et modo sibi persuadere potest M.gcia V.ra, q. quicqd
ornamentoru, honoru, dignitatu, et commodorum, in ea
congerere possim, id (modo michi facultas et occasio da:
retur) libentissime, etiam acervatim congerere cupere
Quoniam et egregia virtus eius in Remque publica
maxima merita, et in me summa, mihique dudum per:
specta et cognita beniuolentia, id quodam iure sibi vē:
dicare videntur. M.gciam V.ram, cum omnibus suis
foeliciter, fausstiter ac diutissime valere cupio eiusque
amori me commendo.

Responsum a Sigismundo primo Rege Polonie
Datum Illustri D.no Casimiro Duci Tessnensi
qui legationem nomine Joannis regis Vngarie obiuit.

Agende imprimis gracie Ser.mo domino Regi Hungarie
affini et tanquam ~~affini~~ filio char.mo Q. uod eam beniuolen:
ciam erga nos exhibet, eamque de nobis fidem habet ut co:
trouersiam omnem que sibi cum Ser.mo Rege Ferdinando
intercedit, committat nobis non tractandam solum medijs
amicabilibus sed etiam vel iudicio discernendam.

Equidem nos ipsi videntes plane, ex ea controuersia peri
culosissimum toti Christianitati bellum oriri posse, misimus
sponte n.ra Spectabilem et M.gcum Christophoru de Schidlouiec

Pallatinum et Capitaneum Cracouiensem et Regni nri Cancellarium ad ipsum Sermum Regem Ferdinandū postulatum à Mte sua vt ab armis sese contineret et nos mediatores componende ipsius differentie admitteret prouidentes diligenter ne quid ea significatio leuitatis parere possit Sermo domino Regi Hungarie neue aliū:de procedere videremur, quam vt res est, de nrō spon:taneo studio, propter reipublice Christiane vtilitatem.

Commisimusq; diligenter dicto Oratori nrō, vt omnia que:cunq; essent ex re et dignitate ipsius Sermi domini Regis, Vngarie omni studio curaret, id quod etiam illi per lras committimus, et vt Morani et Slesite contineri possent ab omagio Sermo domino Regi Ferdinando prestando donec ea ipsa controuersia finiretur.

Mittimus etiam absq; mora Oratores nros ad Conuen:tum imperialem, et omnia illis agenda committimus, que ad intercipiendam eandem differentiam, et pacandas res ipsius Sermi domini Regis Vngarie ac etiam ad sup:petias Mti sue et regno eius Vngarie contra comunem hostem ferendas oportuna videbuntur, tum et id, vt si gentes illic alique aduersus Thurcos decrete fuerint neq; ipsi Sermo Regi Ferdinando, neq; vlli alteri qui Regno Vngarie suspectus esset committerentur.

Non vereatur autem ipse Sermus dominus Rex Vngarie quod vllis modis aut tractatibus abstraheremur ab eius Mte, quinimo persuasissimū sibi habeat quod illius bonū Statum non secus procurabimus quā nostrum propriū nec

secus illius Mtem diligemus quam filium nostrum unicum quod
vt vicissim illius Mtas faciat nosque pari dilectione co:
plectatur ex animo cupimus, neque aliter nobis de illius
Mte pollicemur.

Quod reliquum est nunctiamus plurimam salutem et
paternum amorem nostrum illius Mti commendamusque nos
vicissim Regnumque et dominia nostra fraterno amori et
beniuolentie illius Mtis pro conseruanda veteri amicitia
et federibus dudum inter Sermos Reges et Regnum
hoc vtrumque initis et quaecumque in re illius Mti et eius re:
gno commodare et gratificari unquam poterimus hoc non
secus quam filio nostro et quam proprio regno semper libentissime
faciemus

Sigismundus Rex Polonie
Christophero de Schidlowiecz
Palatino et Capitaneo Cracouien
Oratori ad Regem Ferdinandum misso

Magce Sincere nobis dilecte. Intellexit iam tua Stas
ex Illri domino Duce Casimiro in quibus negociis ad
nos a Sermo domino Rege Hungarie venerat et proi:
de cum etiam eas ob res miserimus istuc S. tuam horta:
mur illam, admitatur apud Sermum dominum Regem Fer:
dinandum, vt se ab armis contineat, et tractari a nobis hanc
concordiam patiatur, nosque meditatores et arbitros itidem
esse, vt Sermus rex Hungarie permittat, prouideatque

diligenter S^tas tua nequid ex instinctu ipsius Ser^mi regis Ungarie procedere videatur nam ea res non esset absque levitate illius alteris et animum Ser^mi Regis Ferdinandi magis intenderet. Si autem ut speramus S. tua id efficiet ut tractatus de concordia medio nri fierent, curabit interim Inducias et cessationem ab armis inter utrumque Regem stabilire et obfirmare et ut locus aliquis talis ad conveniendum Oratoribus deputetur ad quem utriusque illius Regis et nri oratores commode venire et tractatus suos ad quemlibet nrm sine difficultate et mora mittere et significare nosque de omnibus requirere et consulere possent. Curabit etiam tua S^tas, ut quicquid fieri debeat fiat sine dilationibus ne Ser^mus dnus Rex Hungarie fretus huic concordie et consiliis nris, negligat alia ex parte res suas et se regnumque suum in discrimen adducat. Dabit item operam S^tas tua, ne Morani et Slesite Omagium prestent, antequam hec differentia transigatur ne ea res omnem modum concordie disturbaret, et presertim efficiat tua S. ne D. Dux Casimirus cogatur ad ipsum Omagium prestandum donec finis huic tragedie imponatur. Adhuc neque de defensione neque de aliquibus aliis rebus huius Conventus quicquam concludere potuimus proindeque nihil etiam de occlusione vie in Slesiam tractatum est cumprimum tamen negocium defensionis absolverimus consilium mox de ipsa via in Slesiam capiemus et quicquid constituerimus S. tue eius sigillo significare curabimus que bene valeat Dat Cracovie

Sigismundus primus Rex Polonie

Joanni Regi Vngarie.

Ser.me etc. Misit nobis Mg.cus Christopherus de Schidlowiec Castellanus et Capitaneus Crac. et Regni nostri Cancellarius Orator noster, articulos in quibus cum Ser.mo Rege Ferdinando de suspensione belli, et concordia tractanda inter vram, et illius Mtem conuenit et constitit, quos quidem articulos licet nobis scripserit se iam vre Mti misisse, tamen ne quid interueniret, vt Mti vre non redderentur, voluimus euestigio nos quoque ipsos articulos eide Mti vre mittere, quam plurimum rogamus, et illi paterne consulimus, vt eosdem articulos suscipere et absque vlla mora nobis voluntatem suam declarare velit, vt nos vicissim Ser.mum Regem Ferdinandum in tempore condicto certiorem faciamus, ne quid in tanto negotio erroris aut negligencie committatur, in quo non solum his Regnis, Sed etiam toti Christianitati plurimum inest momenti. Quamuis autem non probamus id quod nomine ipsius Ser.mi Regis Ferdinandi sparguntur istic in regno Hungarie huiusmodi litterae quarum vnas nobis vra Mtas misit resque nobis videtur et indecens et satis periculosa tamen velas vra pro sua prudentia ista non magnifacere sed pro ratione temporis quantum fieri potest, citra honoris et Status sui detrimentum dissimulare dignetur, prouidendo tamen interim, ne per huiusmodi lras, et rumores, qui sparguntur, sedicio istic inter subditos Mtis vre, aut tumultus aliquis oriatur. Quecunque autem istic apud Mtem vram innouabuntur et qualis eius sit Status, communicare nobiscum non grauetur qui

illi non secus quam filio nostro omnia ex animi eius sententia succedere optamus foelicissime valeat Maiestas vestra et nos diligat Dat

Ferdinandus Rex Vngarie et Bohemie
Vngaris.

Ferdinandus etc. Vniversis et Singulis etc. Regni Hungarie Incolis etc. Nolumus quemque vestrum ignorare quod nos post cladem miserabilem quam Serenissimus quondam Ludouicus Rex frater et Sororius noster charissimus ad Oppidum Mohacz vna cum exercitu suo accepit, nichil curauimus diligencius, quam vt isti Regno et nacioni Hungarice que tot annos vniverse Christianitati tanquam murus et propugnaculum fuit vna cum Sacra Caesarea et Catholica Maiestate fratre nostro charissimo aliisque fratribus nostris et Principibus Sacri Romani Imperii prodesse, finibus Regni recuperatis ac restitutis, quietem et tranquilitatem possemus comperare. Sed dum nos ad hunc finem et Salubre propositum, omnes meas cogitaciones intendimus perlatum ad nos est quod Joannes de Zapola Comes Scepusien et Voievoda Transsiluanus, adiunctis sibi quibusdam sui consilij adiutoribus, omnia tentaret et moliretur vt contra Leges, antiquam consuetudinem et libertates Regni, et omnium ordinum in Regem per factiones eligeretur, Quod vt citius ex sua sentencia succederet Dietam in oppido Comaron ad festum beate Catherine virginis legittime et ex Regni consuetudine indictam volens preuenire, in contemptum Serenissime domine Marie

Regine Hungarie et Bohemie vidue, Sororis nre charme
ac Spectabilis et Magci Stephani de Bathor Palatini alium
Conuentum ad Albam Regalem pro festo beati Emerici Ducis
nunc preterito celebrandum F consuetudinem et contra leges F preter regni
indixit ac frustra dissuadentibus et dehortantibus dicta Mte
Rli, atque nobis, necnon ipso domino Palatino, ceterisque
dominis et Proceribus Regni, Coronam, que eius fidei
et custodie commissa fuerat, quamque ab adolescentia per
omnes artes ambiuisse et affectasse dicitur suorum fauo:
re et Studio arripuit. Cumque Serma Regina Soror nra
charma maxima sollicitudine ac pietate quesitum atque
inuentum Regis corpus Albe iussisset tamdiu asseruari
dum Mtas sua funus tanto Principe dignum, et exequias
quas amantissimo Coniugi vxor pientissima debebat pre:
sens instruere et prestare potuisset, idem Voieuoda cum
dignitate tum admonitione Mtis sue contempta, Regem
quem pro patria, pro vobis, Coniugibus et liberis vris
ac pro fide Christiana fortissime dimicantem cum euide:
tissima vestrorum fratrum, vestrique Sanguinis, ac totius
Regni pernicie, viuum destituit, mortuum per alienam
iniuriam sepeliendum curauit, hec et alia multa cum
ab ipso Comite Scepusien. contra ius et libertatem ve:
stram publicam, hunc in modum sint acta videbamus et
pie et officiose facturi, si partim consequendi Iuris nostri
gra, quod nobis genere videlicet Sermi quondam Vla:
dislai Regis ad Coronam Hungarie, vigore etiam co:
tractuum inter Sermos Principes Fridericum Proauum,
Maximilianum Auum nostrum Romanorum Imperato:
res, ac Mathiam et dictum Vladislaum Socerum nrm
Hungarie Reges felicis memorie initorum competit,
partim causa vlciscendi iniurie Mti Rli, domino Pala:
tino ac ceteris dominis, et toti Regno illate, arma

sumeremus, ipsumque Comitem Scepusien. vrae libertatis
violatorem persequeremur; pepercimus tamen et parcemus
semper quoad poterimus Regno et nationi Hungaricae
cuius Salutem et incolumitatem non minus profecto quam
aliorum regnorum et Subditorum nrorum desideramus.
Justam igitur et spontaneam Electionem quae de nostra perso:
na in Conuentu legittime indicto et ex Comaron Poso:
nium, ob causas racionabiles, translato per dominos Prae:
latos Barones, ac Proceres, huius Regni facta est, expe:
ctare maluimus, vt omnes intelligerent nos obedienciam
et fidelitatem vram, non metu aut belli terroribus ex:
torquere voluisse, Sed vt bonum pium et Catholicum Regem
decet, a subditorum consensu beniuolencia et charitate re:
gnandi fecisse inicium. Interea vos vniuersos et Singulos
hortamur ac monemus, ne nos aut nationem Germanicam
Regna et Prouincias nostras, Bohemos, Dalmathas, Mo:
rauos, Slesitas atque alios subditos nros, hostili in vos esse
animo credatis, neminem hostem sumus habituri, praeter eos
qui se hostiliter nobis opposuerint, nolite rumoribus aduer:
sariorum seduci, nos enim vna cum Caesarea et Catholica
Mte prefata, aliis Principibus et fratribus nris, sicut
deo volente re ipsa experiemini, nullis opibus, Sed neque
Sanguini nro parcemus, pro libertate et defensione re:
gni Hungariae omnibusque viribus nostris contendemus
vt tandem et Nanderalba, et alia confinia vra ab hos:
tium manibus recuperentur, et a domesticis quoque turbato:
ribus libertatis et ocii vri possitis conquiescere, non pu:
tetis nos et Serma Reginam Sororem nostram vel eius
Consiliarios, aliquibus dissensionibus aut bellis dedisse
occasionem, tentauimus enim omnia, ne reliquiae huius
Regni aliquod discrimen maius incurrerent, et deinceps
quo linguam et nacionem Hungaricam de Christiana Repca

optime meritam totis viribus tuebimur, Prelatos, Barones Proceres, Nobilitatem, Ciuitates liberas omnes Ordines REgni Hungarie in suis libertatibus Priuilegiis immunitatibus, et Decretis, quibus à diuis Regibus ad hec vsqz tempora sunt vsi, conseruabimus, in Consilia Hungaricum alienos non adhibebimus, beneficia Ecclesiastica officia et hereditates externis non conferemus, non est autem cur vris aut personis aut facultatibus timeatis, parietis vbiqz maximam quam poteritis victualium omnis generis copiam, Mandabimus enim seuere nostris Capitaneis et Exercitibus, si quos in Regnum istud et eius confinia aduersus Thurcos et quoscuqz pacis eiusdem violatores mittemus, ne cui vestrum vim aut damnum inferant, sed emant omnia precio competenti et ab iniuria prorsus abstineant . Addimus q eos qui aut metu aut pollicitacionibus quacuqz de causa hucusqz se nobis opposuerit saltem resipiscant in tempore non solum gratia sed liberalitate quoqz nostra persequemur Dat

Petrus Tomicius Eps Cracovien
Stephano Broderico Epo Sirmien

R Me in Chro Pater, et domine amice charme. Generosus dominus Martinus Liessieczki Aulicus Regie Mtis domini nostri simul et amicus meus de me bene meritus. Cum apud ambas Mtes tam patris q filii Ser morum Hungarie et Bohemie etc Regum in seruicio honestissime prope consenuisset et nouissime ex reliquiis Hungarici Exercitus apud Mohac deleti,

tanq ex naufragio deo iuuante euasisset, incertum quo sug-
gerente, nullo tamen forsan merito suo, in grauem indigna-
tionem Rlis Mtis Hungarie incidit, nam preterquam quod satis
seueris lris eiusdem Mtis isthuc accersitus Eciam res
eius ex peculio iustissime acquisite et in Morauia apud
amicos eius deposite eiusdem Mtis iussu detinentur, Is
Martinus vadit nunc isthuc ad eandem Rlem Mtem
nichil inexpertum nichilque intentatum relicturus, quo
eiusdem Mtis vtpote domine sue graciam consequi et res
suas libere istinc asportare valeret, Cum autem nescius
non sum vram Rmam D. pro auctoritate sua illi in
hac re plurimum prodesse posse statui eum eidem vre
Rme D. commendandum, rogans illam velit pro huma-
nitate et prudentia sua apud eandem Mtem Rlem pro
eo agere, vt sue Mtis graciam recuperare, et res suas
fidelissima sua seruitute partas isthinc auferre et asporta-
re posset, Id ego eidem vre Rme D. paribus vel maioribus
officiis rependere curabo. Scire velit preterea vra
Rma Do quod Mtas Regia domini nri animaduertens in
quanto discrimine Regnum Hungarie sit constitutum
et timens ne ad externum malum et bellum, etiam horum
duorum Regum, et Regnorum videlicet Hungarie et
Bohemie discordia accederet, misit hiis diebus Mgcum
Dominum Palatinum Cracouien, ad Bohemiam Oratorem
quo videlicet Regem illum a bello Regno Hungarie in-
ferendo continere, idem eciam actura est Mtas sua et
apud dominum Hungarie Regem perspicit namque sua
Mtas si hii duo Reges, mutuis odiis bello inuicem conten-
derint, timendum erit procul dubio magnum periculum
ne dicam exicium, non modo Regni Hungarie verum
etiam vicinorum Regnorum atque ita et vniuerse Re-
ipublice Christiane. Hec pro summa mea erga vram Rmam

Dominationem beniuolentiá proqz eius perpetuo in Pa:
triam suam et in rem communem Christianam studio &
amore significanda illi duxi. Quam bene feliciterqz
valere cupio. Cui me et causam Martini Lessieczki co:
mendo. Dat.

Sigismundus primus Rex Polonie Joanni Regi Vngarie.

SEr.me Princeps et domine frater affinis tanqz fili char.me
Rescripsimus M.ti V.re per Michaelem Spis, ad illud qd
per Nicolaum Nipschicz de Matrimonio filie nostre
et Neptis sue M.tas V.ra nobis significauit, posthac
oblata est nobis alia condicio. Ser.mus Rex Suetie op:
tat illam in Matrimonium dari et nobiscu coniunctioné
et affinitatem inire. Princeps est Iuuenis et vicinus Re:
gnum satis diues et potens vicinumqz Moschis hostibus
nris propter quod esset nobis hec coniunctio multum vtilis
tamen illud de quo M.tas V.ra significauit vtilius esset
et honorificentius si aliquo modo decenti fieri posset qd
nos dubitamus itaqz cum V.ra M.tas Auunculus ipsius
filie nre sit et nobis tanqz filius. Noluimus absqz
scientia et consilio M.tis V.re nunctio dicti Ser.mi Re:
gis Suetie quicqz respondere. Rogamusqz M.tem V.ram
vt nobis tempestiue consilium suum perscribere dignetur
quid ipi Ser.mo Regi Suetie respondere, et quid de
illo alio Matrimonio nobis persuadere debeamus, ne:
quam occasionem nobis oblatam ammittamus, que pos:
tea recuperari non posset. Cupimus etiam vt nobis
M.tas V.ra Statum rerum suarum describat, nam illi

non secus quam filio omnia bona ex animo fauemus
Quae foelicissime valeat et nos diligat Dat

Sigismundus primus Rex Poloniae Gustauo Regi Swetiae

SAlutem et omnis foelicitatis continuum incrementum SEr^me Princeps et domine frater et amice charissime Significauerat nobis iampridem vra Ser^tas per quendam Wlfangum Secretarium suum se cupere nobiscum fœdus et pacem perpetuam inire, sibique filiam nostram primogenitam in vxorem dari. nos vero quod ad fœdus et amicitiam nostram attinet mutuam fuimus semper et sumus etiamnum parati eas condiciones pacis et beneuolentiae cum vra Ser^te inire, quecunque ex vsu vtriusque nrm fore videbuntur, de Ser^ma vero filia nostra, quia illa Neptis est ex Sorore germana Ser^mi Regis Hungariae, non erat nobis integrum absque illius Ser^tis scientia et consilio quicque respondere, verum significauimus illi iampridem postulata vrae Ser^tis, ad quae vsque huc nobis non respondit, haud alia causa, quam ob grauissimas curas, et occupationes bellicas quibus destinetur Rogamus itaque Ser^tem vram, boni consulere velit quod nondum illi quicque certi in eo negotio respondere possimus, quamprimum vero ipse Ser^mus Rex Hungariae nobis sententiam suam declarabit e vestigio Ser^ti vrae voluntatem vtriusque significabimus, neque quantum in nobis erit aliquid praetermittemus, tam in hac re quam etiam aliis omnibus quodcunque beniuolentiae et coniunctioni nrae mutuae conducere videbitur, Credimus enim quod Ser^tas vra

se et Regnum suum ea virtute hisque institutis et Relligione gubernet que à maioribus suis accepit et quibus probum et Catholicum Regem perditum esse decet neque horum temporum pravis et hereticis dogmatibus quod plerisque aliis Principibus iuvenibus accidere videmus sese corrumpi siniat, foelicissime valeat vra Sertas et nos diligat Dat.

Sigismundus I. Rex Polonie Joanni Regi Vngarie.

Serme Princeps. Cum nuper rediisset ad nos à Mte vra nuncius nr Generosus Nicolaus Nipschic, inter alia amoris et benivolencie Mtis vre erga nos testimonia hoc vnum et precipuum nobis etiam retulit, quod cum deo ita volente preter Illmam dominam Hedwigim filiam nostram charissimam et Mtis vre ex Sorore Neptem, generis eius superfit nemo, eandem Mtem vram esse in eo proposito, in eaque deliberacione, vt eam in magno aliquo et Illri honoris, ac dignitatis fastigio collocaret, habereque Mtem vram viam et modum quo illam Sermo et Christianissimo domino Francorum Regi Connubio iungeret. Quod cum ex eodem Nunctio nro intellexissemus, non mediocri animi leticia fuimus affecti, talem videlicet affinem et vicinum Regem nobis obtigisse, qui preter amorem et beneuolentiam, erga nos, etiam in filiam nostram reliquias generis sui tam insigni pietate et fauore existeret agimusque et habemus Mti vre pro tam eximia in nos et in suos voluntate, magnas gratias ac eam plurimum rogamus velit in tam pia tamque laudanda sentencia sua perseuerare, et nos ea qua cepit benivolenа

et amore prosequatur, filie nostre et Nepoti sue honori et dignitati ut cepit consulat faueatqz, utqz negotium cum dicto Serᵐᵒ Francorum Rege conceptum finem debitum ac honorificum sorciatur studiosissime agat et perficiat, digna namqz, nro quidem iudicio, res fo: ret, ut utriqz nostrum honorifica, si deo cooperante filie nostre et Nepoti Mtis vre talis maritus continge: ret, audiuimus quidem iam antea et certo didicimus ipsum Serᵐᵘᵐ dominum Francorum Regem priusqz ex captiuitate Cesaris dimitteretur despondisse sibi in uxorem in forma Ecclie consueta Serᵐᵃᵐ dominam LEonoram Sororem Mtis Cesaree quod Connubium si ita prout accepimus contractum est, nos turbare et impedire nollemus, fieri enim non posset eius scissio absqz magna perturbatione Reipublice Christiane verum hoc quod factum et quomodo factum et obfirmatum est de eo ipso Connubio nemo melius nouit qz ipse Serᵐᵘˢ Do. Rex Francorum qui sciet expendere et deliberare secum quid sibi ac Regno suo hac in re facere expediat postqz illius Mti Christianissime proposuerit Mᵗᵃˢ vra desi: derium et voluntatem suam ineundi cum illa affinitatem et amicitiam medio Neptis sue et filie nre. Quod ut qzprimum Mᵗᵃˢ vra facere et quidem secrete plu: rimum illam rogamus, cuius sapientie et pietati nego: cium hoc iam plene commisimus, promittens nos vicissim aduigilaturos, ut et filie nre qz honorificentissime con: sulatur et Mti vre in amore et beniuolentia a nobis respondeatur.

DE admonendo per nuncium aut lras nras Serᵐᵒ domino Principe Ferdinando, ne Mᵗᵉᵐ vram et Regnum eius Ungarie armis impetat ac sollicitandis et pertrahendis

in partem nostram Statibus ac Ordinibus Marchionatus Moraviae, et Ducatus Slesiae deque aliis rebus quas nobis significavit M.tas V.ra per prefatum nunctium nostrum ita nos gerere volumus, prout amor et coniunctio nostra cum M.te V.ra mutua exposcere videtur, idque quod pro dignitate et bono ac tranquillo Statu M.tis V.rae et Regni eius prestare poterimus, nichil omnino pretermittemus. Dominus Deus diu servet M.tem V.ram sospitem et foelicem in decus et tutelam Regni sui ac tocius reipublicae Christianae. Dat

SIgismundus .i. Rex Poloniae
Joanni Regi Vngariae

SEr.me Princeps et domine fr. affinis et tanquam filii char.me. Accepimus litteras M.tis V.rae, quibus nobis declarat quanta fide et amore et constantia vniversi Proceres et Incolae Regni sui Hungariae illam complectantur, quid item ex adverso comiserunt, et committere plura moliuntur hii qui partibus Ser.mi Principis Ferdinandi adheserunt. Nos vti per litteras et Oratores n.ros M.ti V.rae significavimus, nolumus illi et Regno ipsius, cuius fortunas omnes communes cum successibus Regni n.ri semper existimavimus vlla in parte quantumcumque a nobis prestari poterit vnquam deesse, omniaque illi fausta foeliciaque ex animo semper optamus, pro comuni n.ra et rei Christianae defensione proindeque vt multum nobis placeat et gratulamur M.ti V.rae quod tam propensos et obsequentes sibi subditos habeat ita ediverso vehementer nobis displicent haec molimina

que fiunt aliunde aduersus M^tem^ vram quam in rebus tam afflictis et toti rei christiane perniciosissimis omnes q post terga nra degunt pocius adiuuare deberent. Quare scribimus non grauatim ad Illustrissimos Principes Germanie presertim consanguineos et affines nros vt operam omnem adhibeant ne res ad tam perniciosum incendium et arma veniret, vnde communis hostis occasione nacta posset tanto commodius vniuersam rem christianam opprimere sed vt pocius hec differentia que inter M^tem^ vrarum et dictum Ser^mum^ Principem Ferdinandum exorta est equis ac honestis modis componatur, nos etiam ipsi quantum prestare poterimus et occasio vel via nobis aliqua patebit hoc ipsum facere diligenter curabimus. et quicquid aliud pro M^te^ vra eiusque bono et tranquillo statu efficere poterimus nichil vnquam opere et studii pretermittere volumus foelicissime valeat M^tas^ vra et nos diligat Dat

Petrus Tomiczki Eps Cracouien. Vicecancell^s^
Luce de Gorca Castell^o^ Posnanien et Capitaneo Maioris Polonie generali

Mag^ce^ domine domine et frater honoran^me^. Cum his diebus M^tas^ Regia ab Illmo Principe domino Georgio Duce Saxonie etc Sororio suo ad monita et exhortacionem facta esset. Conuentum Principibus Germanie per Cesaream M^tem^ ad dominicam Letare Ratisbone indictum esse mox in animum induxit. Oratorem suum illuc mittendum cum propter plurimas difficultates et pericula Regni et Dominiorum suorum quibus assidue premitur nomine sue M^tis^ illinc referendas tum precipue ad enarrandam et repetendam regni Hungarie

nouissimam ruinam, et regis ipsius miserabilem interitu
et ad declarandum similem ruinam, imminere quottidie, no
modo Regno sue M^tis verum etiam vniuerse Christianitati
nisi mature ab Imperio Romano, a caeterisque Europe Re:
gibus fuerit succursum, ad quod munus obeundum me
suadente et suggerente, peridoneum et aptum esse exis:
timauit M^tas sua dominum Andream filium M^tis
vre. Ego vero id muneris illi demandari curaui, q iam:
pridem ex M^tia vra intellexeram, eam cupere vt hone:
sta aliqua occasione adepta filius eius qui alioqui in do:
mesticis et Curie huius rebus iam commode exercitatus
esset, etiam externas Regiones et mores aliarum gentium
conspiceret, obtulit se modo talis occasio qualem M^tia
vra maximopere optare debuisset eamque filius eius, cu
voluptate arripuisse videtur. Sed ad talem rem cum
dignitate et decoro peragendum, indiget consilio, ope,
et subsidio M^tie vre in cuius potestate est, et ex cuius
nutu et arbitrio totus dependet. Ego vero pro debito
meo et amore quo eum propter singularem probitatem
eius et mores suauissimos complector, nihil est q malim
quam esse, et fore eum, quam honoratissimum, et proinde rogo M^tiam
vram summopere, velit pro pietate sua in eum eximiaque
liberalitate ei ad tale munus obeundum et auctor et adiu:
tor esse simulque significare, modum et viam, qua ipse, cum actu
quam decentissime et honorificentissime expedire valeret, id et
Regie M^ti pergratum erit, patrie honorificum et vtile,
Domuique M^tie vre magnum et diuturnum decus allaturum

Res Conuentus huius (post longas altercationes quales cu
Ranctiis terrarum in omnibus pene Conuentibus obtingere
solent) tandem ad metam deo volente iam perducte sunt, im:
pegerunt nri in contributionem ante biennium Piotrcouie

institutam quam susceperunt et decreverunt omnes, ea praesidium militare in Russia foveri debet. deus velit ut tandem patria, haec nostra stet tandem aliquando tuta et tranquilla. Mg^tiam^ vram cum tota domo eius incolumem et foelicem deus servet in longum tempus, cui me ex animo commendo Datum etc.

Legatio a Sigismundo primo Rege Polonie ad Principes Germanie in Conuentu Impe: riali congregandos: data Magco Andree de Gorca patricio.

Illmi et Rmi Principes, Sacra Mtas Sermi Principis et domini mei clementmi domini Polonie Regis, Magni Ducis Lithuanie Russie ac omnium terrarū Prussie et Masouie domini, vris D plurimam dicit Salutem et vt illis omnia ex animi sentencia succedant vehementer optat vt amicis affinibus et propinquis suis charissimis

Demum offerende littere quibus lectis dicēdu

Illmi et Rmi Principes, nisi persuasum haberem satis cogni: tas perspectasq3 esse non solum vris. D. sed etiam omnibus, hominibus calamitates et discrimina, in quibus res publca Chriana constituta sit, nequaq3 mei ordinis, ac etatis esse ducerem tantas moles hostiles tantam vim infidelium, tot clades et ruinas Regnorum et dominiorū Chrianorum verbis explicare

SED quia hec mala eo vsq3 progressa sunt vt illa iam nemo non ignoret, nemo non manu palpare possit, iamq3 vicinū incendium quod palam cernitur, satis vnūquēq3 admonere potest quod tunc sua res agitur paries cum proximus ar: det, non opus esse arbitror vel declamare de his coram vris D. vel postulata Sermi domini mei phaleris aut arte persua:

dendi insinuare breuibus igr et pro captu meo simplicibus verbis ea in quibus per ipsum Ser^mum dominum meum missus sum declarabo.

Ab eo tempore quo Thurcus Graeciam Tharlarus Thauricam occuparunt, nunqz hec duo regna Hungarie et Polonie, a bellis et infestacionibus illorum respirare potuerunt, cum quibus licet interdum Induciae fiebant, interdum acriter reprimebantur tamen neqz vlla fide aut iureiurando, neqz vllis foelicibus successibus, et victoriis nostrorum hactenus contineri potuerunt, quin assidue si non aperto Marte dolo saltem et clandestinis incursionibus regiones meas finitimas premerent et vastarent vnde indies magis Regna ipsa desolari et deficere, hostium autem vires assidue augeri ceperunt.

In ea vero calamitate et discrimine commun reprimendo quam nihil laboris et periculi pretermiserunt cum alii Serenissimi Vngarie et Polonie Reges, tum vero maxime familia et Stirps Ser^mi Regis mei, satis et continua bella M^tis sue et Ser^morum olim Wladislai recens vero, Ludouici in Vngaria interitus documento esse possunt

Non pretermiserunt etiam quicqz ipsi Ser^mi Reges Vngarie et Polonie in declarandis ipsis calamitatibus suis, et imminenti ruina toti Christianitati, cum summis Pontificibus et Imperatoribus, tum et aliis Christianis Principibus, ita vt nullus Conuentus Imperialis fuerit, in quo non satis superqz de his malis declamatum ac deploratum esset, nihil tamen vnqz preter verba et inania promissa de generali expeditione referebantur.

Interim Christiani Principes verbis quidem eam ipsam generalem

expeditionem parturiebant, re ipsa tamen discordias intes:tinas alebant et pro sua quisque libidine alter in alterum fe:rebatur hactenusque nihil aliud nisi bella intestina et seditio:nes viguerunt, et quod monstri simile est, in dies magis viget ita ut non humana solum, sed etiam diuina omnia, cum summo dedecore et ruina sint confusa

Quibus rebus factum est, ut duae potentissimae ianuae totius christianitatis, Nandoralba et Rodos sint intercepta ac po:stremo Regnum Ungariae una cum Rege suo in summam cla:dem deductum Regnumque Poloniae acriter vastatum à Tar:taris in hoc à Thurco instructis ut Ser^mum Regem meum distinerent et licet his proximis diebus M^ti suae, de ipsis Tar:taris insignis dei benignitate victoria contigit, tanta est ta:men eius generis efferata colluuies ut subinde veluti Hydrae capita succrescat, nullaque Strage domari, nulla custodia ar:ceri potest.

Quare audiens ipse Ser^mus Rex meus vras. D. hic Con:uentum agere, potissimum communis salutis causa, mittere me dignata est eius M^tas ad vras. D. hoc vnum declaratum quod iam Thurcorum et Thartarorum vires, adeo auctae, Re:gnorum vero Ungariae et Poloniae adeo attritae sunt, his bellis continuis quae absque ullius Principis Christiani auxilio, hactenus semper gesserunt, ut amplius tantam molem hostilem sustinere, et solis suis viribus illi resistere nequaquam possint. Rogatque summis precibus eius M^tas vras. D. ut tandem amore sanctae fidei Catholicae, amore patriae et libertatis, communisque omnium salutis permoueantur, operamque tandem re ipsa faciant, ut quam celerius reductis Christianis Principibus in concordiam, et Sedi:tionibus sopitis, suppetiae à vris. D. citra moram Regnis Hun:gariae et Poloniae in extremo discrimine constitutis, ferantur

Iam abunde intelligere possunt, quod perfractis et ad inte-
ritum redactis his duobus Regnis, hec tota calamitas in
has regiones devolveretur, usque hostilis viribus tantorum
Regnorum aucta, iam deinceps a nulla alia potencia re-
primi posset. Et proinde si vrás. D. usque adeo non movet
vicinorum Chrianorum calamitas et ruina, saltem sua ip-
sarum salus illas moveat quam tucius et facilius est post
alienas sepes, quam intra suas tutari

Meminisse velint vré. D. quanta olim pernities et calamitas
inundaverat Orbem Christianum ex oris illis quas Sere-
nissimus Rex meus tuetur, illinc enim Gotti, illinc Ala-
ni, illinc Vandali, et Hunni proruperant, quorum omnium
numerum et ferocitatem longe exuperant Thartari. de
Thurcis res ipsa indicat quid valeant et quousque progressi
sunt Proindeque D. vré. tandem expergisci dignetur et Re-
gnis Ungarie et Polonie, in extrema iam deductis opem
certam et oportunam quacelerius ferant, alioquin testatum
esse vult Ser^mus^ dominus meus, nihil a se pretermissum
non solum in reprimendis his hostibus ne ad intima orbis
Chriani penetrarent, sed etiam in comonendo vrás. D.
et illis hec discrimina que impendent denunciando ut
si demum aliqua comunis ruina, quam dnus deus aver-
tat, sequeretur, per eum quominus saluti reipublice
Chriane prospectum esset, nihil omnino defuisse videretur

Seorsum agenda

DE his quae publice dicentur erunt etiam speciatim agenda cum Principibus et praeterea declarandum, quod differentia inter Ser^mos Ungariae et Bohemiae Reges, si ad arma veniet non nisi maximum discrimen sit universae Reipublicae Christianae allatura. maluisse quidem M^tem Regiam, si eius arbitrio res acta esset, ut Ser^mus Rex Ferdinandus illo regno pacifice politus fuisset, quod et necessarius sit M^tis suae et tante generis et fortunae amplitudinis cum Caesarea M^te et germanis Principibus suisque etiam vicinis regnis et dominiis ut nemo ipsum regnum Ungariae videatur certius et facilius quam illius M^tas defendere posse. sed cum illi Regnicolae alium sibi Regem delegerunt eique, ut apparet, modis omnibus adhaerent vereri maxime M^tem Regiam, ne si vi ab alio subigi vellent, extrema ubi aliter fieri non posset tentarent et communi hosti sese dederent, unde quanta ruina sequi posset universae Christianitati M^tem suam ut expertissimam conditionis hostilis, melius quam aliquem alium intelligere Et proinde darent operam ipsi Principes, ne eadem differentia in bellum deveniret, sed operam suam facere dignarentur, ut aliquibus honestis mediis et condicionibus componi posset, prout nunc M^tas sua non alio quam reipublicae Christianae respectu id diligentissime curat

Cum D^no Georgio Duce Missnen

Agendum erit etiam speciatim, quod M^tas sua eius instinctu et consilio miserit ipsum Oratorem ad Conventum istum Imperii, ea potissimum spe, quod eius Ill^tas pro sua prudentia

et necessitudine qua Mti sue coniuncta sit, promouebit eam legationem et negotia Mtis sue Regie rogandaque erit eius Stitas ut operam faceret apud Principes et Status Imperii quo, ubi subsidium Regno Ungarie aduersus Thurcos decerneretur, etiam regnum Mtis sue Polonie non ommitteretur quod etiam preter Thurcos habet Thartaros et Scysmaticos continuos hostes à quibus non minus periculum rei Christiane quam à Thurcis impendet, et proinde ut pars aliqua ipsius subsidii assignaretur Mti sue aduersus Turcos et Thartaros, excusanda etiam erit apud eius Stitem occlusio vie in Slesiam quam uniuersi ordines regni nullo modo, ut relaxaretur, permitere voluerunt, propter monetam Swidnicensem, que hucusque in maximum Regni huius detrimentum cuditur et importatur ex Slesia in Poloniam, sed nec minus propter heresim Lutheranam, que Slesiam ipsam infecit à qua Mtas sua regnum suum seruare et illibatum manutenere decreuit, ut Christianum et Catholicum decet Principem Et proinde ad hec cause sint grauissime, neque huic Regno ullo modo tollerandum est. ut via in Slesiam aperiatur donec cause ipse cessabunt, et damnum inde acceptum resarciatur Equi bonique consulat eius Stitas hanc ipsam occlusionem vie, quam in eius gratiam libenter Mtas sua relaxari fecisset, si id apud Regnicolas efficere, aut si absque maximo regni detrimento fieri potuisset

Oratoribus Sermi domini Regis Hungarie exponendum qua causa missus sit ipse dominus Orator ut videlicet declaratis calamitatibus periculis, et perpetuis laboribus horum duorum regnorum Hungarie et Bohemie ageret, pro suppetiis his ipsis regnis à Statibus Imperii ferendis

Et vt Principes ipsi, operam suam facerent quo Ser^mi domini Ferdinandus et Joannes, Reges, à bello abduci et ad concordiam redua possint, et quanto studio ac cura, agat id M^tas Regia causa rei Christiane quo hii ipsi Reges, arma contra se inuicem non sumant, sed potius illa, et vires omnes suas contra Thurcos et alios Christiani nominis hostes conuertant et quod sua M^tas commiserit domino Andree Oratori suo vt mutuis consiliis cum illis agat, pro subsidio et concordia Regum predictorum.

Si incidet mentio de nouatione rerum in Prussia et abiecta professione et habitu per Ducem Prussie et alios Cruciferos, dicat Orator quod sibi de hiis nichil est commissum neque aliquam disputacionem hac causa ineat, vbi tamen suggillaretur M^tas Regia tanquam illa prebuerit causam nouationis religionis Sancte Catholice in Prussia, dicat M^tem suam nichil egisse cum Duce Prussie de religione quam ipsa in Regno et dominiis suis vt Principem Christianum decet inuiolabiliter obseruat, sed solumodo de terris ad illam et Regnum eius spectantibus, propter quas gesta sunt cruentissima bella, et concordia dudum inita, vigore cuius nichil aliud repetiuit M^tas regia quam subiectionem et obedienciam debitam, vti ex terris suis hereditariis alioquin quod ad ordinem attinet, si esset ex arbitrio M^tis sue regie non, non solum hic ordo in Prussia sed etiam alii ordines multo sanctiores in Germania qui hiis temporibus destructi sunt incolumes essent.

Visendus erit R^mus dominus Archiepiscopus Rigensis declarandum etiam illi, qua causa missus sit ad Conuentum Imperii dominus Orator et rogandus vt negocia M^tis regie

et horum Regnorum promoueat, et ab æmulis eius inte:
gritatem et propensionem erga rem Chrianam et comu:
nem salutem pro virili sua comendet et tueatur

Si aderit illic Legatus Apostolicus declarandum illi gra:
tissimum esse Mti Regiæ illius ad Conuentum Imperii
aduentum, quod speret ope summi Pontificis multum como:
di hiis Regnis laborantibus accessurum declarande etiã
ei causæ propter quas missus sit ipse Orator, et rogandus,
admonere velit omnes Principes et Status Imperii, ut
cum hec duo Regna Hungariæ et Poloniæ, sola tantam
molem Thurcorum et Thartarorum sustineant, opusque sit,
iam auctis in immensum viribus ipsorum infidelium,
hisdem Regnis deficientibus omnium Chrianorum
viribus, adesse velint oportuno subsidio, alioquin breui
de re Christiana actum videbitur.

Petrus Tomiczki Eps Crac.
Regni Polonie Viceca[n]cellarius

Archiepo Rigensi et
Episcopo Terbatensi amico char.

Rme in Chro Pr et domine amice charme ac honoranme. Post initam nuper cum R. D. Vra noticiam atq[ue] amicitiam, eiusq[ue] ad Vrbem Romam profectionem, nichil mihi semper eque in votis fuit, ac eam in omnibus actionibus suis cum summa dignitate vbiq[ue] valere et prosperari quod quidem meum desiderium etiam frequentioribus litteris meis testatum fecissem, si tabellarii se obtulissent quibus lras meas tuto credere potuissem nunc cum ex litteris eiusdem R. D. vre xxvii die Februarii ex Villaco, ad Regiam Mtem Serm domini nri et ad me scriptis, et xiii die Marcii huc allatis intellexisse eam hic in istis propinquis locis et prouinciis apud Serenissimum dominum Regem Ferdinandum esse versatam atq[ue] etiam moderno Conuentui Ratisbonen affuturam peroportune accidit, q[uod] etiam Orator Serm domini mi Regis, Mgcus dominus Andreas de Korka Consanguineus meus, illuc proficisceretur, nephas itaq[ue] esse ducebam, si is ipse, litteris meis vacuus, isthuc peruenire deberet. Et primum omnium Scire velit R. D. Vra, lras quibus, quorsum eius, atq[ue] etiam Linomie Mgri studia tendant aperte significauit mihi fuisse gratissimas, eo q[ue] gratiores q[uod] etiam aliqui de egregia vre R D. cura et opera quam in Regiis et meis negotiis prestitit apud Sedem Apostolicam a domino Nicolao de Kamratis satis habunde esset perscriptum, deus tam piam mentem

et tam sanctum propositum eius, quo optatum finem conse:
qui possit, fortunet. Quibus rebus cognitis M.tas domi
nei Regis, maluisset R. D. Vram (si id sine incommo:
do eius fieri potuisset) diutius Romae commorari, pro:
spicit n. quo adiumento ne dicam ornamento, et suis et
nris rebus illic fuisset futura vt vt tamen factum est
illud certo certius habeat vra Rma. D.o M.tem suam
hanc R. D. vre erga se optimam voluntatem et ob:
seruantiam maximi facere esseque ei gratissimam, quam pe
culiari suo fauore et beniuolencia, per omnem occasionem
ei referre et rependere, benignissime pollicetur

Quomodo Ser.mi domini Ferdinandus et Joannes Hunga:
rie et Bohemie Reges inter se dissideant, non existimo
latere R. D. vram, id tamen ex eodem Oratore Re:
gio Mg.co domino Andrea de Gorka, plenius cogno:
scere poterit, habet n. ipse Orator id a Regia M.te
in mandatis, vt nomine sue M.tis R. D. vram visat
et salutet, et qua causa ad Conuentum Imperii missus
sit ei significet, cum ego (propterea quod et Orator Regius
est et consanguineitatis vinculo mihi coniunctus) R. D.
vre singulariter commendo, simul et rogo velit ei con:
silio et auctoritate sua adesse, eumque pro sapientia sua
talibus documentis imbuere et adiuuare, quo in hoc Ty:
rocinio suo, demandatam sibi prouinciam quam honestissime
obire valeat, interea temporis, non ignoret R. D.o vra
quod M.tas domini mei (qui nichil magis cupit quam pacem,
et concordiam Christianorum Principum) inter Ser.mos
Reges suprascriptos per Oratores suos eo rem dedu:
xit, quod vterque Regum vsque ad Calendas Junias ab ar:
mis alter alteri inferendis temperare debeant, ad quod
tempus, vterque eorum Oratores suos Olomuntium

que est Moraviae Metropolis ad tractandum de pace et concordia mittere debet, ubi etiam Ces. Mtis domini mei Oratores et Consiliarii aderunt nihil pretermissuri qd ad honestam concordiam pertinere arbitrabuntur nam (quod tamen deus avertat) si ad arma ventum fuerit verendum erit ne hoc incendium non modo ista Regna sed etiam finitimas prouincias longe lateqz consumat. Preterea non dubito quin R. D. vra (pro eximia sua in deum pietate, proqz in vniuersam Ecclesiam chri studio) de delendo et exterminando in Germania Lutheranismo omnibus viribus adnitetur, qua re vna ad concordandos inuicemqz sibi conciliandos Principum Europe animos nichil esse potest efficatius & eos inter qui dei nomen aliter atqz aliter agnoscunt, nulla vnqz fida pax, nullum foedus sanctum potest intercedere, nec vllum maius dissidium atqz odium inter mortales fieri potest, qz dissimiles de deo immortali sententie. Insuper ex quibusdam litteris ex Roma mihi nuper allatis intellexi veterem litigatorem Michaelem Parzanow, propter crimen falsi esse in vincula coniectum, is Michael preterqz qz familiarem meum Benedictu Izdbienski ob Canonicatum Cracouien impetebat, etiã à longo tempore multos probos et quietos viros malis suis artibus turbabat et vexabat, dignus qui scelerum suorum penas tandem daret. Quocirca R. D. vram enixe rogo, si eam his diebus ad vrbem Romam litteras ad amicos et familiares suos dare contigerit, velit etiam ad Rmu dominum Sanctorum Quattuor Cardinalem scribere, admonereqz et rogare illius Rma D. vt si idem Michael eiusdem criminis falsi, sive cuiuspiam alterius damnatus fuerit, in eum seuerius animaduertatur et Canonicatus Ecclesie mee liber ab eius

impeticione permaneat cum licentia et improbitas malo:
rum non nisi supliciorum acerbitate coherceri potest, fa:
ciet in hoc vra Rma. Do. rem virtute sua dignam
et mihi gratissimam quam rogo et oro ne ex amore
in me suo michi iampridem satis cognito et perspecto
remittat, cum crebrioribus litteris ad me dandis, ce:
terisque mutuis inter nos officiis ipsum alat et augeat
foelicissime et diutissime valeat Cui me ex animo com:
mendo Dat

Inducie aliquot mensium inter Ferdinandum et Joannes reges de regno Ungarie contendens

IOANNES DEi gratia REx Hungarie, Dalma:
tie, CRoacie etc Necnon Marchio Moravie, Lusacie
ac utriusque Slesie Dux etc Recognoscimus et pre:
sencium serie fatemur, Nos quosdam tractatus, et ar:
ticulos, modum, et formam, componende ineundeque pa:
cis et concordie, inter nos, et Sermu Principem dominum
Ferdinandum, Bohemie Regem et Austrie Archiducem
etc continentes, per Spectabilem et Magcu dominum Chri:
stophorum de Schidlowicz, Palatinum et Capitaneum Cra:
covien, ac REgni Polonie summum Cancellarium con:
fectos, Sigilloque suo proprio et subscriptione manus sue
proprie, roboratos, per Egregium Erasmum Gerlachowski
nobis quinta die Aprilis allatos accepisse, Quorumquidem
tractatuum et articulorum tenor talis est, Sciendum quod
cum inter Sermu Principem et dominum, dominum Ferdi:
nandum, dei gracia, Bohemie et Hungarie, Dalmacie
Croacie etc REgem infantem Hyspaniarum, Archidu:
cem Austrie, ac Sacre Cesaree et Catholice Mtis per
Germaniam locumtenentem generalem, ex una ac Se:
renismu dominum Joannem, Coronatum REgem Hun:
garie, partibus ex altera, aliquot articuli, et capitula:
ciones proloqute et tractate sunt, per me Christophorum
de Schidlowiec, in Sczmielow et Magni Opathow dominum,
Palatinum, et Generalem Capitaneum Craccovien, ac
REgni Polonie Sumum Cancellarium etc, tum Syradien

Sochaczouien, Gostinen, Noue Ciuitatis Corczin, et Lucouien Capitaneum, Sermi domini, domini Sigismundi, dei gratia Regis Polonie, Magni Ducis Lithuanie, Russie, totiusque et Masouie etc domini et heredis, ad predictum Sermum dominum Regem Ferdinandum Oratorem, in hunc qui sequitur modum.

Ac imprimis quod idem Sermus dominus Rex dominus Ferdinandus, non capiat arma, bellumque non moueat contra prefatum Regem Hungarie, et hoc hinc ad diem primam mensis Junii proxime futuri. Et econuerso quod idem dominus Rex Hungarie, similiter non incipiat, ac neque moueat bellum, contra Sermum dominum, dominum Ferdinandum Regem, stante tempore prefixo.

Item vt Serma domina Maria Regina Hungarie et Bohemie etc relicta, libere, secure, et pacifice vtatur bonis Dotalibus suis sibi iuste, et legittime inscriptis iuxta assecurationem eorundem.

Item quod domini Prelati, Barones, Nobiles, et Proceres Ciuitates, oppida, terre et ville et alii quicunque, tam Spirituales quam Seculares Regni Hungarie, adherentes Sermo domino, domino Regi Ferdinando antedicto, libere et pacifice vtantur et fruantur bonis suis, tam mobilibus quam immobilibus, et etiam Ecclesiasticis, in quorum possessione nunc sunt. Et econuerso domini Prelati, Barones, Nobiles, et Proceres, Ciuitates, Oppida, terre ville, et alii quicunque tam Spirituales quam Seculares Regni Hungarie, adherentes Sermo dno Joanni Regi Hungarie, libere et pacifice vtantur et fruantur bonis suis tam mobilibus quam imobilibus, et etiam Ecclesiasticis in quorum possessione nunc sunt.

Item q(uod) vterq(ue) Rex ad diem primam mensis Junii pre:
fati, mittant suos Consiliarios, et Oratores sufficienti ma:
dato et instructione suffultos, ad Ciuitatem Olomucen(sem), qui
sic inter vtrunq(ue) Regem tractent et concludant ad tolle:
dum omnes differencias et discordias inter eosdem Reges

In quaquidem Dieta, sic constituta, Orator vel Oratores
et Commissarii Ser(enissi)mi domini Regis Polonie etc. compare:
bunt, cum sufficienti etiam mandato, tanq(uam) mediatores et
Arbitri arbitratores, amicabilesq(ue) compositores, Qui
etiam studebunt talem differentiam sopire et extinguere
ipse ergo Ser(enissi)mus dominus Rex Ferdinandus, consensit
et plenam facultatem dedit Ser(enissi)mo domino Regi Polonie
prefato, Quod ipse dominus Rex Polonie, Oratoribus domini
Regis Hungarie in Dieta Olomucen(si) comparituris, det
Saluum Conductum, libere et secure, ad Ciuitatem predicta(m)
Olomucen(sem) veniend(i), ibidemq(ue) manendi et redeundi ad sua
propria, saluis personis, rebus et bonis eorundem, ita tamen
q(uod) ipsi Oratores et Commissarii domini Regis Coronati Hu:
garie non excedant in personis et equis numerum cente:
narii, Ita tamen q(uod) tractacio illa intra diem quintumdeci:
mum mensis suprascripti Junii conficiatur et concludatur
Quibus quidem quindecim diebus durantibus, nihil per
vtramq(ue) partem, sicut antea scriptum est hostiliter attentetur
Quo quidem quintodecimo die elapso, decem dies proxime
inde sequentes, eiusdem mensis assignati sunt, et censeatur
Oratoribus prefatis, pro termino redeundi ad Regnu(m)
Hungarie, et Loca illis securiora, Quem etiam Saluum
Conductum, idem Ser(enissi)mus dominus Rex Ferdinandus
tenebit et obseruabit, sicut Principem et Regem Chris:
tianum decet,

Item q(uod) Ser(enissi)mus dominus rex Polonie predictus debet

certificare, per litteras suas Ser^mum dominum Ferdinandum Regem prefatum, huic ad sextam diem Maij proxime futuri, an dominus Rex Hungarie huiusmodi condiciones suscipere et observare voluerit, necne. Cum vero Ser^mus dominus Rex Polonie prefatus, significaverit, Ser^mo dno Regi Ferdinando prefato intra prefinitum tempus, huiusmodi condiciones Hungarie Regem non suscepisse, extunc intelligatur contractus iste esse et fore irritus et invalidus. In cuius rei testimonium, Sigillum meum est appressum. Act et Dat in Arce Pragen feria tercia post dominicam Oculi proxima Anno domini Millesimo, Quingentesimo vigesimo septimo.

Quos quidem articulos cum perlegi fecissemus, diligenterque considerassemus, licet illos in plerisque clausulis nostris et Sacre Corone nostre Juribus preiudicare, nosque non parum gravare cognoverimus, ne tamen discordie et effusionis Christiani sanguinis, auctores fuisse iudicaremur, ne etiam tanti Principis, utpote Ser^mi domini Polonie regis etc Qui se in hoc negocio, tanquam Catholicus Princeps et pacis ac tranquillitatis reipublice Christiane amator interposuit curis ac laboribus refragari videremur, premissos tractatus et articulos, acceptamus, admittimus, eosque in verbo nostro Regio observare promittimus, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante Dat Bude quartadecima die predicti mensis Aprilis Anno domini Millesimo Quingentesimo vigesimo septimo Regnorum nostrorum predictorum anno primo

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie datum Oratori Regis Joannis.

SACRA M^tas^ R^nde^ domine plurimas agit et habet gras Ser^mo^ domino Regi Hungarie, q illius M^tas^ et causa rei christiane, et contemplacione ac consilio eius M^tis^ articulos et conditiones illas tractande concordie, per M^cum^ dominum Castellanum Cracovien, cum Ser^mo^ Rege Ferdinando condictas, acceptaverit fecit illius M^tas^ officium probi et Chrian Principis, ac rem sua prudentia non indignam. Quandoquidem omnia prius, quam belli dubiam aleam experiri sapientem decet, et quamvis hi ipsi articuli aliqua ex parte duri et iniqui illius M^ti^ sunt visi, tamen eius M^tas^ non videt in illis quod usque adeo ferri et tolerari non possit

Mittet autem M^tas^ sua ad locum et tempus designatum Oratores suos et nichil impendii et opere pretermittet, quo aliqua decens et honesta concordia perfici possit, idque diligenter ipsis Oratoribus suis curandum precipiet ut q maxime fieri poterit, omnia ex dignitate et commodo illius M^tis^ transigantur.

Rationes autem quibus illius M^tas^ nititur ad repellendam impeticionem Ser^mi^ Regis Ferdinandi probat et satis validas esse indicat M^tas^ sua, et si equitate et racione certandum erit, nec aliquid in diversum adduceretur, illas omnino prevalituras non dubitat et proinde censet ut illis Oratores eius M^tis^ insistant

DE numero Oratorum in articulis prescripto renunciauit nouissime per litteras suas Ser^mus Rex Ferdinandus quod id quodam modo errore esset commissum, vultq3 licere sibi tot mittere Oratores quot sibi necessarii videbuntur quod etiam M^ti sue equum et oportunum videtur ad tanti momenti negocium transigendum mitteq3 etiam ipsa plures quam duos Oratores et vt idem Ser^mus Rex Hungarie faciat, consulit et censet.

Scripsit eciam M^tas sua ipsi Ser^mo Regi Ferdinando sibi omnino non videri, quod in tam angusto tempore, quod ad tractatus agendos est designatum, aliquid boni in ipso negocio tante difficultatis perfici posset, et proinde vt ad productionem spacii saltem aliorum quindecim dierum consentire dignaretur, quod illum M^tas sua sperat facturum, et quicquid rescribet e vestigio Ser^mum Regem Hungarie certiorem reddet.

Quod autem ad eos modos attinet quos ipse Ser^mus REx Hungarie ad vim vi reprimendam secum instituit, placet M^ti sue delectus, quem illius M^tas domi facit nam hoc vnicuiq3 inditum est et conuenit, vt se et sua tueatur.

VErum quod auxilio Thurcorum illius M^tas vti deberet id nequaquam à M^te sua probari posset res enim esset iuxta impia et periculosa, vnde et regnum Vngarie facilius confici ac occupari posset hoc pretextu à Thurcis et vniuersi Christiani hac impietate permoti haud dubie in ipsum Ser^mum Regem Vngarie et regnum eius commouerentur ita vt ab illis pro subsidiis perpetuam hostilitatem haberet, et proinde M^tas sua

rogat et consulit vt illius Mtas alios potius modos se et sua tuendi si fieri potest sequi velit, quam eos qui et periculosissi sunt, et Christiano Principe non satis digni.

DE adoptando vero filio Mtis sue quod illius Mtas significauit, gratissimo animo suscepit Mtas sua et quas maiores potest illius Mti pro tanta in se beniuolencia gras agit, verum cum et ipsa satis intelligit rem hanc tanti momenti, non posse absque comuni regnicolarum consensu transigi, censet etiam vt ad tempus aliud quiescens pendeat in quo demum id fieri poterit quod huic vtrique regno honestum ac salutare futurum esset, verum de Slesia et Morauia non videtur adhuc Mti sue quicque aggrediendum neque vllam excitandam controuersiam, nam sperat et censet eius Mtas quod hoc potissimum futuru sit medium et condicio pacis cum Sermo Rege Ferdinando ineunde, vbi ille pro iure suo quod ad regnu Hungarie pretendit, has duas prouincias accipere et liberas ab omni obligatione habere voluerit, satisque vtiliter hoc pacto concordia et pax comparata videretur si etiam vltra pacem suppecie ex ipsis prouinciis Regno Vngarie aduersus infideles accederent.

DE Illma domina Heduigi filia Mtis sue in matrimonium collocanda placet Mti sue deliberacio Sermi dni Regis Hungarie et pro hac cura et sollicitudine quam de illius bono ac honesto Statu gerit immensas illius Mti agit et habet Mtas sua gracias, verum non satis decorum videtur Mti sue vt ipsamet filie sue eos maritos aucupari deberet, sed magis id congruere censet ipsi Sermo Regi Hungarie tam arcto eius propinquo, vt id opere prestaret pro Nepte sua, quo faciet rem suo in illa amore suaque

prudentia dignam et M^ti^ sue regie gratissimam quam illi vicissim M^tas^ sua omni studio et facultate sua referre curabit

Sigismundus primus Rex Polonie

Ferdinando Vngarie et Bohemie regi

S Ex^me^ Princeps etc Rediens ad nos M^cus^ Christophorus de Schidlowiec Castellanus et Capitaneus Cracovien et Regni nri Cancellarius retulit nobis vt Ser^tas^ vra causa rei Chriane et intuitu nri dignata sit, differenciam suam quam habet racione regni Hungarie in amicabilem cognitionem et compositionem eorum mediatorum quos nos delegabimus permittere, ac arma sua ad tempus et iuxta articulos descriptos suspendere, pro qua beniuolencia et fide quam de nobis habet, agimus M^ti^ vre gratias quas possumus maiores, probamusque impense hunc Mtis vre erga rem Chrianam affectum et studium, quod animum induxerit has prius vias concordie, quam alea belli experiri. Nos enim qui magis sentimus quantum laboret ipsa res Chriana, et qui viciniores sumus imminenti discrimini, nichil magis quam comunem pacem Chrianorum probare et optare possumus, proindeque licet ipse Magnificus Christophorus Orator nr misisset eos articulos a se cum Mte vra initos in Hungariam, tamen et nos citra moram misimus suasimusque Ser^mo^ illi Regi Coronato vt et ipse illos susciperet, qui tametsi ei in quibusdam duri et graues visi fuerunt, tamen suasu nro et desiderio pacis cum Chrianis, illos acceptauit, et obseruare suis lris patentibus nobis promisit. Quod autem Mtas vra nobis scripsit aberratum esse in constricto numero

Oratorum, qui mitti ad tractatus ipsos debeant vt quod scriptum esset, suos Oratores, mutatum sit, in duos Ores non minus et nobis id enestigio, quam Mti vre displicuit cum ad tanta negocia obeunda merito quisque tot mittere debeat, quot ei expedire videantur, et proinde comendamus hoc et suscepimus libenter, quod Mtas vra nobis scripsit, se libertatem hanc habere velle mittendi Ores quot sibi oportunum censebit, nam et nos idem faciemus mittemusque ad locum deputatum plures quam duos Ores nihil opere et impendio parcentes, quo vt maxime optamus aliqua honesta concordia per nos perfici posset hancque declarationem Mtis vre simul ac sentenciam nostram in Hungariam citra moram significabimus, suadebimusque vt et illic ea conditio suscipiatur, prout illam susceptum iri no dubitamus, vnum est, quod in ipsis articulis satis probare non possumus, nempe tempus tractandi tanto negocio valde angustum, non enim solum tractandum erit Oratoribus nris, inter se mutuo de hisce rebus maximi ponderis, sed mittendum etiam ad quemque nostrum, et sentencias nostras in quibus hererent requirendum ad que omnia perficienda tempus quindecim dierum designatum sufficere non putamus, itaque rogamus Mtem vram, consentire dignetur ad tempus ipsum tractandi, longius producendum vt saltem vel ipse vnus mensis Junius integer sit, quo ad tractatus duntaxat agendos, nam nequaquam intra quindecim dies aliquid solidi perfici poterit, dignetur que Mtas vra nos de voluntate sua in hac ipsa re quamprimum cerciores reddere, valeatque foelicissime Mtas vra et nos diligat Dat Cracouie

SIgismundus primus Rex Polonie

Ferdinando Vngarie et Bohemie regi

SEr[me], Princeps et domine frater et consanguinee noster char[me]. Postq non visum est Mti vre ex re sua, vt tem: pus tractandi in Olomunc super negocio Hungarico aliqua: diu vltra xv dies condictos producerentur, Nos etia boni consulimus, et in eam partem vt vra Mtas scripsit accipimus, neq enim alr id optamus, nisi quatenus com: muni concordie et rebus Mtis vre conduceret, declara: bimus id responsum Mtis vre parti alteri, et nihil pre: termittemus, quod quantu fieri poterit communi paci et beniuolencie nre conducere intelligemus foelicissime va: leatq Mtas vra et nos diligat Dat

SIgismundus .I.[s] Rex Polonie

Ioanni Regi Vngarie.

SERx[me] Princeps etc. Mittimus ad vram Mtem Gene: rosum Joannem Vietwienski Castellanum et Tribunum Plocen et Capitaneum Brathianen, fidelem nostrum dilectu cui commisimus ea que intelligimus, presentissima istuis Regni Hungarie, et rei Christiane pericula, eidem Mti vre refer: re, quam plurimum rogamus, vt et fidem illi adhiberet et in his que retulerit, ita se exhibere velit, vt et illius ex: celsa virtus et res chriana, nunc maxime periclitans ex: poscit, valeatq foelicissime vra Mtas et nos diligat Dat

Ioannes Rex Vngarie

Sigismundus primus Regi Polonie

Serenissime Princeps et domine affinis et sanguine Pater charissime.
Litteras Maiestatis vestre nunc ad nos datas accepimus, et plane in:
tellleximus, vidimus etiam articulos, in quibus Orator Maiestatis
vestre de suspensione belli, et concordia tractanda nomine Maiestatis
vestre proxime conuenerit et constiterit. Cognouimus preterea
ad que nos Maiestas vestra paterne hortetur, quidue nobis con:
sulat. Ex quibus omnibus singularem Maiestatis vestre erga nos
et paternum fere amorem, olim quidem cognitum et perspectum
recognoscimus. Agimus itaque Maiestati vestre pro tam propenso
suo in nos amore cumulatissimas gracias, et quas possu:
mus maiores, et certe studebimus etiam omni officiorum
genere, omnibusque obsequiis à Maiestate vestra promereri. Caete:
rum quantum ad rem ipsam attinet, Nos vt alias semper,
ita nunc quoque parati sumus paterno prudentissimoque Maiestatis vestre
consilio obtemperare, idque in omnibus et nunc in posterum
quod ipsa de nobis decreuerit, nobisque faciundum con:
suluerit facere. articulos ipsos quemadmodum Maiestas vestra
nobis consulit, suscipere et acceptare, prout suscipimus et
acceptamus obseruandos, et ad ea nos semper tenebimus
que Maiestati vestre conducibilia nobis et dominiis Regnisque
nostris, Immo potius toti Christianitati, profuturaque fore vide:
buntur, dummodo non fiat aliquid, vti etiam Maiestas vestra
breuiter in literis suis perstringit, in honoris et Status nostri
detrimentum. Quemadmodum et nunc Serenissime Princeps
incerto quodam rumore perlatum ad nos est Oratores nostros
quos nuper ad Dietam Imperialem miseramus esse interceptos

Quod quantum articulis ipsis et tractatibus conueniat Mtas vra. pro sua altissima prudencia bene considerare potest, De quo tamen si quid certi habere poterimus, facie:mus Mtem vram certiorem. Rogamus eandem cum sum:ma fiducia, dignetur res meas, Immo fidei et Religiois Chriane vt facit vel deinceps cure semper habere eisqz opportune consulere, Nos enim ea semper facturi sumus ad eaqz accedemus, que Mti vre visa e dignitate com:modoqz nro et bono regnorum nrorum tociusqz reipublice Chriane tranquillitate fore videbuntur, Postremo rogamus Mtem vram summopere velit ad Dietam ipsam Olomucen Oratores suos designare, et in tempore mittere, Cuperemus autem imprimis designari Spectabilem et Mgcum Chri:stopherum de Schidlowiec Castellanum et Capitaneum Cracouien Regniqz Mtis vre Cancellarium, vt qui res nras bono omine auspicatus esset, sua prudentia singu:lari industria et dexteritate foeliciter eciam terminaret ad laudem inprimis omnipotentis dei, quietum Statum et dignitatem nram, bonumqz et tranquillitatem fidei et Reipublice Chriane. Que deinceps sequentur faciemus Mtem vram primoquoqz tempore de omnibus certiore Quam et bene ac foelicissime semper valere optamus, noqz eidem tanqz patri nro vnice et ex animo commendamus Dat Bude xvii die mensis Aprilis Anno domini M°. D°. XXvii° REgnorum nos:trorum predictorum Anno primo

Sigismundus . I^us^ . Rex Poloniæ Joanni Regi Vngariæ .

Ser^me^ etc. Valde nobis molestum fuit intellexisse Oratores M^tis^ v^re^ quos ad Conuentum Imperialem misit in Oppido Cremss. detentos esse, et licet nobis postea relatum sit illos dimissos et ad Hungariam redire illis libere concessum esse. Scripsimus tamen diligenter Ser^mo^ domino Regi Ferdinando pro illis eliberandis, et speramus, quod si detinentur, illos citra difficultatem dimitti faciet, non visum est autem ipsi Ser^mo^ Regi Ferdinando produci tempus tractatibus in Olomunc vltra quindecim dies quemadmodum consuluimus, et ab illius M^te^ optauimus, respondit enim nobis, si res agetur serio spacium quindecim dierum sufficere, sin aliter, non fore è re sua si spacium vltra produceretur. Quod M^ti^ v^re^ significandum duximus ne quid illam earum rerum quæ scire oportet, lateret et foelicissime valeat M^tas^ v^ra^. Dat.

Sigismundus primus Rex Poloniæ Ferdinando Regi Vngariæ et Bohemiæ . Archiduci Austriæ .

Ser^me^ Princeps etc. Significauit nobis dominus Rex Hungariæ Coronatus, detentos esse in Oppido Crems mandato v^re^ M^tis^ Oratores suos quos ad Conuentum Imperialem pro auxilio aduersus Thurcos miserat, et similiter nuncium R^mi^ domini Archiepi Strigonien quem in Vrbem pro confirmatione misit detineri in Oppido Sancti Vitti, grauissime ferens, quod hec fierent aduersus Inducias per Oratorem nostrum inter vrā M^tem^ et se confectas et aduersus Jus gentium quo legati vbique

sunt immunes, et petens à nobis consilium oportunum, nos qui summopere cupimus hanc concordiam quam tractare cepimus conficere, intelligentes dubiam esse belli aleam, planeque videntes, quantum mali, si res ad arma veniet his regionibus et vniuerse rei Christiane pariet, plurimum rogamus Mtem vram, vt ipsos Oratores detentos emitti faciat, ne negocium concordie, ea detencione difficilius reddatur, que quidem detencio non videmus, quomodocumque res cedet quid vtilitatis Mti vre afferre poterit, cum illam et regnicole vniuersi Hungarie et forte eciam Principes Germanie non sint equo animo laturi. Nos hec integerrimo animo scribimus Mti vre, idque consulimus, quod magis ex vsu eius et communis pacis arbitramur. Et proinde etiam atque etiam rogamus vt has preces nostras non obaudiat nostrumque sincerum animum in eam partem accipere dignetur, ac valeat foelicissime Mtas vra nosque diligat Dat

Saluus Conductus, per Sigismundum Regem Polonie: annuente et promittente Rege Ferdinando: datus oratoribus Joannis regis vngarie.

Sigismundus etc. Manifestum facimus tenore presentium vniuersis. Quia cum intelligentes differentiam inter Sermos Hungarie et Bohemie Reges, vbi ad bellum deueniret, maxima cum his Regnis tum vniuerse rei Christiane cladem afferre posse proindeque summopere cupientes, ipsam differentiam inter eorum Mtes componere, egissemus hijs proximis diebus, apud vtramque de ineunda concordia, ac vtraque, causa rei Christiane et postulationis nre in hoc consensissent, vt mitterent Oratores suos in Olomunc ad primam diem Junii, non maiori quam centum equitum comitatu ad ipsam concordiam per medium et amicabilem compositionem Oratorum et Comissariorum nostrorum tractandam

et componendam, dedissetq; nobis Ser^mus dominus rex Fer:
dinandus per l[itte]ras suas plenam facultatem, dandi et conce:
dendi securitatem et Saluum Conductum Oratoribus Ser^mi
domini Joannis Hungarie, Dalmatie, Croatie etc Regis
tuto et secure veniendi ad ipsam Ciuitatem Olomucen[sem] et
illic ad tempus condictum libere manendi, et omnia tra:
ctandi, que ad ipsam concordiam oportuna videbuntur
et demum lapso tempore prescripto seu condicto rursus intra
decem dies domum secure redeundi. Nos volentes, eam ipsam
concordiam, vniuerse reipublice Christiane necessariam et
salutarem ad effectum deducere, hac facultate nobis per
dictum Ser^mum Regem Ferdinandum concessa damus et co:
cedimus, tenore presentium mediante vice et nomine eiusdem
Ser^mi Regis Ferdinandi Saluum conductum regium, plenaq;
et omnimodam securitatem contra omne periculum quod
mens humana quoquo modo excogitare posset Oratori:
bus ipsius Ser^mi domini Joannis Regis Hungarie, vt hoc
ipso Saluo conducto n[ost]ro freti per Archiducatum Austrie
et Marchionatum Morauie, et per Slesiam, aliaq; loca di:
cioni eiusdem Ser^mi domini Regis Ferdinandi subiecta
cum Comitatu centum Equitum, ad ipsam Ciuitatem Olo:
mucen[sem] venire possint libere secure et sine omni impedimento
ac perhorrescentia quarumlibet personarum et subditorum
ac militum prefati Ser^mi domini Regis Ferdinandi
vbilibet existentium, stareq; illic et manere, ac sui Regis
negocia, ad ineundam concordiam necessaria et opportuna
tractare et disponere, ac rursum intra decem dies consecu:
ta vel non consecuta ipsa concordia ad propria libere et
pacifice redire valeant, personis ac rebus suis familia:
riumq; seu Comitum suorum, quos illuc secum in numero
predicto acceperint saluis semper et vbiq; permanentibus
Quocirca vniuersis et singulis Principibus Dignitariis

et Officialibus Nobilibus: Capitaneis Prefectis militum
Equitum et peditum ipsisqz militibus: necnon Magistris
Ciuium, Consulibus et Incolis Ciuitatum et Oppidorum
aliorumqz locorum ac viarum pontium passuum, et quoru:
cumqz aliorum locorum custodibus et presidibus, ceterisqz
subditis memorati Ser^mi domini Regis Ferdinandi,
cuiuscuiqz dignitatis preeminentie, Status et conditiois
fuerint, in Austria Morauia, Slesia, aliisqz dominiis
sue M^tis vbilibet existentibus, eius nomine auctori:
tate ac facultate predicta nobis concessa mandamus
et seuerius precipimus, quatinus hunc nrm, imo ipsius
Ser^mi Regis vri domini Ferdinandi Saluum conductu
firmiter teneatis et obseruetis, tenerique et obseruari per
omnia faciatis, nihilqz contra ipsos Oratores Ser^mi dni
Joannis Regis Hungarie, familiaresqz seu comites coru
predictos tam in Olomunc euntes qz etiam illic manetes
et inde redeuntes, durante presenti Saluo conductu atten:
tare aut facere directe, vel indirecte, nec vim illis ali:
quam vel rebus ipsorum aut alicuius eorum inferre
audeatis, nec aliquis vestrum audeat pro fide vra et
gra Ser^mi Regis vri et nra non aliter facturi Harum
quibus Sigillum nrm est impressum testimonio litterarum
Dat Cracouie Sabato proximo ante dominica Condu:
ctus Pasche Anno domini M^o. D^o. XXvii^o Re:
gni nostri anno XXi^o

Mandatum a Sigismundo primo Rege Poloniȩ: datum Oratoribus suis: ad Pacem inter Ferdinandum et Joannem, Reges Vngariȩ tractandam. ad Olomuc missis.

MAnifestum facimus etc. Quia rationem habentes imminentis periculi totius reipublice Christiane cuius potissima esse causam mutuas discordias Principum Christianorum nemo non considerat, et egimus non pridem de sistenda differentia belloque suspendendo inter Serenissimos Hungariȩ et Bohemiȩ Reges, et nunc ad conficiendam inter Maiestates suas pacem et concordiam, misimus iuxta condictos articulos in Ciuitatem Olomucen. Reverendissimum in Christo Patrem dominum Andream Episcopum Plocen. Spectabilem et Magnificum Christopherum de Schidlowiec etc. Consiliarios, Oratores et mandatarios nostros Sincere nobis dilectos, quibus ad negocium hoc peragendum omnem nostram auctoritatem et facultatem dedimus, damusque litteris nostris presentibus, promittentes in verbo nostro Regio, quod quicquid per illos actum tractatum, condictum, et conclusum fuerit, nos id omne ratum gratum et firmum habituros, In cuius rei testimonium

SIgismundus primus Rex Pol.

Magistratui Ciuitatis Olomucen

F Amati grate nobis dilecti. Cum Ser mi domini Hungariae et Bohemiae Reges in hoc consenserunt, vt istic in Ciuitate Olomucen fiant tractatus pacis et concordie medio Oratorum nrorum inter Ma tes suas, mittimus istuc ad diem designatum videlicet primam mensis Junii, Rndum in Chro Patrem dominum Andream Epm Plocen, et Mag cos Generosum et Venerabilem Christophorum de Schidlo: viec Castellanum et Capitaneum Cracouien, et Regni nri Cancellarium Joannem de Tharnow Castellanum Sandecen et Capitaneum Pilsnensem Consiliarios et Oratores nros et Joannem Vieczvienski Castellanum et Tribunum Plocen, ac Joannem Choienski Doctorem Praepositum Posnanien et Archidiaconem Cracouien Secretarios nros iam hanc rem vniuersae rei Chrianae salutarem auspice domino deo exequendam, postulamus a vobis vt eisdem Oratoribus nris quo in hospitiis et aliis rebus necessariis commoditatem pro pecuniis suis habere possint prouideatis, referemus vobis hanc obseruantiam erga nos pari fauore et gratia nostra Regia Dat

SIgismundus Rex Polonie

Joanni Regi Vngarie.

SEr[me] Princeps et domine affinis n[oste]r et tanq[uam] fili char[me]. Ea sē:
per fuimus et futuri sumus integritate erga M[tem] v[est]rām, q[ui] il:
lius honori et dignitati omnia fideliter fauemus, ac ne minore
nunc sollicitudine et vigilantiā, iampridem deputatos Orato:
res nostros ad Olomucen[sem] Conuentum, curamus expediendos
vt die crastina hinc iam illuc omnino exeant, peruenturi Olo:
muncium nimirum duobus diebus ante tempus prestitum, Quin
etiam iam antea illuc permisimus Tabellarium nostrum, scripsimusq[ue]
ad Olomucen[ses] Cives, vt v[est]rē M[aies]t[at]is Nunctiis diuersoria aliqua
procurent, commoda et honesta, quod facturos non dubitamus
verum postq[uam] iam illic erunt Oratores nostri, Speramus iam tuc
et securiores futuros v[est]rē M[aies]t[at]is Oratores, et facilius illis
successura omnia, dum poterint communicare inter sese quod
vtrinq[ue] erit è re ea quam premanibus habent, Nos certe ac:
curatissime adeoq[ue] et sollicite n[ost]ris iniunximus, vt id omni stu:
dio, modisq[ue] omnibus agant quomodo certa pax componi posset
inter v[est]rām M[tem] et Ser[mum] dominum Regem Ferdinandu[m]
Quem conatum nostrum vtinam felicitet deus Optimus, N[oste]r
Nunctius ad Imperium iampridem hinc abiit, habens in ma:
datis, ab illo Conuentu petere Suppetias, n[ost]ro, et v[est]rē Ser[tis]
nominibus, contra infideles, is priusq[uam] hinc discessit non ig:
norabat, Nunctios v[est]rē M[aies]t[at]is ad eundem Imperii Conue:
tum missos fuisse retentos in Austriā, Sed quiā, quo speraue:
rat, eodem quo ipse vadit venturos, nescit fuisse reuersos
vtpote probibitos suum ceptum iter prosequi, dabimus operā
vt breui tandem et idipsum sciat, atq[ue] edoceatur quid sit

de hoc facturus valeat foelicissime M^tas^ vra et nos diligat ex Cracovia XXII die Mensis May

Petrus Tomiczki Eps Cracovien

Andree de Gorca Cast oratori regio ad principes Germanie misso.

MAg^ce^ domine fr char^me^ bene et consulte fecistis q quae Wratislavie a Ser^mo^ domino Rege Ferdinando et aliis cognovistis de Conventu Principum Germanie Ratis: bone ea M^ti^ Regie perscripsistis non enim licuit vobis in tanta rerum varietate et incertitudine ulterius progredi, nisi explorata prius mente et voluntate M^tis^ sue sciatis autem q M^tas^ sua que non tantum sua et regni sui causa, quantum causa Ser^mi^ dni Regis Hungarie et ad postulationem illius vos ad illum Conventum misit, censet et vult ut in dei nomine illuc vadatis, et sive Principes Germanie plures aut pauci illinc convenerint sive non mandata M^tis^ sue coram Consiliariis illorum et Statibus Imperii exponatis, Siquidem illos de rebus publicis consultare et alios Oratores audire et absolvere cognoveritis alioquin si neq Principes illuc convenerint neq Oratores illorum et alii ordines de rebus publicis et comuni defensione atq auxilio contra infideles tractatus et consilia habuerint vos de consilio R^mi^ domini Archiepi Rigen cum quo confidenter de omnibus conferre potestis ad nos redeatis tempus autem et res ipsa ostendet vobis quid agere et sequi ibi debeatis / nostri domini Oratores nudiustercius abierunt hinc in Olomunc, verum dominus Castellanus Sandecen in primo nocturno coactus est subsistere propter gravem egritudinem, qua est correptus Ores

autem Ser^mi^ domini Regis Hungarię qui detenti erant in Oppido Chrems iam sunt dimissi sed ad Conuentum Imperii rite prohibiti, et proinde in Hungariam redierunt non puto necessarium esse vt exponatis Oratoribus et Consiliariis Principum absentium ea quę Principibus ipsis priuatim dicere debuistis satis erit quod eos salutabitis et dicetis quod mandata aliqua habuistis ad eorum Principes, perferenda si ibi adfuissent foelicissime et me diligite Dat

Petrus Eps Cracouien: Vicecancellarius Ioanni Regi Vngarię.

Nichil michi accidere potuit gratius iucundiusque quam quod seruitutem et operam meam qualis qualis fuit, quę certe perexigua fuit, tanta humanitate tantoque fauore excipere dignata est Mtas vra, prout ex lris eius mihi heri redditis intellexi Et proinde, quod antea non inuitus sed libenti animo faciebam nunc perspecta Mtis vrę tam incredibili virtute et gratitudine curabo atque aduigilabo vt quicquid in me ingenii: artis auctoritatis, gratię et virium existit, id totum a me expendatur in amplianda et tuenda dignitate Mtis vrę domini mei clementissimi, quam vt deus optimus Maximus foelicissime et diutissime regnantem in optima valetudine seruet ac tueatur, continuas preces fundo. Cuiusque gratię me cum perpetua seruitute mea humillime comendo Dat

Petrus Eps Cracouien et Vicecancellarius Statilio preposito Budensi :

Accepi literas vre D. ex quibus plane perspexi predicatione illius effectum esse vt ista Regia Mtas Hungarie, pro meritis meis que parua sane fuere, tantas michi agere dignetur gratias, vt me ab sua Mte, tot gratiis agendis, totque laudum cumulis et promissis affici (vt pote nihil tale merentem) plane subpudeat, tamen hec dominationis vre in me beniuolentia et animi propensio est mihi, (vt merito esse debet) gratissima, quam illi per omnem occasionem omni studio et gratificatione mea referre curabo.

Gaudeo autem vehementer D. vram designatam esse Legatum ad res Olomucen tractandas. proficiscuntur mei quoque perendie, deus itinera tam vra quam nostrorum fortunet, Nos interea hic, et deum precabimur vt paci Christianorum successus tribuat Et quantum humano consilio provideri poterit ad communem rei Christiane vtilitatem nichil pretermittemus, Dnem vram foeliciter valere cupio que me diligat et Sermo isto Regi communi domino nostro, me et perpetuam seruitutem meam diligenter commendet

Sigismundus primus Rex Polonie
Andree Cricio epo: Chr[isto]fero de Schidlovec
oratoribus Olomuncij existentibus.

Rnde in Chro Pr. Spectabilis et Magce Sincere nobis dilecti afficimur non mediocri tedio, q quorsum res quarum gra istuc missi estis tendant quoue se inclinent, prorsus ignoremus, nec à vobis isthinc de eis, vllam significationem habeamus dumqz ita anxii animo pendemus, Orator Serini domini Ferdinandi Regis etc Georgius Secretarius, qui apud nos adhuc hic est. et de quo etiam prioribus lris ad vos scripsimus iterum nos adiit allatas sibi recens asserens esse lras à Principe et Rege suo, quibus ei iniungit. Idem tidem nos commone faceret diligenterqz instaret, et vrgeret, vt pro mutua amicitia, affinitate, et necessitudine nra ageremus per vos isthic perficeremusqz quo idem Rex suus ~~Hungarie~~ Ferdinandus Regno vt ipse sibi persuasum habet, iure diuino et humano sibi debito q minimo negocio, sine bello et cede, potiretur, hoc est, vt Rex Joannes, eo sibi cederet. Si vero id facere nollet, rogauit nos idem Or, verbis Regis sui, et obtestatus est, velimus tandem iam nos patefacere, et Joanni Regi, sive Oratoribus et Consiliariis eius, qui istic sunt, per vos denunciare, atqz declarare non licere nobis, amicum et affinem et necessarium Regem in tam insta, tamqz ardua causa deserere, quin à parte eius stare velle et debere, et suma quidem orationis Georgii fuit hec, que sane non modica deliberatione, Immo sollicitudine nos distringit, ipsi enim scitis q mox ab initio huius dissensionis omne studium omnisqz cura nra et voluntas eo spectabat, atqz dirigebatur, ne alterutri partium

nos addiceremus, sed iuste cause faventes, tanquam honorarius
arbiter: quod ex equo et bono esse a quopiam existimaremur
at nunc plane perspicimus, ab Serenissimo Rege Ferdinando in
eam necessitatem, nos trahi atque pelli, vt a parte sua sta:
re non dissimularemus, quod plane, quia principali institu:
to et proposito nostro repugnat, neque satis decorum, neque regie
dignitati atque gravitati adeo congruens esse arbitramur
nam nos alteri partium, Iure redderemus suspectos, et pro:
inde, in tanta rerum difficultate et perplexitate, id vos istic
agere volumus, vt et rerum, et temporum, et dignitatis nostre, in
primis racio habeatur, videlicet si ita occasio tulerit, pri:
mum omnium dispiciatis consideretisque acute et diligenter
vtrius partis causa sit iustior, et que pars solidioribus atque
equitati magis consentaneis racionibus nitatur, quibus
omnibus, diligentissime circumspectis et expensis, ad eam
vos partem magis acclinabitis et accomodabitis, que vobis
iustior apparebit. non tamen vt pro ea pronunciare et ei sub:
scribere debeatis. Sed partem eam que iusticie minus ha:
bere visa fuerit, adhortemini eique omni racione persuadea:
tis, velit iusticie et equitati atque ita et racioni acquiescere.
quandoquidem deus et Principes Europe Immo homines
omnes, ab ea potissimum parte stabunt, qui iustam causam
habuerit, iureque contenderit | hec et his similia argumenta
pro prudencia et dexteritate ingeniorum vestrorum fusius
et vberius in medium afferetis, ita tamen prout superius at:
tigimus vt nos decorum et Religionem atque dignitatem
nostram observemus ne privato aliquo affectu adducti ali:
cui placere velle vel applaudere videamur / Quoniam quicquid
in ea causa agimus, id non nisi communis pacis et Christiane dignitatis
conservanda gracia facimus, quo provincie et Regna feris et po:
tentibus nacionibus finitima facilius et comodius a vi et impetu
barbarorum se tueri et iniurias propulsare queant

cupimusq͡ȝ hoc nostrum factum cum optimi cuiusq͡ȝ tum to:
cius Christianitatis testimonio comprobari bene valeant
Vre Stas Dat Cracovie

Sigismundus primus Rex Polonie
Oratoribus suis Olomuncii existentibus

RME in Chro Pr Spectabiles et Mgce Sincere nobis dilecti
Pergrate nobis fuerunt lre vre quibus de omnibus rebus
que isthic Olomuncii cum Oratoribus et Consiliariis Serenissimorum
Bohemie et Hungarie Regum per vos inchoate et acte sunt
nos effecistis certiores, id equidem à vobis sedulo et cupide
operiebamur, consilium vrm totiusq͡ȝ processus quo in or:
diendis actionibus vsi estis rationem et ordinem probamus
et commendamus, quod autem ex conclusionibus et postu:
latis partium considerare vos scribitis, ipsas partes longo
intervallo à se distare, ideoq͡ȝ perdificile esse, eas ad aliquod
equum medium deduci posse, id ita esse credimus, cum ita
futurum fore si modo meministis, nos q° ominabamur, dum
vos à nobis isthuc dimittebamus, Sed cum eo rem devenisse
videamus, vt simul convenientes, de hiis rebus colloquia
habeatis, Speramus id quod vsu venire solet, nichil esse tam
difficile quod tractando, non fiat facile, nichil tam exaspera:
tum tamq͡ȝ durum, quod vltro citroq͡ȝ habitis sermonibus,
oracione non leniatur, atq͡ȝ mitescat, modo vos prout hacte:
nus fecistis, solita prudencia et dexteritate, ex re, et tempore
consilia capientes, pergite vt cepistis, et perseverate, quem:
admodum et hic coram à nobis presentes, et isthic absentes
per lras nras edocti estis, forsitan deus, piis votis nostris
aspirabit, cum ex toto hoc onere quod subiuimus non priua:
to alicui commodo, vt scitis, Sed duntaxat decori et digni:
tati amicorum Regum, atq͡ȝ finitimarum provinciarum

Immo vniversae Reipublicae Christianae saluti, tranquillitati
et securitati prospicere et consulere cupiamus. Quod autem
ad domini Epi Wratislavien vobiscum istic habitum ser:
monem attinet quo asseruit nullum alium modum, ad pro:
trahendam rem, sibi aptiorem videri, quam si res ad mutuum
Conventum nrm, cum Ser^mo domino Ferdinando Rege sus:
pendi posset, Sciatis, nos, neque congressum mutuum, nec quicque
quod ad pacificationem et concordiam tantorum Regum accomo:
dum et pertinens esset, vitaturos, aut tergiversaturos, modo
fructum aliquem et optatum eventum illum consecuturum, certo
sciremus, aut saltem speraremus, nunc, cum nobis neutique con:
stet, idem Ser^mus Ferdinandus Rex in tanta controversia
velit iudicio, et arbitrio nostro acquiescere, nec ne, prospicere
non possumus mutuus congressus noster, quid vtilitatis, aut
dignitatis afferre possit, immo certo nobis persuademus quod
preter molestiam et indignitatem, fortassis etiam odii suspi:
cionis atque inimicitiarum non parum ex illo contraheremus.
non licet quidem vobis de ea re Consiliariis et Oratoribus
ipsius Ser^mi domini Regis Ferdinandi quicquam propone:
re, sine ab eis id postulare videri, verum si illi forte vobis
id aliquo certo indicio significaverint illius M^tem sententiae
et arbitrio nro stare velle, sive vt dicitur, in nos compro:
mittere, possetis in eo casu tentare et agere quo res ad Co:
nventum nrm mutuum, suspendi posset, nam nos profecto tum
demum, neque congressum mutuum subterfugeremus, nec aliquid
etiam cum rerum nrarum, dispendio, pretermitteremus, quod
ad extinguendum tantum incendium conducere arbitraremur
tametsi alioqui, tot curis Regni nri quot satis distringamur
vt Tartaros pene intra limites regni nri, sustineamus, habetis
que de congressu reliquisque rebus, sit nra et mens et sententia
vos quod modo diligenter fecistis, sic deinceps de omnibus rebus
que istic emergent, nos certiores facere non negligatis et valete
foeliciter Dat etc

Sigismundus primus Rex Polonie
Andree Cricio Episcopo Plocensi
Chrfero a Sidlowiec Castell° craconien.
oratoribus ad Olomuc missis.

Rnde in Chrō Pr et Magce Sincere nobis dilecti. non est nobis incognitum qz molesto animo ferret Sermus Princeps et dns Rex Ferdinandus quod nonnulli nri subditi ad Hungariam militatum proficiscantur, hoc ipsum enim et coram nunctio nostro quem apud eius Mtem Wratislavie habuimus expostulare visus est. et nobis huc per Oratorem suum Georgium Secretarium qui modo apud nos est significavit. per quem inter alia hortatus eciam est nos et rogavit impense vt pro mutua nostra necessitudine adniti velimus omni cura et studio nrō vt illius Mtas sine difficultate aliqua, immo nullo negocio Regnū Hungarie sibi, vt ait debitum consequi valeret. Nos tametsi id quod Mtas sua cupit qz arduum sit. qz qz factu difficile plane perspiciamus, tamen que mandata in eo negocio vobis hic proficiscentibus dederimus, ipsi vos testes estis. Declaravimus enim nos nichil eque malle et cupere qz rem pro vtriusqz regni dignitate et tranquilitate sine cede. et bello confici posse. cum non solum his ipsis regnis. sed etiam toti Europe nihil eque salubre et frugiferum existimamus qz si vicini Principes extinctis odiis et rebus inter se pacatis, comunibus consiliis, et armis vrgentibus et instantibus, magnis Thurcorum viribus se opponerent, atqz ad decus dignitatemqz collapse reipublce christiane instaurandam animum adijcerent. hec propterea repetenda, et ad vos perscribenda duximus. vt si forte (quod fieri solet) isthic in hoc Conventu a quopiam de eiusmodi rebus sermo inciderit respondere possetis que sit in his mens et deliberatio nrā, quamqz quidem nichil dubitemus vobis pro

singulari prudencia vra verba rebus accomoda, ad omnia non defutura Quod enim ad eos qui ad Hungariam militatum se conferunt attinet, certum est absque sciencia et voluntate nra id fieri late quidem patet Regnum nrm, difficileque est nos a nris racionem exigere posse, que cuiusque voluntas sit aut quo quisque proficiscatur, presertim cum more veteri non modo in Regno nro, verum eciam in finitimis nobis regnis atque prouinciis liberum cuique existat, operam suam pecunia locare, cui quis voluerit, attamen vt eiusdem Serm[mi] domini Regis Ferdinandi voluntati in hac re satisfaceremus, dabimus operam prohibendumque curabimus maxime eis qui possessiones habent nequis deinceps ad Hungariam militandi causa se conferre audeat quod eo magis nobis licere perspicimus quo certo sciamus Tartarorum non contemnendam copiam pene intra limites nros, statiua sua habere suspicionemque esse eos occasionem duntaxat aliquam prestolari, qua oblata in dominia nra incurrerent, ad quod auertendum, potius nrorum opera vti constituimus quam eos ad aliena tuenda dilabi siniere debeamus, bene valeant vre S Dat

Sigismundo Primo Regi Polonie
Andreas Cricius Eps Plocensis: Et
Chrioferus de Schidlowec Palatinus Et
Capitaneus Crac: Oratores ex olomunc

SAcratissima M[tas] et domine, domine gratiosissime. Peruenimus huc gratia dei salui et incolumes die veneris, vltima mensis Maij, neminem ex Oratoribus tam Hungarorum quam Ser[mi] dni Regis Ferdinandi, preter Mg[cum] dominum Leonardum Arach Cancellarium iam hic existentem inuenimus, tamen paulo post superuenerunt R[mus] dominus Epus Wratislauien sub meridiem, et in nocte dominus Alexius Thurzo

cum Doctore quodam Beato. In crastino venerunt hora po:
meridiana Oratores Hungari Rmus dominus Franciscus
Comes de Frangepanibus Archiepus Colocen' frater ordinis
Sancti Francisci de obseruantia vir profecto singulari ingenio
animo et eloquentia preditus idem Oratoribus istis quod et
nobis accidit vt alteris per egritudinem, vicedominus Aus:
trie alteris Cancellarius regni Hungarie in via remanserit.
eodem die Sabbati inuiserunt nos officiosissime, nobis quidem
reluctantibus primum Oratores Sermi domini Regis Ferdina:
di, deinde etiam Sermi domini Regis Hungarie cum summa
testificatione beniuolentie et fidei erga Sacram Mtem vram
et nos Oratores illius, obtuleruntque nobis et literas Princi:
pum suorum et que ad complacendum S. Mti vre videban:
tur disseruerunt. Nos contra verbis congruentibus, et gratias
illis egimus de honore hoc nobis impenso intuitu Mtis vre
et vicissim vnicuique parti illorum Sacre Mtis vre beniuolen:
tiam et studium de pacandis his regionibus declarauimus
curamque et operam in eo negotio ad quod missi sumus obtulimus
Adhuc vero ante Hungarorum aduentum cum de modo congres:
sus et tractatuum cum Oratoribus Sermi domini Regis
Ferdinandi tractaremus, visum erat nobis inuicem vt tanti
negotii exordium fieret a re diuina vt videlicet audita missa
de Spiritu Sancto demum tractatos istos aggrederemur, quod
cum Hungaris superuenientibus communicassemus assenserunt
non grauatim et ita inter nos conuentum erat, vt in vna
Ecclesia missam audiremus, verum cum et nos ipsi de locis
qualiter consistere deberent cogitaremus et ipsi Oratores tam
Sermi domini Regis Ferdinandi quam etiam domini Regis
Hungarie sibi loca congrua dari expostularent, Nos time:
tes ne quod in re parui momenti dissidium vel sinistra sus
picio oreretur ad hoc tandem cum illis conuenimus, vt in
Ecclesia quam sibi quique deligerent missam de Spiritu sancto

audirent. Nos in Parrochiali Ecclesia missam conspeximus, et quantum pro deuotione nra potuimus, deum pro pace et concordia petiuimus. Peracta re diuina venimus in Praetorium, ordinauimus enim antea tria tabernacula in quibus singuli nrm considerent, ne cuiqz suus honor detrahi videretur. Adiuimus primum Oratores Serm̃i domini Regis Ferdinandi comunicatu prius re cum Oratoribus Serm̃i domini Regis Hungarie, Q eo ordine procedendum videbatur, propterea q Sermus dns Rex Ferdinandus questus sit apud Mtem vram de prerepto sibi contra Jura sua, Regno Hungarie, et Mtem vraz ad illius querimoniam se interposuisse et rem ad eum Conuentum et tractatum deducta esse, quas rationes Ores Serm̃i domini Regis Hungarie haud grauatim admiserunt. Igitur accedentes Oratores Serm̃i domini Regis Ferdinandi salutauimus illos primum nomine Mtis vre Regie, et literas fidei obtulimus, Diximusqz deinde illa omnia que à Mte vra Serma in mandatis habuimus quibus videlicet racionibus Mtas vra adducta sollicita sit de hac pace et concordia conficienda et quantum periculum immineat non solum his Regnis vicinis sed etiam vniuerse rei Chriane, si hec regna et dominia que se inuicem tueri deberent, in sese arma verterent.
Responsum nobis est ab Oratoribus Serm̃i domini Regis Ferdinandi satis copiose primum à Rmo domino Epo Wratislauien de propensione animi ad comunem pacem ipsius Serm̃i domini Regis Ferdinandi et quamillius Mtas optaret aliis potius modis et viis Jus suum quod habet ad Regnum Hungarie qm armis consequi. Deinde per Doctorem Beatum praedictum longa serie et materia bene instructa, de Juribus illius Mtis ad Regnum Hungarie deductum. Nos vt et testimonium actionum nrarum extaret, ne quid ex nobis sed ex partibus ipsis proce:

dere videretur, postulauimus et vix tandem honestis persuasio:
nibus impetrauimus vt in scripturam redigerentur. Quod ea
lege nobis concessum est, vt ipsam scripturam parti aduerse non
traderemus. Quod fideliter fecimus et illi duntaxat scriptu:
ram ipsam perlegi et sensum eius annotari vt debito modo res:
pondere possent. fecimus omnia tamen cum scientia et consensu
partis vtriusque.

Hiis dominico die. Oratores Ser^mi domini Regis Hungarie acce:
ptis, petierunt sibi dari ad ea omnia respondendi tempus com:
petens, cum negotium non de lana caprina, sed de rebus maximi
momenti ageretur. Nobis et Oratoribus Ser^mi domini Re:
gis Ferdinandi id equum videbatur. Compilarunt itaque res:
ponsionem ipsam à die dominico vsque ad diem Martis post pran:
dium. Quo tempore conuenientes cum illis in Praetorio, audi:
uimus responsiones, non minus aequas et argutas, quam fuerunt
propositiones Oratorum Ser^mi domini Regis Ferdinandi.
Sed cum Ser^me Rex conclusiones et postulata vtriusque partis
consideramus, videmus longo à se interuallo distare, imo à no:
bis impossibile ad aliquod medium deduci posse, cum altera pars
nihil aliud velit, nisi Regnum, vtilitatesque hactenus ex illo
prouenientes et impensas à se factas resarciri. altera nihil
minus nominare patitur quam Regnum à Rege suo dimitti debere.
Et propterea desperamus nos pacem vel concordiam aliquam
conficere posse. Tentabimus tamen adminus si aliud non po:
terimus, saltem vt suspensionem aliquam huius belli perniciosi:
ssimi persuadeamus. Quod si efficiemus, putamus nos non
nihil in tanta vtriusque partis dissensione et in sese ardore pre:
stituros. Propositiones ex parte Ser^mi domini Regis Ferdinan:
di, et Ser^mi domini Regis Hungarie, quia nimis prolixa est
materia non mittimus vre Mti, sed eas ipsi afferemus.

Accepimus lras Mtis vre Ser^me quibus nobis declarat que
cum illa Georgius Secretarius et nunctius Ser^mi domini Regis

Ferdinandi egerit, placet nobis impense responsum M^tis v^rē quod illi dedit, de gentibus suis non dimittendis in Hungariam et iisdem rationibus, hic quando mentio incidet utemur. Nam hactenus nichil est de hac re nobiscum actum. Verum nobis consultum videretur, ut dum Sacra M^tas v^ra se mediatorem et conciliatorem pacis prebuit, neutri parti gentes in subsidium permittat, presertim ex Aulicis et viris notabilibus anteqz hec suspensio et tractatus conficiantur.

Noua huc venientes ab Oratoribus Ser^mi domini Regis Ferdinandi, que accepimus, et que paulo post per Foggeros ex Augusta missa sunt M^ti v^re Ser^me mittimus, ex quibus quis euentus fuerit incertum adhuc habemus. Verum si (ut rumor est) Cesarianis res ex sententia succedunt, tanto magis actiones hic n^re erunt difficiliores. Nos Sacre M^ti v^re uti domino n^ro clementissimo commendamus Dat in Olomuc feria quarta proxima ante festa Penthecosten Anno domini M^o. D^o. XXvij^o

Sigismundo primo Regi Polonie Andreas Cricius Eps: Christoferus de Schidlowec: oratores: in olomunc.

Sacratis^me Rex domine, domine clementis^me. Post seruiciorum nostrorum perpetuam commendationem. Locutus est secreto nobiscum inter alia multum R^mus dominus Epus Wratislaviens, de hoc negotio, cuius causa huc conuenimus. Et cum magnitudinem ipsius negotii expenderemus, et cause difficultatem, quod alterum Principem a repetendo Regno Hungarie, alterum a retinendo, abducere pene impossibile videretur subiunxit nullum sibi medium videri, qz ut res, ad Conuentum mutuum M^tis v^re cum Ser^mo domino Rege

Ferdinando, adhuc suspendi posset, hoc an ex suo ipsius vel Regis sui animo dixerit, nescimus, tamen hoc M^ti V^re sig:nificare voluimus, vt si ex diversissimis partis vtriusque ra:cionibus, rem ad hanc saltem suspensionem perducere possemus Quod profecto nobis et Salutare toti rei Christiane, et ho:nestissimum Sacre M^ti V^re, futurum putamus, significaret nobis quam primum, vtrum eo rem conducere et dirigere de:beremus, nam absque M^tis V^re sciencia, et iussu, de hac re nichil movere vellemus, Supplicamus igitur Sacre M^ti V^re, vt de sentencia sua, in hac re, quam primum certiores nos facere dignetur, nam vt ex his, et valde contrariis, val:deque adversis, et animosis tractatibus, convincimus, et cito et inutiliter nos hinc absolutum iri, nisi hoc vnicum medium in quo speramus, de suspensione aliqua impetraverimus, digne:tur igitur Sacra M^tas V^ra, nos sine omni mora, super his rebus, de mente sua informare Quam optime et foelicissime valere desyderamus, nosque et nostra obsequia rursus, eidem Sacre M^ti V^re, commendamus Dat in Civitate Olomu:censi quarta Mensis Junii Anno M^o. D. XXVII°

Sigismundus primus Rex Polonie
Ioanni Regi Vngarie.

S. Er^me Princeps etc. Que de bellis Italie, de cede apud Vr:bem Romam facta, de interfectorum vtrinque numero, de vindi:cata Pontificis maximi iniuria certiores nos literis suis reddidit M^tas V^ra, fecit abundancia quadam benevolen:cie, et amoris in nos sui Sed non videmus aliquid cause subesse cur alterutri partium gratulemur, eo quod hii qui Prin:cipes concordie inter Christianos esse debeant, quibus eciam Europe salus initatur, funestis armis inter se digladiantur

que si in communes hostes nros converterentur fortassis ijdem hostes non tantum animi ad invadenda aliena haberent Sed utcunque est pro eo in nos officio habemus Mti vre ingentes gras. Ex Olomuntio, unas duntaxat lras a nris habuimus easque tales ut ex eis parvam spem concordie concipiamus, nisi deus aliter constituerit sed non dubitamus quin omnia a suis illinc abunde perscripta habeat Mtas vra quam diu et foeliciter valere et regnare cupimus cuiusque amori nos commendamus Dat

Petrus Tomiczki Eps Crac. Vicecancells
Luce de Gorca Castellno Posnamien. et
Capitaneo Maioris Polonie.

MAgce domine domine et frater honorandme. Salutem et plurimam foelicitatem peroportune accidit quod Mgcia vra Nuncium suum huc misit, habebam que huc afferuntur et perscribuntur (que sane sunt varie et multiplices) Mgciam vram facere certiorem, et inprimis Urbem Romam a Coesariano Exercitu (qui ex Germanis et Hyspanis constabat) captam et misere habitum esse priori rumore allato subdubitabamus, nunc ab hiis quo qui ex eo naufragio evaserunt, didicimus, non modo captum et direptam, verum etiam tantam caedem et crudelitatem in ea perpetratam ut a Gottorum tpibus similis non est edita, non modo populo Romano, Sed neque clero nec Epis nec Sacris virginibus parsum est. Quamquam a Sermo domino Hungarie Rege ad Regiam Mtem domini nri scriptum est, rursus eandem Urbem Romam a Pontificio simul Regis Gallorum et Venetorum Exercitibus vindicatam esse, Pontificemque obsidione liberatum, et Coesarianos ad unum interfectos, prout

Mgcia Vra, ex exemplo literarum dicti Regis quod
ei presentibus inclusum mitto intelliget tamen ex Ger:
mania nichil de eiusmodi rebus prorsus auditum quia
nemo ex Germanis id ita factum esse credere vult quamquam
hoc ipsum idem Rex Hungarie aliis lris ad suos Olo:
muntium missis constanter affirmet, itaque nos interea
certiora de his expectamus. De concordia do:
minorum Hungarie et Bohemie Regum que tractatur in
Olomunc paruam admodum spem habemus videlicet Rex
Ferdinandus nihil aliud vult nisi Regnum, vtilitatesque
hactenus ex illo prouenientes, alter vero nichil minus nomi:
nare patitur quam Regnum a se dimitti debere, Quare pro:
positum est per Oratores nros vt prorogarentur adhuc In:
ducie ad primam diem January, missumque est ad vtrumque
Regem si in illas consentire voluerint, Quid posthac
subsequetur non negligam vram M: de omnibus reddere
certiorem. Quo animo dominus Archiepus in me fuerit
quidue moliatur, et perscripsi ad M. vram prioribus lris
et his pntibus, rem non aliter se habere, nec eum ex senté:
cia quicquam remisisse, Significo itaque quod M. Vra earum
rerum cogitacionem suscepit cum amicisque consilia communi:
cauit, et vt certam indubitatamque spem de ea eiusque animi
in me propensione mihi pollicear me adhortatur, pro ea
humanitate et in me beniuolencia, habeo ei immortales
gras, et referri studebo per omnem occasionem omni studio
et facultate mea. nihil sciebam antea quod Mtas Regia scri:
pserit vre M. vt dominum Sopichowski Castro Calissien pre:
ficeret quod cum paulo ante domino Castellano Rogosnen
comissum est per eandem vram M: non puto Mtem suam
egro animo id laturam quod in presens eius voluntati no
est satisfactum poterit enim id paulo post fieri. pecunie que
subditis domini Castellani Gnesnen restitui debent, cum

primum dominus Isdbienski ad me redierit curabo vt illis hinc mittantur postquam istic illis non sunt restitute, filio Maiestatis vestre domino Andree, deus iter fortunet, vicissimque dignitate et rerum experientia auctum nobis reducere faciat. Ego vero me interim Maiestati vestre commendo, et vt foelix et incolumis cum tota domo diu valeat, meque pristino amore suo prosequatur ex animo opto Datum

Cricius eps Plocen.
Tomicio epo Cracouien.

Rme mi domine, domine colen[me] Confecimus hic tandem negocia et tractatus nros ita vt domi ominabamur suscepit Ser[mus] Rex Ferdinandus Inducias ad prima Julii quia illis opus habuit, vt apparatus suos perficere possit commodius Sed illas longiores nequaquam suscipere aut aliquas alias condiciones preter dimissionem regni admittere noluit itaque discedimus hinc oleo et opera perdita die Veneris, vt intelligo sublati sunt animi Germanorum successibus Italicis de quibus longe aliter predicant quam Ser[mus] Rex Hungarie perscripserat. fecerunt nobis copiam litterarum suarum ex Italia quarum copias misi domino Carolo, propterea quod sint Italice, is perleget eas d. vre R[me] cui me humiliter commendo Olomuncii in vigilia corporis Christi Anno domini M° D XXvij°

Cricius episcopus Plocen
Carolo Antonio Canco Plocensi

Venerabilis domine frater charme. Reuertimur tandem ad vos rebus omnibus infectis ita vt domi ominabamur, nam Sermus Rex Ferdinandus neque Inducias suscipere neque aliquas alias condiciones, si que proponerentur, preter cessionem Regni admittere voluit. Sublati sunt, vt intelligo, animi Germanorum successibus Italicis, de quibus longe aliter predicant quam Sermus Rex Hungarie perscripserat, fecerunt nobis copiam literarum suarum ex Italia quarum exempla vobis mitto et rogo, vt illa primum Sacre Regie Mti et Rmo domino nostro perlegatis, que veriora sint, Hungarorum an Germanorum noua, vos istic expendite, certe vtraque per Reges scripta et manu illorum subscripta sunt, quid igitur credi verisimilius est, ego prorsus ignoro, valete optime et me diligentissime Sacre Rie Mti et domino Secretario, domino Scholastico, et ceteris amicis nostris commendate. Olomucij in vigilia Corporis Christi Anno M° D. XXVij°

Petrus Tomiczki Eps Cracouien Vicecancellarius
Luce de Gorca Castel. Posn. et maioris Polonie Capito generali.

MAgce domine, domine et frater honoranme. Redierunt nuper nostri domini Oratores ex Olomunc rebus omnibus infectis nam Sermus dominus Rex Ferdinandus neque longiores Inducias suscipere neque aliquas alias condiciones preter dimissionem regni admittere voluit, Itaque oleum et operam perdidimus. Sublati sunt autem animi Germanorum successibus Italicis de quibus longe aliter predicant quam Sermus dominus Rex Hungarie cuius litterarum exemplum paulo ante misi vre Mgce perscripserat. Nos tamen heremus in prioribus

nouitatibus de profligatis post Romam captam Germanis et Hyspanis quas veras esse credimus quoniam ex Hungaria non vnis sunt literis confirmate. Exploratores nostri fecerunt Mtem Regiam certiorem, quod Tartari omnino magna vi et apparatu instruunt se ad vastanda domina Regni. Quare Mtas sua iussit scribi primas lras restium que propediem per omnes terras et Districtus transmittentur commendo me ex animo vre Mgtie que cum cum suis omnibus sit incolumis et foelix Dat

Sigismundus primus Rex Polonie
Primoribus Slesie. Epis. et ducibus.

RX.ME in Chro Pater. Illtres Principes Spectabiles et Magci et Generosi domini amici Sincere nobis dilecti. Salutem et plurimam foelicitatem. Controuersiam et differentiam inter Sermos dominos Hungarie et Bohemie Reges exortam, quam dolenter et acerbe vos ferre scribitis, dolenter ferimus et nos, ideoque ad eam sedandam et componendam opere et impense non parcentes, nuper omni conatu nro (vt scitis) admitteba: mur, cum vero nichil profecissemus id saltem testatum esse vo: lumus quod quicquid ea in re egimus id a puro et Chriano ani: mo profectum fuisse, cetera deo permittentes, itaque quod petitis vt aditus ex Hungaria per Regnum nostrum quominus hostibus ad Slesiam pateant occluderemus, tametsi paucos sciamus eiusmodi aditus, tamen si qui sunt eos intercludē: dos curabimus, Prefectis etc reliquisque gentibus nris li: initaneis imperabimus, vt omnem vim ex Hungaria siue per ditionem nostram Slesie inferri deberet, pro virili sua arceant et propellant, Quandoquidem dignitati et honesto otio, vro et fauimus semper et modo fauemus, vras autem dnes optime valere optamus Dat

Sigismundus primus Rex Polonie Petro kmite de Vissnicze Castellano Voinicen Marsalco curie regie. Premislien Colensi et Scepusiensi capitaneo.

Mag^ce Sincere nobis dilecte. Orator Ser^mi domini Ferdinandi Hungarie et Bohemie etc Regis qui à multo tempore hic nobiscum est, retulit nobis se ex Incolis et Oppidis Scepusii ad Regnum Hungarie pertinentibus, certiorem esse factum, nō: nulla dissidia et contenciones inter vtrosque populos, hoc est nros et Regni Hungarie exarsisse in tantum vt ne à cędibus quidē vtrinque temperetur, causam autem in nros detorqueri quod popu: los limitaneos Hungarie minacibus et hostilibus verbis et sermonibus impetere et territare deberent adeo vt eos etiam à foris et Nundinis reliquisque Oppidorum Comerciis Regni nri prohibeant, Mercesque et res eorum ad Regnum nostrum ad: vectas detineant Nos providere volentes ne res ad iustum bel: lum deveniat (cum alioqui cum alterius generis hostibus pro: ut S^tas tua novit plus satis nobis negocii est) Mittimus is: thuc Curialem nrm Generosum Joannem Osnyczski omnibus et Singulis Prefectis nostris limitaneis verbis nostris Impe: raturum vt à quibusuis eiuscemodi contentionibus et dissidiis penitus se et Prefecturarum suarum homines. tum etiam vniversos subiectos nostros contineant, Sinceritatem quoque tuam hortamur vt in tanta rerum perturbacione, ita se istic in hoc limite gerat, ne ipse Ser^mus dominus Rex, aut istinc ex Hungarie Regno quispiam iuste vel de nobis vel de nostris nobiscum expostu: lare posset, Curetque ac efficiat vt Regni Hungarie populis ad Regnum nostrum negociandi gratia, liber securusque aditus pateat sine cuiusque molestia et metu, prout antea patere so: lebat. Quod pro fide erga nos sua et gratia nra S. tua facturam omnino volumus Dat

Erasmus Roterodamus

Sigismundo · I · Regi Polonię.

Vt calamum in manus sumpsi Sigismunde REx huius aetatis Principum insigne decus, multa protinus occurrebant, que deterrerent à scribendo. Inprimis enim parum mei pudoris videbatur, si tantillus homuncio, tantum heroa, si ignotus, si vltro, si nullo pene argumento compellarem, et vt ex veterum annalibus tradit Plinius, Tullo Hostilio male cessisse quod Iouem euocasset, ita nō semper tutum fuit appellasse summos orbis Monarchas quos oportet adire non solum in tempore verum etiam religiose, ad hec vix pium videbatur, Principem tot tam grauibus reipublicę negociis, sed inprimis sarciendae Regum concordię intentum, litteris non necessariis appellare, verum has omnes remoras facile discussit vel insignis ista naturae tuę bonitas, qua meo quidem animo, non minor es quàm ipsa Regni magnitudine, vel ardor quidā in te meus, ac singularis quędam virtutum tuarum admiratio, quam non solum ex famae clarissima buccina, verum etiam ex ornatissimi viri Ioannis à Lasko tum colloquio, tum literis concepi. Nunq; enim dum hic ageret, illi Sigismundus Rex non erat in ore, nec aliud crepant illius ad nos epistolę, quam Sigismūdi laudes, vel harum orbis tempestatum tedium, et ingens tranquillitatis desiderium. Quod nos tam lenta spe discruciat, nimirū expertos, non esse vanam fabulam qua Homerus depinxit Aten et pedibus et oculis celerem, Litas contra lusciosas et claudas. Lubens et alacer Simeon ille senex emigrabat è vita, posteaquā vidisset Christum domini, Videor et ipse mihi aequo animo relicturus hunc mundum, si dei benignitate, Principumq; consiliis, publicus hic rerum tumultus sedaretur, ad hoc negotium tam pium, tamq; diuinum, quoniam audio Mtem tuam sumā prudentia pariq; studio conniti, tanto vehementius instigauit animus, vt auderem currentem (vt aiunt) incitare, quanquā tua pietas, diuinitus, vt

opinor, afflata, non eget vllis hominum stimulis, solet autem deus plerunque in rebus deploratis, velut ex Machina, subito proferre quempiam singulari virtute preditum, qui res vndique turbatas reducat in tranquillitatem. Sic Romanis eo redactis, vt auro salutem redimerent, repente exortus est Camillus. Rursus eorundem rebus ad extremam desperationem spectantibus, extitit Scipio Affricanus. Sic Hebræis intolerabili diutinaque seruitute pressis apud Ægiptios, productus est Moses. Sic periclitanti Susannæ, preter omnium expectationem extitit Daniel, innocentiæ vindex, ac maliciosi facinoris coarguitor. Atque vtinam mea vota rata faxit deus, Optimus Maximus. vtinam hanc bonam spem velit non esse vanam. Titillat enim animum meum nescio quid læti ominis, deum tandem, ira versa in misericordiam, te designasse, Rex Sanctissime, qui tantas rerum vndas, tua pietate, tua prudentia, tua auctoritate componas. Hanc spem auget nobis, quod in alio nemine perspicimus tot dotes, ad tantum negocium conficiendum necessarias. Nam vt ommittam Regni vires, ne commemorem tot res arduas, velut aspirante deo, foelicissime gestas, quibus nuper accessit inclyta de Scythis victoria. Tria potissimum requiri videntur in eo, qui tantos rerum humanarum motus sit compositurus, pietas, excelsus animus, et prudentia. pietatis nomen duo complectitur, amorem patriæ et studium religionis. in vtroque genere, summa tua laus eluxit. Si quidem in Regni tui commodis procurandis, seruandis, augendis, ornandis, et constabiliendis, tanta vigilantia, studio, curaque semper es vsus, vt præter ætatis rationem, nullum vnquam laborem defugeris, qui vel iuuenem deterrere potuisset. Olim optime de Republica meritis, deferebatur hic titulus, pater patriæ, et habebat is titulus aliquid Regis aut Imperatoris nomine magnificentius. Huius inscriptionis honorem, tua Maiestas multis nominibus promeretur, ac possidet, multo gloriosius impressum mentibus hominum, quam si columnis, aut statuis esset expressus. Porro non minorem tibi curam esse Christianæ relligionis, declarat totius vitæ

tuę integritas, ad hec templa diuorum ingenti munificentia structa, locupletata ornataque, Postremo Prussia, quoniam haeresi corrumpi coeperat, in potestatem accepta, ac emendata. Tali animo non possunt non vehementer displicere hęc Principum tanta dissidia. Qui si tantum inter se conflictarentur, esset tamen bellum non dicam ciuile, sed plane parricidale. Plato ciuile bellum esse putat, quod Graeci gerunt aduersus Graecos. At Christianus Christiano propius iunctus est, quam Ciuis Ciui, quam frater fratri. Nunc haec Monarcharum inter ipsos conflictatio, Turcae viam aperuit vt primum Rhodum, nuper etiam Hungariam inuaderet. fuitque nimium foelyx crudelitas, altius etiam ad nos penetratura nisi concordia iunctis vmbonibus obstiterimus. Quem Christiani pectoris hominem non ista discrucient? verum iis etiam atrocius, quod, dum Principes inter se dissidiis tumultuantur, funditus perit relligio Christiana, laxatis etiam rerum compagibus, confusoque publici Status ordine, vt qui parere debebant, postulent imperare maioribus, nec hic simplex discrimen est, vtraque pars vt habet quędam non aspernanda, ita mixti sunt etiam illis, qui sub Ecclesię Vexillis militare videntur, quos apparet victoriam Christo debitam ad se rapturos, nisi Summorum Principum auctoritas, et illorum insanos tumultus coherceat, et rapinam prohibeat. ita fieri poterit, vt ex hoc amaro pharmaco quo torquetur mundus, aliquid bonę sanitatis consequatur, ac victoria cedat non hominibus, sed Ecclesię Principi Christo, cui debetur omnis gloria, qui fortassis ideo passus has rerum humanarum procellas incidere, vt quosdam mundanę prosperitatis abundantia, velut ebrios, ad Christianę mentis sobrietatem expergefaceret. huius animi dicitur et Caesar Carolus, vt ex literis eorum, qui sunt illi proximi cognoui. His de rebus plura literis committere, nec satis tutum arbitror, nec necesse. Quandoquidem singularis tua prudentia nouit quid significem. Hactenus de pietate. Animi vero cel:

situdo non tam elucet in fortiter gerendis bellis, aut proferen:
dis Regni finibus, quam in his contemnendis, quę nemo con:
temnit, nisi vere sublimi sit animo. Quisque superior est eo
quod potest negligere, quoties id suadet utilitas reipublicę.
Quem irę aut vindictę cupiditas ad bellum urget, is infe:
rior est affectu suo. Quem ambitio prolicit ad pugnam, in:
ferior est eo quod ambit. Cæterum qui publicam utilitatem an:
teponit his rebus omnibus, is demum vere sublimi excelsoque
est animo. In necessariis bellis, quę multa cum Valachis, Thar:
taris, Moschis, Prussiisque non minus foeliciter quam fortiter
gessisti, plane Regiam celsitudinem declarasti: sed longe subli:
mioris animi sunt argumenta, quod cum Moschis toties debel:
latis, Inducias habere, quam armis regionem opulentissimam
in ditionem tuam redigere maluisti, quum id esset in proclivi,
quum huc Procerum cohortatio provocaret, quodque quoniam
odio Scÿsmatici nominis pacem nonnulli negarent coire posse,
non gravatus sis induciarum facere prorogationem. Nec tua
refert quam in partem vulgus, hoc tuum factum interpretetur.
Prior est apud te publica Regni tui tranquillitas, et Christiani
sanguinis parsimonia, quam vel armis paranda tantę ditionis
accessio, vel vulgi de te existimatio. Nam ut eleganter dixit
ille, vere Regium est, hoc est excelsissimi cuiusdam animi, male
audire, quum bene feceris. Nec recusasti cum Thurcis Induci:
as suscipere, libenter etiam cum Scÿthis foedus initurus nisi
ferę potius quam homines, non desinerent sceleratis incursioni:
bus vexare ditionem tuam, quorum efferam et intractabilem
immanitatem, a tuorum fortunis ac cervicibus depellere, pie:
tas est verius quam bellum: et si bellum est, eius est generis, ut
quoniam vitari nullo modo potest, non absque nefario scelere
prętermitteretur. Ad hæc quum tibi toties adversus Prussios
bellanti, feliciter ceciderit Martis alea, tamen amore pacis
maluisti Prussię Duci nonnullam eius provincię portionem

concedere, quam totam armis, quod tibi facillimum erat, tuo subiugare imperio. Eiusdem celsitudinis erat et illud, quum Germanie Principes decem millia peditum, duo equitum millia misissent Duci Suppetias aduersus Polonos, non pas: sus es tuos longe numero superiores, (erant enim equitum sexaginta millia) cum paucioribus congredi, tantum octinge: tis tuorum hoc negotii datum, vt qua proficiscerentur Ger: mani Milites, commeatum aut praeriperent, aut interciperēt. ita factum est, vt et illi fame moniti, domum se reciperent, et tu sanguinis humani iacturam vitaris. Quid ego nunc com: memorem, quod post Christiernum Regem ditione pulsum, vltro delata Noruegie, Suetieque Regna constanter recusasti ne tuis, hac occasione, belli materiam accerseres. Non sunt vetera que narro, sed illud recentius quod nuper extincto Bohemie, Vngarieque Rege, qui tibi fuit ex fratre Nepos, cum ad te successio propinquitatis etiam iure pertinere vide: retur, adeo non ambisti, vt missis Oratoribus, admonueris illos, eum sibi Regem asciscerent, quem sue regioni maxime profuturum iudicarent, te tua sorte contentum esse. Nec his contentus, simul vt intellexeras res inter Ferdinandum et Joannem Vngarie Regem, ad arma spectare, misso Can: cellario tuo Spectabili ac Mag^co Christophero à Schydlo: wiec, Castellano et Capitaneo Cracouien, quem virum ha: bes vnum omnium et prudentissimum, et integerrimum, effe: cisti ne prius bellum susciperetur, quam omnibus tentatis que bellum possent excludere. Hec arguunt animum vere sub: limem, et omnibus hominum rebus excelsiorem. Quanquam ex ijsdem iam arbitror perspici singularem quandam tuam prudē: tiam, quam in te, tum ætas, tum plurimarum rerum vsus absol: uit. Dulce quidem bellum inexpertis, sed ille per tenebras ac procul cernit, qui pacem iniquam anteponit æquo bello. Quod: si Principes tuum exemplum sequuti, contemptis priuatis affe: ctibus, velut e sublimi quadam specula deflecterent oculos ad

pietatem, hoc est ad Chri gloriam, et gregis Chriani salutem
primisq; ducerent publicam orbis tranquillitatem, quam, nescio
quae, priuata commoda, quae et crebro fallunt, et ut non fallat,
nimio emuntur, primum ipsi concordia iuncti multo fęlicius ac
magnificentius regnarent, et Thurcam facile depellerent à
Chrianorum ceruicibus, et hoc exitiabile dissidium Ecclesiae
bonis rationibus componerent. Nunc vereor, ne sint, qui pie:
tatis inopia, publicum malum conuertere in suum priuatum bo:
num vertere, aut ob animum verae celsitudinis expertem non
possint publicae tranquillitatis studio quicquam de suo iure
concedere, aut ob rerum imperitiam malint bellum q; pacē,
quum bellum nunq; sit suscipiendum, nisi cum citra crimen im:
pietatis vitari non potest. Quodsi Principes haec sinceris
et Chrianis agerent animis, adesset ipse Christus consiliorum
ac foederum prosperator, daretq; rebus laetiorem euentum, quā
ipsi queant optare. Nunc ut pleraq; bella, vel ira, vel am:
bitio, vel alius quispiam priuatus affectus suadet potius, q;
pietatis, aut rei publicae respectus, ita foedera videmus infir:
ma temporariaq;, quodq; grauius saepenumero seminarium
praebent bellis. illud optare magis possum quàm sperare, qd
tamen arbitror ad conseruandas Principum amicitias, et re:
rum publicarum tranquillitatem cumprimis facere, si Prin:
cipibus persuadere possit, ut ditiones dissitas recusent. Quā:
tum enim calamitatum inuexit Gallis, toties petitum ac re:
petitum Mediolanum. Quid esset eo Regno florentius, si
Neapolim, si Longobardiam, si Insubriam olim neglexisset?
ut Naues quaedam maiores sunt quàm ut gubernari possint,
ita difficillimum est ditionem ultra modum latam foeliciter
administrare. id vero multo difficilius est, si ditionis portio:
nes longis interuallis distractae sint. iam augendae ditionis
cupiditas finem non habet, ut nonnullis tale quiddam usu
venire videatur, quale solet iis quibus studium est Sacr:

dotia Sacerdotiis accumulare. Quicquid enim emolumenti ex mediocribus corraserunt, hoc in maius aliquod absumunt, ac multorum fructus vna Epi dignitas absorbet, et huius quoque prouentibus emitur Archiepiscopi titulus, demum Cardinalicii nominis gloria, quot dignitatum, quot Abbatiarum census deuorat? Haec nimirum sunt argumenta parum sublimis animi, nullum pati posse se maiorem. Ille demum magnus excelsusque est, qui nec inferiores fastidit, nec superioribus inuidet, hoc agens, non vt quam latissime regnet quod sceleratis etiam aliquando dedit fortuna, sed vt quod sortitus est regni quam optime administret, verum quoniam nunc successio Regnorum, partim affinitate partim cognatione transit ab aliis ad alios, optare vt dixi facilius est, quod arbitror optimum, quam sperare. Iam nec primum est, nec animi mei, quem Christus totius Ecclesiae suae praesidem esse voluit, eius authoritati quicque detrahere. tamen si verum fateri volumus, et ipse foelicius ageret et summi Principes minus frequenter huiusmodi bellis inter se conflictarentur, si bona ipsius pace persuasus, cum nullo Monarcha foedus iniret sed ex aequo se patrem praestaret omnibus. Nunc ex huiusmodi foederibus toties ictis, rescissis, repetitis, relictis quantam vidimus ac videmus exoriri materiam, vel excitandi bella vel alendi. Quid hic attinet exempla ex annalibus repetere, quum his annis viginti tam multa conspeximus oculis meis? Sed ego iam dudum abutens tua lenitate Rex inuictissime, septa (quod aiunt) transilio: itaque desinam, hoc ardentissimis votis comprecans, vt deus, mei misertus tuis sanctissimis conatibus, det exitum ista pietate, ista animi celsitudine, ista prudentia dignum, tuamque Reginam Bonam optimo Regi iunctam diu foelicem seruet et Regno et Reipublicae christianae. Dat. Basileae id. Maij Anno domini M°. D. XXvii°

In magnum illum Erasmum Roterodamum Joannis Langi Silesii Epigramma.

Longa decennali gereret cum tempore bella,
  Exitium Priamo Graecia tota ferens.
Iam tum quod fuerat Danais Neleia proles
  Mellito, Nestor, Nobilis eloquio.
Hoc nunc est toti mundo diuinus Erasmus
  Ambrosium, cuius nectar ab ore fluit
Iam nunc, cum totum grassantur bella per orbem,
  Et sua conficiunt viscera Christicolę.
Ille, Ducum tristeis studuit componere rixas
  Dulcia depromens pectora verba, senex.
Cum temere inter se iacerent conuicia Reges,
  Atrides magnus, magnus et Aeacides.
Hic, animos Regum discordes Christicolarum
  Et mulcere studet corda superba, senex.
Dum videt inter se certantes marte Monarchas,
  Hyspanum, Gallum, Theutona, Pannonium
Sed tum magnanimis cepere incommoda Reges
  Cum tanti auderent temnere dicta senis.
Et maiora manent nostros incommoda Reges
  Ni dicta audierint optime Erasme tua.

Ad amicum quendam expostulatio Erasmi: Quid de Synaxi sentiat.

SAlutem plurimam. Euangelii vigor non abolet virtutes
morales, sed perficit. Nec ignoras quantum abhorreat
non dicam à virtute, sed prorsus ab omni humanitate,
prodere amicitiæ arcanum. Quandoquidem execra:
mur etiam illos, qui post diruptam amicitiam efferunt,
quod amicis creditum erat. Et qui generosioris ingenii
sunt, nec illis quos maxime habent inuisos, sustinent obi:
cere. quod ex amicitiæ pristinæ fiducia cognouerint. Ego
te vel vnum his moribus esse iudicabam, vt tuto quid:
uis arcani possem committere, nec alium mihi delegeram,
cui conscientiæ meæ secreta crederem. Quo magis ad:
miror quid acciderit, vt ea de me sparseris, quæ nec di:
xi nec cogitaui vnquam. instillaras clanculum in aurem op:
timo iuueni, me de Eucharistia idem sentire, quod tu sen:
tires. Hunc iniectum aculeum ille secum ablaturus erat
in suam patriam, ni forte fortuna casus iniecisset inter nos
huius rei mentionem. Et haud scio, an nunc quoque suspicionis
nonnihil de me abstulerit. Ac primum quidem cum illic
audirem, suspicabar te michil aliud sentire, quam soles
apud me profiteri. Damnabas eos, qui auderent profiteri
illic non esse nisi panem et vinum. Nec aliud opinatus sum
vnquam de te, nisi proximo colloquio: cum velut afflatus et
alius factus, absque fuco declarabas animi tui sententiam.
Eam cum iam palam profitearis: spargis ac dictitas me
tecum sentire, idque tam passim facis, vt tuus sermo genue:
rit etiam rumorem, cuius te autorem esse iam nulli fere
obscurum est. Nec dubito quin similia scribas amicis. Ego

vero ne in priori quidem sententiá vnqꝫ tecum sensi. Cense:
bas enim profitendum in Synaxi esse corpus domini, cæte:
rum quomodo sit illic, deo qui nouit omnia committendum esse.
Ego vero tuę sententię adiiciebam mihi isthud videri simpli:
cius, quod ita vitarentur varii difficultatum labyrinthi, si
fas esset homini Chriano ab eo dissentire, quod Conciliorum
authoritas, quod omnium Ecclesiarum ac gentium consen:
sus, tot iam seculis comprobasset. Ad id semper negaui me
posse animum inducere præsertim cum Euangelicę et Apos:
tolicę literę tam euidenter concinant, corpus quod datur,
et sanguinem qui effunditur: cum hoc mirificé congruat ine:
ffabili dei erga genus humanum charitati, quod quos rede:
mit sanguine, et corpore filii sui, eos voluerit eiusdem
carne et sanguine, modo quodam ineffabili pascere: et hac
arcana filii præsentiá, ceu pignore consolari, donec rediret
ille gloriosus et omnibus conspicuus. hæc me redderent
propensiorem ad Ecclesię Catholicę sententiam, etiamsi
nichil esset definitum, nec in hanc partem, nec in illam. Nuć
quis furor esset, si ego non vererer pronunciare ibi nichil esse,
preter panem et vinum? Soleo cum amicis eruditis, maxiḿe
cum absunt infirmi, libere commentari de quibuslibet, in:
quirendi gratiá: nonnuqꝫ et tentandi causa: hac in re si:
plicior fortasse, quam par est. Sed agnoscam etiam parri:
cidii crimen, si quisquā mortalium vel serio vel ioco au:
diuit ex me hanc vocem, in Eucharistia nichil esse, preter
panem et vinum: aut non esse ibi verum corpus et sangui:
nem domini: quod nunc quidam libellis editis propugnant.
Imo Chrum ipsum mihi precor parum propitium, si ista se:
tenciá vnqꝫ insedit animo meo. Nam si quid volatilium
cogitationum aliquando tetigit animum meum, facile dis:
cussi, considerata dei erga nos inestimabili charitate,
perpensis diuinę scripturę verbis, quę Lutherum etiā

ipsum (quem vos omnibus Scholis, Pontificibus orthodoxis,
et conciliis anteferetis) coegerunt profiteri, quod profitetur
Ecclesia Catholica, a qua tamen solet libenter dissentire.
Scio quam levis sit apud vos Conciliorum authoritas. Ego
vero nec Ecclesiam Romanam contemno, multo minus, cum
illa habet sibi consentientes Ecclesias omnes. Paulus nec
Angelum audiendum putat, qui praedicet aliud Euangelium.
Ecclesia Euangelio me credere docuit, eadem magistra di-
dici Euangelii verba interpretari. Hactenus cum omnibus
Christianis adoravi Christum pro me passum in Eucharistia.
Nec adhuc video quicquam cur debeam ab hac opinione re-
cedere. Nullis humanis rationibus abduci potero a con-
cordi sententia Christiani orbis. Plus enim valent apud
me illa quinque verba. in principio creavit deus coelum et
terram, quam omnia Aristotelis, caeterorumque Philosopho-
rum argumenta, quibus docent mundum carere initio.
Quid autem afferunt isti cur tam impiam, tamque seditio-
sam sententiam profitear? Rationes stupeae sunt. Semel su-
stulit carnem ne esset offendiculo: non admirati sunt, non
adoraverunt Apostoli: iubemur esse Spirituales. Quasi
caro sic exhibita officiat Spiritui: Caro est, sed nullis ob-
noxia sensibus: et tamen hoc ipsum pignus est divinae er-
ga nos charitatis, solatium est expectationis. Literae divi-
nae pro nobis faciunt. Habemus: hoc est corpus meum,
quod pro vobis datur. hic est Sanguis meus: qui pro vobis
effundetur: ubi legunt isti? hoc non est corpus meum, sed si-
gnum corporis mei? hic non est sanguis meus, sed signum
sanguinis mei? Cum maxime se torquent aegre docent ex
aliis locis, rei vocabulum accipi posse pro signo rei; quam-
quam ne hoc quidem simpliciter evincunt. De tabula dici-
mus, hic est Hector, qui occidit Patroclum. Sed nemo ne-
scit in pictura non esse verum Hectorem. Verum esse pot

quicquid dixit Chrus esse. iam vt euincant, quid ponderis
habet haec ratiocinatio: sic accipi possunt haec verba, igitur
sic accipienda sunt? Quorsum autem proficit illis tot vete:
rum Orthodoxorum citatio? Vtcunque torquent inuoluunt ac
fucant illorum dicta, nullum locum adducunt, qui palam lo:
quatur ibi non esse corpus et Sanguinem domini. Hortantur
ad Spiritualem communicationem corporis et Sanguinis dni.
Quid mirum si hoc comendant, quod in vtriusque sumptione
potius est. et quod nisi accedat perniciem adfert sumptio car:
nalis? Obsecro te quid hic est, cur deficiam ab eo, quod tot
seculis docuit, et vsurpauit Ecclesia Catholica? Sas me in nullo
dogmate per omnia sentire, cum Luthero, nisi quod minium vere
taxat corruptos hominum mores: et hic ob Carolstadium,
qui à suo ipsius dogmate iam desciuit, recedam à communione
Ecclesiae Catholicae? Si tibi stuprum aut furtum confessus
essem, vt amico: quàm esset aduersus omnes amicitiae leges,
hoc cum amici periculo, vel apud vnum effutisse? Nunc cum
apud omnes spargis crimen omnium capitalissimum, quod nec
lingua mea vnquam sonuit (quamuis libera) nec animus vnquam
concepit: quo tandem nomine donandum est quod facis amico
Euangelico? an ad persuadendum, quod nuper ipse cepisti cre:
dere, visum est abuti nominis mei authoritate? Quaeso
te per Chrum, hoccine est euangelicum, tam impium, tam atrox
facinus committere in amicum, quo plures pellicerer in nouam
sectam, quasi iam sectarum sit parum? Si pium est quod asse:
veras, non habes quo id persuadeas, nisi vanissimo commento,
Erasmum idem sentire, quod tu sentis? Et si tanti est apud
vos mea authoritas, cur nichil valet in tam multis, in qui:
bus à vobis dissentio? Si tuus animus vacillat, vt solebas
profiteri, quia nichil tribuis authoritati Pontificum et Co:
ciliorum. Meum animum hactenus confirmauit Ecclesiae Ca:
tholicae consensus. Si tibi persuasum est, in Synaxi nichil esse

preter panem et vinum, ego membratim discerpi malim quam idem profiteri quod tu profiteris, et omnia perpeti malim, quam tali flagitio contra meam ipsius conscientiam admisso, ex hac vita demigrare. Non hic iustissimam expostulationem verbis atrocibus exaggero: res ipsa satis tragedie. Si micam ullam habes Evangelici spiritus, sanabis, quos istis susurris vanis: simis infecisti. Patiar apud omnes efferre te, quicquid unquam in familiaribus colloquiis, vel prudens, vel ioco, vel serio dixi. Non patiar autem ut istius dogmatis, me, vel autorem facias, vel comitem: quod mihi nunquam fuit nec in ore nec in corde. ita mihi contingat nunquam a Christo seiungi. Amen

Sigismundus primus Rex Polonie Ioanni Regi Vngarie.

Serenissime Princeps, et domine, affinis noster et tanquam filii charissime. Ea sunt Illustris domini Casimiri Ducis Theschnen. iam pridem in nos, et domum nostram merita, ut iure quodam rebus eius adesse nos debere fateamur, et olim quidem in ornanda dignitate augendisque commodis eius, libenter operam insumebamus, nunc (quod sine gravi animi nostri molestia scribere non possumus) non modo de facultatibus, sed et de vita famaque periclitantem fidemque nostram implorantem sustentare cogimur, totius salutis eius ratio pendet nunc maxime, ex auctoritate et gratia Maiestatis vestre, qua tametsi propter affinitatis necessitudinem proculdubio eum prosequi existimemus Maiestatem vestram, tamen si intercessio quoque nostra pro eo accesserit, nichil dubitamus quin dominus Dux ipse ex difficultatibus quibus tristicia quadam temporum involutus est, se facile explicabit, Negocium eius est huiusmodi, egimus per Oratorem nostrum accurrate pro eo apud Serenissimum dominum Regem Ferdinandum, quo Ducatus Opaviensis prefecturam sine fame sue detrimento op:

tinere posset, iamque eo res devenerat ut sibi id concessum fieret duntaxat, ne eam in Hungarorum manus traderet priusque dissidium hoc presens finem sortiretur. tollerabile id sane fuit Duci ipsi. sed postea adiecta est condicio certa, talis videlicet ut cautionem faceret, ne post mortem eius, Ducatus Opavien. à Regno Bohemie avelleretur alienareturque, id Duci ipsi hinc quod se Regno Hungarie prius de eadem re inscripserat sine detrimento fame nequaquam facere licebat. sed urgetur et distringitur iterum alia difficultate. Nam si propositam sibi conditionem de qua superius scriptum, capere recusauerit, iam se adversarium declarabit. Ad tuendum vero vi Ducatum Opavie et obtinendum, non modo ipse Dux. sed etiam et regnum ipsum Hungarie, stantibus hiis rebus, sine maxima difficultate et sumptu sufficere poterit, eo quod ex Hungaria presidium militare tam procul mittere difficillimum factum est, preterea Ducatus Opavie hoc est universus ordo equestris, utpote regni Bohemie appenditius, in potestate Regis Bohemie se futurum et iusiurandum prestiturum pollicitus est, cum primum Rex legatos et Commissarios suos illuc miserit, quod cum omnino breui futurum sit, fortassis prefectura ipsa dno Duci adimetur, et alii conferetur. Quod si dominus Dux cedere nollet, haud dubia coniectura sequitur, ut ei ab Incolis Ducatus mox molendinis reliquisque Arcium alimentis, sine quibus Arces ipse deffendi non possunt, vi interdiceretur, verendumque erit ne in eam impetus fieret si remitteretur. Quod cum ita futurum fore, et nos consideramus, et Mtas vra plane perspicit, nostrum videlicet necessarium, Mtis vero vre Avunculum bene meritum in extremo fortunarum vite et fame discrimine versari, nescimus an Mtas vra Ducatum Opolien. tanti faciat, ut propter eum retinendum, affinem suum in medias flammas se conjicere patiatur: presertim cum reliqua Slesia Sermo Bohemie Regi se submiserit. Qua

si olim Mtis vrae recuperare deus concesserit, poterit vna
et Ducatus Oppauiae facile recuperari igitur tot malis atq;
periculis dominum Ducem Casimirum prementibus atq; vr:
gentibus, vnam medelam animaduertimus, si Mtas vra Ius:
iurandum ab eo ex ditioe sua prestitum, quale alii Duces
Slesiae fecerunt, sibi non imputauerit, et condicione de Duca:
tu Oppauiae illi propositam, de qua supra meminimus, accep:
tare ei permiserit, Ita enim dignitati famae, et decursae aetati
vitae deniq; eius optime consulere dignabitur. Quod vt
Mtas vra pro sua eximia virtute et Regia clementia, p:
q; ea affinitatis necessitudine quae illi cum domino Duce inter:
cedit, ac etiam ob comendationem nram facere velit plu:
rimum illam rogamus, Nichil enim molestius nobis acci:
dere posset q; si ille qui et de nobis et de Mte vra optime me:
ritus est, vel minimum famae et honoris sui discrimen subi:
ret, verum certe nobis persuademus q Mtas vra huic rei
citra vllum damnum suum et Regni sui pro sua prudentia
ita prospiciet vt dominus Dux Casimirus senciat comen:
dationem nram plurimum sibi profuisse, dominus deus ser:
uet q; diutissime Mtem vram sospitem et foelicem, cuius
amori nos commendamus

SIgismundus primus Rex Polonię Ioanni Thurzoni

Generose sincere nobis dilecte. Illustris dominus Dux Casimirus Theschnen. vetus amicus noster apud nos his diebus hic agens, inter cetera retulit nobis etiam cum quadam querimoniae significatione, se a Sinceritate tua, quadam iniuria affici ratione cuiusdam Villae de qua controversia est. Quae res non bene nos afficit propter veterem nostram qua eundem dominum Ducem complectamur benevolentiam, tum etiam considerata eius iam ingravescente aetate, et villae illius de qua controversia est exiguitate. Indignum ducimus, si aliqua alia molestia adfici deberet, et proinde hortamur S. tuam componat cum eodem domino Duce modis quibus melioribus poterit citra omnem Iudiciorum dispendium, ita ut quantumcumque iustitiae et iuris idem dominus Dux ad dictam Villam habuerit, ea sibi per Sinceritatem tuam quiete et sine impedimento uti et frui liceat. Quod Sinceritatem tuam pro debito in nos suo facturam non ambigimus, Idque factum tuę Sinceritatis nos ab illa tam grato animo suscipiemus quam quod maxime. Dat.

Petrus Tomiczki eps Cracouien. Vicecancell. s.
Luce de Gorca Castell° Posnaniensi. &
Maioris Polonie Capitaneo generali

Magce domine, et frater honoranme. Salutem et fraterni amoris perpetuum incrementum. Mitto vre Magae literas Regie Mtis ad Theloneatores Posnamien. manu Mtis sue subscriptas. Cum enim hic erat Lys Cubicularius Magae vre, erat tunc Mtas sua in Niepolomice, michi vero non fuit visum easdem lras mittere illuc ad subscribendum per manus alienas.) Post solutum Conuentum Olomucen. nulla hactenus facta sunt belli initia inter Sermos dominos Hungarie et Bohemie Reges constansque fama habet Sermum Regem Ferdinandum paucas gentes habere. Jam tamen bellum Sermo domino Regi et Regno Hungarie per literas suas indixit.) Res Hungarice satis bene se habent post profligatum exercitum hominis nigri ipseque Sermus Rex dicitur esse magno ac excelso animo paratus ad omnes fortune impetus et procellas, confirmatus presertim amicitia, foedere, et affinitate Sermi et christianissimi domini Regis Gallie, qui cum Rege Anglie et Venetis pollicetur iuuare eum pecunia et armis et vt idem quoque faciat Sermus dominus Rex nr magnis persuasionibus inducere ad hoc Mtem suam per suum Oratorem, qui nudiustertius huc venit contendit, spero autem ego quod Mtas sua curabit se in hac horum dominorum Regum differentia prestare mediatorem potius concordie et pacis, quam auxiliatorem. satis enim superque negocii habet Mtas sua domi cum hostibus suis, me M. vre ex animo comendo, quam dominus deus cum suis omnibus seruet quam diutissime sospitem et foelicem Dat.

Sigismundus . I . Rex Polonie
Stefano de Verbewc Cancellario
Regni Vngarie.

Spectabilis et Mg.ce domine, amice char.me et honorande, Indolui vehementer mortem domine vxoris Mg.ae vre de qua et ex literis eius, et ex Erasmo Secretario istius Regie Mtis intellexi Q si consolandi M. vram, prouinciam michi desumere velim, frustra contenderem. Cum non dubitem eam, ea prudentia magnitudineque animi preditam esse, vt omnes casus humanos, suapte, sine cuiusque admonitione tollerare oportere, cognitum habeat, itaque rogo illam plurimum bono animo esse velit, presertim cum ea conditio temporum instare videatur, vt Ser.mi domini istius Regis Hungarie Summa et in maximis rebus iampridem exercitata prudentia tum etiam M. vre in consulendo solertia et fides nunc potissimum lucescere debeant si res (quod tamen deus procul avertat et constans fama habet) ad arma deuenire debeat. ferunt enim Ser.mum dominum Regem Ferdinandum, nil nisi hostilia omnia cogitare quod cum ex Erasmo, tum ex lris Ser.mi dni mei Regis, ad istam Regiam Mtem Hungarie perscriptis plenius intelliget Mgcia vra. Q ne valeat foelicissime, meque habeat sibi charum et commendatum. Dat

Ioannes Rex Vngarie

Petro Tomiczki Epo Crac: R. P. Vicecancellario

Rme in Chro Pater, nobis sincere dilecte. Arbitramur
vre Rme Pti perspectum esse, quid seditiosus ille latro con
federatus Ferdinandi, quem hominem nigrum vulgus appel:
lat, in quo ipse Ferdinandus precipuam huius Regni nostri
consequendi spem collocarat, Superioribus hiis mensibus ege:
rit. Quosque tumultus in hoc regno nro ediderit, qui postea:
quam, vnam exercitus sui partem, per nostrates paucis ante
diebus, deo glorioso duce profligatam amisisset, omnes copi:
as viresque suas quas tum ex reliquiis, qui vitam fuga sal:
uarant, tum ex rusticana colluie, partim metu et terrore
partim seductione sibi adherente, collectas aduersus fidelem
nostrum, Spectabilem et Mgcum Petrum de Peren, Vai:
vodam nostrum Transsiluanum et Epum Varadien, qui:
bus ipsum latronem etiam in domicilio suo persistentem, inua:
dendum commiseramus, ad Ripam fluminis Thibisci alr Thiae
premittit vt eos traiectu ipsius fluminis prohiberet, solus
ipse, Electis penes se quibusque exercitus sui, mille circiter
et Quingentis equitibus, ac peditibus Ciuitatem nostram
Zegedien inuadit, inde deo et fortuna sibi non fauente, ca:
put eius nobis nunc est allatum, itaque perempto iam duce,
superatisque aut interfectis aliquibus ex suis, reliqui Rasciani
iam condescenderunt, nostramque implorarunt graciam, vnde
speramus in deo nos, iam eo propensius et commodius conati:
bus hostis mei, obuiam ire posse hec Rmam Ptem volui:
mus scire Quam foeliciter valere optamus Dat Bude
vigesima sexta die mensis Junij Anno Mo D XXvio
Regnorum nrorum predictorum anno primo

Sigismundus primus Rex Polonie

Ioanni Regi Vngarie

SEr^me Princeps Et domine affinis et tanquam fili char^me. Agimus plurimas gratias Mti Vre quod nos de extincto in: testino Regni sui incendio et auctore illius necato, certi: orem fecerit, equidem non fallit Mtas Vra, vt quemad: modum nos illa patris loco diligit, ita nos vicissim illam paterno amore complectimur, nec secus illi quam filio nro fausta et foelicia omnia ex animo fauemus. Estque successus ipse Mtis Vre nobis multo gratissimus, et optamus vt re: liqua Mti Vre ad Regnum suum pacandum et stabilien: dum, recte et ex animi sui sentencia succedant. Que ne foe: licissime valeat, nosque quod facit diligat

Petrus Eps Crac Regni Polonie Vicecancells Statilio prepto Budensi. regis Ioannis Consiliario

RXnde domine amice char^me. Cum primum pestis que Ser^mi istius Regis et Regni eius Hungarie rebus non parum of: ficiebat. niger vir scilicet oppressus et interfectus esse hic in: claruit, incredibile dictu est, qui illius Mtis rebus fa: uent (fauent autem Poloni omnes) quanta leticia tum erat perfusi, existimant. n. sublato e medio tanto obice, fore vt ipsa Mtas sua aduersariis suis multo commodius et facili: us quam antea resistere poterit/Illud tamen non mediocri ad: miratione nos omnes detinet quod cum aduersa pars non co: temnendis copiis, limites regni Hungarie iam transierit et Arces Castella, et Oppida occupet, impune hactenus hec omnia patrauit, verissimile quidem est, iusta sed latenti ali:

qua causa id fieri, tamen quicquid id est, non mediocriter nos omnes distorquet. Cuperemus namque mirumdum res omnes istius Mtis cum summa dignitate et gloria procedere. cuius desiderii deo volente breui compotes erimus. Q d. vra isti Serme Mti me commendauit (prout scribit) habeo ei gras immortales, velim enim quod comendatissimus fieri tanto regi, cuius decus et gloriam pro virili mea semper promoueo, et quod ornatissimum splendidissimumque esse cupio: quare sciat vra Do se michi in hoc rem gratissima effecisse quam ei vicissim omni studio et gratificatione quacunque potero semper referre curabo rogo autem plurimum vram dominacionem comendet me Rmis dnis colocen et Sirmien valeatque foelicissime et me diligat

Petrus Thomizki eps Cracouien. Vicecancells
Luce de Gorca Castello Posn. capito Maioris
Polonie generali.

MAgce domine et frater honoranme. Salutem et plurimam foelicitatem. Intellexi ex lris ad Regiam Mtem per vram Mgciam et alios dominos scriptis, quem exitum habuerit Bledzonien Conuentus, sane mea quidem sententia luculentum et honorificum, et cum Mti regie dno nostro tum omnibus dominis qui hic sunt supraquod dici pt gratum, ex eo namque Mgcia vra et Mtis sue regie singularem graciam demeruit, et prudentie magnanimitatisque sue imortalem famam aput omnes homines est consecuta. Quod vero scribit, propter secundarum vestrum lras summam esse istic in exigendis contribucionibus difficultatem, id ego facile credo, cum alioqui etiam nulla insta causa interueniente, homines nri in conferendis eis admurmurare solent, tametsi pro bono communi exigantur, sed certa spe teneor M. vram pro sua prudencia

et maximarum rerum longo vsu et experientia exulceratos eorum animos facile placaturam, Cum eis causas ob quas tales vestes dimisse sunt, prout et à Regia Mte abunde perscripte sunt exposuerit. Quod autem rogat vrá M: vt quid de bellica motióne expectandum, et an ea ipsa motió progressum habitura sit, eam certiorem redderem. Erat quidem pene certa suspicio. Thartaros nobis bellu inferre voluisse, ideoqz secundarie vestes dimisse erant. tertie item conscripte, et obsignate, parate habentur, Sed Thartaricorum bellorum et morum periti, ita existimant q cum melióra et aptióra anni tempora iam preterierút vix hiis temporibus grauem incursionem esse ab eis pertimescendum, retulerunt etiam hunc morem eorum esse, q facta vno anno magna incursióne alió mox subsequenti anó eos à simili sibi temperare, id qz ita fieri multocies iam probatum esse, forsitan etiam dimissió Imperatoris Zavolhésis propositum eorum aliquatenus remorabitur, atqz ita forsitan non erit opus tercias vestes dimittendi, nec ad bellum mouendi, Q si ista omnia suprascripta, (quod absit) fefellerint, ipsi vero Thartari ea manu nos aggredi perrexerint, cui hoc presidio militari, quod in Russiá habemus resisti non posset, proculdubió nullum aliud presentius remedium fore perspicimus, qz vt omes regni vires in occursum hosti prodeant, quare preter eas coniecturas quas superius descripsi, aliud certi M. vré de bellica motióne scriberió nescio, deus optimus cetera gubernet, et malum prohibeat. Sermus Rex Hungarie post extinctum intestinum regni sui incendium et auctorem illius hominem Nigrum necatum, quodammodo se recolligere fertur vt qui per incendissimo intestino bello implicitus aduenienti hosti se opponere non poterat nunc tuta omnia à tergo habens cogere manum dicitur

et ad resistendum se parare, quamuis Ser^mus Rex Bohemie iam nonnulla Castella et Oppida per prodicionem acceperit, vtpote Arcem Posonien. Castellum Theben. Ternaniam oppidum, et Jaurinum quod nos Rab appellamus. Quid inde consequetur, videbimus, si deus vitam concesserit. Gratissimum preterea michi est, Mag^cum dominum Palatinum Posnaniensem ea voluntate, eaque beniuolencia in me esse, qualem ex literis M. vre cognoui. Quare mi vicissim elaborandum erit, vt nullam occasionem pretermittam, qua non de rebus eius et ornamentis cogitem et pro virili mea agam. Dominum Andream filium Mag^ce vre ex longa et difficili peregrinatione nobis redditum esse vehementer gaudeo, nec quia ad locum designatum, hoc est Ratisbonam non peruenerit, ei imputandum est, cum palam constet Conuentum illic non fuisse habitum, vnum et alterum Principem duntaxat eo venisse, et nulla perfecta re ~~vicissa~~ discessisse. Caeterum mitto vre Mag^ci binas literas podwodarum, prout optauit, et opto illam cum suis omnibus foelicissime valere eidemque me ex corde commendo Dat

Ad Capitaneos vt lras Restium proclament.

Sigismundus dei gra Rex Polonie Magnus Dux Lithuanie, Russie, Prussie Masouieque etc dns et heres

MAg^ce Sincere nobis dilecte. Certiores facti ab Exploratoribus meis, quos in finibus Regni nri habemus, Thartaros continuos hostes meos se instruere magnis copiis ad vastanda dominia mea, emisimus primas literas restium. Mandamusque tue S. vt illas per Districtus Capitaneatus sui ad Nobilitatem de more mittat, et festis ac fori diebus in

Ciuitatibus et Oppidis eiusdem sui Capitaneatus proclamari, ac ad noticiam vniuersorum et Singulorum, ad expeditio: nem bellicam obligatorum deduci faciat, vt equos, arma, et alia bellica necessaria habeant parata. Quo vbi neces: sitas incumberet, que repentina esse solet, et litere in vim vltimarum restium per nos emittentur, possit vnusquisque sine mora ad locum in eisdem literis designatum proficisci. pro debito officii sui, et gratia nra facturi. Dat. Craco: uie feria secunda in vigilia Visitacionis festi Sancte Marie domine nre Anno domini M° D. XXvii° Regni nri anno vigesimo primo

Lre Restium vim primarum haben.

Sigismundus dei gra Rex Polonie Magnus Dux Lithuanie Russie Prussie Masouieque etc. dns et heres

Vniuersis et Singulis Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Dig: nitariis, Officialibus, Burgrabiis, et Nobilium comunitati: bus, Aduocatis et Sculteris, ceterisque subditis nostris, ter: ras Regni vbilibet incolentibus, et presertim terram

et Districtum

de iure et consuetudine ad expeditionem bellicam obligatis. Sincere nobis et fidelibus dilectis, gratiam nostram regiam. Mgci, Generosi, Nobiles, Famati, et Prouidi, Sincere et fideles dilecti, Significarunt nobis pro re vera, ac certis: sima, Exploratores nri, quos semper in excubiis habemus, Thartaros continuos hostes nros ingenti vi Regnum et domi: nia nra populari statuisse, iamque illos prope fines nostros degere, et quamuis in Conuentu Cracouien. preterito, decreta sunt presidia, ad leniores tantum insultus hostium repri: mendos, que in terris Russie tenemus, tamen illa ad tan: tam potenciam propulsandam nequaquam sufficiunt, et proinde,

ne res publica grauem aliquam iacturam, quam dominus deus auertat, accipiat, aut in magnum aliquod discrimen incidat. Vobis omnibus in commune, et cuilibet seorsum, qui expeditionem bellicam generalem et seruitium nobis et Reipublicę debetis, in vim primarum vestrum notum facimus et mandamus, vt equos, arma, tela, aliaqz omnia ad bellum necessaria, parata, et disposita, iuxta debitum et facultatem vram habeatis, vt cum primum aliis vestrum literis à nobis admoniti fueritis, possitis citra moram vllam ad tuendam patriam et hostes propulsandos, accurrere sub pæna amissionis bonorum omnium. Volumus tamen, vt interim iudicia publica, Terrestria et Castrensia, non intermittantur, vt Contributiones in Conuentu generali decretę, de quibus dicta præsidia seruantur, edantur, ac soluantur, et taxatio bonorum, ac fundorum, iuxta constitutionem eiusdem Conuentus generalis non impediatur. Et ne quispiam de hoc mandato nro aliquam ignorantiam prætendat, Volumus et Mandamus, vt vnus ad alium sibi viciniorem præsentes litteras meas, cum illas perlegerit, transmittat. Vltimus vero easdem loci Capitaneo representet pro gratia nostra aliter facere non ausuri. Dat Cracouię feria secunda in Vigilia Visitationis Sancte Marie dominæ nostrę. Anno domini M° D. XXvii°
Regni vero nostri Anno vigesimo primo

Ioannes Rex Vngarie

Petro Tomicio Epo Cracouiensi &
Regni Polonie Vicecancellario.

Cum non dubitemus vre Rme Pti esse exploratum omnem Statum rerum nrarum agemus paucis cum vra Rma Pte nos post nram dei nutu ad hoc Regale fastigium assumptionem Statim omnem curam adiecceramus ad reparationem huius Regni nri, ruinas, in quas superiori tempore per multa secula et maxime anno preterito post illam memorabilem ac funestissimam cladem Mohachien deuenit Sed nobis ista animo agitantibus et ad Arcium ammissarum recuperationem necessaria parantibus per summam nram iniuriam et libertatis huius regni nri oppressionem Ferdinandus Rex Boheme sese per quosdam nostros infideles tres, ad summum quatuor, qui a reliquis Regnicolis nris desciuerant, in Regem eligi post nram legittimam Electionem et Coronationem, post prestitam nobis a Regno Hungarie et omnibus aliis Regnis ac Prouinciis eidem subiectis plenam obedienciam procurauit, nescimus quibus friuolis et inanibus contractibus fretus, interposuerat se hiis superioribus mensibus Sermus dns Rex Polonie quem loco patris amamus et colimus dominus vester pro pace et concordia inter nos et Ferdinandum facienda. Quod ipsum etiam non dubitamus constare vre Rme Pti, vbi licet nos ad omnia equa et plusque equa parati fuissemus, Ferdinandus tamen Regnum tantum nrm quod iustissime possidemus ipse vero ad id nihil penitus iuris habet appetens, et nullas alias condiciones que honestissime et iustissime fuissent ei oblate per Oratores nros amplecti

volens, bellum nobis iniustissimum indixit Quamuis
igitur sit nobis persuasissimum vestram Rmam Ptem
iusticie et equitatis et nostri rerumque nostrarum studiosissimam
Regnique nostri Hungarie quod cum Regno Polonie ac ma:
ioribus vestris fuit semper coniunctissimum inprimis fau:
tricem, considerantes presertim quod iniuste et impie Rex
Ferdinandus nobiscum agat per scripsam nostre iusticie et
Regno patrie isti vestre amico fauorem suum prestituram,
rogamus tamen eandem. vt amicum charissimum velit tam apud
istam Artem Regiam patrem nostrum amantissimum quam alibi apud fra:
tres et amicos suos causam meam habere commendatam
Que sibi certo persuadeat: Nos nihil penitus pretermi:
sisse. Quod ad hanc facem ardentissimam Quam Fer:
dinandus incendere pergit extinguendam pertinere potu:
isset nullamque causam dedisse ei: Que vtinam non se:
quatur Christiani sanguinis effusionem, velitque dominum et
Principem suum Serenissimum dominum et vti patrem nostrum cha:
rissimum admonere et hortari identidem vt nobis con:
tra aduersarium nostrum iniustissime in nos et Regnum
nostrum grassantem omni auxilio esse velit, Quod vestre
Pti Rme in nos officium rebus omnibus et omni gra:
titudine Qua poterimus rependere conabimur de qua
re plura nunciauimus per hunc Magnificum et Generosum
Joannem do. Rozdrasewski Castellanum Camenecensem
cui Rma Ptas vestra fidem indubiam adhibere velit et
optime valeat ex Buda duodecima die mensis Junii
Anno domini Mo D XX vii o Regnorum no:
strorum predictorum Anno primo

Responsum a Sigismundo primo rege Polonie oratori Joannis Regis Vngarie Joanni Rosdrazewski, polono datum.

Regia Mtas dominus meus. Cum iampridem graues inimicitias et bellum pene implacabile, inter tam potentes Reges oriri uideret non mediocri dolore et tunc afficiebatur et modo afficitur, perspicit enim (id quod iam res ipsa plane indicat) non modo cedem, uastitatemque et Christiani Sanguinis effusionem, uerum etiam toti reipublice Christiane perniciem et perpetuam iacturam inde consequuturam esse.

Id quominus fieret conata est sua Mtas pro facultate sua occurrere, et nec opere, nec impense parcens, nihil intentatum pretermisit, quo tantos Reges, aut penitus in gratiam reducere, aut saltem honestis condicionibus ad concordiam redigere posset. Miseratque in eo negocio insignes Legationes primum Pragam, tandem vero Olomuntium

Atque et modo si aliquam oportunitatem, tanti incendii restinguendi excogitare posset, non dedignaretur, omne suum studium et operam ad id conuertere.

Sed cum nullam viam ad id efficiendum consideret sua Mtas glisentibus utrinque perniciosissimis odiis. agit tamen Sermo domino Hungarie Regi summas gratias pro ea in se et in regnum suum beneuolencia et amore quo se ab eo prosequi, cum et alias, per alios Oratores eius tum per vos domine Oratore intelligit.

Quam beniuolenciam et amorem, quoad poterit et licebit

vult omnibus officiis et facultate sua ill.mis M.ti semper referre.

Auxilium sibi tamen nunc ferre iustis de causis non potest nam preterquam quod antiqua et plurima federa literis utrimque firmata, Polonie et Bohemie regnis utrimque intercedunt quibus, ne alterum ab altero lacesseretur cautum est. Accedit etiam domesticum et prope anniversarium malum quo impedita M.tas sua, satis superque negocii habet, si regnum suum tueretur, nedum ut alicui suppetias ferre posset.

Palam siquidem est cum quo genere hostis sue M.ti res est Nempe cum Thartaris, quorum vis et modo Regno eius imminet, que nec vinci, nec arceri, nec pacari potest nisi firmissimo presidio in limitibus habendo, quale tametsi M.tas sua satis firmum habeat, cogitur tamen ultra id cum universis subiectis suis in armis et semper pene in statione esse.

Quodsi sua M.tas cuipiam auxilia ferre debuisset, potissimum Nepoti suo char.mo Ser.mo olim domini Ludovico Regi, superiori anno extremis laboranti subvenisset, tamen quia sub id tempus iidem Thartari numerosissimis copiis, pene intima Regni invaserant coacta fuit sua M.tas cum maximo dolore suo, unicum amantissimumque sibi nepotem deserere.

Cum vero sua M.tas non minori sollicitudine ab eisdem Thartaris etiam et modo urgeatur (quippe qui ~~maiores~~ non minores copias instructas et ad incursionem faciendam paratas habeant ut superiori anno habuerant) Ser.mus

dominus Hungarie Rex pro sua prudentia et humanitate facile Mti sue domino meo dabit veniam, et boni consulet; si illius desiderio (vt nunc se res habeant) minime satisfacere potest.

Petrus Tomicius eps
Joanni regi Vngarie

SErme Princeps et domine, domine mihi colenme. Post commendacionem seruitutis et oracionum mearum. Reddidit michi lras Sacre Mtis vre dominus Joannes Rosdrazewskij Orator eius exposuitque ea omnia que illi Mtas vra commisit, doleo ego impense quod Mtas vra et regnum eius impetatur ab his qui illi merito in tato communi discrimine adesse deberent, nec permittitur Mtas vra Regnum suum quod illi diuina ordinacione regit ex ingenti clade quam accepit restaurare, vnde quantum dispendium sequi potest, non his solum regnis sed etiam vniuerse rei Chriane, nemo est qui non intelligat. Persuasissimum autem habeat Mtas vra Serenissimum hunc dominum meum non secus fauere Mti vre omnem felicem successum quam filio suo proprio, doleretque ex animo Mtem suam quod ita a vicinis christianis Mtas vra infestetur, cui adesse modis quibus posset cupit, et de hac re cum subditis suis capere vult consilium oportunum, nam profecto omnes considerant quanto affectu fauet Mtas sua et nos omnes Poloni Mti vre et regno eius cum quo nobis vetus amicitia et coniunctio intercedit quod lacius Mtas vra ex ipso Oratore suo intelliget.. Quod ad me attinet, est mea suma voluptas et erit in posterum semper inseruiendi Mti vre Serme, neque vnquam pretermittam vllam operam et studium, quodcunque prestare potero, pro augenda digni:

tate et bono statu Mtis vrẽ quare plurimum illam rogo vt me in numero suorum habere et sua bona gracia complecti digne: tur . Serme Rex cum hec scribi fecissem superuenit Nu: ctius cum lris Mtis vrẽ quibus michi ꝑº suam victoriam de turbatore illo domestico regni sui significauit que et Mti Regie et nobis omnibus fuit acceptissima, et proinde ago immensas gratias vrẽ Mti ꝙ me hoc suo successu et letitia impartiri dignata sit, precorqꝫ dominum deum vt illi reliqua omnia succedant ꝙ foelicissime cui me et obsequia mea ite: rum ex corde commendo .

Clementi septimo Pontifici Maximo. Ioannes Rex Vngarie

B: Beatisme Pater et domine clementisme. Post deuota pedum oscula Sanctitatis vrẽ beatorum . Quante probitatis integritatis et doctrine sint Rndi in Chrõ Pres domini Petrus Cracouien et Andreas Plocen Epi Prelati regni Polonie, non credo latere Settem vram . Quiquidem et Sanctitis vrẽ ac Sancte Sedis Apostolice sunt obseruanm et mihi Regnoqꝫ meo valde vtiles vnde et probitatis sue fru: ctum aliquem et laborum premium consequi possint . Supplico Sanctitati vrẽ dignetur ex sua clementia imponere et con: cedere pensionem mille florenos super Epatu Transiluanien soluendam domino Petro Cracouien . et florenorum quingento: rum domino Andree Epo Plocen ex Epatu Vesprimien nunc vacantium in regno meo: Studebo ego id Sancti vrẽ et Sancte Sedi Apostolice omni obsequio rependere: Sanctitez vram per multa secula saluam et felicissimam ad Salutem et conseruationem Reipublice Chriane valere opto . Datu ex Castris exercitus mei prope Zenthffalua decim sexta die mensis Augusti 1527 Regnorum meorum anno primo

Ioannes Rex Vngarie /
Petro Tomicio Epo Cracouien
Regni Polonie Vicecancell°.

A

RXme in Chro Pater domine et amice Sincere nobis dilecte. Salutem et omnebonum. Vt amori vro, et erga Mtem nostram obseruancie in aliqua parte respondere possimus, imposuimus super Epatu Transsiluanien nunc in regno nro vacante pensionem florenorum mille pendendam perpetuo R. P. V. eo anni tempore quo Sedi Apostolice visum super quo ad Sanctissimu dominu nostrum lras dedimus. Quas Ptas vra curabit confirmari et hanc gratiam nostram vt libenter suscipiat, vt per nos benigne collata fuit. Dabimus operam vt deinceps quoqz plura in vos conferre possimus super hoc autem et de aliis rebus, is Orator noster Rxme Ptti Vre plura refferet cui rogamus credere vt nobis ipsis velitis. Datu ex Castris nostris prope Zenthffalwa feria sexta post Assumpcionem virginis gloriose Anno doi M° D° XXvii°

Sigismundus primus Rex Polonie
Joanni Dantisco Ori apud Cesarem.

MAgce fidelis dilecte. Quod te hactenus à munere Legationis quo isthic fungeris non absoluerimus, neqz te ad nos reuocauerimus facit cum rerum nostrarum ratio tum tempis huius perturbati condicio cum primum tamen oportunum nobis tempus videbitur te absoluendi, e vestigio tibi declarabimus, et te nobis restituemus. Interim maneto adhuc in Aula Coesaree Mtis donec à nobis fueris reuocatus et que ad rerum nostrarum vtilitatem, nostramqz cum Coesarea Mte beniuolenciam et coniunctionem faciunt diligeter vt hactenus fecisti curato./ Coeterum soluto Quadragesima preterita Conuentu Regni mei petiuit à nobis Magnificus

Jaroslaus Laski Palatinus Siradien veniam Loretum, ad quedam vota persoluenda concedendi, qua obtenta intelleximus posthac omisso votario itinere in Hungariam deflexisse, seq3 illi Regi addixisse, demum in Galliam et Angliam eius nomine profectum esse prorsus absq3 vlla sciencia et voluntate nra, hec ideo tibi scribimus vt si fama aliqua isthuc ad Aulam Cesaree Mtis de ipso et actis eius permanauit aut postea permanauerit scias rem vti se habeat, vt suspicionem si quam inde de nobis vel Cesarea Mtas vel aliqui alij conciperent vera ratione diluere possis, nollemus enim causa huiusmodi Ardeliorum videri quicq3 aduersus amorem et coniunctionem nram cum Cesarea Mte committere, nam profecto vt hec Legatio facta sine sciencia et voluntate nra ita et molesta est nobis plurimum et erit omnino no impunita.. caues vt sepius nobis scribas et bene vale Dat Cracouie 16 Augusti Anno dni Mº D XXvii

Stefanus Verbetius Cancell Vngarie
Petro Tomicio epo Cracouien Vicecancell polo

RME domine, domine et amice obseruanme premissa mei commendacione, Statum huius regni presentem R. D. Vre ab hoc Rndo domino Joanne Statilio Preposito Buden Secretario et Consiliario regio clarissime intelliget, prouerbium tritum est, principiis obsta sero medicina paratur longe facilius erat premanibus habita conseruare q3 amissa recuperare coram deo tamen non sum in Culpa qui satis superq3 clamaui, sollicitaui, imo instigaui et vrã hanc Mtem dominum meum clementissmum, modum eciam de remedio iuxta meam opinionem dedi. Sed nichil profeci, prout dominus ipse Statilius testimonio esse poterit Cu itaq3 necessitas extrema suam Mtem et nos omnes cogat

ad istam Mtem Polonie dominum vtriusque nrum gratiosissimum recurrere, non minus etiam R. D. Vram impulsare pro eo ex singulari illa confidentia, quam in ipsa R. D. vra semper habui, et modoque habeo, presentibus accuratissime rogo, velit apud istam Mtem instare, laborare, operamque dare, vt voto et petitioni ipsius domini mei clementissimi sua Mtas effectiue condescendat atque respondeat non erit immemor domini mei Mtas beneficiorum illius Mtis, neque amicitie et obsequiorum R. D. vre ingrata. Quantum autem ad nos attinet, qui vestigia sue Mtis sequimur, seruitiorum nostrorum exhibitione studebimus perpetuo compensare. munus vero domini mei nunc R. D. vre oblatum, pria fronte, grato suscipiat animo, cum tempore maius habitura Quam in reliquo foelicissime valere semper opto Ex Castris Regis prope Pesth positis decima septima die mensis Augusti Anno domini M° D. XXvii°

SIgismundo primo Regi Polonie

Benedictus de Zentlaria Castellanus Castri Leua Regis Joannis factor generalis.

SErme Princeps et domine, domine clementissime, Post fidelium seruitiorum meorum humillimam recomendationem. Constat Mti vre Serme optime Quanto in periculoso Statu anno elapso Regnum hoc miserrimum per Thurcos Christiani nomini hostes positum sit, ac qualiter igne et gladio deuastatum et nunc rursus per Alemanos distrahatur et laceratur non dubito Mti vre Serme constare, adeo Alemanus inualuit, vt nonnulla Castra vsque ad Budam per deditionem accepit. Sermus dominus meus gratiosissimus Rex Hungarie in Campo Rakos Castra sua non magno adhuc numero gentium locauit, timeo de periculo vltimo sue Mtis. Quod quem habeat exitum ignoro. Notum est

Mtis vrae Serme, Et vniuersa Jura possessionatus et hereditatis, ac omnes Arces, et cuncta bona prefati domini mei Regis Illustrissima virginem Heduigem Reginulam filiam Mtis vrae Serme vnacum ipso domino Rege, tum iure Successorio tum quod de approbata consuetudine huius Regni et tum ex vi inscriptionis, super quibus litere inter Mtem vram Sermam et duos meos graciosissimos extant efficaces, deficient eisdem concernat et aspiciant, et ad heredes Serme Mtis vrae deuoluantur Et cum alter eorum dominus Georgius Comes etc dominus meus graciosissimus, antequam anno elapso bellum in Thurcas adiret, in quo interiit, commiserat in mandatis, Et si ipsum aut fratrem suum dominum Joannem eo tunc Vaiwodam Transsiluanum bello Thurcarum interire contingat, vniuersas Arces et alia bona Juraque possessionaria Mtis vrae Serme ac Illustrissime Reginule filie eiusdem Sororis scilicet ipsorum dominorum meorum graciosissimorum omnes Officiales conseruare et tenere deberent Quod propositum et voluntatem domini mei graciosissimi, Sermo domino Joanni Regi, domino meo nunc declarassem in tali casu voluntatem et propositum domini fratris sui approbauit et laudauit, Nunc autem nescio quopacto res Sermi domini mei Regis succedant, Supplico igitur Mtis vrae Serme tanquam domino graciosissimo dignetur prouidere debito tempore Juri suo Quia sentencia est Regis Ferdinandi vt mox istas partes inuadat et omnes Arces Regias expugnet, et diuidat, Non enim dubium erit si Mtas vra Serma prouidebit in tempore omnia ista bona et Arces Regie poterunt esse salua, poterit voluntati huiusmodi et opinioni Regis Ferdinandi ista lege obuiare quia omnia bona et Arces regie heredes Mtis vrae Serme de iure et consuetudine huius Regni concernunt, et aspiciunt, hec ideirco Mti vrae Serme rescripsi, vt prouideat et succurrat tempestiue rebus et Juribus suis ne si quid aliuersi ac:

ciliat me et officiales de aliqua negligentia possit culpare/ Ser^me^
M^ti^ vrē mea fidelia servicia iterum perpetuo commendo
Datum ex Arce Lewa in Vigilia festi beati Bartholomei
Apli. Anno domini .. M .D. XXvii°

Ferdinandus Rex Vngarie et Bohemie
Sigismundo primo Regi Polonie

S[er]^me^ Ex^me^ Princeps frater et Sororie nr̄ char^me^. Cum die XXX Mensis Julii proxime elapsi ex Ciuitate nrā Vie:na cum reliqua Exercitus nri parte ad Regnum nrm Hungarie descendissemus, et ad confinia Regni predicti ap:plicuissemus, adfuere illico Prelati, Proceres, et Nobiles eius:dem Regni, qui nos velut Regem legittimum Hungarie so:lenni more et reverenter exceperunt, a nobis in persona nrā solitum Juramentum suscipientes, alteras igitur quas nobiscu adduxeramus Exercitus nri copias alteris quas iam pri:dem ad Castrum Deven, et Posomien simul et Tirnavien iam a nobis per deditionem acquisita premiseramus coniunximus, proximaque inde fuit nrā ad Castrum et Oppidum Jauri:en profectio. Quorum vtrumque se nobis dedidit. Quibus acceptis nrā deinde ad Castrum Comaromien fuit transitio Quod cum repugnare conaretur, tametsi longe munitissimu et vltra Danubium situm oppugnationi incomodissimu fue:rit intra sex plus minus horarum spacium vi Tormentorum Bellicorum ad eam deformitatem et ruinam pene redegimus Quam Rex tam bene situ ac munita vix accipere posse cre:debatur. hoc idem visa rei magnitudine et armorum poten:cia se tandem in graciam, et simul indignationem nostra obtulit, sic etiam a nobis acceptum porreximus insuper ad Castrum Thata, Quod itidem se potestati nrē reddi:dit Reliquum iter postea versus Strigonien Oppidum et

Castrum instituimus. Ciuitas iam antea nobis per deditionē oblata, sed Castrum se nullo modo reddere decreuerat quod nos eius diei parte pomeridiana, qua applicueramus, obsedimus Tormentisq leuioribus et expeditioribus oppugnauimus, donec per noctem grauiora et validiora admouerentur quorum vi tandem idem intra medium xix diē pariter obedire coegimus / Castrum vero et Oppidum Visschegrad se quoque nobis reddidit. Deus item optimus Max: nobis licet immeritis fauens vsq ad Regni nri Sedem Budam, quam et in potestatem quoque nostram accepimus, conducere dignatus est, cui vt semper laudem et gloriam in actionibus nris dedimus, ita nūc quoque gratias illi sumas agimus et habemus, quod hanc expeditionem meam adiuuerit et foeliciter hactenus citra vllam sanguinis effusionē succedere voluerit, nos vbi Comes ille Scepusien aduenire et sibi appropinquare vidit, saluti sue fuga consulere incepit Quam adhuc continuat nobis inscijs vbi nam locorum agat, Certißimo tamen accepimus iunctio illi circiter bis mille et Quingentos vt summū, homines esse Nos vero illum cum gentibus nris, vbicunq poterimus, insequemur et dignis modis tractabimus, que omnia si bene monentibus et suadentibus nobis acquieuißet, intermißa fuisset. Quod Ser^ti vrē vel ob id maxime, quum exploratißimū habeamus suam in nos beniuolentiā et affectionē paternam, et quod rebus nris non nisi optime velit ac earū foelicem successum ex animo cupiat, significare voluimus Que foelicißime valeat Dat in Castris nris ad Ciuitatem meam Regiam Buden infra Pesth positis xxii Mensis Augusti Anno dm̄ M° D XXvii° Regnorum meorum anno primo

Sigismundo primo Regi Polonię.

Joannes Franciscus Eps Scarensis.

Post manuum osculum Sacrarum. Puto iam dudum ex frequentio:
ribus meis scriptis, et aliorum relatione ad aures Sacratisme
Regię Mtis vrę, Romanę Urbis excidium perlatum
fuisse. Cupidus .n. Sanctismus dominus nr Chrianę pacis,
ut nihil ommitteret, quod ad verum Chri Vicarium per:
tineret, quamquam victor, cum Caesare foedus percussit, atque Aqui:
lam Aprucij Metropolim, et Salernum insignem in Regno
Neapolitano Civitatem, quas acceperant milites sui, Caesari
restituit, armaque deposuit, et universum Exercitum dimi:
sit, credens se omnino Caesaris fidei, rebus igitur compo:
sitis atque foedere Iureiurando firmato, Hyspanus miles ad:
iunctis Germanicis Copiis, quę dudum per Italiam va:
gabantur via Maij omnis pacis et concordię foederis per
Caesarem cum Sanctmo domino nro percussi obliti, Romam
hostiliter invaserunt, ibidemque ea, quę nulla unquam antea
narravit historia, ita crudeliter exercuerunt, ut crudelius
a quoquam, neque scribi, neque excogitari potuisset, in quo Con:
flictu Dux Borbonius interijt, gloriosiore certe nece quam suę
impietas merebatur prophanata .n. Templa, adeo, ut Sa:
cer locus non sit, seu minimum Sacellum, quod non in Sta:
bulum sit immutatum, homines religiosi una cum inno:
centibus pueris interfecti, prostituta Sanctimonialium Mo:
nasteria Sacrosancta, infirmi ex Hospitalibus in Tyberim
proiecti, Sanctorum reliquię auro argento et lapidibus
preciosis spoliatę, neque beatissimorum Petri et Pauli Apo:
stolorum Capitibus, seu Veronicę (quem vocant) vultui

Sancto est parcitum, neqꝫ (quod omnium nephandissimum est) Venerabili Eucharistie Sacramento, Corpori dm̄ Seruatoris: est n. (quod aures abhorrent audire) in terram proiectum, et pedibus conculcatum, aurum ablatum, omniaqꝫ contaminata et conspurcata adeo, vt ex celeberrimo mundi loco factum sit Stabulum equorum, Campane silent, diuina intermissa sunt officia, Organa confracta, Prelati (si qui inuenti sunt) nudis pedibus an Hyspanos, et id genus homines, eorum lectos infulis, et equis insidentes Stratoris officium exercendo, in magnum religionis dedecus inambulare coacti sunt. Sanmus vero dominus nr̄ vna cum Rmis dominis Cardinalibus in Castrum Sancti Angeli se recepit, cum quibusdam Italicis Capitaneis, vicꝫ Laurentio Ceri, et Horatio Baglino, ibidemqꝫ Sanctitem suam vigesima quinta Mensis eiusdem audiuimus frustra oppugnatam fuisse, Quinimo parua Pontificia manu, quattuor Machinas ab Hyspano milite ablatas, multos qꝫ cesos, Quis non doleret, quis non summo cum fletu contemplaretur, tam Celebrem Vrbem adeo fuisse deuastatam, adeoqꝫ cecidisse religionem, Quid nunc Moschouite? quid Thartari? Quid Thurce dicant? cum manifestum sit, totius Christianitatis caput à Christianis oppugnari et vim pati? Sed quid futurum sit, latet in fatis, hec scripsi non vt Christianmū Sacratismē Regie Mtis vr̄e pectus, quod pietatis plenum semper fuit nouo doloris genere, commemoratione peramplius exulceraret, nam potius lachrimoso silentio inuoluenda fuisset. Sed qm̄ seruus sum Sacratismē Regie Mtis vr̄e nolui, qꝫuis non sine summo dolore obticere ea, que ex officio et relligionis amore manifestare compellor Que etsi tacere conarer, propalant equidē

innoxii sanguinis fusi, innumerabiles querelæque voces, qui absque intermissione clamat ad deum de terra, in rebus vero Sacratis^{me} Regie M^{tis} V^{re}, si illud non est actum q^{d} commissum fuit et sperabatur mirandum haud quaque est, videt n. Sacratis^{ma} M^{tas} V^{ra} Regia quale sit oppositum impedimentum. dabit tamen (vt sperandum est.) Deus optimus Max. his quoque malis foelicem exitum, interim faciet Sacratis^{ma} Regia M^{tas} V^{ra} rem liberalitate sua dignissimam, si mihi in omnibus rebus, tanquam mancipio semper impararit suo, antequam autem Venetias venissem quo quintadecima huius adplicui, nichil harum rerum certi habere potui quinimo omnia ad me perferebantur subos: curea, alias celerius significassem Sacratis^{me} Regie M^{ti} V^{re} [Fertur] autem fama constantissima, viginti millia peditum et Quingentos Cathaphractos à Christianis^{mo} Gallorum Rege destinata, Italiam intrasse, Pontifici et libertati religionis suppetias latura, Ego vero tam diu Venetiis immorari compellor (quanquam cum summa rerum iactura et immodico sumptu) quoad diu aliquam rerum faciem conspicere datum fuerit. In vniuersa autem Italia summa annone caritas maiorque reformidatur futura, pluuie n. ita frequentes sunt, et tam magne vt æstas in hyeme videatur immutata, et Coeli ipsi religionis miseriam deflere sese prefeferant. Ager n. Mantuanus atque Terrarien, ab irrumpente Pado fluuiorum maximo pene est totus submersus. Osculor demum manus Sacratis^{me} Regie M^{tis} V^{re} cui me tanquam mancipium deditissimum humillime Sepius commen. ex Venetiis XXIX Maij Anno dni M^{o} D. XXVII

Sigismundus primus Rex Poloniae

Ioannes Franciscus Episcopus Scarensis

Post manuum osculum Sacrarum. Ex literis quas iam dudu[m]
Sacratis[sima]e Regie M[aiesta]tis V[est]re miseram arbitror eam satis
de Romane Urbis excidio. Ecclesieque calamitate intelle:
xisse atque nunc eadem repetere supervacaneum censeo. Ego
vero in hanc usque horam hic immoratus sum, propediem
Picenum petiturus, quemadmodum San[ctissi]mus D[omin]us noster
per l[ite]ras suas michi mandavit, ibidemque immorabor, donec
S[anctit]as sua me una cum Oratoribus Moscovie Ducis ad se
vocaverit. In Italia vero quid nunc agatur, si forte cupit
Sacrat[issi]ma Regia M[aies]tas V[est]ra. Hyspani milites, qui una cum
Germanicis copiis Romam vastaverant, magna parte pe:
ste interempti, nam ex viginti quattuor millibus qui Urbe[m]
intraverant, plus minus octo exiguere, atque Narnie, Interamnis,
ac Thuderti nunc se continent. Galli autem potente manu
Italiam ingressi sunt, qui nuper adiuncto sibi Venetorum
Exercitu Januam ceperunt, una cum Classe Coesarea (que
potissima ibidem fuerat) nam eam partim diripuerunt par:
tim in potestatem suam redegerunt. Mediolani paucos Coesa:
reos esse intelligo, timentur ubique bella. Sanctis[si]mus autem
dominus n[oste]r sub quibusdam conditionibus Coesareis se de:
didit, atque Parmam, Placentiam, Ostiam, et Centuncellas
Civitates dedit, ipsique Ostiam, et Centuncellas iam acce:
perunt, Parma et Placentia nondum recepte sunt. Dicitur
San[ctita]tem suam nullam molestiam pati. Certumque est eam o[mn]ia
que ad Pontificem pertinet, ut antea exercere et a paucis
Coesareis custodiri. Speratur Sancti[ta]tem suam statim libe:
ram fore, nam dicitur a quibusdam San[ctissi]mi domini n[ost]ri

captiuitatem Imperatori summe displicuisse atque nolle, audi:
tur Hyspanum militem Neapolim se recepturum faxit deus
optimus maximus vt rata pace inter Principes Christianos
habita seuissimus Christiani nominis hostis Thurcus decrescat
et deleatur. de meis autem rebus nollem latere Ser:mam Re:
giam Mtem vram, quod San:mus dominus meus vt est clemen:
tissimus inter omnes angustias, mei immemor non extitit, nam
Puteolane Ecclie nuper vacanti me prefecit, quod tanto
gratius est, quod Sancti:tem me absente adhuc diligentiam meam
perspectam fuisse intelligo. Omne vero quod à Ser:ma Regia
Mte Vra mihi iniunctum est, quod primum clementis:mos oculos
Stis sue intueri licuerit exequar diligentissime. Id quoque
non ommittendum arbitror Imperatorem Maritimum domi:
nii Venetorum, (quem generalem vocant,) magna Classe
Nauium scz et Triremium non modico numero Venetias
exiuisse summo certe fastu, et maxima pompa et quantum
conijcere possum et techus intelligere. Apuliam atque Siciliam
inuasurum. Osculor demum manus Sacratis:me Regie Mtis
Vre cui me humillime et sepius commendo ex Venetiis
XXiii Mensis Augusti Anno M° D XXvii

Responsum a Sigismundo rege Polonie
Datum Statilio ori Joannis regis. prima
Septembris 1527 Cracouie.

Ea que D° vra de beniuolentia Ser:mi domini Regis Unga:
rie, qua Sacram Mtem regiam complectitur deque foederibus
horum Regnorum, nec non de calamitate qua regnum Hun:
garie oprimitur, deque hostili conatu, ac que denique vra
dominacio nomine Ser:mi domini regis sui postulauit. Mtas
sua Regia abunde intellexit, et diligenter expendit.

Quod igitur ad beniuolentiam attinet, non ignorat quidẽ Mtas sua quanta sit ipsius Sermi domini Regis et Regni Hungarie erga se propensio. verum non dubitat constare vicissim illius Mti et regnicolis omnibus, que sit eius Mtis et omnium subditorum suorum erga illius Mtem et Regnũ eius Hungarie beniuolencia et officia prestita.

Dolet autem ex corde Mtas sua ipsum Sermũ dominũ Regẽ et Regnum Hungarie his cladibus et angustiis agitari, que cum Mtas sua mox ab initio impendere cognouisset, essetqz inter regnum suum et regnum tam Hungarie qz eciam Bohemie antiqua foedera, esset sibi cum vtroqz rege affinitas et necessitudo non vulgaris e vestigio id quod officii sui erat. posthabitis domesticis necessitatibus et itineribus suis hactenus magno labore et impẽdio suo curauit hoc bellum sistere et eam calamitatem regno Hungarie iminẽtem auertere.

Verum cum Mtas sua nichil opera sua in hac concordia faciẽda perficere potuisset, resqz omnes in aleam belli deuenerit mirari satis non potest Mtas sua quod Sermus Rex Hungarie videns hostis sui institutum, videns continuos et multiplices eius apparatus bellicos neqz prouiderit tempori, que opus erant ad tantos tamqz potentis hostis conatus reprimendos, neqz vires et raciones suas Mti sue communicauit aut secum de defensione sui consuluit.

Eratqz huius spei Mtas sua, erant omnes, quod cum illius Mtas neqz domi vlla preparamenta faceret, neqz externum militem conduceret, et hostem tamen intrepide expectaret, habuisset latens aliquod consilium, et modum

aliquem certum hostem suum reprimendi. quod aliter accidisse Mtas sua non minus dolet quam suam ipsius aduersitatem, considerat enim ea omnia que D.o vra tam vere quam copiose recensuit de hostili ambitu et nacionis Almanice erga hec regna veteri inimicitia, et proinde communem hanc calamitatem regni Hungarie cum suo reputat, idque totum pro defensione illmis prestaret quodcumque a se licite prestari posse videretur. verum cum nunc primum illius Mtas vires ad repellendum hostem colliget et Suppecias querit cum iam hostis ipse ad vmbilicum regni penetrauit arcesque et flumen occupauit cum optimates et regnicole alii ad hostem desciscunt, alii vacillant, non videt Mtas sua quo pacto a se parua manu auxilium ferre possit illmis Mti magnas vero copias vt opus videtur, etiamsi agendi facultatem haberet Mtas sua, fieri tamen non posset vllo pacto, vt tam cito compari et cogi possent. attamen id quod Mtas sua ab inicio facere cepit inter eos a quibus ex equo deuincta est, eciam in posterum pretermittere non vult, sed oblata quacunque occasione bellum istud sistere et pacem omni studio et opera sua tractare curabit.

Quia vt dictum est magna intercedit affinitas et necessitudo Mti regie cum vtraque parte intercedunt et foedera inter se communium regnorum, nequaquam licet Mti sue absque scientia et consilio omnium regnicolarum suorum, huic vel illi parti adherere, et cum altera foedus rescindere et hostilitatem contrahere.

Pecuniam quam petit dari sibi in mutuum Sermus dominus Rex Hungarie non habet promptam et paratam Mtas sua nam magna impendia et sumptus assidue cogitur pro sustinendo

Statu regio, et defensione regni sui, aliunde etiam conquirere: illam tam subito non potest, nec habet modum ullum.

Gentes quę sunt in terris Russię, non est integrum Mti suę inde movere, nec minimā quidem illarum partem, partim quia non sunt in potestate Mtis suę, sed dispensatorum regni, qui colligunt et dispensant publicam pecuniam, et solvunt stipēdia militibus, partim etiam propter domesticum et prope anniver:sarium malum regni sui/ palam siquidem est cum quo genere hostis Mti suę res est, nempe cum Thartaris quorum vis et modo regno eius imminet, que nec vinci nec arceri, nec pacari potest nisi firmissimo presidio in limitibus habendo quale tametsi Mtas sua satis firmum nunc habeat, cogi:tur tamen ultra id, cum universis subditis suis in armis et semper in statione esse.

Quare curet saltem ad hiemem Sermus dominus Rex Hun:garię sese sustinere, nam impossibile videtur tantum regnū tam parvo tempore et exigua manu totum interapi posse. interim Mtas sua consulet regnicolas suos, et demum quic:quid decreverit, oportuno modo exequetur, ipsumque Sermū dominum Regem et Regnum eius Hungarię nulla in parte deserere curabit

Agit tamen autem et habet Mtas sua illius Mti summas gratias pro ea in se et regnum suum beniuolentiā et amo:re, quo se ab ea prosequi, cum et alias tum et nunc per ve:stram d. intelligit.

Quam beniuolentiam et amorem quoad poterit, et licebit vult omnibus officiis et facultate sua illius Mti semper referre.

Quod reliquum est postulat Mtas sua, vt vra dominatio noie sue Mtis Sermo domino regi suo dicat plurimam salutem et omnium bonorum incrementum, cuius Mtas vt optima valetudine et foelicissimis quibusque successibus semper fruatur, eiusque dignitas et status fiat indies auctior et foelicior, id Mtas sua ex animo optat et precatur seque illius Mtis mutuo amori commendat.

Rmi et Magci domini Consiliarii hic presentes rogant etiam vt vra Dio commendare velit servitia illorum fidelia Sermo domino Regi Hungarie, cuius Mtem vt semper sospitem et foelicem audire possint nichil magis optant et desiderant

Responsum a Sermo D. Sigismundo rege Polonie datum Antonio Rincom oratori Regis Gallie. septembr. 1527

MAgce domine. beniuolenciam Sermi et Chrianmi domini regis Gallie qua Sacram Mtem Regiam complectetur, est Mti sue satis cognita et omnium multo gratissima, illamque hactenus mutatam non esse, Mtas sua libentisme a dominacioe vra cognouit.

Equidem nulla erat causa mutande beniuolencie ipsius, cum Mtas sua nichil hactenus officii integerrimi amici et fratris in illius Mtem Chrianmam pretermiserit nam cum infelix ille casus eius Mti acciderat, quod primum compertum erat illius Mtem Chrianmam Hyspanias abductam nam antea incerta hic erant omnia vbi detinebatur. e vestigio Mtas sua commisit Oratori suo quem habet apud Mtem Caesaream vt officium visendi et consolandi illius Mtem prestaret, et operam omnem Mtis sue Vide id Tomo tractatuum Dantisci ora. 13. folio

si qua conducere posse videretur illius M^ti offerret.

Verum cum nequaquam ipse Orator ad illius M^tem admissus esset exposuit tamen vt scripsit Ser^me Sorori illius M^tis commissionem et mandata sue M^tis, que etiam: num illa meminisse, et testimonio esse potest.

Egit etiam M^tas sua cum Ser^mo olim Nepote suo domino Ludovico Hungarie et Bohemie Rege, egit cum San^mo domino nro de liberanda illius M^te Chrianis^ma et quicquid conducere illi posse videbatur, nichil intentatum reliquit nã omnino casum illum M^tis Chrianis^me non minus M^tas sua doluit quam char^mi Nepotis sui interitum, et proinde postulat à vrã d. M^tas sua vt hunc animum et studium eius M^tis qd gerit erga illius M^tem Chrianis^mã vicissim illi declarare et inter M^tes sue mutuam beniuolenciam confirmare et stabilire velit.

Quod ad Ser^mũ dominum regem Hungarie attinet, diligit quidem illum M^tas sua non secus quam filium suum propriũ libentissimeque videt illum pariter à Chrianis^mo domino rege diligi et in affinitatem asciri, verum quod ad illum iuuandum attinet, quia M^tas sua nollet se bellis Chrianorum immiscere et hi duo reges ambo ex æquo M^ti sue sunt coniuncti et deuincti, statuerat ab initio cum pleno Senatu suo conciliatorem pacis inter illos agere et neutri quo ad bellum adherere, idque hactenus M^tas sua cum maximo impendio, et egreferente Ser^mo Rege Ferdinando prestare curauit, et curare vult in posterum, verum aliquid aliud statuere in presens, vnde inimicicie regno excitari possent, id M^ti sue absque sciencia et consensu regnicolarum nequaquam facere licet cogitabit tamen et operam faciet, vt quibus modis poterit

ipsi Ser^mo domino Regi et Regno Hungarie non desit, imtecim sustineat se illius Mtas pro virili sua, nam non videtur cre: dibile tantum Regnum tam subito succumbere debere, nisi de industria omnes deficere vellent, et tunc neqz Suppeae Mtis sue quicqz prodessent.

De his que illius Mtas Chriams^ma significauit que à R^mo domino Archiepo Gnesnen citra scientiam Mtis sue sunt intimata, vera quidem res Thartaros hoc Regnum continue infestare, opusqz esse aliorum Chrianorum subsidio ad tanta illorum vim reprimendam, verum pudet Mtem suam quicqz ab illius Mte Chriams^ma huiusmodi subsidiorum petere erga quam nichil hactenus tale promeruit, tamen si illius Mtas Chriams^ma ex sua spontanea benignitate prestare vellet ali: quid opis huic Regno, redderet sibi perpetuo et Mtem sua et Regnum ipsum deuinctum et obligatum, reiqz Christiane non parum multum conducere.

Matrimonia vero per Mg^cu dominu Jarosslaum de Lasko Pal: latinum Siradien cum illius Mte Chriams^ma tractata et conclusa Mtas sua regia nichil mutat imo habet rata, grata, et firma.

Quod reliquu est, referet vra dominacio nomine Sacre Mtis Regie illius Mti Chriams^me, omnem beniuolenciam amorem et obseruantiam fraternam, que in precipuis votis habet illius celsitudinem semper sanam, sospitem et in omnibus successibus suis foelicem, Mtem et inuictam audire, offeret Mti sue Chriams^me studium, facultates, et vires suas omes et se illius celsitudini plurimum et ex animo commendat.

SIgismundus primus Rex Polonie
Francisco Galliarum regi Christianissimo

SEr.me et excellentis.me Princeps et domine frater consangui:
neę et affinis n.r char.me ac honoran. Fuit apud nos Mag.cus
Antonius Rincen Orator M.tis v.rę eaq omnia quę illi
M.tas v.ra commisit nobis rettulit agimus immensas
gratias v.rę M.ti quod nos et Regnum nostrum tanto fa:
uore prosequitur quodq ea curare non cessat quę ad mutua
coniunctionem nostram totiusq rei Chr.ianę bonum Statu
pertinere videntur curabimus vicissim nos eam M.tis v.rę
beniuolenciam omnibus officiis et amore obseruantiaq n.ra
semper referre quę autem ipsi Oratori ad legacionem eius
respondimus et quo in Statu sit hoc nostrum et Hungarię
Regnum quicquid publica rei Christianę salus exposcat
ibidem Orator ipse M.ti v.rę abunde refferret d.nus
deus seruet M.tem v.ram semper sospitem et foelicem cui
nos ex corde comendamus Dat Cracouię Anno
domini M° D XXVII

Sigismundus primus Rex Polonie Ioanni Regi Vngarie.

Serme Princeps, et domine affinis et tanq̃ fili charme. Se:
cretarius Sermi domini Ludouici quondam Hungarie et
Bohemie Regis Nepotis nostri charmi Nicolaus Gere:
di. Cum post infoelicem et infaustam pugnam apud Mohac
commissam superesset, cumq; rebus suis q̃ optime consultu
fore cuperet (ita vt homini proprium esset curare) existi:
mauit commodissime se facere, si se ad Rlem Mtem tue
Posonii agentem conferret, vbi existens, postq; rerum om:
nium seriem longe aliter q̃ ipse forsan optabatur cecidis:
se, immutatumq; esse cognosceret, constituit secum ad pa:
triam redire, et pedibus Mtis vre se subicere, verum,
quia interim veretur, ne quam propter eius mutationem
Mtas vra erga eum indignationem conceperit, confugit
ad nos obsecrans, vt eum Mti vre commendaremus, eamq;
ei placatam efficeremus. Quare comendamus eum Mti
vre simul et rogamus illam, velit ei id quo eam forsitan
offendit condonare, eumq; fronte hilari in numero ser:
uorum suorum habere, gratiaq; sua complecti, id erit
nobis tam gratum q̃ quod maxime a Mte vra. Quam
foelicissime et quietissime Regnare, atq; valere opta:
mus Dat

Sigismundus primus Rex Polonie
Jacobo de Tornallia Vngaro.

MAg.ce sincere nobis dilecte. Constat nobis vt scribit S. tua qua fide quaqz dexteritate Trancziniensi domui atqz nouissime Ser.mo qz domino Joanni Hungarie Regi et per tot annos seruierit, quibus rebus effectum est vt nos etiam S. tuam peculiari gratia nostra complectamur, eamqz in numerum familiarium et subditorum nostrorum suscipiamus et ideo pro receptum in regno eidem S.ti tue non grauatim contulimus, conferimusqz, quo cum rebus et familia et reliqua suppellectili sua tuto se recipere poterit, Quocumqz tempore ei libuerit. Nos vero interea de loco in Regno nro ei accommodo deliberabimus deqz eo tuam S. alias certiorem reddemus gratum insuper nobis est q etiam commodis nostris pro facultate sua prospiciat et fodinarum ac Minerarum magros ad adducere vult experietur a nobis etiam tempore suo dignam meritis suis gratiam S.tas tua. Que bene valeat Dat

Petrus Tomiczki Eps Crac Vicecancellarius
Stefano Verbetio Cancell° regis Joannis

MAg^ce domine amice charissime ac honoran. Dominus Silnester Ozarowski prefectus Cubiculi Ser^mi domini Regis mei. Cum me magnis precibus adortus esset, vt affini eius domino Jacobo de Thornay, quo clemenciam istius Mtis Regie a qua non tam culpa sua qz inimicorum maleuolētia excidit rursus consequi posset, adiutor essem et pro eo ad eandem Mtem scriberem ostendit michi exemplaria variarum Eplarum, quibus se idem dominus Jacobus de Thornai declarabat quoad viveret in fide illius Mtis permanere velle, ita vt minime verissimile sit eum qui sic erga Principem suum affectus fuerit tam subito sententiam mutauisse. et in perfidiam prolapsum esse. Sed vtcunqz est ego sum precibus sollicitatus, vt pro eo simul et ad M. vram scriberem per humanum michi visum est. Si homo homini prodeßem itaqz feci haud invitus et ad Regiam quidem Mtem scripsi vt rei racio exposcebat, M. vram etiam rogo iuuet auctoritate et prudencia sua apud Regiam Mtem suam hominem, et de sua Mte olim bene meritum et vt fama fert, plus inuidia inimicorum qz delicti alicuius consciencia oppressum, in quo rem, virtute, et humanitate sua dignam, michiqz pergratam efficiet M^cia vra. Quam foeliciter valere cupio. Dat etc

Rme in Chro Pater et domine frater et amice charme
ac honoran Salutem et plurimam foelicitatem. Quanquam
decretales littere que ex Cancellaria Regia proficiscu:
tur non fere dari solent, ea forma et stilo quo eas vra
Rma Do habere voluit, exemplarque huc misit, tamen
cum eam ita velle intellexi, haud grauatim effeci, vt
littere ipse, ea forma et Stilo, et scriberentur et signarentur
quo eas dominacio vra Rma habere cupiuit, eas, ei, per
presentem nunctium eius mitto. Rclis Mtas cum vniuersa fa:
milia et comitatu suo, propter Pestis, que hic increbrescit
metum, hodie Niepolomice versus hinc profecta est, quam
Regia quoque Mtas hac Ebdomade consecutura est, nos
etiam quo vtique commodius videbitur, hinc digrediemur.
Hungaria bello ardet Rex Bohemie Ferdinandus cum
non contemnenda manu Vienna profectus, Posonien
Arcem primum tandem, obuia queque nemine repugnante
in dedicionem accepit Postremo Strigonium ipsum, nunc
Budam quoque regni caput occuppauit. Rex Hungarie
Joannes cum se imparem hosti videret, cessit et traiecto
apud Pestum Danubio Agriam versus se contulit, cum
eis quos sibi fidos habet, qui pauci sunt occasiones et
sustinendi et inferendi belli expectaturus, laboratur in:
genti prodicione, nam multi ex primoribus Hungarorum
sponte ad Ferdinandum transierunt. Nec Archiepus ipse
Strigonien suspicione caret, tametsi adhuc neutralitatem
quandam sequi videtur, fuit hic ipsius Joannis Regis
Hungarie Orator Statilius, petens auxilium siue militare

sine pecuniarium. Sed nihil obtinere potuit, cum propter nostram (quam optime vra Rma Do novit) tenuitatem tum quia magna intercedit affinitas et necessitudo Mti domini nri cum utriusque parte intercedunt et foedera inter se communium Regnorum et ob hoc non videtur licere Mti sue huic vel illi parti adherere et cum altera foedus rescindere et hostilitatem contrahere, tamen pro ratione rei et temporis responsum sibi est hodie. De reliquo harum rerum eventu deus novit, ego quid conicere possum non facile reperio. Rmam D. vram bene valere cupio, eiusque amori me commendo Dat

Magce sincere nobis dilecte. Rndus dominus Joannes Statilius SErm domini Hungarie Regis Orator inter cetera que nobiscum hic egit significavit nobis quod Stas tua ad eundem Sermum dominum Hungarie Regem, cum eo quo posset comitatu, se conferre in animo habeat, si modo cum bona mea venia sibi id facere liceret, nos tametsi per generale edictum nrum universis subiectis meis, prohibuimus ne quisque eorum extra regnum nostrum militatum aliquo se conferre auderet, et hec propter metum incursionis Thartarice que omnibus pene momentis provinciis meis iminet. Tamen cum tempora suspectiora et periculosiora iam pene preterierint quibus potissimum irruptionibus Thartarorum caveri solet, si habet animum S. tua ipsi Sermo domino regi Hungarie suppetias ferre et ad eius Mtem proficisci sciat se id mea bona venia facere posse, modo tali condicione ut videlicet tanquam suapte sponte nobis irrequisitis et inscijs id faciat et bene valeat Dat

Petrus dei gratia Epus Cracouien etc Vniuersis et Sin:
gulis quorum interest vel interesse quomodolibet poterit
et signanter venerabili Capitulo Plocen omnibus demumque
vtriusque sexus Christifidelibus eiusdem diocesis Plocen
tenore presentium significamus. Quod cum superioribus
diebus Sermus dominus dominus Sigismundus Rex et
dns nr clementismus vacante Epatu Plocen post obitum
Rmi domini olim Raphaelis illius vltimi possessoris ad
prefatum Epatum Rmu dominu Andream Epm Przemis:
lien, et ad Premislien Epatum Rndum dominu Joanne
Karnkowski Prepositum Crac nominasset, et Sedi Apo:
stolice per literas suas regias presentasset prefatique dni
Andreas et Joannes nominati et presentati literas pntaci:
onis cum pecuniis et mandatis sufficientibus ilico nona
Mensis Aprilis preteriti ad eandem Sedem transmisissent
ipseque litere in Vrbem Romam die Jouis intra octaua
Pasche perlate, et Sanmo domino nro reddite et prese:
tate fuissent, illiusque Stas in proximo Consistorio feria se:
cunda post Conductum Pasche habito dictos dominos
presentatos Andream ad Epatum Plocen, Joanne vero
ad Premislien promouisset et preconizari fecisset, ac
illis de ipsis Epatibus vt moris est legittime prouidisset
moxque deinde quod dolentimo animo referimus, ingens ca:
sus diuina permissione subsequutus fuisset, nempe Vrbs
Roma ab hostibus intercepta, summus Pontifex in obsidione
constitutus, Curia, et officia omnia destructa, Vrbs tota
direpta, templa, et Monasteria spoliata, diuina et humana

omnia confusa et profanata, in eoque summo casu et calami:
tate, nedum literę provisionis ipsorum Epatuum expediri
sed ne summus quidem Pontifex adiri vllo modo citra vitę
discrimen potuisset, ac etiamnum possit vt hęc omnia ex
certissimis documentis et testimoniis satis constant ipse Serenissimus
dominus noster Rex vt Christianus et sapientissimus Princeps
considerans huius infoelicis seculi perturbationem et religio:
nis Sanctę discrimina considerans dictum vtrumque Epis:
copatum Ploccen et Premislien hereticis et infidelibus
vicinum esse, nolens eosdem Epatus causa literarum Apos:
tolicarum, quę expediri legittimo impedimento non potue:
runt, neque etiamnum possunt diucius suis Epis et Pasto:
ribus carere, vnde multa incommoda religionis sequi pos:
sent, maxime cum de re ipsa, nempe de provisione Sedis
Apostolicę legittime facta sufficientibus testimoniis constat
quę omnem litterarum defectum supplere solent, neque per
ipsos dominos Epos stetit neque etiamnum stat quo minus
literę necessarię expedirentur imo ad ipsarum expeditio:
nem omnem diligenciam adhibuerunt, et nunc etiam adhi:
bent committere nobis dignata est Maiestas sua regia, vt
Epo et officiali suo, vt acceptis debito modo testimoniis su:
fficientibus de promocione ipsorum dictorum dnorum Eporum
per Sedem Apostolicam facta omnibus quorum interest litteris
nostris declararemus, vtque ipsi per huiusmodi declaracionem
possessionem suorum Epatuum assequi et Iurisdictionem
in Spiritualibus et temporalibus quę illis ex provisione
Apostolica iam merito debetur exercere possent et valeant
Quare parendo mandatis illius dictis tam pii et Chri:
stiani Principis de Iurisperitorum consilio citacionem contra
eos qui in Mense Iunio ex Vrbe exiverunt et huc reuer:
si sunt decrevimus eosque ad officium nostrum citari fecimus
videlicet Venerabiles dominos Ioannem Rudnieżki Archi:

diaconum Vnieuien et Canonicum Posnamien. Laurētiu
Zelezniski Canonicum Chelmen. Andream Clicewski Re:
ctorem Ecclesie Parrochialis in Rokithno Posnamiensis
Diocesis Joannem Lucomski in Crocholice Gnesnen dio
cesis, et Stephanum in Zagroba diocesis Plocen Eccliā:
rum parrochialium Rectores, qui prestito corporali suo
Juramento omnes vniformiter et concordi voce testificati
sunt de certa sua scientia dictos dominos Epos Andream
ad Plocensem et Joannem ad Premislien Epatus per Sedem
Apostolicam prouectos et per Rmu dominu Cardinalem
Sanctorum quattuor Protectorem Regni nri in Consistorio
die lune proximo post Conductum Pasche que erat xxix
Aprilis pnte Sanctimo domino nro Clemente septimo pro:
nunctiatos esse cedulamq huius pronunctiationis in manibus
eorum Procuratorum esse, minutasq et exempla pro literis
desuper expediendis conscripta, cedulasq cambii et Tra:
pezitas seu Banchariós pro ipsa expeditione per eos visas
et alia omnia superius expressa verissima fuisse deposu:
erunt, et testati sunt eademq omnia etiam Procuratores
ipsorum dominorum Eporum ex Vrbe literis suis que
etiam coram nobis producte sunt perscripserunt. Quare
hec omnia vobis imprimis Venerabilibus dominis Pre:
latis et Canonicis totiq Capitulo Eccle Cathedralis
Plocensis ac omnibus aliis quorum interest de mādato
dicti Serenmi domini nostri Regis nota facimus et decla:
ramus vt hoc modo de promotione Rmi domini Andree
Epi Ecclesie vre Plocen per Sedem Apostolicam facta
certiores facti ipsum pro legittimo Epo et Pastore vro
recognoscatis eiq omnem honorem et obedientiam quam
debetis exhibeatis in quorum omnium et singulorum pre:
missorum fidem et testimonium pntes literas iussimus Notrii
publici subscriptione et Sigilli nri appensione communiri

Dat. Cracouie die vigesima octaua mensis Julii Anno domini M. D. XXVII Indicione 15 Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris domini Clementis Septimi anno quarto, presentibus Opalenski, Iscbrienski, Joanne Lubouiczki, Stanislao Borg, Mathia de Schamotuli, Martino Carwolin, Stanislao Gozki Alberto Lubouiczki Notariis, Stanislao Piczkowski Cubiculario

Andreas Cricius eps Plocensis
Petro Tomicio epo Cracouiensi &
Regni Polonie Vicecancellario.

Rme mi domine. Narrauit mihi hodie dominus Archidiaconus Cracouien. que fuerit inter eos et meos Canonicos disceptacio, super Jurisdicione mea et significatione d. vre Rme quod iam illam intellexisse non dubito, mihi omnino non videtur, vel illis vel domino Archiepo Supplicandum pro ipsius Jurisdictionis facultate eciam si longissimo tempore illa carere deberem, nam viderer ita et illis et illi addictus, et nichil secure agere posse itaque Supplico nunc vre Rme dominacioi prebere michi dignetur consilium suum quo pacto ipsos Canonicos absoluere debeam, nam crastina die discessuri sunt, mihi videretur ita illis respondendum quod si contenti esse nolunt significatione Regia et testimonio d. vre Rme ego aliud emendicare nolo eciam si ad decennium illuc venire non deberem, an vero istud erit ex re Ecclesie et tocius clezi ipsi viderent, tamen nolo quicquam absque consilio d. vre Rme loqui, cui me ex corde commendo

Cricius Eps Plocensis
Tomicio Epo Cracouiensi
Vicecancell°. Auunculo

RME et colenme mi domine. Narrauit mihi hodie Mtas Regia, narrarunt et quidam Mercatores, nostrum illum Hutnim, quem in Augustam miseramus occisum esse circa Olomunc. quid igr vlterius mihi faciendum est, nescio, vereor augurium hoc quod ita male in hac expedicione res mee cedut si tamen he aduersitates eo fuint, vt pecunia domi maneat facta prefertim translacione, augurium non displicet. Sin aliter, dominus deus me adiuuet ne confundar. Que apud alias Parrochias aguntur ignoro, verum apud hanc Sancti Floriani quottidie ad minus vnus sepelitur gregem habeo incustodibilem decreui igitur me hinc quamcelerius recta versus Czirwiensko euoluere et illic equitatu meo disposito, illuc quo Capitulo meo videbitur me conferre quod tamen illi his litteris meis prius denunctiare vellem in quibus si quid est, quod Rme Dni vre mutandum minuendum videretur, Supplico mihi declarare dignetur, cui me humiliter commendo

Cricius Tomicio.

RME et colenme mi domine verum est quidem vt commiserim Carolo sollicitare de recuperanda pecunia à factore foccarorum primum propter securitatem in tantis rerum humanarum perturbacionibus, deinde quod ad expedicionē hinc meam, pecunie mihi deficiant. illud primū maioris apud me est momenti quam hoc aliud dum quidem non de:

sint modi pecunie mutuo inueniendi, vre autem Rme dnacioni puduit semper hos et alios defectus communicare, non quod vllus sit mortalium in quo vnqz plus spei mee collocarim, sed qd sciam me plus ab illa beneficii accepisse quam vnqz meruerim sciamqz quantum ipsa pondus expensarum sustineat, deinde hoc semper metui illam apud benefactorem meam opinionem Macharonicam incidere; omne impraestatum poteris iurare donatum: Ago itaqz dominationi vre Rme immensas gracias pro hac perpetua in me pietate et beneficentia quam illi vicissim perpetua mea obseruancia et seruitute demereri curabo iam autem emunxi saccarum meum domini Scholastici adhuc ducentis florenis, quibus me hinc expedire potero, et cum creditoribus de reliquo condixi, non est igitur quod opus sit pecunia, sed indigerem duabus vel tribus scutellis mediocribus propter hospites si id commodum esset, Supplico Rme D. vre illas comodato dari iubeat, refferam illas ad Conuentum saluas per omnia et commendo me humiliter Rme Dni vre

Cricius Eps Tomicio Epo

RME in Chro Pr et domine mi colenme, Perueni huc ad hec prima bona, et primos terminos Epatus mei, gratia dei, saluus et incolumis et ante quam huc peruenissem, misit michi obuiam Capitulum meum, vnum ex confratribus rogando me vt recta ad sponsam meam proficiscerer, deinde cum huc applicuissem, iterum duos ad me miserunt, visendi mei causa, itaqz hortandi, vt ad ipsam sponsam meam citra moram, venirem qd me non secus, quam verum et legittimum Epum, et Prelatum suum essent suscepturi, vado itaqz hodie, auspice dno deo, in Ploczko, magna caterua eorum, qui ad me confluxerunt comitatus, vbi quo pacto mihi succedet, reddam postea vram Rmam dnem

certiorem. Caeterum domini Dzirgowszi, quorum alter est Canonicus, alter vero Capitaneus meus Polthouien, vterque boni servitores Rme dominacionis vre habet terminu coram Mte Regia, pro feria secunda proxima post festum Sancti Michaelis racione cuiusdam tutele, quam sponte decisioni Mtis sue vtraque pars detulit. Quamuis vero non dubitem causas, et terminos huiusmodi omnes suspensos esse à Mte sua, propter hoc tempus, quo illam secedere, et tales publicas actiones vitare oporteat. Rogo tamen vram Rmam D scribere dignetur Mti Regie et his qui illic expediciones faciunt, vt si hec generalis suspensio facta non sit, suspendere dignetur Mtas sua hanc causam dictorum dominorum Dzirgowsci ad tempus aliud, vel in Radom, vel vbi Mti sue videbitur cognoscendam. Mi Rme domine, habeo istic Cracouie apud dominu Scolasticum puerum meum Morauiec, in hoc tantum, vt quam primum aliquid de expedicione mea ex Vrbe, vel Augusta fuerit allatum, mox scire possem, oro D. vram Rmam, vt si ad illam prius, quam Cracouiam, aliquid tale perueniret, quod mea scire interesset, perscribere michi non grauetur. Cuius bone gracie me ex corde commendo. Ex Czirvieńsko die xxiij Septembris Anno domini M° D XXVII

Sigismundo primo Regi Poloniȩ

Laurentius Cardinalis .s. quatuor Coronatorum . Regni poloniȩ protector

S. Exma Regia Mtas humillͭ comenͫ . Nulla quidem vel negligē: tia aut oblinione mea qua in Mtis vrȩ negociis quorum pa: trocinium non minus libenter suscepi, qꝫ michi per eandem Ma: iestatem vram demandatum sit, vti vix vnqꝫ possim, Sed Mer: catoris culpa, qui habita per me de Plocen et Premislien Ec: clesiis in Consistorio relatione, pecuniam, quam statim pri: mum relatio fieret, soluturum pro more obtulerat, soluere re: cusauit, factum est, vt bullas, ~~vt bullas~~ prouisionis vtriusqꝫ Ecclesiȩ vna cum supplicatione alternatiue pro Collatoribus Regni manu eiusdem Mtis vrȩ subscripta, per Pontificemqꝫ Signata, ac litteris meis ad singula per Mtem vrem mihi, commissa respondentibus, ad eandem Mtem vrãmqꝫ mittere nō potuerim, nam laborante me adhuc apud dictum Mercatorē modisqꝫ omnibus suadente, ne fidem suam irritam faceret ecce inexpectatus (proh dolor) atqꝫ idem nimium misera: bilis, et omni seculo deplorandus, almȩ Vrbis Romȩ casus superuenit, quo vna cum ipsa Vrbe caetera omnia vno eodēqꝫ diȩ pariter corruere, nam primo (vt diuersis nunciis et ru: moribus ad eandem Mtem vram iam diu perlatum esse exi: stimo) Ciuitas Leonina quam Burgum Sancti Petri, dein: de pars illa quam Transthyberim hodiȩ nuncupamus, demū tota ipsa Vrbs Roma vltra citraqꝫ Thyberim superiore mense Maij (Roman Pontce ob inducias ad nouem menses cum Viceregge Neapolitan qui plenam ad id à Caesare fa: cultatem habebat, paulo antea celebratas nichilominus ti: mente aut expectante) in ipso diȩ quo Sancti Joannis ante portam Latinam celebre apud nos festum agitur, ab Exer:

Caesareę M^tis, Duce Borbonii prefecto, qui tamen ipso primo congressu letali tormenti bellici ictu percussus cecidit, inuasa est et expugnata, ac ipsorum Caesareorum militum auaritię luxurię, seuitieque explendę passim exposita penitusque derelicta cuius quidem calamitatis incredibilisque miserię nemo inter nos qui Romę tunc aderamus immunis, nemo expers, nullus non corpore et facultatibus particeps fuit, quamuis Summus Pontifex cum nonnullis Sacrosanctę Romanę Ecclesię Cardinalibus quibusdamque Prelatis et aulicis suis domesticis ad Arcem Sancti Angeli expugnato Burgo, nec absque magno eorum vitę discrimine ac periculo se receperit, quo et ego quoque post omnes alios attritus, et multis affectus vulneribus, nec iam nisi de morte sollicitus, anxiusque delatus sum nam dictorum militum rabies, vbi Vrbem ingressi, rerumque omnium sunt potiti, in omnes tam exteros quam Ciues Romanos tam viros quam mulieres paruulos et seniores, Sacros profanosque absque vllo rerum vel personarum delectu adeo ebulliuit, exarsitque vt preter nuda templorum tecta, aridosque domorum parietes, quibus non alia ratione quam commodi sui gratia milites pepercere, Catera sacra profanaque omnia vno impetu et furore absorpta consumptaque fuerint Qua de re non miretur eadem M^tas V^ra si et litteras quas scripseram, et supplicationem quam à Pontifice signari curaueram destinare ad eam nequiui: Cum de tota suppellectile mea partim in Palatio vbi obsequii Pontificij gratia demorabar, partim in Sacrę penitentiarię domo quam quoque tota familia mea inhabitabat depredata atque combusta, nec quidem Sigillum ipsum quo literas obsignare solebam mihi remanserit. verum tamen M^tis V. desiderii meique officii, quod semper in eam futurum est promptissimum, non oblitus, quam primum ad negocia redire animumque iis intendere licuit, vbi pecuniarum defectu literas Apostolicas super dictarum Ecclesiarum prouisione expediri

non posse cognoui, vt opportuna desuper breuia expedirentur
operam dedi, Que ad eandem Mtem vram presentibus al:
ligata mitto, vt eorum vigore tam qui ad Ecclesiam Plocensem
translatus, q is de cuius persona Ecclesie Premislien prouisum
est, possessionem Ecclesiarum suarum consequi iure valeant, fi:
de per me tanq Regni vri Protectorem oblata et sponsa, q
infra certum tempus bule sub plumbo expedientur, et iura Ca:
mere Apostolice et officialium persoluentur, nec omittam vt
eadem supplicatio alternatiue a Papa cum facultas se obtule:
rit, denuo signetur curare / Reliquum est vt Sanmum D. nrm
Clementem vii Pontificem maximum Rmorumq Patrum Col:
legium et Apostolicam Sedem, ac Romanam Eccam ipsam de:
niq almam Vrbem Romam eidem Mti Vre adeo comendem
vt nichil hoc tempore commendare amplius possim Quam
sane Vrbem si corporeis hodie oculis Mti Vre liceret as:
picere, oborirentur ei, michi credat, copiosissime lachrime
ac multo cum gemitu propheticum illud apud se memoraret
heccine vrbs perfecti decoris, gaudium vniuerse terre Quid
si coram eadem Mtas Vra ipsum Chri et dei Vicarium
Pontificem Summum, qui erigit elisos et compedites soluit
captiuum detineri videret, Qui radios superne lucis caligantibus
mortalium oculis refundit, in tenebris iacere, qui modo Chri:
stianorum omnium Judex moderator et arbiter habebatur
cogi nunc ab eisdem quasuis condiciones, leges et pacta, su:
scipere, intueretur, proh quanto animi corporisq merore af:
ficeretur, verum postq Mti tue corpore intueri non licet
vt saltem que nos quottidie experimur, animo meditetur, qn
et Summo Pontifici, nobisq omnibus qui eius lateri ad instar
discipulorum qui a Magro suo Chro in tentacionibus non re:
cesserunt, indesinenter assistimus compaciens pro singulari
sua in Apostolicam Sedem fide, ac deuotione, omnia exco:
gitet cuncta prouideat, que ad ipsius Pontcus eorundemq

76

Cardinalium, ac Sancte Romane Ecclesie pientissime cunctorum fidelium matris libertatem atque salutem tam apud Ces. Saream Mtem quam apud reliquos Chrianos Reges et Principes conductura esse cognouerit, eo namque res Pontificia deuenit hodie ut si direpta depredataque Urbe ac [illegible] 150 millibus Ducatorum ad comprimendam Ces. Exercitus rabiem persolutis, insuper quinquaginta millia Ducatoru pro redimendo Romano Ponti persolui debeant, aut ipse Pontifex in perpetua captiuitate futurus sit, aut omnium populorum suorum grauamine et intolerabili pene onere redimi eum oporteat, ni a Regibus et Principibus qui huius Sancte Sedis studiosissimos quandoque se ostenderunt, opportunis remediis succurratur. Potest igitur Mtas vra apud se deliberare quid hoc tempore auxilii Apostolice Sedi ac Romano Pontifici, non multo sui incommodo subministratura sit, ratus enim Mti vre nichil gratius me facturum, quam modum suggerere quo Mtas vra ad alterius pientissimi Regis exemplum animo in nos conceperit, facilius re ipsa prestare valeat ut perpetuam inde apud homines laudem, et pereinne apud deum bonorum omnium remuneratorem premium consequatur. Caeterum ut finem scribendi faciam, pietate Mtis vre multis aliis argumentis a me perspecta non ab re fore duxi, si ei Rmum Patrem et michi colendissimum dominum d. Cardinalem Sancti Syxti in ipsa Urbis expugnatione primo captiuum, ac deinde per vicos per plateas a quodam Satellite ut olim per exercitum milites traducebantur, cum maximo nostri Ordinis vilipendio circumductum, et ad se redimendum, summa quinque millium ducatorum exponere coactum intime comendauerim: Nam cum pauper Cardinalis existeret, nec vix unde se et familiam sustentaret, facultas ei suggereret, predictam summam cum ab amicis, tum a Mercatoribus nec absque (ut arbitror) graui foenore mutuare coactus est, ex

quo fit ut in tanta eius calamitate pensio super fructibus Ecc[lesi]e
Plocen[sis] eidem debita auctoritate et opera est M[aiesta]tis v[est]re aliqua
honesta pecuniarum summa redimatur prefatus Cardinalis una
mecum eid[em] M[aiesta]ti v[est]re perpetuo sit futuros obnoxius. Que va:
leat feliciter Rome ex Arce Sancti Angeli die vi^a Octo:
bris Anno domini M° D XX vii°

Andreas Cricius Ep[iscop]us Plocensis
Petro Tomicio Ep[iscop]o Crac: Regni Pol.
Vicecancellario

R[everendissi]me in Chr[ist]o P[ate]r et domine mi colendissime Nollem latere
v[est]ram dominacionem R[everendissi]mam meos hic successus, verum quia
multa essent scribenda, et hodie re diuina distineor, hec in
aliud tempus differo; vnum sciat me hactenus dei benignitate
recte valere, et recte michi omnia succedere, visunt me ambi:
duo Primarii homines huius regionis cum magna obseruan:
tie sue erga me testificatione, inuisi et ego iam ferme omnia
bona huius Episcopatus mei, locus est vere pascue, nec est
quod aliud ad vitam bene quieteque traducendam desiderari
posset, vna michi molestia, quam sine dolore referre non possum
incidit, vendiderat adhuc ante messem dominus Conrath
Iconomus vnam ex decimis his, pro quibus mihi controuer:
sia est cum meo domino Episcopo Camenecen[si], ille id resciens
miserat ad me in Ploczkam exigens a me ipsam decimam.
quod nisi facerem, se coram toto Conuentu de me questurum
esse. Responderam illi verbis amicissimis, non licere mihi
id quod Iconomus fecisset, ante cognitam causam retractare
iurique meo deesse, verum paratum me esse omni iuri vel ar:
bitramento cuiuscunque amici stare, et demum id totum facere
quod ad bonum amici spectaret, ille spreto hoc responso meo
equissimo, veniens ad Zambrowska Vola, vbi adhuc decia

illa integre consistebat, conuocatisque illuc multis vicinis
Nobilibus, rusticos omnes subditos Regios adegit decimam
omnem omnibus curribus transuehere ad Plebanatum su:
um, reluctantes rusticos ense euaginato, quasi phanaticus
insequendo, disuadentesque Nobiles, qui nec tragediam hanc
spectare volebant, multis in contumeliam meam verbis
obruendo, suamque auctoritatem mea ignominia apud illos
ostententando, Cum in Zlothoriam venissem, res ad me per
eum, qui decimam ipsam emerat et pecuniam pro illa dederat
et multos alios delata, michi incredibilem molestiam attulerat
perpendebam vna ex parte, si par pari retulissem, spectaculum
futurum digladiacionis nostre indecentissimum, ex altera ve:
ro parte considerabam ingenia hominum imperitorum, Qui
qualem hominem vident, talem iudicant, presertim a princi:
pio, veritus ne, si me viderent hanc ignominiam pacienter
ferre, inbili hominem iudicarent, et de sua in me defensione
desperarent, prorsus incertus eram animo quid potissimum
exequerer, auxerat insuper molestiam, quod certior redde:
bar hoc suggestum illi fuisse consilium ex Aula mei Rmi
domini Archiepi et quorundam aliorum, ad existimacionem
hic meam eleuandam, vtcumque fuit, statueram, omnino rem
penitus dissimulare, et iniuriam meam inter vlcisci, licet
quando id futurum est, vt Rome inus dicatur, incertum
est, verum factores, et subditi, aliique vicini mei Nobiles
visa mea magna molestia et ignominia, nichil mihi pror:
sus dicentes quam primum e Zlothoria discessi ad octo:
ginta equites confluxerunt, profectique cum curribus, quot
sufficiebant, ad plebanatum ipsius domini Camenecen.
omnem rursus decimam abduxerunt, Sique aliquem offe:
dissent ex Proceribus ipsius domini Camenecen. quos di:
cebatur illic reliquisse, eos, vt audio, pessime tractare
decreuerant, Quod aliter successisse, dno deo gras ago

Quid ille faciet expectabo paratus ad vtrumque. Sed de his insaniis hactenus. Mi Rme domine, miseram non ita pridē ad illum nostrum summum ardelionem, causa visendi eius et Sacerdotium illud, quod michi debet exigendi, non respōdit michi per meum nunctium. sed misit vicissim ad me illud dextrum suum oculum, Qui cum ad prandium venisset, nescio qua fortuna venit ordine Euangelium adolescenti, qui ad mensam legere solet, attendite ā falsis Prophetis qui ad vos veniunt sub habitu ouium, intus vero sunt lupi rapaces. Puduit me, ne res videretur data opera instructa, Sed rursus mirabar omen tam appositum eius quod sequutum fuit, nam tota illa legatio id, quod Euangelium predixit, continebat. de quo latius coram, nam omnia coactus sum ad Conuentum suspendere. Cū domino Joanne Lesczinski Castellano Brzesten ita, vt vra d. Rma consuluit, quam maxime potero fraterno modo componere curabo, licet vt nollem ā contencione cum Secularibus ita ab iniuria et negligencia rei Ecclesiastice meum hoc regimen auspicari, statui cum illo, vt in oppido meo Czirvienśko pro festo Sancte Elizabet proximo conueniamus, vtque secum quos vult amicos adducat, speroque quod deo adiuuante omnia recte inter nos transigemus, nam quod ad rem mea attinet, hoc ego totum faciam, quod communibus amicis nris videbitur, modo et ille sit facturus. Hunc Kopec qui michi non minus inseruit, quam si esset seruus meus ascriptus, commendo me gratie et patrocinio dominacionis vre Rme in eius causa, quam ipse clarius referet. dominus deus seruet eandem vram. D. Rmam sospitem semper et foelicem, cui me etiam atque etiam ex corde comendo. Polthouie die pria Nouembris Anno dni Mo D XXVII

Petro Tomicio Epo Cracouiensis
& Regni Poloniae Vicecancellario
In Radlow agenti
Ioannes Zamborzki Aulicus regius.

Rme in Chro Pr, et domine domine meus graciosissime, Post
fidelissime seruitutis mee, humilem perpetuamque comendaci-
onem. Casus mirificus, et fati vis quedam ineuitabilis,
effecit, vt quod facere potissimum destinaueram, et de quo
ea ipsa nocte experrectus cogitaueram (videlicet R. d.
vre valedicere, simul et amplissimis verbis ei gras agere)
id aduerso nescio quo genio prohibente, perficere non potui.
quod quale fuit, quo minus id ipsum perscriberem, rei ipsius
ineptitudo et stoliditas veluerint, nichil tamen dubito, meam
fidem et veterem obseruanciam ergo Rmam D. Vram ei
tam perspectam confirmatamque esse, vt si quid etiam a me
imprudenter peccaretur, id ex singulari sua clemencia mi
facile ignosceret, tamen non conueniebat silentio preterire
cum alia infinita in me beneficia R. D. vre tum precipue
illud, quod equos et seruulos meos per tantum temporis laute
simul et benigne simul aluerit pro quibus omnibus, ago
et habeo quas maximas possum gratias. Nunc enim eosdem
istinc reuoco propterea quod etiam hinc Cracouia euolare constitui, pro-
pter pestem que omnino vires acquirere fertur, prout eciam
ipse huc veniens quadamtenus adnotaui, ex Hungaria
preter veteres nugas nil certi perquirere potui, quamuis An-
tonius Ricon qui heri post meridiem hinc discessit nar-
rauerit michi habere se a Rege Hungarie litteras res su-
as esse iam meliores significantes, credo quod ad Hungariam
profectus est non ausus sum sciscitari, Laski adolescens abeun-
tem foras portam Cazimirien. prosecutus est, is hodie ad Re-
gem vadit, Legatus Bohemie Georgius preter litteras de

quibus R. D. vrę narraui, hactenus habet nullas [?] R. D. v.
à fucaris missas esse literas. nec dubito, eos de Romanis
et Italicis rebus aliquid certi perscripsisse. Si phas esset, ro:
garem michi earum exemplum mitti. nondum mecum con:
stitui quo hinc proficiscar sed quibuscunque ero in terris omnes
vires corporis, et animi mei sine omni exceptione ad obeundum
omne opus seruile semper presto erunt. R. D. vrę quoad
coelo hoc perfrui dabitur. Cupio foelicissime valere R. D.
vram eique me perpetuo commendo Dat Cracouię 17 die
Septembris Anno domini M° . D . XXvii°

Petrus Tomicius Eps Crac. Vicecancellarius.
Petro Kmitæ de Vissnicze Castellano Voinicen
Marsalco Curię Regię. Colensi. Premisliensi.
Scepusiensi Capitaneo.

Mag.ce domine amice et affinis mi char.me ac honoran. Cum
irem feria tercia preterita in Sczepanow. essemque fluuium Vis:
tulam traiecturus, reddidit michi seruitor vrę M. literas ex
Hungaria allatas, quibus perlectis, mirifice fui consolatus.
cum intellexi ex illis res Ser.mi domini Regis Hungarię
melius se habere, subditosque illius propensiores nunc esse in
ipsum quam paulo ante fuerunt, pertesos Imperium Germa:
norum quos nimia illorum superbia et de se presumptio, qua
vniuerso orbi Christiano Imperaturos se credunt, et suis ter:
minis et finibus contenti esse nolunt, deducet deo duce bre:
ui ad aliquid magnum casum, si quid noui et certi posthac
habebit vra M. de rebus Hungaricis, rogo vram Mag.ciam
perscribere mihi velit valeatque foelicissime cum char.ma sua
Coniuge et me diligat ex Radlow die Sancti Mathei.
Apostoli et Euangeliste Dat etc 1527

Petrus Tomicius Eps Cracouien Vicecancells

Luce de Gorca Castellano Poznaniensi et Capitaneo Maioris Polonie generali.

Magce domine, domine et frater honorandme. Ego vt antea scripsi vre M. diuerti ad hec bona mea Radlow, propter Pestem, qui in multis locis terre Cracouien. Sandomirien Et Lublinien, et generaliter in tota Diocesi mea Cracouien grassatur, et proinde cum eram absens à Curia regiá et non habui nunctios per quos literas meas dare ad vram M. potuissem, nichil illi interim scripsi, cum autem appropinquarent Conuentus Sreden et Colen, tametsi à principio constitueram dominum Sebastianum Opalenski Custodem Posnanien et Canonicum Ecclesie mee Crac ad illos mittere, quia tamen ille nondum rediit de terra Lublinien ad quam misi illum cum alio Canonico Ecce Sandomirien ad taxanda bona et fundos, hunc dominum Joannem Sbaski optimum iuuenem et multis egregiis virtutibus ac dotibus preditum misi nomine Regió ad eosdem Conuentus Sreden et Colen quem vre Dni ex animo comendo. et rogo illam plurimum adiuuare illum et eius fres suo consilio et patrocinio velit, vt bona sua Parzniczow, que incuria et nimia socordiá ac negligentiá Patrui sui domini Abrahe Castellani Bidgostien amiserunt modis aliquibus honestis, et iuxta visum et arbitrium vre . D. recuperare possint, quo faciet vra M. rem suo debito fraterno, suaqz excellenti virtute dignam et mihi qui ex equo tam dnos de Opalenicze. qz ipsos dnos de Sbaschin singulari amore et beniuolenciá complector, plurimum gratam. Mtas Regia mansit hactenus cum Serma domina Regina Illmis liberis et officialibus suis aliquibus et Aulicis in Niepolomice, hodie vero propter pestis metum

qua illic supra triginta homines mortui esse feruntur. inde dis:
cedit et in Radom proficiscetur exitque hodie in predio et bo:
nis meis Vawrzincicze ad noctem [illegible]

De rebus Hungaricis hec noua habemus. Miserat Ser^mus D.
Rex Ferdinandus multis Arcibus Regni Hungarie et Bu:
da potitus nonnullas gentes suas contra Ser^mum dominum
Joannem Hungarie Regem qui castra sua posuerat primum
apud Oppidum Moby, cumque eedem gentes Regis Ferdinandi
non longe distarent a castris et statione ipsius Ser^mi Re:
gis Joannis, copie et milites illius leuis armature irrup:
tione noctu facta plurimos hostium Germanorum occiderunt
multis etiam captis et ad ipsum Ser^mum Regem suum Joannem
perductis, commeatu etiam quem Rex Ferdinandus suis mit:
tebat intercepto, deinde haud multis interiectis diebus Hunga:
ri rursus in castra hostium que iam non nisi medio miliari a
castris Ser^mi domini Regis sui Joannis ad Thokai in ripa
Tiae fluminis positis distabat nocturna irruptione facta in:
gentem ibi stragem ediderunt, Capitaneum etiam Regis Fer:
dinandi unum ex potioribus in Tentorio ipso occiderunt, Tor:
menta bellica in terram proiecerunt, ita ut hosti tunc nullo
usui esse, denique ita fuerunt gentes Regis Ferdinandi non so:
lum consternate et afflicte sed etiam oppresse ut victoria fue:
rit in manibus Hungarorum, et hostes Germani fugam iam
meditarentur, nisi Hungari equites quos hußarze vocant
nescitur quo consilio vel qua forte subita de causa sese in
castra Regis sui Joannis recipere cepissent, quorum dis:
cessu vel potius fuga Germani resumpto animo cum ad Ca:
stra Regis Joannis contendere cepissent Mtas sua non
existimans sibi cum hoste, Tormentis presertim bellicis abun:
dante ac bene instructo manus temere conserendas, sed
auxilia potius que cum ex Transsiluania ac Transalpina

tum aliunde expectabat in loco securiore expectanda, cum per
fluuium quem ob similem necessitatem si qua forte ingrueret po:
te fecerat iungi, exercitum traduceret pons fuit interruptus
opera vt ferunt et fraude vnius ex captiuis germanis ad ex:
hauriendam aquam e nauibus que pontem sustinebant adhi:
bitis qui vnam ex Nauibus ipsis furtim perforauerat ita
rupto ponte aliqua pars exercitus Regis Joannis que
nondum amnem transierat, maxime rustici qui circa illa lo:
ca habitantes arma capere fuerant iussi fluuium traijcere
et alios subsequi nequiuere Quas tamen et ipsos certo edoctus
sum magna ex parte manus hostium euasisse copiasque ipsius
Regis Hungarie Joannis presertim equestres, omnes esse
saluas, res vt ab hiis qui illam oculis viderunt in hunc mo:
dum se habet quam ita vt accepi, vre Mti significare vo:
lui nunc iterum constans fama habet eundem Christophe:
rum de Phrangepanibus fusis aliquot prelijs in Croatia
gentibus Regis Ferdinandi exercitum suum ad Buda
vsque admouisse Budamque ipsam occupasse Regem Fer:
dinandum inde propere discedere coegisse, hec fama si vera
est nec ne certo affirmare non possum, ea tamen que hic
nunc passim vulgantur perscribere volui vre M Quam
dominus deus cum suis omnibus seruet quam diutissime sos:
pitem et felicem et cui me ex corde comendo; Cetera re:
feret dominus Zbanski Dat in Radlow die xi mil:
lia virginum Anno etc 1527

Joanni Comiti in Tarnow Palat° Russie
Et Exercituum Regni Polonie Capitaneo.
Statilius Pℓtus Buden

Mag^ce domine et patrone obseruan^me Post mei seruitiorumque meorum commendation Salutem et foelicitatem. licet superioribus diebus et Regia Mtas dominus meus graciosissimus et ego de mandato sue Mtis satis abunde scripserim. tum medio Seruitoris Mag^ci D. Vre, tum etiam medio Oratorum sue Mtis, et presertim medio domini Nicolai Vilczek significauerit nunctium suum: nihilominus quia illa cura in parte est commissa michi, et alioquin res ipsa indiget magna celeritate, volui denuo ad M. D V scribere. Nam Regia Mtas iam ex Transsiluania mouit cum certa spe habendi Budam Sed indiget externo milite, qui nisi cito veniat, afferet magnam tarditatem rebus sue Mtis Quare D^ni Vre Mg^re, ita agendum est, vt si res domini mei saluas esse vult tunc vrgeat illas Copias vt accelerent, gentium numerus debet esse, vt alijs litteris meis scripsi. duo millia equites Poloni boni, Quingentos pedites. Item per dominum Lanczkorunski ducendi Quingenti Sagittarii Lithuani sicut sibi scripsit D^s Jeroslaus Laski, et mille vel duo millia Tartari ducendi. per dominum Eustachium, qui dni hoc scripserat regie Mti. In hijs est insistendum Mg^ce D^ni Vre, nam Regia Mtas misit me huc vt gentes ipsas expectem vel veniam ad Munkach vel ad Hommona, nam datum est negotium hoc exequendum Mg^co D^no Francisco de Homona si etiam per illam viam venerint, ad quemcumque autem locum ex hijs gentes ipse venerit. reperient ea que erunt necessaria sicuti per M D V fuerit cum eis concordatum dumodo M^tio D^o V faciat eas gentes accelerare, nam mora multum obest, Regia M^tas

dominus meus clementissimus sua gratia et liberalitate id repē:
det M D V / & si gentes aliter non poterint venire
nisi vt M D V aliquid in eas impendat, velit M. D.
V id exponere, et mittat ad me suum nuncium, nam de
omnibus ego faciam satis, dumodo vt dixi M. D. V fa:
ciat gentes accelerare, et non permittat Regiam Mtem in
cassum hic terere tempus, et M. D. vram diu foelicē
valere opto ex Homona in octaua Sanctorū omniū Anō
domini M° D XXvii

Ioanni Comiti in Tarnow Palatino Russie exercituum Regni Polonie Capitaneo

Statilius Jo. regis Consiliarius

MAgce et obseruanme domine. Hesterna die scripsi ad M.
D. vram quid in rebus Regie Mtis domini mei clementissimi
sit agendum, nunc autem hac eadem hora habui nunctium
a sua Mte vbi significat, se iam gentes premisisse, que prodi:
tores punirent, et iam domus Andree de Bathor et aliorū
aduerse factionis cum omnibus bonis occupantur, diripi:
untur, et puniuntur mali. Quare sua Mtas rogat M:
D vram ut si res suas saluas esse vult, et si regnum sibi
vult restitui, acceleret cum gentibus, M. D. vrā non
parcat labori, non parcat sumptibus, omnia restituentur, du:
modo gentes accelerent ne hostis habeat tempus ad resumē:
das vires, nam procul dubio, et Budam et Regnum possumus
rehabere si M D V cito gentes expediet, ego hic eos ex:
pecto, vt cum omnibus (dato Stipendio) iungamur Mti sue
iterum ergo atque iterum rogo vt M. D vrā non tardet
quia in mora est maximum periculum / deinde Regia Mtas
rogat M. D vram velit mittere ei saltim duodecim Bō:
bardas cum pulueribus et ligris, nam hoc genere Tormētorū

maxime indigemus, quas si commodato dederit restituentur
ei, sin autem vult precium restitui ego reddam M. D. Vre
dummodo significet quid sit dandum pro eis. Sed Mgce domine
si vel amicitiam (vel (vt sepe michi dixistis) seruitium vultis er:
ga dominum meum ostendere, acceleretis et cum Bombardis et
cum gentibus, et cito cito, nam regia Mtas serio vult Budam
recuperare, Sed gentes mee indigent audacia alicuius militis,
vnde velit nolit, sua Mtas cogitur expectare vestrum
militem, qui si tardauerit, et sue Mtis negotia tardius proce:
dent, et si tardius, etiam non ita ad volum, ergo in manibus
Mre Dnis Vre omnes res sue Mtis site sunt, que si deterim:
quet eum, nescio quid dicam, ergo iterum atque iterum M D.
vrass faciat gentes cum Bombardis quot potest accelerare
de solutione nihil dubium, et foeliciter valeat. M. D. V.
cui regem meum commendo, non vt regem tantum, sed vt
Regem et fratrem vrm ex Hommona Sabbato post octauam
Sanctorum omnium Anno dni M : D. XXvii

Franciscus de Frangepanibus Archieps Colocen
Stefanus Brodericus episcopus Sirmiensis
Ioanni de Tarnow Palato Russie: exercituum
Regni Polonie Capitaneo generali.

SPEctabilis et Mgce domine et amice nobis obseruanme Salute
ac nri commendacione. Postquam Leopolim A. dne V. Mtis digressi
aduenimus sequenti die qui fuit decima pntis applicuit et ad
dominus Nicolaus Vylizek Collega nobis missus a Serenissimo
domino nro et quia res Mtis sue vrgent misimus eum ad
dominacionem vram Mag ex quo clarius omnia intelliget cu:
ius verbis fidem velit adhibere indubiam. Jn Mukach est ia
dominus Statilius cum pecuniis militibus erogandis, et scripsit
ad nos de voluntate Mtis sue vt hinc expedicio ats me fie:
ret, rogamus nomine Mtis domini nri V. D. Mag vt omne

operam suam impendat vt isti proficiscantur quamprimum bono modo et si qui peccuniis egerent D. vra provideat quia nos nullas ad hoc pecunias à Regia Mte habemus, et mittat hominem suum ad Mukach qui repetat illas à domino Statilio que hic erunt exposita ad negocia Mtis sue summa ascendit altius, vult enim Mtas sua duo millia equitum, Quingentos sagittarios et Quingentos pedites, dominacio vra M. nunc cum tempus est operetur pro sua Mte, cumulatis: smias gras et premia deo volente à Sua Mte habitura.

Misit autem sua Mtas iterum lras domino Preslao, vt cum mille Lithuanis vadat ad servicia sue Mtis non tn Capit generalis, similiter et domino Eustachio vt cum duobus millibus Tartarorum veniat ad servicia sue Mtis tamen isti non ita cito poterunt venire iudicio meo vt isti prime irrupcioni possent interesse. D. V. Mta mittat huc hominem suum qui istas gentes videat, secernat, ordinet, et mittat nam Regia Mtas nobis precepit ne hinc discederemus quousque he gentes se moueant versus suam Mtem D. V. bene valere optamus cui nos commendamus ex Ciuitate Leopolien ii Nouembris

SIgismundus primus Rex Polonie Wratislauiensibus.

F. Amati grate nobis dilecti. Accepimus lras vras quibus nobis declaratis controuersiam vram cum Abbate Monasterii Sancti Vincentii de transferendo ipso cum Monachis eius intra mœnia Ciuitatis et Monasterio ipsorum demoliendo, propterea quod officere defensioni Ciuitatis deberet postulatisque à nobis vt ea bona que hoc ipsum Monasterium in Regno nro habet nichilominus ad eosdem Monachos vt prius pertinerent et spectarent, nos quidem probamus dilige:

ciam vram de prouidenda Ciuitate Ciuitate vra in hiis omni:
um rerum turbis et discriminibus, verum vt hec prouisio in:
cipi deberet a demoliendis edibus Sacris non commedamus
talia enim fieri non consueuerunt nisi in extrema necessitate,
etiam apud gentiles nedum apud Christianos, et si quando
id obseruatum est nunc obseruari debet maxime, cum satis superque
indignationem Dei aduersus nos prouocauimus, itaque cum hoc
Monasterium Sancti Vincentii sit a predecessoribus nris fu:
datum, eoque sic stante, fuit Ciuitas vra hactenus salua et
incolumis, non censemus, neque consentimus vt adhuc antequam
aliquod euidens periculum immineat, demoliretur, quod si
aliquod tale discrimen instaret vt ita facto opus esset, non
multum negocij neque laboris caperet ipsius Monasterii demo:
licio, hec pro virtute et prudencia vra expendatis Dat

Sigismundus Rex Polonie
Dno Persteinski

MAgce domine Sincere nobis dilecte. Habuimus lras vre
Sus, in quibus ad nos scribit, quasi nos edicto nro probibe:
remus Educi ex Regno nro plumbum ad Regnum Bohemie
et si quod eductum esset, id aliter non debere vendi nisi pro
argento non formato. Res se ita habet Cuditur in pre:
senciarum Cracouie in Regno nostro pecunia alias mo:
neta multiformis, ad quam officinam, argentum nobis no
suppetit quia nullo de loco aduehitur venale. Itaque quoties
venit aliquis ad Regnum nrm pro plumbo, non alia lege
emi illud et educi permittimus, nisi vt idem emere et edu:
cere extra Regnum nrm illud volens afferat argentu
ad officina nostram Monetariam vbi pro eo prompta ei hi:
bet numeratur pecunia, pro qua tandem datur ei potestas

emendi Plumbum et extra Regnum nostrum educendi, Quae res cum nemini cedit ad iniuriam postulamus à V̄rā S. velit nos apud ordines et Status Regni Bohemie et apud seipsam, de hoc quod pro bono et commodo rei publicae regni n̄ri constituimus, excusare ac boni consulere, et valeat V. Stas Dat in Piotrkow Anno M° D XXvii°

Sigismundus Primus Rex Polonie Ioanni Regi Vngarie

Serme Princeps et domine affinis et tanq̄ fili charme. Accepimus à nonnullis Mercatoribus n̄ris Mtem V̄ram prohibuisse aurum argentum, et pecunias ex Regno suo Hungarie ad Regnum nostrum educi, hancq̄ prohibitionem aliquibus personis, l̄ris suis obfirmasse, Quam rem ante hac insolitam, et à bona vicinitate et amicitia alienam, credere satis non possumus factam à Mte V̄ra, de qua nobis omnia bona et amica non secus quam de filio m̄o persuademus, et presertim cum et nos in Regno m̄o eas res habeamus quas si educi ad Regnum Mtis V̄re prohiberemus non esset absq̄ incomoditate et damno Mtis V̄re et subditorum eius Quare plurimum rogamus Mtem V̄ram, vt si verum sit quod eiusmodi prohibicionem fecerit, illam tollere et relaxare velit, nam et insolita res esset, et m̄e mutue beniuolencie minime congrua, aduersus quam cogeremus etiā talia edicta facere in Regno m̄o qualia in talibus euentibus fieri solent, verum confidimus prudencie Mtis V̄re quod pocius m̄am et Regnorum m̄orum coniunctionem quam aliquorum priuata studia et commoditates cordi habebit, Caeterum induxit Mgcus Brcbislaus de Swihaw Bohemus ducere vxorem in regno Mtis V̄re quod nos libenter audiuimus, intelligimus enim hanc rem non m̄t

ex re Mtis vre his modernis temporibus futuram esse,
Itaqz rogamus plurimu Mtem vram vt illi in Matrimoniu
relictam olim Serzi Thomasch conciliare dignaretur, quod
et nobis erit multo gratissimu, et ille vt speramus dignis
seruiciis demerebitur Mti vre Que bene valeat.

Sigismundus Rex Polonie Georgio Duci Saxonie.

Illme Princeps et domine affinis et Sorori me charme, Ha:
buimus his diebus Illtis vre litteras, quibus Sermi dni
Ludouici Hungarie et Bohemie &c Regis Regniqz eius
cladem et cu hoc multorum Comitum, Baronum, ceteroru:
rumqz Nobilium hominum, Stragem et captiuitatem come:
morat, simul et dominorum, Heronimi Henrici et lauren:
cij Schlik fratrem causam nobis comendat, quo videli:
cet fratrem eorum dominum Stephanum Schlik, qui etia
in eo ipso prelio, aut cecidisse, aut captus esse dr, sine pre:
ce sine precio sine alio quouismodo auspicio et intercessione
mea, liberare possent equidem charme Sorori me casum Se:
renissimi et amantissimi Nepotis mei Regniqz eius non mo
nobis verum etiam toti Europe deplorandum, iam dudu
non sine graui animi mei dolore intelleximus et condolui:
mus, Quod autem ad rem dominorum Schlikorum et fris
eorum domini Stephani qui pro Rege suo tam fortiter pu:
gnans periit attinet dummodo captiuus ductus et non inter:
fectus sit, dabimus operam quantum nobis licuerit vt eum
successu temporis quam celerrime fieri poterit quo quo modo
in libertatem vindicemus, eoqz magis quod fides et deuotio
dominorum Schlikorum in dominum suum Regem charissimu
Nepotem meu dum vixit nobis perspecta erat et comendacio

Illtis vre quam magnifacimus ad id accessit, diutissime et foelicissime valere optamus Altem vram Dat

Sigismundus . I . Rex Polonie

Dominis Vngaris .

SPectabiles Mgci et Strenui domini Sincere nobis dilecti Accepimus lras vras quibus casum fratris vri domini Stephani Seblik Comitis, quem (domino suo Sermo Et amantissimo Nepoti nro domino Hungarie et Bohemie etc Regi) militans subiit, significatis petitisque, vt si forte diuina benignitate cum quibus captiuum viuere constaret ad eum liberandum intenderemus, Nos quidem, cum fris vri domini Stephani tum caeterorum etiam eorum quorum noia nobis descripsistis, qui strenue pugnantes vna cum Sermo Nepote nro in acie ceciderunt casum iam pridem intelleximus et deplorauimus eorum que virtutem et constanciam (vt merito debuimus) commendauimus, Quocirca res quam a nobis tantopere eflagitatis tametsi factu haud ita facilis sit, faciemus tamen omnem operam nram et Curabimus per omnem occasionem (quantum nobis licebit) Si quo pacto eundem frem vrm perditum ceterosque denotatos luci et libertati restituere valeamus, Cum ob fama singularium virtutum vrarum, tum eciam ob comendacione Illmi domini Georgii Ducis Saxonie etc Sororii nri charmi et cupimus vos bene ac faeliciter valere Dat Anno domini Mo D XXVIIo

Petrus Tomiczki Eps Cracouiensis
& Regni Polonie Vicecancellarius
Chrofforus de Schidlouec Castell Crac
Alberto Marchioni Brandeburgen
& Duci in Prussia.

Illme Princeps et domine, domine honoranme. Accepimus ha: ud ita diu literas ab Illme D. vra Germanico sermone et manu eius scriptas. qq autem talem Germanicum sermonem vterq nostrum, non ad plenum callemus, tamen amor et perpetua quedam nra erga Illtem vram obseruancia, tum. etiam earundem literarum, mirum quoddam acumen et futurorum casuum prouidencia: effecerunt, vt eis legendis alter alterum erudiendo prout etiam nos ipsa Illt D vra admonuit omnia earum sensa probe, tenere, et deprehendere nobis videamur, vix autem describi a nobis potest, quid primum in eis probemus et laudemus egregiam ne fidem et voluntatem eius erga Principem hoc est Sermu dominu nostrum, an prudentiam singularem, vtrumq. n. tam abunde in eisdem literis suis prestitit et declarauit, vt vltra nihil desiderari queat. Et proinde summas gras habemus Illme D. vre, q nos quoq tam salubrium consiliorum suorum consaos et participes esse voluerit, et admonuerit, commemorat Illt D vra in eisdem lris ex multorum significationibus se edoctam esse Sermu Dominu nrm propter insignes suas et Regias virtutes, posse, non lenia Christianitatis capita ad amiciciam suam attrahere, Scribit preterea se intelligere, quomodo Cesarea Mtas et Sermus dns Ferdinandus Rex cupiant pacta et Conuenta racione Hungarie et Bohemie Regnorum tutele a diuo olim Maximiliano Cesare, proposita et inita renouari et confirmari, nec dubitare se quin Regia Mtas ex hac occasione terras Oswiacimen, Zathorien et Prussie, in libertatem est vendicatura. Illme Princeps recte et prudentissime admonet et cogitat

Illma D. vra non est pretermittenda R. Mti ulla occasio, dictas terras, ab quavis impeticione, suprascriptorum Principum, penitus liberandi, itaque cum talium rerum gerendarum tempus se obtulerit nos admoniti ab Illma D. Vra agemus et contendemus apud Mtem Regiam, ut earundem terrarum quo eas ab omnium hominum qualiumcunque impeticione ea occasione oblata prorsus liberare curet, idem faciemus, si res ad hoc devenerit, ut etiam ipsa Mtas Regia inter Cæsaream Maiestatem, et Christianissimum Gallorum Regem, atque ita et Summum Pontificem, pacem et amicitiam procurare debuerit. Sed quod ad res Serenissimi domini Joannis Regis attinet, dissidiumque quod inter ipsum et Serenissimum dominum regem Ferdinandum videmus, quamvis utriusque Oratores hic apud Regiam Maiestatem existant nulla tamen coniectura perspicere possumus quo pacto Regia Mtas ad aliqua media inter eos constituenda vel saltem tentanda se intromittere debeat aut possit. Tentata res est (quod scit Illma D. vra) nuper Olomuncii priusquam tam graue incendium utrinque exarserat, offerebat Joannes Rex stare se velle Serenissimi domini mei decisioni, quod tamen ab altera parte non fuit petitum neque propositum atque ita, dum sub illud tempus, quo adhuc pene res integra erat, nichil inter eos componi potuit, nunc multominus preserttim, cum iam aliquot cedes utrinque commisse sint, in summa ita edocta est Regia Mtas Regem Joannem, neque Corona neque Regno Hungarie, nisi simul et vita cedere velle, Quare frustra nobis videtur Mti sue consulere, ut se ei controversie iterum immiscere debeat Sed Illmam D. vram in ea loca profectam esse non ignoramus ubi ista fortasse certius, et plenius intelliget, unde illinc forsitan nascetur alia deliberatio, et consilium quid in huiusmodi turbis agi oporteat, nos vero quod etiam alioqui et faciebamus antea et facimus, faciemusque in posterum, nullam occasionem pretermittemus, qua et apud Regiam Mtem clementissimum dominum nostrum et ubique decori et dignitati Illme D. vre eiusque domus prodesse possemus, benevolentiam et favorem erga nos eius maximi faciebamus semper et facimus Ducatus et dominia gentesque

et populos Ill^me D. vrę et presentis et absentis semper nobis pro virili nostra cure erunt Multo vero magis clarissima et Illma Coniunx liberiqz ipsius cui etiam seruicia nostra nunciari, eiusqz Ill^ti nos vicissim commendari plurimum cupimus postremo Ill^mam D. vram foelicissime res suas in Slesia tradigere sanamqz et incolumem breui ad sua redire summe desideramus eiqz nos cum seruiciis nostris ex animo comendamus Dat

Petrus Tomiczki eps Crac: Viceecancells Alberto Marchioni Brandeburgen: et Duci in Prussia.

Ill^me Princeps et domine, domine honoran^me. literas Ill^t. D. vrę et gratissimo animo accepi et auidissime legi nec excusatione opus erat, ne mihi earum lectio molesta esset, qua tamē eadem Ill^t. D. vra ex summa sua humanitate vsa est, nam ego si linguam Germanicam discens aliquid profeci nunc eius rei fructum maximum cepi q literas natiuo sermone suo scriptas ab Ill^t D vra legere et intelligere possum Epla vero latino sermone ab Ill^t. D. vra ad Regiam Mtem perscripta, qqz latinis planis et dilucidis verbis scripta fuerit tamen eadē eidem Regię Mti (ne forte ex ea quicqz transiliretur) iterum atqz iterum repetii, et relegi Cuius eple effectum, tametsi ipsa Mtas Regia (pro singulari amore quo Ill^t. D. V. complectitur) suapte sensibus imis recondidit et contentis postulatisqz in ea liberaliter acquieuit, tamen ego qz (cum ob summam meam erga I. D. vram obseruantiam et fidem, tum q eciam hanc deliberacionem eius i republica fore perspiciebam) sponte currentem admonebar. Quo in negotio quem animum et voluntatem, ipsa Mtas Regia habuerit intelliget ex litteris eius Ill^t D. vra quecuqz eciam dominus Nypcicz nomine eius mecum egit, ea ego, co studio

. et fide egi vt facultas potius in me desiderari posset q̃ volu:
tas. Q . S . D . vrã in literis ad Regiam Mtem̃ scriptis
breuibus attigit, ad me vero, paulo vberius explicauit.
quasi videlicet. amor et voluntas eius erga R. Mtem per
nonnullos blatterones in suspicionem venire deberet. id m̃
prorsus est incognitum et haud scio an quisq̃ tam perditis
moribus existat qui eiusemodi rerum S. D. vram̃ apud
dominum et Auunculum qui eam loco sibi habet insimula:
re auderet q̃ si quisq̃ esset explodereturc pelleretur q̃ Qua:
re sit ea cura et sollicitudine soluta S. D. vrã.

Salus qua me Illma Domina mea, clarissimi atq̃ Coniunx S.
D. vrẽ impartire dignata est. fuit michi et est gratissima
Rogo S. D. vrãm dignetur ei vicissim paratissimum ser:
uitium meum orationesq̃ meas commendare. ego vero
curabo vt per omnem occasionem apud regiam R. lemq̃
Mtem meam fidelissimam operã experiantur ambe S.
D. vrẽ quibus me cum seruicijs meis commendo. quasq̃
foelicissime et diutissime valere cupio. Dat

Sigismundus Primus Rex Polonie Alberto Marchioni Duci in Prussia

Illme Princeps et domine, Nepos nr̃e char me Salutem. Pergra:
te fuerunt nobis lrẽ Illtis vrẽ quas nuper accepimus, anim:
aduertimus ex eis q̃ Illtas vrã nostri et rerum nostrarum,
officiosam rationem gerit, cum nos, de omnibus rebus, quas
vel officere vel prodesse nobis existimat, certiores reddit
intelleximus perspicue ex eisdem lris, quid Mgri Theutonici
ordinis et Dux Brunsvicen̄ struant et moliantur. et ideo
curabimus per fidos meos omnes aditus intercludendos ne
qua rima aduersariorũ nrorum perfidie ad perturbanda vel
inuadenda nrã pateat. habemusq̃ Illti vrẽ magnas gr̃as

quod nos earum rerum tam amice tamque accurate admonuerit, eamque rogamus ut deinceps de eiusmodi rebus si aliquid machinari subodorauerit, nobis significare non grauetur.

Scribit preterea Ill^ts^ vestra in aliis literis suis, in causa Thelonei quod apud locum quendam exigi solet, se ad constitutum a nobis locum misisse certos, qui excusarent, eam apud declinabiles et suspectos Judices nolle causam dicere, Sciat Ill^tas^ vestra, nos hoc unquam postulasse ab ea ut coram incompetentibus Judicibus parere deberet, tenemus enim memoria singula fere capitula pactorum et Conuentorum inter nos recens factorum, que mutuo conscribi curauimus. Itaque cum Achacium Czeme, et reliquos Braunspergum mittebamus non id egimus ut illic Judicaturi aliquid essent, Sed ut presente eodem Achacio illi ipsi puta Gedanen, Vilnen, et Cawnen qui se exactione eius Thelonei, utpote insolita, grauatos esse conqueruntur, indicarent et docerent istud ipsum Theloneum non pridem esse auctum atque institutum.

In formula autem pactorum et Conuentorum nuorum de quibus superius mentionem fecimus, clare est expressum, quod omnia Thelonea a transactione cum Ser^mo^ patre nostro bone memorie Rege Casimiro facta, in tota terra Prussie, penitus tolli et extingui debeant non ergo ad Judicium exercendum, sed ad negotium in foedere et inscripto iam confectum et determinatum ad effectum deducendum, hoc est, ad auctionem Thelonei tollendam, nostros Baunspurgum miseramus. Id etiam et modo optamus ab Ill^te^ vestra, velit se una cum suis, in talis Thelonei ratione ita gerere, quemadmodum in inscriptionibus, de ea cautum est a tempore transactionis, cum Rege Casimiro patre nostro sancte memorie facte. In aliis item literis Ill^tas^ vestra accurate nimium et suppliciter petit ut Joannem ~~Nypczik~~ Nempcz quem ad preces eiusdem Ill^tis^ vestre vita donauimus, etiam in libertatem ex vinculis mitteremus nec dubitamus quin (prout etiam in literis suis attigit) uxoris liberorum caeterorumque necessariorum dicti Joannis Nimpcz

precibus fatigata Illtas vra ad tam accuratas se preces pro eo demiserit, qua in re istam humanitatem et misericordiam eius, Improbare non possumus. Sed expendere potest ipsa Illtas vra, quid inde nobis incomodoru sive discriminu oriri posset, si huc vnum mitteremus, profecto hoc ipso exemplo caeteri qz admoniti id ipsum etiam à nobis sollicitarent, atqz ita nos non aequum Iudicem sed personarum acceptorem duntaxat ageremus, quod neqz dignitati neqz condicioni nre congruit. Quare velimus Illtas vra acquiescat huic nro facto, et q eundem Joannem Nimpcz vita donauimus eo ipso sit contenta. beneqz et faliciter vale: at Illtas vra. Dat

SIgismundus Rex Polonie Alberto Duci in Prussia.

Illris Princeps et domine Nepos nre charme. Salutem et plurimam faelicitatem. Que nobis Illtas vra per Nunctium suu significari curauit, sunt nobis abunde denunctiata, atqz declarata. Sed q eundem Nunctium tam sero à nobis dimisimus, nolumus existimet id à nobis ita factum esse quasi res Illtis vre paruifaceremus aut negligeremus, cum non aliam ob causam, id à nobis commissum sit, qz q idem Nunctius, recte sub parasceues, et Sacri Pasche tempus huc venerat, quibus diebus, nos ab omnibus fere, tam priuatis, qz publicis actionibus, abstinere et nulli alteri rei qz diuine intendere soleamus, post ferias ipsas mox concursus Legatoru ex variis partibus orbis ad nos secutus est, mandata eorum fuerunt eiusmodi vt ommissis caeteris rebus omnibus, ad absolucione eorum, nobis merito properandum esset. Nunc cum dei benignitate, omnia ex sentencia confecimus. Ad legationem Illtis vre respondimus, primu omniu, multas rationes allegare videtur Illtas vra, quibus adducta Theloneum in Kunkernes auxit, quas nos admitteremus libenter si phas

esset, itaenim ea auctio veteribus nouisqz fœderibus quasi ex
diametro aduersari videtur. Subiecti qz nri se inde graua:
tos esse, assiduis querelis nos obtundant, nullum modum re:
perire possumus quo nobis ea res tolerabilis esse persuadeatur
Nam tametsi Cawnen. in certis lris suis ad Regiomontanos
scriptis quarum exemplum nobis etiam missum est de ea au:
ctione se quandamtenus contentos esse significauerint: Id pro:
pterea factum fuisse comperimus, q ipse Joannes Hoppe ad cer:
tum determinatumqz tempus, non autem ad perpetua tem:
pora, eam auctionem illic constitui petebat. Sunt autem
preterea alii permulti subiecti nri, quibus ea auctio, magno
detrimento esse videtur, ea potissimu de causa, q eam in per:
petuum sibi vsurpare conetur Mtas vra. que ne forte suspi:
cetur nos ob eam rem nimis exacte secum contendere superse:
demus de ipsa causa Thelonei tantisper dum Primores terra:
rum Ciuitatumqz nrarum Prussie in Conuentu quem eis Elbin:
gi propediem inducturi sumus, conueniant. nec dubitamus
quin Mtas vra ad eundem Conuentum etiam aliquos ex
suis mittat. In quo Conuentu vtcunqz nris Mtisqz vre de
eodem Theloneo conuenerit, facile feremus. modo ab assidu:
is subditorum nrorum querelis liberi esse possemus. Quod Sa:
cerdotes Insule Marie in custodiam coniecerit vra Mtas
idqz iustis causis quas affert se fecisse argumentetur, nec
ab initio nobis placuit, nec vllo pacto, æquo animo ferre pos:
sumus, nec adduci possumus, vt aliam ob causam ab Mte vra
id factum esse existimemus, qz ob mutatu religionis Statu
atqz ordinem à Sanctis patribus antiquitus institutu. Na
si ijdem Sacerdotes in obseruanda religione morem et ritu
quem à primis annis imbiberant, obseruauerunt. Si ab Epo.
qui et ipse ab vnitate Romane Ecclie desciuit, desciuerut,
Non videmus propterea causam cur captiuitatem pati debeant
cu et aput Ethnicos etiam vnicuiqz liceat eam religionem

sequi quam sibi quisque delegit. Magnopere itaque cupimus, dimittat
eos ex custodia Illtas vra, liberatisque et Sacerdotiis eorum re:
stituat, quandoquidem redditus Sacerdotiorum nec ab
Illte vra nec a maioribus eius istic dotati constitutique exi:
stant, non enim decet Euangelice doctrine imitatores iniu:
riam cuipiam facere aut aliena occupare. Sed de hoc satis
De negocio Illtris domini Vilhelmi Marchionis memini:
mus, que etiam Cracouie existens, nobiscum contulerit Illtas
vra. Erat enim mencio de Duce Masouie virgine illi col:
locanda, et de, aut toto Ducatu aut parte ei danda, nec no:
bis excidit, quomodo eam rem totam, in vlteriorem delibera:
cionem cum reliquis Senatoribus Regni nri reieceramus
Verum cum nuper Conuentum generalem, hic Cracouie agere:
mus, tanta varietas animorum, omnium ordinum Regni nri
preter opinionem, de ipso Ducatu Masouie, nobis se obtulit,
Q Ducatus eiusdem alicuipiam conferendi, etiam filio meo
charmo, quem tamen vniuersi illius Ducatus Incole vnani:
mi prece, in Principem sibi dari a nobis instantissime precabant:
tur potestas et facultas, nobis penitus sublata esse videatur, co:
tendentibus eisdem Regnicolis nris Non mere ad dispositi:
nem nram, sed ad Regni ipsius Polonie corpus, Ducatum ip:
sum Masouie deuolutum esse et pertinere. Quod cum anim:
aduertissemus, ne motus alicuius maioris occasionem pres:
tare videremur, causam ipsam Ducatus in tactam intractataque
adhuc reliquimus. Quo tempore quoue armature genere
vel ornatu idem Nepos nr charissimus Marchio Vilhelmus
ad Curiam nram venire debeat, id aliis litteris nris significa
bimus Illti vre, quam foeliciter valere optamus Dat

Petrus Tomicius Eps Crac. vicecancell.

Alberto Marchioni Duci in Prussia

Illme Princeps et domine domine honorandme. Is Nunctius v. Illtatis venerat huc illis ferme diebus quibus quotannis religiosissime recolitur memoria passionis nri Saluatoris domini Jesu Chri moxqz appellentibus Sacris Pasche per tantam celebritatem aliquandiu non erat commodum conuenire Regiam Mtem his quibus vra Illtas suum delegauerat negotium et preter hec alia etiam multa interuenerunt que semper accreuerunt ad cumulum negociorum Regiam Mtem occupantium, quare oro ne mihi imprimis, deindeqz et nunctio suo hanc moram imputet vra Illtas, qui alioquin semper odi omnes procrastinaciones in amicorum precipue actionibus

De Theloneo de quo scribit vra Illtas, adeo integrum non erat Regie Mti quicqz constituere, quia clamitabant subditi sue Mtis eius auctionem vel tantummodo tentare fieri contra pacta et foedera cum antiqua, tum recens inita in quorum prioribus esse diligentissime cautum ne exigerentur vlla noua Thelonea, erecta vero, vt protinus abolerentur, tamen qua est Regia benignitate Sermus dominus meus in vram Illtem, non renuit sua Mtas vt in proximo Conuentu Elbingen de eo ipso Theloneo transigatur inter Oratores vre Illtis et Consiliarios Mtis sue.

Canonicos Marieverden fuisse in vincula coniectos nichil peraeque moleste atqz indigne fert Sermus dominus meus persuasissimum habens ex interpretacionibus hominum, hanc precipuam esse causam illorum captiuitatis durissime quod viri orthodoxi pati noluerunt in Ecclia sua Catholica, hereticos lu:

theranos suis nouis operari sacris et quia hec miserabilium dei Sacerdotum grauis iniuria, id est captiuitas longissima, spar sa habetur passim pro externa impietate. ego pro mea erga vram Illtem obseruancia, rogo, oroque eandem, nam pessime audit vbique hoc factum moderari velit (sua magis quam alie na causa) ne illa Ecclesia olim tam celebris et locus tam Sa cer, multis seculis honoratissime habitus, cultusque ob suum maxime veterem sacroque sanctum ritum institutumque a sanctis patribus, nunc demum prophanatus vilescat, abductis ab eo viris bonis ac religiosis, quibus efficiat Illtas vra, vt illi ipsi Canonici rursus eodem atv reducantur, permittaturque pacifice frui sibi dudum assignatis ad victum rebus ac prouentibus. Nam fama, quam volucrem esse ferunt circu feret hec omnia latissime, ac nihil tam turpiter audit apud omnes presertimque pios homines quam templa nudari et relin qui vacua, adeoque hec ipsa non esse opera Euangelicorum vi rorum vt in tales ne christianorum quidem hominum nomen sa tis competat. De Germano vro Illtis Illri domino Vil helmo Marchione ita semper memor fui et studiosissime etiam egi rem suam in proxime preterito Regni Conuentu, sed vsque adeo obstitit vniuersitas Regnicolarum, aliis itidem hoc ipsum ambientibus, vt omnino non censerent Ducatum Masouie auellendum a corpore Regni, quin iam etiam inde voluerunt penitus ipsi Regno iniscerandum. Limites inter Prussiam et Samogithiam non posse fieri vt tam repente discerneret tur siquidem mortuo non pridem illius loci generali prefecto suffectus nuper est parenti, filius adolescentior, quam vt rerum aut locorum illorum credatur esse satis gnarus. ceterum ha bet in animo Regia Mtas, hoc proximo anno Lithuaniam in uisere, Sed vbi primum inter Sermos dominos Ferdinandum Bo hemie et Johannem Hungarie Reges de pace aliquid constitue rit, aut saltem ad pacificacionem eos viderit progredi, inde itaque ex Lithuania comodius mittet aliquos suos sua Mtas ad hos faciendos limites. reuersus iampridem est Magnificus dnus Castellanus Crac a Sermo domino Rege Ferdinando, quid vero illic egerit aut obtinuerit, ex articulis, quos mitto vre Illtis

vbiqꝫ cognoscet, Ceterum ita conuenit, vt vterqꝫ illorũ regum Bohemie et Hungarie, Oratores et Consiliarios suos, olomuncz ad primã diem Junii mittant, mittet quoqꝫ eodem et Mtas domini nri, dominos Plocen Epm Nepotem meum dominũ Castellanum et Capitaneum Cracouien dominũ Joannem de Tharnow Castellanum Sandecen quibus duos Secretarios adiunget dominum Joannem Vrzwinski Castellanũ et tribunũ Plocen et dominũ Joannem Choienski Prepositum Posnanien et Archidiaconum Cracouien verum haud magna spes est future alicuius concordie inter acerrime dissidentes Reges, vtroqꝫ ita animato vt alter consequi Regnum Hungarie contendat, alter constitutum habere dicatur eodem anno Aprilis, nisi cum vita simul decedere et omnia Commendo me ex animo vrẽ Illme D. Quam christus Jesus sanam et foelicem q diutissime conseruet Dat Cracouie

Petrus Tomiczki Eps Crac R.P. Vicecancell.s Achatio Ceme Sucamer° Pomeranie et Slochouiensi et Stargardiensi Capitaneo.

Generose domine amice charme commendamus plurimũ curã et sollicitudinem vram quam habetis de prouidendis et conseruandis castris fidei vre creditis et vt in ea persistatis, eaqꝫ non intermittatis et hortamur vos et rogamus, afferuntur enim etiam ad nos frequentes rumores ex Germania quod Duces Brunsvicen cum liuoniensibus et preceptoribus Ordinis Sancte Marie Theutonicorum in animũ suum induxerunt Illustrem dominũ Ducem in Prussia in eius Ducatu armis impetere quod ipse dominus Dux sentit quidem et non ignorat vt prudens et circumspectus Princeps, et ob hoc prouidet commeatu et aliis necessariis Castra et Ciuitates suas, quod ipsum, vt in terris quoqꝫ istis Mti regie subiectis fiat, vult Mtas sua omnibus ordinibus earundem terrarũ precipere, Conuentumqꝫ istic in aliquo loco statuere decreuit Mtas sua in quo admonebit omnes vt sint instructi armis et equis et

parati ad repellendam omnem vim hostilem vndecunque illa ingruerit. vtque Ciuitates et Arces commeatu et rebus alijs ad defensionem necessarijs tempori prouideant. cum autem exposuissemus Mti suae petere vos ab illa dari sibi ad Castrum Schochow aliqua tormenta que sunt in Mariemburgk et aliquid etiam pulueris tormentarij respondit Mtas sua dedisse ad hoc ipsum Castrum Slochow tempore belli Ruthenici nouissimi nonnulla sua tormenta ac etiam pulueres et vbi necessitas aliqua et vis hostilis immineret propinquius se melius istud ipsum Castrum Slochow pluribus tormentis et pulueribus) pro Joanne Same Nauta quodam Gedanen nunc vero Ciue Elbingen et pro Pelcham non potuimus in tam breui tempore impetrare literas à Regia Mte que nunc multis curis est distracta, nec facile annuere vult vt faciat maiorem gratiam exulibus Gedanen et alijs qui erant accusati, tentabimus tamen vt possimus sub tempore impetrare illis id quod petunt. de qua re vos nos admoneatis literis vris) Joannem Nimpez iuuaremus libenter vt à captiuitate liberaretur sed non videmus tempus adhuc esse ad hoc commodum et oportunum propterea quod Mtas sua Gedanensibus promisit non dimittere illum. Quare cum ille exeptus sit à dura captiuitate opera et intercessione mea, donatusque sit vita, ferat adhuc aliquantisper hanc suam captiuitatem que ei non debet iam esse tantum molesta cum meliorem et liberiorem sessionem habeat. faciemus vero operam meam quantam maximam poterimus pro eius liberatione nacti ad hoc oportunitatem debitam et non est opus vt vxor eius se huc nunc defatiget bene valete Pat. etc.

Petrus Tomicius Eps Cracovien & Regni Polonie Vicecancellar.

Epo Varmiensi

R

Rme in Chro Pr. et domine, frater et amice charme ac hono:
rand. Salutem et plurimam falicitatem. Quod ad R. D. vraz
rarius scribo, non negligencia mea, aut oblivione mutue benivo:
lencie nostre id fieri contingit, Sed propter ingentes curas
et occupaciones meas, a quibus ne punctum quidem temporis fe:
riato mihi esse licet heret nichilominus in animo meo semper
rerum omnium reliqueque dignitatis R. D. vre ratio, quibus
pro virili mea in nulla parte desum. non est visum Mti R.
statuere aliquid contra Privilegium Bramspergensium, itaque
articulum de Judiciis capitalibus et Sanguinis ad ulteriorem
suam deliberationem eadem Mtas Regia suspendit reliquas
vero Comissariorum constituciones approbavit Quas ego sub
Signo sue Mtis R. D. vre una cum pntibus mitto, (in Sta:
lia tametsi paucis ante diebus)

Roma ab Germanis peditibus qui sunt a parte Coesaris capta,
Pontifex Maximus cum suis, in Andriani Arcem se recipere
coactus esset, tamen paulo post eiusdem Pontificis Max. Regis
item Gallie atque Venetorum Exercitus ex 60 hominum mi:
libus suppeciatum veniens, cum Coesarianis foris urbe, congres:
sus, adversarios quorum ad XXX milia fuisse perhibentur
ad unum omnes occisione occidit, ex suis eciam XXX millibus
desideratis, ita quod lx hominum milia ab utraque parte cecidere.
hec ita facta esse non variis auctoribus, Sed literis Serenissimi
domini Regis Hungarie quarum exemplum cum pntibus mit:
to nunciatum est nuper R. Mti domino meo, utilius fuit ta:
lis viribus contra infideles uti, si deus voluisset, R. P. vram
diu et foeliciter valere Cupio eiusque amori me comendo Dat

Sigismundo primo Regi Polonie

Albertus Dux Prussie. Marchio

Illris Princeps, rex Magce, domine graciosissime paterque amantissime. A Deo patre omnipotenti per Jesum Christum filium suum redemptorem nostrum, cupio Mtem vram vna cum sua dilecta Regiali Mte atque liberis suis, ad Nestoreos annos in adaucto regimine anime et corporis prosperitateque sanu et incolume esse ac bene valere. / Postque humillissimoru officiorum meoru comendacionem eidem Mti vre, ago gras imensas q me per fidelem seruitorem et Consiliarium Ecrortum de Repprechan Regiis atque benignis auribus percipere et exaudire dignata est, Neque diffido cum ea a me exposita secreta magni sint momenti, quin Mtas vra Regio animo vt prudens Rex melius perpendet, quam a me stulte declarata sunt, humilimeque peto Mtas vra nolit ea facile vento commendare. Et quamuis nunc suo in Regiis atque Magcarum Principum curiis quosdam esse qui bona interdum in malam partem et rursum mala in bonam parte exponere solent, attamen scio scrutatore cordium, cor meum erga Mtem vram Inclitosque liberos et totam Coronam suam qz noscere, neque diffido quin Mtas vra cum tempore etiam melius cognoscet, qua propter humillime peto Mtas vra nolit omni spiritui facile de me credere.

Caeterum cum Mtas vra inter alia quantum attinet auxilium externum, a me desideratsit significando, ex quo Mtas vra ea et talia que Inclitum Regnum attinent, cum Statibus consulere vellem. Serenissime Rex quamuis Mtem vram eu Regem prudentem cognosco qui etiam ea et talia omnia absque mea stulticia etiam bono consilio deliberare potest, attamen cu cum Mtas vra stulticiam meam a me scire desiderat, est officii mei vt subditus et filius patri sit obediens, quapropter ad be:

neplacitum et meliorem deliberationem Mtis vre videretur mihi consultum q Mtas vra eisdem Statibus quibus scire dignu et necesse eum modum declarare velit.

Minime dubitaret Mtas vra quin ipsi scirent, qd bonum, Mti vre et Inclyte Corone sue per pacem Pruthenicam euenerit, quodqz que malum quotqz magnas expensas tota Corona priusqz Mtas vra Regni Prussiam ad obedienciam compulsa est passa sit. precipue istis temporibus quibus cum Thartaris et Moschouitis expeditiones habere coacta fuit et q Pruthenicus ordo semper tunc temporis tercius aut quartus Moschouitta aut tartarus fuerit.

Nunc intelligeret Mtas vra pro vero q Theutonici domini intercaperent multis querelis, Caesarea, Bohemie Hungarieqz Mtes, ceterosqz ordines Imperii erga Coronam inducere vt pacem perpetuam acceptam et initam disrumpere possent. Quamuis tamen Mtas vra speraret q cu omnibus adiacentibus Regibus et Principibus se adeo amice et pacifice haberet q etiam Mtas vra nihil mali ab ipsis speraret.

Attamen cum vre Mtis officii esset ante tempus etiam mala omnia precogitare, mundumqz nunc temporis tam fallacem et labilem cognosceret, et q Mtas vra et ipsi scirent q precipue vndiqz locorum bella essent pre manibus, Ferdinandusqz et Caesarea Mtas eosdem milites quos Mtas vra prius ex terris Bohemia, Slesia, Moravia etc habere potuit, q inipsi fratres ~~necessarii~~ indigent eisdem essent eosdem ad suas expediciones bellicas

Considerareteqz Mtas vra q cum Thurci Thartari Moschi Theutonici domini, aut alij quicqz, in terras Corone irrue:

rent q Mti vre dificile foret ex nominatis terris bellifferes milites acquirere quapropter necesse ut externas regiones et Principatus propinquos Mtas et Corona vra quereret .

Sed cum scirent q quandocunqz Reges et Principes aliquando cuidam inuanimi esse deberent q econuerso in accidentibus suis iuuamen habere vellent, ideo Mtas vra quid faciendu ab ipsis consilium peteret etc.

Et cum scire vellent quibus Regibus et Principibus Mtas vra se concordare vellet, posset Mtas vra Regem Dacie Scocie Swetie etc nominare, et cum hoc concludere quospiam alios Reges Principes et Status Mtas vra sibi excogitare posset, q hii in deliberacione Mtis vre et beneplacito starent tantum ad hoc .

Serme Rex pro secundo nro si foret consilium q Mtas vra quibusdam Statibus secreciori modo declararet, ea que successerunt a Caesarea Bohemieqz Mtibus, cum terra Masonie et terris Oswiaczim et Zathor, consuleretqz qualiter hiis omnibus accurrendum, et in ultimo iuuandum et defendendum esset, attamen comendo uberiori deliberacioni Mtis vre, exhibeoqz me corpore et animo promptum si Mtas vra in isto et aliis opera mea laboreqz meo indiguerit. hiisce me Mti vre domino meo graciosissimo ut filius patri comendo et ultimo rogo Mtas vra velit stulticie mee et precipue cui Priscianu incongrue scribo peremtio parcere . sum enim totus obedientissimus Mtis vre seruulus Pat' ex Ortelspurgk 29 die nouembris Anno domini M° . D . xxvii°

Nv
ch
a
is
Pr
ar
st
ch
a
x
tu
qu
su

In
Co
cf
ne
Pr
ob
ip
qu
ma
m
qu
bi

Legatio a Sigismundo primo Rege Poloniae ad Conuentum Elbingensem missa

Nunctius noster in Conuentu Elbingensi haec aget. Post dictam Salutem et gratiam nostram Regiam, referet nos admonitos literis Consiliariorum nostrorum terrarum Prussiae, Conuentum in Ciuitate ista nostra Elbingensi, ideo indixisse, vt eo commodius cum Illustri Principe domino Duce in Prussia Nepote nostro, aut eius Consiliariis, possint iidem Consiliarii nostri de ratione monetae cudendae constituere, quae res est maximi momenti, admonebitque illos ipse Nunctius noster, vt tandem de ea ipsa moneta qualiter et sub quo gradu cudi debeat, conueniant et concordent, agantque quantum maxime possint vt talis moneta instituatur, qualis ante triginta aut quadraginta annos istic cudebat, norunt enim omnes quantum terrae istae propter leuem monetam paruo tempore in suis facultatibus decreuerint.

Insuper declarabit et hortabitur nunctius noster praedictus, vt Consiliarii nostri constitutiones anno praeterito Gedani confectas et per nos approbatas, diligentius inter se perpendant et examinent prouideantque vt nulla in parte communibus Ciuitatum Priuilegiis, Iuribus immunitatibus et consuetudinibus vetusta obseruatione introductis, derogent. Queruntur enim Ciuitates ipsae contineri in eisdem constitutionibus et articulis quaedam quae sibi esse ferenda non videntur, vt de Iurisditione seu animaduersione, quam dicunt se semper vniuersaliter sine delectu in omnes delinquentes exercuisse, et aliis nonnullis rebus quas Nobilitas absentibus illis obtinuit et conscripsit, in quibus petunt eedem Ciuitates iustam et aequam moderationem.

Admoneantur preterea Consiliarii nostri vt de auctione Theloneii Labiensis et Kukernes tractent cum Oratoribus Illustris domini Ducis in Prussia, caveantque vt subditi mei eodem aucto Theloneo amplius non graventur, sed pacta et fœdera recens inita et consuetudo antiqua soluendi Theloneii predicti in omnibus obseruentur.

De ruptura aggeris et Vistule fluminis, que nos plurimum sollicitat, consulant etiam Consiliarii mei, vt tandem reparari possit, ad quam cum nos iam non paruam pecunie summam impenderimus ipsi inueniant modum et viam, vt cum comuni subditorum nrorum istarum terrarum auxilio, labor ceptus, circa eandem rupturam, hac estate perfici possit, nisi enim hoc fiat magnum damnum inde secuturum esse terris istis nostris Prussie, nemo est qui non videat.

DE Contribucione anno superiori nobis decreta, curent etiam prefati Consiliarii mei vt ab omnibus soluantur de aliis quoque publicis istarum terrarum necessitatibus et iusticia communi administranda, tractent et consulant pro officio suo et gratia nra.

Sigismundus . I . Rex Poloniẽ

Alberto Marchioni Duci in Prussiẽ

Illris^me Princeps, et domine, Nepos nr̃ char^me. Salutem Et plurimam fœlicitatem. Accepimus lrãs Illtis vrẽ quibus accurate nimium atq3 exquisitis rationibus petit vt Kunigspergensibus trecentas marcas argenti conflandi, et in numos redigendi, potestatem faceremus, idq3 in sumptus structuræ, domus Pretorii, satis constat quanto studio Nos iampridem per Senatores Prussiẽ Ditionis meẽ egerimus, quo moneta communi consilio, equali valore, tam in nrã q3 Illtis vrẽ ditione cuderetur, vt inde et nris, et vtriusq3 nrm̃ subditorum comodis facilius consuli posset, verum non satis admirari possumus, per quam partium potissimum stetit, quominus de valore et equalitate eiusdem monetẽ, minime adhuc conuenerit, prout nec modo conuenit, idq3, non sine damno et dispendio, terrarũ et Ciuitatum nrarũm, quibus seuerius imperauimus, ne monetam cudere auderent, priusq3 de eius valore et æqualitate nobis, cum Illti vrã conueniret. Quod tametsi alias sæpe tentatum est (vt scit Illtas vrã) tamen hactenus, vt superius attigimus, perfectum non est, indiximus autem Conuentum in Elbingo (prout id etiam Illti vrẽ alioqui significauimus) vbi inter cæteras actiones terrarum illarum, id tanq3 precipuum et singulare agendum, meis mandauimus vt de cudenda moneta iam tandem, certum quidpiam constituerent et concluderent, nec dubitamus quin, ad æquas et iustas talis monetẽ cudende, rationes, sese tandem flectet vrã Illtas. Quod cum contingerit hoc est cum vtriuq3 de ratione et æqualitate cudende monetẽ conuentum fuerit liberum tunc erit non modo Kunigspergẽsibus verum meis q3 argenti quantum voluerint conflare

et in numos redigere, priusqz vero de racione monete cudende certi aliquid constituetur, cum neqz nris eam cudere permitta:mus, dabit nobis veniam vra Illtas q ad presens Knigsper:gensibus qz ipsis, nichil omnino cudende monete concedamus quanqz alioqui et Illtis vre, et subiectorum eius Commodorum racionem perlibenter habemus modo id, publica vtilitas, que priuate anteponi debet, pateretur / Illtem vram optime valere optamus Dat

Petrus Tomiczki Eps Cracouiensis Vicecancell

Mauricio Epo Varmiensi

RX.ME in Chro Pater et domine, fr et amice char.me ac hono:ran. Opportune Rx.ma D. vra Nuncium suum huc mi:sit per quem deliberacionem suam et dominorum Consiliariorum terrarum Prussie, de ratione cudende monete Regie Mti significauit nam eciam sub id tempus Legati Illmi domini Prussie Ducis hic adsunt, qui eciam hoc ipsum cudende mo:nete negotium hic tractant, dimittenturqz cum tali responso quod eciam cum deliberatione et sententia R. D. vre et aliorum Consiliariorum istarum terrarum congruet, vt adhuc alter Conuentus in Prussia indicatur, in quo nostrates cum Legatis dicti Illmi domini Ducis conuenientes, tandem con:cludant, et determinent, de vniuersa hac cudende monete ra:cione, Quibus si in tali Conuentu de eodem negocio conue:nire non poterit, tunc sua Mtas illic, suam sentenciam et vo:luntatem patefaciet, et significabit, pronunctiabitqz quo nam pacto ipsa moneta cudi debeat / Quod Rx.ma D.o vra co:memorat Theloncа quedam contra decreta Cracouiensis Con:uentus in Ducatu Masouie instituta esse, petitqz literas Regias quo peccora illic in ducatu Masouie ad vsum et releuacioné desolati

Epatus sui empta libere illic ad Prussiam abigi possent. sciat
Rma. D. vra nulla noua Thelonea in Masouia instituta esse
duntaxat illud a Regia Mte imperatu esse, vt custodiantur
ne pecora in Masouia empta aliis viis agantur quam per eas
cameras quas ad eum vsum illic Mta sua instituit. Mitto
tamen eidem Rme. D. vre lras Regias quibus habitis li:
berum erit Officialibus et seruitoribus eius sine Thelonei et
cuiusuis exactionis solucione armenta et pecora ex Masouia
abigere. Memini preterea Regiam Mtem pollicitam esse Ge:
orgio Procke certam prouisionem in Prussia constituere modo:
aliquid tale obtingeret quod sibi licite prestari posset. Sed ha:
ctenus nihil tale obtigit prout hoc eciam R. D. vra nouit
Cum vero suam Mtem admonuissem vt eidem Georgio Prose:
ke annuam pecuniam centum flor constitueret ita prout Rma
Do. vra cupit, sua Mtas se in hoc difficilem prebuit asserens
se alioqui magnis impensis esse oneratam quemadmodum est sti:
pendium quod domino Duci Prussie quotannis soluitur, pre:
terea in reparacionem rupture Aggeris in Insula magnam
vim pecuniarum se profudisse dicebat. Quare sustentandus
est ipsi Rme dominacioni vre idem Georgius, eousque quo
aliquid redditus in Prussia se offerat de quo ei per suam
Mtem prouideri posset. Quod cum euenerit et michi per
Rmam. D. vram significatum fuerit, efficiam procul dubio
vt illius meritorum digna racio habeatur. Ita nobis ex Ger:
mania per lras est significatum quod Hispani et Germani pedites
qui Romam diripuerant, cum ad ferendas Mediolano sup:
petias proficiscerentur, ab Exercitu Gallicano circumuenti ter
victi atque cesi sunt, paucis ex cede relictis. vnde facile col:
ligitur Summum Pontificem, et ex Captiuitate et a grandis
pecunie pensione iam esse liberatum. Quod Rma Do vra
a Regia Mte postulat vt damnorum et calamitatum quas in
in nouissimo bello vna cum Ecclesia sua passa est racionem habere

dignaretur, meque scriptis admonet ut causam eius promoverem. Id ego feci quidem sedulo, nec facere desistam. Sed tam occuppato et duro tempore nichil a sua Mte optinere potui. Expectandum igitur est R.mae D. vrae commodius tempus ad impetrandum aliquid, ego vero nullam occasionem pretermittam, ut in hoc desiderio eius aliquatenus ei gratificari valerem, et cupio, ut dominus deus hoc novo anno servet vram R.mam D.nem sospitem et felicem, que me diligat et habeat sibi commendatum. Dat in Piotrkow etc 1528.

Summa Legationis a duce Prussie coram Rege Sigismundo habite.

Nuncii domini Ducis Prussie auditi die dominico ante festum Natalis domini recensuerunt quod cum Mtas Regia Ducem suum cum Gedani esset de ratione monete in terris Prussie cudende consuluisset, coactus fuerit ille rem hanc refferre ad ordines et Status Ducatus sui sine quorum consilio et consensu nichil in ea re statuere volebat, indixeratque Conventum in Rostenbergk ubi consultavit cum hisdem subditis suis de hac ipsa moneta qualiter et in quo grano cudi debet, et cum Gedani ea res finiri ex premissis causis non potuit quod coacta fuerit Mtas sua indicere Conventum in Elbingo de quo tametsi Ill. dominus Dux admonitus non fuerit neque ad illum vocatus postquam tamen intellexit ex dno Varmien. illum indictum esse misit ad illum nunctios suos, cum autem nichil fuerit ibi super ea ipsa Moneta conclusum putat ipse dominus Dux Mtem suam plene id ex eius Consiliariis et Regentibus intellexisse. Quod si non habeat id cognitum Mtas sua ipsi vellent referre.

Postea cum ageretur Conventus nuper in terris Prussie etia

nihil de eo sciuit dominus dux verum intellecto ex dnō Varmi:
en' Epō Conuentum generalem regni hic indictum esse, et qd
hic de moneta predicta constitui deberet, miserit illos huc ad
Mtem suam declaraturos consilium et deliberationem ipsius dni
Ducis quam scriptam porrexerunt et legi poruerunt optantes vt
Mtas sua illos gratiose in his absoluere dignetur

Dixerunt postheac de differenciis limitum cum terra Samo:
githie et rogarunt vt Mtas sua deputare velit Comisarios
et illis committere vt exeant ad loca differentiarum et cognoscat
diem etiam ad quem eiusmodi remissio fieri debeat designare ve:
lit suis lris Mtas sua.

Rogarunt vt subdito domini Ducis de kniphoff qui causam
suam in Iure Stargardien obtinuit fiat iusticia executioque rei
iudicate et sentencie pro eo late.

Commemorarunt donatos fuisse per Mtem Regiam libertate
ad preces domini Ducis sui quosdam Sacerdotes qui apud do:
minum Epm Vladislauien in captiuitate detinentur, roga:
runtque vt liberi dimittantur

Responsum a Sigismundo Rege Polonie Datum ad precedentem legationem Alberti Marchionis Ducis Prussie

Sacra Regia Mtas habet in recenti memoria ea omnia que de ratione cudende monete Gedani pridem cum Illri domino Prussie Duce fuerant dicta et tractata, fuissetque sue Mti pergratum si negotium ipsum ibi ad debitum finem perductum fuisset.

Verum cum Illri domino Duci tunc visum erat rem ad Consiliarios et reliquos subiectos suos annuit eciam ad id Mtas sua non gravatim, tandem vero ad hoc ipsum negocium transigendum Indixerat Mtas sua Conventum Elbingi, in quo cum ob certas causas de ipsa moneta concludi non potuit, indixerat non pridem et alium Conventum in Culmen sed intervenit aura pestilens que et actiones omnes impediuit atque ita ne in ipso quidem Culmen Conventu aliquid super ea re transigi potuit

Quia vero ipsa cudendi monete racio est Mti sue non mediocri cure, perspicit enim sua Mtas ex ea re si recte et ordine instituetur magnum futurum reipublice commodum Quare cum non adsint hic in presens Consiliarii terrarum Prussie cum quibus de hoc ipso negotio monete cudende agi et concludi possit, vult Mtas sua et tercium Conventum Elbingi ad feriam secundam post festum Purificationis Sacte marie proximum indicere et instituere Mandabitque Consiliariis suis terrarum Prussie ut ad dictam diem illic adsint.

Id ipsum etiam ab Illri domino Prussie Duce fieri cupit Mtas sua ut sua Illtas eciam Consiliarios suos illuc mittat qui

collatis vtrimqz consiliis tandem decernerent constituerentqz quo valore et qua estimacione ipsa moneta cudi debeat tam in sue Mtis qz in Illtis sue dicione Quodsi vero in illo ipso futuro Elbingen Conuentu inter vtrosqz Consiliarios de eius monete cussione conuenire non poterit tum sua Mtas ibidem mentem et volun: tatem suam super eadem re aperiet et promulgabit vt videlicet moneta ipsa eo valore et estimacione in vtraqz dicione cudatur quemadmodum Gedani in pntia Illtris domini Ducis fuerat tractatum et constitutum .

Quod Illtris dominus Dux Prussie per vos domini Legati ad suam Mtem retulit de quadam dissenssione que inter dicione sue Illtis et Samogithiam finium causa exoritur, scire velit sua Illtas qd sua Mtas breui se ad magnum Ducatum Lith uanie conferet, quo cum feliciter peruenerit, non grauetur Illtas domini Ducis eo nuncium suum mittere et suam Mtem huiuscemodi negotii admonere Mtas vero sua illic existens et Commissarios ad reuidendos fines designabit, et tempus atqz diem earum reuidendarum constituet, curabitqz vt quod cuiqz Juste iure venire debet id possideat .

Quod preterea Illtris dominus Dux cupit vt cuidam subdito suo de Kneiphoff qui Stargardie sentenciam post obtinuit etc. eius sentenciae execucio fi: eret, sua Mtas imperabit per lras suas vt eidem subdito suo indilata iusticia ministretur

Caeterum sacerdotes qui apud Rmum dominum Epum Vladisla: uiensem iam dudum vincti detinentur, pro quibus Illtris dns Dux tantopere est solicitus et mandauerat iam dudum sua Mtas liberos mittere et nunc coram eidem dno Epo ma: dauit. Quare sua Illtas in hac qz re compos sui desiderii effi: cietur.

Sigismundus Rex Polonie
Alberto Duci in Prussia

Illustris Princeps et domine, Nepos noster charissime. Tametsi non
dubitemus nunctios vestre Illustritatis qui nuper apud nos hic fue-
runt relaturos esse eidem vestre Illustritati quod Conuentum in
Ciuitate nostra Elbingensi indicere statuimus et iam indixi-
mus ad feriam secundam proximam post festum Purificationis
Sancte Marie domine nostre vt in eo tractetur et consulatur
cum de negotiis ad bonum et tranquillum Statum terrarum
Prussie spectantibus, tum de racione cudende monete vni-
formis de qua hactenus nihil constitui potuit, tamen visum
est nobis vestram Illustritatem de Conuentu quem Elbingi ad diem
supradictum indiximus hiis literis nostris etiam facere certiorem
Quam presentibus requirimus et hortamur vt ad eum ipsum
Conuentum Consiliarios et Oratores suos cum plena et suffi-
cienti potestate mittat eisque precipiat vt tandem cum nostris
Consiliariis et subditis conueniant quo valore quaue estima-
cione moneta ipsa cudi istic debeat, nos enim non paciemur
rem hanc apprime necessariam vlterius protrahi, sed si Con-
siliarii nostri cum Oratoribus vestre Illustritatis de illa conuenire
non poterint nos super ea mentem et sentenciam nostram in di-
cto Conuentu Elbingensi futuro declarabimus et aperiemus
eamque ab omnibus acceptari et exequi precipiemus, bene va-
leat vestra Illustritas Datum etc

Sigismundus .1. Rex Poloniae. Mauricio Episcopo Varmiensi.

Habuit hic apud nos Nunctios suos Illtris dominus Prussie Dux per quos nobis significauit desiderium suum de noua moneta in suis terris cudenda. Nos vero quia volumus debite prouisum iri vt moneta nra quam ibidem in Prussia formandam et cudendam cogitamus quoad licebit non disconueniat à moneta ipsius domini Ducis. Respondimus ipsi domino Duci indicturos esse nos proxime Conuentum in Prussia ad quem venientes ipsius domini Ducis Nuncii tractent illic cum Consiliariis nris et concludant de conformanda eadem vtraque moneta et de eius valore.

DE Contribucione à Plebanis exigenda quis non sit in vsitatum eos semper solere contribuere et est plene de eis expressum in vniuersalibus lris nris tamen quia vra Ptas scribit ita visum esse Consiliariis nris ideo nichil moramur non esse ab illis exactum.

Cyse pecuniam quam collectam apud se esse scribit vra Ptas per primam oportunitatem eam reponat in manibus Joannis Balinski Thesaurarii nri terrarum Prussie.

De reliqua colligenda Cysa sive semel in anno siue bis eandem colligere voluerit vra Ptas relinquimus hoc illius prudentie et affectui erga nos factuream eam credentes id quod videbitur illi futurum maxime commodum et nobis et reipublice nre bene valeat vra Ptas Dat

SIgismundus primus Rex Polonie
Consiliariis Terrarum Prussie.

Rnde in Chro Pater, Sincere nobis dilecte. Nichil ambigimus, notum esse vre Pti. Qua cura quaque solliciturdine iampridem distinicamur, quo in terris Prussie nobis subiectis eius generis et valoris numi percuterentur (cuderentur), unde cum toti Regno et dominiis nris nedum terris istis honor utilitas atque augmentum proveniret. Quam ad rem cum multum conducere videatur si in ditione Illris domini Prussie Ducis Nepotis nri paris valoris et existimacionis nummus cuderetur ac in terris nris cuderetur Egimus quidem de hac re coram cum eodem Illri domino Duce, cum apud nos Gdani fuisset, verum ipse tunc causas quasdam in medium adducebat quibus sibi de ea ipsa monete cudende re, tunc nobiscum concludere non conveniret, ob eamque rem nos alterum et item alterum istic in Prussia Conventum de constituenda ea ipsa, quam tantopere constitui cupimus, de re Monetaria indixeramus, Sed nec ita in hiis ipsis Conventibus ut novit vra Ptas de eodem negotio aliquid certi est constituti, cum propter alia, tum propter Pestem, que eodem tempore isthic invalescens, rem omnem interturbaverat, novissime dum hic totius Regni nri Conventum agimus supervenerunt ab eodem Illri domino Duce ad nos legati qui inter cetera mandata hoc precipue a nobis contenderunt, ut tandem de tocius rei monetarie racione in utraque dicione per nos determinaretur, concluderetur que Quod quis nos quoque cupide volebamus tamen, cum nemo ex Consiliariis nris istinc hic apud nos comparuerit, non erat nobis visum ut super ea ipsa re absentibus vestratibus

hic quicq; constitueremus. verum ad eam rem tandem constituenda alium Conuentum Elbingi ad feriam secundam proximam post festum Purificationis 1528 Sancte Marie domine nre Indicendum duximus. Indicimusq; per presentes. venturi sunt ad eum etiam Illris domini Prussie Ducis homines qui vna vobiscum de ipa racione cudende aequalis monete sunt tractaturi et transacturi Mittemus nos quoque ad eundem Conuentum Elbingen' Legatum nrm qui cum de caeteris rebus nos terrasq; istas nras concernentibus tum de racione Monetaria vram Pr'tem et alios Consiliarios nros verbis nris reddet certiores presertim si de ea ipsa racione Monetaria vobis cum Illris domini Ducis Legatis in hoc ipso Conuentu conuenire non poterit, aperiet .n. tunc ipse Legatus nr. mentem voluntatemq; nostram quale et cuius valoris genus Monete in vtraq; dicione haberi velimus. Ideo hortamur vram Pr'tem et volumus vt ad eundem Conuentum agendum et de racione Monetaria, tum etiam de ceteris rebus Reipubce tractandum et mutuo conferendum, ad diem et locum superius expressum se recipiat et aliter non faciat Valeatq; foeliciter vra Pr'tas Dat

Vt autem Nobilitas non ignoret ea que in predicto Conuentu Elbingen' proponentur et agentur volumus et mandamus tue S. vt ante eundem Conuentum Elbingensem statuat et indicat suis litteris Conuentum particularem Palatinatus sui vt in eo Nuncij ad predictum Conuentum Elbingensem eligantur et mittantur et bene Valeat

SIgismundus primus Rex Poloniae

Consiliariis Terrarum Prussiae.

Reuerende in Chro Pr etc Sincere nobis dilecte. Indixeramus quidem Conuentum terris nris Prussiae et vobis Consiliariis illarum terrarum, in Ciuitate nra Elbingen ad feriam secunda proximiam. post festum Purificationis Sancte Mariae. litterasque id significantes per Palatinatus dimisimus: certumque habeba: mus talem Conuentum omnino subsequi debuisse. Dumque Lega: tum nostrum cum mandatis ad eundem Conuentum huc di: mittere volebamus. Superuenerunt nobis lrae ab Illtri dno Al: berto Marchione Brandeburgen et Prussiae Duce Nepote nro quibus nobis significauit se magna et graui necessitate ada: ctum profectionem in Slesiam adornare, et ideo Legatos ad tale Conuentum, ad tempus videlicet constitutum se minime mittere posse. Qua re ex literis eius intellecta, consideratoque, quod ne: gotium illud ob quod Conuentus ipse potissimum indictus erat videlicet rei monetariae constituende causa sine Legatis eius confici non potest, necessario eundem ipsum Conuentum, in eadem Ciuitate Elbingensi habendum ad feriam secundam proxima post dominicam Oculi transposuimus. transponimusque, itaque Stem tuam hortamur mandantes quatenus ad dictum locum et diem se conferat et cum reliquis Consiliariis et Ciuitatibus reliquisque subditis nris de his omnibus rebus tractet et constituat de quibus in nouissimis lris nris (quas ad eandem tuam Stem perlatas esse minime dubitamus) abunde perscriptum est, prae: sertim vt res monetaria sine vlteriori dilacione constituatur Quod pro officio suo et in nos fide facturam illam confidi: mus

Responsum a Sigismundo rege Polonie datum Nunctio Illustris Alberti Ducis in Prussia. Marchionis Brandeburgen

SAcra Mtas Regia ad Legationem vram ita respondere ma:dauit. Commendat plurimum Mtas sua hanc sollicitudinem et curã quam gerit Illris dominus Dux in Prussia de conseruando Sta:tu et ad obuiandum hiis telis et tragulis que in suam d. alicu:bi intendi videntur.

Excussit secum Mtas sua responsum Mgci domini Mgri et aliorum et aliorum ordinum terre Liuonie, qui cum pollicentur se nichil hostile sua sponte aduersus Mtem suam et ipsum dominum Du:cem in Prussia Commissuros esse sed continere se velle in omni tra:quilitate et concordia, censet Mtas sua id ab illis in eam partẽ accipiendum et nullam illis huius animi mutandi occasionem prebendam.

Verum quod exceperint addictos se Summo Pontifici et Cesaree Mti neque sibi integrum esse vti se aliis ita obstringerent vt debitum suum suis [superioribus] Verticibus prestare non possent id etiam quia pro sua professione iuste pretendunt censet Mtas sua boni consulendum et quod dant grato animo ab illis accipiendum.

Interim vero obseruandum si quid vel apud summum Pontificem ac Cesaream Mtem vel alibi machinabitur, et si quid emerse:rit huiusmodi huic erit oportuno modo obuiandum et prouiden:dum, qua in re Mtas sua iuxta pacta et inscriptiones suas Illri domino Duci nullo vnquam tempore vult deesse.

Quod ad transitum gentium attinet censet Mtas sua parum in:

mero transferentes, Liuoniam libere permittere, ne qua causa hostilitatis ipsis Liuonien: preberetur verum si tanto numero proficiscerentur vt belli suspicio daretur eas non suadet Mtas sua permittendas Nam Mgr ille belli necessitatem pretendere non potest presertim cum Moscho cum quo nunc foedus iniit et ad resistendam illi sue sibi gentes sufficiunt. Et proinde si quando de hac re ille quereretur possit Illtris dominus Dux in eum modum se excusare.

Sigismundus Primus Rex Polonie Alberto Marchioni Duci Prussie.

Illtris Princeps et domine Nepos nr charme. Salutem et plurimam foelicitatem. Accepimus lras ab Illte vra manu eius scriptas quibus primum nobis gratias agit q familiarem et Co(n)siliarium eius Cchium a Repchaw benigne exaudiuimus dimisimusq. Rogat deinde ne illa ipsa mandata, que ipse Cchnius nobis exposuit (propterea q sunt magni momenti) vento commendaremus, solemus quidem omnes nos adeuntes benigne audire, fecimus itaq etiam eo libentius vt eius Principis et Nepotis nri charmi Legatus peculiarem benignitatem nram experiretur. Mandata vero que nomine Illtis vre ab eodem Cchio nobis exposita sunt, queq etiam cum literis his quas modo ab Illte vra accepimus consentiunt et congruunt adeo animo sensibusq nris inheserunt vt prouidentiam eiusdem Illt vre, fidem et curam quam de rebus communibus gerit, summopere probamus comendemusq. Quamobrem curabimus breui vt tam fidelibus adhortacionibus suasionibusq Illtis vre mos geratur. Nam modo Conuentum hunc Regni nri agentes tot negociis, tum nostris, tum externis distringimur

vt rerum abstitte vrã propositarum executionem in tempus pau:
lo posterius differre cogamur Sed absoluto Conuentu hoc impe:
rabimus e vestigio omnibus ordinibus terrarum Prussie dicti:
onis nre vt armati et instructi presto sint in omnem euentum
presertim q palam sit totam pene Europam bellis tumultari quas
autem vt ex dictis terris nris nemo hic in hoc Conuentu ad:
fuit videlicet propter pestilitatem que easdem terras misere
affecit atq disiecit, tamen ne res in longum trahatur Consti:
tuimus peculiarem Nunctium nrm istuc mittere qui eis verbis
nostris mandet ea q super eiusmodi negocio fuerint necessa
ria et opportuna et que vrã Mtas lris suis perscripsit Quam
interim foeliciter valere cupimus nec dubitamus fore vt amor
et fides in nos re ipsa perpetuo comprobetur Dat

Sigismundus primus Rex Polonie

Ioanni Regi Vngarie.

SEr^me Princeps etc. Non mirum est, q in tanta rerum perturbatione qua Regnum Hungarie (deo permittente) sic vt palam cernimus concutitur, plurimi subiectorum Mtis vre varie afficiantur et distrahantur. hinc etiam consecutum esse arbitramur q nomine Generose Catherine Consortis Generosi olim Michaelis Charvath de Palaczew vidue supplicatum nobis sit vt eam vna cum liberis suis Mti vre comendaremus, timere se quidem dicit . . . . et angi, ne in hac temperie et dissidio rerum in possessionibus et facultatibus suis liberorumque suorum iacturam et damnum faciat, nec mirum videri debet, si mulier imbecillis sexus perhorrescat, cum et viri qui fortes et constantes esse deberent vacillant et permoueantur. Quomodo autem cum eiusdem mulieris rebus agatur non vsque quaque didicimus Sed suspicio est eam in metu esse. Rogamus Mtem vram velit ita dicte mulieris Catherine simul et liberorum eius racionem habere solitaque clemencia sua (quoad licuerit) erga eam vti, vt ipsa commendacionem nostram sibi senciat apud Mtem vram profuisse, Quam triumphantem et optime valentem diutissime regnare optamus Dat etc.

Sigismundus Primus Rex Poloniae
Ioanni Regi Ungariae

Ser^me Princeps et domine affinis et tanquam fili char^me. Fidelis dilectus noster Generosus Laurentius Mischkowski de Mirow retulit nobis se à Mte vra literis in seruicium eius esse accersitum, cuius opera tametsi nos etiam in rebus meis et Reipublicae Regni mei uti possemus, tamen cum eum Mtas vra idoneum designauit cuius opera uti vellet perlibenter eum ad eam dimisimus, pergratum nobis facturam Mtem vram arbitrantes, si eum propter commendacionem nram peculiari gratia sua prosequi dignabitur, quam foelicissime et diutissime valere et regnare cupimus, cuiusque amori nos commendamus

Tomicius Broderico

Rme in Chro Pater et domine amice char^me. Salutem. non dubito quin vre Rme D. satis constet Martinum Lieszieczki in Aula Vladislai patris et Ludouici filii bonae memoriae Ser^morum Hungariae et Bohemiae Regum, à primis usque annis magnam partem aetatis suae consumsisse nec tamen (ut apparet) fructum meritis suis dignum illinc apportasse, nam preterquam quicquid ex liberalitate eorundem Regum consecutus erat huc per Morauiam proficiscens a grassatoribus circumuentus amisit, etiam apud Regiualem Mtem Hungariae est delatus, quasi ipse ex supellectili Regia et vestibus aliquid quid ei non attineret

abstulisset. quod tamen cum sibi primum per licenciam grassatorum qui nunc omnia pene itinera obsident licebit isthuc ad suam R.lem Mtem veniens falsum esse probare se intendit. interea vero temporis, vt vra R.ma D.o existimacionem eius et famam commendatam habere velit, nec paciatur ei aliquorum male uolorum susurris et clandestinis sermonibus iniuriari, eam plurimum rogo, ita et veteribus eius meritis pro aliqua parte consulet vra R.ma D. et michi rem admodum gra:tam faciet cui me commendo Quamque diu sospitem et foe:licem esse desidero. Datum Cracovie etc

Sigismundus .1. Rex Polonie

Marie Regine Vngarie vidue

Ser.ma Princeps et domina. Martinus Liesieczki qui et Vla:dislao fratri vro et item Ludovico Nepoti Ser.mis Hun:garie et Bohemie Regibus ab primis suis annis serui:uit declaravit nobis Mtem vram se litteris admonuisse certarum rerum, videlicet vestium reliqueque suppellectilis Regie quasi ipse post interitum Ser.mi domini Ludovici Re:gis ea sibi vsurpasset ob causam eadem, Mtas vra ei coram se comparendi et de predictis respondendi certum tempus videlicet diem Sancti Martini eisdem literis designasset Idem Liesieczki tametsi publice apud nos testatus esset preter peculium suum nihil isthinc abstulisse et idem ipsum peculium cum auro ceterisque rebus sibi per predones in Moravia di:reptum et ablatum esse ita vt egre ipse vitam suam serua:uerit, tamen imperio vre Mtis libentissime parere vellet et ad constitutum tempus se ei sistere, et se innocentem esse docere si sibi secure et sine vite discrimine (quod iam semel expertus est) istuc venire liceret et proinde Mtem vram

rogamus vt habita ciam eiusdem Liesieczki veterum merito:
rum benigna racione hanc eius iustam et a racione profectam
contumaciam boni consulere dignetur quandoquidem ipse, cu:
primum prouincie iste post tantam cladem acceptam tumultua:
tes pacaciones itineraqz ipsa a grassatoribus securiora fecit
ad Mtem vram venire et in quibus locis vel apud quos sup:
pellex Regia consistat et preter res suas proprias nichil in:
de abstulerit, nec tamen eas huc attulerit significatnrus Qua:
quidem ad rem et nos ipsi operam nauabimus vt ita Mtis
vre volutati mos geratur Quam feliciissime valere opta:
mus eiusqz mutuo amori nos commendamus Dat

Sigismundus primus Rex Polonie Consiliariis Ducatus Masouie vt ad Comitia Varseuia veniant

MAgce Sincere nobis dilecte. Cum in proximo generali Regni
nri Conuentu quem Cracouie celebrauimus Nuncii terrarum
Ducatus nri Masouie apud nos fuissent, nosqz eis declara:
ssemus quo modo et ordine expedicionem bellicam ex eode
Ducatu nro habere vellemus ydem ipsi Nuncii responde:
rant nobis se super eiusmodi re nullum a fratribus suis
hoc est a Nobilitate eiusdem Ducatus habere mandatum
et ob hoc super tali re nichil se tunc nobis respondere posse,
eaqz propter Supplicauerant tunc nobis, vt totum illud
negocium in publicam tocius Nobilitatis deliberacionem
et consultacionem mitteremus, et vniuerso Ducatui nostro
Masouie super tali negocio deliberando Conuentum genera:
lem indiceremus Nos quia aequa et iusta a vobis peti vi:
debamus precibus eorum acquieuimus Conuentumqz ge:
neralem ad eiusmodi negocium tractandum Varschouie
ad feriam secundam proximam post festum Sancti Mathei

Apostoli et Evangeliste indicendum duximus et indicimus quo etiam nonnullos Consiliarios regni nri mittendos constituimus et per eos mentem et voluntatem nostram omnibus subditis nris istius Ducatus declarabimus. Quocirca Sti tue mandamus quatinus ad tempus et locum suprascriptum se conferat et in commune consulat quibus modis quove ordine expeditio militaris talis qualis ex aliis terris Regni nri fieri solet etiam ex eo ipso Ducatu nobis et regno meo obvenire posset Cum ipsum regnum nostrum tot hostilitatibus circumfusum undique sit ut defensionis publice onus sine aliorum qui de corpore eius sunt adminiculis sustinere non valeat Sic igitur et non aliter faciat tua S. pro gra mea Datum

Sigismundus primus Rex Polonie
Andree de Niszyce Palat° Plocen
nuntio ad Conventu Varssavien designato.

MAgce sincere nobis dilecte. Non incognitum esse censemus S. t. quomodo, cum in proximo preterito Cracovien Conventu cum Nuntiis Ducatus Masovie ageremus eos Regno meo unire et ut bellicam expeditionem et alia onera pariter et equaliter cum reliquis terris Regni nri ferrent inducere volentes, ipsos nobis respondisse se a fratribus suis hoc est a cetera Nobilitate Ducatus Masovie de talibus rebus agendi et tractandi nichil habere in commissis, et propterea de eisdem rebus sine eorum voluntate nichil agere et tractare, atque ita nec respondere posse quin nobis supplicabant quatenus super talium rerum tractatione et deliberatione eis et toti Nobilitati Ducatus Masovie Conventum generalem in Ducato ipso Masovie indiceremus, Nos itaque iustis supplicationibus eorum acquiescentes, designavimus atque instituimus eis Conventum generalem Varschovie ad feria

secundam proximam post festum Sancti Mathei Apostoli proxime futuri Cum autem certos Consiliarios meos qui eis mentem et voluntatem nram super eiusmodi rebus significarent et eos vt se iuribus et libertatibus Regni nri incorporari paterentur inducerent ad eundem Conuentum missuri sumus, Suã etiam S. vtpote ad id munus obeundum idoneum illuc mittere decreuimus Quare eam hortamur vt se tali legationi nrẽ obeunde accingat ad diemqz et locum superius descriptum conferat, illicqz cum ceteris Consiliariis et Oratoribus nris ad id designatis negocium ita tractet quemadmodum ex instructione meã, quam per Rndum dominum Epm. Camenecen mittimus plene intelliget, pro officio suo et grã meã factura. Quẽ bene valeat Dat

Legatio a Sigismundo primo rege Polonie ad Incolas Ducalis Masouie missa

Res ipsa per se nota est, nec dubitandum, aliquem inter vos esse, qui modo mediocri rerum peritia imbutus sit, qui hec ignoret: Quomodo aliquot retro seculis gens et lingua nra, in has oras et regiones quas modo incolimus, commigrauerit, Sedesqz hic in hijs locis fixerit. Cumqz in infinitam pene multitudinem coaluisset omnesqz finitimas nationes sibi infensas esse perspexisset, id, quod lex nature et reliquarum gentium mos suadet, ad vnum omnia deferre constituerat, vt ita vni qui sit optimus summa rerum tradita, eius imperio pareret: Sic enim et aduersariis resistere et tranquillius vitam agere se posse existimauerat.

Cuius rei argumento sunt multe et vetuste littere, veterum Regum et Ducum Signis communite, que tum per Arces, tum

vero per templa religiosissime custodiuntur: Satisque constat Meskonem primum eundemque piissimum Ducem, et Boleslaum primum Poloniae Regem, omnes fere Episcopatus istos, qui nedum in Regno Poloniae, sed etiam in finitimis provinciis habentur fundasse, puta Archiepiscopatum Gnesnen, Episcopatus Cracovien, Vladislavien, Posnaniensem, Culmen, Lubinen, in Pomerania Caminen et alios plurimos, cuius Regis Imperio cum universe gentes lingue nostre parerent, incredibile dictu est quod longe lateque terminos dicionis sue propagarent et quanto terrori vicinis nationibus existerent.

Tandem vero (ut fere omnibus rebus usu venit) dum eadem gens nostra in Arcem summe potentie decorisque evasserat, ut sunt res humane fluxe et fragiles, extincto illo ipso tam pio Rege, in deterius prolabi et in diversas factiones, qui Ducatus vocabantur scindi cepit, ita quod ex uno eodemque amplissimo Regno multi Ducatus succreverunt, demum cum successu temporis homines, multitudinis Principum pertesi essent, sublatis e medio multis, iterum res omnes in potestatem unius, hoc est Regis devenerat.

Tamen Ducatus ipse Masoviae singulari quadam providentia divina usque in hec tempora, seorsum ab Regno Poloniae avulsus, sub Imperio Ducum Masoviae vigebat, quatenus stirps mascula non defuerat.

Cum vero deo ita ordinante nuper Stirps illa Ducalis in Masovia penitus extincta esset, et nature et gentium iure equum est ut membrum a corpore suo iam dudum separatum rursus tandem corpori suo unireture et sub Imperium unius capitis hoc est domini domini Sigismundi Regis Poloniae domini mei gratiosissimi et Corone Regni Poloniae adiungeretur.

Quod negotium tentatum quidem est in proxime preterito Cracovien Conuentu cum Oratoribus Ducatus Masouie per Regiam Mtem et Senatores Regni, Sed Oratores ipsi Masouie renitebantur, nec super eisdem rebus, aliquid tractare volebant, asserentes se nullam facultatem vel mandatum super eiusmodi rebus habere, ab hiis qui eos miserunt. Quare Mti sue supplicauerunt, vt totum hoc negotium vniendi et incorporandi Ducatus Masouie ad Regnum, ad Ducatum ipsum, et ad Incolas eius remitteret, et Conuentum ad talia tractanda Varssouie indiceret.

Quod sua Mtas ex singulari sua clementia effecit Conuentumque hunc Varssouien indixit et agi voluit, nosque huc ad vos in eo negocio misit vt vobiscum super eiusmodi rebus ageremus

Cum itaque sua Mtas regia plane perspiciat indecorum et pene absurdum esse si pars suo toto non congruat, Suadet et hortatur, immo precipit, vt cum (deo volente) iam vnius capitis et corporis membra effecti estis, etiam vnis legibus atque institutis vtamini, eis vigt quibus mater ipsa nra Polonia reliqueque terre Masouie, puta Plocen, Gostinen, Rauensis, Sochaczouien, et Belzen, vtuntur, precipue quod ad expedicionem militarem et bellicam attinet cupit sua Mtas vt eam equo iure, et ordine cum vniuersis terris Regni Polonie subeatis, et inuicem super hiis rebus conferatis, et omnia hec de quibus supra mentio habita est, in patria nostrum constituatis et firmetis

Id cum effeceritis multum honoris et dignitatis atque commodorum rebus vris inde accedet, libertatibusque et ceteris summis prerogatiuis quibus nichil est dulcius perfruemini, et Regie Mtis domini nri clementissimam gratiam vobis conali:

abitis, vobisq3 ac posteris vris tum et bono et tranquillo Sta:
tui vestro optime consuletis.

Cetera prudencie dominorum Oratorum committantur, qui
ita adaptabunt sermonem et consilia sua, prout res ipsa et
dignitas Regia ac Reipublice necessitas exposcere vide:
bitur

Petrus Tomiczki eps Crac. Viceecancellarius Abbati Lubinensi

Rvnde Pater, et domine frater et amice in Chro charme
Satis constat omnia Monasteria et Monachos Cisterciens
ordinis in Regno Polonie, ob raram superiorum visitacione,
in eos errores et vitam minime religiosam, prolapsos esse, vt,
nisi tempestiue eis prouisum fuerit, et nisi ipsi ad arctiore
viuendi normam reducentur, verendum est (presertim
orbe chriano adeo tumultuante) ne et ipsi pessumeant, et bo:
na omnia hoc est possessiones Monasteriis donatas perdant.
Abbas clare tumbe cui officium visitacionis incumbit, quiq3
ceteris exemplar honeste vite esse deberet, adeo ista minime
curare videtur, vt nichil minus q id quod debet esse velit, no:
ignoramus precessorem nostrum dominum Joannem Epm no
vnis lris egisse cum Pte vra, vt huc veniens ipsam rem
Cisterciensis professionis in deterius prolapsam restitueret.
quod quibus de causis non successit nescimus, Rogamus plu:
rimum vram Ptem velit posita omni mora iam tandem huc
accurrere, nam res ipsa diuturniorem moram non patitur.
si enim ordinem suum hic in hoc Regno ad honestius et fru:
galius vite genus redigere tardauerit, dubitamus an post ea
habeat, vbi Iurisdicionem suam exercere possit. valeat felx

vrã P[ra]tas et nos in suis et fratrum suorum orationibus habeat commendatos Dat.

Sigismundus primus Rex Polonie Ferdinando Hungarie et Bohemie regi

Serme Princeps etc. Ante annos fere decemseptem, dum res certe in Germania ad usum nrm coempte, tum etia subiectorum nrorum Negociatorum Cracouien. merces multe per Slesiam huc veherentur, predones quidam ex Ducatu Slesie in tales mas et subiectorum nrorum res, Impetu facto omnes diripuerant, et abstulerant, Qua de re, cu apud Sermu olim Vladislaum Hungarie et Bohemie etc Regem fratrem nrm charmu questi essemus, Imperauerat idem fr. nr. Presidibus et generaliter, vniuersis Slesie Incolis per edictum et lras suas, vt in eosdem predones, fautores, receptatoresq; eorum inquirerent, et de comprehensis, supplicium sumerent, quod et factum est, nunc post tot annorum decursum sub foelici regimine Mtis vre, prout intelleximus quidam ex Territorio Gerlicen. Senatum Gerlicen. reum postulauerunt, quod in quosdam fratres Cothuicios, vtpote fautores et receptatores talium predonum animaduerterit et Mtas vra, dicto Senatui, cum aduersariis eius, diem post Penthecosten xiiii designauit. Cui cognicioni siue ipsa Mtas vra presidebit, siue id suo consilio mandabit, tametsi nihil dubitamus, eundem Senatum nihil nisi quod aequum et iustum est ex iudicio reportaturum, tamen, rerum et subiectorum nrorum rerum direptionem, reiq; ipsius seriem prout superius attigimus, ad noticiam eius lris his nris deducere voluimus Quo Mtas vra Gerlicen. ipsos, Regis sui edicto parentes, nobisq; gratificari volentes et comuni

paci atque securitati studentes, gratia sua prosequatur, et ad ab:
soluendos eos clementior, propensiorque fieret. Cupimus feli:
cissime diutissimeque valere eandem Maiestatem vestram, cuius amo:
ri nos commendamus Dat

Sigismundus I Rex Polonie
Joanni Dantisco oratori apud Cesarem

est supra folio 482.

Mag^ce fidelis dilecte. Quod te hactenus a munere Legationis
quo isthic fungeris non absoluerimus, neque te ad nos reuocaueri:
mus facit cum rerum nrarum racio, tum temporis huius pertur:
bati condicio. cumprimum tamen oportunum nobis tempus videbitur
te absoluendi, e vestigio tibi declarabimus et te nobis restitue:
mus, interim maneto adhuc istic in Aula Cesaree Mtis, do:
nec a nobis fueris reuocatus, et que ad rerum nrarum vtili:
tatem, nramque cum Cesarea Mte beniuolenciam et coniunctio:
nem faciunt, diligenter vt hactenus fecisti curato. Ceterum solu:
to quadragesima preterita Conuentu Regni nri petiuit
a nobis Mgcus Jaroslaus Laski Pallatinus Siradien venia sibi
Loretum ad quedam vota persoluenda concedi, qua obtenta
intelleximus posthac illum omisso ipso votario itinere in Vn:
gariam deflexisse, seseque illi Regi addixisse demum in Galliam
et Angliam eius nomine profectum esse, prorsus absque vlla
sciencia et voluntate nra. hec ideo tibi scribimus, vt si fama
aliqua istuc ad Aulam Cesaree Mtis de ipso et actis eius per:
manauit aut postea permanauerit, scias rem vti se habeat, vt
suspicionem si quam inde de nobis vel Cesarea Mtas vel ali:
qui alii conciperent vera racione diluere posses. nollemus
enim causa huiusmodi Ardelionum videri quicquam aduersus amo:
rem et coniunctionem nram cum Cesarea Mte committere. Nam
profecto vt hec legacio facta sit sine sciencia et voluntate nra
ita et molesta est nobis plurimum et erit omnino non impunita. cu:
res vt sepius nobis scribas et bene vale Dat

Petrus Tomiczki Eps Crac. Vicecancellarius Joanni Dantisco oratori apud Cesarem regio.

MAgce domine amice mi charme Salutem. Quod tantopere tot lris et precibus a Regia Mate precatus es, id tandem nobis etia calcar admonentibus, assequutus esse videris siquidem Mtas sua cum gra sua te istinc iam reuocat prout hec ex lris eiusdem Mtis tibi inscriptis plenius cognosces submittit vero istuc sua Mtas Venerabilem dominum Joannem Leuitium Cantorem Plocen Notarium suum et Serme domine Regine Coniugis sue qui res sue Mtis si ita opusfacto fuerit istic custodiat. tu autem erudias illum his rebus quibus eruditum fore opportet prout tibi id ipsum eciam Regia Mtas mandauit et quo molestiam et pericula Nauigacionis vitare et terrestri itinere comodius ad nos redire posses mittuntur tibi, et Serm et Chrianis mi Fratrum et etiam mei Regis publice fidei litere quibus fretus adhibita eciam ad hoc ea, qua alias in oibus rebus gerendis adhibere semper solitus es diligentia poteris per tot Regna et vrbes ad nos redire, venies autem gratissimus fidei et laborum tuorum quos exhausisti debitos et dudu optatos fructus percepturus Cu autem Mtas regia vadat hinc intra quatuor dies ad summu in Lithuaniam cu Serma Coniuge sua, tu ad nos ad regnum veniens fac descendas nam nos in bonis et possessionibus Epatus mei manere et paululum vires fractas reficere decreuimus Noua que apud nos sunt ex domino Leuitio cognosces bene Vale Dat

W tym pyszczkowym [illegible] (I + 491) [illegible], [illegible] 320 – 327 [illegible].

[illegible]

Lat. F. IV. 145 / VI

Polnia 7.406

Moskwa 406.408.409

Inflanty 80

Zwycięstwo x Kircht. Ostrog. 375

Въ сей рукописи четыре-
ста девяносто два
(I+491) листа.

112
108. III
1516 1527
Латинская